

**Krigshistorie
og skæbner**

for

**Reserve-Infanterie-Regiments 75
1914/18**

Efter egne oplevelser og beretninger fra kammerater

af

Dietrich Mahnke

Særtryk af:
Kameradschaftsbund der 75er
(Bundesorgan)
7. Årgang Nr. 7

1932 - 1935

Druck: Großdruckerei H.M. Hauschild, Bremen

Dansk udgave:

Jørgen Flintholm – 2018

Må ikke gøres til genstand for salg

Indholdsfortegnelse

Forord	5
1. Kapitel: Ilddåben (Leuven og Verchter), 25. – 27. august 1914	7
2. Kapitel: Mod belgiere, englændere og franskmænd Fra Werchier til Bryssel, Afsche og Berchem, august-september 1914	12
3. Kapitel: Det første slag. Noyon, september 1914	17
4. Kapitel: Den første tid i skyttegraven Cannectiancourt og Laucourt, september/oktober 1914	26
5. Kapitel: Videreudviklingen i stillingskrigen. Beuvraignes, oktober/december 1914	31
6. Kapitel: Vogeserkampe Sennheim, Uffholz, Wattweiler, Sudelkopf, januar/april 1915	39
7. Kapitel: Stormen på Reichackerkopf, marts 1915	48
8. Kapitel: Kamp og sejr på Hartmannsweilerkopf, marts/april 1915	54
9. Kapitel: En fredelig sommer i Picaradiet. Mellem Laucourt og Beuvraignes, maj/oktober 1915....	63
10. Kapitel: II. Bataljons hårde kampdage ved Moulin-sous-Touvent, juni 1915	67
11. Kapitel: Ved foden af Loretto-højder, Liévin, oktober 1915/januar 1916	71
12. Kapitel: På Giesselere-højderne øst for Souchez, februar – juni 1	75
13. Kapitel: Minekrig ved Femvejskrydset ved Givenchy-en-Gohelle, marts/juli 1916	79
14. Kapitel: På Somme mod englænderne, Martinpuich og Foureaux skoven, juli/august 1916	88
15. Kapitel: Et lille pusterum i storkampen, Hulluch, slutning august 1916	103
16. Kapitel: På Somme mod franskmænd. St. Pierre-Vaast skoven, september/november 1916.....	106
17. Kapitel: En fredelig vinter langs Aisne. Soissons, november 1916-marts 1917	114
18. Kapitel: Alberich- og Siegfried dage. Februar og marts 1917	120
19. Kapitel: Det ærefulde forsvar af Siegfriedlinjens ankerpunkt, Laffaux, april 1917	125
20. Kapitel: Operation »Vorwärts«, la Vallée Querbette, maj 1917	133
21. Kapitel: Coucy skoven, juni og juli 1917	137
22. Kapitel: På Chemin des Dames. Courtecon, august-oktober 1917.....	141
23. Kapitel: Ailette-stillingen siden »Bunzelwitz« tilbagetrækning. Colligis og Neuville, november 1917 – februar 1918	145
24. Kapitel: Det store gennembrud ved la Fére, 21. – 25. marts 1918	148
25. Kapitel: Nye sejre mellem Oise og Aisne – april – juni 1918	157
26. Kapitel: Det fjendtlige modangreb og Regimentets opløsning Nampcel, Soissons, Banogne, juli/august 1918	165
Slutord	173
Sønderjyske tab ved regimentet	175

KORT:

Lassigny – Ribécourt, 1:80.000	33
Roye – Beuvraignes, 1:80.000.....	49
Gebweiler – Sennheim, 1:114.000.....	72
Nampcel – Moulin-sous-Touvent, 1:100.000	131
Lens, 1.80.000	139
Skitse over kraterstilling ved Givenchy-en-Gohelle	170
Comples – Martinpuich, 1:80.000	178
Bois St.Pierre-Vaast, 1:80.000	218
Noyon – Chauny – Soissons, 1:300.000	234
Laon, 1:300.000	235
Soissons – Laffaux, 1:80.000	238
Chemin des Dames, 1:80.000	292
Chauny, 1:80.000	315

Forord

Denne Regimentshistorie, der efterfølgende i afsnit skal offentliggøres i vores landsorganisation, blev ikke skrevet på dette tidspunkt, men allerede ved fronten under krigen. Dens hovedafsnit dannes for de første krigsår af min egne dagbogsoptegnelser, som jeg, først som delingsfører i 9. Kompanie, senere (fra marts 1915 til oktober 1916 som fører for 11. Kompanie), så omhyggeligt og præcis som muligt nedskrev i hviledagene umiddelbart efter kamphandlingerne. Ideen om at udvide mine personlige erindringer til en historie om Regimentet dukkede op i vinteren 1917/18, hvor den blev bragt på bane af vores højtærede Regimentskommandør Steinwachs og hans adjutant Kracht. Da jeg efter længere tids sygdom på dette tidspunkt vendte tilbage til fronten, selvom jeg endnu ikke var »krigsduelig«, var det i håbet om at jeg i det mindste kunne være til nogen nytte for mit kære gamle Regiment. Foruden andre opgaver fik jeg nu overdraget udarbejdelsen af Regimentets krigshistorie. Samme vinter begyndte jeg indsamlingen af et omfattende materiale. Eksempelvis fik jeg alle disponible kammerater, som havde oplevet noget særligt, eksempelvis indehavere af jernkorsets I. Klasse, til at berette om deres handlinger og skæbner, og fik nedskrevet disse. Det var på højeste tid, for mange af disse tog kort efter, under det store forårsangreb 1918 og det efterfølgende forsvar, deres erindringer med sig i en tidlig grav. Derudover studerede jeg Regimentets og bataljonernes krigsdagbøger, og gennemførte mange en tur til den stedfortrædende generalstab i Berlin, hvor her at kikke i de krigsdagbøger, som jeg ved fronten ikke kunne finde i kopi. Endeligt skrev jeg på stedet udførligt om alle nye hændelser.

I juli 1918 var nedskrivningen så langt fremme, at man allerede kunne tænke på en trykning. Hr. Oberstleutnant Steinwachs havde allerede henvendt sig til Bremens Senat, for at sikre sig økonomisk støtte herfra. Så skete imidlertid noget, som ingen havde fundet muligt: vores Regiment, der i fire fulde år så fremragende havde gjort sin indsats på Vestfronten, blev den 11. august 1918 opløst og smeltet sammen med andre Regimenter, kommende tilbage fra Østfronten. Dermed mistede jeg muligheden for at gøre mit arbejde færdig, og samtidig håbet om, på dette tidspunkt, at offentliggøre arbejdet.

Heller ikke de efterfølgende sørgelige år opstod muligheden for at gøre arbejdet færdig. På grund af eftervirkninger af mine krigsskader, var jeg ofte end ikke i stand til fuldt ud at genoptage min fredstidsprofession, og slet ikke i stand til at yde noget ud over dette. Fra 1923 dukkede tankerne om, i det mindst at offentliggøre de dele, der allerede var færdig, op på hver eneste generalforsamling i vores officersforening, men det viste sig umuligt i den svære tid at skaffe de nødvendige midler til trykning. En vigtig ting skete dog: kammerat Oppermann afskrev på skrivemaskine i årene 1925-1927 mine stenografiske notater i flere kopier, der til supplerings og berigtigelse blev sendt til endnu levende regiments, bataljons og kompagniførere. Havde de alle haft tid og fundet kræfter til at udfylde hullerne i mit udkast med deres egne erindringer, havde det efter min opfattelse været muligt at bringe alle bataljoners krigshistorie op på samme niveau.

Desværre skete dette, formentlig igen på grund af tidens ugunst, kun sket i et meget begrænset omfang. De fleste kammerater havde ganske vist gennemslagne liggende i mange år, men kun meget få nedfældede deres kritiske bedømmelse skriftlig, og endnu færre bidrog med enkeltberetninger til at fuldstændiggøre mit første udkast. Jeg var derfor igen hovedsageligt henvist til mine egne kilder, hvis ikke – som jeg håber – begyndelsen på offentliggørelse vil åbne nye sluser. Jeg vil alligevel takke alle kammerater, der nu eller tidligere har hjulpet mig med råd og dåd, og vil efter bedste evne forsøge at indføre deres bidrag for at skabe en retfærdig og samlet Regimentshistorie.

Nu beder jeg om, ikke at forvente for meget af mig. Jeg er hverken historiker eller poet. Jeg kan og vil derfor hverken skabe en historie om Verdenskrigen på højere niveau eller en digterisk eller dramatisk ramme om vores krigsoplevelser.

I stedet vil jeg lave en helt enkelt beretning om handlinger og skæbner ved R.I.R. 75 som de virkelig var, eller måske mere, som de dengang udspillede for os ved fronten.

Af samme grund har jeg kun, hvor det fagligt var nødvendigt, ændret de udkast, der blev udarbejdet på tidspunktet. Det ville jo have været muligt, ved hjælp af de i mellemtiden udkomne krigshistorier, at sætte vores

Regiments historie i en større ramme, eller tilføjet mange generelle tanker eller poetiske stemningsbilleder. Dette ville imidlertid ikke have været i overensstemmelse med min hensigt. Jeg befrygte at sådanne tilføjelser ville forfalske det geweldige indtryk, krigen i sig selv havde gjort på os. Jeg har derfor heller ikke forskønnet, men usmykket berettet om, hvad der dengang virkelig skete, og hvordan vi dengang virkelig havde været til mode.

Jeg tror imidlertid også, at denne nøgterne beretning gengiver noget af det store, vi dengang oplevede, og som vi også i den svære eftertid igen kan bruge: *viljen til, trods alt, at holde ud.*

Marburg, Wilhelm-Koser-Strasse 22
April 1932

Dietrich Mahnke

1. Kapitel:

Iddåben (Leuven og Werchter)

25. – 27. august 1914

I tre militærtog forlod den 23. august 1914 Bataljon Bremen og Bataljon Stade fra R.I.R. 75 banegården i Jübeck og deres tyske hjemstavn. Efter indkaldelse og iklædning havde reservister og landeværnsfolk i omkring to uger haft tid til igen at vænne sig en smule til »soldater tilværelsen« under marcher og kampøvelser i det gæstfrie Angeln. Nu gik det imidlertid mod det ugæstfrie Belgien, hvor vi efter beretninger i aviserne kunne forvente os det værste fra dets forbitrede indbyggere. Det blev virkelig alvor med krigen. Og alligevel var toge smykket med blomster og grønne grene, og selv geværene havde skønne blomster. Inskriptionerne på vognene viste en glad sejrssikkerhed og en sund soldaterhumor, der ikke lod sig undertrykke af nød og død. På en vogn kunne man læse

Her modtagelse af krigserklæringer!
Daglig fra kl. 9 til 18.

På en anden vogn kunne man læse det sidste nye krigstelegram:

Russerne har erobret Wutki

Folkene i den tredje vogn karakteriserede i spøgefuld alvor begge de gamle fjender:

Tyskland: Vor Gud er så fast en borg
Frankrig: Med vores magt er intet sket. Vi vil snart være fortabt.

Til lyden af Jübeker landsbyorkester, sang, jubel og hurra satte denne søndag morgen omkring kl. 8 det første tog sig i bevægelse, der bragte Regimentsstab, I. Bataillon og M.G.Abt. mod den vestlige krigsskueplads. Nogle få timer senere fulgte under samme scenario II. Bataillon og om aftenen kort efter kl. 18 III. Bataillon.

Den lange tur gennem Nordvesttyskland blev hovedsageligt brugt til at spise, drikke og ryge. Selvom i ugevis, dag for dag, utallige troppetog var passeret igennem mod vest, undlod indbyggerne i de større byer ikke, hele tiden at være klar til at modtage alle gennemkørende tropper med smørrebrød, kaffe, limonade, cigarer og andre gaver. Det var et held, at kejseren havde befaleet en alkoholfri mobilisering; alligevel stod maverne i farer for at blive overanstrengte.

Og alle steder blev togenes afgang fulgt af jubel! De ikke pårørende vinkede hver gang med deres lommetørklæder, brød ud i sangen »Wacht am Rhein« og råbene »På Gensyn!«. I disse første krigsdage var det jo denne tyske hilsen, i stedet for den tidligere normale afskedshilsen »Adschö«, blevet det normale.

Billedet blev et helt andet, som vi passerede den belgiske grænse ved Herbeestal – naturligvis under et dundrende hurra. Allerede i Welkenraedt manglende den venlige skare af tilskuere på banegården. Der var ikke længere nogen, der vinkede til os, eller ønskede os god rejse. Derimod blev turen hele tiden langsommere og mere forsigtig. I næsten snegletempo kravlede vi ind i fjendeland med holdt ved hver banegård. I første omgang mærkede vi ikke meget til selve krigen ud over, at banelinjen var stærkt bevogtet af landestorm. Først ved Thienen (fransk Tirlumont) så man rester fra kampen, skyttegrave med henkastede tornystre, udbrændte huse, også de første krigergrave.

Alligevel kan jeg ikke længere fortælle samlet om alle tre bataljoner. Allerede fra de første dage i Belgien opdelttes deres krigshistorie, som det også senere så ofte skete. I. Bataillon forlod allerede før Thienen toget ved Landen (om natten mellem 24. og 25. august omkring kl. 1), og gik efter en kort march til fods i nordlig retning den 25. og den følgende nat kvarter i Meerlanden. II. og III. Bataillon, der oprindeligt skulle være kørt til Landen, straks den 25. august transporteret videre for om nødvendigt øjeblikkeligt at kunne træde ind i det slag, der mellem 25. og 27. august udkæmpedes ved Mecheln. Dele af vores IX. Reservekorps stod, som vi hørte, i kamp med belgiske og engelske tropper, der forsøgte at slå sig igennem til den stadig mindre ring omkring fæstningen Antwerpen. Vi skulle fra Leuven (Löwen) komme disse til hjælp.

Altså direkte fra toget til slaget! Så hurtigt havde vi alligevel ikke ment, at vi skulle møde fjenden. Under den uendelig langsomme videre tur blev vi ramt af en mærkelig følelse, halvt en spændt forventning om en helt ny oplevelse, halvt den uviste bekymring for en fremmedartet fare. Den 25. august kl. 14 ankom II. Bataillon til Leuven, og skulle herfra marchere mod nordvest til samlerummet for hele 17. Reservedivision ved Bucken. Forinden blev der først forplejet fra feltkøkkener under et scenario, der næsten lignede idyl under øvelse. Mens bataljonen fredeligt og med uladte geværer havde slået sig ned i gaderne nordvest for banegården for at spise sin ris, strømmede fra alle sider indbyggere til, hilste venligt og bragte endda frivilligt vand, limonade, frugt og andet. Endnu var der ingen tegn på, at der allerede til samme dag var forberedt et lumsk overfald på de tyske tropper, som skulle ramme III. Bataillon netop som den ankom til banegården, mens af II. Bataillon, da kompagnierne allerede var afgået, kun den store bagage blev involveret.

På den store landevej mod Mecheln, der skulle anvendes af II. Bataillon til fremrykning, blev geværer dog ladet og sikret. Nord for Bucken, halvvejs mod Mecheln, var en kamp under udvikling. Man kunne i det fjerne høre lyden af kanoner. Vejen var helt fyldt med marcherende kolonner og frem- og tilbagerykkende kolonner, hastende cyklister og adjudanter. Et rigtigt billede af krigen, som man i tankerne havde forestillet sig det. Da bataljonen var nået nogle få hundrede meter før banegården i Herent – så pludseligt bragede skud fra enkelte huse et stykke fra venstre flanke. På vejen løb forskrækkede heste løbsk, og blandt de tæt pakkede enheder opstod et øjeblik et voldsomt virvar. Der kom imidlertid hurtigt igen oprettet orden, og enkelte delinger sendt i retning af husene for at søge efter *franktireurs*. De finder imidlertid husene tomme, og de var ikke andet at gøre, end som straf at sætte husene i brand.

Også i Herent selv skulle noget lignende være sket. Overalt kan man se brændende huse. På gaderne ligger skudte heste. Indbyggerne er drevet sammen i tre huse, forinden skilt fra koner, gamle og unge mænd. En feltstandret er trådt sammen i byen for at udfinde de skyldige og straffe dem.

Omkring kl. 20 fik II. Bataillon direkte af Divisionen (der var endnu ingen forbindelse til Regimentsstaben) befaling til at overtage højre flankesikring af korpset i retning af Aarschot – Werchter, og derfor øjeblikkeligt at besætte banegården og vejkrødet 1.500 meter sydøst for Rotselaar. 8. Kompanie udførte denne befaling. De øvrige kompagnier fortsatte mod nordøst, 6. til umiddelbart foran Aarschot, mens 5. og 7. blev mellem Wesemael og Aarschot og overnattede på vejen eller i vejgrøfterne.

Tidligt den 26. august marcherede en bataljon fra 8. R.I.R. forbi langs Aarschoter landevejen. Fra den fik Major Mansfeld at vide, at Aarschot allerede var besat af andre tyske tropper. Han besluttede derfor igen at samle hele bataljonen i Rotselaar. I mellemtiden var II./R.I.R. 8 nord for denne kommet i kamp med belgiske forposter, nemlig »lanciers« og »carabiniers cyclistes«, som disponerede over enkelte automobilkøretøjer med maskingeværer. Så snart dette blev meldt til Major Mansfeld, rykkede han frem til støtte. I mønsterartig formation, som på øvelsespladsen, foldede han bataljonen ud omkring kl. 8 i roe- og kartoffelmærkerne på begge sider af landevejen (eller »steenweg« som den ganske træffende hedder på flamsk) fra Rotselaar mod Werchter. 7. Kompanie havde her allerede inden udfoldelsen sine første til belgisk artilleri, der pludseligt dukkede op på venstre flanke syd for Wackerzeel. Her så man for første gang det grusomme syn af et sønderrevet menneske efter artilleritræffer. Der blev hurtigt foldet ud med 7. og 5. Kompanie med front mod det belgiske batteri og med 6. og 8. Kompanie med front mod Werchter øst for landevejen som forstærkning af de foran liggende kæmpende bataljoner. Med hurtigild fra 5. og 7. Kompanie lykkedes det hurtigt at fortrænge batteriet, så kompagnierne igen kunne samles. De blev først en tid som reserve lige vest for landevejen mod Werchter, hvorefter 7. Kompanie blev trukket frem i ildlinjen ved 6. og 8. Kompanie.

De belgiske skytter var placeret på den nordlige side af den kanaliserede Démer, godt sikret af den lille flod og det sumpede terræn syd herfor. Maskingeværer bestrøg landevejen fra kanalbroen syd for Werchter. Ikke desto mindre fortsatte den tyske skyttelinje dens fremrykning. Da i mellemtiden belgierne havde betydelige tab til den tyske ild (senere blev der ved Werchter fundet 18 døde og 10 sårede), rømmede de allerede omkring kl. 10 deres stillinger. Kl. 1015 var Werchter erobret af de to tyske bataljoner. 5. Kompanie startede en eftersættelse af fjenden, der faldt tilbage i retning af Tremeloo mod nordøst, mens II. Bataillon/R.I.R. 8 overtog sikringen af Wechters mod nordvest.

Den store succes havde imidlertid også kostet smertelige tab: 4 døde, herunder Leutnant Reiter (5. Kompanie), der faldt til et skud i hovedet i spidsen for sin deling, to hårdt sårede, 7 lettere sårede, blandt andet Leutnant Sembill (8. Komp.). Fjendens tab havde været meget større. I de ovennævnte tal for lettere sårede er ikke medtalt dem, der kunne fortsætte ved enheden. Som et godt bytte faldt to af fjenden efterladte automobiler i vore hænder. Det ene ydede herefter gennem flere måneder god tjeneste hos vores M.G.-deling. En interessant kendsgerning blev fastslået ved undersøgelsen af enkelte mistænkelige belgiere: deres ID-mærker fastslog, at de i virkeligheden var soldater. De havde i stedet for deres spraglede uniformer iført sig blå drejlstøj og så nu, efter at de havde

taget en sportshue på, ud som civile. I mange af de efterladte tornystre blev der ligeledes fundet samme type drejlstøj, som de belgiske soldater syntes at medfører regelmæssigt. Det var imidlertid en betænkelig krigslist, som man ikke måtte undervurdere for rigtig at kunne forstå den belgiske franktireur-krig.

Fra træfningen ved Werchter den 26. august, hvor vores II. Bataillon fik sin ildbåd, vender vi nu endnu engang tilbage til Leuven, hvor III. Bataillon allerede dagen før havde fået sin ildbåd, men ikke i åben, ærlig kamp, men derimod i et modbydeligt overfald fra civilbefolkningen.

III. Bataillon krydsede den 25. august kort før kl. 8 den belgiske grænse, og var herfra hele dagen, uendeligt langsomt, station for station, fortsat mod vest, først til Landen, og så videre til Leuven, hvor den skulle udlade og holde sig klar til at blive indsat i slaget ved Mecheln. Vi havde netop kørt under broen med hovedvejen fra Thienen, der kort før banegården i den østlige del af Leuven krydset banelinjen, og var standset umiddelbart syd for banegårdshallen. Inden vi havde nået at sunde os og komme ud af toget blev vi pludseligt overøst af et haglvejr af skud fra alle former for skydevåben fra husene vest for det sted, hvor toget var standset efter at have bragt os hertil fra vores fredelige hjemstavn. Som lyn fra en klar himmel ramte os dette fuldstændigt uventede overfald. Den første overraskelse varede imidlertid kun nogle få sekunder, så fandt de niedersachsichen reservister og landeværnsfolk deres sædvanlige ro og sikkerhed. Ud af toget, front mod den ukendte modstander og så åbne en så kraftig ild, som geværene tillod. Selvom den fjendtlige beskydning i første omgang øgedes og også kom fra banegårdsmuren og de højre liggende huse længere mod øst, blev 9., 10. og 12. Kompanie indsat gennem en række godsvogne, og åbnede kort efter ild mod de vinduer, hvorfra de belgiske skud faldt. Det tog ikke lang tid før der ikke længere kunne ses mundingsglimt.

Det var nu tid til eftertanke om, hvad der egentligt lå bag dette uventede overfald. Havde den belgiske hær nedkæmpet regimenterne, der lå foran os, trængt igennem til Leuven, og forsøgte nu at ødelægge forstærkningerne allerede under losningen? Nej, det syntes ikke at dreje sig om regulære tropper, da disse ikke så let havde givet op overfor vores geværild. Og vi ville formentlig også have haft langt større tab end 4 døde og 6 sårede, hvilket ikke er meget i en for os så ugunstig situation. Visheden om, at vi havde at gøre med franktireurs, kom imidlertid da lægen fastslog, at ikke alle sår hidrørende fra militære våben, men at eksempelvis Offizierstellvertreter Kruse, 9. Kompanie, var blevet ramt af hagl fra et jagtvåben.

Efter at ilden var ophørt (det havde varet i 10 minutter, måske et kvarter – det er svært i sådanne øjeblikke at vurdere korrekt), samledes bataljonen igen på banegårdspladsen og sendte straffekommandoer frem til de huse, hvorfra der var blevet skudt. Intet steds fandt man belgiske soldater, men derimod belgisk hærammunition og enkelte civile, der havde våben eller ammunition på sig. Disse folk blev bragt til banegården, for efter standret at blive skudt, mens husene blev sat i brand.

Vores folk blev ramt af et frygteligt raseri, da det blev klart, at det ikke havde været en åben, ærlig kamp med fjendtlige tropper, der havde kostet dem deres første liv, men et nederdrægtig franktireur-overfald. Det er begribeligt, at ikke alle var særlig venlige overfor de tilfangetagne, endda måske overfor uskyldige. Men også de, der af et godt hjerte var modstræbende overfor denne hårdhed overfor belgisk liv og ejendom, måtte hurtigt indse, at den militære nødvendighed gennemtvinger en sådan hårdhed for at undgå egne tab. De fleste huse omkring banegårdspladsen blev i første omgang skånet, dels fordi de havde hvide flag som tegn på neutralitet, og dels fordi de tyske soldater, der her havde været indkvarteret, og havde været venligt modtaget, sagde god for deres logiværetter. Vi var imidlertid dårligt nået tilbage til banegård og ind i togvogne eller andre steder, hvor der var plads, for at få lidt søvn, da der allerede igen (det var omkring midnat) igen blev skudt fra de tilbageblevne huse – ganske vist kun i nogle få minutter og alt for højt, så der ikke opstod tab hos os. Nu var der ikke længere nogen nåde. Jeg husker selv ganske tydeligt, hvordan raseriet også ramte mig, da jeg med egne øjne så, det lyne fra vinduer i et hus, hvis beboere også havde vist deres fredelige hensigter med hvide flag. Nu holdt vi os ikke længere tilbage, før alle huse omkring banegården stod i flammer, uanset om deres beboere var skyldige eller ej. Ellers ville vi jo ikke igen få ro.

Næste morgen (26. august) hørte vi om andre skændigheder. Det var ikke kun os, der blev ramt i går, men også den store bagage fra vores II. Bataillon, en del af staben ved vores IX. Reservekorps og andre kolonner, som havde samlet sig på markedspladsen (i nærheden af det berømte, gamle rådhus), klar til at blive sat ind. Også her havde det kostet store tab, navnlig var mange heste blevet dræbt og mange vogne væltet på grund af løbske heste, efter at den koncentrerede styrke pludseligt blev beskudt fra husene ved rådhuset, så sågar fra kirketårnet på Peterskirken. Denne samtidighed overbeviste os om, at det drejede sig om et planlagt, organiseret overfald, hvori den belgiske hærledning ikke havde været uskyldig. Hvordan kunne det ellers forklares, at indbyggerne i Leuven siden den kampløse overgivelse af byen havde været så fredelige, næsten venlige overfor de tyske tropper, nu pludseligt under udbrudsforsøget fra Antwerpen iværksatte dette lumske angreb på den tyske hærs bageste forbindelser? Og hvordan kunne ellers de store mængder hærammunition hidrøre, som blev fundet

de private huse, og hvorfor ville tilfangetagne civile hele tiden berette om belgiske officerer i civil, som skulle have været skyldige i hele dagen for så igen at forsvinde sporløs.

Når på den måde franktireur-krigen mod os var organiseret, måtte også vores modforholdsregler organiseres. Vores III. Bataillon blev holdt tilbage i Leuven for at beskytte banegården og for at gennemfører undersøgelser i byen, hvis sidste nats begivenheder skulle gentage sig. Allerede om formiddagen den 26. august måtte vores sørgelige, men nødvendige hævnaktiviteter begynde igen, da der kom meldinger om at der i gaderne fra banegården mod nordøst i retning af Diest, igen var blevet skudt mod ovre tropper. Alle civile, der blev antruffet, blev holdt tilbage og ført til banegården for at blive undersøgt. Også blandt disse blev der igen fundet flere, som havde våben eller ammunition på sig, og derfor at standret blev dømt til døden. Det har måske drejet sig om to dusin belgiere af alle niveauer af befolkningen, der i alt med dem, der allerede var efter nattens hændelser, var blevet skudt i løbet af morgenen. Blandt disse var også to katolske præster, som blev beskyldt for at have givet tegn til ildåbningen.

Om eftermiddagen blev nogle hundreder gidsler hentet fra Leuven og stillet op i to grupper på banegårdspladsen, hvor en ny beskydning frygtedes mest. I byen blev det gjort bekendt, at gidslerne liv var i risiko, hvis der igen blev åbnet ild mod tyske tropper. Mange af gidslerne blev fulgt af grædende koner og børn, så der om aftenen var samlet en betydelig folkemængde ved banegården. Naturligvis måtte koner og børn adskilles fra mændene, hvor smertelig det end var. At det imidlertid ikke lå til de tyske soldater at kvæle dem unødigt, opdagede de hurtigt, som der uopfordret fra alle sider blev slæbt stole og bænke frem, og der blev bragt dem mad og drikkevarer, for at gøre den svære stund lidt lettere at udholde.

Gidseltagningen hjalp. Natten til den 27. august forholdt byen sig fuldstændig rolig. Gidslerne blev derfor frigivet næste morgen.

Men allerede ved middagstid blev der flere steder i byen skud på tyske soldater. Som straf blev det meddelt, at disse bydele om eftermiddagen ville blive beskudt med artilleri, og indbyggerne derfor skulle rømme dem. I lange rækker kunne man se mænd, kvinder og børn, kraftig belæst med de mest nødvendige ejendele, vandre mod de omkringliggende landsbyer.

Men alligevel var straffen ikke hård nok. Om eftermiddagen indløb der igen ved banegården nyheder om, at tyske soldater var blevet overfaldet, denne gang langs vejen mod Thienen. 9. Kompanie afsendtes til gennemsøgning af denne bydel. Der ser ret hæsligt ud. Allerede i dagene forud var enkelte huse blevet sat i brand, hvis ruiner stadig røg. I gaderne lå stadig døde heste og ødelagte kompagnivogne, ligesom enkelte døde belgiere, der var faldet som ofre for skyderiet. I husene blev der imidlertid ikke fundet noget af betydning. De var forladt af alle beboere. Tilbage var kun en gammel, lam kvinde. Vi kunne altså ikke gøre andet end at sætte de huse i brand, hvorfra der endnu engang var sket overfald på gennemmarcherende tropper. Herefter returnerede vi til banegården.

For natten blev der igen hentet gidsler fra byen og placeret i en ring omkring banegården. Ydermere blev to kanoner sat i stilling, for voldsomt at kunne imødegå ethvert overfald på tyske tropper. Det viste sig imidlertid ikke nødvendigt. efterhånden syntes de tyske troppers hårdnakkede udholdenhed at have besejret de urolige belgiere. Kun hed det sig den næste dag (28. august), at der endnu bag de kraftige mure på Benediktinerklosteret på Mont César skulle gemme sig de værste af skændselsførerne, der ventede på at kunne tilføje os nye skader.

Hauptmann Brinckmann blev sendt hertil med sit 9. Kompanie for at undersøge forholdet. Porten var imidlertid lukket, og uden støtte fra artilleri eller pionerer var det ikke muligt at lukke den op. Med uforrettet sag vendte kompagniet tilbage til banegården. Her var i mellemtiden tilgået befaling til, at III. Bataillon øjeblikkeligt skulle slutte sig til Regimentet i Rotselaer. Derfor måtte vi drage afsted og overlade det til andre enheder at fortsætte det påbegyndte arbejde med pacificeringen af befolkningen i Leuven.

Vi var meget tilfredse med at være løst fra vores sørgelige opgave, og marcherede kl. 16 med lettede hjerter efter ubehagelige dage og nætter ud af den ugæstfrie by. Den gamle, skønne Leuven – hvilket dårligt renommé havde den bragt over sig selv gennem de lumske overfald på de tyske soldater, og hvilket dårligt renommé havde den, ganske vist af mindre årsager, skaffet den tyske soldat i det fjendtlige og neutrale udland! Ganske vist blev den ærværdige universitetsby hårdt tilredt i vore hænder, men dog kun i uundgåelig nødværge, og kun de steder, hvor det blev gennemtvunget af forsvaret mod belgiske baghold. Selv på markedspladsen, hvor vores største tab opstod, og hvor det ville have været forståeligt, hvis de overfaldne soldaters raseri ville have ødelagt alt omkring sig, havde de tværtimod trods de fortsatte gadekampe, taget sig tid til at redde det prægtige rådhus, som truedes af at blive offer for brandene. Også den overfor liggende Peterskirke, fra hvis kirketårn maskingeværer havde beskyttet pladsen, hvad ikke lidt overvældende skade.

Det kan imidlertid have været en fordel, at i de følgende uger de vildt overdrevne og løgnagtige rygter om den tyske soldats grusomheder – at hele Leuven var nedbrændt og hele befolkningen dræbt – blev udbredt. For

fra dette tidspunkt sluttede franktiseur-krigen i Belgien. Frygten for de tyske »barbarer« blev på den måde deres bedste beskyttelse, og den hårde straf, der ramte Leuven, reddede resten af Belgien fra en endnu hårdere skæbne, som en fortsættelse af franktiseur-krigen ikke kunne undgå at have medført.

2. Kapitel:

Mod belgiere, englændere og franskmænd. Fra Werchter til Bryssel, Afsche og Berchem,

August-september 1914

Hidtil er der hver for sig berettet om vore tre bataljoners første oplevelser på den belgiske krigsskueplads, da disse indledningsvis blev indsat hver for sig. Nu blev de igen samlet i Regimentsformation.

Kort efter at II. Bataillon gennem deres angreb fra Werchter havde fordrevet de belgiske forpost-enheder (den 26. august om morgenen), blev der af cykel- og husarpatruljer meldt om stærke fjendtlige kolonnens fremmarch ad to forskellige akser. Major Mansfeld besluttede derfor først at skabe forbindelse med Regiment eller med Division inden han blev angrebet af en overlegen styrke. Marchen førte omkring kl. 14 gennem Thildonck, hvor man måtte spise nødrationerne, da feltkøkkener siden Leuven endnu ikke var nået frem til bataljonen. På ordre fra Division blev der så om aftenen igen gået i stilling i den nordlige udkant af Rotselaer, hvor der endnu engang blev overnattet på gaderne. Med fjenden, som havde besat en bevoksning nord for Wesemael, kom det ikke til træfning.

Den 27. august ankom endeligt, rettidigt til middag, II. Bataillons feltkøkkener, efter at den forinden havde måttet forpleje af forsyninger, belgiere havde efterladt. Så fandt også i Rotselaer endeligt genforeningen sted med I. Bataillon, der natten forinden havde bivueret ved Corbeek-Loo (sydøst for Leuven), og tidligt på morgenen var marcheret gennem det endnu delvist brændende Leuven over Herent og Winxle-Delle til det befalede samlerum for Divisionen, men herfra sendt videre mod nordøst syd forbi Thildonck til Rotselaer.

Om eftermiddagen rykkede de to bataljoner, nu samlet under kommando af Regimentskommandøren, Oberstleutnant Rickert, længere mod nord og besatte, igen uden modstand, Werchter. Byen blev omhyggeligt gennemløbet. Alle civile blev samlet i kirken og sat under bevogtning. Ti sårede belgiske soldater, som efter gårdsdagens kampe var blevet efterladt i landsbyen, blev bragt til lazaretet i Thildonck. Senere fik tre kompagnier fra I. Bataillon ordre til at grave skyttegrave øst for Werchter frem til skoven ved Seykant, mens II. Bataillon besatte den nordlige udkant af Werchter og indrettede den til vedholdende forsvar. De civile fra kirken og alle andre i det berørte område, blev om aftenen for at undgå forstyrrelser, sendt bagud til Rotselaer. Flere huse, der spærrede skudfelterne foran stillingen, blev brændt ned. For at forbedre forbindelsen til højre fløjkompagni etablerede pionerer et spang over Démer.

1., 2. og 4. Kompanie overnattede i deres feltbefæstning, hvor de havde udlagt halm, som der var rigeligt at i nærheden. 3. Kompanie lå som reserve den nordligste gård i landsbyen Vakenhoek ved Seykant. II. Bataillon og M.G.A. overnattede i Werchter, og havde i husene, hvor der stadig var alle former for husgeråd og rigelige forsyninger, en dejlig tilværelse. Kun enkelte underofficersposter blev fremskudt som sikring langt mod nord. Heller ikke disse kom imidlertid i føling med fjenden. Natten forløb fuldstændig rolig.

Den 28. august om morgenen lå en tæt tåge over hele området. Foran 1. Kompanie stilling dukkede omrids af enkelte skikkelser op, og man tog dem som et fjendtligt angreb. Øjeblikkeligt udviklede der sig et vildt skyderi, som 2. Kompagni sluttede sig til. I Werchter blev alle alarmeret. Også Regimentsstaben ilede til deres heste. Det hed sig, at 1. og 2. Kompanie var involveret i kamp med en overlegen fjende. Det viste sig imidlertid hurtigt, at det var falsk alarm. Skyggerne i tågen viste sig dels at være nogle løsrevne køer og heste, dels at være fremskudte tyske poster, der var på vej tilbage. Man kunne grine af det, der var sket, men ikke bebrejde »krigslærlingene« alt for meget.

Endnu i morgentågen blev stillingen forstærket ved, at man trak venstre fløj tilbage bag Démer-kanalen. Begge bataljoner lå nu langs den sydlige bred af kanalen, hvor de arbejdede på at forstærke stillingen. Patronvogne blev trukket frem, og ammunition fordelt i stillingen.

6. Kompanie under Hauptmann Sobbe gennemførte en straffeekspedition til Tremeloo, hvor indbyggere havde skudt mod en tysk patrulje. De fik lov til at samle deres mest værdifulde sager sammen og blev herefter drevet ud. Husene blev sat i brand. En belgisk kavaleripatrulje fra nord blev fordrevet med ild fra en fremsendt officerspatrulje.

Om eftermiddagen blev alle indbyggere fra Werchter, der dagen før var sendt til Rotselaer, sammen med indbyggerne herfra (omkring 1.500 personer) af en styrke på 60 mand under Offizierstellvertreter Lutter bragt videre til Leuven, som de under den forventede fortsatte kamp i området, ikke ville komme til skade. Netop som den

lange, triste kolonne nærmede sig byen, blev den mødt af Regimentets III. Bataillon, der var under march for at slutte sig til de øvrige.

III. Bataillon blev som reserve bragt i bivuak ved Ferme van Aershcot midt mellem Rotselaer og Werchter. Dermed var endeligt hele Regimentet igen samlet, man kunne næsten sigt for første gang overhovedet, da iklædningen af de to første bataljoner jo havde fundet sted i Bremen, mens III. var iklædt i Stade. Under opholdet i Schleswig-Holstein var bataljonerne hele tiden være placeret og uddannet individuelt, og udelukkede lejlighedsvis mødt hinanden under marcher.

III. Bataillon var dårligt gået til ro i dens telte om natten 28. til 29. august, før den ved midnat igen blev alarmeret. Man kan formentlig godt forestillet, at humøret ikke ligefrem var det bedste, som man i buldrende mørke pakkede telte sammen og pakkede tomystrene. Det er aldrig behageligt at blive revet tilbage til den alvorlige virkelighed, og slet ikke, når man allerede flere nætter igennem kun havde fået lidt eller slet ingen søvn.

Hos I. og II. Bataillon fremme langs Démer-kanalen var stemningen ikke meget bedre. Hertil kom problemerne med, hvordan man fik transporteret de store mængder ammunition fra stillingen den lange vej tilbage til patronvognene langs landevejen. Det lykkedes imidlertid til sidst at overvinde alle vanskeligheder ved det pludselige natlige oprud, og kl. 0330 begyndte Regimentet samlet deres march på »stelvejen« ved Rotselaer.

Hvad skulle denne natlige march betyde? Vi brød alle forgæves hjernerne dermed. Det værste for os var, at vi igen marcherede mod syd. Efter vores mening skulle tyske soldater altid kun marcherer i én retning: mod fjenden. Vi opdagede imidlertid hurtigt, at marchen svingede mere mod vest, og med fornyet mod fortsatte vi vandreturen gennem den mørke nat. I Neulenstraat (Cologne, nord for Leuven), hvor vi overskred Dyle-kanalen, blev der holdt pause. Her samledes hele 17. Reserve-Division for samlet at marcherer videre. Vores Regiment dannede fortrop. Ved dag gry passerede vi gennem omegnen af Herent, der udgjorde et ret sørgeligt syn, da de fleste landsbyer var brændt ned.

Stor var vores glæde, da vi endeligt – det var i mellemtiden blevet en strålende sommerdag – svingede ind på den direkte vej mod Bryssel. Besættelse af Bryssel – ja, det ville lige passe os! For dette ville vi gerne tilbagelægge endnu nogle snese kilometer, selvom vi allerede var ret trætte. Men et dusin kilometer var længe ikke nok til blot at kunne skimte byens tårne i det fjerne. Og samtidig blev det varmere og varmere, og stadig større og tættere støvskyer rejste sig fra mange trætte skridt af mennesker og heste. Hvis blot der ville komme et længere hvil, hvor man kunne komme sig lidt. Men marchen fortsatte selvom kolonnen blev længere og længere, og flere og flere marchsyge måtte efterlades. Hvorfor alt det hastværk? Vi kunne ikke finde forklaringen, men det var os en svag trøst, at de højere førere formentlig kendte grunden.

Endeligt havde vi Woluwe-St. Etienne bag os og nærmede os de østlige forstæder af Bryssel. Burde der ikke nu indlægges et længere hvil, så vi med friske kræfter og i bedste orden kunne rykke ind i den fjendtlige hovedstad? Nej. Efter en kort pause gik det videre, så kolonnerne hurtigt mere og mere gik i opløsning, og vores indtog i forstaden Schaerbeek var næppe noget imponerende syn. Måske var det med til at forstærke det indtryk, indbyggerne i Bryssel på dette tidspunkt åbenlyst gav udtryk for: tyskerne var syd for Antwerpen blevet slået af den belgiske hær, og måtte nu flygte i skjul i hovedstaden.

Først i Bryssels gader kom vores 30 km march til afslutning omkring kl. 14. Her blev der spist fra feltkøkkener. Sælgere af frugt og limonade kom hurtigt til, og havde en god fortjeneste. Renlighedsfanatikere, specielt fra Bremen-bataljonerne, søgte vaskemuligheder i de nærmeste huse, og lod sig endda barberer og klippe. Efter en time var stemningsbarometeret, der ellers havde stået noget dybt og trist, allerede steget væsentligt. Håbet om gode kvarterer i den prægtige, rige by, hvor krigen kun meget lidt var at mærke, bidrog uden tvivl også væsentligt hertil.

Desto større var skuffelsen, da vi fik at vide, at vi ikke skulle blive i byen for natten, men i stedet skulle bivuakere mellem Crainhem og Wesembeek, og at vejen til dette stede betød yderligere 8 km march. Alligevel tog vi os sammen, da vi kl. 16 med faste skridt marcherede samme vej ud af byen, syngende af fuld hals, så indbyggerne kunne genvinde respekten for os som krigere, og glemme den slappe indmarch.

Da vi nåede frem til pladsen var vi imidlertid igen helt udmattede af den anstrengende march ad de toppede brosten i den kraftige hede. Dertil kom mismodet over, at vi ikke med det samme var marcheret til bivuakpladsen, som vi allerede om formiddagen ved Woluwe-St. Etienne havde været meget tæt på, i stedet for yderligere at skulle gå de 7 kilometer frem og de 7 km tilbage, hvilket vi opfattede som fuldstændig unødvendig. Trætheden og misstemningen fik hurtigt kolonnen til igen at gå i opløsning, så der til sidst overhovedet ikke kunne være tale om en marchorden.

Men næste morgen – 30. august – var alle ærgrelser glemte, da vi fik at vide, at vi nu i et par dage skulle indkvarteres i Bryssel, og samtidig fik grunden at vide til gårdsdagens tilsyneladende meningsløse frem- og tilbagemarch. Hos vore fjender havde den opfattelse bredt sig, at de fleste tyske tropper var blevet sendt videre til

Frankrig så Belgien var så godt som tømt, og det derfor ville være let igen at befri hovedstanden for tyske tropper. Derfor var alle disponible tropper i og omkring Bryssel i alt hast blevet trukket sammen, og for at give indtryk af en større styrke, ofte marcheret ind ad en vej, ud af en anden og ind igen af en helt tredje. Det var altså derfor, at vi havde måtte gå turen to gange.

I fem dage forblev Regimentet som garnison i Bryssel, fra den 30. august til den 3. september, og for de fleste kompagnier var det nogle dejlige dage, hvor de så rigeligt fik erstatning for de foregående, anstrengende dage. 1., 2. og 4. Kompanie havde det imidlertid ikke ligefrem bekvemt. De var placeret på nordbanegården, hvorfra de skulle bevogte jernbanen frem til Schaerbeek, og desuden om natten for en dels vedkommende måtte ligge i alarmberedskab på perronerne. 3. Kompanie lå derimod meget fint på slotskasernen, II. Bataillon i »carabinieri« kasernen, III. Bataillon på »guides« kasernen, hvor våbenkamrene stadig rummede alt det, der skulle til for at indrette stuerne beboelige. Forplejningen var god og rigelig. Staben måtte udbetale for et betragteligt forplejningstilskud, hvormed forplejningsofficerer kunne købe ind, hvad der var til at få. Alligevel blev der en stor del af pengene tilovers – penge, der senere som »Bryssel tilskud« kom kompagnierne til stor nytte.

Allerede den 31. august måtte II. Bataillon holde sig parat til afmarch med en halv times varsel. Den 1. september måtte den så afgå for at assistere i afvisning af et fjendtligt fremstød i retning af Mecheln. Den blev til disposition for III. Reservekorps placeret ved Dieghem. Da imidlertid fjenden opgav fremstødet, kunne bataljonen efter nogle få timer igen vende tilbage til kasernen i Bryssel.

Generelt var tjenesten i Bryssel yderst bekvem. I det omfang kompagnierne ikke havde vagttjeneste, måtte de kun eksercere en smule, og ofte med gevær på skulder marcherer gennem byen, for overfor befolkningen at give indtryk af en ret stor, veldisciplineret troppeformation. Det var ønsket, at flest mulige mindre enheder gik rundt i byen som under turistbesøg. For disse tropper var instruksen, at de skulle være iført seletøj, men ikke medbringe hverken pistoler eller geværer, som følte vi os fuldstændig sikre.

Med den del af befolkningen, som de tyske tropper håbede at gøre sig fortjent til, opstod der snart en ret venlig trafik. Også den fanatiske del af befolkningen, som stadig lod belgiske flag veje fra deres huse, eller bar bånd i farverne sort-gylden-rød på deres tøj, nøjedes med at passere os med sammenbidte ansigter eller sende os hovmodige blikke, som vidste de bedre, at ikke de, men vi, var de besejrede. Russerne stod foran Berlin, franskmænd i Elsas-Lothringen, vi i Belgien var omringede – det var de rygter der florerede fra mund til mund. Og endda deres Regering medvirkede til udbredelsen af sådanne vilde løgnkampagner.

Den 3. september blev vores Regiment afløst af L.I.R. 73. I. og II. Bataillon forlod allerede samme aften kl. 18 byen og kom i bivak syd for Wommel, nordvest for byen. Den 4. september allerede kl. 0300 marcherede de videre over Wommel, Ossel, Bollebeek til Asche. III. Bataillon rømmede først den 4. september kl. 0200 deres kaserne og marcherede direkte på den store landevej til Asche, hvor den om morgenen skulle være disponibel for vores 33. Reservebrigade, mens 81. Infanterie-Brigade stormede den lille Schelde-fæstning Dendermonde (fransk Termonde). Da angrebet gik hurtigt og planmæssigt, kom bataljonen ikke til indsættelse, men stille og roligt kunne gå i landsbykvarter: I. og III. Bataillon i Asche og Crokegem, II. Bataillon i og omkring Merchtem nord for Asche. Her fik vi to dejlige hviledage den 5. og 6. september. Disse dage anvendtes til at samle kræfter til nye, anstrengende marchdage der blev tildelt Regimentet, først et par dage frem og tilbage gennem det østlige Flandern, og i et stræk gennem hele Nordfrankrig helt til Oise.

Den 7. september kl. 0500 stod Regimentet marchklar på det sted, hvor vejen fra Asche mod Gent drejer fra vejen mod Dendermonde. Kl. 0640 startede marchen i brigadeformation over Meldert og Moorsel til Aalst (fransk Alost). I denne store industriby stod talrige indbyggere, mest arbejdere, og så nysgerrig på vores gennemmarch, uden nogen form for den forbitrelse, vi så ofte havde mødt i Bryssel. Kort efter Aalst drejede vi væk fra hovedvejen mod Gent i nordvestlig retning mod Lede, hvor vi led meget under den brændende sol og de store støvskyer. I alle de landsbyer, vi passerede, stillede indbyggerne vand, også kaffe og limonade, frem til os, som vi i den kraftige hede modtog med stor glæde. Efter en marchstrækning på omkring 25 km gik Regimentet i bivak på markerne i den østlige udkant af Cherscamp.

Gent var stadig besat af fjenden. Ved Quatrecht på hovedvejen mod Gent var spidsen af vores IX. Reservekorps stødt sammen med den belgiske nationalgarde og skytter, der var ledsaget af panserbiler med maskingeværer i en mindre fægtning. Der opstod også rygter om, at belgierne havde lagt bomber langs landevejen for at true vores fremmarch.

Den 8. september marcherede Regimentet kl. 6 sammen med brigaden fra Cherscamp mod sydvest til højre for Gent. Mellem Wassemen og Westren blev hovedvejen mellem Aalst og Gent krydset. Herfra gik det videre over Smessenbroek og Baalegem til Munckzwaln. Vejret var lige så varmt som dagen før, men tidligt på morgenen blev vi sparet for den værste hede. Belgierne i dette område er meget ængstelige. Når tyske tropper kom-

mer ind i husene, tilbyder mange en bange kone deres værdisager. Og alle indbyggere gav os beredvillig af deres madvare, brød, fedtstoffer, æg og mælk, så meget vi ønskede, og afviste vores tilbud om betaling.

Regimentet gik i bivuaik ved Munckzwalm ved den lille flod Zwalm, der ved Oudenaarden når Schelde. I. Bataillon, der denne dag havde været forspids, sendte 2. og 4. Kompanie frem som forpost kompagnier syd for Rekegem og Makegem. 1. og 3. Kompanie blev som forpostreserve ved banegården i Munckzwalm (på den store jernbanelinje mellem Bryssel – Sottegem – Oudenaarden – Kortrijk).

Den 9. september var der et meget fint marchvejr efter en smule regn i løbet af natten. Kl. 8 rykkede vi fra Munckzwalm mod vest. Ved byen Oudenaarden (fransk – Audenarde) nord for den slagmark, hvor Prinz Eugen og Marleborough 1708 havde sejret over franskmændene, nåede vi Schelde og fulgte denne videre til Berchem, hvor vi omkring kl. 16 efter 25 km march gik i bivuaik. I den nærliggende flod var der mulighed for at bade.

Den 10. september fortsatte vi kort efter kl. 8 over Tournai i retning af Frankrig. Vi var dårligt komme i gang, før vi igen fik ordre til at standse. En time brød vi hovederne over, hvad det skulle betyde. Så hørte vi, at der skulle være landet nye engelske enheder i Calais, og at vi nu skulle rykke mod englænderne i stedet for franskmændene. For os var det ligegyldigt. Vi ville også vise ham vore næver og tilføje det værste!

Vi tilbragte mange kedelige timer ved vores bivuaikplads, hele tiden marchklare iført seletøj, uden at der indløb nye ordre. Det var efterhånden blevet kl. 16, og vi forventede, at vi skulle blive her endnu en nat. Så lød det pludseligt overraskende: »Fat gevær! Efterlad oppakning! Gevær over skulder! Uden trit – march!« Vi var kun gået et par skridt før der tæt foran os udbrød en meget kraftig geværild, og endda kunne man høre kanonskud. Hvad var det? Endnu et modbydeligt baghold? Nej, tværtimod et fjendtligt, som alle tyske tropper i området – infanteri, artilleri og kavaleri – åbnede ild, alt hvad våbnene kunne bringe, men uden noget som helst resultat. Som det overhovedet ikke angik ham, fløj han stolt og ubekymret videre og forsvandt i det fjerne. Det var også noget vi først måtte lære: det nytteløse i et vildt, ukontrolleret skyderi mod et fly.

Under denne episode var vi blevet en smule afledt fra vores egentlige opgave. I Waereghem og Deerlyck, omkring 13 til 14 km nordvest for Verchem, nordøst for Kortrijk, var der meldinger om belgiske og franske tropper. II. Bataillon skulle i ilmarch rykke til Waereghem, III. til Deerlyck og nedkæmpe denne styrke. I. Bataillon skulle blive som sikring i Berchem.

I hast blev yderligere ammunition udleveret fra patronvognen, og så kunne omkring kl. 17 ilmarchen sættes i værk. Hver bataljon fik følgeskab af en maskingevær- og en artillerideling. De landsbyer, vi passerede, udgjorde et trøstesløst syn. Ikke et menneske var at se. Alle huse var sønderskudte. Enkelte vejskilte syntes at være blevet ødelagt med vilje. Vi var underlig til mode, da vi hvert øjeblik forventede at blive overfaldet med ild fra en kælder eller et loft, ikke mindst fordi det efterhånden begyndte at blive mørkt. I mellemtiden havde Division for længst udsendt kontraordre: bataljonerne skulle øjeblikkeligt vende tilbage til Berchem, da Divisionen allerede kl. 5 den følgende morgen skulle påbegynde march mod nord. Imidlertid var bataljonerne marcheret så hurtigt af sted, at denne kontraordre først nåede frem kort før målene var nået. Major Mansfeld havde netop modtaget melding om, at en Ulan-patrolje var blevet beskudt i Waereghem, Han lod et par artilleriskud sende mod stedet, og rykkede så ind med sin bataljon, fandt ingen fjender, og startede så marchen tilbage. Major von Weder lod øjeblikkeligt III. Bataillon vende om efter modtagelse af Divisionens befaling, uden at have set noget til fjenden, og nåede omkring kl. 2230 tilbage til Berchem.

Kun 9. Kompanie under Hauptmann Brinckmann, der af III. Bataillon var sendt ud som side sikring, fik intet at vide, om de ændrede befalinger. Han fortsatte derfor utrætteligt ilmarchen gennem den mørke nat. Langs en jernbane gik det forbi banegården i Vichte og arbejdede sig gennem terrænet forbi enkelte huse, over grøfter og vandløb i omegnen af Deerlyck. Så brød der i det fjerne en kraftig brand op. Han søgte herimod for at fastslå, hvad der skete. Kompagniet fandt et kæmpe bål i en have i den delvist brændende landsby. Hvem havde antændt det store bål? Måske belgiere for at vildlede os? Men hvorfor brændte også landsbyens huse? Vi kunne ikke finde løsningen. Et lå dog fast: der var ikke længere fjendtlige tropper i området, og der var derfor intet andet at børe, end at vende om med uforrettet sag.

Tilbagegangen forsinkedes yderligere deraf, at man måtte rekvirere hest og vogn til en såret, som under et spring over et vandløb var blevet ramt af formandens bajonet, og den anskaffede hest ikke viste sig i stand til at følge med. Klokkeren var derfor blevet 2 om natten før 9. Kompanie efter udveksling af kendeordet »Herzog von Holstein« blev sluppet over Schelde-broen ved Berchem, og først kl. 0330 kunne det, efter at have spist ved feltkøkkenet, lægge sig ned til et kort hvil på det hårde stengulv i kirken.

1½ time senere, endnu inden det gryede den 11. september blev det af Divisionen befalede tilbagemarch mod nordøst påbegyndt. Imidlertid var der allerede i Leuegem, syd for Oudenaarden endnu et flere timer langt stop, som kun II. Bataillon ser tilbage på med taknemmelighed. Bataljonen var nemlig standset langs en smalsporet

jernbanelinje, og et tog, der derved måtte stoppe op, fandt man en masse smør til bedring af forplejningssituationen.

Endeligt kom endnu engang en kontraordre, og endnu engang skulle marchen ske i retning af Frankrig, og endnu engang med størst mulig hastighed. Der skulle rekvireres heste og vogne, så mandskabets tornystre kunne transporteres, og derved kunne opnå en større marchhastighed. Det varede ikke længe før alle kompagnier havde anskaffet sig en eller to bagagevogne. I flere tilfælde fulgte ejerne med deres heste, så de ikke helt mistede de værdifulde dyr. Belgierne havde ikke forudset, at de måtte følge med helt til Noyon, og at de endda stod i risiko for at blive involveret i et større slag, før de igen kunne disponere over deres dyr.

Med en lettere oppakning og med frisk mod startede vi den store march mod Frankrig. Kort efter at vi igen havde passeret Berche blev vi gennemblødt af en kraftig regnbyge. Det fik imidlertid ikke stemningen til at dykke. Tøjet blev hurtigt igen tørret af vinden, og når man er blevet opfrisket, marcherer man jo bedre. Først efter at det i timevis var fortsat i samme tempo uden pauser, indtraf udmattelsen efter gårsdagens ilmarch, og en smule mismod satte ind. Desto større var glæden over en længere pause i Celles.

Efter den sidste prøvelse nåede vi så sidst på eftermiddagen til omegnen af Tournai. I. Bataillon fik kvarter i selve byen, mens de øvrige fortsatte nogle få kilometer længere mod nord til Mourcourt, hvor II. Bataillon indkvarteredes i Lestoquoit og Zautril, III. Bataillon i Rejet-du-Sart, nogle i det her liggende nonnekloster. Med dette nåede I. Bataillon op på at have tilbagelagt 42 kilometer i løbet af døgnet, mens II. og III. Bataillon siden morgen kun havde marcheret 36 kilometer, hvortil skal lægges de 26 kilometer, de tilbagelagde aftenen i forvejen. Det var resultatet af, at vi ikke også skulle bære de tunge tornystre med. Det hører også med til erindringen, at man indenfor de sidste 24 timer (siden kl. 17 dagen i forvejen) havde marcheret i tre forskellige verdensretninger og havde været sendt mod tre forskellige modstandere: mod belgierne ved Kortrijk, mod englænderne ved Antwerpen og endeligt mod franskmændene langs Oise.

3. Kapitel:

Det første slag Noyon

september 1914

Et moderne slag begrænser sig ikke til tidsrummet af en eller to dage, og heller ikke over blot nogle få kilometer, som lader sig overskue fra en feltherrehøj. Vores første slag begyndte ikke først den 15. september, hvor vi i nærheden af Noyon kunne hører kanontorden fra vores søsterdivisions angreb, men allerede den 11. september, hvor vi ved Oudenaarde, næsten 150 kilometer derfra i luftlinje, fik befalingen til at komme Armee von Kluck, der fra Marne havde måttet falde tilbage, til hjælp på dens truede højre flanke. Vores langs fodtur den 11. til 15. september var derfor blot en fremrykning til slag.

Enhederne vidste intet til skæbnens nærhed. Vi marcherede, som var vi på øvelse. At fjenden også hos os befandt sig umiddelbart til højre, tænkte ingen, og vi ville slet ikke tro, som vi efter den 12. september havde passeret Tournai, at englændere to dage tidligere havde været her. Og slet ikke, at englænderne kort efter igen var rykket ind og havde taget de her efterladte march-syge til fange – som imidlertid var en kendsgerning. Heller ikke om den store tilbagetrækning fra Marne vidste vi noget. Vi formodede, at vores hær endnu befandt sig på den anden side Reims og umiddelbart foran Paris, og efter vores mening måtte vores opgave være, at dække ryggen på denne nær og forhindre sammentrækningen af fjendtlige enheder nord for vores forreste linje eller nedkæmpe en sådan. Lykkelige uvidenhed! Vi var formentlig ikke marcheret så ubekymret frem, hvis vi havde kendt det rette sammenhæng i situationen.

Der skete ikke meget at fortælle under disse marchdage. Der er imidlertid nok alligevel mange af dem, som dengang marcherede med, som lidt forsinket på et kort gerne kunne følge vores vej, da vi dengang – i den kortløse tid – vandrede gennem ukendt land uden at vide, hvor vi befandt os. For de videbegærlige er der derfor udfærdiget en liste over de vigtigste byer, som vi passerede.

Den 12. september nåede marchen mellem kl. 9 og 10 gennem den østlige del af Tournai, uden at vi fik mere at se af den skønne katedral end tårne i det fjerne. »Vi« betød på dette tidspunkt kun II. og III. Bataillon. I. Bataillon var allerede i Tournai gået i kvarter, og marcherede denne dag og de næste bag den lette ammunitionskolonne i slutningen af Divisionen. 1. Kompanie var blevet afgivet til sikring af den store bagage, og fordelte sig delingsvis blandt denne. Vi nåede den store hovedvej over Bruyelle og Sollain ved Schelde omkring kl. 13 på grænsen mellem Belgien og Frankrig, som af hvert kompagni blev overskredet under høje hurra. En franskmænd så grædende til, mens den endeløse tyske hær trængte ind i hans fædreland. . Maulde var den første bebyggelse lige bag grænsen og St. Amand de første større by, som vi nåede efter omkring 1½ times march gennem Frankrig. Turen gik herfra videre mod vest på vejen mod Orchies, så igen mod syd. På dette tidspunkt blev Divisionens marchkolonne opløst. Efter en march på omkring 35 km blev Regimentet, i stedet for bivuak, på grund af begyndende regn, beordret i kvarter i tre landsbyer på begge sider af Ecaut: I. Bataillon nord for floden i Millon-Fosse, II. og III. Bataillon syd for floden i Sasnon og Cataine.

Den 13. september brød Regimentet op allerede kl. 5 og stødte snart igen til Divisionen, der fortsatte marchen samlet. I en kold, ubehagelig blæst gik det videre gennem kuldistriktet mellem Douai og Valenciennes, der med sine enorme, kegleformede slaggebjerge gjorde et ret hæsligt indtryk. Også industribyen Denain ved Escaut, hvor 1712 Marskal Villars havde slet dele af tropperne under Prins Eugen, så ret uvenligt ud med dens jernstøberier og beskidte arbejderkvarterer. Usle koner og børn kikkede på os med bedrøvede øjne, mens vi glad syngende drog gennem gaderne. Over Saspres. Villers-en-Chauchies, St. Aubert og St. Vaast nåede vi kl. 7 efter en dagsmarch på omkring 32 km frem til Quiépy (13 km øst for Cambrai). Her kom II. og III. Bataillon i kvarter, mens I. Bataillon bivuakerede noget sydligere ved Chateau-Clermont. Indbyggerne i Quiévy fortalte os, at der allerede her var passeret tyske enheder, og at der i nærheden af landsbyen havde fundet en træfning sted.

Den 14. september blev marchen allerede påbegyndt kl. 0430. Endnu mens det var mørkt passerede vi byen Caudry, hvor der også var spor efter tidligere kampe. Over Clary og Elingcourt nåede vi kort efter Serain en gammel romervej, der forløb snorlige hen over et langstrakt bakketerræn. I Ponchaux nåede vi nær Escauts udspring og forbi Bearevoir, hvor mellem august og september 1430 Jeanne d'Arc, Jomfruen fra Orleans, havde siddet fange i en endnu bevaret gang under slottet, indtil borgherren, Jean de Luxembourg, solgte hende til englænderne. Ved skæbnens mærkelige ironi, passerede vi næsten præcist 2 år senere den 15. september 1916 igen forbi Bearevoir på vej til vores anden indsættelse på Somme.

Romervejen førte os videre gennem den langstrakte tekstil-by Estrées. Var nu i kampområdet nord for St. Quentin, hvor Generaloberst v. Bülow 14 dage tidligere havde slået englænderne. Endnu stod sporene efter kampene omkring, eksempelvis flere ødelagte eller ubrugelige automobiler, som englænderne under deres hastige flugt havde efterladt.

En kort trækning drejede vi fra romervejen ind på den store nationalvej Cambrai – St. Quentin, men forlod den så igen i den oprindelige retning mod sydvest. I Bellenglise ved Escaut-Somme kanalen kunne vi se kridt inskriptionerne fra tidligere tysk indkvarteringer, hvoraf det fremgik, at det aktive IX. Korps var passeret denne vej før os.

Kort efter blev der holdt en flere timer langt pause, og herefter blev Divisionens marchkolonne opdelt. I det fjerne kunne man høre torden fra tungt artilleri, og kunne ikke forstå, hvorfra den stammede, så langt – som vi formodede – bag de tyske linjer. I. Bataillons gik med det samme for natten til de to næste landsbyer Pontreuet og Pontru. II. Bataillon og Regimentsstaben marcherede et stykke videre til Maissemy, mens III. Bataillon denne dag havde den længste strækning at tilbagelægge (hele 35 kilometer) før den omkring kl. 1830 nåede landsbyen Bihécourt, der var alt for lille til at rumme hele bataljonen, hvorfor et kompagni måtte bivakere.

Allerede inden solopgang gik den 15. september Divisionens march videre over Vermand og Beauvois til Douilly. Vi forstod overhovedet ikke dette store hastværk, der pumpede de sidste kræfter ud af os. Imidlertid kunne vi fornemme, at vi mere og mere nærmede os kampområdet, og at vi her har længe ventet. Et fjendtlig observationsfly dukkede op over os, og taget under beskydning af enkelte infanterikompanier, der til formålet lagde sig på ryggen, og enkelte maskingeværer, men naturligvis uden noget resultat. Kort efter dukkede en tysk dobbeltdækker op og landede ved vores forspids, øjensynligt med en vigtig melding. Det hed sig da også kort efter, at vores march skulle forceres mest muligt. Vi skulle under alle omstændigheder næste morgen nå de hårdt trængte tropper på bakkerne ved Tracy og Nampcel, (vi fandt senere ud af, at det var regimenterne fra vores aktive IX. Korps), da angribende franske enheder langs Oise truede ryggen på disse. Det var på den måde, vi fandt ud af hvorfor vi måtte gennemleve denne voldsomme march uden nogen form for hvil. Det drejede sig nu om at finde de allersidste kræfter, så vi kunne nå rettidigt frem dertil, hvor vi så hårdt manglede.

Næsten uden pauser fortsatte Divisionen sin uendelige march. Ved Offoy, vest for Sam, overskred vi Somme. Hverken i den langstrakte landsby Lemery-Sallon eller i Libermont var der tid til pause. I det fjerne i retning fra Noyon tordnede kanonerne fra 18. Reserve-Division, der allerede var stødt sammen med dele af det franske IV. Korps. Denne skulle gennem et eget flankangreb forhindre franskmændene i at angribe flanken på det tyske IX. Korps. Vores Division skulle imidlertid indsættes endnu et stykke længere til højre for om muligt at forvandle flankangrebet til en ødelæggende omringelse. Altså hurtig frem, selvom vi havde nået det punkt, hvor vi ikke kunne mere! I Campagne kom vi over en ikke færdig kanal mellem Nesle og Noyon. Kort bag Catigny passerede vi for første gang den store landevej Noyon – Roye, som vi senere ofte skulle marchere langs, og hvis endeløse, snorlige række af træer altid var en kilde til forbandelser fra os.

Det var i mellemtiden blevet mørkt. Alligevel syntes marchen ingen ende at tage. Det gik videre og videre ind i natten. Og det blev hele tiden mere ubehageligt at marchere, da den samme vej bragte uendelige kolonner af artilleri og andet frem mod fronten. Pladsen blev mindre, og kolonnerne blev revet fra hinanden af kolonner, der pressede sig ind imellem. I. Bataillon, der også denne dag marcherede i slutningen af Division til dækning af den lette ammunitionskolonne, forblev i Lagny, da den ikke modtog ordre til at fortsætte. II. og III. Bataillon derimod måtte marchere yderligere en time, og som de endeligt nåede Dives efter en dagsmarch på hen ved 50 kilometer og her kunne gå i kvarter, var natten allerede langt fremskredet. Bagagen havde imidlertid ikke kunnet følge med. Af mad og drikke var der derfor næsten intet tilbage. Der var heller ingen, der spurgte efter det. Alle sank dødtrette om i halmen for i det mindste at gå nogle få timers søvn inden det gik i kamp.

Kl. 4, endnu inden morgenen den 16. september var begyndt at gry, stod II. og III. Bataillon klar til march i den sydlige udkant af Dives i retning af Chiescourt. Klokken var imidlertid allerede 0540 før befalingen tilgik om, at III. Bataillon skulle samles på den anden side Thiescourt sammen med I. Bataillon fra Hamburg Reserve-Infanterie-Regiment 76, et batteri af Res.-Feldartillerie-Regiment 37 og et pioner kompagni, og som forspids herfra rykke frem ad vejen mod Ribécourt. (Ribécourt ved Oise er en station på hovedjernbanelinjen mellem Köln og Paris midt mellem Noyon og Compiègne). Vores II. Bataillon dannede spids for Divisionens hovedstyrke. Allerede under samlingen af forspidsen kunne man høre geværild fra de skovdækkede bakker ved Loermont (syd for Thiescourt) og fra Orval, den sydlige del af Cannectancourt kommune. Også forspids artilleriet gik i stilling på den nordvestlige skråning af de nøgne bakker mellem Thiescourt og Cannectancourt og åbnede herfra ild. Kl. 0630 fik vores III. Bataillon befalingen: »I./R.76 står ved Orval i kamp mod franske skytter. III./R.75 indsættes til venstre for I./R.76 og erobre Cannectancourt«. 9. og 11. Kompanie foldede sig med det samme ud til venstre for vejen Thiescourt – Cannectancourt i kompagnikolonner bag en fremsendt, udfoldet deling, mens

12. Kompanie fulgte bagved midten og 10. Kompani skråt til venstre. Kompagnierne trængte uden at møde modstand ind i den nordlige del af landsbyen, og kunne kun finde spor efter en flygtende fjende. Under gennemsøgning af huse og kældre blev der ikke taget fanger. Der havde derimod kort før været kæmpet om den sydlige del af området (i Orval), og de første sårede tyskere kom os i møde, da vi også begyndte at undersøgte dette område.

Efterfølgende samledes forspidsen sig igen og rykkede som befalet målbevist frem ad vejen mod Ribécourt. Der var nu et herligt solskin. En tilfangetaget fransk patrulje kom under bevogtning frem imod os. Ved siden af vejen kunne vi se de første faldne. En Husar skød sin sårede hest. Det var, for de fleste af os, det første møde med en slagmark, og har derfor indprentet sig i vores hukommelse.

Efter at vejen var nået op ad den skovdækkede bakke, så vi øverst en nøgen plet til højre, gården Attèche Ferme bag dens højre mure. Denne var fortsat besat af franskmænd. Uden at bekymre sig om disse, fortsatte forspidsen beslutsomt, og kun pioner-kompagniet fik til opgave at sikre gården. Omkring kl. 9 – vi var igen kommet ind i et skovområde og var kun omkring 1 km fra Ribécourt – kom en husarpatrulje imod os i fuld galop og råbte efter en læge. Deres Rittmeister var i den næste landsby blevet hårdt såret af fjendtlig infanteriild. Også langs vejen, der fra Ribécourt ført mod nord i retning af Dreslincourt, blev der meldt om fransk infanteri. Kl. 0915 fik III. Bataillon ordre til at folde ud i skoven mod sidstnævnte, og herfra lægge den under flankerende ild mens andre enheder angreb selve Ribécourt.

9. og 10. Kompanie angreb i første linje. Til venstre for vejen gik det i første omgang samlet gennem skoven, og først i den anden skovkant foldet ud. Så gik det i udfoldet skyttelinje i spring frem mod den næste flade højderyg sydvest for Dreslincourt. Allerede som de kom ud af skoven kom de første tab til fjendtlig infanteri- og maskingeværild, der uventet ramte fra de højere liggende dele af landsbyen Dreslincourt selv og fra de bevoksede højder nord for stedet. For første gang hørte de fleste af os, halvt nysgerrig, halvt ængstelig, det ejendommelige piu piu fra et spidskarpt projektil, der kommer fra lang afstand, og som slet ikke for *øret* er så ubehageligt om lyden af et piskesmæld på kort afstand, mens *øjet* uvægerligt vender sig væk fra de grusomme sår, disse små kobberklumper skaber, når de rammer.

Fra skovkanten arbejdede kompagnierne sig i spring frem på højderyggen, og jo længere vi kom frem, jo større blev tabene blandt mandskabet. Også blandt officererne blev Lt. Praetorius (9. Komp.) og Lt. Stemann (10. Komp.) hårdt såret. Da angrebet nåede en markvej mellem to halmstakke gik angrebet foreløbig til standsning. Hauptmann Brinckmann, fører for 9. Kompanie, stillede sig foran den ene halmstak og tændte sin pibe for at indgyde mod hos sine folk. Offizierstellvertreter Spanuth fulgte hans eksempel, men blev kort efter dødeligt såret af et skud gennem maven.

For at få angrebet i gang igen, blev 11. og 12. Kompanie indsat som forlængelse til venstre. Imidlertid opstod der også hos disse store tab, ikke mindst fordi fjenden lagde artilleriild over skovkanten. Ved 11. Kompanie faldt dens fører, Oberlt. v. Weyhe og ved 12. Kompanie faldt Lt. Krämer, mens føreren, Hauptmann Weede såredes alvorligt. Major v. Weder havde siden kampens start været utrættelig aktiv, og syntes altid at være, hvor hans indgriben var mest nødvendig. Han forblev hele tiden oprejst, også selvom Lt. Boe, hans adjutant, og bataljonens tambur faldt ved siden af ham. Selvom han satte hele sin personlige styrke ind i forsøget på igen at få bataljonen fremad, mislykkedes det på grund af de store tab at nå længere end 9. og 10. Kompanies linje.

På denne baggrund anmodede Major v. Weder om forstærkninger fra de øvrige bataljoner og fik med det samme tilgang af II. Bataillon. Af I. Bataillon var imidlertid kun 3. Kompanie indsat til dækning af artilleriet, mens 1. Kompanie var afkommanderet til bevogtning af den store bagage. De to øvrige var med III./Inf.Regt. 162 indsat mod Antoval. Major Mansfeld indsatte II. Bataillon til venstre for bataljon v. Weber, og også 3. Kompanie blev inddraget i det nye angreb mod Dreslincourt. Men endnu engang var det et forgæves forsøg på at trænge gennem den heftige infanteri- og maskingeværild over bakketoppen frem til selve landsbyen. Den var indlysende stærkere besat, end det oprindeligt havde været vurderet.

Alligevel tilgik kl. 13 fornyet befaling fra Division om, at Dreslincourt for enhver pris skulle erobres. Kommandørerne lod derfor bajonetter påsætte og beordrede fornyet angreb. I et samlet spring nåede vi denne gang, stadig under alvorlige tab, over bakketoppen og frem til det sumpede terræn vest for landsbyen, hvor vi var en smule dækket for den fjendtlige beskydning. Et tæt buskads af træer, brombærkrat og padderokker blev med besvær passeret. Så gik det over de let stigende marker frem mod landsbyen. Jo højere vi imidlertid kom op, jo større blev tabene, så til sidst nogle få tapre fulgte deres førere. Ved de enligt liggende huse vest for Dreslincourt faldt Hptm. Rarnapky, fører for 3. Kompanie. Major Mansfeld forsøgte personligt at bringe angrebet videre, men måtte til sidst opgive, da tabene ganske enkelt var blevet for store. Længst kom enkelte forsprængte dele af flere forskellige kompagnier under Hauptmann Brinckmann. Men også disse måtte i sidste ende give op på grund af de store tab, og med spaderne indrette en nødtørftig stilling i kløvermarkerne og frugthaverne.

Her blev det hele tiden mere ubehageligt. Ikke kun kom ilden fra de franske salver fra front, men også fra venstre flanker blev vi beskydt, sandsynligvis af andre tyske regimente i skoven ved le Samel, der ikke var underrettet om situationen. I timevis måtte vi ligge med den ubehagelige følelse af, forsvarsløs at ligge under den morderiske beskydning. Endeligt syntes vores artilleri at ville komme os til hjælp. De fortræffelige 10-cm Kanonen 04 fra 2. Garde-Fussartillerie-Regiment, hvoraf enkelte batterier var tildelt Divisionen, begyndte at beskyde Dreslincourt. Men dette blev nu også ret farlig for de forreste dele af Regimentet, der lå blot 250 meter fra den vestlige kant af landsbyen. Af denne grund besluttede Hauptmann Brinckmann at falde tilbage til en sænkning lidt længere tilbage. Her samlede han resterne af III. Bataillon og rykkede med disse til en af fjenden ikke synlig skovlysning ved le Hamel, hvor også de øvrige i angrebet deltagende kompagnier fra de øvrige bataljoner samlede under Regimentskommandøren.

Det var et trist syn. Tilbage står kun delinger af fredsstyrke i stedet for kompagnier på krigsstyrke, og selvom man stadig håbede på, at en række folk, der nu befandt sig ved andre regimente, ville komme tilbage, kendt man dog til mange der virkelig var faldet eller var blevet såret, at man ikke gjorde sig de store forhåbninger.

Alle ansigter viste en dyb nedslåethed på grund af disse tunge, fuldstændigt forgæves ofre. Dertil kom, at de fleste siden går middag ikke havde fået noget væsentligt at spise eller drikke, og at der heller ikke nu var udsigt til, at der var noget at hente noget fra feltkøkkenerne. Ganske vist havde ingen under kampens anspændelser følt nogen sult, og kun tørsten havde været slem under dagens kraftige varme. Nu kom både sult og tørst kraftigt til overfladen. Her i skovlysningen var intet at finde ud over et stort pæretræ, og dette kom til denne aften at være eneste kummerlige næring for resterne af II. og III. Bataillon.

Også for I. Bataillon var det 16. september gået ret skidt (bortset fra 1. Kompanie, der stadig var afgivet til bevogtning af Divisionens store bagage i nærheden af Noyon) Om 3. Kompanie er der allerede berettet ovenover. 2. og 4. Kompanie havde i mellemtiden deltaget i et angreb længere til højre med III./I.R. 162. På ordre fra Division skulle denne styrke gøre sig klar ved Cambronne (vest for Ribécourt). Da de imidlertid fra skoven på bakkerne mellem Antoval og Ribécourt var nået omkring 100 meter frem, observeredes i kanten af bakken en fransk infanteribataljon med en maskingeværdeling, som marcherede ad vejen fra Cambronne mod Ribécourt, og lidt længere væk langs banelinjen afsiddet fjendtlig kavaleri. 2. Kompanie gik øjeblikkeligt i stilling i kanten af bakken og åbnede ild mod den marcherende kolonne. Denne forsvandt hurtigt ind i landsbyen og besvarede ilden mod vores 2. Kompanie. Så kom denne også uventet under kraftig gevær- og maskingeværild fra vestkanten af Ribécourt. For at kunne beherske denne, blev nu også 4. Kompanie indsat til højre og venstre for 2. Kompanie, men uden resultat. Tabene steg, da i mellemtiden også fjendtligt artilleri satte ind. Stillingen i kanten af bakken var for udsat og under observation, hvilket bevistes af det store antal døde (herunder Lt. Dietrich) og sårede. Kommandøren for I. Bataillon, Major Frhr. Röder von Diersburg, som selv lå i skyttelinjen, befalede derfor, i overensstemmelse med kommandøren for III./IR 162, Major Forstner, tilbagetrækning til skovkanten i en blind vinkel til den fjendtlige infanteriild.

Imidlertid var denne stilling endnu meget risikabel, da franskmændene besatte et par højere liggende huse i udkanten af landsbyen, hvorfra de flankerende kunne beskyde skovkanten. Der blev derfor gjort et forsøg på at nedkæmpe disse huse. Forsøget mislykkedes dog på grund af den heftige maskingeværild som mødte den angribende 2. Kompanie fra disse huse. 4. Kompanie længere til højre led desuden under artilleriild, der blev rettet mod de kanoner, der stod bag dem. Alligevel blev stillingen langs skovkanten fastholdt hele dagen.

Også den følgende nat fastholdt 2. og 4. Kompanie stillingen, mens 3. Kompanie, der om eftermiddagen havde deltaget i det forgæves angreb på Dreslincourt, igen overtog bevogtningen af 10-cm kanonerne langs vejen mellem Orval og Ribécourt. Disse tre kompagnier havde i det mindste det held, at de genfandt deres feltkøkkener på denne vej længere i retning af Orval, og herfra kunne forpleje. Derimod måtte II. og III. Bataillon hele natten i skoven ved le Hamel både sulte og fryse, da de hverken havde forbindelse med feltkøkkener eller de belgiske bagagevogne, hvorpå både tornystre, overfrakker og teltbaner befandt sig. Det var for dem en meget ubehagelig nat. Foruden de triste tanker om dagens store tab under de forgæves angreb, blev det hele først rigtigt skrækeligt af de hjerteskerende råb i natten om hjælp fra de ikke fundne sårede.

Om morgenen den 17. september genoptog det tyske artilleri, ikke mindst 10-cm kanonerne, beskydningen af Dreslincourt og Ribécourt, der allerede aftenen i forvejen havde været ret kraftig. Under dette led franskmændene så kraftige tab, at de valgte at rømme begge landsbyer og falde tilbage til de store skove ved Ourschamp og Compiègne. Da II. og III. Bataillon dækket af en let regn ved middagstid igen rykkede frem mod Dreslincourt var i hvert fald den nordlige og vestlige kant af landsbyen rømmet, og kun få steder i den østlige og sydlige del ydedes der modstand fra en enhed, der skulle dække den øvrige styrkes tilbagetrækning i retning af Pimprez. I forbindelse hermed havde 11. Kompanie, efter at være blevet beskydt på nærmeste hold, et smerteligt tab: Lt. Zeller, der efter den faldne Obltn. von Weyhe havde overtaget kommandoen over kompagniet, faldt med 3

mand, mens yderligere en såredes. De øvrige kompagnier havde kun ganske få tab under rensningen af landsbyen. Fra kældrene blev hentet 108 ikke sårede franskmænd, hvoraf de fleste kom fra Infanteri-Regiment 16 og enkelte fra Infanteri-Regiment 92, uden nævneværdig modstand. (Efter udtalelser fra disse havde Dreslincourt dagen før været forsvaret af tre bataljoner og fire maskingeværere). Desuden var mange sårede blevet efterladt under lægelig tilsyn. Omkring kl. 14 var hele landsbyen fuldstændigt på tyske hænder.

På samme måde gik det videre til højre bed Ribécourt og Cambronne. De franske styrker trak sig i det usigtbare vejr tilbage, sandsynligvis mod syd til de store skove ved Compiègne, eftersat af vore tropper, der tog de sidste rester til fange. Vores 2. og 4. Kompanie rykkede om eftermiddagen med til Ribécourt og om aftenen videre til Cambronne, hvor den gik i kvarter.

Disse store succeser havde forvandlet vores mismod til det modsatte. Specielt ved II. og III. Bataillon øgedes glæden over indtagelsen af Dreslincourt derigennem, da de her endeligt kunne få stillet den voldsomme sult og tørst. I den erobrede landsby var alt stadig til stede hos befolkningen, der begyndte at krybe frem fra kældrene. Der begyndte derfor et gevaldigt slagteri af svin, køer, ændre, eftersøgning af brød, kartofler, grønsager, og så blev der alle steder af hjertens lyst kogt, stegt og spist. Alt, hvad der havde været forsømt i de sidste dage, blev så rigeligt indhentet. Ilden i ovne og kaminer tjente samtidig til at få tørret vores gennemblødte uniformer. Som eftermad var der henkogte frugter. Også mængden af kaffe, mælk og sukker var tilstrækkelige. Men som vi fuldstændigt mætte mener at kunne afslutte måltidet, ankom også vore feltkøkkener til landsbyen med deres gode mad, og – det er næppe til at tro – også hele deres beholdning forsvandt som dug for solen i de umættelige soldatermaver, selvom den egentligt var beregnet til den næsten dobbelt så store mandskabsstyrke fra dagen i forvejen. Formentlig har ikke mange tidligere spist så meget, og helt sikkert har det aldrig smagt så godt, som den eftermiddag efter indtagelsen af Dreslincourt.

Der herskede en sorgløs stemning. Ganske vist blev der om aftenen udsat både indvendige og udvendige vagtposter, men ingen regnede i virkeligheden med, at fjenden måske kunne sidde i den næste landsby, og slet ikke, at han tænkte på en hurtig tilbageerobring af stedet. Vi havde i hvert fald ingen rigtig forestilling om, at det der senere i krigsberetningerne blev kaldt »Slaget om Noyon«, på ingen måde var afsluttet. En personlig erindring kan måske tydeliggøre vores daværende forkerte opfattelse af krigen: Jeg havde denne nat, for første gang siden afrejse fra Stade, som var krigen allerede overstået. klædt mig fuldstændigt af for sorgløst at sove i en seng på Rådhuset i Dreslincourt.

Desto pinligere var min overraskelse, da jeg næste morgen (18. september) omkring kl. 0530 blev hevet ud af sengen af Hauptmann Brinckmann og øjeblikkeligt, uden morgenmad og uden at kunne tage proviant med, blev sendt frem mod Pimprez med en hurtigt sammensat styrke på 6 grupper, for her at konstatere, om landsbyen var besat af fjenden. Vi nåede imidlertid uskadt frem til landsbyen, hvor vi kun fandt 9 sårede franske soldater under tilsyn af en sanitetsofficer. Da vi imidlertid var i gang med at undersøge slottet, kom der meldinger fra en fremsendt sikringspost ved Oise-kanalen, at en fransk patrulje og bag denne en skyttelinje fra skoven ved Ourscamp havde retning mod Pimprez. Min lille styrke blev i første omgang noget bestyrtet, men beroligede sig så hurtigt, som jeg lod dem gå i stilling ved begge de let forsvarede overgange over Oise-Kanalen, og lod dem åbne ild. Fjenden besvarede i starten ilden, og en af mine folk blev såret, men så faldt de tilbage til skoven. Dermed var landsbyen sikret, og den blev også senere besat med tyske tropper. Frem til den strategiske tilbagetrækning i marts 1917 var den såkaldte »Pimpres Næse« på hovedjernbanelinjen Køln – Paris det nærmeste punkt mod den fjendtlige hovedstad, og var for franskmændene et håndgribeligt bevis for tyskernes truende nærhed.

Mens kamppatruljen fra 9. Kompanie forvarede Primprez, blev II. og III. Bataillon på befaling fra Brigaden flyttet fra Dreslincourt til en plads nord for Ribécourt. Hertil stødte også 3. Kompanie, der om natten havde været indsat i dækning af artilleriet, tilbage til Regimentet. Endeligt ankom også staben fra I. Bataillon sammen med 2. og 4. Kompanie efter at have overnattet i Cambronne, men gennem kraftig artilleribeskydning var blevet drevet ud af landsbyen. De nåede frem via en omvej over bakkerne ved Antoval, da vejen fra Cambronne til Ribécourt blev beskydt fra det nordvestlige hjørne af Compiègne skoven. Kun kamptrænet under Lt. Printz anvendte i galop denne vej, hvor de som sikring havde anbragt civile gidsler på vognene.

Med undtagelse af 1. Kompanie var hele Regimentet ved middagstid igen samlet nord for Ribécourt. I de første eftermiddagstimer rykkede den ind i landsbyen frem til kirken, uden at den denne dag modtog angrebsbefaling. Kun 2., 3 og 4. Kompanie blev som sikring trukket frem til den sydlige kant af landsbyen (i retning af Compiègne), hvor den havde tab under beskydning af en uobserveret fjende. Om aftenen fik 4. Kompanie ordre til at grave sig ned på begge sider af hovedvejen Compiègne – Paris til højre for et kompagni fra R.I.R. 76 frem til banedæmningen på den nordlige side af Oise til højre. Til venstre for 76'erne skulle 2. Kompanie besætte og udbygge stillingen langs banedæmningen frem til et teglværk. 3. Kompanie skulle ligge i beredskab i gendarm-

kasernen og indrette denne til forsvar. Også 10. og 12. Kompanie blev i løbet af natten sendt frem til stillingsbyggeri langs banedæmningen syd for stedet.

Resten af Regimentet skulle forblive i Ribécourt. Da imidlertid landsbyen om aftenen omkring kl. 1830 blev lagt under fjendtligt artilleri, opstod der stor forvirring i gaderne, der var fuldt belagte af forskellige kolonner fra Divisionen. Landsbyen blev derfor meget hurtigt rømmet. II. og III. Bataillon fik kl. 1930 ordre til at gå i bivuaik i den nordøstlige udkant tæt vest for hovedvejen Paris – Noyon – St. Quentin. Kl. 23 blev bivuaikpladsen forlagt til vejgaflen mellem vejene fra Ribécourt mod Dreslincourt og Orval. Her tilbragte det meste af Regimentet en meget ubehagelig nat, da der næsten helt til næste morgen regnede i stride strømme. Det var umuligt at rejse telte og ifører sig lune overfrakker, da tornystrene stadig ikke var nået frem til enhederne. På den regn gennemblødte jord var der ikke til at finde en tør plet, hvor man kunne lægge sig. Der var ikke andre muligheder end tænderklaprende ind i mellem at gå frem og tilbage, og finde trøst i håbet om bedre tider.

Heldigvis dukkede solen den 19. september ret tidligt op, og sendte ens varme stråler ned over de gennemblødte soldater, der herigennem hurtigt igen kunne blive tørre. Ingen tog derfor skade af den kolde, våde nat. 2., 3. og 4. Kompanie forblev dagen igennem i dens stillinger syd for Ribécourt. Som eneste ændring blev højre fløj – dannet af 4. Kompanie – trukket tilbage til østkanten af byen, da den i det åbne terræn havde for store tab til det fjendtlige artilleri. 9. og 11. Kompanie blev omkring kl. 0500 sendt til dækning af 10-cm batterierne på bakken nord for Le Hamel, hvor de forblev frem til aftenen den 31. september. De skiftedes her til at ligge oppe på bakken i store huler, skabt af brydning af kalksten og gips, og i skyttehuller på den skovbevoksede skråning med front mod Ourscamp skoven. Et godt stykke bag denne gennemførte netop i disse dage, det aktive Regiment 75 deres succesfulde, men kostbare angreb på Moulin-sous-Touvent. II. Bataillon fik kl. 0600 befaling til at besætte en stilling på sydskråningen ved Attèche Ferme, og indrette denne til forsvar, en opgave, der imidlertid meget hurtigt skulle forvandle sig til en smertelig opgave.

På grund af det gunstige udfald af Slaget ved Noyon (15. til 18. september), anede enhederne endnu ikke, at situationen for vores korps i mellemtiden havde ændret sig til det værre. Hidtil havde vi formodentlig kun haft at gøre med det franske IV. Korps, men nu viste det sig, at der nord for Oise var endnu et fjendtlig korps, XIII, under fremrykning. Gennem vores dristige angreb havde vi indledningsvis rystet vores dobbelt så store fjende, og havde drevet en kile ind mellem disse to korps. Nu begyndte han imidlertid at udnytte den talmæssige overlegenhed, og vores højre flanke var allerede i risiko for at blive omgået. Dette pres gjorde sig bemærket ved Attèche Ferme og endda allerede længere nord ved Thiescourt, så vores front i forhold til marchretningen den 16. september, måtte svinge ikke mindre end 90 grader fra sydøst mod sydvest^{*)}. Hvis ikke snart de lovede forstærkninger (fra en bayrisk division) indtraf, var der stor risiko for at vores 17. Reserve-Division ville blive omringet fra højre. Frem for alt ville det næppe være muligt at holde de længst fremskudte stillinger syd for Ribécourt mod et virkeligt fransk angreb.

Den 19. september startede det franske artilleri endnu kraftigere beskydning af denne by end aftenen før, så der et modangreb på dette sted hele tiden blev mere sandsynlig. I I. Bataillons stilling blev teglværket ramt af flere træffere, eksempelvis blev det skorsten skudt ned. For ikke at udsætte besætningen for at blive afskåret, blev en rømning befalet. I. Bataillon forlod derfor omkring kl. 20 stillingen langs banedæmningen, lige før den franske artilleriild på dette område udviklede sig endnu kraftigere. Bataljonen bivuaikerede næste nat ved Dreslincourt, og lå derefter indtil 21. september som den primære reserve i Orval eller syd for denne landsby.

I mellemtiden havde II. Bataillon i og ved Attèche Ferme allerede fra den 19. september omkring kl. 10 været under beskydning af fransk artilleri. Dette havde imidlertid ikke afholdt den fra som befalet, at indrette bygninger og bakken til forsvar. Desuden var kældre og også de store huler i bakken grundigt blevet undersøgt på grund af rygterne om, at fjenden via underjordiske gange ville forsøge igen at trænge ind i gården.

Den 20. september var 5. og 8. Kompanie nedgravet på den sydlige kant af Attèche bakken og 7. Kompanie på den vestlige til til dækning af højre flanke mod det fjendtlige besatte l'Ecouvillon, og området hele dagen under en vedvarende beskydning fra det fjendtlige artilleri. Kl. 11 blev stillingen forstærket med en deling maskingeværer og to kanoner. Disse bestrøg en koncentration af fjendtlige enheder, som Unteroffizier Früchtenicht, patruljefører ved 6. Kompanie, havde observeret i den modsatte skovkant. Det lykkedes imidlertid ikke at bringe det fjendtlige artilleri til tavshed. Bataljonen mistede på grund af den vedvarende beskydning 4 døde og 40 sårede. Om aftenen meldte Major Mansfeld til brigaden, at han på trods af dette ville fastholde besættelsen af gården natten igennem. Skulle han imidlertid efter daggy med succes forsvare området, måtte han have kraftigere artilleri.

*) Ved Dreslincourt blev vendingen af fronten endda senere øget til 180 grader. Skoven vest for Dreslincourt, hvorfra også vi havde angrebet landsbyen, var igen blevet erobret af franskmændene, og den vestlige front af Dreslincourt havde nu front mod denne skov og var blevet den forreste tyske linje.

leristøtte. På denne melding ankom brigadekommandøren, Exz. Dernen, personligt til II. Bataillon og befalede, efter at han personligt havde overbevist sig om situationen, en rømning af gården samme aften kl. 23. Bataljonen forskød til en ny stilling i skovkanten nord for gården i tilslutning til R.I.R. 76. Efter dette besatte franskmændene igen gården. Patrulje Unteroffizier Früchtenich havde ikke hørt ordren til tilbagetrækning, hvorfor han om aftenen vendte tilbage og blev her indtil daggy.

Den kommanderende general for vores IX. Reservekorps, Exz. von Boehn var med den frivillige rømning af Attèche Ferme yderst utilfreds, og skrev i en korpsbefaling sin »alvorlige misbilligelse« over, at »en troppeenhed under armekorpsset havde opgivet en til fortsat modstand indrettet stilling alene af den grund, at den blev beskyttet af artilleri, men uden selv at være blevet angrebet«. Imidlertid blev Major Mansfeld af Oberstleutnant Rickert forsvaret mod denne bebrejdelse med den begrundelse, at det var sket på den udtrykkelige brigadefaling. Efter en total klarlæggelse af omstændighederne blev bebrejdelsen fra Exz von Boehn trukket tilbage og Major Mansfeld modtog kort efter hans fuldstændige rehabilitering den ærefulde udnævnelse til kommandør for Reserve-Jäger-Bataillon 9.

Den 2. september blev II. Bataillon trukket af forreste linje og samlet med I. Bataillon som reserve. Begge var denne dag placeret dels ved Orval, dels i nærheden af landsbyen, klar til kamp. Samme aften fik II. Bataillon ordre til, sammen med III./R.I.R. 76, at tilbageerobre Attèche Ferme. Forsøget mislykkedes imidlertid, da den forudgående ildforberedelse fra artilleriet var alt for svag. Ganske vist lykkedes det kl. 1930, under personlig føring af Oberstleutnant Richert, hvis høje skikkelse med flagrende skøder, var synlig på lang afstand, efter tre salver fra samtlige tre kompagnier og under høje hurra, nogle steder at nå muren omkring gården, men derimod ikke at trænge ind gennem adgangsvejene, som alle var dækket af fjendtlige maskingeværer.

Som resultat blev tilbagetrækning befaleet i ly af det kommende mørke til skovkanten på vejen mod Orval og herfra til selve landsbyen. III. Bataillon *) lå natten igennem i stilling i sydkanten ved Orval for at standse enhver efterrykkende fjende. Men det forblev fuldstændigt stille.

Dermed sluttede de sidste krampetrækninger fra slaget ved Noyon. Hovedkampområdet flyttede nu hele tiden længere mod højre. Efter at angrebsplanerne for de franske IV. og XIII. Korps ikke var lykkedes på grund af vores IX. Reservekorps, at trænge frem langs Oise på højre fløj af Armee von Kluck og ind i ryggen på denne, begyndte Joffre snart et nyt omringelses forsøg i større målestok med Castenau Armeen. Denne marcherede under ilmarch fra Montdidier og Amiens mod Lassigny på højre flanke af IX. Reservekorps og videre nord over Roye og Chaulnes bag ryggen på den tyske hær. Herimod blev alle disponible tyske kræfter kastet ind, således med direkte forbindelse til os ved Thiescourt og Lassigny 4. bayr. Infanterie-Brigade, og også vores 33. Reserve-Brigade måtte afgive en del af dens reserve til dette punkt: I./RIR 75 fra Bremen og II./RIR 76 fra Hamburg blev underlagt 12. Bayr. Infanterie-Regiment, og måtte i næsten to uger kæmpe med denne under »under de efterfølgende kampe ved Lassigny« (19. – 29. september 1914), som den i krigshistorien blev opkaldt. På grund af den dermed svækkelse af fronten i området ved Attèche Ferme, kunne kampen her efterfølgende kun føres henholdende, og der blev ikke gennemført yderligere forsøg på at generobre gården. Tværtimod blev der påbegyndt etableringen af en forsvarsstilling i skovekanten nord herfor, og med etableringen af en anden linje ved Orval – den samme som forskeellige tyske tropper i årevis ville komme til at holde vagt mod vest.

Mens bevægelseskrigen dermed havde fundet sin afslutning for II. og III. Bataillon, og den forholdsvis rolige stillingskrig satte ind, måtte vores I. Bataillon længere til højre opleve endnu en række meget anstrengende kampdage. Jeg vil også i dette kapitel berette om disse, da krigsberetningerne anset »kampene ved Lassigny« for en fortsættelse af »Slaget ved Noyon«. Jeg må imidlertid begrænse mig til en kort beskrivelse, da jeg ud over de knappe, meget faglige angivelser i krigsdagbogen for I. Bataillon, ikke har fået overdraget personlige erindringer fra deltagere i kampen.

Den 21. september kl. 12 marcherede I. Bataillon, endnu engang fuldstændig samlet †), fra deres beredskabsområde ved Orval gennem Caneccancourt nord for Evricourt og herfra efter en flere timers pause om aftenen til Thiescourt, men herfra med det samme videre til Lassigny, for her at lukke et hul i 15. bayr. Infanterie-Regiment linje. 1. og 2. Kompanie besatte en stilling sydvest for Lassigny og gravede sig her ned. 3. og 4. Kompanie forblev til disposition for Regimentet i byen. Bataljonen havde allerede samme aften de første fire sårede.

*) Mere præcist kun tre kompagnier, nemlig 9. og 11. som denne aften kom tilbage fra bevogtningen af artilleriet nord for le Hamel, og 12. Kompanie. 10. Kompanie var dagen før (20. september) sendt som afløsning for 1. Kompanie i opgaven med bevogtning af Divisionsstab og store bagage ved Chiry, hvor den blev indtil den 7. oktober.

†) 1. Kompanie blev 20. september frigjort fra bevogtningen af Divisionen og dens store bagage. I samme periode forlod Major Frhr. Röder v. Diersburg bataljonen, som blev overtaget af Hauptmann Scheven, som siden næsten ubrudt havde kommandoen til Regimentets opløsning.

Den 22. september kl. 04515 marcherede I. Bataillon til Dives og stod her til disposition for 4. bayr. Inf.-Division. Om eftermiddagen blev divisionens forspids angreb fra venstre flanke ved la Potière (3 kilometer nord for vejen mellem Dives og Lassigny). Vores bataljon fik kl. 1520 ordre til modangreb. Halvvejs, ved Malcampé Ferme, foldede den ud før den rykkede videre. Imidlertid var fjenden allerede blevet afvist, og på ordre fra Division returnerede bataljonen til Dives, uden at den havde været i kamp.

Til natten blev yderligere forstærkninger sendt til kampområdet ved Lassigny. 1. Kompanie blev indsat i den bayriske linje, 3. Kompanie lukkede et 300 meter bredt hul, mens 2. og 4. Kompanie for natten blev i reserve ved kirken.

Også den 23. september var bataljonen til disposition for divisionen i Dives, og igen om aftenen indsat med to kompagnier ved Lassigny, 2. Kompanie som Regimentsreserve ved Lassigny og 4. Kompanie som Brigadereserve i Dives.

Derimod blev bataljonen den 24. september ikke igen tildelt 15, med derimod 12. bayr. Inf.Regiment. Den marcherede ko. 0445 fra Lassigny over Thiescourt til Evricourt, hvor den forblev resten af dagen som reserve. Om aftenen kl. 1930 afløste tre kompagnier II./bayr. IR 12 i Rue Melique syd for Thiescourt. 3. Kompanie besatte en nord-syd gående vej med front mod vest i retning Belval, 4. og 1. Kompanie besatte en vest-øst gående vej med front mod syd i retning af Thiescourt skoven. 2. Kompanie indsattes længere mod højre i Plémont, halvvejs mellem Thiescourt og Lassigny. I disse stillinger forblev bataljonen indtil den 1. oktober.

Da der foran Thiescourt i førte omgang ikke blev bemærket fjender, blev der fra Rue Melique den 28. september udsendt en officerspatrulje. Denne meldte tilbage, at den overfor liggende bebyggelse Belval og den vestlige del af skoven ved Thiescourt ikke var besat af fjenden. Om eftermiddagen blev en anden sendt frem mod Belval mødt af beskydning ved la Rue-des-Boucandes, hvilket også var tilfældet for en tredje i skoven ved Thiescourt ved la Fontaine. Disse opklaringer kostede os to sårede. Den følgende dag (29. september) stødte en fjerde patrulje i skoven ved Thiescourt overalt på fjendtlige poster i gravede stillinger, så en yderligere fremtrængen ikke var mulig.

I mellemtiden døde også kampene ved Lassigny ud, og også i dette område overgik bevægelseskrigen i en stillingskrig. Bayrerne havde ikke længere behov for hjælp fra vores I. Bataillon. Om natten mellem 1. og 2. oktober blev den afløst i stillingen ved Plémont og Rue Melique, og nåede kl. 0500 tilbage til Cannectancourt. Efter en hviledag blev den igen indsat i vores Regiments stillinger i skovkanten ved l'Ecouvillon, som i sammenligning med den urolige tid ved Lassigny blev anset som ren fredstid.

4. Kapitel:

Den første tid i skyttegravene Cannectancourt og Laucourt

September/oktober 1914

Som ethvert dyr eller plante, har også menneskeslægten sin udviklingshistorie, og som alle andre levende væsener har også det menneskelige individ sine unge og sine gamle. Mere end det: også de forskellige værktøjer, arbejdsmetoder og intelligens hos mennesket skaber hver sin individuelle udvikling af individet. Udviklingen i krigsteknikken kunne eksempelvis gå sine egne veje i forhold til den generelle kulturelle udvikling. Nogle gange løb de parallelle med mange kanaler, der formidlede vekselvirkning og gensidige forudsætninger. Imidlertid går udviklingen i krigsteknik dens egne veje, til en side eller langt forud. Det kunne opstå særlige behov, der krævede en ensidig nykonstruktion, eller det kunne være den hårde nødvendighed af en krigerisk tidsalder, der krævede militærisk udvikling på bekostning af alt andet.

Vi gamle, rutinerede skyttegravskrigere får latterkrampes, når vi tænker på vores første »barnlige« skyttegravsanlæg. Derimod gribes vi af en berettiget stolthed, når vi kikker tilbage på de få måneders sammenpressede »udviklingshistorie« for skyttegravene, som vi selv fremskaffede fra de første kim til de sidste, kæmpemæssige, dækningsanlæg. Hvor hurtigt lærte vi ikke at tilpasse os de nye omstændigheder, hvor vi i månedsvis, nogle gange årevis, i åben mark måtte udholde den kraftigste fjendtlige våbenvirkning. Og hvor hurtigt aflagde skyttegravene sig ikke sin »ungdomsdårskab« og udviklede sig til det fuldkomne middel i den moderne krigsførelse.

Starten, så og sige embryoet, til skyttegravene var et hul, som infanteristen gravede, mens han lå på maven, og kastede jorden op foran hovedet, når han på grund af fjendtlig beskydning ikke kunne komme længere fremad. Sådanne »skyttehuller for liggende skytte« har vi eksempelvis under slaget ved Noyon gravet flere gange, når angrebet gik i stå. Heraf udviklede sig en egentlig skyttegrav, hvor man var involveret i et flere dage langt slag, der blev forbundet med hinanden og uddybet, så man mere eller mindre kunne stå oprejst eller i det mindste sammenbuktet kunne gå frem og tilbage uden at være udsat for fjendens geværlid. Hvis en sådan grav var tilstrækkelig dyb ydede den også en vis sikkerhed mod shrapnels og sprængstykker fra granater.

En skyttegrav anlægges bedre til forsvar, hvis den er så langt fra fjenden, at man omhyggeligt kan fastlægge dens forløb og herefter udgrave den med store redskaber. Sådanne forsvarsanlæg havde vi allerede etableret ved Werechter og så igen ved Ribécourt og Attèche Ferme. Da man fra starten regnede med, at skulle bemane den i flere dage, blev de også forsynet med de mest primitive former for bekvemmeligheder, så man bedre kunne ligge eller sove heri, eksempelvis med en halm eller madrasunderlag, hvis noget sådan kunne hentes i de nærmeste landsbyer.

Den egentlige udvikling i anlæggelsen af skyttegrave begyndte imidlertid først, da angreb og modangreb sluttede på slagmarken ved Noyon, og hovedkampen flyttede til Lassigny, Roye eller længere mod nord. Så gjaldt det i vores område, mente vi, at kampe henholdende i nogle dage eller måske nogle uger, indtil afgørelsen af faldet på højre fløj, og også vi igen kunne slutte os til den generelle fremrykning. Der var givetvis ingen, der på dette tidspunkt tænkte på måneds- eller årelange stillingskampe, og skyttegrave på dette tidspunkt blev da også kun anlagt med tanken på en kortere ophold, og indeholdt derfor kun de meste uundværlige indretninger.

Den første stillingsperiode for vores Regiment strakte sig fra den 22. september til den 8. oktober 1914. I disse 17 dage lå II. og III. Bataillon i området ved Cannectancourt skiftevis i første linje ved l'Ecouvillon, i anden linje ved Orval eller i hvil i selve landsbyen Cannectancourt. Som omtalt var vores I. Bataillon underlagt bayrerne ved Lassigny, Plémont og Thiescourt, og kunne først fra den 3. oktober deltage i besættelsen og udbygningen af vores Regimentsafsnit. Karakteristisk for denne første periode var, at den forreste grav ikke blev udbygget til hvad der var nødvendigt for et ophold i et par dage ad gangen. Længere blev vi ikke »umiddelbart foran fjenden«, og i en sådan relativ kort periode måtte og kunne man indskrænke sig til det yderste. Kun i »dækningsgraben« i forreste linje og i anden linje blev primitive dækninger anlagt, hvor man kunne liggende, ganske vist med bukkede ben, kunne sove. Ingen regnede med at skulle blive i denne stilling end højst to uger. Så ville vi, troede vi, igen rykke frem eller trukket ud til et hvil inden indsættelsen i »det fortsatte slag«.

På dette tids var det endnu store sager, når kompagnierne i forreste linje skulle afløses! For os var det, som gik vi igen tilbage i krigen. Fjenden lå jo ikke mere end et par hundrede meter væk, og kunne ved dagslys observere og med geværer beskyde alt trafik bag linjen. Man kunne jo aldrig vide, om der netop her, hvor vi kun stod

med svage styrker, ville blive genstand for et modangreb eller forsøg på gennembrud? Alt for ophidsede og nervøse poster begyndte derfor alt for let, specielt ved nattetide, at skyde lige så snart noget mistænkeligt skete, og skydningen forplantede sig hurtigt til hele linjen. Mange gange fortsatte den i halve og hele timer uden noget som helst formål. I begyndelsen medførte det også alarmering af kompagnierne i anden linje og i afsnitsreserve, som dermed måtte undvære den velfortjente nattesøvn indtil den fuldstændig grundløse skydning igen ophørte.

Og hvor nervøse var vi ikke dengang overfor enhver artilleribeskydning, også selvom det kun drejede sig om shrapnels, som selv vore primitive skyttegrave ydede tilstrækkelig dækning. Når et område eller en stilling blev beskydt med artilleri, men vi dengang næsten, at den øjeblikkeligt måtte rømmes, da den ikke kunne holdes mod det fjendtlige angreb, vi næsten altid forventede umiddelbart herefter – børnesygdomme, som hurtigt blev overvundet som stillingskrigen udviklede sig. Med hvilken ubekymrethed spiste ikke senere den erfarne skyttegravskriger sin »Drahtverhau« og »Heldenfett«, med hvilken ro skrev han ikke sit brev eller sov de retfærdiges søvn i dækningsanlægget, blot 4 meter fra fjenden! Med hvilken ophøjet overlegenhed observerede han ikke fra sit jordhul de fjendtlige shrapnel og feltgranater, der ganske vist lavede en frygtelig spektakel, men kun anrettede få skader.

Lad os alligevel lidt mere præcist tænke tilbage på vores dengang »barnlige« skyttegrave ved l'Ecouvillon og Orval. Vores forreste linje lå langs vejen, der fra Thiescourt først går mod syd og så mod sydøst til Ribécourt, på det sted hvor vejen mod l'Ecouvillon drejer fra. Højre halvdel af første linje lå på den fjende vendte skråning af den skovbevoksede Loermon og derfor åben for fjendens observation og beskydning. Ganske vist svingede den mod højre til Thiescourt skoven, men da graven i kalkgrunden kun var udgravet visse steder, var der i dagslys ikke andre muligheder, end at forlade den kravlende. Dette var primært ubehageligt ved besørgelse, da ingen dengang tænkte på placeringen af latriner i forreste linje. Som dækning for artilleriild, udgravede man i gravens forvæg »kaninhuller«. For blot nogenlunde at kunne sove om natten, lagde man halv i bunden af graven og dækkede sig til med sin overfrakke. Da nätterne endnu ikke var alt for kolde, kunne man på denne måde i det mindste sikre sig nogle få timers søvn. Under alle omstændigheder forventede man at blive afløst efter en eller to nætter, og kunne derfor godt klare udfordringen.

Den venstre halvdel af forreste linje fik det første stykke vest for vejen Thiescourt – Ribécourt med front mod l'Ecouvillon, drejede så skarpt tilbage over vejen og ind i skoven mellem Orval og Attèche Ferme. Ikke kun sidstnævnte, men også endnu en gård mellem linjen og l'Escouvillon var besat af franskmændene, så vejen herfra ikke længere kunne anvendes af os. Da venstre halvdel af stillingen fuldstændig lå i et lille stykke skov, havde den frem for højre halvdel en stor fordel deri, at den kunne nås selv i dagslys. Heller ikke her eksisterede en gennemgående skyttegrav, men kun enkeltiggende skyttehuller. Disse begyndte man fra første dag at overdække med grene og teltflager som dækning for regnvejret: de første dækningsanlæg i forreste linje, ganske vist ikke til beskyttelse mod artilleri, men den næsten lige så ubehagelige regn.

Ikke hele stillingsbataljonen lå i forreste grav, men delvis også i »dækningsgraven« lige bag eller i en stor kalkstenshule i skoen bag højre fløj af stillingen. Disse huler var som skabt til bombesikre små kaserner, hvor man helt roligt kunne lægge sig til at sove på et underlag af halm, hvad man også gjorde. Der var kun en mangel – lys. Det var et ejendommeligt syn, når en hoben feltgrå sad på en stenblok i den mørke hule, og i lyset af et stearinlys spiste, læste avis eller skrev brev, eller som deres gulrøde ansigter dukkede op fra mørket i lyset af en af disse.

Reservebataljonen havde det bedre i og omkring Cannectancourt. Enkelte kompagnier lå i selve landsbyen, dels på madrasser i husene, dels på halm i laderne. Det andet kompagni lå imidlertid i anden linjens skyttegrav i sydkanten af Orval og i vestkanten af Cannectancourt, og ved vejen herfra mod Thiescourt. Denne grav var imidlertid helt fra starten blevet anlagt med større planlægning og omhyggelighed. Den var også fra starten blevet forsynet med dækninger, der ikke kun skulle beskytte mod regnen, men også mod artilleri. Indrømmet havde vi endnu en noget naiv forestilling om, hvordan sådanne dækninger skulle bygges. I starten gravede vi blot et firkantet hul i jorden, overdækkede den mød døre og andre former for brædder, og dækkede dette hele til med jord og græstørv. Erfaringerne viste dog, at sådanne primitive dækninger allerede efter nogle få dage styrtede sammen, og ikke i mere end nogle få timer kunne modstå kraftig regnvejr. Derfor blev taget senere understøttet af stolper i de fire hjørner og i midten. Da vi nu ville udnytte den større bæreevne til med det samme at øge sikkerheden mod artilleri, blev der kastet så meget jord på oversiden, at vægten næsten fik det hele til at styrte sammen. Vi tænkte ikke på, at alene trykket fra en eksploderende granat, kunne være tilstrækkelig til at få det hele til at styrte sammen.

Heldigvis var der på dette tidspunkt i dette afsnit ikke videre artilleri, der kunne havde forvandlet de primitive dækninger til deres besætnings grav. Kun selve landsbyen blev lejlighedsvis ramte af nogle få granater. Af sikkerhedsmæssige årsager blev kirketårnet i Cannectncourt den 17. september på ordre fra Brigade sprængt, for

ikke at kunne virke som retningspunkt for franskmændene. Samtidig blev kældre og andre bygninger gennemløst for telefonforbindelser, der stadig kunne føre ind under vore stillinger til fjenden, og af spioner anvendes til at sende meddelelser. Der blev dog intet fundet. Til højre for os hørte vi ofte, i modsætning til roen hos hos, ofte meget livligt skyderi. Mange gange forekom det os, at det trak ind i ryggen på os, så vi næsten begyndte at blive ængstelige. I virkeligheden trængte Castelnaus omslutningsarme fra den 21. september frem over Roye til halvvejs mod Noyon, og truede nord for Nesle allerede Sam, før det blev muligt for den tyske hærledning at indsætte tilstrækkeligt stærke styrker imod den. Så snart disse var ilet til fra andre dele af fronten, standsede den franske fremtrængning, og herefter blev den tyske linje i kraftige kampe skridt for skridt trængt tilbage mod vest.

Den 8. oktober så det ud som om også vores Regiment ville blive involveret i disse modangreb. Denne aften blev den pludseligt afløst af en bataljon fra Landw.Inf.-Regiment 53, og i løbet af natten til 9. oktober sat i beredskab stik syd for Ecuville. (Den lille landsby nord for Canechancourt 2 kilometer på den anden side den store landevej Noyon – Roye). Efter en kold nat og nogle varme formiddagstimer, blev der kl. 1030 trådt an på den store landeveje i Divisionsformation og rykkede frem for at lukket hullet mellem Roye og Laucourt, som var opstået under angrebet mellem 28. Reserve- og 4. Infanterie-Division. Det kom imidlertid ikke til indsættelse. Allerede kl. 12 blev marchen afbrudt i nærheden af le Pavé. Et par timer lå vi langs landevejen, dækket mod observation fra luften af de store poppeltræer, så kunne vi kort før kl. 15 trække os tilbage i hvil. II. Bataillon blev natten og hele den følgende dag i den næste landsby Avricourt, de to øvrige omkring 4 km længere mod sydøst i Candor. Dermed var denne episode af bevægelseskrig allerede igen afsluttet, og stillingskrigen begyndte igen for os, denne gang for at være i årevis.

Om morgenen den 11. oktober kom ordre til forlægning af Regimentets indkvartering til Beaulieules Fontaines. Denne store landsby ligger umiddelbart nord for den allerede omtalte Ecuville. I det tidligere slot sad Jeanne d'Arc længere tid som fange. Allerede om eftermiddagen, mens vi endnu næppe var kommet i gang med at indrette os, kom befaling til afmarch til Roye og afløsning af R.I.R. 84 og III./R.I.R. 31 i en nyligt indtaget stilling ved Laucourt. (Roye er en by med 4.500 indbyggere i Arrondissement Montdidier, i fredstid et vigtigt center for kornhandel i det frugtbare landskab Santerre. Den har en flot kirke St. Pierre fra det 11. og 16. Århundrede – Laucourt et en landsby 3 kilometer sydvest for Roye, på en vejgaffel på den store nationalvej Lille – Roye – Pari og hovedvejen mod Montdidier).

Med overtagelse af stillingen ved Laucourt begyndte vores anden periode i skyttegraven, hvor fremskridtene i konstruktion allerede havde gjort betydelige fremskridt. Perioden strakte sig fra den 11./12. til den 16./27. oktober og forløb som den første uden nogen form for begivenheder. For os var den kun vigtig derigennem, at den gav os yderligere erfaringer i stillingskrig og efterhånden gjorde os fortrolig med, til flere måneders ophold, at gøre huller og grave beboelige.

For at gøre dette uvante opholdssted nogenlunde udholdelig, måtte man først og fremmest skabe bedre beskyttelse mod vejrliget og skaffe bekvemmere søvnmuligheder end tidligere ved l'Ecouvillon. Til dette formål blev den forreste grav for hver ca. 10 meter overdækket med døre og brædder, så man i regnvejrs kunne søge dækning herunder, og om natte kunne sove liggende ned. For at bedre den herved generede trafik, blev der få meter bag den første, gravet en anden grav helt uden brystværn, og forbundet med stikgange til den første. Denne forbindelsesgang gav yderligere plads til latriner, der hurtig viste sig en forudsætning for en vedvarende besættelse af en skyttegrav. Ligeledes lags forbindelsesgraven blev der anlagt større dækningsanlæg, hvor man ganske vist som ved senere konstruktioner, ikke kunne så oprejst, men dog i det mindste kunne sidde og ligge fuldstændig udstrakt. At disse dækninger af bjælker og jord også ydede lige så lidt beskyttelse med let artilleri og kaninhullerne i forreste grav måtte vi hurtigt til vores sorg konstaterer, da hos os endda flere blev ødelagt af shrapnel og kostede livet for besætningen.

For at vanskeliggøre fjendens angreb og patruljer blev der foran den forreste grav etableret et pigtrådshegn, der efterhånden udvidedes til en spærring. Også udsendelsen regelmæssige lyttepatruljer startede. Disse bragte en smule afveksling til det ensformige liv i skyttegraven. Det skabte stor moro, da eksempelvis en snedig gefreiter fra I. Bataillon fra en uopmærksom fransk post fjernede tornyster og gevær, og bragte dem tilbage til den tyske grav. Andre patruljer rodedes indrømmet også ind i pinlige episoder. Overnervøse poster tog tilbagevendende patruljer for fjende og åbnede ild; eksempelvis blev en patruljefører fra III. Bataillon såret af en post fra eget kompagni. Endnu mere pinlig blev situationen, når – som tidligere omtalt – der grundløst udbrød almindelig skyderi. På den måde måtte en underofficer fra 9. Kompanie på et tidspunkt i en fuld time krybe sammen i et granatkrater, mens tyske og franske kugle fløjtede frem og tilbage over hovedet på ham, før han igen kunne vende tilbage til graven. Alene af denne grund kom man ret hurtigt på den ide, at konstruerer fremskudte lytteposter til patruljerne, og – igen noget senere – forbinde disse til hovedgraven med løbegrave. Sådant var udviklingshistorien for det, der blev sappe-poster.

Også forbindelsen mellem Laucourt og stillingen blev efter den 16./17. oktober med en zigzag formet løbegrav, så man i en nødsituation også i dagslys kunne nå stillingen. Om natten anvendes stadig vejen og det åbne terræn. Selvom der også ind i mellem pludseligt udbrød infanteri- og artilleriild, var der muligt hurtigt at komme i sikkerhed i løbegraven. Først i 1915, som artilleriilden blev stadig kraftigere, blev denne løbegrav forlænget flere kilometer bagud, så til sidst afløsning kunne anvende denne hele vejen fra hvilekvartererne i landsbyerne. I første omgang drejede det sig kun om de sidste par hundrede meter bag den forreste stilling.

Vores Regiment lå i disse to uger i to forskellige dele af stillingen foran Laucourt. Mellem 11./12. og 14./15. oktober lå I. Bataillon i stillingen vest for landsbyen i nærheden af banelinjen Roye – Montdidier, mens II. Bataillon i reserve lå bag ved og III. Bataillon i sukkerfabrikken i Faubourg-St.Gilles, en forstad til Roye, var indsat i konstruktionen af den anden linje og i indsamlingen og begravelsen af de døde fra de omkringliggende slagmarker.

Om natten 14./15. oktober overtog I.R. 163 denne stilling. Da afløsningen blev forsinket af fjendtligt artilleri, kunne stillingsbataljonerne først hen under morgen nå deres hvilekvarterer syd for Roye, hvor I. i Roiglise var til disposition for Division. II. Bataillon i Margny-aux-Cerises var nu under kommando af Hauptmann v. Schönebeck, da Major Mansfeld den 13. oktober havde overtaget kommandoen over Reserve-Jäger-Bataillon 9. III. Bataillon var allerede om eftermiddagen ankommet til Verpillières (syd for Roiglise). Her modtog den 15. oktober en yderst rigelig sending gaver fra Bremen: skjorter, underbukser, strømper, cigarer, cigaretter, tobak, grønsagskonserves, chokolade, kiks, øl, brevpapir og meget andet i sådanne mængder, at vi om aftenen faktisk ikke vidste, hvor vi skulle gøre af det, når vi igen skulle i linjen. Allerede den næste nat (15./16. oktober) måtte Regimentet i stedet for den netop forladte stilling, afløse I.R. 34 sydvest og syd for Laucourt. III. Bataillon lå herefter frem til aftenen den 26. oktober i stillingen mellem landevejen Dancourt – Montdidier og vejen til Tilloloy, som er et stykke af hovedvejen Lille – Paris, omkring 600 meter på den anden side vejgaflen. II. Bataillon (og om aftenen den 18. oktober afløst af I. Bataillon) lå i tilslutning et stykke langs sidstnævnte vej, og herfra i mere sydlig retning langs en markvej til Beuvraignes. Af hver bataljon lå to kompagnier i forreste linje og to bagved i reserve – for højre bataljons vedkommende i Laucourt og for venstres vedkommende mellem forreste linje og banelinjen Roye – Beuvraignes.

I vinklen mellem disse landeveje lå en hel række af mindre skovstykker, dels foran, dels bag den tyske linje. I den dejlige efterårsol, der mellem triste regnvejrsk dage enkelte dage lyste over os, skinnede på på løvet, der langsomt skiftede farver og forkyndte, at den første krigsvinter nærmede sig. Vi måtte nu være os fortroligt med, hvad vi i første omgang havde troet ufatteligt, at vi ikke til jul igen ville være hjemme, men derimod måtte tilbringe årets koldeste måneder i jordhuller. Med en anelse om den forestående ubehagelige vintertid nød vi desto mere, de sidste varme efterårsdage – i det omfang fjenden ikke forstyrrede os.

I virkeligheden dannede netop de gylden lysende små skove i og bag vores stilling et foretrukket mål for det fjendtlige artilleri, og i skovene foran stillingen udspillede der til tider ret ubehagelige sammenstød mellem tyske og franske patruljer. Tilsyneladende generedes fjenden også kraftigt af to store halmstakke og en høstak på højre fløj af Regimentet. Om eftermiddagen den 19. oktober beskæftigede sig det franske artilleri i fulde tre timer med at beskyde halmstakkene med shrapnels, der først eksploderede lige over jorden. For 9. Kompanie, der på dette tidspunkt havde deres svage dækninger umiddelbart ved siden af disse mål, var det en ret pinefuld periode. Da man imidlertid gjorde skaderne op, var ikke ene eneste mand blevet såret. Kun halmstakkene var til sidst brudt i brand og oplyste gennem lang tid området. Få dage senere overgik høstakken samme skæbne.

Generelt var det imidlertid fredelige dage, Regimentet gennemlevede ved Laucourt. Selv om vi i sit væsen ikke helt havde tilvænnet os den nye stillingskrig og dens ubehageligheder, havde vi alligevel de gamle skyttegravskrigeres modne erfaringer og urystelige ro. For os var denne tid vel mere en form for barnlig krigsspil, som mere kvikkede os op end udmattede vore kræfter. Ganske vist syntes skyttegravs livet os ret hårdt og vanskelig. Men nu, efter at vi har måttet udholde den uendeligt langt skrækkeligere tid under den senere stillingskrig og de enorme »materielslag«, ligner erindringerne om disse »ungdomsår i skyttegravene« samme solrige stemning som den barndomsidyl, der er den glade start på livets alvor.

5. Kapitel:

Videre udviklingen i stillingskrigen. Beuvraignes

oktober/december 1914

Om aftenen den 26. oktober blev vores Regiment afløst ved Laucourt af dele af I.R. 163 og R.I.R. 76, og i stedet overtog den med det samme stillinger fra Grenadierregiment 2 fra II. Armeekorps ved Beuvraignes (en lille by med 3.000 indbyggere ved stikbanen Roye – Compiègne). Dermed startede for os en knap så let tid som de netop forgangne uger efter slaget ved Noyon. Beuvraignes dannede et fremspring i den tyske front og derfor på tre sider omgivet af fjenden, ikke kun i nord og sydvest, men også mod sydøst. To uger tidligere, netop som det tyske modangreb her var gået i stå, var det lykkedes at storme stedet og fastholde det, mens den tyske linje til højre og venstre ikke var nået at komme på linje. Mod sydvest havde franskmændene igen arbejdet sig frem på meget kort afstand i de sidste huse i Beuvraignes. På vejen mod Conchy-les-Pots var bebyggelsen le Cessier, der i virkeligheden var sammenbygget med Beuvraignes, helt på fjendens hænder. På dette sted adskilte en barrikade af sandsække de franske og tyske stillinger. Til højre herfor dannede en kun 4 meter bred sidevej et »ingenmandsland« mellem linjerne. På dette sted sad vore tyske poster i en række huse, (senere opkaldt »Sperlingslust«), mens de tilsvarende franske sad i de direkte overfor liggende huse. Ingen vovede at åbne skodderne for vinduerne og kikke ud af frygt for at de ukammeratlige kammerat overfor skulle stå med hævet gevær, og øjeblikkeligt ville skyde.

Fjendens meget tætte nærhed var ofte ret ubehagelig, og vi begyndte derfor hurtigt at trænge ham tilbage med alle former for nærkampmidler. Håndbomber og både små og store miner blev kastet af vore pionerer og sprængning af de forreste huse i le Cessier forberedt. Alle sådanne metoder, der normalt kun fandt anvendelse under fæstningskrig, måtte jok nu overføres til kampen om stærke feltbefæstninger. På den måde kom vi, efter ved Cannectancourt og Laucourt havde gennemlevet »ungdomsårene i skyttegravskrigen«, ved Beuvraignes ved selvsyn, et skridt længere i den efterhånden mere og mere komplicerede »udviklingshistorien for stillingskrigen«.

I de otte uger, vi forsvarede dette sted, gjorde kunsten at grave skyttegrave store fremskridt. Da det med den korte afstand til fjenden var stor risiko for posterne, hvis de skulle observerer hen over brystværnet, blev der ved hjælp af brædder og sandsække bygget overdækkede skydeskår, der både tjente observation- og skydning. En rum tid var der strid om, hvorvidt det var bedst at lade skydeskårene smalle til mod fjenden, og dermed gøre dem indre synlige, eller man dem åbne sig mod fjenden, og dermed øge både observations- og skudfeltet. Diskussionen fortsatte indtil indføringen af skydeskår af stål, der på en helt anden måde løste problemet. For øjeblikkeligt at kunne yde artilleristøtte til den forreste stilling i tilfælde af fare, blev to revolverkanoner med pansertårne indbygget og opkaldt »Max og Moritz«^{*)}. De stod på begge sider af den markvej, der gik over Højde 106 syd mod Tilloloy. Endeligt blev der overalt i den forreste stilling etableret en anden grav, samt utallige løbegrave fra reservekompagniernes kælderkravterer i Beuvraignes til den den forreste stilling. For at man lettere kunne finde vej gennem det stadig større virvar af grave, blev der indført skiltning med gade- og vejnavne, der gav rig lejlighed til at udfolde fantasi blandt beboerne i skyttegravene.

Det var imidlertid ikke kun i militær hensigt, at stillingskonstruktionen udviklede sig hurtigt. Da det jo var forvendte kulturmennesker, der her måtte indrette sig i fri natur, begyndte de også efterhånden at forvandle de forefundne naturlige materialer mere til deres kulturelle smag. Efter nogle få regnvejrdsdage, hvor mudderet i gravene på steder blev så dyb, at det løb ned i støvlerne, blev spørgsmålet om dræning meget aktuel. Problemet blev foreløbig løst ved hjælp af små huller, overdækket med brædder, hvor regnvejr kunne løbe sammen. Hullerne var hurtigt gravet i kalkjorden, og i første omgang var dette primitive middel tilstrækkelig, og det var først senere i mere fugtige områder med en mindre porøs undergrund, at vi måtte gribe til mere kunstfærdige udførelser. Et andet »kulturspørgsmål« var etableringen af de bedst mulige latriner i graven. Efter nogle få indledende forsøg fandt dette imidlertid meget hurtigt sin endelige, relative hygiejniske løsning.

Denne interesse for at gøre opholdet »beboelig« øgedes også kraftigt, efterhånden som den periode, man ophold sig i skyttegraven, forlængedes. Dækninger blev nu bygget så høje, at man måske ikke kunne stå oprejst, men så i det mindste sidde oprejst ved et bord. De blev samtidig forsynet med døre og vinduer, der kunne mørk-

*) »Knold og Tot». oA.

lægges, så der om aftenen kunne anvendes lys. Ved Laucourt havde vi for det meste indtaget vores aftenmåltider i fuldstændig mørke. Vægge blev beklædt med brædder eller tæpper, som man stadig kunne finde i landsbyerne, og dekoreret med billeder fra franske og tyske aviser. Som det blev koldere forsøgte vi at konstruerer »skyttegravsovne« af store konservesdåser. I første omgang anså vi ikke skorstene for strengt nødvendige, men enkelte tilfælde af kulilteforgiftninger overbeviste os hurtigt om nødvendigheder af sådanne. Vores skyttegravshoteller fik humoristiske navne: »Schützenhof«, »Deutsches Haus«, »Flohburg«, »Wilhelmshöhe« (med begrundelsen: her i nærheden findes tre Wilhelm, derfor hedder dette hus også Wilhelmshöhe) osv. På den måde indrettede vi os mere og mere hyggeligt i vores jordhuller. Til sidst kunne også det ikke alt for forvænte kulturmenneske føle sig ret så behagelig, når han en rolig vinteraften i sin snævre omgivelser ved knitrende ovne og brændende stearinlys indtog sin varme mad, skrev et brev til dem derhjemme eller læste en avis eller i en god bog. Blot det ikke regnede eller faldt fjendtligt artilleri. Blot en halv times regnvejr var tilstrækkelig til at gennembløde det tynde lag jord og bjælker, og mod artilleri ydede disse dækninger stadig alt for ringe beskyttelse – selvom en eller flere, der lagde en madras over sig som beskyttelse, håbede på at springfjedrene ville slynge sprængstykke tilbage. Hvis dagen imidlertid havde holdt sig tør, og når de franske kanoner var færdige med deres »godnat« hilsen, og intet mere forstyrrede aftenfreden end den regelmæssigt skydende »August« blandt de franske poster, som derved gjorde opmærksom på sin vagtsomhed, lod det sig som fortalt, ganske godt at holde det ud i vores allermost moderne beboelser.

Som regel ophold hver bataljon sig 8 dage i stilling og havde derefter 4 dages hvil i Amy. Hele Regimentsafsnittet, der begyndte langs vejen Beuvraignes – Tilloloy og herfra gik sydvest og syd om Beuvraignes til bandedæmningen mod øst, var inddelt i to bataljonsafsnit til højre og venstre for vejen mod le Cessier. Hvis eksempelvis I. Bataillon havde haft sine 8 dage i højre afsnit, byttede den med hvilebataljonen (II.) i Amy og 4 dage senere med den i venstre afsnit liggende III. Bataillon. På samme måde skiftede også de øvrige bataljoner. På den måde blev de skabt en fuldstændig regelmæssig turnus, hvor ingen blev forfordelt. Efter 24 dage startede forløbet forfra, og blev i virkeligheden med meget få ændringer gennemført i to fulde og en næsten veksler.

Også indenfor bataljonerne og kompagnierne fandt under stillingsperioden en helt regelmæssig afløsning sted. Af hver bataljon var tre kompagnier i forreste linje, og en i to dage som reserve i kældrene i Beuvraignes. Af kompagnierne i graven stod afvekslende den ene og af den anden halvdel på post. En delingsfører havde kompagni tjeneste og en gruppefører tjeneste ved hver deling. Stillingskrigen havde dermed fået sin fuldstændig fredstidsmæssige inddeling, og i stedet for den ophidsende bevægelseskrig, var der nu startet en rolig, næsten garnisonsartig, vagttjeneste.

Vores hvilekvarter lå i Amy, en landsby på knap 500 indbyggere, 4 kilometer øst for Beuvraignes på den vestlige grænse af Departementet Oise. Den havde ikke taget de store skader under de sidste kampe, så vi i huse- ne på trods af enkelte ødelagte vinduer, kunne underbringes rimeligt behageligt. Det franske artilleri lod os her fuldstændig i ro; først i 1915 begyndte en planmæssig beskydning af hvilekvartererne og nødvendiggjorde forstærkninger af kældre. Der var i Amy stadig en mængde civile, for det meste fredelige kvinder og børn. En gammel kone, de allerede fra 1870/71 kendte tyskerne som helt omgængelige mennesker, havde rådet sine naboer til hellere at blive end at tage flugten. I virkeligheden udviklede der sig et ret venskabeligt forhold mellem de tyske soldater og civilbefolkningen. De tilbageblevnes ejendom blev omhyggeligt respekteret, og højst opkøbt mod kontant betaling. Derimod blev der ikke taget hensyn til de flygtedes ejendomme, og heller ikke deres begravede skatte, som efterhånden dukkede op, undgik beslaglæggelse på grund af, at »ejendomsforhold ikke kunne fastslås«. Eksempelvis blev der 2. november under eftersøgning af hemmelige telefonledninger i en have vundet 22 flasker vin, 3 glas frugt og marmelade, 6 bøsser med ammunition og en blikdåse med statspapirer.

Vores hovedbeskæftigelse under hvileperioderne var vedligeholdelse af våben, uniformer og udrustning, der blev hårdt medtaget af opholdet i skyttegravene. Dertil ko den stadig bedre indretning af kvartererne. Ind i mellem blev der gennemført øvelsesmarcher til den flot farvede skov ved Avricourt, og at holde lemmerne smidige efter skyttegravene. Der blev arbejdet på en anden stilling foran Amy og regelmæssigt afholdt prøvealarmer. Vores første feltgudstjeneste fandt sted den 31. oktober sted i dette fredelige hvileområde.

Forskellen mellem Beuvraignes og Amy var næsten som mellem krig og fred. I modsætning til Amy, var der i den mere end dobbelt så store Beuvraignes kun enkelte indbyggere blevet tilbage, og dårligt et eneste hus var beboelig. Alt var sønderskudt og nedbrændt, og blev dagligt yderligere ødelagt af det fjendtlige artilleri. Heldigvis ydede talrige kældre, delvist udgravet af beboerne i kalkstenen, dels forsynet med en solid overbygning, nogen dækning mod det franske artilleri, i det mindste så længe det ikke disponerede over tungere pjecer. Det er ikke så sært, at vejen fra Amy til Beuvraignes aldrig var let for os, og tog betragtelig længere tid end den modsatte vej efter afløsning.

Man må også tænke på, hvad vi alt sammen måtte slæbe afsted med på denne tur. Det var ikke kun gevær og tornyster, men alle bar også på tæpper, man havde fundet et eller andet sted, og de fleste slæbte også på store postpakker, der i rigelige mængder, ikke mindst da det gik mod julen, ankom derhjemme fra. Et særlig pudsigt syn gav mod slutningen af kompagniet, hvor officersoppakningen blev slæbt afsted af oppassere, på alle mulige former for transportmidler: hjulbøse og barnevogne. På den måde gik det langsomt ind i det kommende nattemørke. De høje popler på det første stykke mod Roye kastede endnu lige deres skygger i den sidste aftendæmning mod vest. Nå vi så krydsede den anden vej Lassigny – Roye, var det oftest allerede totalt mørke, og for det meste kunne vi ikke se de blå vejskilte, der her forkyndte at vi passerede fra Oise til Somme Departementet. Så endeligt dukkede de første, endnu ikke totalt ødelagte huse op i udkanten af Beuvraignes, hvor vi overskred banelinjen mellem Roye og Compiègne. Vi var nu kun 600 meter fra den sydlige del af forreste stilling og måtte i samme afstand marcherer bag graven til midten af landsbyen. Her var man næsten mere udsat for de fjendtlige geværer, da de skød for højt i forhold til den forreste stilling, og de spidsskarpe, de franske poster afskød hvert andet minut, piftede ubehageligt omkring ørene på os. Det var ikke ligefrem nogen behagelig nattevandring for os, og mange mente, at de næsten glemte at trække vejret, når de i én række, tæt op ad formanden for ikke at miste forbindelsen, helt stille og forsigtigt gik frem ad gaderne i Beuvraignes, der var dækket af halm for at mindske støjen. Ruinerne af kirken hævede sig spøgelsesartig i månelysset, ligesom den store skole, af hvilken, der hver gang, vi passerede, manglede endnu et stykke, indtil der ikke længere var grund til at tro, at den tjente franskmændene til sigtepunkt.

Så gik det til sidst langs et par barrikader, der var anlagt over gader og andre åbne steder, ved hjælp af væltede hestevogne, møbler, tønner med jord og andre materialer, og så ned i en løbegrav frem til den forreste stilling, som endnu engang skulle være vores bopæl i flere dage.

I de perioder, hvor vi som reserve lå i selve Beuvraignes, havde vi mulighed for at bese landsbyen nærmere, specielt om morgenen før det franske artilleri begyndte at skyde, eller på tågede novemberdage, hvor det forblev roligt. Det mest interessante var fabrikken, hvor den honinglikøren »Mélina« blev fremstillet, der var blevet udviklet af landsbyens præst, Abbé Masse, og som blev lavet i en stor virksomhed ved siden af præstegården. Som vi kunne fastslå på kontoret, forstod den højærværdige også at fremstille fremragende reklamer. Han holdt sig ikke tilbage fra, foruden anbefalinger fra kemikere og læger, også at bringe bibelcitater i anvendelse som eksempelvis »Hvad er sødere end honning? Hvad er stærkere end løven?« (Dommerens bog 14,18). I fredstid havde det været ham en god sidebeskæftigelse. Nu i krig blev hans virksomhed grundigt ødelagt. Fabrikken var af hans egne landsmænd blevet skudt i stumper og stykker, og den omfattende beholdning af Mélina-flasker blev nu til sidste dråbe drukket af de tyske soldater. Det hjalp ikke, at det blev bataljonerne forbudt at betræde lagerrummene, og at der endda blev sat vagter ud – likøren smagte alt for godt til, at folkene ikke fandt en vej ind til »de forbudte varer«.

Ved siden af Mélinafabrikken var den for os mest interessante bygning den forholdsvis store skole. Dets bibliotek gav et god indblik i den politisk regulerede franske lærebog. Det var os meget overraskende at se, med hvilket raffinement tabet af Alsace-Lorraine, blev omtalt, og ikke kun i historie og geografi bøger. Vi fik næsten opfattelsen af, at en revanche-krig slet ikke havde været så populær blandt det franske folk, som den af deres Regering så systematisk havde været foreholdt. Ud over denne politiske styring husker jeg endnu en inskription, som var typisk for det franske væsen: »*Mauvaise langue, mauvais coeur*« [Dårligt sprog, dårligt hjerte]. Politisk lidenskab og overvurdering af den ydre stil – to franske karaktertræk, der står i skarp kontrast til den tyske objektivitet og indre grundighed.

Så meget om det overordnede indtryk vi fik at de to måneders ophold ved Beuvraignes. Der er ikke videre at berette om enkelte ærlige begivenheder i denne periode. For selvom franskmændene også af frygt for et tysk angreb, gentagende gange gennemførte ildoverfald med infanteri- og artillerivåben, forblev det meste af denne beskydning i det fjerne. Kun en enkelt gang kom det i forbindelse med patruljeaktivitet til et større sammenstød, der så grund af dens sjældenhed, virkede desto mere ophidsende på os.

Allerede den første dag efter at vi havde overtaget ansvaret ved Beuvraignes (27. oktober), havde vi ingen vanskeligheder ved at holde os orienteret om de franske enheder overfor os. Samme aften løb nemlig en 24-årig reservist over til os ved le Cessier med den ligefremme begrundelse, at han ikke længere havde lyst til krig. Han havde stor lyst til vore cigaretter og klagede over forplejningen på den anden side. De fik ganske vist tilstrækkelig med mad, men skulle selv tilberede den, og det gik ikke ordentlig til.

Den 4. november kl. 13 sprængte vi de alt for tæt liggende, franske besatte huse ved le Cessier. Vore pionerer kastede sprængbøsser ind i dem. Franskmændene tydede det som et tysk angreb, og det satte straks ind med infanteri-, hurtigt fulgt af artilleriild mod den forreste stilling for at forhindre et sådant. Vi besvarede ikke ilden, og også vores artilleri deltog først efter kl. 1530 i et begrænset omfang. Bortødsling en af ammunition overlod vi

i det hele taget mere og mere til de nervøse franskmænd. Også om natten 5. til 6. november lå der mellem kl. 2330 og 0130 et haglvejr af ild over vore stillinger, endnu engang (som fortalt af en overløbet fransk underofficer) på grund af frygten for et tysk angreb. Endnu engang reagerede vi kun svagt. Det tyske artilleri led på dette tidspunkt af flere årsager under en kraftig mangel på ammunition, så det ikke engang kunne efterkomme berettigede anmodninger fra infanteriet om ildstøtte. Efter at det tyske infanteri imidlertid først havde tilvænnnet sig forholdene under stillingskrigen, og havde genfundet sin ro, genoptog det den gode, gamle grund ide, kun at afgive velsigtede skud mod tydeligt synlige mål. Da fjenden imidlertid kun sjældent var synlig, fik posterne generelt forbud mod at skyde undtagen i helt særlige tilfælde. Først senere, hvor franskmændene som resultat af dette forbud begyndte at føle sig sikre og endda begyndte at arbejde på deres stillinger i dagslys, blev det nødvendigt at ophæve forbuddet, og herefter afgav vore poster igen hyppigt skud.

I novemberdagene herskede der ofte om morgenen, ja helt frem til middag, en tæt tåge. Ved disse lejligheder undlod eller begrænsede franskmændene deres sædvanligt daglige mellem kl. 9 og 12 gennemførte artilleribeskydning. Den 7. november gik en fransk patrulje i tågen forkeret og ind i vores højre naboregiment, R.I.R. 76. Først da den blev beskudt af de tyske poster indså de deres fejltagelse og flygtede. Imidlertid blev dens fører, en underofficer fra det franske Infanteri Regiment 92 taget til fange. Man fandt hos ham en dagbog, hvorfra det lønner sig at gengive enkelte optegnelser:

28.10. Min fødselsdag. Jeg bliver 29 år gammel. Jeg er meget ked af det og tænker mere end sædvanlig på min kone og mine børn. Kl. 0330 blev jeg afløst af 1. Kompagni. Hele dagen var der den sædvanlige trafik, den sædvanlige monotoni. Hvor lang tid vil dette liv endnu vare? Aviserne, som vi på cykel henter i Mondidier, indeholder blot de samme nyheder om det, vi her dagligt gennemlever. Det er til at blive fortvivlet over. I dag mere end sædvanligt. Jeg er fuldstændig nedslået.

For nyligt blev en gruppe syge af at spise kondenseret bouillon. I dag kom ordren til, at en gruppe fra både 2. og 3. Kompagni også skulle spise denne suppe, da man vil gøre et forsøg. En let, men farlig måde at gøre sig klar over den dårlige kvalitet af et produkt! Lt. Remaud lover folkene 4 dages hvil, hvis de virkelig bliver dårlige herefter. Modløsheden blandt folkene er så stor, at de gerne lader sig blive syge for at opnå dette hvil.

Jeg har med vilje omtalt denne i sig selv latterlige episode for at imødegå avisrapporterne, der selv opflammet af entusiasme, også søger denne ved soldaterne. Og alle brave nathuer i Frankrig tror på det. Det er svært at se folk i øjnene, der ikke kan se, hvad der her foregår.

29.10. Hviledag. kl. 13 bliver det beordret med en halv deling i Tilloloy at rekvirere flest mulige tomme tønder, for hermed at forstærke muren omkring slottet. Synet af Tilloloy er hjerteskræende. Alle huse er skamløst udplyndrede, skufferne tomme, alle skabe åbnet eller brudt op. Vasketøj, alt er i en stor forvirring. Det minder om barbarernes gennem tog. Jeg vil få mange folk til at blive forbavsede, når jeg fortæller, at disse barbarer var franske soldater. De samme soldater er til dels meget ordentlige, anstændige fyre. Men den indflydelse, denne skrækkelige krig giver fra oven, fremkalder de værste instinkter i hver enkelt. Jeg så også slotskirken: den samme ødelæggelse, men her er det granater, der har skabt skaden og forvandet det meget køkken, renæssance bygningsværk til en ruin. Denne kirke har, så vidt ved jeg, en vis berømmethed. Slottet selv er i en sørgelig tilstand. Overalt huller, ikke en rude er hel i noget vindue. Denne ødelæggelsesmaskine er virkelig frygtelig! Sidebygningen, hvor bataljonsstaben (Major Rougier) er placeret, er blevet mere forskånet, men uskadet er de ikke. Jeg gentager, hvad jeg har sagt tidligere: krigen er noget svineri!

3. november. 104. Regiment skal gennemføre et angreb. På grund af den tætte tåge forlanger artilleriet dog, at det ikke finder sted om morgenen. Man siger os, at angrebet skal finde sted kl. 11. Vi bliver foldet ud, vi skyder, man kan intet se. Hos hos er der en såret ved 3. Deling. Kl. 15 er det hele forbi. Jeg har intet set.

Det var for os en værdifuld beroligelse, af denne dagbog autentisk at få at vide, hvor ringe det stod til på den modsatte side, og hvad der foregik i hovederne på deres forsvarer.

Tilsvarende fransk skyderi mod usynlige mål, som der her berettes for den 3. november, fandt hyppigt sted. Særlig heftig var det om aftenen den 10. november, hvor mellem kl. 22 og 2330 Beuvraignes to gange fra alle sider blev oversået med infanteriild, så der i gaderne lød som et overordentligt kraftigt haglvejr. Første gang var det så overordentlig kraftigt, at der måtte befrygtes noget slemt, og reservekompagniet i landsbyen stilledes parat på alarmeringspladsen, dækket mod beskydningen. Anden gang denne nat og alle efterfølgende nætter lod vi franskmændene roligt skyde, uden vi tog os det nærmere af det.

Den 15. november faldt en første, lette sne, der dog hurtigt forsvandt, den 18. om morgenen var alt dækket af et hvidt lag og den 24. blev sneen for første gang liggende. Det blev vinter, men for den hårde frost blev vi heldigvis forskånet. Hård frost og større snemasser oplevede vi denne vinter overhovedet ikke i Frankrig.

Den 28. november blev om aftenen kl. 1815, efter en kort artilleribeskydning af den fjendtlige grav, endnu et hus ved le Cessier sprængt i luften. 4. Reserve-kompagnie fra Pionier-Bataillon 9 havde i længere tid arbejdet på

en tunnel under dette hus, hvor der formodedes at være placeret en fransk underofficerspost. Ved at antænde en sprængladning forsvandt nu dette hus sammen med dens besætning fra jordens overflade. I forbindelse hermed gennemførte både I. og III. Bataillon en patruljeoperation for at tage fanger. Af det alt for store antal frivillige, som havde meldt sig, blev Lieutenant Förster (4. Kompanie) med 20 mand og Offizierstellvertreter Ribbert (11. Kompanie) med 30 mand udvalgt.

Patrulje Ribbert skulle umiddelbart efter sprængningen i nærheden af det sprængte hus forsøgte at opfange nogle af de flygtende franskmænd. Denne plan mislykkedes, da den løbegrav, hvor man håbede at fange franskmændene, viste sig at være en besat skyttegrav, hvorfra de tæt pakkede franskmænd øjeblikkeligt åbnede en heftig geværlid. Ribbert faldt allerede i starten til et geværskud, hvorefter den førerløse skare opgav. Senere, efter at det var blevet helt mørkt, forsøgte Wehrmann Kempf at bjerge den døde. Kempf blev imidlertid opdaget af fjenden, da den døde lå umiddelbart foran brystværnet, og blev selv skudt. Næste morgen kunne man se ham liggende foran den franske stilling, hen over sin døde fører, som ville han hjælpe ham. Den følgende nat blev begge de døde hentet ind af franskmændene.

Samtidig med Patrulje Ribbert var også Patrulje Förster trængt frem på den anden side vejen fra le Cessier. Men også denne stødte på uventet kraftig modstand, og måtte vende tilbage med uforrettet sag. En underofficer og en mand manglede, da patruljen igen var nået tilbage til egen grav. Yderligere to var blevet såret. Den savnede underofficer nåede i løbet af natten såret tilbage til egen linje. Den anden savnede var faldet.

Forsøget på at tage fanger for herigennem at fastslå den fjendtlige styrke, blev på trods af dette mislykkedes første forsøg, ikke opgivet, men snart efter gentaget et andet sted på fronten efter en bedre forberedelse. Ved den markvej fra fra det vestlige hjørne af Beuvraignes førte mod Højde 106 og den sydlige udkant af Tilloy, havde franskmændene foran deres hovedstilling, 700 meter væk, anlagt en ny grav blot 400 meter væk, og fra denne yderligere langt tre korte stykker grav frem som poststader. Til venstre for markvejen lå en post omkring 250 meter fra vores forreste grav og endnu en længere til venstre kun 150 meter væk. Sidste var imidlertid af en pionerpatrulje konstateret ubesat. I den lå kun en død franskmænd. Til højre for markvejen lå en meget godt udbygget post 200 meter fra os. At denne i det mindste om natten var besat, fremgik deraf, at der en dag hang et fransk flag her, men at det var forsvundet igen den næste.

Nu var planen om natten overraskende at angribe denne dobbelt post, taget besætningen til fange eller nedkæmpe, rykke omkring 50 meter frem foran stillingen for at give vore pionerer plads og tid til at ødelægge stillingen. Vores artilleri var indskudt mod den fjendtlige stilling i en afstand af 400 og 700 meter. Lige så snart franskmændene havde opdaget vores angreb og var begyndt at skyde, skulle artilleriet påkaldes ved hjælp af lyskugler, og derigennem holde den franske gravbesætning nede. Efter ødelæggelse af posterne skulle styrken returnerer til udgangspunktet.

Til gennemførelse af denne operation blev først 12. så 9. Kompanie udset til gennemførelse den første decembernat. På grund af det kraftige månelys blev den imidlertid udsat og først den 7. december med succes gennemført af 9. Kompanie under føring af Hauptmann Brinckmann. Denne aften kl. 2145 lå vi i kompagnikolonnen med øget mellemrum lige bag den forreste tyske stilling. Første deling til højre, anden og tredje deling til venstre for markvejen mod Tilloloy. Første deling skulle angribe den 200 meter væk liggende post, hvorfra det franske flag nogle dage forinden havde vejret, anden deling mod posten 250 meter væk lige til venstre for markvejen, tredje deling ligeledes her, men længere til venstre inklusiv den stilling 250 meter væk, hvor den døde franskmænd var blevet fundet. Forinden havde pionerer etableret overgange over stillingen og åbninger i pigtrådshindringen.

Omkring kl. 22 begyndte stille, men beslutsomt fremrykningen. Det var en mærkelig ængstelig følelse, i åbent terræn at rykke frem mod fjendens stillinger, hvorfra der hvert sekund kunne komme en dødbringende salve. Det forblev imidlertid roligt. Kun til venstre for os ved le Cessier skuder »August« som sædvanligt hver nat. Det efterårsartige vejr og måske også franskmændenes manglende agtpågivenhed hjælper i stor grad vores forehavende. Det regner en smule, den aftagende måne var skjult af skyer, som den kun helt svag kunne gennemtrænge, og vi havde vinden direkte imod os, så vi forblev fuldstændig ubemærket. Vi var allerede nået helt frem umiddelbart foran posterne, uden at der endnu var faldet et eneste skud. Vi sprang ned, men fandt den fuldstændig tom. Det er en temmelig fladt udbygget dækning, uden enhver form for dækning, og ved regnvejret havde franskmændene formentlig ikke haft lyst til at tilbringe natten uden nogen form for ly.

Hvad nu? Anden deling under Offizierstellvertreter Buckfath huskede, nu da det ikke havde været muligt at tage fanger, på den anden opgave, trænger endnu et stykke frem og lægger sig ned, men de efterfølgende pionerer øjeblikkeligt går i gang med at sløjfe stillingen. Under kommando af Leutnant Butzmann havde tredje deling, der havde posten med den døde franskmænd som mål, fejlagtigt taget anden stilling for den første og var fortsat

frem mod den 400 meter væk liggende næste franske grav. Hurtigt trængte de første, herunder Unteroffizier Ehlers, gennem pigtrådshindringen og ned i selve graven, hvorfra de hentede to uopmærksomme franske poster.

I mellemtiden var også første deling under min kommando til højre for markvejen ligeledes trængt frem over den tomme post og nærmede sig nu den franske forpostgrav. Endeligt syntes man her at have opdaget vores tilstedeværelse, ganske vist ikke lige foran os, men noget længere til højre, og begyndte at skyde, heldigvis i den forkerte retning. Hvad skulle vi nu gøre? Det aftalte lyssignal var netop blevet sendt op, og nu ville vores artilleri begynde at skyde, også mod den grav, foran hvilken vi befandt os. Men inden dette skete ville vi hurtigt sikre os en fange, så hovedformålet med operationen ikke endnu engang skulle mislykkes. Vi sprang derfor hurtigt over pigtrådshindringen og ned i selve graven. En fransk underofficer forsvarede sig med bajonet og stank Reservist Schmetjens i hånden. Som resultat blev han selv skudt ned af min afstandsbedømmer Eckhoff. Fra en lille dækning i bagsiden af stillingen hentede jeg nu en fange ud, som her havde gemt sig fuld af angst, og som var helt lettet, da der ikke skete ham noget.

Nu hed det hurtigt at løbe tilbage, for allerede en af mine folk, Wehrmann Stemmann, var blevet så hårdt såret af en tysk shrapnel-kugle at der ikke længere var håb om, at han ville komme levende fra det. »Lad mig blive liggende, det er alligevel slut for mig«, råbte han til kammeraterne, der først ville lægge han i dækning for de franske kugle i et granathul, for så senere at bære ham med tilbage. De gjorde naturligvis ikke, hvad han bad om, men ventede ved ham indtil en pause i beskydningen ville gøre det muligt at bringe ham tilbage. Desværre døde han et par dage senere på lazaret.

Kompagniets hovedstyrke var allerede lidt før, omkring kl. 2230, vendt tilbage med deres tre fanger, hvoraf de to frivilligt gik med, mens den tredje måtte bringes tilbage med magt. Vore tab var påfaldende få: i og ved den franske stilling blev totalt fire soldater såret, og på vejen tilbage faldt Vizefeldwebel Hirsch, som kort før vore egen linje blev ramt af en fransk kugle. Målet med operationen var til fulde blevet mødt: pionerer fra 1. Reserve-Kompanie, Pi.Bataillon 9 havde ødelagt de franske poster, og gennem fangerne var det blevet fastslået, at det var det franske infanteriregiment 103, der lå overfor os.

Den 8. december talte vores kommanderende general, Exzellenz von Boehn, personligt med 9. Kompanie i Amy. Seks underofficerer og mænd modtog et Jernkors II. klasse, mens Hauptmann Brinckmann modtog et i I. Klasse. Det var første gang et medlem af Regimentet modtog denne høje udmærkelse.

De næste dage forløb igen helt roligt, bortset fra de sædvanlige infanteri- og artilleribeskydninger. Den 17. december gennemførte franskmændene imidlertid kl. 0700 en totalt overraskende, voldsomt ildoverfald med infanteri- og artilleri mod vores barrikade på vejen mod le Cessir, som Hauptmann Potel havde sikret med to maskingeværer. Posterne ved barrikaden flygtede ned i dækningen, men også denne, om vore forgængere mærkeligt nok havde overdækket med kornsække, blev fuldstændig ødelagt af artilleriet. I dens ruiner fandt man efterfølgende tre frygteligt tilredte døde fra M.G.K. og syv fra 5. Kompanie. Yderligere var flere folk blevet såret.

Det traf sig godt, at pionerer netop natten i forvejen havde bragt en tung minekaster i stilling, efter at den allerede i et par uger havde sendt små interimistisk bomber mod graven foran Tilloloy og håndgranater ind i huse- ne ved le Cessier. Nu trådte som gengældelse for beskydningen af vores barrikade, minekasteren i aktivitet fra Postehofe i Beuvraignes og lagde flere huse i le Ceffier i ruiner. Eksplosionerne var så voldsomme, at vi selv i vore egne grave ikke følte os helt sikre og frygtede for, at vore egne dækninger ville styrte sammen.

Også næste formiddag (18. december) var den tunge minekaster igen i aktivitet. Franskmændene svarede igen med artilleri over Beuvraignes. Det var imidlertid først hen på eftermiddagen før deres artilleri rigtigt havde fundet minekasterens stilling, og fra kl. 18 begyndte de en koncentreret beskydning, der var voldsommere ned noget, der tidligere havde ramt Regimentet afsnit. I mellemtiden var minekasteren allerede blevet flyttet og havde forladt Beuvraignes, så det var os en fornøjelse at se, hvor megen ammunition franskmændene spildte på at beskyde en tom gård.

Den unyttige franske artilleribeskydning af Beuvraignes varede hele aftenen. Omkring kl. 21 blev den afløst af shrapnels over den forreste skyttegrav. Under denne forsøgte en fjendtlig patrulje at arbejde sig frem mod 11. Kompanies stilling (mellem vejen til les Loges og banedæmningen). Den blev afvist med infanteriild og efterlod sig to døde foran den tyske grav. Ved at hente de døde ind blev det konstateret, at det stadig var det franske 103 IR, der lå overfor os.

Den 20. december indgik meddelelse om, at vores 17. Reserve-Division skulle afløses af 25. Division og overgå i korpsreserve ved Noyon. Vi kunne næppe tro det. Det ville jo betyde, at vi ikke skulle tilbringe julen i skyttegrave, men i hvilekvarter. Det ville også betyde, at vi langt bag fronten frit kunne gå rundt og sove i fuldstændig sikkerhed. Det betød, at vi efter så mange måneder igen skulle opleve en rigtig by – en skøn, interessant

by med en stor historisk fortid, men samtidig med den moderne kulturs luksus, som vi så længe, godt nok frivilligt, men alligevel ikke særlig glad havde undværet. Det var for godt til at være sandt.

Men alligevel var det rigtig. Allerede i anden halvdel af den følgende nat (til 21. december) fulgte den meddelte afløsning, nemlig den venstre stillingsbataljon af en bataljon fra det hessiske Leib-Garde-Regiment 115 og den højre af en bataljon fra I.R. 116. Efter endt afløsning marcherede vore bataljoner i det grå daggry over Amy, Avricourt, Ecuilly til Campagne (III.) og Fretoy-le-Chateau (II. og I.). Området omkring de nye indkvarteringer var os allerede bekendt fra gennemmarchen den 15. september. Men i modsætning til tidligere, kikkede vi gerne mod den nærmeste fremtid: i den fjerne horisont kunne vi skimte skovene og bakkerne ved Noyon.

Den 22. december ankom vi allerede kl. 11 til vores hvilekvarter i Noyon, hvor vi tilbragte to uger så dejlige, som var det igen blevet fredstid – næsten mere end det, da de så længe savnede bekvemmeligheder gav så dobbelt glæde.

Naturligvis havde vi også militære pligter. Der var ankommet 600 mand erstatning til Regimentet, der kun havde seks ugers uddannelse bag sig, og dårligt forstod at omgås et gevær. For at de ikke i en alvorlig situation skulle blive farlige for deres egne kammerater, måtte de hurtigst muligt videre uddannes. Dette skete hurtigst, hvis hver af de unge fik en »ældre mand« som forbillede, og på den måde eksercerede dagligt et par timer en gammel og en ung om kap. Ydermere skulle der udgraves en tredje linje vest for Noyon syd for Cuy, Suzoy og Larbroye. Alt dette skete imidlertid så og sige langt fra krigen. Kun I. Bataillon havde det uheld den 27. december på grund af det klare vejr at blive opdaget af det franske artilleri, og havde 5 sårede på grund af shrapnels. Derud over levede vi som i fredstid, og lod os heller ikke i juledagene forstyrre af den kraftige larm fra fronten i forbindelse med det franske juleangreb.

Noyon *) stammede helt fra Romertiden (dens latinske navn er Noviodunum Veromanduorum). På obelisk, der smykker brønden på markedspladsen, står indskrevet andre begivenheder fra byens historie: den burgundiske kong Chilperich II blev begravet her i 721, Karl den store salvet i 768, Hugo Capet 987 valgt til konge. Brønden fra år 1492 danner med rådhuset fra samme periode, et billede af byens udseende i slutningen af middelalderen, hvor gotikken blev afløst af renæssancen. Byen rummer imidlertid også et endnu mere værdifuld kunstmindesmærke i Notre Dame Katedralen, et af de skønneste bygningsværker fra overgangstiden fra den romerske til den gotiske stil, bygget i det 11. og 12. århundrede.

Noyon er ligeledes fødselssted for to berømte mænd, Jean Calvin og Jacques Sarrazin. Gaden, hvor han blev født, er navngivet efter den schweiziske reformator. Derudover har den overvejende katolske by intet gjort for at mindes hans ære. I hans fødehjem fandt vi i en hestestald blot et papskilt med inskriptionen: »*Ici est né Calvin an l'an 1509*«. Derimod har maleren og billedhuggeren Sarrazin (1592-1660) sit mindesmærke i nærheden af banegården.

Men mere end dens fortid interesserede os dens nutid. Vi slentrede gerne rundt i dens smukke boulevarder, eller gennem de gader, hvor indbyggerne igen forsigtigt havde åbnet deres forretninger, hvorfra de solgte de indrømmet mindre omfattende vare. På banegården kikkede vi med den nysgerriges mine, som havde vi aldrig tidligere set noget tilsvarende. de tyske jernbanetog, der her i Frankrig i modsætning til sædvanlig, måtte køre på venstre, i stedet for højre spor. Til officerer havde en tysk værtshusholder også allerede indrettet et kasino med alle former for hjemlige mad- og drikkevarer, de længe ikke havde set.

Det dejligste under hele hvileperioden i Noyon var imidlertid julefesten. Den 24. december kl. 18 var hele Regimentet samlet til gudstjeneste i katedralen. To enorme juletræer sendte deres klare lys fra stearinlysene ud i det hemmelighedsfulde halvmørke i den store kirkesal. Orglet spillede, de kære julesamler lød og det gamle, højtidelige evangelium om kærligheden fra himlen, der til menneskers velbehag blev sendt ned, blev os endnu engang forkyndt. Det var næsten som at være derhjemme, og når vi nu ikke kunne være hjemme i kredsen af vore kære, så var det jo for vores hjemstav og vore kares skyld, at vi måtte holde ud her i det fjerne. Den lille vemod, som griber alle tyskere, der ved juletid opholder sig i det fremmede, holdt vi nede som vi svor nu først rigtigt at ville holde ud langs kampfronten, og netop herigennem på den bedste måde beskytte vore kære.

Hjemstavnen havde heller ikke glemt os. Allerede i ugevis var togvogn efter togvogn ankommet med pakker til den enkelte, som til sidst ikke vidste, hvor han skulle gøre af det hele. Desuden var der også kommet talrige kasser og pakker fra garnisonsbyerne til Regimentet generelt, så der under kompagniernes julefest ikke var plads nok under juletræerne. Ingen blev forsømt, for også til de arme, der ikke længere havde pårørende, eller som kom fra familier, der ikke havde råd til større gaver, var der mange pakker med påskriften »til glemte«. De fleste havde aldrig tidligere fået så mange gaver som på denne første juleaften i fjendeland.

*) Sammenlign med artikler og billeder landssammenslutningen af vores kammeratskabsforening, januar-marts 1927 og april 1932.

Nytårsaften forløb ikke så skønt som julen, da det desværre udviklede sig til larmende tossestreger. Enkelte overmodige kriger mente, at de under indflydelse af »nytårspunchen« kunne foranstalte »nytårsskyderier«. Da de imidlertid ikke havde andet til rådighed end deres Gevær 98, begyndte kl. 24 skarpe skud at synge gennem byens gader, så man ikke var i sikkerhed nogen steder. Mærkeligt nok forårsagede det i det mindste ingen ulykker.

Den næste dag, Nytårsdag 1915, var derimod desto mere fredelig. Kl. 10 var der igen gudstjeneste i katedralen, stadig i skyggen af juletræer, og om eftermiddagen kl. 17 gennemførtes ligeledes en dejlig kirkekoncert. To tyske kunstnere (Leutnant Semper og Musikmeister Günzel) spillede herunder sammen med katedralens organist, Professor Rivière, og tysk og fransk kirkemusik trådte i fredelig kappestrid med hinanden. Professor Rivière viste sig, selvom han var blind, som en mester på orglet. Men på trods af at han med største kærlighed vendte sig mod sit hjemlands store værker, og gennem kunstnerisk anvendelse af alle hans instruments muligheder gav udtryk for deres yndefuldhed og elskelighed, følte vi dog, at de langt fra stod mål i indhold og dybde i forhold til de gevaldige skabelser af Bach, Händel og Wagner. I fredelig strid så vi Frankrig tabe. Kunne vi ikke tage det som et god tegn på vores sejr i det nye krigsår 1915? Vi håbede det, og kikke med fortrøstning mod den ukendte fremtid.

6. Kapitel:

Kampe i Vogeserne: Sennheim, Uffholz, Wattweiler, Sudelkopf

januar/april 1915

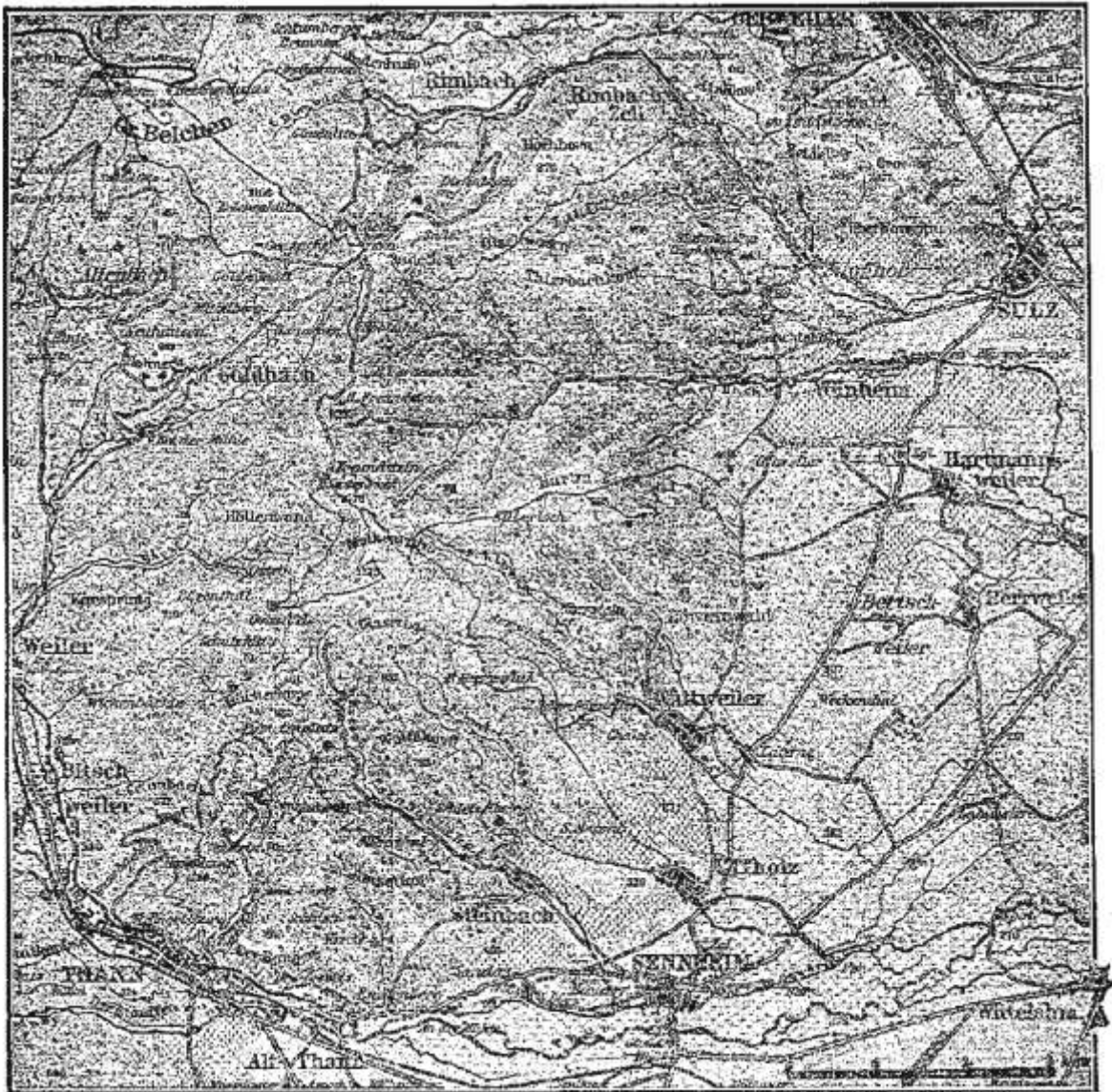
Det var ikke forgæves, at vi ved årsskiftet havde samlet kræfter som korpsreserve i det skønne Noyon. Allerede i januar 1915 fik den øverste hærledelse brug for vores kræfter, ganske vist på en fjernt beliggende del af Vestfronten. Franskmændene havde i december 1914 indledt en ny offensiv i det øvre Alsace. Indtil dette tidspunkt havde der hersket ro på den sydlige grænse af Vestfronten. Den havde derfor kunne holdes af Landwehr- og Landsturm enheder, der levede i fred og om end ikke venskabelighed med deres franske modpart. Nu begyndte franskmændene at skyde byer og landsbyer i brand langs fronten i Alsace, og med friske tropper at trænge frem mod vores svage feltvagter. Navnlige forsøgte han at sætte sig i besiddelse af højderne nordøst for Thann, der med den 1.125 meter høje Molkenrain beherskede området: Højde 425 vest for Sennheim, den sidste udløber af Serrenfluhberg mod Uffheim og Wattweiler, og frem for alt Zirzstein (571 meter) og Hartmannsweilerkopf (956 meter) sydvest for Sulz. Herfra ville man over Sennheim og Sulz trænge ind på sletten og tilbageerobre hele det øvre Alsace. Ifølge udsagn fra fanger skulle Mulhouse i begyndelsen eller midten af januar endegyldigt falde på franske hænder.

Det var en bitter overraskelse for indbyggerne i landsbyen Steinbach (nordvest for Sennheim), det indtil da havde levet fredeligt, om end tæt på fronten, som den 13. december 1914 de første tunge granater slog ned. I største hast måtte de flygte fra det ubehagelige sted, efterladende sig næsten alle deres ejendele. Kort efter skete det samme for indbyggerne i Wattweiler, Uffholz, Sennheim og andre. Heller ikke de tyske tropper kunne straks vænne sig til den ventede ændrede situation. Derfor lykkedes det franske alpejægere, forstærket med friske infanteristyrker, på alle de nævnte bakker mere eller mindre let at få fodfæste. De hårdeste kampe fandt i første omgang sted omkring Højde 4335 og den nord herfor liggende Steinbach, som under det første franske angreb den 13. december fuldstændigt var kommet på franske hænder. For at redde den herigennem stærkt truede Sennheim, satte det tyske landeværn alle kræfter ind på at genvinde begge disse tabte punkter, og havde også delvis held hertil. I de følgende uger blev de igen og igen fordrevet fra højderne og fra de her liggende landsbyer af alpejægere og overvældende artilleriild, og måtte hele tiden i nye tabsgivende natlige bajonetangreb forsøgte at gendobre det terræn, de havde tabt i løbet af dagen. Til sidst så det ud til, at franskmændene her skulle beholde sejren over de talmæssigt stærkt underlegne tyske landeværnsstyrker. Den 4. januar gik Steinbach endegyldigt tabt. Heller ikke Højde 425 kunne fastholdes ud over vinmarkerne på den østlige skråning, og Sennheim var i største fare.

Det var derfor at Armeebteilung Gaede, der hidtil havde forsvaret Alsace, blev forstærket med to regimenter fra vores IX. Reserve-korps. Vores R.I.R: 75 fik til opgave at beskytte Sennheim. Ydermere blev der opstillet et Regiment von Weder af bataljoner fra R.I.R. 31, 84 og 89 under kommando af den hidtidige chef for vores III. Bataillon, med opgaven at tilbageerobre de tabte højder Hirzstein og Hartmannsweilerkopf.

Alt dette kendte vi naturligvis intet til, som vi i alt ro fejrede jul og nytår i Noyon. Heller ikke da vores Regiment den 3. januar blev udpeget som Armereserve og for størstedelens vedkommende blev flyttet til Salency (4 km øst for Noyon) lagde vi stor betydning heri. Ja heller ikke, da vi om natten til 4. januar kl. 0200 pludseligt blev alarmeret, som af de fleste blot blev taget for en prøvealarm, og derfor blev pinligt overrasket, da vi fra alarmpladsen med det samme marcherede til indladebanegården Appilly. De havde nemlig ikke pakket alle deres sager i tornystrene, men efterladt dem i kvartererne. Det havde de nu mistet. Der var ikke længere tid til at hente det, og allerede efter nogle få timer bar vores tog os igen afsted mod ubekendte mål.

»Hvor skal vi hen?« var det store spørgsmål under den lange togrejse. Til Flandern? Til Argonne? Til Rusland? Vi passerede gennem Chauny, gennem la Fère, gennem Laon. Stadig var målet os ubekendt. Kredsen af muligheder indskrænkedes som vi sidst på eftermiddagen i Charleville passerede den store Meuse flod, og herfra ikke fra Sedan fortsatte mod syd, men mod øst. Men først, da vi den 5. januar om morgenen gned sønnen ud af øjnene ved Saargemünd og kikkede ud over bakker og skove i Lorraine, kom vi til den slutning, at vi formodentlig var udset til at blive indsat i kampene i det sydlige Alsace. At vi endeligt havde gættet rigtig blev til vished, som vi efter en kort middagspause i Strassburg fortsatte mod syd.

Vores opgave ville altså blive at forsvare Alsace mod de nye franske angreb – helt sikkert bedre end den hidtidige: strides med franskmænd i roemarkerne ved Roye. Så var det bedre at forsvare dette vidunderlige tyske land med dens herlige Vogeser-skove og den frugtbare Rhin-dal mod fjenden, der uden de mindste rettigheder med våbenmagt ville bringe den i deres besiddelse. Jo nærmere vi i den følgende måned lærte dette prægtige land at kende, desto mere kom vi til at holde af det, og desto mere befæstede det vores overbevisning: tysk var det, og tysk skulle det fortsat være. Netop som vi passerede Schlettstadt, brød vintersolen igennem skyerne og fik de snedækkede bakker til at lyse op. Midt i den mørke skov rejste Hohkönigsburg sig stolt ned mod os, og dens hvidklædte tage og mure lynede som i et eventyr ned mod os. Dette skønne tyske land ville vi ikke lade os berøve, svor vi, som vi for første gang så det med vore egne øjne.

Imidlertid ville vores opgave ikke blive let, det vidste vi også. Jo mere, vi tænkte på den, jo vanskeligere blev den. Jernbanefolk og indbyggere, som vi fra toget kunne spørge, mumlede allerede om, at jernbanestationen, hvor vi skulle udlosse, Bollweiler (lige øst for Hartmannsweilerkopf) allerede lå under fjendtlig artilleribeskydning, og at franskmændene allerede skulle have sikret sig et godt stykke af sletten. Vi fik næsten opfattelsen af, at vi allerede denne aften ville blive kastet ind i et åbent feltslag, og opgav alle håb om at komme i behagelige landsbykvarterer. I virkeligheden viste det sig kun at være halvt så slemt. Ganske rigtigt havde jernbanelinjen her en gang været under beskydning, men som vi om aftenen trådte ud på banegården, kunne vi kun helt i det fjerne

hører kanonerne tordne. Og for natten kom vi først i kvarter i de omkringliggende landsbyer (I. Bataillon i Rädersheim, II. og MGK i Ungersheim, III. i Merxheim), som faktisk var rigtig rare. Her kunne vi for første gang i mange måneder igen bo i *tyske* huse, hvor vi på vores modersmål blev budt velkommen – også selvom det i starten var en smule svært for os nordtyskere at forstå den lokale dialekt.

Den næste dag (6. januar) gik det videre mod fjenden, men ikke på en åben slagmark, men som sædvanlig i en forsvarsstilling, blot langt mindre udbygget og langt heftigere angrebet. Allerede på vej ind i stillingen fik vi et indtryk af, hvordan det her gik for sig. Vi marcherede sidst på eftermiddagen på vejen fra Bollweiler mod syd, og var ved mørkefald netop kommet gennem Staffelfelden, da der i bakkerne vest for os, som var vores mål, udbrød en heftig geværlid. Også artilleriet startede heftigt, og det var ret uhyggelig at se, hvor de franske våben lyste op overalt på bjerget. Som vi i Wittelsheim svingede mod vest, var artilleriet ophørt, og kun infanteriilden vågnede til live fra tid til anden. Virkningen af granaterne kunne vi imidlertid endnu se foran os: Senneheim brændte kraftigt to steder. Vi vidste altså med det samme, hvad der ventede os. Byen, der skulle være vores *hvilkevart* var også hele tiden målet for det tunge fjendtlige artilleri, og blev for dag til dag mere og mere sønder-skudt.

Allerede om aftenen den 6. januar afløste vores regiment I.R. 161 ved Senheim. Vores I. Bataillon besatte med tre kompagnier den mest omkæmpede stilling på den østlige skråning af Højde 435, omkring 2 kilometer vest for byen, 1. Kompanie i midten, 2. til højre frem til vejen til Steinbach, 3. til venstre på sydskråningen frem til Thanner vejen, mens 4. som reserve blev i byen. Af II. Bataillon besatte 8. Kompanie med tilslutning til 3. stillingen vest for den store fabrik Sandozweiler ved Thure-Kanalen. De tre øvrige blev i Sennheim. Af III. Bataillon kom 11. og 12. Kompanie i stilling foran Sindssygehospital, 2 kilometer sydvest for Sennheim (fra Ochsenfeldho syd for Thur til Lützelhof). 9. og 10. Kompanie skulle om natten besætte anden linjes skyttegrave mod Steinbach, og om dagen ligge i beredskab i de sidste huse i byen.

For I. Bataillon var alene afløsningen på Højde 435 meget anstrengende. Der var her overhovedet ingen løbegrave, men man måtte nå frem til stillingen gennem et fuldstændigt åbent terræn uden dækningsmuligheder. Dette var desto mere risikabelt, da området blev oplyst af brand i en nærliggende fabrik. Man måtte altså med største forsigtighed rykke frem dækket af træer eller krumbøjet mellem vinrankerne. Dertil kom, at regnen havde opblødt jorden og havde forvandlet vinmarkerne til et mudderhav, der flere steder nåede op over kanten på støvlerne. Kun under opbydelse af alle kræfter lykkedes det at nå frem gennem mudderet til stillingsgraven.

I virkeligheden var det for meget, at tale om en skyttegrav. Det var under alle omstændigheder ikke en skyttegrav, so vi havde konstrueret ved Beuvraignes, men kun en primitiv start på en sådan, som vi under slaget ved Moyon og i begyndelsen ved l'Ecouvillon havde fundet den. Af dækninger var der i hele stillingen kun seks, og disse var alle kun ganske let overdækkede. Ud over i midten manglede der fuldstændig pigtrådshindringer. Mange steder var der kun skyttehuller, og også de egentlige skyttegrave var vanskelig passerbare. Det fortsatte regnvejr havde mere og mere forvandlet skyttegravene til ubeboelige vand- og muddergrave. Det mest uerholdelige var imidlertid de mange døde, der efter de vilde kampe i de sidste uger, stadig lå ubegravede, og halvvejs nedsumpet i den bløde jord. Ikke kun foran, men også bag og endda i selve graven lå talrige døde franskmænd og tyske landeværnsfolk halvt i jorden, og der havde hverken været tid eller kræfter til at sørge for en anstændig begravelse. Selv i bunden og i skulderværnene var der døde, som man ikke havde kunnet frigøre fra mudderet. Man måtte klatre over lig og lig dannede brystværn. Forfærdelige tilstande!

Knap så slemme var tilstanden i de grave, de øvrige bataljoner skulle overtage. De lå noget længere fra fjenden og fra kampenes brændpunkt, og havde derfor kunnet udbygges bedre. Der var her endda enkelte bombesikre dækninger. Da de imidlertid lå lavt, var de meget fugtige. Vandet kunne ikke løbe fra, og var i løbet af den i gang værnede regnvejrperiode blev så vandfyldte, at de om dagen var fuldstændig uanvendelige. Kun om natten blev de anvendt, men ikke af poster indvendig, men af poster udvendig bag dem. Værst i denne hensigt var Sandozweiler. Efter at Thur-dæmningen var blevet ødelagt af fjendtligt artilleri, lå gravene her næsten fulde af vand. Derfor lå 8. Kompanie om dagen fuldstændig i fabrikken i beredskab, og sendte også om natten kun enkelte poster frem til graven.

Regimentet havde dårligt haft tid til at komme til rette i den nye stilling før franskmændene iværksatte et nye, kraftigt angreb med friske enheder. Alligevel lykkedes det I. Bataillon, godt støttet af tysk artilleri, denne gang så grundigt at afvise fjenden, at de helt glemte at forsøge igen.

Allerede første nat frygtede man for et fjendtligt fremstød. På højdedraget foran den tyske stilling kunne man se mørke skikkelser dukke op med nattehimmelen som baggrund og begyndte at beskyde dem så godt, det kunne lade sig gøre i mørket. Skikkelserne forsvandt hurtigt. Så startede også fra den anden side en heftig geværlid, som imidlertid ikke anrettede skader, da franskmændene skød alt for højt. Efter en tid døde ilden igen ud.

Tidligt på morgenen den 7. januar, næsten endnu dagen gryede, begyndte en timelang artilleribeskydning af hele området. Stillingen på Højde 425 lå under shrapnel- og granatild fra felt og bjergpjecer, mens Sennheim og i sær dens udfaldsveje lå under tungt artilleri, som ikke engang kældrene kunne beskytte imod, da de ikke som ved Beuvraignes var lavet i stengrund, men i stedet var svage og på grund af den våde undergrund, kun halvvejs nedgravet i jorden.

Om eftermiddagen kl. 1415 øgedes den fjendtlige artilleri til største heftighed og kostede os store tab. 7. Kompanie, som lå i beredskab i den nye evangeliske kirke i Sennheim, mistede alene 60 mand til en eneste fuldtræffer, hvoraf 6 døde øjeblikkeligt og flere efterfølgende. I stillingen på Højde 425 fik især I. Kompanie i midten og delingen fra 2. Kompanie til højre herfor, en hård medfart, da de i deres, ofte kun 1 meter dybe skyttehuller og i de alt for få, dårligt byggede dækninger, var næsten uden beskyttelse. På kort tid mistede den næsten 100 mand i døde og sårede.

Under dække af denne beskydning begyndte omkring kl. 15 den første franske bataljon sit angreb mod midten af I. Bataillon, primært mod 1. Kompanie. Det var, blev det enere konstateret via fanger, tale om rutinerede, unge, friske tropper fra Regiment 297, der hidtil havde ligget ved Belfort uden at have været indsat. De havde skræk for den tyske artilleri, og vovede sig ikke frem. Så satte regimentskommandøren sig personligt i spidsen for angrebets første bølge, og nu fulgte resten af bataljonerne i to yderligere bølger. Kommandøren blev hurtigt ramt af en granat, og også de øvrige angribere havde store tab til den tyske forsvarsild. Det lykkedes imidlertid en stor del af første bølge at nå ind i 1. Kompanies stilling, hvis tapre fører, Oberleutnant Scheer, desværre i dette øjeblik faldt. Da gevæerne på grund af muddret ikke længere kunne skyde, måtte forsvarskampen primært føres med bajonetterne. Under gruelige nærkampe lykkedes det 1. Kompanie, efter af Deling Willing fra 3. Kompanie var kommet den til forstærkning fra venstre, at nedkæmpe den franske første bølge eller tage den til fange. Anden bølge blev ramt af endnu kraftigere tysk artilleriild, og faldt for størstedelen som offer herfor. Resten kastede i fortvivelse deres geværer væk og forsøgte at redde sig i den tyske stilling. Som førerne så, at deres folk opgav kampen og lod sig tage til fange, flygtede de tilbage til udgangsstillingen, men det lykkedes kun nogle få helskindet at nå gennem den tyske ild. Resten af bataljonerne vovede sig naturligvis ikke længere frem, men vendte om med uforrettet sag.

Det fjendtlige angreb faldt på den måde fuldstændig sammen, og vores Regiment ville kunne have været ret tilfreds med dagens resultat, havde en række ulykkelige omstændigheder ikke ført til et stort antal smertelige tab. Det tyske artilleri, som i det sigtbare vejr havde kunnet rette deres ild med stor præcision, så den første fjendtlige følge komme nærmere og nærmere den tyske linje, og skød derfor kortere og kortere. Med opfattelsen af, at franskmændene havde erobret vores stilling, begyndte artilleriet til sidst endda at beskyde den tyske grav. Ulykkeligvis var telefonforbindelserne afbrudt, så der gik et stykke tid, før ilden kunne standses. Derved øgedes vore tab betragtelig. I alt var de ved I. Bataillon den 7. januar: 38 døde, herunder Oberleutnant Scheer, fører for 1. Kompanie, Leutnant Wiling, 3. Kompanie, Offz-Stellvertreter Thies, 1. Komp., 76 sårede, herunder Lieutnant brummer, 2. Kompanie og 8 savnede (som formodentlig også var faldet).

Imidlertid var det franske tab, hovedsageligt på grund af den godt liggende artilleriild, uden sammenligning større. Flere hundrede døde og hårdt sårede lå foran den tyske stilling, og også sidstnævnte døde, da ved dagslys den fjendtlige infanteriild forhindrede enhver mulighed for at komme dem til hjælp, og det også ved nat var umuligt at finde dem blandt de mange døde. Af de forreste kompagnier fra det franske 297. Regimentet var der næppe nogen tilbage ud over de tre officerer og 105 mand, der blev taget til fange af os. Det vigtigste var dog, at angrebet så grundigt og fuldstændigt var blevet afvist, at franskmændene efterfølgende i den tid, Regimentet var indsat ved Sennheim, ikke vovede en gentagelse. I. Bataillon havde altså god grund at være tilfreds med dens store succes, der også af den øverste hærledelse de næste dage (fra 8. januar) blev ærefuldt omtalt.

Da om eftermiddagen den 7. januar kort efter kl. 15 de første sårede nåede Sennheim og fortalte om de store tab ved 1. og 2. Kompanie, blev forstærkninger øjeblikkeligt endt frem: kl. 1530 10. Kompanie, Kl. 1545 4. Kompanie, senere også dele af II. Bataillon. De kunne imidlertid ikke gøre meget end at udfylde de opståede huller. Det franske infanteri forholdt sig fuldstændig rolig, og også artilleriilden standsede kl. 1630. Kun Sennheim blev mellem 1730 og 1830 kraftigt beskudt.

I de næste uger kunne Regimentet gennemføre regelmæssige, daglige afløsninger. I. og III. Bataillon afløste gensidigt hinanden, på den måde, at en bataljon med tre kompagnier besatte Højde 425 og den anden med et kompagni fabrikken i Sandozweiler, mens førstnævnte havde et og sidstnævnte tre kompagnier i Sennheim som reserve. Hver aften afløste reservekompagniet et af stillingskompagnierne fra den anden bataljon. II. Bataillon afløste internt; to kompagnier lå i stilling ved sindssygehospitalet, to i reserve. Også her skete afløsningen hen under aften.

Udbygning af stillingerne i de bløde vinmarker gav de allerstørste vanskeligheder, da alt indenfor kort tid igen skred sammen. Det var ligeledes meget svært at bringe materialer frem fra banegården i Sennheim over de næppe anvendelige stier. Utallige gange faldt en omkuld i mudderet, og måtte herefter bruge timer på at vaske og børste, for igen at få den røde jord ud af tøj, hvor det havde sat sig fast.

På grund af den vedvarende kraftige artilleribeskydning begyndte man ligeledes, efter anvisning fra pionerer, konstruktionen af skudsikre dækninger ved hjælp af jernbaneskinner og sandsække. Erfaringerne viste imidlertid hurtigt, at de ikke ydede dækning mod fuldræffere. I det mindste gav de dog beskyttelse mod sprængstykker.

Også i Sennheim måtte man indrette sig på regelmæssig beskydning og forstærke kældrene med træstammer, bjælker og jord mod forside og overside. Det var en jammer at se på, hvad der daglig her gik tabt, på trods af indsatsen fra vore brandslukningskommandoer. De fødevarer, der var blevet efterladt af beboerne, blev hurtigt spist af os, og også linned og fodtøj fandt god anvendelse. De værdifulde møbler og anden indretning var imidlertid håbløs fortabt, hvis de ikke, som tilfældet var nogle få gange, de i løbet af natten blev hentet ud af de flygtede beboere. Imidlertid havde vi dog ikke den største medlidenhed med indbyggerne i Sennheim. Alle tegn tydede på, at de var af fransk sindelag. Vi fandt i husene næsten udelukkende bøger på fransk, og ikke kun de breve, der lå på skrivebordene, men også deres adresser var skrevet på fransk. Selv det gode tyske navn »Sennheim« havde de herunder oversat til »Cernay«.

Tiden ved Sennheim var ikke uinteressant for vores Regiment, men imidlertid dog også meget nedslidende og tabsgivende, dels på grund af det fugtige vejr og den dårlige underbringelse i stillingen, dels på grund af den fortsatte beskydning. Mod denne var intet og ingen sikker – ikke på bakken, ikke i byerne, ikke i dækningerne og ikke i kældrene. Vi åndede derfor lette op, da vi mellem den 15. og 19. januar fik en kort hvilepause langt bag fronten, I. Bataillon i Wittelsheim, III. i Reichweiler ikke langt fra Mulhouse. Kun II. Bataillon, der i stillingen ved sindssygehospitalet havde haft det forholdsvis lettere, måtte forblive her i disse dage. (Den var i perioden operativt underlagt I.R. 25).

I den anden periode i stillingen ved Sennheim mellem 20. januar og 6. februar bedredes i det mindste vejret. Regnen hørte op og der faldt sne, først i bjergene, og så fra 26. januar også over sletten. Selvom det nu også blev langt koldere, steg humøret så meget, at mange fandt underholdning i ved afløsning, at kælke ned fra bjerget til Sennheim.

Om særlige begivenheder i denne periode var der kun få ting at berette. Den 16. og den 27. januar opstod der større brande i Sennheim på grund af artilleribeskydning, som reservekompagnerne havde store problemer med at slukke.

Om natten fra 20. til 21. januar gjorde 10. Kompanie under Hauptmann Plange et fremstød mod den fjendtlige forpostgrav stik vest for Højde 425. Ordre hertil ankom fra Division Fuchs kl. 0100, og allerede kl. 0300 skete angrebet. Der var hverken pionerer eller artilleri til disposition, og infanteriet skulle alene gennem overraskelse forsøge at erobre den fjendtlige grav. Til dette blev 7 grupper fra 10. Kompanie indsat til højre og 3 til venstre i et omgående angreb, mens 2 frontalt skulle beskyde graven. Under angrebet forstærkede 11. Kompanie i stillingen, og også 5. Kompanie var klar til støtte. Operationen lykkedes imidlertid ikke som planlagt. Det lykkedes ikke grupperne til højre at trænge ind i stillingen, da denne var beskyttet af en omfattende pigtrådshindring, og fordi enheden kom under flankerende ild fra en ikke erkendt fjendtlig grav. Kun de til venstre indsatte gruppe trængte ind i stillingen, hvor der blev taget tre fanger. Så måtte imidlertid også disse vende om, da en stærkt overlegen fjendtlig forstærkning var på vej ind. Ved det ringe resultat var det desto mere smertelig, at det kostede 10. Kompanie store tab. Dens fører, Hauptmann Plange, fik et skudsår i den ene hånd, og desuden havde de angribende delinger to døde og 28 sårede, der ikke alle kunne bringes med tilbage.

Mellem den 23. og 25. januar var II. Bataillon afgivet til forstærkning af enhederne på Hartmannsweilerkopf. De lærte altså som de første, Vogeser-bjergene at kende, hvor to måneder senere III. Bataljon og så i april hele Regimentet, måtte gennem hårde kampe, der dog til sidst sluttede med en dejlig sejr. Den 23. januar kl. 0200 marcherede II. Bataillon fra Sennheim over Hartmannsweiler til slottet Ollweiler, hvorfra den kl. 6 brød op efter en fører mod Sandgrubenkopf, en 535 meter høj sydøstlig udløber af Hartmannsweilerkopf, hvor den skulle afløse dele af I.R. 25. Efter en anstrengende klatretur (Hartmannsweiler ligger kun i 265 meters højde) nåede den frem til stedet. Kl. 16 måtte den imidlertid efter modtagelse af nye ordre, fortsætte til en stilling ved Jägertanne, for her at afløse dele af 15. Ulanen-Regiment. Denne anden march var om end mere anstrengende end den første. Det havde forvandlet sig til en regulær bjergvandring langs den snedækkede sydlige skråning af Hartmannsweilerkopf gennem området Unter Rehfelsen til den 908 meter høje sadel mellem Hartmannsweilerkopf og Wolkenrain. I det uvante vanskelige terræn (for de fleste nordtyskere var det første bjergbestigning i deres liv) blev hurtigt mange ladet tilbage, og først omkring kl. 23 nåede dele af Bataljonen med stor spredning, for det meste totalt udmattet, frem til målet. De overtog her, som befalet, en del af Ulaner-stillingen ved Jägertanne. Det var

heroppe meget koldt, og uden overhovedet at være udrustet til vinter i bjergene, led folkene meget under kulden. Derudover kostede de langt mere i skov- og bjergkrig erfarne franske alpejægere dem omtålelige tab. Allerede den 24. januar mistede bataljonen 3 døde og 5 sårede uden at der havde været nævneværdige kamphandlinger, blot til enkelte geværskud. På indtrængende anmodning fra bataljonskommandøren til afsnitskommandoet, blev bataljonen derfor allerede den 25. januar om eftermiddagen afløst af I./R.I.R. 31, der tilhørte det kombinerede Regiment von Weder. Omkring kl. 20 ankom II. Bataillon til Hartmansweiler, kom i kvarter i den næste landsby Berrweiler og vendte om aftenen den 26. januar tilbage til Sennheim.

Til sidst er der plads til fra de sidste dage ved Sennheim at fortælle om en tilsvarende sørgelig begivenhed ved II. Bataillon. Den 31. januar slog en granat under den sædvanlige beskydning af byen gennem taget på Rådhuset og eksploderede midt i et rum, hvor en deling fra 3. Kompanie havde ophold. Alle i rummet blev såret, og kun en enkelt, der lå på en madras, forblev uskadt. Dette ene skud kostede os 33 mand, hvoraf 10 døde øjeblikkeligt.

Efter disse og tilsvarende oplevelser var vi meget glade, da vi om natten mellem 6. og 7. februar kunne bytte vores stillinger ved Sennheim med en anden, der ganske vist ikke lå langt væk fra den hidtidige, men i det mindste var mindre udsat for artilleri beskydning. Den nye stilling, hvor Regimentet blev i en måned (indtil den 2. og 3. marts) lå igen primært i vinmarker på skråningen vest for Uffholz og Wattweiler, to landsbyer lige nord for Sennheim, hvoraf sidstnævnte i fredstid var kendt for dens svulvbade og sommerophold. Højre fløj af stillingen var to dage tidligere blevet lagt et stykke frem under et angreb med I.R. 163, ikke helt frem til kanten af højskoven, men dog til en ungskov, der af artilleri var meget ødelagt, og nu dannede en naturlig hindring af ødelagte træer. »Graven« var her om end endnu mindre udbygget, og bestod i hovedsagen kun af et højt brystværn med skydeskår, mens man på ryggsiden havde frit kunne forsætte ned ad bakken. Denne højre del af stillingen kunne fra Wattweiler også nås ved dagslys, da skovstykket i det mindste skjulte bevægelserne. Hoveddelen af stillingen lå derimod udenfor skoven på vinbjerget, Højde 371 nordvest for Uffholz. Den var allerede i noget omfang udbygget, også med pigtrådshindringer og lettere dækningsrum. I stedet for en løbegrav, anvendtes her en hulvej, der fra Uffholz førte ind i skoven. Den var på krydset med skyttegraven sikret med en kraftig spærring af sand-sække.

Fra vinbjerget havde man en herlig udsigt over de talrige byer og landsbyer på den brede, frugtbare Rhinslette, hvorfra i de fjerne Kaiserstuhl rejste sig. Mod øst skimtedes nåleskovene i Schwarzwald, mod syd de schweiziske Jura, bag hvilken man i helt klart vejr kunne skimte de hvidklædte toppe af højhalperne. Det var en stor fornøjelse på fredelige dage, at kunne sidde foran dækningerne og kikke på dette opløftende syn. Og fredelig var også denne nye stilling, i det mindste i forhold til den forrige. Den blev overhovedet ikke beskudt af fjendtligt artilleri, formentlig fordi de på grund af placeringen var vanskeligt at ramme uden samtidig at udsætte de franske grave for risiko. Også det fjendtlige infanteri lod os helt i fred om dagen, og lod os uforstyrret bjerge de døde foran vores stilling, hvor de havde ligget siden det sidste angreb. I begyndelsen accepterede fjenden endda, at vi uden at tage hensyn til dækning, arbejdede på dækningsanlæg. Først, da vi begyndte at trække pigtråd foran stillingen, begyndte de at beskyde os. Kun om natten udbrød der hyppigt mindre ildkampe, når en patrulje eller andet mistænkeligt blev bemærket.

Også i Uffholz og i sær i Bad Wattweiler var livet langt mere behageligt end i Sennheim, da de begge havde lidt meget lidt under fransk artilleriild. Wattweiller var højst en enkelt gang blevet beskudt med feltkanoner, endda mest kun af bjergpjecer, der af muldyr var båret op i Vogeserne, og hvis skud derfor spottende blev kaldt »Æsellorte«. Vi kunne derfor indrette os hjemligt i huse oven på jorden. I nødstilfælde havde vi imidlertid kælderrummene under et stort væveri i Wattweiler, hvis hvælvinger mentes at kunne modstå de lette granater, der formentlig ville blive tale om. Uffholz blev derimod regelmæssigt beskød med op til 22-cm kanoner fra retning af Thann. Her var det derfor nødvendigt at forstærke kældrene under husene, og om nødvendigt at søge dækning her. Vore folk i MG-kompagniet holder Uffholz kvartererne i særlig god erindring: i en stor vinkælder havde de store vinfade givet plads til madrasser til overnatning, mens der i et andet rum var blevet indrettet en lille restauration med borde, stole og sådan et klaver, »befriet« fra Sennheim, hvor den skønneste underholdningsmusik blev spillet i akkompagnement til pauker. Et lille gasværk sørgede også vor en god karbidbelysning indtil den en dag eksploderede og desværre kostede livet for dens indehaver.

Af de tre bataljoner lå en altid i og ved Uffholz, en i og ved Wattweiler og den sidste i ro 6 kilometer øst herfor i Staffelfelden. Ved Uffholz lå i perioder på 8 dage I. Bataillon, og under dens 4. dage i hvil, II. Bataillon, tilsvarende ved Wattweiler oftest III. Bataillon, midlertidigt afløst af II. De to bataljoner havde derved den fordel, at de hele tiden holdt kendte stillinger, mens II. Bataillon derimod havde store afveksling: hver 4. dage igen noget nyt. Af hver stillingsbataljon lå hele tiden 2 kompagnier i graven, to i landsbyen. Hver aften var der afløsning, hvilket var gjort muligt på grund af den korte afstand. Dermed havde man den fordel, at det ikke var nød-

vendigt med de vanskelige transporter af forplejning op ad bjerget. De afløsende kompagnier havde altid spist forinden, og de afløste kunne efterfølgende spidse ved feltkøkkenerne, der hver dag på det aftalte tidspunkt kørte frem fra Wittelsheim (senere Pulversheim). Man kunne ligeledes efterlade sin tornyster i reserve-landsbyen og havde kun brug for at medtage det aller mest nødvendige. I en dag kunne man formentlig holde det ud, for allerede næste dag kunne man igen indhente søvn og bekvemmeligheder.

Det var et mærkeligt optog, der hver aften marcherede fra landsbyerne til bakkerne – nogle gange tæt sammentrukket for ikke at miste forbindelsen i den mørke nat, andre gange i klar måneskin trukket fra hinanden, med spids og bageste del forsvundet i tågedisen. De så næsten ud som krybskytter med geværet overhængt, med brødpose og feltflaske i livremmen og med en kraftig stok i hånden. Det gik ganske langsomt og adstadigt fremad, for krigen i bjergene var stadig nyt for børnene fra de nordtyske sletter, ikke mindst på grund af det seje mudder, der heller ikke her manglede.

Resten af natten blev der flittigt stået på post, patruljeret og holdt skarpt udkik. Dagen før havde de jo kunnet sove, så en enkelt nat kunne man da holde sig frisk. Den følgende dag blev der flittigt arbejdet på udbygning af stillingen, brystværnene forbedret, graven forsynet med drækanaler ned ad bakken og bunden de fugtigste steder overdækket med træriste. Senere, efter kraftig snefald eller når tøjvej satte ind, kunne smeltevand flyde væk under disse, uden at støvlerne blev våde. Der blev også bygget dækninger, små hytter af brædder, der for at beskytte dem mod fjendens infanteriild, blev lagt tæt op ad de stejleste steder i gangen. Hvor det skulle være ekstra fornemt, blev væggene endda tapetseret med hvidt klæde, som endnu lå tilbage i væveriet.

Stillingen blev noget mere ubehagelig, som pionerer i anden uge begyndte at anlægge en ny grav foran den gamle, og forsyne denne med flere sapper frem mod fjenden. Så snart franskmændene opdagede dette, begyndte de af frygt for et nyt angreb, ret hyppigt at skyde med geværer og maskingeværer. Den dejlige fred var brudt, og ingen kunne længere vise sig, før det knaldede fra en skjult post derovre. Som anlæggelsen af sapperne skred frem, begyndte franskmændene også at kaste håndgranater og sprængladninger mod dem, og derfor måtte der udsætte infanteriposter for at beskytte pionererne fra ubehagelige overraskelser.

Mod slutningen af februar begyndte pionerer med opstillingen af lette og middeltunge minekastere bag Regimentets højre fløj. Også det tyske artilleri begyndte den 27. februar at skyde sig ind mod den franske stilling. Vi var nu overbevist om, at der igen skulle foretages et fremstød, og vi hørte også i denne dag, at fjendens fremskudte blokhuse foran Wattweiler næste morgen skulle ødelægges af minekastere og besættes af os, mens den fjendtlige hovedstilling blev holdt under ild fra vores artilleri. Vi havde imidlertid ikke rigtig tiltro til denne operation, dels fordi den præcise placering af den fjendtlige stilling og de fremskudte blokhuse var os ukendte, og derfor kanoner og minekastere ikke ville kunne virke korrekt, dels fordi den tætte skov foran os var en stor forvirring af sønderskudte træer, og måske nok kunne passeres af en patrulje, men ikke af et helt kompagni. Vi var derfor glade, da den planlagte operation i første omgang blev udsat.

Den 5. marts kom den så alligevel til gennemførelse. Om eftermiddagen beskød vore minekastere blokhusede mellem Kl. 1600 og 1830, hvis placering i mellemtiden var præcist fastlagt. Alligevel blev spredningen for stor til, at man virkeligt kunne opnå noget. Endda vore egne skyttegrave blev ramte af miner, heldigvis på et sted, pionererne allerede havde udpeget som farlig, og derfor var blevet rømmet. Kl. 1830 begyndte tysk artilleri at beskyde den fjendtlige hovedstilling. Under dækning heraf blev patruljer fra 10. og 11. Kompanie sendt frem mod de beskudte blokhuse, først for at konstaterer, om de virkeligt var rømmede. Det lykkedes patruljerne at bryde ind i to ikke længere besatte blokhuse. De kom imidlertid under så kraftig en maskingeværild fra andre, stadig besatte, at de efter mørkefald måtte falde tilbage til udgangspunktet. Et kompagniangreb til blokhusede og indtagelse af en ny stilling måtte derfor opgives.

Denne operation var så at sige vores afskedshilsen ved Wattweiler. Som den fandt sted var I. Bataillon allerede rykket ind i den nye stilling, og få dage senere fulgte II. Bataillon efter. Den 2. marts blev nemlig I. Bataillon, der på dette tidspunkt lå i hvil i Staffelfelden, underlagt den sammensatte brigade von Frech, og måtte samme aften marcherer til Sulz og Wünheim, hvorfra den næste morgen afløste I./Landw.I.R. 123 i stillingen sydøst for Sudelkopf (1.009 meter) nord for Hartmannsweilerkopf. Den 6. marts fik II. Bataillon ordre til ligeledes at rykke til området ved Sudelkopf. Den marcherede næste morgen meget tidligt til Sulz og Jungholz, hvorfra den om formiddagen den 8. marts fortsatte over den dejlige kurby St. Anna (443 meter) til Holzwasen (823 meter), hvor den afløste en bataljon fra I.R. 25 i en stilling på den nordøstlige skråning af Sudelkopf. Nu holdt III. Bataillon alene hele den hidtidige regimentsstilling. Endeligt om natten til 8. marts blev den afløst af Landw.Inf.Reg. 121, og ankom efter en fredelig natmarch først på morgenen til Gebweiler, for her at rykke ind i regimentets nye hvilekvarter. Hvilket kom dog kun til at vare en halv dag. Allerede ved middagstid blev bataljonen igen alarmeret og sendt til forstærkning af 8. bayr. Reserve-Division ved Münster i Fecht-dalen,

hvorved den i en måned rykkede ud af Regimentssammenhæng. Om denne tid ved Reichackerkopf fortælles nærmere i næste kapitel.

I. og II. Bataillon måtte som følge heraf ligge hele perioden ved Sudelkopf uden afløsning. Det var imidlertid ikke så slemt, som det kunne synes. Tværtimod. Denne stillingsperiode i Vogeser højskoven, i et område hvorigennem en særlig flot vandresti gik til til Grossen Belchen [le Grand Ballon] (1.424 meter), står for alle, der deltog heri, i langt mere behagelig erindring end hvileperioderne i byer og landsbyer på Rhin-sletten. Og mange nordtyskere, som ikke tidligere havde kendt bjerge, havde taget Vogeserne til sig, og havde besluttet sig til senere i fred, endnu engang at besøge dette pragtfulde bjerglandskab

Man var heller ikke oppe på Sudelkopf afskåret fra enhver forbindelse, da talrige pakkdyr (æsler og muldyr) bragte os alt, hvad vi manglede. Og den isolerede placering blev rigeligt kompenseret af den større ro, selv i sammenligning med de første dage ved Wattweiler og Uffheim. Stillingen blev fuldstændig forskånet for artilleri, og ligeledes adgangsvejene med nogle ganske få undtagelser. End ikke den fjendtlige infanteristilling var der meget at mærke. Så vidt patruljer kunne fastslå, eksisterede der på den fjendtlige side overhovedet ingen gennemgående stilling, men blot enkelte poststillinger i en betydelig afstand fra os (næsten op til 1 kilometer).

Kun på det højeste punkt (1.009 meter) af Sudelkopf havde franskmændene under et tidligere angreb kastet os tilbage, og herefter udbygget. Omkring 150 meter længere mod øst og lidt lavere på den såkaldte Sudel, var der så blevet anlagt en ny tysk stilling. Den var ved overtagelsen allerede fundet så udbygget, at det var let for 6. Kompanie at forvandle den til en gennemgående skyttegrav, beskyttet af en 5 meter bred pigtrådshindring. En sappe var ført så langt frem, at den tyske sappepost kun lå omkring 25 meter fra den franske linje. Sappen blev foruden en pigtrådshindring sikret af utallige snubletråde. På dette sted gik det forholdsvis mest krigerisk til. Posterne, der på begge sider stod dækket bag beskyttelsesskjolde (også franskmændene benyttede nogle panserplader, fundet i den gamle tyske stilling), beskød hinanden gensidigt. Herved blev på den korte afstand disse panserskjolde gennemskudt af den tyske S.m.K.-ammunition [panserbrydende], der også stod franskmændene til disposition. Der måtte derfor, for at opnå tilstrækkelig beskyttelse af posterne, anvendes to eller tre stålskydeskår bag hinanden.

Til venstre for sappen buede den tyske stilling tilbage i en højre vinkel. Her havde man den skønneste udsigt, til højre over Belchenhütte (1188 meter) til Grossen Belchen (1424 meter), til venstre over ruinen Freundstein og Hartfelsenschloss mod Riesenkopf (1078 meter) og Molkenrain (1125 meter). Til højre for sappen lå II. Bataillons stilling først på en strækning i samme højde mod øst og nordøst, og mod nord nedad i retning af Rimbach dalen.

I. Bataillons stillinger sluttede sig til venstre, syd og sydøst, til II. Bataillon. Den faldt først ned til Kaltenbach dalen, som den krydsede lidt vest for Zimmermannskreuz (472 meter), og fortsatte herfra over den østlige skråning af højden, hvor Hartfelsenschloss ruinen lå, videre til Neuwegbach [nu Guternbach], der ved Zimmermannskreuz løber sammen med Kaltenbach og fortsætter som Wünheimerbach. På dette sted begyndte stillingen »Jägertanne Nord«, der faldt ind under området Hartmannsweilerkopf, og som under det franske angreb i slutningen af marts havde været forsvaret af vores III. Bataillon.

Ud over, hvor fjenden ved Sudel lå tæt på stillingen, behøvede II. og I. Bataillons stillinger kun at være meget svagt besat. Der blev blot udsat feltvagter med underofficersposter, mens kompagniernes hovedstyrke søgte tilflugt i blokhusene bag poststaderne. Af hver bataljon lå et reservekompagni endnu længere tilbage i skoven (ved II. Bataillon den allerede nævnte Holzwasen). Tilværelsen i blokhusene midt i højskoven, som i løbet af ugerne forøgedes betydeligt og mere og mere blev indrettet hyggeligt, var ret god. Havde det ikke netop været vinter, kunne man have talt om en sommerferie. Men også i vinteren havde de herlige omgivelser en vis tiltrækningskraft. Udsigten til de snedækkede højder og bjergtinder mindede på mange måder om højhalperne. Lige så flot et billede dannede udsigten til de store skove ved Sudelkopf når nysne lagde sig på de store graner. Mindre glad kikkede man mod syd. Herfra kom alt for tit krigslarm, der slet ikke passede ind i den stille ensomhed i skovene. Fra Molkenrain forsøgte franskmændene siden slutningen af februar skridt for skridt at tilbageerobre Hartmannsweilerkopf, der i slutningen af januar var gået tabt for Regiment von Weder. Kun en enkelt gang skete der noget ubehageligt ved Sudelkopf, men af en anden grund. Efter to ugers arbejde på stillingen begyndte et længere varende varmere vejr, så ikke kun sneen, men også den frosne jord tøede op. Med dette begyndte de møjsommeligt konstruerede bryst- og skulderværn at styrte sammen, og arbejdet endnu engang begynde forfra. Bortset fra dette, var tiden ved Sudelkopf også vejrmæssigt meget gunstig.

Af egentlige kamphandlinger er der i disse uger kun meget lidt at berette. Der blev kun lejlighedsvis sendt opklaringspatruljer ud. Under en sådan trængte på højre fløjafsnit Unteroffizier Hase (5. Kompanie) ind i et sønderskudt mejeri, hvor han fastslog, at den ikke var besat af fjenden. Ved en anden lejlighed opklarede Leutnant Lange (6. Kompanie) mod to maskingeværstillinger til højre for den omtalte sappe. Også til venstre ved I.

Bataillon nåede flere patruljer helt frem til den fjendtlige pigtråd, desværre med tag af enkelte døde. En særlig ihærdig patruljemand var Musketier Pickert fra 2. Kompanie. Under en patrulje under Offizierstellvertreter Ofenbrück, hvor Pickert deltog, krøb man efter daggry frem til en fremskudt postering i Kaltenbach dalen, uden at blive beskudt. Under en anden, natlig opklaring, blev man imidlertid beskudt fra samme sted. Disse poster var derfor tilsyneladende kun besat om natten.

Men en anden historie, der er betegnende for denne stillingsperiode, fortjener her til slut en omtale. Det var et mesterstykke af det muntre dobbeltfirma Meyer & Beyer, hvis tossestreger allerede tit havde opmuntret deres kammerater fra 8. Kompanie, og også i svære tider igen hævdede en nedtrykte stemning *). Efter nogle få uger i den ensomme bjergskov ved Sudel blev det dog for ensformig for disse initiativrige knægte, som blev ramt af et uimodståeligt ønske om endnu engang at opleve andre mennesker og beboede steder. Som tænkt, så gjort! En morgen, efter at de forskriftsmæssigt havde afsluttet deres nattevagt, drog de afsted, for på egen hånd at undersøgte området bag fronten, uden først at bekymre sig om at indhente tilladelse fra en foresat. De nåede til sidst helt til Gebweiler, hvor de indkøbte manganen en skøn ting, endda lod sig fotografere, og naturligvis til sidst for alvor hævdede glasset. I mellemtiden var det imidlertid blevet for mørkt til at kunne finde tilbage gennem skoven. De overnattede derfor muntert i Gebweiler, afhentede næste morgen deres fotografier, og begav sig så på tilbagevejen. Da de kom forbi St. Anna, var det til vejen medtagne »stof« opbrugt, og det blev derfor nødvendigt for at slukke en ubændig tørst, igen at være en kort afstikker. Men hvem møder de så her? Deres kompagnifører, der fuldstændigt overrasket skulle til at lade himlen falde ned over dem! Men hurtigt fattet og frygtløs, som det bør være ved tapre krigskarle, meldte de sig begge tilbage fra deres »Opklaringspatrulje« og overrakte kompagniføreren som bevis – deres fotografier og en blomsterbuket, som de havde plukket på de forårsgrønne marker. Dermed var deres foresatte afvæbnet, og straffen skulle ikke have været alt for voldsom, ikke mindst fordi de uadskillelige Meyer og Beyer modsat var meget anvendelige frontsoldater, der i en alvorlig situation altid stod fast.

Med denne lystige beretning, der formentlig næppe kunne være sket på et andet frontafsnit, tager vi afsted med Sudelkopf idyllen, der for mange fra Reserve-75 anses for den bedste tid under krigen.

Den 14. april 1915 blev I. og II. Bataillon afløst af II. og III./Landw.Inf.Regiment 40 tidligt på morgenen og ankom om eftermiddagen i hvilekvarterer i Gebweiler. Samtidig nåede også vores III. Bataillon tilbage til Regimentet. Dermed var hele Regimentet endnu engang samlet i den kønne lille by på samme måde som nogle måneder tidligere i Noyon. Og det skete også denne gang med et lignende formål, for det gjaldt også denne gang at samle nye kræfter til den forestående, hårde opgave: tilbageerobring af den i mellemtiden tabte Hartmannsweilerkopf.

*) Sammenlign med beretningen fra deres daværende kompagnifører, Oberleutnant d.L. B. Eggers, i *Erinnerungsblätter der 211. Inf.Div.*, hæfte 3, februar 1918 side 6 og vores forbundsavis marts 1926 side 7. I førstnævnte optræder også billede af Belchen.

7. Kapitel:

Stormen på Reichackerkopf

Marts 1915

Mens I. og II. Bataillon i højskoven ved Sudelkopf gennemlevede så skønne, rolige dage, havde III. Bataillon lejlighed til meget indgående at lære et andet højdepunkt i Vogeserne - Reichackerkopf (771 meter) ved Münster i Fecht dalen – at kende, om end der her var langt mindre fredeligt, men tværtimod netop på dette tidspunkt var meget omstridt. 8. bayr. Reserve-Division (v. Stein), der specielt var blevet sammensat og uddannet til kamp i Vogeserne, havde i anden halvdel af februar ved Münster opnået en hel række strålende resultater. Indtil da gik stillingen i halvbue på de bakkerne om den kendte lille industriby fra Frauenackerhopf i nord til Ober-Solberg i syd, men overalt havde franskmændene fordelen af at ligge i stillinger højere end de tyske. Under angrebene i februar var nu i nord også Kleinkopf og Barrenkopf, og i vest Reichackerkopf kommet på tyske hænder. Også i dalene var man kommet et godt stykke frem foran Münster, nemlig i den stærkt besøgte Schlucht-pas dal, hvor igennem vejen mellem Colmar og Gérardmer førte, til på den anden side landsbyen Stossweier, og i Fecht dalen over Mühlbach frem til Metzeral. Specielt ubehageligt for franskmændene var tabet af Reichackerkopf. Dette bjerg ligger i gaflen mellem de to nævnte dale tæt på Münster, og beherskede både selve byen, men også vejene mod nordvest og sydvest, som var de vigtigste opmarchveje i retning Stossweier og Metzeral. Vore fjender havde derfor hurtigt indsat et modangreb, og dette var også lykkedes ved at udnytte et gunstigt øjeblik. Efter ugelange kampe i bjergene måtte de udmattede og af tab nedslidte bayriske regimente endeligt afløses, og da ikke andre enheder var disponible, skete det af landstormsbataljoner. Dette syntes at være blevet afsløret for franskmændene af en indbygger i Münster. I det mindste var dette rygterne. Under alle omstændigheder gennemførte de modangrebet præcist på den første dag, hvor Reichackerkopf var besat af landstormen, og havde ikke de store problemer med at erobre den fra familiefædrene, der ikke var vandt til artilleribeskydning. Derfor måtte regimenterne under Division v. Stein sende tilbage i kampen uden hvil og uden at være frisket op. Det lykkedes dem at arbejde sig næsten frem til toppen og lægge sig i en halvkreds på nogle få hundrede meters afstand, men til det sidste afgørende angreb på den af alpejægere hårdt forsvarede top, rakte kræfterne ikke hos de i forvejen udmattede enheder. Det var derfor af III. Bataillon blev sendt til hjælp for at sikre den sidste bid af bakken.

Vi var den 8. marts som tidligere nævnt ankommet ved dag gry til Gebweiler, og havde i de første formiddagstimer fordelt os over hele byen helt til de sidste huse for foden af bjergene. Vi regnede med et længere hvil, og ville gøre os det så bekvemt og behageligt som muligt i denne dejligste by i den vidunderlige Lauch dal, hvor der endnu intet var at spore efter krigen. For første gang under krigen var kvartersedler blevet udgivet til enkeltmand, og alle kunne håbe på en god seng. Det kom derfor som den største overraskelse, da ved middagstid bataljonen blev alarmeret og befalet til allerede kl. 1330 at stå transportklar på banegården Sulz. Det syntes umuligt på blot 1½ time at samle folkene, hvoraf de fleste var ved at indhente den manglende søvn i alle gader i den langstrakte by og i alle villakvarterer, for slet ikke at tale om at gøre bataljonen marchklar og så nå marchturen til Sulz. Vi nåede derfor først med en times forsinkelse frem til banegården – og alligevel var det alt for tidlig. Vores transporttog var endnu mere forsinket end os. Vi havde endda i Sulz tid til at nå den forsømte middagsmad. Hauptmann F. Eggers, fører for III. Bataillon (mens afkommanderingen af Major v. Weber til sit sammensatte regiment) forstod med sin vanlige energi, hurtigt i det mindste at fremskaffe en enkelt forplejning (brød, pølser og chokolade), selvom ingen på stedet var ansvarlige for os.

Vi afgik fra Sulz kl. 1600 og nåede over Bollweiler og Colmar kl. 1800 til Walbach ved Fecht. Vi fik lige netop tid til at se os omkring og fastslå, at vi igen befandt os midt i Vogeserne, så sank solen ned til en måneløs nat blandt skove og marker. Vi nåede også at få et glimt af vore nye modstandere i det sidste lys: et par fangne alpejægere, vilde gestalter i sorte fårepelse, som i dag et eller andet sted var taget under en patrulje. På kort tid forvandlede det sorte mørke til et tåget grå der dukkede op i tætte banker. Marchen var uhyggelig stille i det hvide pulver, og selv raslen fra ammunitions- og proviantkolonner lød dæmpet gennem vinterstilheden.

Ankommet til Münster fik vi med sorg i hjertet at vide, at vi allerede samme nat skulle klatre op på Reichackerkopf, endda med fuld oppakning, men uden forplejning og uden de bjergstokke, der allerede på de mindre bakker ved Sennheim og Wattweiler var blevet så uundværlige for os. Heldigvis fik en mere behagelig vej temmelig langt opad, ellers ville mange ganske givet ikke have klaret turen efter de to foregående nætters store marchpræstationer.

Hvordan det så ud heroppe, var ikke til at se i den mørke nat. Kun dukkede et kort øjeblik en snedækket bakke eller et stykke med høje grantræer op i mørket, når der fra fronten blev sendt lyskugler op. Deres bane viste os samtidig forløbet af vores stillinger og gav os fortrøstningen om, at vi ikke havde ret langt tilbage, inden vi nåede målet. Snart landede også de første geværkugler i vores nærhed, og viste på en næppe behagelig måde, at fjenden igen var tæt på.

I et blokhus ved en kilde på østsiden af bakken, 4-500 meter fra det højeste punkt, havde bataljonen indrettet en kommandostation. Herfra blev de enkelte kompagnier ført frem til deres nye afsnit, nord, øst og syd for toppen, hvor mandskabet fra forskellige bayriske bataljoner blev afløst i den linje, de havde nået under dagens angreb. Man kunne naturligvis ikke forvente skyttegrave, højst skyttehuller, som var opstået under kampene, eller dækninger bag tykke træer eller klippestykker. Enkelte bayrere havde også lagt sig bag de stålskydeskår, de under angrebet havde båret på livet. Ja, ganske rigtigt foran livet! En ting var at blive ramt i en arm eller et ben. Blev man ramt i hovedet var det i det mindste forbi med det samme: kun for et skud i maven havde de rigtig skræk.

Naturligvis varede afløsningen endeløst længe, men lykkedes endeligt omkring kl. 0300, og endda uden tab, da alpejægerne forholdt sig temmelig roligt i natten. Som den 9. marts begyndte at gry, så vi os forsigtigt omkring i det nye område. Bag hos var der høje graner ned ad bakken, foran os en tæt underskov frem mod den øverste top af bakken, næsten som en hindring, hvor bayrernes angreb var gået i stå. Bag ved sad alpejægerne som usynlige observatører, ofte gemt blandt klippeblokke eller i trækronerne, og ve den, der blottede sig for disse fremragende skytter. Vores erfaringer gav os dog snart en fornemmelse af, hvor observatørerne var placeret, og hvilke områder vi skulle undgå. I øvrigt af skoven også en hindring for hans udsyn, og vi kunne mange steder også i dagslys bevæge os frit, forbinde de enkelte skyttehuller til en sammenhængende grav og bygge nødtørftige dækninger af træstammer. Under dette arbejde tøede langsomt de muskler op, der om natten var stivfrosne. Imens samlede sygebærerne de døde og placerede dem bag stillingen, franske alpejægere, landstormfolk fra Baden, der havde mistet bjerget, og de unge bayrere, der delvist havde erobret det tilbage. I en fællesgrav blev de stedt til den sidste hvile.

Vores stilling havde et ejendommeligt forløb. Før det franske modangreb havde den været placeret på nordsiden af Reichackerkopf med front mod Vogeser højderyggen, der samtidig dannede landegrænse. Nu var imidlertid kun et lille stykke af denne gamle stilling på den nordlige del besat af enkelte grupper fra 9. Kompanie. Kompagniets hovedstyrke lå vinkelret på denne i skyttehuller med front mod syd i retning af bjergets top. Efterfølgende lå 11. Kompanie med front mod sydvest. På østsiden af bjerget lå endnu et kompagni fra 19. bayr. Reserve-Regiment. Mod sydøst fulgte så vores 12. Kompanie og endeligt et stykke af 10. Kompanie, så linjen samlet dannede en halvbue om selve kretsen. Havde toppen ikke ligget imellem, ville 9. og 10. Kompanie under skydning ramme hinanden, og alligevel var vore adgangsveje ofte i risiko for at blive ramt af vild- og riko-chetskud. Til venstre for 10. Kompanie lå igen bayriske enheder i den såkaldte Klänge-Grund, der skilte Reichackerkopf med Sattelkopf (760 meter), og på den sydøstlige skråning af Sattelkopfes. Franskmændene holdt ligeledes også sidstnævnte højde og Klänge-Sattel, der forbandt disse højder. På den højere liggende Sattelkopf (892 meter) mod vest havde fjenden artilleristillinger.

Om eftermiddagen beskød vores artilleri heftigt den nærliggende landsbyen Ampfersbach i Schluchtbach, og vi fik at vide, at den skulle angribes. Ekkoet af kanonernes torden lød frygtelig i bjergene. Så hørte den efter en tid igen op uden at vi havde hørt lyden af et infanteriangreb.

Om aftenen var alpejægerne overfor os meget urolige, og hvert øjeblik lød deres skud derovre fra gennem den natlige skov. Det kom til en række sårede hos os under bevægelser mellem og bag linjen, der endnu ikke var blevet forbundet til én gennemgående skyttegrav. Også fører for 11. Kompanie, Leutnant Reck, blev hårdt såret af et riko-chetskud, og jeg måtte midt i natten overtage hans position som fører.

Den følgende dag (10. marts) skulle vi genoptaget angrebet på Reichackerhof og om muligt sikre toppen af bjerget og Klänge-Sattel. Alle pioner tekniske midler skulle hjælpe os frem: håndgranater, brandrør og flammekasterere. En middeltung og flere lette minekasterere skulle i en time beskyde de fjendtlige stillinger, mens vores artilleri blev lagt over fjenden bagud gående forbindelsesveje.

Angrebsplanen kunne imidlertid ikke gennemføres, da ikke alt pionermateriel nåede frem i tide. Alene minekastererne skød mellem kl. 5 og 6, men uden den store succes, da den fjendtlige stilling intet steds kan observeres. Franskmændene åbnede øjeblikkeligt en heftig infanteriild mod de åbne minekaster stillinger, og der opstod også hurtigt meget store tab blandt det dårligt uddannede betjeningsmandskab. Ved enkelte var der snart ingen tilbage, der forsat kunne betjene dem. På denne baggrund blev angrebsbefalingen igen trukket tilbage.

Næste morgen (11. marts) beskød vores artilleri kraftigt de franske stillinger på Reichackerkopf. Det var imidlertid heller ikke for os særligt rart, da ilden flere steder lå så tæt på egne stillinger, at også vi var i fare for at

blive ramt af sprængstykker. Om eftermiddagen skulle 10. og 12. Kompanie på sydsiden af bjerget i det mindste forsøge at lægge linjen et stykke frem. 9. og 11. Kompanie fik til opgave forinden at tiltrække sig fjendens opmærksomhed mod den nordlige skråning af bjerget. Dette lykkedes dels gennem skydninger med delinger eller kompagni, dels gennem fremsendelsen af patruljer, der kastede håndgranater ind i de franske stillinger. Herunder udmærkede sig specielt en ung bayrisk pioner, der fra vores stilling mavede sig frem umiddelbart foran den fjendtlige grav. Netop som han skulle til at kaste en håndgranat, kom han under kraftig beskydning. Staven blev skudt af håndgranaten og han selv blev slemt såret i det ene ben. Alligevel havde han så meget mod og viljekraft, at han på mave og ryg fik sig bevæget tilbage, hvor han kunne afgive værdifulde oplysninger om placering og besættelse af den fjendtlige stilling. Først efter at han havde afgivet melding lod han sig forbinde, men desværre var hans sår mere alvorlig end i første omgang vurderet, og førte desværre til hans død.

På grund af vores ild og patruljer besatte franskmændene kraftigt deres stillinger på nordsiden af bjerget, og besvarede ilden med salver og senere med en vedvarende skytteild. Også det fjendtlige bjergartilleri beskød 9. og 11. Kompanie med shrapnels med enkelte tab som resultat. I mellemtiden lykkedes det på den anden side bjerget 10. Kompanie, der hidtil havde ligget lidt længere tilbage, uden fjendtlig modstand at nå frem på linje med nabo-kompagnerne. I løbet af natten kunne der etableres en sammenhængende skyttegrav, desværre ikke helt uden tab, da alpejægerne, formentlig af frygt for yderligere angreb, opretholdt en livlig beskydning.

Den 12. marts forløb rolig. Det begyndte at tø, og det varme solskin gjorde godt i de stivfrosne lemmer. I løbet af aftenen blev vores bataljon afløst af bayrere og kom i hvil i Tiefenbach, Breitenbach og Eckersberg, nord og syd for den Storre Fecht.

Hviletiden blev imidlertid kun kort. Allerede om eftermiddagen den 13. marts blev 9. og 11. Kompanie alarmeret og stillet til disposition for 18. bayr. Res.-Regiment, uden dog at komme til indsættelse. Den følgende dag (14. marts) måtte dog vores 9. Kompanie rykke ind til forstærkning af forreste linje på nordsiden af Reichackerkopf, og samtidig blev 12. Kompanie sat i beredskab i Klänge-Grund. Angrebet på Reichackerkopf og Klänge-Sattel var endnu engang fastsat til gennemførelse denne eftermiddag, efter at i mellemtiden foruden de middeltunge minekastere og 21-cm haubitser var blevet indsat. Indsættelsen af de tunge haubitser skete imidlertid desværre ikke uden egne alvorlige tab på grund af dens store spredning og den korte afstand til de fjendtlige stillinger. I forsøget på også effektivt at ramme den forreste fjendtlige grav, blev ilden efterhånden lagt for langt tilbage, og inden inden der kunne gives telefonisk meddelelse om, at egne tropper herigennem blev truet, havde en 21-cm granat allerede ramt en tæt pakket dækning ved 9. Kompanie. 12 døde og 9 sårede var det frygtelige resultat. 9. Kompanie holdt på trods heraf ud i deres stillinger, hvorfor senere der blev modtaget den højeste anerkendelse fra Divisionens kommandør.

I mellemtiden havde de middeltunge minekastere på sydsiden af bjerget beskudt de franske stillinger ved Klänge-Sattel. Som i aftensrumringen et bayrisk kompagni arbejdede sig frem gennem Klänge-Grund blev det ikke mødt af modstand, og det lykkedes den at sætte sig fast i den ny rømmede stilling på sadlen. Enkelte grupper fra vores 12. Kompanie under Vizefeldwebel Heider afløste i løbet af natten bayrerne i den vundne stilling på Klänge-Sattel og forsøgte at opnå forbindelse til højre og venstre. Det viste sig herunder at stillingen til begge sider stadig blev holdt af fjenden, og af de tyske kompagnier her lå alt for langt tilbage til, at der kunne opnås tilslutning. For alligevel at kunne fastholde dem fremskudte stilling, blev Leutnant Buhr og yderligere grupper endt frem til forstærkning. Resten af 12. Kompanie besatte den tidligere stilling i Klänge-Grund.

Om aftenen nåede også 10. og 11. Kompanie frem til Klänge. 10. Kompanie afløste de bayriske enheder dels på sydskråningen af Reichackerkopf, dels ved Sattelköpfe, altså på begge sider af 12. Kompanie. 11. Kompanie blev i første omgang som reserve, men halvdelen blev så i løbet af natten på anmodning fra 10. Kompanie indsat i linjen. Afløsningen ved Sattelköpfe viste sig særlig vanskelig. Bayrerne var under deres angreb trængt igennem bæltet af forvitrede klipper, krat og ødelagte træer indtil få meter fra de franske stillinger, uden dog at kunne trænge ind i disse. Alpejægerne skød nu på den mindste støj. Alene afløsningen så tæt på fjenden kostede derfor betydelige tab. Det meget middelmådige skyttehuller var heller ikke til at finde i mørket. Flere folk overså derfor den tyske stilling og kravlede videre helt til den fjendtlige stilling, hvor de hurtigt blev ramte. Det gik ikke meget bedre for mange folk i selve stillingen, da der her dårligt var dækning at finde. Også Leutnant Warnken, fører for 10. Kompanie, var blandt de faldne, ramt i hovedet som han inspicerede stillingen.

Som morgenen den 15. marts dæmrede, opdagede man først rigtig, hvor farlig en situation vore folk ved Sattel-Köpfe befandt sig i. Få meter ovenfor de tyske skyttehuller lå den franske franske stilling, lavet som en klippevæg. Ingen kunne bevæge sig uden øjeblikkeligt at blive opdaget oppefra. Og på den korte afstand skød alpejægerne forbandet præcist. Det resulterede hver gang i et skud i hoved eller bryst. Vore folk havde derfor ingen anden mulighed end hele dagen at trykke sig så dybt som muligt i deres skyttehuller. Først efter mørkafald kunne

de gå i gang med at grave sig længere ned og etablerer forbindelse til naboenheder, for til næste dag at skaffe sig en smule mere bevægelsesfrihed.

Endnu værre gik det Leutnant Buhr og den del af 12. Kompanie, der havde besat stykke af den franske grav i Klänge-Sattel. Allerede i løbet af natten havde han betydelige tab på grund af flankerende beskydning fra den tilstødende, fransk besatte del af graven. Efter daggry øgedes disse tab hele tiden, navnlig efter at franskmændene fik sat maskingeværer i stilling på Reichackerkopf. Det blev umuligt at fastholde stillingen, men det var lige så umuligt at nå tilbage gennem den tynde skov i Klänge-Grund til den tidligere tyske linje. Der blev derfor Leutnant Buhr og hans ulykkelige folk anden mulighed, end at afvente den sikre død. Ved middagstid anså franskmændene den tyske besætning for så ødelagt, at de i større styrke trængte ind i Sattel-stillingen. Nogle få folk fra 12. Kompanie, mest sårede, kom herved i fangenskab. Ganske få, herunder Vizefeldwebel Heider og Unteroffizier Goss, lykkedes det i allersidste øjeblik at flygte. Det kunne bagefter ikke selv forklare, hvordan det lykkedes dem at slippe gennem den fjendtlige haglbyge tilbage til den oprindelige tyske linje. De var så medtaget af de skrækkelige timer, at det tog lang tid før man af dem kunne få at vide, hvad der egentligt var sket deroppe.

Ved det hårdt ramte 12. Kompanie var der nu stor bekymring for, at franskmændene efter deres succes ved Klänge-Sattel ville følge det op med yderligere angreb. Derfor blev de dele af 11. Kompanie, der endnu lå i reserve, stillet til disposition for 12. Kompanie i Klänge-Grund og indsat på skåningerne nord og syd herfor. På denne var imidlertid 10., 11. og 12. Kompanie blevet fuldstændigt blandet. Derfor var 9. Kompanies afløsning af 12. i Klänge-Grund forbunden med en fuldstændig ny inddeling af afsnittene. 10. Kompanie fik som samlet ansvaret for den sydlige skråning af Reichackerkopf til højre for 9., 11. Kompanie den sydøstlige del af Sattelköpfe til venstre for 9. Kompanie. 12. Kompanie rykkede i reserve.

I næste dage (16. til 19. marts) fortsatte vore haubitser og minekastere med at gøre tilværelsen hov franskmændene overfor os så ubehagelig som mulig. Modsat forsøgte alpejægerne navnlig ved velsigtede skud ved dagslys og ustandselige skud- og salveild at være vores stilling uerholdelig. De havde herunder den store fordel, at de oppefra uhindret kunne observere, så bevægelser i vores stilling ved dagslys næsten var umulig, og om natten var yderst risikabelt på grund af de indskudte maskingeværer. Enkelte stillinger, eksempelvis i Klänge-Grund, kunne endda også beskydes fra flanken. Først efter udbygning af stillingen med stålskydeskår, også mod flankerende ild, kunne tab holdes på et acceptabelt niveau. Tungere artilleri havde franskmændene lykkeligvis ikke til rådighed, men kun bjergpjecer og lette minekastere. I modsat fald ville det ikke have været os mulige at forblive så længe i disse stillinger, som egentligt kun havde været tænkt som en mellemstilling under et fortsat angreb.

Langsomt med sikkert begyndte endeligt overvægten at svinge over på vores side på grund af vores tørre udholdenhed. Den 20. marts iværksatte et samlet angreb på Reichackerkopf, Klänge-Sattel og Sattelköpfe med bedre udsigt til succes end angrebene den 10. og 14. marts. Da angrebet fra Klänge-Grund var endt med så alvorlige konsekvenser, skulle angrebet efter en overvældende forberedelse fra vores artilleri og minekastere, denne gang først ske fra nord og øst mod Reichackerkopf, og så da i Klänge og på Sattelköpfe. Det første angreb på Reichackerkopf skulle gennemføres af I./19 og II./23 bayr. Res.Regt., hvortil vores 10. Kompanie på den sydøstlige skråning skulle følge. Angrebet på Sattelköpfe skulle indledes af vores 11. Kompanie, med tilslutning til bayriske kompagnier til vestre, og fulgt af vores 12. Kompanie i anden linje. For tilfældet af tilbageslag, fastholde 9. Kompanie under angrebet den hidtidige stilling i Klänge-Grund. Til besættelsen af de øvrige, oprindelige stillinger, var bayriske kompagnier indsat.

Allerede inden daggry den 20. marts er klargøringen af det angribende infanteri afsluttet, og pionerer med håndgranater og sprængladninger fordelt blandt de forreste kompagnier. Hele formiddagen holdt vore lette og middeltunge minekastere og let og tungt artilleri Reichackerkopf, Klänge-Sattel og de franske adgangsveje under en kontinuerlig beskydning. Omkring middagstid øgedes ilden til tørste heftighed, og så kl. 13 begyndte angrebet på Reichackerkopf. Da ildforberedelsen denne gang havde virket udmærket, og alpejægerne i forvejen var udmattet efter to ugers uafbrudte trængsler, lykkedes angrebet fuldstændig. Vi på Sattelköpfe hørte med stor glæde overalt de sejrige hurraråb fra bayrerne, og kunne så se stormenhederne, herunder også vores eget 10. Kompanie, trænge frem mod toppen fra alle sider og bringe store skare af alpejægere tilbage som fanger.

Nu var det også blev tiden for os ved Sattelköpfe til at angribe. Ganske vist havde vores artilleri ikke kunnet beskyde de fjendtlige skyttegrave foran os, da afstanden mellem linjerne var ganske kort, men vi regnede med, at den tyske sejr på Reichackerkopf også havde frataget modet hos fjenden overfor os. Og angrebet bekræftede denne formodning. Som den første følge af 11. Kompanie begyndte at kravle op ad bakken, mens de øvrige så højt som muligt råbte deres hurra, havde kun få alpejægere mod nok til at åbne ild, og også disse skød så vildt, at vi nåede den fjendtlige grav med ganske få tab. Franskmændene tog flugten med så stor hastværk, at kun få

franskmænd kunne tages til fange. Da resten af kompagniet så den uventet lette succes, blev der ikke længere taget hensyn til inddelingen af bølger, men alle sluttede sig på én gang til eftersættelsen. Heller ikke 12. Kompanie, der egentligt skulle følge 11. som anden linje, fortsatte også fremad. Hurtigst muligt stormede alle frem over den skovdækkede højde for i det mindste at kunne ramme enkelte franskmænd under deres flugt.

Som vi overskred Sattelköpfe viste den opgående forårssol et vidunderligt billede. I baggrunden kunne vi se den stadig snedækkede krete af Vogeserne, som dannede den tysk-franske grænse. Foran lå de mørkegrønne skove, hvor sneen allerede var forsvundet, og imellem dalen med landsbyerne Sulzern, Ampfersbach og Sattel. I dalen ved Sattel kunne vi se resten af den franske besætning på Reichackerkopf og Sattelköpfe under deres illesomme flugt i retning af skoven ved Sattelkopf, hvor de franske reserver var placeret. Med geværer og maskingeværer beskød vi de flygtende, og også vores artilleri bidrog med shrapnel og granater til de store tab, navnlig en kanon, der til dette formål var blevet trukket helt frem til Reichackerkopf. Det franske artilleri på Sattelkopf svarede ganske vist igen, men uden observationsposter kunne de kun skyde planløst ind i området.

Vores sejr var komplet. Den tyske hærberetning skrev herom den 21. marts:

De af to Alpejæger-bataljoner tappert forsvarede bakkestillinger på Reichackerkopf, blev i går eftermiddag taget i storm. Fjenden havde store tab og efterlod sig tre officerer, 250 mand og 3 maskingeværer og en minekaster i vore hænder

Vore tab var påfaldende få, langt færre end end vi i vores vildeste fantasi havde turde håbe på.

Nu drejede det sig om hurtigst muligt at få etableret en ny stilling på den nordvestlige skråning af de erobrede højder, for at kunne imødegå det forventede snarlige fjendtlige modangreb med færrest mulige tab. De angribende bataljoner var naturligvis blevet temmelig blandede, og måtte derfor reorganiseres. Vores bataljon fik tildelt stillingen vest for Klängle-Sattel, til højre 10., i midten 11., og til venstre 12. Kompanie, der alle med største energi begyndte konstruktion af stillingen. Pionerer hjalp os hermed. Den periode, hvor fjenden var på afstand, blev med stor omhyggelighed anvendt til at udvælge de mest egnede steder til etablering af stillingen, opbygge skulderværn og udlægge pigtrådshindringer, hvilket alle er vanskelige at gennemfører under fjendtlig beskydning. Talrige stålskydeskår og sandsække blev indbygget i brystværnet, og allerede efter nogle timer var vi så vidt, at vi med sindsro kunne imødesee et fjendtligt angreb.

Vore sygehjælpere, der ikke havde større arbejde med vore egne sårede, blev indsat i at fjerne de døde, der stadig fra de tidligere kampe lå i området mellem vores hidtidige og fjendens stillinger. Det værste syn mødte dem i Klängle-Sattel, hvor de franske stillinger var blevet hårdt ramte af vore middeltunge minekastere. Her lå også stadig ligene af Leutnant Buhr og 25 mand fra 12. Kompanie, er her var faldet den 15. marts. Alpejægerne havde end ikke gjort sig den umage, at lægge den ud af graven, men havde simpelt hen lagt brædder hen over de døde, for at gøre stedet passabel. Nu fik alle disse faldne et sidste, værdigt hvilested på en nyanlagt æreskirkegård på sydøst skråningen af Sattelköpfes, hvorfra der var en prægtig udsigt over den store Fecht dal, og med Store og Lille Belchen i baggrunden.

Om morgenen den 21. marts kom de ventede modangreb. Hele natten havde flere tyske batterier, herunder også et tungt, der formentlig var placeret ved Hohneck, beskudt hele den nordvestlige side af Reichackerkopf og Sattelköpfe, uden at have anrettet større skader. Omkring kl. 0530 blev ilden forstærket og kl. 6 angreb Alpejægerne vores 11. Kompanies stilling og i sær 12. Kompanie. Da imidlertid vore stillinger allerede var ret godt udbyggede, blev angrebet afvist med få tyske, men omfattende franske tab. Alpejægerne stillede sig tilfreds med at sætte sig fast i skoven neden for vore stillinger, i en afstand, at de ikke præcist kunne observeres, og her bygge en ny stilling. Reichackerkopf og Sattelköpfe var dermed endegyldigt gået tabt for dem.

Opgaven, der var stillet vores bataljon ved underlæggelsen under 8. Bayr. Reserve-Division, var dermed løst, og man fastholdt os ikke længere. Allerede den 21. marts, henholdsvis morgen og aften, blev vi afløst af bayriske kompagnier og marcherede til Münster. Om eftermiddagen den 22. marts fortsatte marchen mod Walbach, hvorfra vi med jernbane blev transporteret til Sulz, formentlig til et længere hvil. Det var en dejlig march gennem den kønne Fecht dal i et pragtfuldt solskin. Undervejs mødte vi Exz. von Stein, kommandøren for 8. bayr. Reserve-Division, som, mens han langsomt i bil passerede forbi marchkolonnen, råbte til os: »I har gjort jeres sager ganske udmærket, I 75'er!« Vi kom mere og mere i feststemning: De store resultater de sidste dage, den tilråbte anerkendelse, dertil det prægtige syn af bjerge og dale, skovene, det strålende forårsvejr, og sidst, men ikke mindst, udsigten til glade hviledage i en af de skønne Alsace-landsbyer – alt virkede sammenlagt til at få vore hjerter til at slå hurtigere. Vi følte os helt som Uhland, der i en forårssang digter:

Die Welt wird schöner mit jedem Tag,
Man weiß nicht, was noch werden mag.
Nun, armes Herz, vergiß der Qual!
Nun muß sich alles, alles wenden.

Ja, vi mente også, at det nu måtte krigen også snart fører til en lykkelig afslutning, og følte, at den efter denne kraftanstrengelse, for os allerede måtte være slut.

8. Kapitel:

Kamp og sejr på Hartmannsweilerkopf

Marts/april 1915

Den feststemning, hvormed vi – III. Bataillon – den 22. marts forlod Fecht dalen, varede ikke engang 24 timer. Allerede den første hviledag i Sulz blev grundigt ødelagt af den frygtelige kanontorden, der rullede ned fra området ved Hartmannsweilerkopf. Hvis nu det bare gik godt! hvad, hvad vi hele tiden tænkte, og havde herunder to bekymringer: for de tyske stillinger på det hårdt omkæmpede bjerg, men også for vores dejlige hvileperiode i Sulz. I begge henseender viste sig de pessimistiske tanker at blive sandheden. Under en overvældende fransk artilleri- og minekasterild gik denne dag (23. marts) den ene tyske stilling efter den anden tabt, og vores udmattede bataljon blev allerede de næste nat som sidste reserve kastet ind, for at generobre noget af det tabte, eller i det mindste forhindre yderligere tilbagegang.

Hartmannsweilerkopf (956,5 meter) er et geologisk og botanisk interessant højdepunkt i det sydlige Alsace, der skyder næsten 700 meter op over Rhin-sletten. Den havde indtil december 1914 været den del af Vogeserne, der kun lejlighedsvis blev besøgt af opklaringspatruljer. Så besatte franskmændene, i forbindelse med deres anden offensiv i det sydlige Alsace, dette vigtige observationspunkt, der beherskede et meget stort omgåde, med et alpejæger kompagni, og befæstet det kraftigt. Fra begyndelsen af året 1915 havde det württembergske Landwehr-Infanterie-Regiment 123, der var indsat i dette afsnit til opklaring, først med mindre, så med stærkere kræfter, gjort forsøg på igen at fordrive franskmændene fra toppen. Dermed var den frygtelige strid om den hidtidige så fredelige Vogeser tinde begyndt, som fortsatte hele foråret og senere flere gange igen blussede op. Den morderiske ild, som ødelagde mennesker og skove, lagde hele tiden toppen mere og mere nøgen, og den fik hurtigt det bedrøvelige navn »Todenkopf«.

Da landeværnets første angreb den 4. og 9. januar 1915 var forgæves, blev der sendt yderligere forstærkninger frem. Den mecklenburgske Jäger-Bataillon 14 og dele af Regiment von Weber – som tidligere nævnt sammensat af tre bataljoner fra IX. Reserve-Korps – og vores Regiment blev på samme tid stillet til disposition for Armeeabteilung Gaede. De nordtyske enheder havde i første omgang store problemer i det vanskelige terræn, de snedækkede bjergskove og de stejle klippetoppe. De havde det svært at komme ind på livet af de bjerguddannede modstandere, der i mørke skinjakker eller skjult under grangrene, fra sikre gemmesteder bag klipper eller i de høje træer, nedskød vores intetanende soldater. Men til sidst var det dog lykkedes at omringe Alpejægerkompagniet, der med deres sten- og træbyggede ringborge lå i en oval omkring det højeste punkt af klippen. Efter at et undsætningsforsøg med to eller tre Alpejæger kompagnier fra Molkenrain mod den såkaldte »Jägertanne« i sadlen mellem disse to højdepunkter, var afvist (hvorunder førere for en af de franske bataljoner, Major Barriè, faldt), havde den sidste rest af den franske besætning på Hartmannsweilerkopf (tre officerer og 127 alpejægere), den 20. januar blevet taget til fange efter at være blevet mørbanket af en godt liggende ild fra minekasterne.

Få dage senere (23. til 25. januar) havde også midlertidigt vores II. Bataillon stiftet bekendtskab med Hartmannsweilerkopf. Om denne meget ubehagelige gæsteoptræden i Jägertanne-stillingen er der allerede tidligere berettet. Derudover blev i de næste uger Regiment von Weder og andre enheder med succes blevet indsat i forsvaret af toppen. Siden slutningen af februar begyndte franskmændene imidlertid med skiftende succes at gøre skaden fra 20. januar god igen. Fra Molkerain havde de skridt for skridt trængt de nærmest liggende fremskudte tyske stillinger i Jägertanne sadlen tilbage i en række meget omhyggeligt forberedte operationer, ledet af deres Armeegruppe Vogeser (General Putz), indtil de efterhånden igen var klar til et fremstød mod selve Hartmannsweilerkopf. Under vores sidste tid ved Wattweiler (7. marts) havde vi – III. Bataillon – allerede i det fjerne kunnet lytte til den frygtelige artilleri- og minekasterild og de hårde infanterikampe. Og nu, hvor vi med behov for et hvil returnerede fra Reichackerkopf, drøned allerede fra første dag igen kamplarmen, denne gang voldsommere og tæt på os. Var det måske et sort tegn på, at det forfærdelige bjerg også skulle blive vores skæbne?

Netop som III. Bataillons officerer, inviteret af dens dygtige fører, Hauptmann Eggers, satte sig en festlig middag i kroen i Sulz, bankede skæbnens hånd allerede på: der tilgik ordre til at bataljonen øjeblikkeligt skulle gøre sig marchklar for i nødstilfælde at komme det hårdt trængte Infanterie-Regiment v. Lützow Nr. 25 til ud-sætning, der denne dag igen havde mistet flere grave i Jägertanne-sattel. Få timer senere kom endnu et fransk angreb, og vores bataljon blev i største hast befalet derop.

Vores march startede kl. 1 natten til den 24. marts – den første af mange – mod den uhyggelige top. Så længe vejen gik af gode, lige veje til foden af bjerget, kom folkene fortsat godt med. Da det så herefter gik opad af en lang snoet bjergvej, højere og højere og tilsyneladende uendeligt, faldt den ene udmattet fra efter den anden. Da største hast er befalet, blev det alligevel forsøgt at fortsætte uden pause. Men til sidst gik det ganske enkelt ikke mere. De nordtyske bønder var stadig ikke vænnet til bjergbestigningen, og var desuden stadig svækket af de forudgående hårde kampe. Bataljonen skulle allerede i begyndelsen af marts være kommet i hvil i Gebweiller, men var i stedet allerede efter en halv dag igen blevet alarmeret for at blive indsat på den hårdt omkæmpede Reichackerkopf. Med den så nødvendige hvileperiode endnu engang begrænset til en enkelt dag, var det ikke så mærkeligt at mange ikke længere havde kræfterne til, med fuld oppakning og i buldrende mørke, at klatre op ad den 700 meter højde bakke. Ingen så med særlig glæde frem til den foranstående hårde kamp. For at få i det mindste bataljonens hovedstyrke frem på bakken, måtte der derfor indlægges enkelte pusterum. Daggryet dæmrede derfor allerede som endeligt den stejle klippeside på det forbandede udsigtspunkt dukkede op foran os. Med de sidste kræfter klatrede vi op ad stentrappen til på højde med blokhusene, der klæbede sig til klippesiderne. Havde vi ikke været så trætte, kunne vi her i det stenede vildnis, have beundret en vidunderlig solopgang bag den tågeindhyllede Rhin-slette og den mørke Schwarzwald.

Da Hauptmann Eggers meddelte afsnitskommandøren, Major von Görner, I.R. 25, om tilstanden af den nu totalt udmattede bataljon, erklærede denne, at der på trods heraf øjeblikkeligt måtte indsættes to kompagnier sammen med to kompagnier fra I.R. 25 i et modangreb til generobring af et tabt stykke front ved Jägertanne-Sattel. 9. og 12. Kompanie blev udvalgt. Der herskede imidlertid stadig stor uklarhed over, hvilke stillinger der endnu var på tyske, og hvilke, der var på franske hænder. Som resultat blev begge kompagnier indsat helt forkert front, direkte fra starten ind i flankerende ild fra fransk infanteri, og havde derfor allerede omfattende tab inden angrebet overhovedet kom i gang. Da desuden førerne fra begge kompagnier fra I.R. 25, der skulle deltage i modangrebet meddelte, at deres folk ikke længere var i stand hertil, blev operationen udsat.

I løbet af dagen blev situationen tydeligere. Indtil dagen før havde den tyske linje været nogenlunde fra Zimmermannskreuz på Wünheimer Bach (kort bag den venstre fløj af Sudel-stillingen med vores I. Bataillon), gik herfra først gennem højskoven i en svag bue mod syd parallel med Gutenbach til i nærheden af Jägertanne. Herfra svingede den på sadlen et stykke mod sydvest i retning af Molkenrain. Så knækkede den i den sydlige kant af Jägertanne-sadlen igen skarpt mod øst tilbage mod den højeste skovbevoksede højde (956,5 meter) og herfra gennem Silberloch i sydøstlig retning videre forbi Unteren Rehfelsen til Hirzstein. Under gårdsdagens franske angreb fik ikke alene den fremskudte stilling ved Jägertanne tabt, men franskmændene nåede et stykke videre langs ryggen på sadlen til det højeste punkt, og truede herfra østlige indbrudssted, hvor hidtil den vestligste del af vores forreste linje havde ligget, også de endnu ikke tabte stillinger nord for Jägertanne og i Silberloch fra flanken. I denne stilling, der kun i front havde en flad stenmur som brystværn, men uden rygværn og uden skudsikre dækninger, var der hele tiden tab på grund af beskydning bagfra. På mange steder var det end ikke i dagslys muligt at *kravle*, da franskmændene fra deres højere liggende stillinger kunne skyde ned i stillingen.

Disse forhold kunne umuligt fortsætte, og da der i den nærmeste fremtid ikke måtte regnes med friske angrebstrupper, blev det besluttet at etablere en spærrestilling, der ville betyde opgivelse af begge de dele af linjen, der truedes fra ryggen. Denne nye linje skulle etableres omkring 150 meter nord for Jägertanne-sadlen i en østlig bue fra den hidtidige grav, så i en bue om det højeste punkt og syd herfor igen have forbindelse med den gamle linje ved Silverloch. I første omgang skulle de truede stillinger fastholdes af små styrker. Så snart spærrestillingen var færdig, skulle denne besættes efter at den gamle stilling i muligt omfang var blevet ødelagt og afspærret med barrikader. På denne måde ville franskmændene, selvom de umiddelbart foran spærrelinjen skulle sætte sig fast på den nordvestlige skråning af den højeste top, være afskåret fra observation over Rhin-sletten på grund af de foran liggende dele af bjerget og den her temmelig tætte højskov, eller i det mindst finde det yderst vanskeligt på grund af de tyske stillingers nærhed. Og det vigtigste var, at de længere mod øst liggende klippegrupper, »Aussichtsfelsen«, »Ober og Unter Rehfelsen« - som ganske vist lå lavere end det højeste punkt 956, men på grund af deres frie placering gav bedre observationsmuligheder - forblev på denne måde fast på tyske hænder, ligesom også slutpunktet på serpentiner-vejen og den svævebane, der til transport af ammunition og forplejning var først op på bjerget.

Arbejdet med at bygge tværstillingen blev udført af kompagnier fra I.R. 25 og fra Landw. I.R. 15. Den truede grav nord for Jägertanne og dens sydligste del, blev om eftermiddagen den 24. marts overdraget til vores III. Bataillon med 11. Kompanie, mens den nordlige del næste eftermiddag blev besat af 9. Kompanie. Ældste kompagnifører i III. Bataillon, Leutnant Augustiny, blev udnævnt til Underafsnitskommandør »Jägertanne Nord« og havde som reserve rådighed over 10. Kompanie, mens 12. Kompanie blev frigivet til at vende tilbage til Sulz.

Allerede afløsningen kostede mit 11. Kompanie smertelige tab, specielt i den ende af graven, der endte blindt. Denne steg op mod den nu af franskmændene erobrede Jägertannen-Sattel, og var på nordkanten af sadeldryggen dækningsløs prisgivet. Det blev først rigtig ubehagelig næste dag (25. marts), som franskmændene forsøgte at forhindre udbygningen af den nye grav med kontinuerlige beskydninger med infanteri- og maskingeværer. Også flere lette batterier gennemførte ildoverfald den eftermiddag. Dertil kom et ubehageligt, koldt regnvejr. Det kneb med forplejningen, da feltkøkkenerne i det ukendte terræn kørte vild i flere timer. På grund af den lange, vanskelige tur for afhenterne, ankom maden som oftest fuldstændigt kold. Det hele bidrog til, at stemningen hele tiden dalede.

Om morgenen den 26. marts var spærrelinjen endelig færdig. Den blev besat med 8. (L.I.R. 15, en deling fra vores 9. Kompanie og længere til venstre af kompagnier fra I.R. 25. Først nu fik jeg tilladelse til med 11. Kompanie at rømme det ubehagelige stykke grav syd for den nye stilling, men skulle først afspærre den med barrikader. Mens jeg var i gang med dette arbejde satte det ved middagstid ind med en heftig beskydning med minekastere fra Jägertanne-sattel mod denne grav. Også tune 22,5-cm pjecer fra Goldbach begyndte en flere timer lang virkningsskydning dels mod den rømmede stilling, dels mod midten af den nye spærrelinje oppe på de højeste punkter. Da franskmændene startede med at beskyde den rømmede del af graven fra syd, og kun langsomt forlagde ilden mod nord, havde vi i starten ingen tab, men kunne efter etablering af spæringerne uhindret falde tilbage mod mødepunktet med den nye linje. Imidlertid kom nedslagene stadig nærmere, og flere folk blev såret af de utallige klippestykker, der blev revet løs og sendt over et stort område, når de tunge granater slog ned i klipperne. Til sidst slog de ødelæggende granater også ned hos os i hjørnet, hvor den gamle og den nye grav nåede hinanden. Dette sted kunne imidlertid ikke rømmes, men måtte ubetinget fastholdes. Der var da heller ingen af mine tapre folk, der tænkte på at vige. Landeværn-kompagnierne ved siden af blev indrømmet så ophidsede, at den største del var ved at flygte. Kun en energisk indgriben fra deres fører, Leutnant Söcke, fik den tilbage i stillingen, og fra da af forholdt de sig også tappert.

Omkring kl. 16 døde den forfærdelige artilleriild ud, og vi åndede lettet ud. Det infanteriangreb, som vi nu forventede, så vi fortrøstningsfuldt imod, og havde allerede gjort vore geværer klare. Og ganske rigtigt. Fra Jägertanne-Sattel kom de løbende gennem den rømmede grav frem mod den nye stilling. Det var ikke alpejægere, men infanteri fra IR 152 i de nye blågrå uniformer. Deres hornsignaler gjaldede og deres officerer stormede langt foran. Vi lader os ikke overraske, men åbner ild lige så hurtigt, som geværene kan skyde. Det varede heller ikke længe før de gemte sig bag træer og klippeblokke, og kunne ikke komme længere.

Imens var det gået værre til venstre for os. Her havde den kraftige artilleriild ødelagt langt mere af den nye grav på det højeste punkt end hos os, og tilføjet forsvaret så store tab, at det lykkedes det franske angreb at bryde igennem den tyske linje og sætte sig i besiddelse af toppen. Også delingen fra vores 9. Kompanie, der var indsat mellem landeværn-kompagnierne og I.R. 25, var gået tabt. Så forsøgte franskmændene også at sætte sig i besiddelse af den nordvestlige ende af vores nye grav. De overøvede 11. Kompanies og landeværnkompaniet til venstre herfor med en haglbyge af shrapnels fra adskillige batterier, og mange en tapper reservist og landeværnsmand gik tabt. »Vi flytter os ikke, om så hele helvede bryder løs«, og den højre fløj af den tyske stilling forblev da også i vort besiddelse. Mellem os og 25'erne, der var faldet tilbage til Aussichtselsen var der ganske vist opstået et stort hul, der var fuldstændig uforsvaret. Havde franskmændene sat endnu et angreb ind på dette sted, kunne de uden videre være trængt igennem og omringet hele den østlige del af området. Lykkeligvis opdagede de i den tætte skov ikke vores svaghed, eller vovede ikke at gøre forsøget. Som resultat lykkedes det os igen om aftenen at lukket hullet og forbinde den fastholdte højre ende af spærrestillingen og Aussichtselsen med en ny linje. Fra højre forskød vores 10. Kompanie ind i denne nye linje, hvor den begyndte etableringen af en ny stilling, mens et landeværnkompani på tilsvarende måde arbejdede fra venstre. Dermed havde franskmændene endnu engang undladt at følge deres succes op med det afgørende angreb.

De næste dage var der på Hartmannsweilerkopf relativt roligt. Op grund af de anstrengende angrebsdage var vores kræfter imidlertid totalt opbrugte. Den kolde regn havde også en meget negativ indflydelse på den almindelige sundhedstilstand, og da det aldrig kunne fremskaffes varm forplejning, medførte det ubehagelige maveproblemer. 10. Kompanie var derfor meget glad, da den 27. marts blev afløst på bjerget, også selvom den med det samme i stedet skulle overtage dækningen af artilleriet ved Wünheim. Derimod måtte 9. og 11. Kompanie endnu tilbringe hele den 28. marts oppe på bjerget, hvor det igen var sat ind med frostvejr og sne. Først sent på natten til 29. marts ankom enkelte kompagnier fra RIR 15 til afløsning, og først omkring kl. 3 kunne vi endelig, endelig igen overgå til et virkeligt hvil – 9. Kompanie i Wünheim og 11. i Sulz.

Endnu engang måtte 11. og 12. Kompanie tilbringe to dage på bjerget, der i fredstid kunne være nok så flot, men hos ikke ikke længere kunne frembringe den mindste glæde. Vi skulle fortsætte arbejdet på en reservestilling, der for tilfældet af et nyt fransk angreb og tab af de østlige klippegrupper, i en halvbue fører rundt om hele

toppen, på lignende måde som vi allerede havde set det ved Reichackerkopf. Til forskel var der her under kampene opstået en linje af nødtørftige skyttehuller, mens der ved Hartmannsweilerkopf i ro og med omhyggelighed kunne fastlægges en sammenhængende grav med skulderværn, en god pigtrådshindring, og i selve graven indbygges skyttebanket, panserskydeskår i brystværnet og dækningsanlæg. Fra morgenen den 1. til morgenen den 3. april arbejdede 11. og 12. Kompanie deroppe, mens 9. som regimentsreserve forlagdes til Jungholz og 10. som bataljonsreserve til Hartmannsweiler.

Den 3. april kom så endegyldigt hele bataljonen i 1½ uge til den skønne Rimbach dal så at sige på påskeferie, hvor man i de fredelige små landsbyer, på engene og i skovene grundigt kunne komme sig efter de nedslidende uger i kamp. 9. Kompanie og senere en tid også 10. lå i Rimbach, hvorfra den overtog en meget bekvem feltvagt stilling i tilslutning til vores II. Bataillon på Sudel. 11. og 12. Kompanie beholdt hele perioden deres hvilekvarterer i Rimbachzell og Jungholz. I disse kønt liggende landsbyer kom vi os hurtigt over mathed og afstumpning »på grund af det spirende forår og det smukke syn i den grønne dal«. Her blomstrede allerede en hel række forårsblomster. »Den gamle vinter« havde her ikke længere magt, men havde trukket sig tilbage til de høje bjerge, som vi var kravlet ned ad ved påsketid, og med hvilke vi nu formentlig ikke længere skulle have noget at gøre. Ganske vist fortsatte kampen om Hartmannsweilerkopf, og den 7. april lykkedes det også franskmændene at indtage Aussichtselsen og Oberen Rehfelsen, hvorved den reservestilling, hvorpå der var blevet arbejdet i et par dage, nu blev forreste linje. Begivenhederne her nåede os kun som rygter, mens vi kun svagt kunne hører kamp-larmen hen over Thierbachkopf. Vi levede i den idylliske Rimbach-dal som i en anden verden, som det skrækkelige Hartmannsweilerkopf slet ikke længere kom os ved.

Men det vedkom os endda ret kraftigt. Den franske hærledelse havde med så stor stolthed forkyndt erobringen for hele verden, at denne succes ikke kunne stå uimodsagt. Armeeabteilung Gaede begyndte derfor hurtigt forberedelserne til en generobring af dette vigtige observationspunkt, og netop vores Regiment blev udset til at gennemføre angrebet. For at kunne gennemføre stormen med friske enheder, fik vore bataljoner først en række hviledage, og fik tilgang af erstatningspersonel, endda langt over den organisatoriske styrke. III. Battalion, der mest krævede hvile, fik i forvejen nogle dejlige dage i Rimbach dalen. Mellem den 14. og 18. april lå så hele Regimentet samlet i hvil i Gebweiler, hvor den rustede sig til det store angreb. Her samledes også for første gang under hele Regimentets officerskorps for at lære hinanden bedre at kende, da bataljonerne hidtil, endda også i julen i Noyon, havde holdt sig for sig selv. Bortset fra det sædvanlige lokale franske navn, var nu »Canon d'Or« det almindelige samlingspunkt, ikke mindst fordi man på dette fremragende hotel stadig kunne spise og drikke lige så billigt som i fredstid.

Det var en forskel for os som mellem nat og dag, som vi den 19. april længe for daggry – mellem kl. 2 og 3 – forlod denne vidunderlige fred, for igen med stormoppakning at måtte marcherer i retning af den hårdt omkæmpede Hartmannsweilerkopf. Selvom angrebet først skulle finde sted om eftermiddagen, var en så tidlig afmarch nødvendig, da marchen gennem sletterne ved Sulz tydeligt kunne ses af fjenden. Det var derfor at bataljonerne inden daggry stod klar i de tætte skove for foden af Hartmannsweilerkopf, I. og II. Bataillon nord for Wünheimer dalen ved Gauschenbach sænkningen, III. øst for starten på den store serpentervej. Her kunne de om formiddagen indhente lidt af den forsømte nattesøvn i det varme solskin. Så blev der spist varm mad ved feltkøkkener og modtaget rigelig kold forplejning til to dage (brød, leverpølse, spæk og ost). I løbet af eftermiddagen klatrede kompagnierne enkeltvis op ad bjerget indtil L.I.R. 87 stillinger (hvis bygning, dengang som reservestilling, vores 11. og 12. Kompanie havde deltaget i), og indtog de stillinger, hvorfra angrebet skulle iværksættes. I. Bataillon under kommando af Hauptmann Scheven var placeret på Ziegelrücken, nord for det højeste punkt 956, II. Bataillon under Hauptmann v. Schönebeck nordøst for Aussichtselsen på begge sider af den militære svævebane, og endeligt III. Bataillon, hvis føring Major v. Weber igen havde overtaget, længst til venstre øst for Ober Rehfelsen.

Kl. 1530 havde alle tre bataljoner indtaget den befalede opstilling og gruppering. Af hver bataljon var to kompagnier udset som stormkompagnier og fordelt på flere bølger, de de øvrige kompagnier bag ved som reserve eller som konstruktionsenheder. Stormgrupperne havde tildelt enkelte pionergrupper (fra Pionier-Bataillon 14), dels for med pigtrådssakse, håndgranater og sprængladninger at åbne vejen, dels for at fastlægge den nye stilling og bygge dens hindringer. Endeligt fik hver bataljon underlagt en maskingevær-delning – I. og II. Batallion fra vores egne M.G.-Kompanie, III. Bataillon fra den »belgiske« M.G.-Abteilung.

Planen for angrebet var følgende: efter at vores artilleri allerede hele dagen havde holdt bjerget under beskydning, skulle kl. 1545 tunge og lette minekastere begynde deres ødelæggelse af de fjendtlige støttestøtter øverst på toppen og de forskellige klippegrupper øst herfor. Kl. 16 skulle så også artilleriet stige til højeste heftighed, og fordrive alpejægerne fra deres stillinger eller her ødelægge. Kl. 1650 skulle ilden lægges frem, og i samme øjeblik skule III. Bataillon klatre op ad Oberen Rehfelsen og over Aussichtselsen storme toppen af højde

956. Kl. 17 skulle II. Bataillon angribe fra svævebanen frem mod Aussichsfelsen og i retning af det højeste punkt. Endeligt kl. 1710 skulle I. Bataillon rykke frem langs Ziegelrücke direkte mod det højeste punkt. Reserve-Jäger-Bataillon 8 sikrede højre flanke mod angreb fra retning Jägertanne sadlen. Garde-Jäger-Bataillon, fra stillinger til venstre for angrebsfronten, skulle følge R.I.R. 75 fremrykning. L.I.R. 87 skulle fastholde hidtidige stilling i tilfælde af et mislykket angreb. Efter gennemført angreb skulle en ny forsvarslinje etableres mellem det højeste punkt og Aussichsfelsen, skjult for den farlige observation fra Molkenrain, og stærkest muligt besættes. På det højeste punkt skulle kun forblive fremskudte poster, og efterhånden sikre sig med blokhuse.

Angrebet blev påbegyndt af alle bataljoner på de fastsatte tidspunkter, men mislykkedes næsten totalt på trods af de største ofre, da de fjendtlige stillinger – tilsyneladende ikke fastlagt præcist nok, overhovedet ikke var blevet rystet af ildforberedelsen. At angribe en klippetop, så sejl, at man må anvende bjergstokke, mens alpejægere med maskingeværer sidder på toppen og skyder nedad, var med sikkerhed en helt umulig opgave.

Kl. 1650 iværksatte 9. og til højre herfor 10. Kompanie deres angreb. De kunne samlet tilbagelægge det første stykke, da de i starten var dækket af en tæt underskov. Samtidig håbede man, at Oberen Rehfelsen var rømmet på grund af vores artilleri- og minekaster beskydning. Dette var imidlertid slet ikke tilfældet, for allerede efter 150 meter kom de under ild oppefra fra geværer og maskingeværer, og måtte derfor folde ud. I iltempo rykkede de frem, 10. Kompanie øst og 9. syd for foden af klippen, og fik i dækning bag de første klippeblokke, så godt det kunne lade sig gøre. Der opstod betydelige tab, blandt andet såredes føreren for 10. Kompanie, Leutnant Carstens. Leutnant Augustiny og enkelte folk fra 9. Kompanie trængte længere frem, men heller ikke disse kunne trænge ind i området på grund af ilden fra maskingeværerne. 12. og en del af 11. Kompanie blev sendt frem som forstærkning. Da de imidlertid allerede fra starten blev genstand for heftig fjendtlig beskydning, havde de allerede i underskoven store tab. Kort efter hinanden blev fører for 12. Kompanie, Leutnant Buckfath og Leutnant Ramieth såret. Som resultat lykkedes det end ikke forstærkningen at nå på højde med 9 og 10. Kompanie.

Endnu værre gik det 5. og 6. Kompanie under Leutnant Möllert og v. Sobbe til højre og venstre for svævebanen. Her ligger foden af Aussichsfelsen i en ødelagt højskov uden underskov. Som resultat blev de første grupper af 5. Kompanie opdaget lige så snart de forlod skyttegravene, og af de fuldstændigt intakte fjendtlige maskingeværer fuldstændig sønderskudte endnu inden de havde passeret egen pigtrådshindring. Alligevel lykkedes det den efterfølgende Deling Früchtenicht at komme omkring 100 meter frem før også den måtte søge dækning bag klippeblokke og træstammer. Kun på venstre fløj af 6. Kompanie, der var knap så åben, lykkedes det Leutnant Lange og Richter at nå klippen og endda at klatre op til første afsats. Så blev de imidlertid ikke kun beskydt af alpejægerne over dem med geværer, men også bombarderet med sten og håndgranater i et sådant omfang, at der ikke var mulighed for at nå længere. Det nyttede heller ikke at dele af 7. og 8. Kompanie, der havde været i reserve, blev sendt frem til forstærkning af 5. og 6. Med store tab kunne heller ikke disse nå ud over den hidtil opnåede linje.

Ene og alene 3. Kompanie (Oberleutnant Krohn) havde held til i den tætte skov langs Ziegelrücken, at nå et godt stykke frem i gruppekolonne (med fremsendt skærm) inden de blev opdaget fra Højde 956. Herefter måtte de på grund af beskydning folde ud, men hurtigt gå i dækning og begynde at grave sig ned. 2. Kompanie under Oberleutnant Wulkow var som arbejdsstyrke fulgt med 3. Kompanie. 4. Kompanie under Hauptmann F. Eggers havde til opgave at forlænge den nye stilling mod venstre, og her skabe forbindelse til II. Bataillon. Deling Ofenbruck nåede også omkring 100 meter længere mod venstre, men måtte så også opgive yderligere fremrykning da den kom under voldsom beskydning, og intet steds så noget til II. Bataillon. Deling Fehrmann fik herefter forbindelse til den nye I. Bataillon stilling bagud til den oprindelige.

Da Oberstleutnant Rickert fik at vide, at det meste af II. Bataillon var faldet tilbage til udgangsstillingen, og kun venstre fløj og III. Bataillon med besvær og under stigende tab kunne holde fast for foden af højden, stillede han kl. 1815 yderligere Garde-Jäger-Bataillon til disposition for efter en fornyet artilleri forberedelse, at forsøge et nyt angreb på den fjendtlige stilling. Da heller ikke denne gang artilleristøtten havde virkning, hvilket fremgik af den uformindskede fjendtlige infanteriild, blev angrebet opgivet. I det begyndende mørke faldt også de dele af II. og III. Bataillon, der var nået længst frem, tilbage til deres udgangsstillinger. Kun I. Bataillon fastholdt dens nye linje på Ziegelrücken, som yderligere udbyggedes.

Kl. 0230 kom fra Brigade befaling til, at II. og III. Bataillon skulle returnere til Gebweiler, mens I. Bataillon derimod skulle forblive i stilling. Så dejligt det end var for de returnerende bataljoner, ikke at skulle tilbringe en søvnløs nat på den klippestrøede skovbund, var de dog nedslået ved tanken om, at de trods store tab (48 døde, herunder Leutnant Brase, 163 sårede og 17 savnede, primært fra II. Bataillon), ingen havde opnået nævneværdige resultater. Alligevel stod det i hærberetningen: »i et fremstød mod toppen af Hartmannsweilerkopf vand vi på den nordøstlige skråning nogle hundrede meter terræn«.

Den 25. april skulle vores Regiment gentage angrebet efter en bedre artilleri forberedelse. Indtil da forblev den i hvilekvarter i Gebweiler, og måtte kun med to kompagnier fastholde og udbygge den nye stilling. Dette skete fra aften den 20. april af 1. og 11. Kompanie, fra 21. april af 7. og 8. Kompanie. Herunder besatte 11. Kompanie uden kamp den foran den nye stilling liggende højeste klippe på Ziegelrücken, hvorfra man kunne se langt i den åbne højskov, og begyndte på en løbegrav hertil, der energisk blev fortsat under ledelse af Oberleutnant B. Eggers. Det var i disse dage ikke godt på Hartmannsweilerkopf, hvor franskmænd og tyskere ikke stolede på hinanden. Den mindste bevægelse udløste en heftig artilleri- og infanteriild, og efterfølgende mente begge parter at have afvist et større fjendtligt angreb. Eksempelvis berettede den 21. april både den tyske og den franske hærberetninger om afviste fjendtlige angreb, der i virkeligheden slet ikke havde fundet sted.

Den 23. april havde artilleriforberedelsen nået et punkt, hvor et nyt angreb kunne gennemføres. Målene og akserne for alle tre bataljoner af vores Regiment, samt for begge de underlagte jæger-bataljoner, var uforandret. Organisationen i stormgrupper, hinringstrupper, konstruktionsgrupper og materieltransport grupper var ligeledes stort set den samme. Helt anderledes var derimod fremlæggelsen af artilleriilden foran det angribende infanteri. Det skulle denne gang ikke ske på fastsatte tidspunkter, og på disse med flere hundrede meter, men kun med afstande på 50-100 meter på anmodning fra de forreste stormenheder, der til dette skulle holde sig i forbindelse med artilleriet gennem telefon, ordonnanser og lyssignaler. Det skulle forhindres, at infanteriet også denne gang måtte angribe en endnu forsvarsdygtig stilling.

Afmarchen fra Gebweiler til klargøring for goden af Hartmannsweilerkopf skete igen tidligt omkring kl. 3, og igen ved middagstid klatrede kompagnierne op ad bjerget til L.I.R. 87 linje, ligesom den 19. april. Det var imidlertid denne dag lang mere ubehagelig, for det havde regnet ved foden og oppe på bjerget lå frisk sne, hvor alt nu var indhyllet i en tæt tåge. Da der for artilleriet denne dag overhovedet ingen observationsmuligheder forelå, blev angrebet udskudt til den følgende dag, hvorfor Regimentet om aftenen returnerede til Gebweiler.

Den følgende dag (24. april) var der følgende billede: efter en kort søvn gik det inden dag gry igen frem til skoven for foden af bjerget. Her måtte man igen i timevis stå afventende, uden at kunne indhente noget af den tabte søvn på den gennemblødte jord. Ved middagstid klatrede vi igen under anvendelsen af vore sidste kræfter op ad bjerget, men blev – ganske kort tid efter at være nået frem – igen sendt tilbage til Gebweiler, fordi artilleriet heller ikke denne dag på grund af tæt tåge kunne anvendes effektivt. Folkenes mismod steg til det højeste punkt. Den konstante mangel på nattesøvn, den lange march fra Gebweiler over Sulz til foden af bjerget fulgt af de mange hundrede meters opstigning, der især udmattede mandskabet, og endeligt de våde, kolde timer i bjergene uden nogen form for beskyttelse mod vejrliget, havde alt sammen en udmærkede indvirkning på folkene. Allerede den anden morgen burde en større del være blevet tilbage på sygestuerne. Og så havde anstrengelserne igen været forgæves! Nedtrykte, udmattet på krop og sjæl, slæbte resterne af kompagnierne sig den eftermiddag sig tilbage til Gebweiler under en march, der tog langt flere timer end normalt. Uanset hvor meget alle så frem til igen at nå tilbage under de beskyttende tage i hvilekvartererne, manglede kræfterne selv nu på vejen tilbage.

Den følgende dag (25. april) syntes vejret at forblive det samme regnfulde og tågede, og vi håbede derfor bestemt på endeligt at kunne få udsovet inden man igen jagede os op på det forbandede bjerg Hartmannsweilerkopf. Men nej. På trods af regn og tåge blev der igen vækket kl. 0130 og befalede afmarch til kl. 0300. Alle bandede over disse tilsyneladende uundgåelige ordre. Det var intet under, at en endnu større del af officerer og mandskab denne dag måtte melde sig syge. For eksempelvis 11. Kompanie var det allerede fjerde dag i træk, at den ikke havde sovet, men måtte klatre op på bjerget (denne dag var den femte!). Dertil kom at det frygtelige april vejr gjorde det umuligt igen at få tørret vore uniformer. Det var derfor helt forståeligt at Regimentets kampstyrke denne dag kun var halvt så stor, som den havde været den 19. april. Enkelte kompagnier kunne end ikke stille 100 mand.

Og alligevel kom operationen endeligt til udførelse denne dag – og lykkedes! På trods af vores udmattelse og på trods – nej netop på grund – af tågen denne morgen! For omkring kl. 13 lettede tågen, og artilleriet kunne begynde dets bombardement. Besætningen på bjerget, der havde holdt et angreb for umuligt, blev totalt overrasket. Det havde altså været korrekt, at vi på trods af regn og tåge hver dag var gået i stilling for i det rette øjeblik at gå til angreb.

Kl. 16 havde alle bataljoner indtaget deres udgangsstillinger, som generelt var de samme, som den 19. april. I. Bataillons stormkompagnier, denne gang 1. og 2. Kompanie, lå denne gang på Ziegelrücken, blot denne gang længere fremme end den nyligt erobrede grav. 5. og 6. Kompanie lå igen i nærheden af svævebanen, blot denne gang 5. til venstre med forbindelse til III. Bataillon. Af denne, som endnu engang skulle angribe Ober Rehfelden fra øst, var denne dag 11. som første og 12. som andet stormkompagni. Til højre for vores Regiment lå to kompagnier af Res.Jäger-Bataillon 8 og til venstre (sydøst og syd for Ober Rehfelden) to kompagnier fra Garde-Jäger-Bataillon, der ligeledes var klar til angreb. De øvrige kompagnier fra alle fem bataljoner skulle dels anven-

des senere, dels anvendes til konstruktion af nye stillinger og til transport af materiel. Førerne for første angrebsbølge havde desuden underlagt hver en gruppe pionerer med pigtrådssakse og håndgranater, en deling maskingeværer, en artilleri observationsofficer og en signalgruppe.

Kl. 16 begyndte den helvedes koncert fra vores artilleri og minekastere. Hele Hartmannsweilerkopf, men i sær Ober Rehfelsen og Aussichts-felsen lå under ild fra vores tunge 15-cm felthaubitser og 21-cm haubitser. Senere beskød også nye bjergpjecer med tidsbrandrør bagsiden af klippen, hvor de fjendtlige dækninger var placeret. Yderligere trådte også flere og flere af vore lette minekastere i aktion.

Desværre viste det sig hurtigt, at vores artilleri på grund af den tågede formiddag til dels endnu ikke var ordentligt indskudt. Navnlig på venstre fløj af angrebet lå dens ild mod Ober Rehfelsen så kort, at også gardejægerne blev ramt. Derfor måtte angrebet, der oprindeligt skulle starte efter to periode af størst mulig artilleri, kl. 1710, udsættes et stykke tid.

Kl. 17 standsede den tyske beskydning i 10 minutter, og vores landeværn gennemførte et infanteri ildoverfald for at afprøve det fjendtlige svar. Franskmandene, der indtil dette tidspunkt kun havde varet vagt igen med bjergpjecer og lette minekastere, svarede nu igen med en temmelig kraftig geværid fra dens skyttegrave. Den fjendtlige stilling var derfor tydeligvis endnu ikke tilstrækkeligt rystet. Derfor genoptog de tyske våben igen deres ildforberedelse i tiden mellem kl. 1710 og 1745. Herefter gennemførte vores landeværnenheder igen et ildoverfald. Da denne kun svagt blev besvaret af fjenden, blev det endeligt bestemt at vores artilleri kl. 1755 igen skulle iværksætte med størst mulig voldsomhed indtil kl. 18, hvor infanteriet i den befalede rækkefølge skulle iværksætte angrebet.

Starten blev gjort af 11. Kompanie, da det fra dens udgangsområde øst for Ober Rehfelsen var muligt et stykke frem i dækning af underskoven. Lad os derfor i første omgang følge 11. Kompanie, da jeg som dens fører er i stand til at beskrive den udførlig.

Præcist kl. 18 forlod "spidsen" under Unteroffizier Feddersen vores grav i en let skyttelinje, vist på vej af Unteroffizier Cordes, der få timer forinden med en kamppatrulje havde opklaret ruten. Gruppen nåede uden beskydning frem til fjendesiden af den tætte underskov. Jeg fulgte derfor straks efter med kompagniets hovedstyrke og efterlod kun en deling, der skulle etablerer en kæde af ordonnanser mellem mig og bataljonens kommandostation for det tilfælde, at begge de telefoner, jeg havde hos mig, skulle svigte. Så gik spidsen under Feddersen videre til foden af Ober Rehfelsen, og da der endnu ikke var blevet åbnet ild, fulgte jeg efter med to delinger. Uden af møde modstand kunne vi herefter begynde opstigningen af Ober Rehfelsen med gevær i den ene, og bjergstok i den anden hånd. Kl. 1820 havde vi passeret den fjendtlige forpostgrav med et brystværn af sten, der ikke var besat. Som vi nærmede os den forreste hovedgrav fik vi de første tab. Unteroffizier Kühlke, der var i spidsen af stormen, blev dødeligt såret, men desværre ikke af fjendens ild, men af vores eget artilleri. Denne lå stadig over Ober Rehfelsen, og sprængstykker og klippestumper var til stor fare for os.

Nu stod jeg overfor en vanskelig beslutning. Skulle jeg standse mit kompagnis fremrykning, indtil artilleriet på min telefoniske henstilling blev lagt frem? Nej, lige så snart beskydningen ophørte var der risiko for, at man deroppe fra ville opdage vores angreb, og hvis blot *et* maskingevær begyndte at skyde på os, ville det blive os umuligt at storme op ad klippen. Der løb hurtig en erfaring gennem mit hoved: jeg havde engang hørt noget om japanernes taktisk under krigen med russerne: man stormede hellere ind i egen artilleristøtte end at udsætte sig for den endnu større risiko, der opstod, når forsvaret ikke længere blev holdt nede af støtten. Jeg besluttede derfor at fortsætte angrebet uden at lægge artilleriet frem. Det kostede os tab, men givetvis færre, end de ellers ville have været. Først i allersidste øjeblik, hvor vi var så tæt på den fjendtlige grav, at forsvaret ikke ville få tid til at bringe deres maskingeværer i stilling, gav jeg via artilleri observatøren telefonisk ordre til: »Læg ilden frem bag Ober Rehfelsen på Aussichts-felsen!«, og umiddelbart herefter ligeledes en situationsmelding til bataljonskommandøren, Major v. Weber, om vores øjeblikkelige situation, både over telefon og med ordonnanskæde. Det klappede overraskende godt, og i samme øjeblik, hvor vi bemærkede artilleriet blive lagt frem, stormede vi de sidste meter uden at blive mødt af et eneste skud. Hele den overraskede gravbesætning lod sig tage til fange. Kun på vores venstre flanke forsøgte en officer at organisere et modangreb. Han blev øjeblikkeligt skudt ned, og med ham mistede franskmændene modet og opgave yderligere forsvar. Kort før kl. 19 var hele Ober Rehfelsen i vores besiddelse. Til vores store overraskelse var modstanderne ikke alpejægere, men infanteri fra 152 Linjeregiment – det samme, som vi den 26. marts havde set angribe. Efter udsagn fra fanger havde de først sidste nat afløst de totalt udmattede alpejægere, og måtte nu allerede den første dag på bjerget opgive det bjerg, hvis erobring de havde fået så megen ros for fra Marskal Joffre.

På Ober Rehfelsen fik vi i mellemtiden også forbindelse med nabodivisionens stormkompagnier, der nogle få minutter efter 11. Kompanie ligeledes med succes havde gennemført deres angreb. Fra nord var vores II. Bataillon, fra syd og sydøst også Garde-Jäger-Bataillon samtidig klatret op på toppe, hvor de ligeledes stormede de

franske grave, så ikke mange af hele besætningen kunne undslippe vores koncentrerede angreb. Ganske vist havde mange franskmænd gemt sig i de overløbne grave, så også kompagnierne i anden bølge stødte på mange af dem og ligeledes tog mange fanger.

Efter at første opgave var løst, gik det nu videre mod den næste, stormen på Aussichts-felsen. Denne lå på det tidspunkt stadig under den kraftigste tyske artilleriild, så besætningen kunne holdes nede til allersidste sekund. Men selvom vi også under dække af denne, arbejdede os så tæt på som muligt, og herefter over telefon anmodede om, at ilden blev forlagt til Højde 956, fortsatte artilleriet deres beskydning af Aussichts-felsen. Vi måtte derfor ty til det sidste middel og opsende røde lysraketter. Så blev ilden endeligt lagt frem, og ligeså snart vi opfattede dette, stormede vi igen frem. Omkring kl. 1930 var også hele besætningen på Aussichts-felsen blevet overmandet og taget til fange af os.

Det var et mærkeligt syn overalt på højden, mens man i det fjerne så aftensolen gå ned, så feltgrå infanterister og grønne jægere fra de forskellige kompagnier imellem hinanden søgte efter gråblå franskmænd, der dels såret lå spredt mellem stenblikkene, dels krøb sammen i de intakte dækninger. Hele området var gennemrodet og ødelagt af granater og miner. De tidligere tyske blokhus på klippen var næsten alle sønderskudte, mens de sidst eksisterende nu stod i flammer. Derimod var enkelte af de små huler, Alpejægerne havde lavet af klippeblokke, stadig intakte, og fra disse blev nu talrige usårede fanger fra 152. Linjeregiment hentet ud.

I mellemtiden var omkring kl. 19 vores I. Bataillon og til højre herfor Reserve-Jäger-Bataillon 8 gået til angreb langs Ziegelrücken i retning af Højde 956. Her havde artilleriilden ikke haft den samme virkning som til venstre. Som vores 1. og 2. Kompanie stormede frem fra de nye stillinger, der blev erobret den 19., kom de hurtigt under heftig gevær- og maskingeværild og måtte gå i dækning. Kun langsomt kunne de mave sig frem, delvist beskyttet af stålskodder. Det lykkedes imidlertid at bringe enkelte fjendtlige maskingeværer til tavshed efter beskydning med tyske bjergpjecer og efterhånden arbejde sig frem. Som fra venstre nyheden om den store succes nåede frem, beordrede Leutnant Brümmer, der denne dag havde kommandoen over 2. Kompanie, den endelige storm, og sprang selv forrest. Han var imidlertid dårligt nået at rejse sig, før han blev ramt i hjertet af et skud. Også en af hans delingsførere, Leutnant Boye, faldt. Angrebet fortsatte imidlertid, hjulpet på ve af det stigende pres fra Aussichts-felsen. Her havde nemlig i mellemtiden adjudanten ved III. Bataillon, Oberleutnant v. Luck, sat de til bataljonen underlagte »belgiske« maskingeværer i stilling så de kunne flankere de franske stillinger på nord skråningen af toppen, og samtidig hjalp de her stormende kompagnier frem mod det højeste punkt. Til sidst lykkedes det også 1. og 2. Kompanie, ganske vist under lagt større tab, at trænge ind i de fjendtlige stillinger, hvor de med håndgranater og bajonetter begyndte kampen med besætningen. Omkring kl. 20 måtte også besætningen på det højeste punkt, omringet på tre sider, lade sig tage til fange af vores I. Bataillon og af Res.-Jäger-Bataillon 8.

Det befalede mål var nu fuldstændigt nået, og herunder var der også taget uventet mange fanger. Denne strålende sejr gjorde mange af vore folk overmodige, som ubetinget ville videre frem, og helst havde stormet hele Molkenrain. Navnlig Gardejægerne var trængt langt frem mod Jägertanne-sattel, og klagede over det tyske artilleri, der her forhindrede dem i at erobre yderligere terræn. Major v. Weber, der personligt var dukket op i forreste linje, forbød imidlertid disse handlinger, de var imod de usdente befalinger, og som kunne have bragt os i stor risiko. Vi var ikke stærke nok til at kunne forsvare en så langt fremskudt linje, når franskmændene iværksatte de stærkt forventede modangreb. Vores linje blev derfor trukket tilbage til den nordøstlige og østlige skråning af den til observation værdiløse, bevoksede Højde 956, så de fra Molkenrain ikke længere kunne ses, og kun enkelte fremskudt observationsposter blev fremme på bjerget. Fra højre mod venstre lå nu 8. Res.Jäger, I. Bataillon, Garde-Jäger, II. og til sidst III. Bataillon. Alle begyndte øjeblikkeligt på de befalede steder at etablere en ny grav, der i mellemtiden af pionerofficerer var præcist blevet fastlagt. Selv folkene efter de anstrengende dage af træthed dårligt kunne holde øjnene åbne, nåede arbejdet et godt stykke frem i løbet af natten. Også dele af Landwehr-Regiment 56 og 87 og pionerenheder var herunder behjælpelig. Desværre manglede stadig byggematerialer da transportgrupperne brugte alt for lang tid til at klatre op ad de vanskelige klippeskråninger, og samtidig hele tiden gik vild i det ukendte terræn. Havde der til alt held ikke været klar månelys, havde de formentlig aldrig nået deres bestemmelsessted.

Hen på morgenen den 26. april blev vores 7. Kompanie og hele III. Bataillon trukket ud og delvist placeret i den gamle L.I.R. 87 stilling, dels bag Ober Reh-felsen og Aussichts-felsen som reserve. Formiddagen forløb rolig bortset fra enkelte franske shrapnels. Omkring kl. 15, som en transportgruppe netop var ved at bringe forplejning op i stillingen, begyndte imidlertid en voldsom fjendtlig artilleribeskydning med alle kalibre mod området omkring vores nye stilling og hele nord- og østsiden af bjerget. Kl. 1645 øgedes beskydningen yderligere og nåede mellem kl. 1730 og 18 et højdepunkt. Alle telefonforbindelser blev ødelagt og også Regimentets telefoncentral blev ramt af en fuldtræffer. Unteroffizier Westphal holdt imidlertid hovedet koldt, og på trods af den voldsomme

artilleribeskydning, fik han hurtigt retableret forbindelserne. (Han blev senere som den første Unteroffizier ved Regimentet udmærket med Jernkorsets I. Klasse. Fra Regimentets kommandostation lod Major von Weber, der fra samme morgen førte Regimentet mens Oberstleutnant Rickert var på orlov, 11. Kompanie etablere en ordonnans kæde frem til forreste stilling, hvortil der på tidspunktet ikke var nogen signalforbindelse. Gennem disse ordonnanser kom der kort efter kl. 19 melding om, at Alpejægere angreb vores nye stilling. På den måde var Major v. Weber rettidigt i stand til at indsætte artilleriet i forsvaret.

Angrebet ramte hovedsageligt vores I. Bataillon, som allerede i går under stormen og i dag igen under artilleribombardementet havde haft de største tab. Alligevel lykkedes det dem fuldstændigt at afvise det fjendtlige angreb. Som de fremskudte poster meldte om alpejægerens fremrykning, blev hovedstillingen øjeblikkeligt stærkt besat og en kraftig gevær- og maskingeværild åbnet, der ramte angriberne så hårdt, at de intet steds nåede i nærheden af vores grav. Da så vores artilleri også begyndte at blive farlig for hans reserver, trak de sig skyndsomst tilbage bag den skovbevoksede top af Højde 956. Vore forposter blev igen skudt frem og forhindrede, at alpejægerne i løbet af natten igen trængte frem over Højde 956. Det blev ikke fjenden anden udvej end at etablere en ny stilig vest for toppen. Den franske hærledelse hævdede ganske vist efterfølgende, at dette angreb havde »generobret Hartmannsweilerkopf«. Virkeligheden var imidlertid at det terræn, Alpejægerne indtog, overhovedet ikke den 26. april af os var blevet besat, men at vi trods angrebet fastholdt den linje, vi den 25. april planmæssigt havde indtaget. Højdepunktet 956 var på den måde hverken på tyske eller franske hænder, men lå mellem begge siders forposter. Den franske hovedlinje lå på vestskråningen, den tyske på østskråningen af højdepunktet. Den vigtige Aussichtsfelsen, som gav Hartmannsweilerkopf sin militære betydning, lå hele tiden *bag* den tyske linje, og kom aldrig igen til at give franskmændene den vidunderlige udsigt over Rhin-sletten *).

Den 25. og 26. april 1915 hører til de mest ærefulde dage for vores Regiment. Med rette opstillede senere landeværnsenheder fra Armeeabteilung Gaede på Hartmannsweilerkopf et mindesmærke for Regimentet. Gennem dens tapperhed frem for alt den 25. april, var den hårdt omkæmpede bjergtop i Vogeserne igen på tyske hænder, og på trods af det heftige modangreb den følgende dag af alpejægere, forblevet tysk. Samtidig var også 11 franske officerer og 765 mand blevet taget til fange, og mange maskingeværer og minekastere erobret. Særligt glædeligt var det også, at set i forhold til de store franske tab, tabene hos os, i det mindste ved II. og III. Bataillon, forholdsvis var ringere. Kun det mindre lykkelige angreb med I. Bataillon og det efterfølgende franske modangreb bragte Regimentes samlede tab op på omkring 30 faldne, mens antallet af sårede øgedes til omkring 130.

Endeligt var det os også en stor glæde, at vi efter den fuldkomne afslutning af vores opgave i det sydlige Alsace blev igen blev frigjort fra Armeeabteilung Gaede og kunne vende tilbage til vores gamle IX. Reserve-Korps i dennes rolige stilling ved Noyon og Roye. Den 27. april om morgenen blev alle bataljoner efter hinanden frigjort fra den forreste linje, og dels som reserve placeret i dækninger på nordøst siden af Hartmannsweilerkopf, dels kom i kvarter i Gebweiler. Den 27., 28. og 29. april blev bataljonerne, altid kl. 21 transporteret bort fra banegården i Rufach, hvorfra de efter 1½ dags togrøjse tidligt på morgenen nåede Appilly, og herfra marcherede til en velfortjent hvilepause i Noyon.

*) Kun den 21. december 1915 lykkedes det franskmændene i et overraskende angreb midlertidigt igen at besætte hele bjergtet. Imidlertid blev de allerede den 22. december igen kastet bort af et dristigt gennemført modangreb.

9. Kapitel:

En fredelig sommer i Picardiet. Mellem Laucourt og Beuvraignes

Maj/oktober 1915

Efter at vi havde forladt de mudrede vinmarker og forvitrede bjerge i Vogersskoven og var nået de fortrolige landskaber i Picardiet, fik vi først i 14 dage lov til at komme os i den skønne forårstid i Noyon. Så blev vi den 15. maj indsat i den siden oktober 1914 uændrede organisation under IX. Reserve-Korps, endda i en endnu roligere egn end forrige år. Vi kendte allerede fra oktober de dejlige skyttegrave sydvest for Laucourt og mellem november og december også stillingen, der gik i en halvbue omkring Beuvraignes. Mellem disse lå langs en markvej, der forbandt Laucourt med Beuvraignes, det tredje regimentsafsnit en smule tilbagetrukket i en flad sænkning. Mens gravene foran landsbyerne var etableret med alle hjælpemidler udviklet under stillingskrigen, og havde været kraftigt omstridt, fik det i den mellemliggende stilling, stærkt beskyttet af de fæstningsartigt udbyggede landsbyer, ret fredeligt til. Fjendens linje lå til venstre 250 meter og til højre op til 700 meter væk, og var ikke synlig fra den tyske grav. Derfor lå der en lang række lytteposter på en flad bakke omkring 100 meter foran stillingen, forbundet med løbegrave til hovedstillingen. På højre fløj var der i nærheden af hovedvejen Paris – Roye – Lille en lyttepost 300 meter fremme, og i midten ved den såkaldte »Erkundungswaldchen« en post 200 meter fremskudt. Med denne placering var hovedgraven kun i meget ringe grad udsat for infanteriild og minekastere. Højest kom der på venstre flanke, fra Beuvraignes, ind i mellem enkelte infanteriskud. Også artilleribeskydningen var generelt ringe, og ramte højest en gang i mellem under beskydningen af de nærliggende landsbyer også venstre fløj af vores afsnit.

I denne stilling var krigen for os ganske godt til at holde ud, da vi kun behøvede at overtage 5 kompagni afsnit fra I.R. 163 og R.I.R. 76, altså 7 kompagnier i reserve, der for en dels vedkommende kunne ligge langt bag fronten. To kompagnier havde som hvilekvarter den lille landsby Verpillières (mellem Roye og vores forrige hvilekvarter i Amy). Her lå vores MG-Abteilung i reserve; Hauptmann Potel overlod dem det ældgamle slot, der med sit stejle tag og fire runde hjørnetårne havde et karakteristisk udseende, hvor de i gang med at udbygge deres kvarterer. Det tredje reservekompagni lå i Margny-aux-Cerises (»Kirke-Margny«) stadig bag vejen Roye – Noyon i en idyllisk landsbyfred. Endeligt lå en hel bataljon som korpsreserve i Ognolles, halvvejs mellem Beuvraignes og Sam, næsten 12 kilometer bag fronten. Her var der næsten ingen spor af krigen. Kun nogle ganske få beskudte huse vidnede om, at der forrige år den 23. september var blevet kæmpet om byen under Castelnauhærens store flankangreb. Også det gamle slot havde dengang fået et par skudhuller, som den noget modfaldende indehaver viste os. Denne kunne stadig huske den forrige tysk-franske krig, og fortalte med stolthed, at General »Mantöfäl«, som han udtalte det, i januar 1871 havde overnattet på slottet. Alle disse krigeriske erindringer lå nu langt bag i Orgnolles fortid – nu herskede her fuldstændig fred.

I disse fredelige omgivelser tilbragte Regimentet en dejlig sommer fra midten af maj til oktober 1915. Om kampaktiviteter ved Regimentet i disse stille måneder er der næppe noget at berette. Vores ammunitionsforbrug var forsvindende lille. Vi fik imidlertid ikke lov til at dovne. Der var overordentlig meget arbejde, der skulle udføres, både i og bag stillingen. Da dette frontafsnit ikke syntes særlig vigtig, og i hurtige skift havde været besat af en lang række regimenter, var udbygningen af stillingen faldet langt bag naboafsnittene. Den forreste grav var ganske vist bred og dyb nok, også gennemgående med en 30 meter bred pigtrådshindring lagt foran. Skyttebanket, bryst og rygværn var ligeledes i orden. Derimod manglede totalt tilstrækkelig bredde traverser og næsten totalt skudsikre dækninger. Anden grav, omkring 150 meter længere tilbage, var endnu ikke helt gennemgående og ikke forbundet med den forreste med løbegrave. Ydermere var den ikke overalt indrettet til forsvar, og intet sted forsynet med pigtrådshindringer. Reservegraven (»Bismarckgraben«) yderligere 300 meter tilbage, var kun halvvejs færdig. For at kunne optage en større troppestyrke var denne anlagt med en meget bred, dyb trapez formet tværsnit, men havde ingen forsvarspotentiale. Som adgang fra hvilekvarter landsbyerne var de to løbegrave »76'er« og »12er Gang«. Førstnævnte førte fra Roiglise og Verpillières til Beuvraignes, sidstnævnte fra Am til Laucourt, på tværs af den første. Begge var imidlertid meget smalle og uden nogen form for dræning, så den i regnvejr stod under vand til knæene, og fuldstændig var impassabel. I krydspunktet havde man påbegyndt konstruktionen af »Støttepunkt Mitte«, men var ikke nået ud over begynderstadiet.

Vi havde derfor utrolig meget arbejde at udføre for at ændre dette billede færdiggøre disse anlæg. Særlig skal nævnes anlæggelsen af flere nye forbindelsesgrave, der blev opkaldt til minde om vores tid i Alsace: »Sennheimer«, »Reichacker« og »Hartmannsweilergang«. Desuden indrettedes »Franzosenfalle«. Kort før udmundingen af disse løbegrave bag den bageste grav og ligeledes i forbindelse med løbegravene til de fremskudte lytteposter, lod man den forløbe skråt på fronten, og placerede lige før den igen rettede ud, et skydeskår i graven, hvorfra enhver fjende, der trængte ind i grave, kunne beskydes uden mulighed for at finde dækning. Ved siden af det skrå stykke blev spanske ryttere og pigrådssuller lagt parat, så de hurtigt kunne etablere en hindring.

En periode med regnvejr medførte også forbedringer i dræningssystemerne. I hovedgravet var der nu gravet dybe regnvandssumpe i bunden, mens der i de øvrige grave og løbegrave var afvandingskanaler i ryg og sidevægge. Disse huller og skakte førte gennem lerjorden ned til det mere porøse kalk lag, der på bedste måde modtog vandet. Dette var tilstrækkelig under normale forhold, og virkede også under en længere varende dagsregn. Ved pludselige skybruds artig regn var det imidlertid ikke tilstrækkelig, som eksempelvis under et meget kraftigt uvejr om aftenen den 10. juni. Ved dette tilfælde stod vore grave natten og hen på formiddagen helt fuld af vand, og også vore dækninger blev oversvømmede, så de møbler, man med møje havde bragt til fra Beuvraignes, flød omkring. Folkene havde ikke andre mulighed for at hjælpe sig selv end i store grupper at træde til med spande, og med dem kaste vand op over brystværnet. Jeg glemmer aldrig, hvordan Vizefeldwebel Benck, der netop denne nat gjorde tjeneste ved mit kompagni, og dermed havde tilsynet: splitternøgen, men med hue og livrem. Heller ikke i denne besværlige situation forlod humoren soldaterne. Heldigvis var sådanne tilfælde yderst sjældne, så vi kunne lade det blive ved de allerede etablerede dræningssystemer.

Det allervigtigste af vore arbejdsopgaver var imidlertid konstruktionen af dæknings- og af observationsanlæg, der også kunne holde stand mod middeltunge og tunge granater. Efter at stillingsbyggeriet havde nået et punkt, hvor man i graven var rimelig godt beskyttet mod feltkanoner, kom efterhånden hele tiden større kalibre i brug, og dette nødvendiggjorde på sin side en forstærkning af dækningerne. På den måde udviklede den soldatermæssige »eksistenskamp« til et gensidigt kapløb om angrebs- og forsvarsforanstaltninger.

Divisionen sendte os to afprøvede eksempler på dækningsanlæg til 8 mand, sikker med krumbane beskydning. Konstruktionen af disse »Divisions-dækninger«, som vi kort kaldte dem, spiste det meste af vores arbejdsindsats. Alene udgravningen af det nødvendige hul og de to tilhørende adgangsveje krævede to gruppers arbejde i to uger, og til transporten af materialer fra pionerparken var det nødvendigt hver nat at indsætte et helt kompagni. De første typer af »Divisions-dækninger« blev bygget med træstammer eller bjælker, lagt i tre skift skilt af jordlag, understøttet af stolper. Den anden type, som vi foretrak, da den var lidt hurtigere etableret, anvendte underst fire buer af bølgeblik, der to og to dannede en halvbue. Over var der altid to lag træ, adskilt af jord og fletværk af grene. Udgravningen var omkring 3 meter dyb og havde et tværsnit på 3 x 4 kvadratmeter. To trin – en gang i bredden og en gang i længden, forlængede den med 1 meter. bjælke lagene kunne lægges i kryds. Nå dertil kommer, at disse dækninger var placeret flere meter bag graven, og altid havde to indgange, kan man let forestille sig, hvilken arbejdsindsats, Regimentet måtte yde, for efter fem måneder, (bortset fra talrige andre opgaver) i stilling kunne fremvise 65 færdige dækningsanlæg, hvortil kom 23 »Divisions-Observationsstillinger« (efter tilsvarende direktiver, blot mindre og forsynet med skakt til spejl-periskoper).

Disse omfattende bygningsværker klarede sig ganske god, som de senere blev udsat for også tunge granater. De havde imidlertid den ulempe, at de netop tiltrak sig forstærket artilleribeskydning, da det omfattende gravearbejde og den opkastede kalkjord gjorde dem lette at opdage. Gentagende gange gennemførte det fjendtlige artilleri aften og nat pludselige ildoverfald mod byggepladserne, så de arbejdende enheder havde smertelige tab. Af denne grund, men samtidig også på grund af møjsommelighed ved arbejdet, blev bygningen af »Divisions-dækninger« indstillet mod slutningen af sommeren. I stedet begyndte man udgravningen af de såkaldte »Stramme Hunde« tunneldækninger, forstærket af minerammer, der var langt lettere at lave og også langt bedre lod sig skjule for fjenden.

Da de nye dækningsanlæg for en dels vedkommende var placeret i løbegravene til 2. Grav, og delvis også bag denne, opstod der på samme tid endnu en ny formering, nemlig opstillingen af gravbesætninger, hvis betydning tydeligt viste sig under den engelsk-franske efterårsoffensiv i Artois og i Champagne. Tidligere havde man på tysk side haft den grundopfattelse at forreste grav under alle omstændigheder skulle fastholdes, og på tidspunkt havde det kostet hele besætningen. Reserver fandtes først i landsbyerne bag fronten, hvorfra de i tilfælde af en fjendtlig succes, skulle tilbageerobre det tabte, først fra reservegraven til anden grav, og igen herfra frem til første. Imidlertid kom disse modangreb for sent i gang, for de tilfælde hvor første grav og dens besætning fuldstændigt var nedkæmpet. Heraf udviklede det sig, kun at beholde en del af kompagnierne i forreste linje og resten i anden grav, for ikke at miste det hele på én gang, og for i det mindste at kunne fastholde anden grav. Af samme grund blev anden grav mere og mere udbygget, så at der mod slutningen af september fra hvert kompagni

var placeret en deling i denne. Senere blev denne spredning af styrkerne yderligere udbygget, og førte i løbet af kampene på Somme til indførelse af det bevægelige forsvar, hvor kræfterne var spredt mest muligt og mere var placeret i dybden end i tætte formationer forrest.

Også en sidste nyhed i stillingskrigen lærte vi denne sommer at kende for første gang. I foråret 1915 var der i foråret 1915 ved Ypres lykkedes tyskerne at gennemføre det første klogas angreb efter udblæsningsmetoden efter at franskmændene allerede havde anvendt gasgranater. Mod denne nye fare måtte der træffes beskyttelsesforanstaltninger, der indrømmet i første omgang var ret primitive. Overalt i de forreste gravvæg blev der opstillet flasker med natriumthiosulfat. Derudover blev der udlagt store mængder vat, der i tilfælde af gasangreb skulle gennemblødes med sulfatet og holdes for mund og næse. Senere fordeltes beskyttelsesbriller med vedhængte "maske", der ligeledes skulle dypes i væsken og dække mund og næse. Igen få måneder senere modtog vi de første gummi-gasmasker der dækkede hele ansigtet. Endnu engang havde vi på kort tid gennemlevet hele »udviklingshistorien« af gas-våben og gas-beskyttelsesmidler fra den primitive begyndelsen.

Under de nævnte arbejder måtte ikke kun stillingskompagnerne, men også kompagnier i hvil deltage. De måtte om natten bære materialet til »divisions-dækningerne« til fronten. Blandt deres opgaver var også udbygningen af reservegravene med kommandostation til afsnitskommandør og dækning til forbindeplads. samt gravningen af 76'er og 12'er Gang løbegravene. Men også længere tilbage havde de masser af arbejde. Foran Roiglise, Verpillières og Amy blev landsbybefæstningerne samlet til en sammenhængende anden stilling. Hvilke landsbyerne blev indrettet til indkvarterer for vinteren og store mængder brænde samlet. Endeligt blev der etableret feltjernbaner. Arbejde med opkastning af de nødvendige jernbanedæmninger var populært arbejde, da arbejdspladserne oftest lå tæt på hvilekvartererne, og man dermed undgik de lange natmarcher frem og tilbage til fronten.

Ved siden af blev der alligevel tid til alle former for spil og underholdning. Således arrangerede bataljonerne et par sportsfester under hviletiden, hvor ikke alene enkelte øvede underofficerer og mandskab konkurrerede i forskellige discipliner som spring og kuglestød, men også de forskellige kompagnier imod hinanden i stafetløb, tovtækning og håndbold, mens officerer konkurrerede tre-kamp. Den første sportsfest af denne art fandt sted den 26. maj ved III. Bataillon i Ognolles, og den almindelige glade stemning var godt ovenpå den italienske krigserklæring.

I august blev der endda af vores brigade sammensat et særligt teaterhold af folk fra enhederne, der stolt fremførte sig som »første tyske soldatercircus, første, fornemste og største underholdning på vestfronten«. »Den skønne Paula fra Hamburg«, »Lilli, den dansende dukke«, »de to Sidonis, håndstandsakrobater«, den musikalske klovn med hans excentriske vise »Kom, Amy, vi drager til Beuvraignes« og selv et løvetæmmer nummer høstede stor jubel. Kort sagt, var det et ret rart liv i vores hvile landsbyer, som på tidspunktet kun yderst sjældent, eller slet ikke, var udsat for fjendtligt artilleri, og kun ved få lejligheder blev hjem søgt at fly.

Med denne mere fredelige end krigeriske tilværelse forløb for os fem måneder, fra 17. maj til 20. oktober 1915 med næsten regelmæssig hvil. Der er kun meget få særlige begivenheder i denne stille, skønne sommerperiode i Picardiet. Efter at 1., 4., 5., 6. og 8. Kompanie havde ligget i stillingen mellem Beuvraignes og Laucourt, mens 3. og 7. Kompanie lå i regimentsreserve i Verpillières, 2. Kompanie lå som brigadereserve i Margny-aux-Cerises og III. Bataillon som korpsreserve lå i Ognolles, fandt i slutningen af maj den første afløsning sted. Om aftenen den 28. maj skiftede 1. med 2., og 3. med 4. Kompanie. Den følgende nat byttede II. og III. Bataillon. Det var planlagt at der regelmæssigt skulle afløses hver 14. dag. Allerede i begyndelsen af juni indtrådte der imidlertid en ændring, efter at franskmændene ved Moulin-sous-Touvent ved vores venstre nabo-korps var lykkedes med et kraftigt angreb. Vi blev ikke alene i den forbindelse udsat for nogen forstærket artilleribeskydning af stillinger og landsbyer, men måtte også afgive vores II. Bataillon fra korpsreserven til et modangreb. Mens denne på den anden side Noyon gennemlevede to hårde og blodige kamp uger, hvorom der fortælles i næste kapitel, og efterfølgende en periode hvilede ud i Ognolles, Måtte III. Bataillon vedblivende beholde tre kompagnier i stillingen.

Den 29. juni, som II. Bataillon igen kunne anvendes, blev afsnits inddelingen og afløsningen fuldstændig ændret. Hele Regimentes ansvarsområde opdeltes i 6 i stedet for 5 kompagni afsnit. Højre halvdel blev skiftevis besat af II. og III. Bataillon, mens venstre hele tiden var besat med halvdelen af I. Bataillon. De tre bataljonskommandører afløste hinanden hver uge som afsnitskommandør. I. Bataillons hvilekompagnier var placeret i Verpillières, mens II. og III. Bataillon havde stabe og tre kompagnier placeret i Roiglise og de resterende i Margny-aux-Cerises. Denne fordeling fortsatte uændret frem til oktober.

Fra begyndelsen af juni blev patruljer kontinuerligt sendt ud for at bringe de Turkos, der lå overfor os, »den hellige krig«. Kort forinden var der til højre for Regimentet ved Armancourt løbet to Turkos over. Disse blev sat til at skrive breve på arabisk, der skulle for deres trosfæller til at følge eksempel. De mangfoldiggjorte breve blev

sat fast på den fjendtlige pigtråd, og ved siden af placeret grønne faner med halvmånen, så man var sikker på, at brevene ville blive opdaget. På en sådan natlig ekspedition om natten den 13./14. juni, medbragte Ersatzresvist Gebhardt fra 11. Kompanie (der desværre under en senere patrulje blev dødeligt såret) en fransk fane, som en fjendtlig post havde fastgjort til et frugtræ. Fanen havde inskriptionen »*Vive la France! 139ième d'Inf^{rie} 1ème Cie 1ème section*«. To nætter senere ankom to overløbere til os, en russer og en schweizer, som i begyndelsen af krigen dels af pengemangel, dels af overtalelse fra fransk side, var blevet overtalt til at lade sig hverve til »1. Régiment étranger de Paris«. På grund af uvenlig og mistroisk behandling fra deres officerers side, som – hævdede de begge – kom fra Prais brandvæsen – havde de ikke længere lyst til at sætte deres liv på spil for Frankrig. De fortalte endvidere, at der ganske rigtig havde ligget Turkos overfor os, men at disse i mellemtiden var blevet flyttet til Arois. På denne baggrund havde udlægningen af arabiske breve ikke længere noget formål.

Mod slutningen af august lev der væsentligt mere uroligt i den hidtil rolige stilling. Franskmændene, der lå flere hundrede meter borte fra os, begyndte at grave talrige sapper frem mod os, og herefter forbinde den til en ny fremskudt stilling. Vi forsøgte at forstyrre dette arbejde på enhver mulig måde, herunder artilleriild og i sær gennem særlige kamppatruljer. En mand fra 3. Kompanie, den senere Unteroffizier Lübcke, udmærkede sig gentagende gange under disse patruljer. Ved en lejlighed – det var den 3. september – sad han fra kl. 5 om morgenen til kl. 11 i ingenmandsland mellem stillingerne og observerede fra et frugtræ for præcist at fastslå en ny sappe, og kunne her se Turkos arbejde under opsyn af franske officerer. Efter at have set tilstrækkeligt, sprang han i et upåagtet øjeblik ned ad træet og undslap gennem det høje græs. Som belønning blev han på dette tidspunkt udnævnt til Gefreiter.

I de første uger af september øgede fjenden ligeledes væsentligt sin artilleriild. Specielt blev »*Erkundungswältchen*« i 3. Kompagniafsnit, og afsnittene 5 og 6 i nærheden af Beuvraignes, oftest ramt af feltartilleri fra venstre flanke. Enkelte gange blev der rettet ildoverfald med nogle hundrede brisantgranater mod et relativt lille stykke af skyttegraven. Imidlertid var vore tab i denne forbindelse forsvindende lille. Graven blev kraftigt beskadiget, men alle dækninger holdt stand.

Vi fandt imidlertid hurtigt ud af, at den den forstærkede artilleribeskydning hverken betød nye fjendtlige gravearbejder eller forberedelse til angreb, men drejede sig om afledning for en anden planlagt angrebsaktivitet. Og ganske rigtig begyndte kort efter de hårde angrebsskampe i Artois og i Champagne, mens der i vores område ved Roye, som de franske hærberetninger hidtil næste dagligt havde nævnt, nu igen blev fuldstændig stille. Alligevel gik det netop på grund af disse angreb mod slutningen af vores fredelige dage i Picardiet. Vores samlede korps måtte nemlig bytte plads med Gardekorpset, der under kampene på Vimy-højderne havde fået en hård medfart. Den 20. oktober om eftermiddagen begyndte den længe forberedte afløsning af Regimentet med Garde-Grenadier-Regiment Königin Elisabeth. Den 21. oktober var vi samlet i Noyon og allerede den 22. oktober forlod vi i fem tog fra trinbræt Baboeuf, det område, hvor vi i over et år havde ligget fredeligt, for endnu engang at lære et nyt mindre roligt afsnit af Vestfronten at kende: området ved de berygtede Loretto-højder.

10. Kapitel: II. Bataljons hårde kampdage ved Moulin-sous-Touvent

juni 1915

Inden vi følger Regimentet fra Picardiet til Artois, skal der endnu berettes som en særlig indsats fra Regimentets side: i to uger gennemlevede II. Bataillon ophedede og blodige kampe midt i de fredelige måneder ved Roye. Det pludselige skift fra den idylliske fred til de vilde krigslarm gjorde et stort indtryk på alle, der oplevede det.

Det var endeligt lykkedes franskmændene at kunne fylde aviserne med »en stor sejr« i et angreb på et svagt punkt på det aktive IX. Armeekorps front, nemlig det fremspringende stillinger nordvest for Moulin-sous-Touvent mellem Quennevières Ferme og Touvent Ferme. Området var den 20. september 1914 blevet erobret af det aktive I.R. 74 under slaget ved Nampcel, og som på tidspunktet for det franske angreb blev forsvaret af Füsilièr-Regiment Königin (F.R. 86). Stillingens svaghed bestod i at den gik næsten i nord-sydlig retning parallel foran en dal (som 86'erne havde døbt »Schleswiger tal«), for syd for Moulin-sous-Touvent at svinge mod øst og så igen mod syd. Da den sydlige fortsættelse af dalen med de tilstødende højder var på fjendens hænder, og derfor gav det franske artilleri gunstige muligheder for flankerende at beskyde både linjen og den bagved liggende »Schleswiger tal«, hvorved også fremføringen af tyske reserver vanskeliggjordes væsentligt. Ydermere kunne den vigtigste adgangsvej fra vest fra dalen ved Nampcel over Højde 156 til »Schleswiger tal«, tages under en meget ubehagelig beskydning fra skovene fra skovene ved Tracy-le-Val. Ved dygtigt at udnytte disse terrænfordele lykkedes det ham den 6. juni efter en ti-dages virkningsskydning med artilleri, afsluttet med næsten 5 timers trommeild og udløsning af en minesprængning, med fire bataljoner Zuaver, Tirailleurs og bretoner at træn-

ge ind i 86'ernes stilling og nedkæmpe hele besætningen. Også et modangreb med hastigt sammenskrabede reserver fra IX. Korps opnåede ikke større resultater på grund af den fortsatte beskydning af Højde 156 og »Schleswiger tal«.

Allerede om aftenen den 5. juni havde Regimentsstaben fået ordre til at gøre tre maskingeværer og II. Bataillon marchklar, sammen med III./R.I.R. 31. Efter at det franske angreb var lykkedes den 6. juni, tilgik kl. 1340 ordre til at det »sammensatte Regiment Rickert« straks skulle forskyde til Blérancourt til disposition for 18. Infanterie-Division. Vores II. Bataillon gjorde sig klar på vejen Ognolles-Ercheu, hvorfra den kl. 1345 i omkring 80 lastbiler blev transporteret til Blérancourt, hvortil den ankom kl. 1730.

Da der allerede næste morgen kl. 0300 skulle iværksættes et nyt modangreb med de ankomne forstærkninger, måtte bataljonen allerede med det samme marchere videre over Blérancourtdelle og Nampcel til stenbruddet i den nordøstlige ende af Schleswiger dalen. Dette område havde den typiske karakter af det særlige landskab mellem Oise og Aisne. På et høj plateau, der mod syd stejlt faldt omkring 100 meter ned mod Aisne, skar flere dale sig ind næsten som skandinaviske fjorde, mens området mod nord mere regelmæssigt faldt ned mod Oise. I dale og de skovklædte skråninger lå landsbyer, mens der spredt på de endeløse marker lå talrige gårde.

Bataljonens rute førte først gennem skoven ved Blérancourtdelle på det 150 meter høje plateau, så igen 50 meter ned gennem Nampcel dalen, så igen over bakken ved Højde 156 og endeligt gennem den nordøstlige udløber af dalen ved Moulin-sous-Touvent. I stenbruddet her fik bataljonen ordre til med det samme at sende et kompagni (6.) frem til Bataillon v. Senden, og med den resterende styrke at tage opstilling til storm ved »Genesungsheim« i Schleswiger-dalen. Allerede på dette tidspunkt gjorde den kraftige fjendtlige artilleri sig ubehagelig bemærket, som fra syd lagde ild over hele dalens længde, og som der ikke fandtes dækning imod, også selv om man holdt sig tæt ind mod den vestlige side. Nu hævnedes det sig, at 86'erne på grund af dalens gode dækning mod vest, først havde lade alle dens løbegrave udgå herfra. Efter at franskmændene nu ikke kun havde erobret 1., den umiddelbart bag ved liggende 2. grav, men også var trængt frem over den såkaldte »generobringsgrav« ind i de bagvedliggende Sonderburger-, Flensburger- og Schleswiger-Weg, var der overhovedet ingen skyttegrave og kun meget korte stykker løbegrav disponibel til en dækket opmarch til modangreb. Intet sted eller nogen del af løbegravene i Schleswiger-dalen var forskånet for den kraftige beskydning. Den hidtil så fredelige dag, skønt omkranset af træer, til en grusom høstmark for døden, og mangen en tapper kriger måtte denne skrækelige dag forbløde ved »Genesungsheim«, således opkaldt af soldater på fredelige dage.

Den 7. juni kl. 0300 rykkede 8. Kompanie under Oberleutnant Eggers fra »Kirchhofschlucht« syd for »Genesungsheim« frem i Sonderburger Weg mod vest for, som beordret, at nå den forbindelsesgrav, der herfra gik mod syd til Flensburger Weg, og her gøre klar til storm. Dette viste sig imidlertid uigennemførlig, da graven tilsyneladende allerede var besat af franskmænd. Da der manglede håndgranater, lykkedes det ikke at rulle graven op på langs. Som han så, at højre tilslutnings bataljon (fra I.R. 90) rykkede frem i skyttelinjer, forsøgte Oberleutnant Eggers herefter at lade sit kompagni folde ud fra Sonderburger Weg. Dette mislykkedes imidlertid også, og da der nu også til højre igen faldt tilbage, var der ikke andre muligheder for 8. Kompanie efter store tab til det fjendtlige artilleri, end igen at falde tilbage til den vestlige skråning af Kirchhofschlucht, og her påbegynde etableringen af en skyttegrav.

Det gik ikke 5. Kompanie til venstre herfor meget bedre. Også denne rykkede kl. 3 frem fra Kirchhofschlucht fra sydvest i Flensburger Weg, men mødte også her hurtigt fjendtlig modstand. Ved hjælp af de få disponible håndgranater rykkede den flere hundrede meter frem, men kom så under heftig maskingevær- og artilleriild, og måtte ligeledes igen falde tilbage til den vestlige skråning af Schleswiger dalen. Der blev i løbet af dagen arbejdet intens på en stilling langs skråningen, hvorunder ganske vist den fortsatte voldsomme artilleriild var til stor gene.

Næste dag (8. juni) blev bataljonen forskudt længere mod venstre. Dens højre fløj dannedes nu af Flensburger Weg og den venstre af Schleswiger Weg. Som udgangspunkt for det næste angreb blev der her ved stillingen langs skråningen etableret to fremskudte stormgrave med 100 meters mellemrum, sikret af to underofficersposter til højre og venstre. I seks dage arbejdede 5. og 8. Kompanie for fulde kraft på disse stillinger – ved dagslys på den bageste linje af dækningen, om natten på stormstillingerne. I samme periode arbejdede 6. og 7. Kompanie på andre skanse- og oprydningsopgaver, samt i transporten af forplejning til hele bataljonen.

Den 14. juni anså man forberedelserne så langt fremskredet, at man endnu engang vovede et angreb. Kl. 17 begyndte klargøringen af 8. og 5. Kompanie i stormstillingen, hver med en bølge i forreste og en i bageste stormlinje. Straks efter angrebets start skulle 6. Kompanie rykke frem i stormstillingen, og herfra hurtigst muligt som tredje bølge følge efter med håndgranater, ammunition og skansmateriel. 7. Kompanie havde allerede kl. 16 besat skråningen ved Kirkegården som regimentsreserve.

Vores artilleri afprøvede kl. 16 endnu engang dens skydninger og åbnede herefter kl. 1730 virkningsskydning med flere lag, som fra kl. 1845 øgedes til en trommeild. Naturligvis udløste dette en kraftig fjendtlig artilleriild

mod hele II. Bataillons stilling, hvorigennem forberedelserne til angrebet i væsentlig grad vanskeliggjordes, og allerede var begyndelsen kostede store tab.

Kl. 19 arbejdede en håndgranatgruppe fra 8. Kompanie, forstærket af pionerer, frem i Flensburger graven, men en sejt forsvaret barrikade ydede her kraftig modstand. Kl. 1930 iværksatte 5. Kompanie første angrebsbølge. Den nåede imidlertid dårligt ud af graven før den blev nedkæmpet af kraftig fjendtlig maskingeværlid. Den tyske artilleriild havde altså her ikke haft den ønskede virkning, og den fjendtlige grav ikke i tilstrækkelig grad rystet til at kunne gennemføre et frontalt angreb.

Det lykkedes derimod 8. Kompanie under føring af Oberleutnant Eggers omkring kl. 21 i Flensburger Graben at nedkæmpe den fjendtlige barrikade med håndgranater, og herefter at rykke frem i siden på den første fjendtligt besatte grav. Stadig lå her døde både fra dagens og fra kampene den 6. og 7. juni – franskmænd og tyske – mellem hinanden, på steder i store mængder. Zuaverne havde ikke givet nogen pardon, men havde med knive nedkæmpet alle og enhver, og af samme grund var naturligvis heller ingen af disse kommet levende derfra. Lugten af forrådnelse forpestede i de varme dage luften over det hele. Natten var i den erobrede grav var derfor for 8. Kompanie ret ubehagelig, da fjenden desuden gentagende gange gennemførte mindre angreb med håndgranater, og der hvert øjeblik måtte forventes et større modangreb.

Sidst på aftenen blev 5. Kompanie på grund af dens store tab forstærket af en deling fra den til venstre tilstødende III./R.I.R. 31. Da den hørte om 8. Kompanies succes, besluttede den sig til at gentage det mislykkede frontale angreb, men denne gang flankerende gennem den erobrede stykke skyttegrav. Stormgraven blev overladt til en deling fra 31'erne, hvorefter kompagniet rykkede gennem 8. Kompanies grav til højre frem til Flensburger Weg, så gennem denne fremad, og endeligt til venstre gennem den allerede generobrede »wiedererobring-grab«. Her trængte den fjenden tilbage gennem gentagende angreb med håndgranater, og nåede kl. 0200 frem til venstre begrænsning af bataljonens afsnit. Her blev der indrettet en blokering mod den stadig fjendtligt besatte del af graven og efterfølgende forsvaret mod flere modangreb.

Resten af natten blev anvendt til af alle kræfter og med alt disponibelt materiel at forstærke stillingen. Udover 5. og 8. Kompanie var også store dele af 7. Kompanie disponibel til dette arbejde, hvoraf en deling allerede fra kl. 1830 var indsat i forreste linje. Som arbejdet måtte indstilles ved daggry forblev graven imidlertid kun besat med 12 grupper, mens resten af bataljonen trak sig tilbage til stormstillingen.

Som man egentlig ikke længere forventede det, begyndte kl. 5 pludseligt et generelt kraftigt angreb med håndgranater. Desværre var også denne dag beholdningerne af håndgranater på vores side så lille, at man hurtig løb tør, og dermed et længere varende forsvar af den erobrede grav ikke var mulig. Den måtte derfor rømmes og faldt endnu engang på franske hænder. Hele besætningen faldt tilbage til stormudgangsstillingen. For at sikre denne blev der i Flensburger Weg etableret en underofficerspost, der hurtigt blev udbygget til et håndfast forsvar.

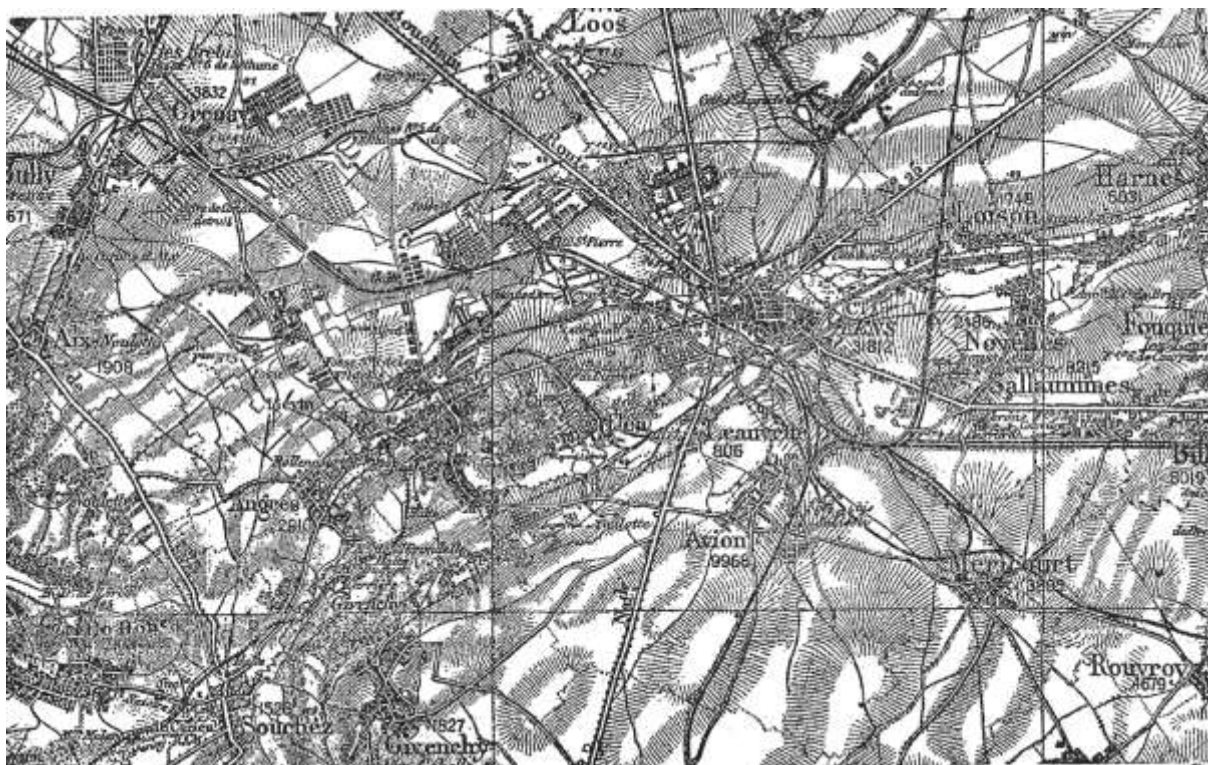
II. Bataillons kampkraft var for dag til dag smeltet væsentligt ind. To officerer (Leutnant Stünker og Schnakenberg), en Offiziersstellvertreter og 41 mand var faldet. To Offizierstellvertreter og 144 mand var såret. 40 mand var savnet. Også hos de tilbageværende svandt modstandskraften ind som følge af den stadige ophidselse og den dag og nat aldrig ophørende artilleribeskydning. På grund af den ensformige forplejning og de dårlige drikkevandsforhold, der var dobbelt alvorlig ved den kraftige hede, opstod der ydermere alvorlige fordøjelsesproblemer og feberfremkaldende mavesygdomme. To officerer og 31 mand måtte indlægges på lazaret, helt fortsat fra de mange tilfælde på sygestuen. Som angrebsenhed kunne bataljonen derfor ikke længere komme på tale. Den blev i løbet af den 15. og 16. juni trukket ud af forreste linje og placeret som regimentsreserve i stillingen langs skråningen, hvorfra den blev indsat i oprydning- og skansearbejder.

Kun en enkelt gang måtte 7. Kompanie ingen træde ind i den aktive kamp. Sammen med Bataillon Hagedorn blev den 16. juni alarmeret, hvor franskmændene en sidste gang forsøgte yderligere at udbygge resultaterne fra den 6. juni. De angribende bataljoner blev for en dels vedkommende af tysk artilleri og maskingeværlid allerede standset foran linjen, men de andre steder midlertidigt kunne trænge ind i stillingen, men igen hurtigt trængt tilbage i modangreb med håndgranater. De efterlod sig omkring 300 ikke-sårede fanger (herunder en major, en kaptajn og flere andre officerer). Herefter indså franskmændene det nytteløse i deres fortsatte anstrengelser. Endnu et par dage fortsatte artilleriet, men så ebbede også denne ud til det normale omfang.

II. Bataillon forblev som regimentsreserve på vestsiden af Schleswiger Tal indtil om aftenen den 17. juni. Herefter lå den som brigadereserve i tre dage i bivouak ved Carrière Ferme nord for Nampcel. Den 20. juni returnerede den under IX. Reservekorps og kom den 21. juni i kvarter i Noyon. Mellem den 21. og 28. juni kunne den i det fredelige Ognolles hvile ud efter de hårde kampe ved Moulin-sous-Touvent, indtil den igen tiltrådte den regelmæssige skyttegravtjeneste mellem Laucourt og Beuvraignes.

Regimentsstaben returnerede allerede den 17. juni til Amy, hvor Oberstleutnant Rickert igen overtog føringen af Regimentet, som i den mellemliggende periode midlertidigt var blevet ført af Major von Weber.

»Det sammensatte Regiment Rickert« kunne være tilfreds med dens indsats. Selvom det kun delvist var lykkedes at generobre de områder, der var gået tabt for Regiment Königin, var det under alle omstændigheder blevet forhindret, at franskmændene kunne sætte sig fast på kanten af Schleswiger tal, for slet ikke at kunne trænge over den. Og efter at man havde fået etableret en ny linje omkring 200 meter vest for dalen og fået udbygget denne, var den taktiske situation præcist den samme, som den havde været forud for det franske angreb. Det var uden betydning, om den jernmur, der beskyttede det tyske hjemland, blev flyttet nogle få hundrede meter mod øst eller vest.

11. Kapitel: Ved foden af Loretto-højder Liévin

Oktober 1915 til januar 1916

Som vores regiment den 22. oktober 1915 fra Noyon med tog passerede Laon og endda fortsatte længere mod nordøst til Hirson steg håbet en overgang om, at vi i sidste ende alligevel ville slippe for det blodige Artois, hvor franskmænd og englændere siden september havde iværksat de hårdeste kampe. Vi ville langt hellere deltage i den sejrige fremmarch over den netop erobrede Belgrad, end at tilbringe endnu et skrækkeligt år i stillingskrig på Vestfronten. »Til Serbien, til Serbien! Til Serbien vil vi gerne«, havde vi sunget, da vi ved Roye første gang havde hørt om afløsningen. Desværre blev der ikke denne gang taget noget hensyn til vore ønsker. I Hirson svingede toget skarpt væk fra den hidtidige retning, og inden vi så os om, befandt vi os endnu engang i det uvenlige Artois.

I løbet af natten til 23. oktober blev de tre bataljoner, regimentsstab og maskingeværkompagni udladet på forskellige banegårde mellem Douai og Lens – Billy-Montigny, Rouvroy og Drocourt. Vi havde ordre til at indkvarterer i Lens, men bykommandanten fastholdt, at der på grund af overbelægning ikke var plads i byen. Vi kom derfor til en længere tid at ligge på vejen foran Lens, og fik her et ret ubehageligt indtryk af vores nye stilling: uden pause buldrede kamplarmen i natten, hele tiden blev der sendt forskellig farvede lyskugler mod himlen, snart lød artilleri- og infanteriild i en sådan styrke, som vi fra den rolige stilling i Picardiet var fuldstændig uvant med. Til sidst blev den ubehagelige ventetid for dum. Vi marcherede endnu i natten tilbage til vore banegårde, og indkvarterede os i morgengryet på egen hånd – I. Bataillon i Billy-Montigny, II. og III. i Rouvroy, Bois-Bernard og Drocourt.

Den 23. oktober var vejret tåget. Som resultat var det forholdsvis roligt langs fronten, og vi kunne ikke se den lange berygtede Loretto-højderyg, hvis 165 meter høje østlige del i sommeren 1915 havde været genstand for de

mest hæslelige nærkampe under hele krigen, og nu, hvor vi havde mistet den, blev anvendt af fransk artilleri til yderligere beskydning af området. Heller ikke den nærmere Vimy-højderyg, hvorom der fra tid til anden kæmpedes hårdt, dukkede først op af tågen hen mod aften. Alligevel kunne man mærke frontens nærhed overalt. Alt var belagt med tropper, frem for alt bayrisk artilleri. Store lazaretter og soldaterkirkegårde med endeløse rækker af trækors mindede om de hårde, blodige ofre. Endda i vores indkvarteringsområder langt bag fronten havde tunge granater allerede forårsaget store ødelæggelser. Alt var ubeboelig og ikke netop indladende for os, frisk fra de fredelige områder ved Roye.

Også den meget store forskel i landskabets karakter var påfaldende: Ved Roye havde der udelukkende været frugtbare roe- og kornmarker – her ved Lens overalt elevatorårne ved kulminerne og de sort-grå slaggebjerg. Der havde der været et kønt bakket landskab med skove og marker – her var der frem til Vimy-ryggen et øde, skovløs flade, gennemskåret af utallige veje og industrijernbaner. Der havde der kun været små landsbyer med maksimalt nogle få hundrede indbyggere (i fredstid) – her her tætbyggede arbejderkvarterer med mange tusinder af indbyggere. Flere byer som Avion, Heninin-Lietard, Lens, hvis eksistens hidtil havde været ukendt for os, talte endda 10.000, 18.000, 32.000 indbyggere, og halvdelen af disse var på trods af krigen, forblevet i området. I Amy og Roiglise havde vi næppe mødt mere end et par gamle koner eller enker. Andre landsbyer var fuldstændig rømmet for civile. Her vrimlede dette derimod med mænd, koner og børn, selv i områderne lige bag fronten, hvor de på grund af den daglige artilleribeskydning, hele tiden måtte opholde sig i kældrene. Som følge af den tætte befolkning var der i disse områder langt større og bedre kvarterer til rådighed for os, og da alt husgeråd stadig var tilstede, kunne vi indrette os ret godt som vi var vandt til. Vi kunne hurtigt mærke, at det i denne henseende ikke havde været et dårligt bytte og fandt, at det dog også havde sine gode sider at indrette vinterkvarterer her og ikke i de middelmådige serbiske landsbyer.

Helt tilfreds med vores skæbne blev vi dog først, da vi den 25. oktober første gang stiftede bekendtskab med den stilling foran Lievin, som vi skulle overtage fra I.R. 165. Ganske vist var der her langt mere artilleribeskydning, og frem for alt måtte vi først vænne os til de modbydelige miner, som vi hidtil kun havde set slå ned over foran Beuvraignes, og næste ikke i vores egen grav. Modsat var der her langt flere dækninger i kældre og nedgravede dækninger, og i det hele taget af stillingen langt bedre udbygget. Det afsnit, vores Regiment overtog, var i virkeligheden aldrig rigtigt blevet angrebet under kampene i september 1915, men lå midt mellem kampområderne ved Loos og Souchez. Til højre for os gjorde englænderne det stadig ret ubehageligt for vores IV. Armeekorps i arbejderforstæderne til Lens, og til venstre, på den nordlige udløber af Vimy-ryggen, måtte vores 18. Reserve-Division, siden den havde overtaget efter Garde-korpset, lide under de franske efterårsangreb. Det lynede og tordnede fortsat på disse højder frem til begyndelsen af november til langt ind i natten, og efterfølgende måtte vores søsterregiment arbejde hårdt for at istandsætte de middelmådige, medtagne stillinger. Mellem disse to kampområder var der imidlertid et hjørne af den tyske front, der var blevet ladet i fred, og som siden tabet af Loreto-højden i sommeren, var blevet fortsat udbygget. Nu fik vores Regiment anvist dette intakte hjørne, altså langt mere behageligt end hos naboregimenterne.

Vores stilling lå nordvest for Lievin og Angers. Her var der i de sidste år inden krigen opstået en hel række af nye kulminer og arbejderkvarterer, der endnu ikke fremgik af generalstabskortene. Således lå der langs vejen Lievin – Angers nord for Rollencourt slottet »Cité de Rollencourt« med »Fosse Nr. 7 de Lievin« og nordvest for denne i retning Bully-Grenay »Cité des Cornailles« med »Fosse Calomné Nr. 2« og »Fosse No. 5 de Levin«, hvortil der stadig gik en jernbanelinje. Mine 7 var helt på tyske, mens Mine 2 og 5 primært var på franske hænder. Kun det lidt afsiddes liggende sydlige hus kompleks af Cité des Cornailles var helt på vore hænder. Bag den nordligste husrække lå hovedstillingen for vores højre fløjkompagni, hvorfra der var skudt T-formede dobbelt-post frem mellem hvert andet hus. Foran disse faldt et grønt område svagt ned mod fjenden, ca. 150 meter væk i en husrække, indrettet til forsvar. Til højre dannede den førnævnte jernbanelinje skillelinje til IV. Armeekorps, hvis venstre fløj var besat af I.R. 27. På den måde lå igen de to regiment, der fra efteråret 1916 kom til i årevis at kæmpe side om side i 211. Infanterie-Division.

På venstre fløj af vores højre kompagniafsnit gik vejen mellem Lievin og Bully gennem stillingen. Hver var vores linje en smule fremskudt ved et maskinhus – den såkaldte »Kopfstellung«. Også her lå flere besatte huse ved Fosse 5 overfor os i en afstand af blot 70 meter. Til venstre for denne stilling knækkede den tyske linje i en højre vinkel og nåede, ca. 100 meter længere tilbage, fronten mod Aix-Noulette mod vest. Når man så lige frem fra den forreste grav, kikkede man her over de fjendtlige grave direkte mod den skovdækkede nordskråning af Loreto-højderyggen. Vendte man sig en smule mere mod venstre så man den nøgne Højde 165, og foran denne den berygtede »Schlammulde«, den tidligere så vanskelige adgangsvej til stillingen ved valfartskapellet »Notre Dame de Lorette«. Nogle enkelte stumper af skyttegraven kunne endnu lige erkendes på den hvidgrå opkastede jord. Af det gamle kapel, som totalt sønderskudt en kort overgang var på franske hænder i marts 1915, var der

imidlertid intet tilbage, der kunne ses: granater og miner havde for længst forvandlet de sidste overlevende sten til støv.

Af de tre kompagniafsnit, der havde front mod Loretto-højderne, lå den højre og den venstre noget længere fra fjenden, op til 180 meter, mens den midterste derimod buede frem. Også her havde franskmændene gravet sig frem under jorden og sprængt flere miner, uden dog at beskadige de tyske stillinger, og herefter lagt linjen frem til den modsatte kant af krateret. Selve kraterne var, som patruljer havde fastslået, ikke besat. Alligevel nåede de fjendtlige stillinger ind på 50 meters afstand af de tyske. Fra tysk side blev kontra-tunneler gravet frem, dels for ved hjælp af mikrofoner at fange lyden af fjendens gravearbejder, dels blev ladet med sprængstoffer for at kunne komme nye franske sprængnings forsøg i forkøbet. Også i begge kompagniafsnit til højre herfor var der til forebyggelse gravet flere minegange, selvom der her ikke kunne høres fjendtlige gravearbejder. Til venstre nåede Regimentets afsnit næsten frem til vejen Angres – Noulette. Her begyndte R.I.R 86 afsnit (18. Reserve-Division), hvortil Regimentet en overgang var taktisk underlagt, så længe af de øvrige regimenter fra 17. Reserve-Division ikke var indsat, men lå dels i korps- dels i armereserve.

Den forreste stilling bestod af mindst tre – i de fremskudte dele endda flere – gennemgående skyttegrave, forbundet med hinanden og med Lievin af et stort antal løbegrave. Af praktiske årsager var alle navngivet. I VI. Armee var samtlige kompagni afsnit forsynet med fortløbende bogstaver, hvoraf vores Regiment holdt Kompagniafsnit t, u og v. Ydermere var alle grave og løbegrave i t-afsnittet på den måde valgt af vores forgænger, at alle navne begyndte med et T. Anden og tredje skyttegrav i t-stillingen hed Tilsiter og Thorner Graben, de primære løbegrave frem hertil Tennert- og Torgauer Weg. U-afsnittet havde sin Urban-Graben, sin Ursula- og Ulrikenweg; V-afsnittet sine Veilchen- og Vergissmeinnicht-Graben, sin Viktroia- og Vielliebschen-Weg; endeligt W-afsnittet med dens Waterloo- og Warschau-Graben, sine Wallenberg- og Wussow-Weg. Denne inddeling gjorde det noget lettere at finde rundt, da man med det samme ud fra skiltningen kunne fastslå, i hvilket afsnit de forskellige løbegrave førte. Også minegangene blev opdøbt på samme måde. Eksempelvis havde T-afsnittet i »Kopfstellung« sin hjemsogte tunnel »Teufel«, hvis indgang ikke var i forvæggen, men i bunden af graven, og som ved nattetide måtte overdækkes for at undgå, at man styrtede i den, men ikke altid blev det, hvilket ofte kom til at gå ud over skinneben eller knæ.

Vores anden stilling gik tæt forbi det egentlige Lievin. Da imidlertid afstanden mellem 1. og 2. stilling i vores afsnit, og i det tilstødende til venstre, var meget stor, havde man yderligere indskudt en mellemstilling, der gik rundt om forstaden Rollencourt og Angres. Til denne havde en vittig hund opfundet navnet 1½-stillingen. De ikke i stilling liggende kompagnier lå dels som regimentsreserve i udbyggede kældre i Rollencourt forstaden (alias »Luisenheim« eller »Luisenhain«), dels som brigadereserve i det egentlige Lievin, dels som divisionsreserve i byen Lens.

Stillingskompagniet havde på dette tidspunkt et ualmindeligt slidsomt arbejde at udføre. Vores forgænger havde ganske gjort vist næste alle grave og gange færdige, men i det uophørlige regnvejr i det triste efterårs- og vintervejr fik det løse kalk i siderne på graven til at styrte sammen efter at lang tids beskydning med artilleri og minekaster havde pulveriseret jorden. Løbegraven, der fra Luisenheim gik gennem en sænkning i terrænet på vej mod fronten, blev fyldt med knædyb, grå mudder. Hertil kom at især T-stillingen dagligt blev belagt med miner, der yderligere beskadigede gravene kraftigt. I begyndelsen havde vi herigennem beklagelige tab blandt mandskabet. Imidlertid lærte vi allerede efter få dage rettidigt at genkende de dumpe knald fra afskydningen, så man advaret af mineposterne, der kunne følge de store, vingestablerede granater gennem luften, kunne søge dækning. Herigennem blev yderlige blodige tab næsten helt undgået, men alligevel blev gravene nådesløst udsat for det enorme lufttryk fra minerne, og det syntes os tit udsigtsløst endnu engang om natten at udbedre de skader, der på få minutter i løbet af dagen var blevet ødelagt af fjenden.

På grund af denne beskydning var det ubetinget nødvendigt at afstive skyttegravene. Imidlertid kunne vi ikke anvende samme metode som ved Roye, da de her anvendte faskiner blev revet med ned ad de sammenstyrtende gravsider, og siden i væsentlig grad vanskeliggjorde oprydningen. Vi forsøgte os med afstivning af brædder, fastgjort enten til store jernprofiler eller til lodret nedgravede træstolper, afstivet af en tværbjælke mellem for- og bagvæg, men heller ikke denne metode passede under vore forhold. Jernprofilerne blev bukket under de eksploderende miner og dannede en hårdnakket hindring for oprydningen. Tværbjælker blev revet løs selv gennem eksplosioner på stor afstand, hvorefter bræddevæggene styrtede sammen. I sidste ende viste det sig mest praktisk kun at bygge lave vægge af korte bjælker i den halve gravhøjde, og skovle jord bag dem. Ved denne form for blev graven stadig passerbar, selvom grav væggen skred sammen og træ forskallingen blev skudt sammen. På denne måde tvang forholdene os til hele tiden at gennemtænke nye former for konstruktioner.

Også meget vigtig var desuden udgravningen af underjordiske dækninger med to eller flere udgangstunneler. (Indgangene var den eneste udsatte del af disse »underjordiske kaserne«). Til konstruktionen af disse fik Regi-

mentet den 29. oktober underlagt et »Ipeka« - d.v.s. et Infanterie-Pionier-Kompanie. Dets mandskab opnåede meget hurtigt stor dygtighed i udgravning af tunneler ned i jorden og deres afstivning ved hjælp af tunnelrammer og bjælker. Der blev herunder indført en art »akkordarbejde«, hvorunder alle, der i løbet af en dag fik placeret et bestemt antal minerammer, før tid kunne vende tilbage til »Luisenheim«.

Også i denne stilling var vores militære handlinger altså hovedsageligt begrænset til gravearbejder, så vi næsten kunne følge Goethes ord i »Faust«: »*Nimm Sack und Spaten, graben selber, die Bauernarbeit macht dich gross*«.

Det franske infanteri skød næsten lige så lidt som vi. Kun hans artilleri og minekastere skød livlig. Også på vor side var artilleriet under IV. Armeekorps, som var tildelt vores afsnit, hele tiden parat til på telefonisk anmodning fra en kompagnifører, øjeblikkeligt at åbne ild mod et opgivet mål, anført på et særligt artillerikort med faste målnumre. Infanteriet på begge sider havde egentligt intet andet at bestille, end at genopbygge, hvad artilleriet og minekasterne ødelagde. Også de øvrige opgaver, vores Regiment i disse måneder måtte udføre, hørte generelt til området »spadekrig«. Det var en fremlæggelse af fronten gennem anlæggelse af en ny forreste grav i den hidtidige vinkel mellem »u« og »v« stillingen, der udgravedes om natten mellem den 20. og 31. december. Denne opgave kostede os enkelte tab (3 døde og 2 sårede i 6. og 7. Kompanie). Denne skyldtes imidlertid ikke den fjendtlige infanteriild, de forsøgte at forstyrre vores arbejde, men igen den på dette tidspunkt ret omfattende artilleribeskydning.

Af reservekompagniernes indkvarteringer var den næsten mest hyggelig den, der lå nærmest fjenden: den såkaldte »Luisenheim«. Denne blev kun sjældent beskudt af fjendens feltkanoner, mens Lievin dagligt modtog beskydninger med lette og middeltunge kalibre, og Lens af englænderne, der fra Loos var trængt frem i nærheden af byen, blev beskudt af ret tunge kalibre.

Forholdene i Lens og navnlig i Lievin var helt anderledes alene af den kendsgerning, at der stadig boede tusinder af civile i byerne. Der var et virvar af krig og fred, at tyske soldater og franske borgere, der imidlertid udsat for samme risiko, kom ganske udmærket ud med hinanden. I Lievin levede naturligvis alle i kældrene, og det var underligt at opleve, hvordan der i et kælderrum levede en hel børnerig familie, lavede mad og sov, mens det næste rummede en gruppe infanterister, og der i nærheden endda stod en artilleripjece, der fra tid til anden fik hele huset til at ryste. Om formiddagen var byerne generelt forskånet for artilleriild. Her vovede indbyggerne sig på gaden for at gøre deres indkøb og få en mundfuld frisk luft. Derimod vovede ingen at stikke hovedet frem i løbet af eftermiddagen. Hovedgaden i Lievin førte direkte mod Loretto-højden, og kunne i hele dens længde observeres herfra, og end ikke de blændere, der var spændt på tværs af gaden kunne helt forhindre dette.

I Lens derimod var i begyndelsen kun bestemte punkter af byen udsat og kraftigt beskudt af englænderne, nemlig der, hvor vores 21-cm haubitser var placeret. I de øvrige gader var der derimod dagen igennem en livlig trafik. Alle butikker var åbne, også biografen og cafeer var i drift, og i et officershjem var der endda daglig musikalsk underholdning. Og alt dette blot 2-3 kilometer fra de forreste skyttegrave. Naturligvis forsvandt øjeblikkeligt hele dette skønsmaleri når de første granater slog ned i løbet af dagen, og alle for en tid søgte dækning i kældrene, alt mens de forbandede englænderne, men for efter et par timer – når skydningen var forbi – igen at trække op i stueetagerne. Først i løbet af december, hvor artilleri ilden blev kraftigere, og ingen del af byen blev forskånet - ikke engang området omkring kirken - besluttede sig indbyggerne i Lens, civile og militære, til som i Lievin, at indrette deres beboelse i kældrene, og kun i de »gode« timer at trække frisk luft og nyde solen udendørs. Vores reservekompagni foretrak imidlertid fra den 12. december at forlægge fra Lens til den nærliggende Moyelles, for her igen at lige lige så roligt og stille som tidligere i den fredelige omegn af Roye.

Også i Artois, ved foden af den berygtede Loretto-højde, var det ikke halvt så slemt, som vi havde frygtet på turen hertil. Det lod sig gøre at leve overalt, blot man forstod at tilpasse sig de stedlige forhold.

12. Kapitel: På Giessler-højderne øst for Souchez

Februar til juni 1916

Den 12. og 13. januar 1916 blev vi afløst i Lievin-stillingen af R.I.R. 84 og kom i 1½ måned som armereserve til Douai. Den 14. januar om morgenen nåede det sidst afløste kompagni den kønne, gamle områdehovedstad og kom i gode kvarterer, dels i de Caux og d'Aoust kasernerne, dels i borgerkvarter.

Douai var endnu bedre hvilekvarter end et år tidligere Noyon. I den fem gange større by var der et langt livligere liv, næste så livlig som i fredstid. Hvad krigen havde taget med den ene hånd, havde den givet igen med den anden: tyske soldater, som enten lå i hvil her, eller som kom udefra for at købe ind eller for at lade sig underholde, øgede det indvundne indbygger antal til næsten fredstidsniveau. Tyske feltboghandler og marketenderier, endda et bayrisk øllokale »Rochelbräu«, tilbød alt, hvad de franske forretninger og cafeer manglede. På det fem etager høje klokketårn til det skønne, gotiske rådhus, glimtede den forgyldte vejrhane. Dem, der interesserede sig for naturhistorie, forhistorie eller kunst, havde meget at hente på museer, blandt andet enkelte værker af billedhuggeren Jean de Douai ^{*)}. som man her i hans fødeby havde opsat et mindesmærke: en granitsten, hvor man havde udmejslet en mængde figurer. Til spadsereture var der parker og en botanisk have, og man kunne gå langs Scarpe, der løber gennem byen, og hvor et utal af lystfiskere dyrker den franske yndlingsbeskæftigelse, selvom de næppe fangede noget. Der manglede heller ikke biografforestillinger eller musikkoncerter. I rådhusalen blev der hyppigt spillet kammermusik, og »Theater an der Westfront« gav flere gæstespil. Douai behagede os meget.

Kun III. Bataillon fik ikke det fulde udbytte af hvileperioden. Selvom om den var den første, der igen skulle til fronten, blev den ikke sparet for den befalede inspektion af den kommanderende general, og den måtte med ihærdighed arbejde frem mod denne. Inspektionen blev gennemført den 25. januar under den nye bataljonskommandør, Hauptmann Zaehle, efter at Major v. Weber den 20. januar var blevet udnævnt til kommandør for 2. Jäger-Bataillon Fürst Bismarck. Den 26. januar blev der herefter gennemført en stor marchøvelse med samlede enheder og hele bagagen bag I. bayr. Armeekorps front. Den fik fra nordøst for Douai tværs gennem byen, herefter langs hovedvejen halvvejs til Arras indtil Freesnes, mod nordvest til Neuvireuil, hvor der blev holdt hvil indtil aften, for efter mørkefald at fortsætte til banegården Rouvroy, hvorfra den med tog blev transporteret tilbage til Douai. Den følgende dag (kejsers fødselsdag) blev der gennemført en lignende marchøvelse bag IX. Reservekorps front over Henin-Lietard til Billy-Montigny. Her blev der igen på et åbent areal holdt hvil indtil mørkefald, denne engang endda med bivaukbål til opvarmning og kaffekogning, hvorefter man igen med tog blev bragt tilbage. Da der også af andre blev gennemført lignende troppeforskydninger, og der på Vimy-højderne hele tiden blev gennemført mindre operationer, kunne vi vel med rette antage, at fjenden herigennem skulle gives fornemmelsen af forberedelserne til et større angreb fra vor side, mens denne i virkeligheden blev gennemført ved Verdun.

Det hele var altså godt gennemtænkt. Det betød samtidig, at III. Bataillon blev snydt for at kunne nyde de sidste dages hvil i Douai. Allerede den 30. januar måtte den skifte kvarter til Avion (syd for Lens), for herfra at blive indsat i det hårde skansearbejde foran de såkaldte *Giessler-højder*. Også dette stod i forbindelse med de manøvre, der skulle aflede fjendens opmærksomhed mod Artois, blot at der denne gang ikke kun handlede om en større skinmanøvre, men forberedelserne til en i sig selv værdifuld, mindre operation.

Giessler-Höhe var for os den sidste udløber af Vimy-højderyggen nord for »femvejs-krydset« mellem Souchez og Givenchy-en-Gohelle, næsten direkte overfor den østligste udløber af Lorettohøjderne ned til Souchez-åen. Siden maj 1915, hvor det var lykkedes franskmændene at trænge helt frem til udkanten af landsbyen Souchez, havde tunge granater i uanede mængder ødelagt jorden og knust ethvert kim af liv, så man af de skove, der fremgik af kortene, kun kunne finde nogle få træstumper. Hele højderyggen var siden da forvandlet til én stor ørken af sand og kalkkratere, hvor ikke det mindste strå kunne finde fred. Da også landsbyen Souchez gik tabt under efterårsslaget i 1915, blev Giessler- og Vimy højderne til slagmark for frygtelige infanterikampe, hvorunder tyskerne i første omgang blev presset tilbage fra området ved Givenchy-en-Gohelle og Vimy, og senere kun under voldsomt blodige modangreb igen kunne arbejde sig frem til den østlige skråning. Selve Giessler-højden forblev imidlertid på franske hænder, og fra femvejs-krydset kunne de fortsat observere ned i sækningen ved Givenchy så samtlige landsbyer og adgangsveje umiddelbart bag vores stilling kunne ses af fjenden, mens han selv fuldstændig var skjult for observation på grund af Giessler-bakken.

^{*)} Født 1524 i Douai, død i Firenze 1608. I kunsthistorien bedst kendt som Giovanni da Bologna.

Denne uheldige tilstand skulle i anden halvdel af februar – umiddelbart før storangrebet ved Verdun – bringes til afslutning af de aktive regimenter fra vores korps – I.R. 162 og I.R. 163 – gennem et angreb på Femvejskrydset og området nord herfor, og herigennem tvinge franskmændene tilbage på den anden side bakken. III. Bataillon fra vores Regiment havde imidlertid i slutningen af januar fået til opgave under ledelse af pionerer at gennemføre den forberedende skansning og materieltransport. Herunder drejede det sig i første omgang at bygge omkring 40 nedgravede dækninger i den hidtidige første linje og i den store grusgrav på den østlige skråning, for på den måde at sikre de angribende enheder, reserveammunition og håndgranater mod den kraftige fjendtlige artilleriild, der måtte forventes. Desuden måtte der graves en ny kampgrav foran den hidtidige fra Grusgrav Nr. 3 til Femvejskrydset, da denne i den sidste tids kraftige regnvejr var blevet fuldstændig uanvendelig. Da imidlertid også den nye hurtigt ville blive fyldt med vand, måtte der desuden graves lange afvandingskanaler bagud, og for ikke at disse skulle styrte sammen, beklædes med træbeklædning. Dette gav for III. Bataillon en så stor arbejdsbyrde, at en tredjedel af alle folk til stadighed var beskæftiget på Giessler-højden. Det betød at hver mand dagligt måtte arbejde hårdt i 8 timer, bruge to timer til marchen til og to timer til marchen tilbage fra Avion, altså ikke under 12 timers daglig indsats. Det var ikke så sært, at arbejdsindsatsen hurtig gik ned, og mange til sidst ikke længere var i stand til at deltage på grund af overanstrengelse. Ikke desto mindre blev arbejdet gjort, og da angrebet den 21. februar blev en fuldstændig succes, kunne vi med stolthed hævde, at vores flittige arbejde ikke havde haft en ubetydelig andel heri. Jeg vil ikke gå nærmere ind på selve angrebet, der blev gennemført af Regiment 163 i Kompagniafsnit D, E og F og af Regiment 162 i Afsnit G. Jeg vil blot nævne, at franskmændene i alle afsnit blev trængt planmæssigt tilbage bag Giesler-højderne, og herunder som fanger mistede 11 officerer og 348 mand fra deres Regimenter 39, 405 og 407.

Mens det egentlige angreb kun kostede os få tab – som det er normalt under succesfulde operationer – blev den fjendtlige artilleriild i de næste dage og nætter yderst ubehagelig. Også vores 9. og 10. Kompanie, som om natten efter stormen måtte bringe materiel frem, havde herunder flere sårede, og Leutnant Manetter faldt i Grusgrav 2, som var meget farligt sted på grund af den flankerende tunge artilleri. Det lykkedes på trods heraf at fastholde den vundne stilling, at udbygge den til en sammenhængende stilling og forbinde den med flere løbegrave til den tidligere første linje. I I.R. 163 afsnit blev disse opkaldt efter førere fra angrebet: Hedicke, v. Lomcke, Wiide, Krienitz og Lahr-Gang, mens løbegravene i I.R. 162 afsnit fik navne med samme forbogstav: Gustav- og Gretchen-Gang.

Som den nye situation på Giesler-højderne stabiliserede sig blev I.R. 163 afløst af vores Regiment i afsnit D, E og F. Om aftenen den 25. februar kørte II. Bataillon fra Douai til Billy-Montigny og marcherede herfra over Avion til den nye stilling. Den følgende aften fulgte I. Bataillon og afløste beredskabskompagnierne. Endeligt den 27. februar forlod også III. Bataillon Douai, hvor der til slut også var givet dem et par dages hvile, og afløste I.R. 163 reservebataljonen i Sallaumines og Avion. Om natten den 1. marts skiftede I. og II. Bataillon mellem forreste linje og beredskab. Ved denne lejlighed blev også Afsnit G overtaget fra I.R. 162, hvorved hele den nyerobrede stilling blev Regimentets ansvar. Der blev imidlertid fortsat kun indsat tre kompagnier i forreste linje, hvor deres afsnit ved bortfald af Afsnit D, tilsvarende udvidedes. I så stort omfang havde anvendelsen af organisation i dybden ændret sig. Mens der i sommeren 1915, hvor vi var indsat ved Verpillières, kun var blevet skelnet mellem forreste og reservelinjen, og hvor et fuldt halv regiment havde være indsat i forreste linje, var Regimentet allerede foran Lievin delt i tre – forreste linje, beredskab og reserve. Nu var dette yderligere udvidet til fire linjer: forreste linje, beredskab, reserve og hvil, og for at forenkle afløsningen, blev Regimentet formeret i fire taktiske bataljoner på hver tre kompagnier. IV. Bataillon formeredes med 2., 8. og 12. Kompanie.

Kompagnierne i forreste linje lå kun delvist i den nye første grav, hvor der naturligvis først skulle konstrueres dækningsanlæg, men langt mere i stikgrave, hvor der både var ændre, men også de af III. Bataillon til angrebet byggede dækninger. Havde der ikke overalt været så vådt, hvor dækninger ville forsumpe, hvis de ikke dagligt blev pumpet tomme, ville stillingsbataljonen have haft rigeligt med dækningsanlæg. Som situationen var, blev det hele tiden nødvendigt at grave nye tunneldækninger på de meste tørre steder.

Stillingskompagniet i Afsnit E var delvist underbragt i den såkaldte »Nordlejr« ved »Fosse Nr. 6 de Liévin«, dels i den store grusgrav 1 tæt bag højre fløj af forbindelsesgrave. Beredskabskompagniet i Afsnit F lå i forbindelsesgraven ved Grusgrav 3. Beredskabskompagniet i Afsnit G havde imidlertid den bedste placering længere tilbage ved Givenchy i Grusgrav 2 og 4, samt i den skovdækkede bakke – Højde 76 – nordøst for Givenchy, som af os blev kaldt Fabariusberg, i en godt udbygget del af mellemstillingen. Her var livet, specielt efter at træerne igen blev grønne, næsten idyllisk. Dette var en retfærdig udligning af den kendsgerning, at G-Kompagniet under indsættelse i forreste linje, så langt havde den værste del af linjen på grund af den minekrig, der udfoldede sig omkring femvejskrydset.

Af reservekompagnierne lå et i Avion, et i dækninger langs den nye banedækning på linjen frem til »Fosse Nr. 6« og et i den såkaldte »Burg-lager« ved »Saalburg«, afsnitskommandørens kommandostation halvvejs mellem Givenchy og Angres. Mens de to førstnævnte var indsat i transport af materialer til fronten, havde sidstnævnte til opgave at bringe forplejning frem til de forreste kompagnier fra »Küchendorf« (Angres-syd). Hvilekompagnierne lå i Avion og Sallaumines, hvorfra de, i det meste i den første tid, på trods af deres betegnelse, dagligt måtte indsættes i skansning langs fronten.

På det tidspunkt Regimentet overtog stillingen fra I.R. 163, lå den endnu dagligt under kraftig fransk artilleriild. I begyndelsen af marts døde den imidlertid efterhånden ud. Det fjendtlige infanteri havde allerede forinden forhold sig fuldstændig rolig. Deres stilling var som resultat af det fortsatte regnvejr formentlig endnu mere forsumpet end vores højere liggende, og vi så ret ofte, hvordan vore kammerater på den anden side med stort besvær arbejdede sig frem ved siden af deres impassable grave. Også vores forreste grav var på et sted mellem Afsnit F og G fuldstændig impassabel, og på forbindelsesvejene var der stadig overordentlig meget arbejde tilbage, før de var tilstrækkelig dybe og anvendelige. Af samme grund blev der af begge sider indgået »borgfred«: man lod også i dagslys folk gå udenfor dækning og udgrave stillinger. Om natten kunne der endda arbejdes på pigtrådshindringerne uden at det kom til skyderier. Kun en nærmen sig af den fjendtlige grav var ikke tilladt. Som resultat af denne borgfred gjorde vores stillingsbyggeri, hvor vanskelig den end var, ret hurtigt fremskridt. Også herunder havde vi desuden den fordel, at vi helt roligt kunne overskue hele området bag den fjendtlige stilling. Vi kunne med egne øjne se hele dalen syd for Loretto-højderne helt til Gouy-en-Gohelle, med ruinerne af de tidlige landsbyer Ablain-St. Mazaire og Carency. Foran Ablain i retning Souchez lå den i sommeren så hårdt omkæmpede sukkerfabrik og endeligt den berygtede Souchez, hvis huse i løbet af det forgangne år i den grad var forvandlet til støv af granater og miner, at man ikke længere kunne genkende resterne som husruiner. På begge sider af gaden var der kun lave grå volde, og selv det sted, hvor der efter kortet skulle ligge en kirke, var der selv i kikkert med bedste vilje intet at se ud over en bunke murbrokker.

Overfor venstre sappe i Afsnit G lå den franske sappe kun med et granatkrater imellem. Begge var lukkede dele af den samme gamle granske løbegrav. Her udviklede der sig en særlig venskabelig trafik, da besætningerne på disse tæt liggende poster kom til at kende hinanden temmelig godt. Når der derovre var sket afløsning, kunne vi med det samme genkende de nye ansigter derovre. Derfor så vi også med det samme, som der den 7. marts mellem de blågrå uniformerede franskmænd dukkede kakifarvede englændere op. Som poster stod ganske vist hele dagen franskmænd fra deres Infanteriregiment 135, men allerede næste dag overtog englændere fra Regiment Yorkshire (vi genkendte deres regimentsvåben, som de bar på deres uniformkasketter og stålhelme), stillingen overfor. For første gang lærte vi denne nye modstander at kende, der for det meste med overmodig lige-gyldighed, med en bekvem hue på hovedet og en cigaret i munden, stod poster derovre. I første omgang ændrede sig imidlertid ikke krigen ret meget. Også englænderne overholdt »borgfreden«, formentlig fordi de anså deres tilstedeværelse blot som en midlertidig håndsrækning til franskmændene, mens de kæmpede så hårdt ved Verdun, og derfor ikke ville gøre denne assistancetjeneste vanskeligere for sig selv end nødvendig. For os var det helt udmærket, og vi forstyrrede derfor heller ikke denne udtalte våbenstilstandsftale, men lod geværerne tie og nøjedes højst med at true med dem, når englænderne næsten uforkammert kom for tæt på vores grav.

Disse fredelige forhold var os desto mere meget velkommen, da vi i denne stilling havde større arbejde, end vi nogen side tidligere havde haft. Det drejede sig jo om at udbygge den forreste grav til fuldkommenhed, som ved overtagelsen kun eksisterede i råform. Dette blev helt usædvanligt gjort vanskeligere, da det også oppe på bakken var overordentlig vådt og mudret, navnlig på den allerede nævnte grænse mellem afsnittene F og G. Stik syd for den for den ødelagte, guldbrunne jordhøj, som dannede det højeste punkt på Giessler-Höhe, lå der et sumpet område, hvorfra en lille bæk - den såkaldte »Kuhlsenke« - løb gennem og under to broer, tværs gennem den gamle stilling. Dette sumpområde var under den månedlange artilleribeskydning forvandlet til et bundløst vildnis af mudrede kratere, hvor enhver påbegyndt skyttegrav efter nogle få dage igen styrtede sammen. Der var her ikke andre muligheder, end stykke for stykke fra begge sider at udgave en ny grav, og øjeblikkeligt afstive den med bræddewægge på en U-formet gravprofil. Mellem bunden af graven og bundristene, blev der frilagt en kanal, hvor vandet kunne samles og løbe væk. På de dybeste steder af denne grav blev så gravet en afvandingskanal fremad i retning af fjenden, og forsynet med rør af træ. På den måde lykkedes det os endeligt også i dette morads at blive herre over vandet, dog på bekostning af englænderne, hvor nu vores mudderholdige vand oppefra løb ned i deres grav.

Lige så vanskelig var arbejdet bag stillingen i Kuhl-sænkningen og Givenchy-lavningen, hvorigennem vores løbegrave gik. I selve lavningen var det helt umuligt at lave løbegrave, da disse øjeblikkeligt blev fyldt med vand fra de utallige granatkratere. Vi måtte i begyndelsen nøjes med stier på overfladen, bygget af planker, som allerede vore forgængere i området havde anlagt for ikke uafbrudt at synke i muddret, eller om natten ramme det

ene krater hul efter det andet. Derimod havde vore forgængere etableret to løbegrave på de højere liggende sider af sænkningen. Af disse var den nordligste, og særlig omhyggeligt udbyggede »Hauptgang«, imidlertid fuldstændig blevet ødelagt af den fjendtlige artilleriild efter angrebet, mens den sydligste - »Hamburger Gang« - fuldstændig var styrtet sammen som følge af regnvejret. Først efter ugelangt arbejde lykkedes det I.P.K. under Leutnant Leibig, hvor det var nødvendigt, også at forsyne disse løbegrave med skyttegravsrammer og bundplanker af træ, og etablerer afvandingsanlæg mod Kuhl- og Givenchy sænkningerne. Fra start blev dette arbejde udført med alt mulig grundighed, og efterfølgende udviste de stor modstandskraft og overlevede de kraftigste regnvejr uden skader.

Med omfanget af dette arbejde, der ydermere i væsentlig grad vanskeliggjordes af terrænet, er det forståeligt, at også hvile-kompagnerne i den første tid måtte indsættes de fleste nætter. Først senere, da alle grave gennem det omhyggelige arbejde var tørlagte, blev det muligt i større grad at give dem egentlig ro i hvilekvartererne i Avion og Sallaumines.

Særlig egnet til rekreation var disse store minearbejder-kvarterer i virkeligheden ikke. Hyggelige landsbyer mellem marker og agre ville have være os mere velkommen end disse snorlige rækker af ensformige røde murstenshuse. Grønne skove ville have haft friskere luft end her mellem sortgrå slaggebjerge og utallige mineskaktstårne i et kulminedistrikt. På den anden side var det også meget interessant at opholde sig på den egn, hvor Zola år tidligere havde indsamlet materiale til sin »Germinal« - den naturalistiske skildring af livet som minearbejder i området, hvor minedriften første gang var opstået. Netop i vores hvileområde i Sallaumines lå to børneskoler, indstiftet af Zolas enke. Og det var også netop her - 10 år før vi ankom - at den største mineulykke i minedriftens historie fandt sted den 10. marts 1906. kendt under navnet »Courrières katastrofen«

De her ramte miner 2, 3 og 4 fra selskabet Courrières lå alle i og omkring Sallaumines. I jorden under vores nuværende kvarterer havde dengang udspillet sig en frygtelig ulykke, der som resultat af den fuldstændig utilstrækkelige franske redningsindsats forværredes i et sådant omfang, at det blev nødvendigt at tilkalde tyske minearbejdere til hjælp. De gamle elevatorstårne af træ, som havde overværet ulykken, stod der stadig, mens nye mineskakter var gravet siden med højre tårne af stål. Vi kunne i Sallaumines se mindesmærket for de 1200 »*Victimes du travail*«, den skrækkelige dag havde mistet livet. Også i Avion og på kirkegården ved Mine Nr. 3 så vi særlige mindesmærker. Derimod var der intet steds tegn på taknemmelighed overfor den tyske hjælp, hvorimod der var et sørgeligt minde om den daværende befolknings sindstilstand. Det ærværdige guds hus i Avion blev dengang ødelagt af en afsindig rasende pøbel, og var siden blevet efterladt i denne tilstand. På kirkedøren kunne vi stadig se de store bogstaver med ordene »*Dieu punis*«, der formening skulle betyde »Gud er straffet«, som var Gud og ikke egen forsømmelighed årsag til katastrofen.

13. Kapitel: Minekrig ved Femvejskrydset ved Givenchy-en-Gohelle

marts/juli 1916

Mens det store slag ved Verdun blev forberedt i januar og februar 1915, blev der, som fortalt i starten på foregående kapitel, i Artois gennemført talrige forskydninger og operationer for at aflede franskmændenes opmærksomhed hertil. Den sidste og mest succesfulde af disse operationer, stormen på Giessler-bakkerne fandt sted præcist dagen før starten på kæmpeslaget. I de følgende måneder drejede det sig nu om fortsat at binde så store fjendtlige styrker som muligt på dette sted, langt væk fra Verdun. Herunder havde vores 17. Reservedivision (på dette tidspunkt sammensat af RIR 75, IR 163, RIR 86 og R.Jä.Bat. 9) stærkt medvirket gennem starten på en underjordisk krig langs hele længden af Vimy-ryggen.

I vores Regimentsafsnit af fronten blev naturligt til dette formål udvalgt Afsnit G ved »femvejs-krydset« mellem Givenchy-en-Gohelle og Souchez, da afstanden til den fjendtlige grav her blot var 50 meter, endda kun 4 meter fra det nærmeste sappe-hoved. I Afsnit E og F blev der imidlertid også påbegyndt tre mineskakte – Arno, Axel og Bello – der ganske vist oprindeligt kun var påregnet anvendt til at holde øje med eventuelle fjendtlige minegravninger. I Afsnit G påbegyndte pionerer derimod allerede i marts konstruktionen af ikke mindre end 7 sprængminer, der fra højre mod venstre blev døbt Cäsar, Dackel, Emil, Fix, Goa, Sektor og Atis. Senere blev der til højre for Cäsar tilføjet Carlo og Caspar, i midten Gerda og til venstre Kuno.

Det var for os en stor fordel, at englænderne den første tid, efter at de havde afløst franskmændene, kun i meget ringe grad udviste lys til at udfører mere end det mest nødvendige arbejde på en stilling, det formodede kun skulle overtage en kort tid fra deres forbundsfæller. På den måde opnåede vi et stort forspring i mineaktiviteterne i forhold til vores modstander, og var i vores muldvarpe arbejde under jorden måske allerede nået 15 – 20 meter frem gennem kalkjorden før de overhovedet begyndte at tænke på selv at påbegyndte dette besværlige arbejde. Også meget gunstig for os var den i starten herskende »borgfred«, der tillod en hurtig fremskridende udbygning af stillingen på oversiden, og senere overførelsen af stadig større dele af arbejdskraften til assistance for pionerne i deres arbejde med sprængtunnelerne.

Ganske rigtigt led den fredelige tid allerede mod slutningen af marts på grund af vores minekasteres aktiviteter, den tunge »groben Gottlieb« og begge de middeltunge »Max og Moritz«, der fra Givenchy sænkningen beskød de bageste fjendtlige grave og dækninger. Allerede den 20. marts råbte en engelsk officer til os, at hvis vi fortsatte indsættelsen af minekasterne, ville det tunge artilleri ødelægge hele vores grav. Imidlertid skød infanteriet endnu ikke før englænderne i begyndelsen af april bemærkede vores minegravning. Vi havde naturligvis gjort os store anstrengelser for at holde det hemmeligt ved fortsat at hakke løs på sappehoveder, og ved at sprede den udgravede kalksten langt bag linjen, hvor den blev skjult under et lag jord eller under grå sække. Imidlertid blev bunkerne af kalksten til sidst så store, at de ikke længere kunne skjules, og vore modstandere må ligeledes have opdaget, at det ikke var resultatet af udgravning til dækninger, men af minegange.

Lige så snart englænderne nåede til denne slutning begyndte naturligvis øjeblikkeligt anlæggelsen af kontratunneler, og dermed var borgfreden forbi. Selv den mest fredelige vil ikke finde sig i at blive undergravet med hensigten om at blive sprængt i luften. Fra dette øjeblikke kunne ingen i dagslys længere stikke hovedet op fra kanten af skyttegraven uden at blive beskydt, og om natten fløj håndgranater ofte over mod vore sappeposter. Foruden de små cylindriske og skrueformede miner, som englænderne hidtil havde benyttet, anvendte de nu stadig hyppigere også store kugle-miner på 20 cm diameter med et langt rørformet skaft, som blev afskudt ved hjælp af en cylindermorter. Deres eksplosioner forårsagede en voldsom trykbølge, der ved lejligheder var i stand til at trykke selv nedgravede dækninger i 4 meters dybde til sammenstyrtning hvor jorden var for løs eller mineammerne var blevet for mørre.

Også det fjendtlige artilleri begyndte i stadig større omfang at ramme stillingen. Den 10. april modtog eksempelvis Afsnit F og G omkring 240 tunge granater fra retning af Aix-Noulette. Ikke kun blev graven i betydelig grad beskadiget, men også indgangen til en maskingeværdækning og Minetunnel Cäsar blev ødelagt. Fire maskingeværsskytter, der havde siddet på trappen ned til dækningen, blev sønderrevet af granaten, men også to, der havde opholdt sig længere nede, døde uden udvendige skader. Derimod var de folk, der havde befundet sig i Tunnel Cäsar i stand til at grave sig ud ved egen hjælp. Samme dag modtog Afsnit G yderligere 40 tunge miner. I det hele tagen hørte her fra nu af en regelmæssig beskydning af engelske minekasterer til den daglige rutine. Dermed var det afsnit, der hidtil havde været anset for det mest fredelige, blevet forvandlet til der, hvor uvenskabtet mest bittert kom til udtryk.

I hele sin forfærdende, nervenedbrydende skrækkelighed, viste minekrigens sig imidlertid først mod slutningen af april, hvor vores minetunneler var gravet langt nok frem til at kunne beskadige fjendens sapper, ja, på steder endda også hans forreste grav. Med den kom en ophidsende periode af angstfuld uvished, hvor man ikke længere følte sig sikker på, om jorden i næste øjeblik som et jordskælv ville begynde at ryste og åbne sig, opsluge vores forreste poster og knuse folkene i minetunnelerne. Straks vi begyndte at sprænge, begyndte også englænderne hermed, og selvom de ved heldige omstændigheder var langt bag os i arbejdet, så de ikke kunne nå vores forreste grav, blev deres sprængninger alligevel ofte skæbnesvanger for vores sapper og sprængtunneler.

Under en pause for at lytte, fornemmede vores pionerer den 21. april i Cäsar og Coa tunnelerne for første gang lyden af engelsk graven. Vi var altså her under jorden kommet så tæt på fjenden, at vi risikerede at vores egen tunnel ville blive knust af en engelsk kontrasprængning, hvis den ikke snarest muligt blev ladet og sprængt. Feberartigt blev der gravet videre for at blive færdig og komme fjenden i forkøbet. Påske tirsdag (vi fejrede netop årsdagen for stormen på Hartmannsweilerkopf, 25. april), var Tunnel Goa så langt, at den kunne lades med sprængstof. Desværre var vores grav netop på denne dag om formiddagen blevet ramt af en stor fjendtlig mine og om eftermiddagen af et heftigt artilleri ildoverfald, og i særlig grad blevet beskadiget. På visse steder var den forreste grav gjort fuldstændig impassabel efter fuldtræffere af store kugleminer, og vi gjorde os så store bekymringer om der var tid nok til at gennemføre vores opgave, at det gik forud for alle personlige og ikke mindre smertelige bivirkninger af ødelæggelserne, som eksempelvis at lufttrykket fra en mineeksplosion havde ramt vores feltpostkasse og spredt indholdet for alle vinde, eller Leutnant Jeschke, som havde stået foran indgangen til en dækningstunnel og herfra slynget hele vejen ned ad trappen. Ved at frembyde alle kræfter lykkedes det os imidlertid trods alt efter mørkefald at få ryddet graven så meget, at transporterne af de nødvendige mængder sprængstoffer (flere tusind kilo var nødvendig) kunne ske i løbet af natten.

Den 26. april pakkede pionerne sprængstofferne i sprængkammeret, forbandt denne med en ledning til et sted i skyttegraven til elektrisk antændelse, og fordæmmede til sidst tunnelen med tre lag sandsække og træbjælker. Samtidig traf mit 11. Kompanie de nødvendige forberedelser til storm på kraterranden. Det var for os noget helt nyt. Selvom andre regimente fra vores division allerede i nogen tid havde gennemført sprængninger på Vimy-ryggen, havde vi endnu aldrig set en sådan tæt på, og vidste endnu ikke, hvordan man skulle forholde sig i den forbindelse. Om så mere omhyggeligt blev alle enkeltheder fastlagt.

Under sprængningen skulle forreste grav som sikkerhed rømmes 100 meter på hver side af Goa-tunnelen. Straks efter sprængningen, mens vores artilleri lagde spærreskydning over den fjendtlige stilling, skulle en håndgranat-gruppe fra 11. Kompanie storme krateret og besætte den østlige rand. (Kun hvis krateret mod forventning kom til at ligge tæt på vores grav, skulle vestkanten besættes). Håndgranat-gruppen skulle følges af en arbejds-gruppe fra 12. Kompanie, der straks skulle grave en forbindelsesgrav til krateret. Pionerer og mandskab fra 10. Kompanie skulle senere bringe spanske ryttere og pigtråd frem frem, og forsyne den nye sappe med en hindring.

Kl. 1930 var alt parat. Jeg havde valgt et sted ved Goa-Tunnelen, hvor det ikke ville blive alt for vanskeligt hurtigt at bryde igennem vores pigtrådshindring, og i granat hullerne, der her var talrige, nogenlunde i dækning nå frem til kraterkanten. Fire mand med pigtrådssakse og hakker skulle som de første efter sprængningen, løbe frem og frigøre vejen frem fra vores grav. Så skulle Gefreite Wiesehan med to grupper storme krateret gennem åbningerne i pigtråden. Af hans folk var 8 mand bestemt til at afvise eventuelle fjendtlige fremstød med håndgranater, 4 mand skulle bringe håndgranater frem, og de øvrige skulle med spader udbygge det nye sappehoved. Også arbejdsgrupper fra de øvrige kompagnier var på egnede steder gjort klar, og alle ventede med spænding på, at det hele skulle starte.

Minutter var som timer for os indtil Hauptmann Bensen fra Pionier-Bataillon 9 præcist kl. 20 »trykkede på knappen« for at tænde sprængladningen. Tilskuerne på Giessler-bakken så hvordan en kæmpemæssig kuppel af jord og en enorm sort røgsky trængte op af jorden, hvordan der opstod glødende revner i den og hvordan til sidst en gloende rød flamme strakte sig mod himlen, mens den opslyngede jord langsomt sank sammen. Os i dækningerne i G-stillingen, derimod mærkede kun et kraftig ryk i jordbunden - ikke engang så kraftig, om vi havde forventet. Så sprang vi op og stormede frem for at gøre vores arbejde. Vores artilleri havde allerede iværksat deres spærreskydning, mens det overraskede fjendtlige artilleri behøvede flere minutter, før de begyndte at skyde. Det engelske infanteri kom sig hurtigere over deres overraskelse, og begyndte at lægge vores venstreflanke under en heftig gevær- og maskingeværild. Men i mellemtiden var håndgranat-gruppen under Wiesehan allerede for længst nået kraterkanten, og var gået i gang med at etablere et nyt sappehoved. Også Vizefeldwebel Schubert fra 12. Kompanie fordelte allerede sine folk i granathuller i retning mod krateret, for at forbinde disse til en løbegrav. Resten af 11. Kompanie besatte igen hurtigt den rømmede del af den forreste grav. Som den fjendtlige artilleri begyndte, var alle på deres nye pladser, og allerede i nogen dækning.

Den østlige kraterkant blev efter en hurtig rekognoscering fastslået til omkring 30 meter fra vores forreste grav. Krateret selv var omkring 30 meter bred, 40 meter lang og 10 meter dyb. Mod nord havde den opslængede kalksten dannet en omkring 6 meter høj vold, mens den øvrige del kun var omgivet af en 2 meter jordvold. Wiesehan havde handlet korrekt i kun at besætte den østlige og ikke den vestlige kant af krateret. For 70 meter foran vores grav ville han være i alt for stor risiko for at blive omgået og afskåret af fjenden. Den fjendtlige sappe, der lå omkring 4 meter overfor vores Sappe Nr. 5, var ikke gjort helt ubrugelig af den sydlige kraterkant, og også fra nord kunne den høje kraterkant meget let anvendes som udgangspunkt for et fjendtligt håndgranat angreb. Kort før kl. 21 forsøgte virkelig enkelte frække Tommys fra denne sappe at klatre ind i krateret. De blev dog hurtigt igen fordrevet af Wiesehans håndgranater og den igen indsatte spærreskydning fra artilleriet. Det blev imidlertid herunder konstateret, at krateret var for bredt til at man kunne kaste håndgranater tværs over det, og derfor fik håndgranat-gruppen hurtigt hentet sine geværer, der var blevet efterladt inden stormen, før med disse at kunne beskyde den modsatte kraterkant.

Klokken 21 ophørte artilleriilden fra begge sider, og det blev helt roligt hos os. Arbejdet blev ivrigt fortsat. Kl. 2130 blev der over den retablerede telefonlinje (tidligere ødelagt under artilleriilden) meldt, at forbindelses-graven til kraterposten var nået en meters dybde. Etableringen af pigtrådshindringer blev påbegyndt. Herunder led imidlertid pionerer og mandskab fra 10. Kompanie tab til håndgranater, kastet fra de nærliggende fjendtlige sappe, og arbejdet gik i stå. Så overtog den ivrige Vizefeldwebel Buck fra 11. Kompanie, der hidtil uden at have fået ordre hertil, personligt havde medvirket til udbygningen af sappehovedet, også færdiggørelsen af hindringerne, assisteret af Unteroffizier Rackmann fra 12. Kompanie. Først da Buck blev ramt af et geværskud i venstre arm, blev han mod sin vilje tvunget til at indstille arbejdet.

Kl. 0200 overtog en gruppe under Gefreiter Götsche kraterstillingen. Man nærmede sig nu efterhånden dagry, og det drejede sig om at passe på. Ganske rigtig. Omkring kl. 0400 forsøgte en engelsk håndgranatgruppe at nærme sig vores kraterpost fra venstre flanke. Den blev imidlertid opdaget i rette tide, og afvist med håndgranater. Også vores artilleri reagerede øjeblikkeligt på røde lyskugler med en spærreskydning, og på den måde blev det fjendtlige forsøg kvalt i fødslen. Kort efter forsøgte englænderne sig endnu en gang, mere forsigtig samtidig fra syd og nord. Englænderne, der til højre sneg sig frem langs den høje kalkvold, blev i første omgang ikke bemærket. Men lige så snart de afslørede deres tilstedeværelse ved at kaste håndgranater, var deres skæbne beseglet. Götsche tog sin jakke af, for bedre at kunne kaste, og herefter fløj den ene håndgranat efter den anden derover, indtil fjenden gav op og trak sig tilbage. Også dette forsøg blev afvist, og den nye fremskudte post var herefter fast i vore hænder. Desværre blev under dette sidste angreb, efter at der hidtil kun havde været enkelte lettere sårede, Vizefeldwebel Nordhorst dræbt af et skud i hovedet. Da han hørte angrebet, var han på eget initiativ stormet frem for at deltage i forsvaret.

Hele den følgende dag forblev det roligt bortset fra artilleri- og minekaster ild, der så at sige hørte til dagens orden. Det kom til mange forsøg på at »ændre vores stillings landskabelige udseende«. Krateret fik betegnelsen »Nummer VII«, da der allerede eksisterede 6 tyske eller engelske krater i divisionens ansvarsområde. Om aftenen var der igen opstandelse. Der var opfanget en engelsk telefonsamtale med følgende indhold: *»Vores grav er stærkt beskadiget. Retableringsarbejdet vil tage lang tid. Det tyske krater er meget dyb. Vores sprængtunnel er styrtet sammen. Det er ladet og kan udløses til enhver tid«*. På den baggrund iværksatte vi de nødvendige forholdsregler for under en fjendtlig sprængning eller kontra-sprængning ikke at få tab, og for øjeblikkeligt at være parat til et modstå et efterfølgende angreb. Kl. 20 mærkede vi også en mindre rystelse, men intet yderligere skete. Det kunne derfor højst dreje sig om en underjordisk kontra-mine, der kun skulle ødelægge vores tunneler, og derfor ikke efterlod sig et krater på overfladen. Imidlertid kunne vi konstatere, at vore tunneler ikke var blevet beskadiget, og vi forblev i usikkerhed om, hvad der i virkeligheden af sket derovre.

De næste dage og nætter blev anvendt til yderligere udbygning af den nye post og til at forbinde den med den hidtidige Sappe 5. Ydermere blev flere maskingeværer og geværgranat affutager opstillet, så de kunne beskyde kraterets nord- og sydkant, og dermed kvæle ethvert fjendtligt angrebsforsøg i fødslen.

Som netop der til venstre ved R.I.R. 86 blev gennemført en minesprængning, åbnede englænderne en kraftig artilleri- og minekasterild mod vores afsnit. Hovedgraven blev til venstre for Krater VII kraftigt beskadiget af enkelte fuldræffere, og også selve krater-sappen modtog helt uventet præcis granatild. (Jeg erfarede på et senere tidspunkt, at englænderne ved dagslys med shrapnels havde indskudt sig, uden at vi derunder havde haft bange anelser). For at undgå unødvendige tab, lod afsnittets delingsfører, Leutnant Jeschke, herefter posten kun besætte med tre mand. Hertil meldte sig frivilligt Unteroffizier Cords, Krigsfrivillig Garlitz og Musketier Diestel. Disse tre hold ud på det farlige sted indtil en fuldræffer ramte umiddelbart i kraterkanten og fuldstændig begravede posten. De tre modige var begravet i jord til brystet, men efter at de ved gensidig hjælp havde gravet sig fri, viste

det sig, at de som ved et mirakel var fuldstændig uskadte, og at kun sappeposten var blevet ødelagt. Posten måtte altså alligevel rømmes helt, og de tre trak sig tilbage til hovedgraven, hvorfra de fortsatte deres observation.

I mellemtiden var der også noget længere til venstre sket en ulykke. Indgangen til Tunnel Atis blev ramt af en mine-fuldræffer, hvori der sad otte mand uden nogen form for værktøj til igen at grave sig fri. Også den nærliggende post var styrtet sammen, hvor Ersatzreservist Jessen blev begravet. Unteroffizier Cordes havde næppe hørt om episoden før han, selvom artilleri- og mineilden fortsatte, og det ramte sted var så ødelagt, at der ikke længere var nogen form for dækning, fik i gang med spade og hakke for at befri de begravede. Under arbejdet fik han hjælp fra Krankenträger Sammelhann og Reservist Rathjens. Snart var Jessen, stadig i live, igen bjærget, og kort herefter var der også oppefra lavet et hul til minegangen, hvorigennem de otte en efter en kunne kravle ud, sunde og hele, om end noget medtaget af rædslen.

Så døde beskydningen endeligt ud, og krater-posten skulle igen besættes, opryddes og igen indrettes til forsvar. Som var dette en selvfølge, overtog Cordes endnu engang denne opgave, denne utrættelige, pålidelige, ægte tyske helt. Hvis nogen, havde han denne dag gjort sig fortjent til sit E.K. I. Indtil han endeligt fik denne gik der dog endnu nogle måneder. I første omgang blev han i det mindste på grund af tapperhed overfor fjenden forfremmet til Vizefeldwebel. Elleve måneder senere blev denne gode kammerat ved Neuvile-sur-Margival for evigt revet bort af en granat.

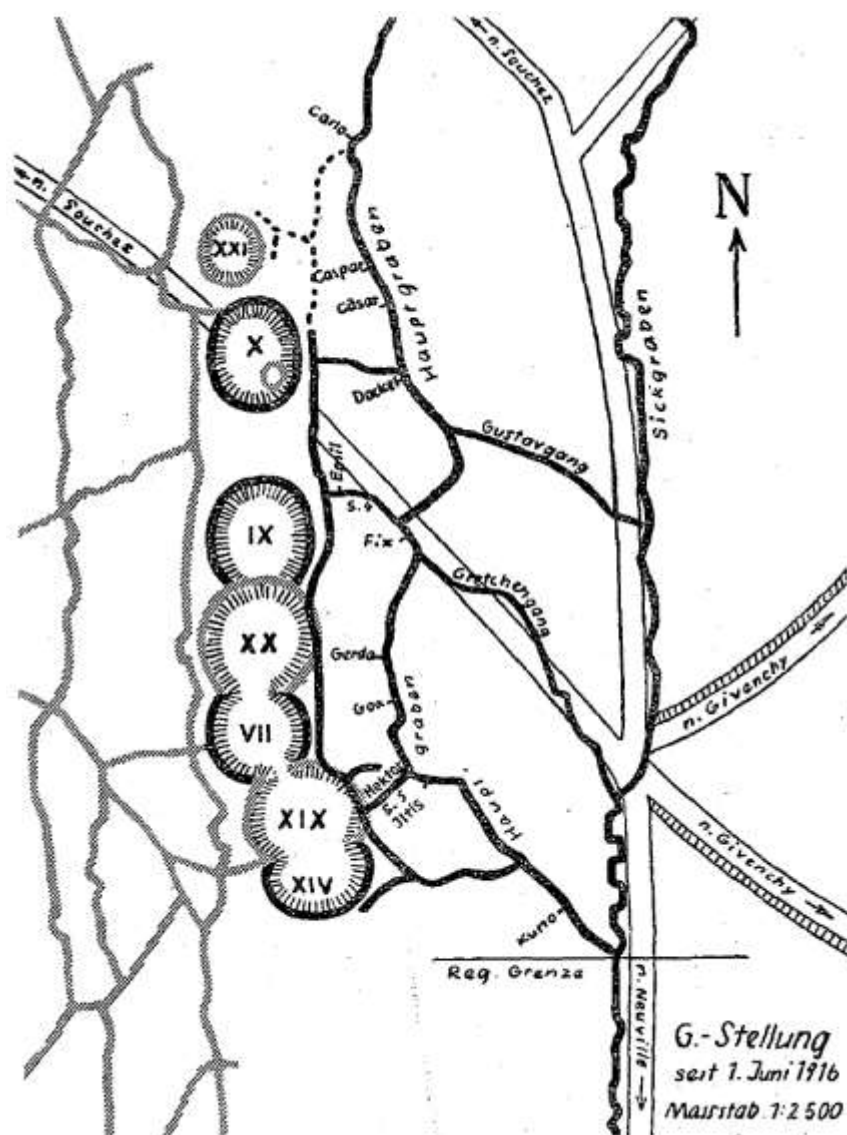
Der ventede os allerede en ny spænding. Fra aflytning af englændernes telefon fremgik, at der om natten mellem kl. 0030 og 0230 ville blive sendt kraftige kamppatuljer frem mod vores linje. Det var åbenbart, hvor langs Afsnit G de måtte forventes: langs kraterets sydkant, hvor vores grav og sappen netop var blevet ødelagt af det voldsomme bombardement. Det drejede sig derfor om med alle kræfter, at gøre den forsvarsmæssig igen, og hele kompagniet blev indsat heri. Desuden blev maskingeværer og geværgranat fordelt i stillinger dels langs kraterets sydkant, dels på vores egen kraterpost – sidstnævnte for det tilfælde, at et fornyet artilleribombardement igen ville gennemtvinge en rømning af denne, og herefter anvendt af englænderne som indbrudssted. Også »grosse Gottlieb« blev indsat mod den fjendtlige sappe, hvorfra angrebet formentlig måtte forventes. Men Tommy kom ikke. Formodentlig anså han operationen for uigennemførlig på grund af vore geværgranater og utallige lyskugler. Men der måtte gøres gengældelse for, at han så formålsløst havde holdt os i forhøjet beredskab natten igennem: helt uventet lod jeg »groben Gottlieb« sende en stor »askeskuffe« [”Ascheneimer”] over, hvis afslørende lysende, brændende tænder, lumsk var skjult under en kappe. På den måde fulgte der midt i den stille nat - fuldstændig uventet - ved Krater VII en voldsom eksplosion, der i den grad gjorde englænderne så bange, at der derovre i en halv time overhovedet intet rørte sig: ingen lyskugle blev sendt op, ikke et skud faldt, ingen håndgranat eksploderede, ikke en skade skramlede. Med rette havde Tommy en frygtelig respekt for den »groben Gottlieb«. Dermed var formentlig også endegyldigt enhver risiko fra en fjendtlig patrulje i denne nat forsvundet, og det forhøjede beredskab kunne igen ophæves. I mellemtiden, mens vi på den måde måtte anstrenge os, havde pionerer og deres transportgrupper i alt ro og stilhed ladet Tunnel Cäsar og Fix med sprængmidler.

For 11. Kompanie var det i denne omgang sidste nat i G-stillingen. Det havde de sidste dage haft det ganske hårdt. Det skulle derfor denne gang allerede afløses af 4. Kompanie efter 7 dage i stedet for de sædvanlige 8. Den 29. april omkring kl. 0300 ankom Leutnant Everding med sine folk, og 11. Kompanie kunne, tilfredse med det gjorde arbejde og de forestående hvileperiode, i den dæmrende forårmorgen marcherer mod hvilekvartererne i Sallaumines.

4. Kompanie fik med det samme en masse at bestille i det nervepirrende afsnit G(rusom). Allerede om morgenen kl. 0615 blev de forskrækket af en ubehagelig rysten af jordbunden. En nærmere undersøgelse viste, at englænderne havde forsøgt at ødelægge vores allerede ladede Tunnel Cäsar. Tilsyneladende havde de en fornemmelse af den truende fare. Det lykkedes dem imidlertid ikke at afværge truslen. Tunnel forblev uskadte, og der opstod kun et mindre krater foran Gustav-Gang løbegraven. Derfor kunne den planlagte udløsning af Minerne Cäsar og Fix gennemføres den følgende dag, 30. april.

Endnu engang stod alle parate kl. 20 for efter de gennemførte sprængninger at besætte de to nyopståede kraterer. Denne gang var det nødvendigt med en betydelig større opstilling for at kunne sikre den nye opståede linje og fastholde denne. Til hver kraterkant blev der øremærket tre grupper fra 4. Kompanie, og desuden skulle yderligere flere grupper fra 7. Kompanie følge lige efter for at forbinde de nye kraterer med hinanden og forbinde disse med den gamle.

Præcist kl. 20 udløstes sprængningerne. I midten af G-Stillingen, 10 meter foran vores Sappe 4, opstod der fra Tunnel Fix et 60 meter stort krater (Nr. IX), der ødelagde den overfor liggende engelske sappe og den tilstødende del af den engelske grav. Til højre for Gustav-Gang lavede Tunnel Cäsar et 40 meter stort krater (Nr. X), der ligeledes med sin vestkant ramte den fjendtlige grav, og ligeledes opslugte krateret fra gårdsdagens engelske

sprængning. Den østlige kant af de tre tyske kraterer dannede nu en nogenlunde lige, nord-syd gående linje, der totalt med de opståede jordvolde mellem kraterne, strakte sig over omkring 150 meters længde.

Umiddelbart efter sprængningerne kunne observationsofficererne, Leutnant Ernst Möller og Wulf følge, hvordan besætningen fra de ikke berørte dele af den engelske grav faldt tilbage til anden linje, og herfra begyndte at skyde og kaste håndgranater. Også fra højre skød engelsk infanteri overfor vores Afsnit F, mens til venstre engelske maskingeværer flankerede vores Afsnit H. Den spærreild, det engelske artilleri udløste kort efter den tyske, gjorde sig ligeledes ubehagelig bemærket. Som resultat lykkedes det ikke begge vores stormgrupper med det samme at trænge frem til kraterkanten, ikke mindst fordi pigtrådshinringen foran vores Sappe 4 som følge af sprængningerne var forvandlet til et uigennemtrængeligt virvar. Først efter at det tyske artilleri kl. 2020 blev flyttet fra den 1. til den 2. engelske grav, blev den fjendtlige gevær- og maskingeværild mindre, og herefter kunne stormgrupperne uden alt for store tab rykke frem. I nærheden af Gustav-Gang løbegraven trængte Feldwebelleutnant Fehrmann frem til østkanten af Krater X, mens det lykkedes Stormgruppe Petersen fra det gamle Krater VII at besætte det nye Krater IX. På højre fløj afviste Stormgruppe Fehrmann på et senere tidspunkt et engelsk patruljeforsøg, der nærmede sig Krater X fra nord. Så opstod der fra kl. 21 en stilstand, hvor de klagjorte grupper fra 7. Kompanie kunne begynde transporten af sandsække, panser skydeskår og ruller med pigtråd. Udbygning af den nye stilling, der var skubbet frem til den østlige kraterrand, kunne begynde.

Fører for stormkompagniet (4.), Leutnant Everding, kunne dog hurtigt fastslå, at det med de disponible arbejdsgrupper fra 7. Kompanie og det disponible materiel, ville være umuligt at bygge den nye grav langs kraterne på grund af dens store længde. Han anmodede derfor indtrængende om forstærkninger. På dette blev 6 grupper fra 5. Kompanie sendt frem til Afsnit G med yderligere byggemateriel, mens 8 grupper fra 6. Kompanie tilgik 7. Kompanie til forstærkning af stillings byggeriet. På den måde lykkedes det alligevel i løbet af natten til 1. maj, til højre for Gustav-Gang, at etablere en løbegrav til Krater X og at forlænge Sappe 4 frem til Krater IX. Ydermere blev begge de nye krater udbygget med et sappehoved, og forbindelsen mellem dem og med Krater VII i det mindste etableret som en lav grav. Dermed var grundlaget for en ny, sammenhængende kraterstilling 30-50 meter foran den hidtidige første grav gjort færdig.

De næste nætter fortsatte bygningen af den nye grav. Talrige, ret lavtflyvende engelske flyvemaskiner dukkede op over os for at tage det nye billede i øjesyn og formentlig også for at undersøge situationen omkring vore øvrige minegange. Artilleri- og minebeskydningen af G-stillingen var også heftigere end sædvanlig. Også hele det bageste område blev beskudt med tungt artilleri, Fosse 6 og Saalburg endda af enkelte 38-cm, der rev huller i jorden på op til 8 meters bredde og 4 meters dybde, uden dog at anrette skader.

Om aftenen den 2. og 3. maj blev der ved vores venstre nabo udløst miner, Krater XI ved RIR 86, Krater XII og XIII ved IR 163. Ved denne lejlighed tog engelsk artilleri også vores Afsnit G under særlig kraftig ild. Alligevel deltog besætningen på venstre fløj af vores krater-grav, Unteroffizier Adamowky fra 1. Kompanie med sin gruppe med flankerende skydning ivrigt i forsvaret mod fremtrængende englændere.

Den 9. maj kom det igen ved vores regiment til udløsning af en mine: kl. 2145 skulle Tunnel Atis på venstre fløj af G-afsnittet udløses. 12. Kompanie, der lå i stillingen her, blev udset til at besætte kraterenden, mens 9. Kompanie skulle stille materiel- og arbejdsgrupper. Ved denne lejlighed kunne der mærkes to rystelser i jorden kort efter hinanden. Det nye krater XIV sydøst for VII fik en oval form og beskadigede også vores egen Sappe 5. Dette lod formode at den tyske sprængning også udløste en engelsk sprængladning. Straks efter sprængningen trængte stormgrupperne fra 12. Kompanie frem uden at lade sig holde tilbage af en tung engelsk minegranat, der slog ned i nærheden. Kort efter begyndte en stadig kraftigere infanteri- og maskingeværild fra fjenden, og lidt senere blandede også hans artilleri sig i beskydningen. Da de imidlertid primært beskød Sick-graben og Givenchy sänkningen, blev stormgrupperne ikke standset heraf, og kunne besætte øst og sydøst kanten af det nye Krater XIV.

Det tyske artilleri var i starten fuldstændig tabs, da stormkompagniet ikke fandt det nødvendigt at udløse spærreskydning gennem opsendelse af røde lyskugler. Først omkring kl. 22, som de engelske shrapnels og granater stadig heftigere slog ned, begyndte også vores artilleri at skyde, og operationen forvandlede sig til en længere varende artilleriduel, som først sluttede omkring midnatstid. Resten af natten blev brugt til at etablere en grav til knælende skytte langs sydkanten af kraterne, at etablere en gruppe postering ved den østlige kant og til at forbinde denne med den gamle Sappe 5 med en løbegrav. Derimod måtte etableringen af en forbindelse mellem den sydøstlige kant af Krater XIV og den hidtidige første grav, udsættes til senere.

Mens det engelske infanteri om natten efter sprængningen indskrænkede sig til forsvar, forsøgte det næste aften (10. maj) kl. 2030 et angreb mod venstre fløj fløj af vores nye kraterstilling. Allerede en time før landede flere minekasterminer i omegnen af Krater XIV, uden tog at koste os tab. Før afskydning af en mine udløstes et højlydt fløjt for at advare de engelske poster, men gjorde det samtidig muligt for os til i rette tide at søge dækning. Straks efter hver eksplosion rykkede folk imidlertid hurtigt tilbage på post. Derfor fandt den engelske patrulje, der efter beskydningens afslutning arbejdede sig frem nord og syd for Krater XIV, ikke som de formentlig havde håbet, vores nye kraterstilling ubesat, men blev mødt af håndgranater. De besvarede den uvenlige modtagelse på samme måde. Herunder gjorde vore poster imidlertid den smertelige erfaring, at de små engelske ægformede håndgranater fløj langt længere end vores stavhåndgranater. Posten ved Krater XIV så sig derfor tvunget til foreløbig at rømme sydøst kanten af krateret og falde tilbage til den østlige rand.

Kampen på håndgranater bredte sig yderligere og omfattede til sidst næsten alle kraterne i Afsnit G. Også det engelske artilleri begyndte at deltage. I første omgang beskød det hovedgraven og stikgravene med lette shrapnels og granater, senere fulgte tungere granater også over det bageste område helt til Givenchy. Nu blev også den tyske spærreild påkaldt, og med hjælp herfra lykkedes det 12. Kompanie at afvise de fjendtlige angreb langs hele kraterstillingen. Desværre mistede vi under forsvaret 2 døde og 17 sårede, langt flere end under gårdsdagens storm. På den anden side var med afvisningen af de fjendtlige forsøg, den nye stilling, også Krater XIV, endegyldigt sikret. Herfra blev den under flittigt arbejde til en hele tiden stærkere sikring af det vigtige fem-vejskryds i Vimy-ryggens sadel mellem Souchez og Givenchy.

Mens på den måde i vores regiments Afsnit G englænderne fortsat var underlegne i forhold til os, fordi det i begyndelsen af marts var lykkedes at opnå et betydeligt forspring, gik det i den sydlige del af Vimy-ryggen min-

dre godt for de af divisionens regimenter, der var placeret her. Her skiftedes der mellem tyske og engelske sprængninger, og ofte blev herunder den forreste tyske grav i betydelig grad beskadiget og dens ulykkelige besætning begravet. Det blev derfor besluttet at gennemføre et *divisions angreb* til over anden fjendtlig grav, hvor indgangene til sprængtunnelerne fandtes, for på den måde at bringe en afslutning på minekrigen på Vimy ryggen. Efter omhyggelige forberedelser, herunder en betydelig forstærkning af vores artilleri, fandt dette angreb sted om aftenen den 21. maj og opnåede fuldstændig succes. En fire timers virkningskydning med artilleri og minekastere ødelagde de fjendtlige grave og jagede besætningen ned i de bagved liggende dækninger, så da stormen begyndte kl. 2146, blev den forreste fjendtlige grav nået uden noget problem. Også den anden, og på steder endda den tredje, engelske grav blev nået over en bredde på 1700 meter, ganske vist på steder først efter hårde nærkampe. Alle mineskakte faldt på vore hænder. 8 officerer og 220 mand blev taget til fange. Samtlige modangreb fra reserven blev afvist.

Angrebet blev fra vores division gennemført af IR 163, RIR 86 og Res.Jäg.Batl. 9, og desuden 5. Garde-Regiment zu Fuss. Derimod forblev linjen uændret i vores Regimentsafsnit, da vi jo havde større fordel i forhold til englænderne foran end længere til venstre. Naturlig måtte også vores regiment, under det tyske angreb og de engelske modangreb, i flere dage langt ligge i forhøjet kampberedskab, og også lide under den fjendtlige spærreild. Særlig i G-afsnit blev en meget tung engelsk minekaster fundet ubehagelig, der er ved denne lejlighed som noget nyt blev bragt i stilling. Alligevel forblev vore tab indenfor acceptable grænser.

Langt vanskeligere at udholde var, at efter vore venstre naboregimenters succesfulde fremstød, den nervebedbrydende minekrig ikke alene fortsatte uden pause, men derimod nu først rigtig blev alvorlig, så den ene rystende oplevelse fulgte den anden. Den 26. maj kl. 0640 blev vi forskrækket af en engelsk sprængning ved Krater VII, der i en time blev fulgt af en heftig fjendtlig artilleri beskydning. Denne gang var det ganske vist gået godt for os, formentlig på grund af en fejltagelse ved de engelske pionerer. Vi kunne i hvert fald konstatere, at sprængningen i stedet for at skade os, i stedet havde ødelagt et stykke af den engelske grav. Det var imidlertid klart, at vi fra nu af hele tiden måtte være på tærne. Allerede samme dag bemærkede vore lyttende pionerer i Tunnel Dackel mistænkelige lyde, og det blev derfor besluttet at komme modstanderen i forkøbet. Næste morgen kl. 0630 blev der fra denne tunnel udløst en kontra-mine, uden at det efterfølgende kunne konstateres, om denne havde ødelagt den fjendtlige tunnel eller ej. Få dage senere blev der til til højre og venstre for Tunnelindgang Hektor opfanget umiskendelige tegn på en ubehagelig fjendtlig hensigt. I et forsøg på i sidste øjeblik at forhindre denne skæbne, besluttede vi os til at udløse endnu en kontra-mine i Hektor, selvom herved også vores egen kraterstilling kom i farezonen. Kontrasprængningen fandt sted den 31. maj kl. 0740. Som vi havde frygtet styrtede vores forreste grav ved Krater VII sammen over en længde på 12 meter, uden at dette offer havde lønnet sig. Vores hensigt om at komme den fjendtlige sprængning i forkøbet, havde vi ikke opnået. Skæbnen tog sit forløb.

Englænderne have i den sidste tid være særlig ihærdig med deres tunnelarbejde overfor vores G-stilling, og selvom vi her hele tiden i dette afsnit var foran fjenden, så de ikke kunne true vores hovedstilling, blev truslen mod vores kraterstilling og vores minetunneler hele tiden større. Allerede dagen efter ovennævnte kontrasprængning udnyttede de vore store skader til deres store, planlagte modangreb mod den nye stilling, vores division havde erobret den 21. maj.

Den 1. juni trommede de fra kl. 1630 først halvanden time mod vore artilleristillinger og minekastere, å yderligere i 4½ time mod vores divisions forreste linje med shrapnels, granater og miner af alle kalibre. Vores regimentsafsnit fik herunder sin rigelige andel, så vi om aftenen befandt os i en ret ubehagelig situation. Men det skulle blive endnu værre. Kl. 2220 følte vi pludselig en så kraftig jordrystelse, som vi under vore egne sprængninger aldrig tidligere havde mærket, og kort efter fulgte flere, lige så kraftigere rystelser i jorden, der truede med at bringe vore dækninger til sammenstyrtning. Jordskælvet synes ingen ende at ville tage. De få sekunder, de i virkeligheden varede, føltes for os som lange pinefulde minutter. Endeligt faldt jorden til ro under vore fødder, og vi kunne forsøge at fastslå, hvad der i virkeligheden var sket. Da der måtte være gennemført engelske sprængninger i vores regimentsafsnit, var os på forhånd sikker, og ganske rigtigt havde flere poster set, som under vore egne sprængninger, voldsomme ildtunge stige mod himlen foran G-afsnittet. Imidlertid var det i mørket vanskeligt præcis at fastslå de nærmere resultater. Samtidig blev vores opmærksomhed pludseligt fanget mod venstre, hvor der fra forskellige steder blev sendt røde lyskugler op, hvorefter vores voldsomme artilleri spærreskydning øjeblikkeligt begyndte, der i heftighed endda oversteg den engelske trommeild. Tilsyneladende forsøgte englænderne her at tilbageerobre den stilling, de havde mistet 21. maj (hvilket imidlertid overhovedet ikke lykkedes på grund af den overvældende tyske ild, der præcist på rette tidspunkt blev iværksat.

Imens afventede stillingskompagniet fra vores regiment, nemlig det i Afsnit G liggende 10. Kompagni, med stor spænding på det sikkert formodede angreb på vores kraterstilling omkring 5-vejs krydset. Men intet skete. Ikke en englænder los sig blikke. Men hvad havde så været formålet med sprængningerne? Havde det kun været

en afledning under det egentlige angreb til venstre? Eller skulle det blot være en hævn for den skade, vore tidligere sprængninger havde forårsaget hos dem? Sidstnævnte havde de i hvert fald opnået, hvilket 10. Kompanie med gysen kunne fastslå, da de efter at angrebsfaren var aftaget, fik tid til at undersøge tilstanden af deres stilling. Ved Tunnel Hektor, hvorfra nyligt de mistænkelige lyde var blevet opfanget, var der ved sprængningen opstået et stort krater (XIX), der til venstre delvist overlappede vores gamle Krater XIV og til højre VII. Dette nye krater havde ødelagt en stor del af vores forreste grav med to forbindelsesgange, og havde for evigt begravet besætningen på 14 mand. Desuden var Tunnel Hektor fuldstændig ødelagt, og også de her arbejdende pionerer og 3 mand fra 8. Kompanie var gået tabt. Mellem vore Krater VII og IX var der ligeledes opstået et stor krater (XX), der havde skadet vores forreste grav. Alta den opslængede kalkjord var landet mod nord på kanten af Krater IX, og her dannet en stor hvid kalkmur, der beherskede hele området. Senere viste det sig, at der nordvest for Krater X, også var opstået endnu et lille ny krater (XXI). Denne lå imidlertid så langt foran vores grav, at den ikke havde anrettet skader.

Leutnant Augustiny og hans 10. Kompanie lod sig imidlertid ikke slå ud af den forfærdende hændelse, men begyndte trods store tab til begravede og sårede, og trods den fortsatte artilleri beskydning, med den nødvendige retablering. Graven mellem Krater VII og XIV lod sig ganske vist ikke retablere, men der måtte i det mindste graves nye løbegrave til begge de gamle kratere på kanten af det nye Krater XIX. Desuden var retableringen af graven på kanten af det nye Krater XX nødvendig, og der måtte skydes en post frem på den høje kalkmur mellem Krater XX og IX for her i tide at kunne opdage et fjendtligt fremstød på disse farlige steder. Der var derfor meget at gøre for det hårdt ramte 10. Kompanie.

Hos Afsnikskommandøren og i regimentets kommandostation gjorde man sig i mellemtiden store sorter over Afsnit G, da man siden sprængningen som resultat af ødelagte telefonlinjer, ikke havde modtaget nyheder herfra. Endeligt omkring midnat nåede de første meldinger frem fra Leutnant Augustiny, at der ganske vist var opstået store skader på grund af de engelske sprængninger, men at der ikke var sket angreb, og at stillingen stadig blev fastholdt. Denne melding var af Spielmann Junge bragt frem til Afsnit F gennem voldsom artilleriild, og herfra blev den sendt telefonisk videre.

Da denne melding nåede frem, var den imidlertid allerede blevet overhalet af udviklingen. Kl. 2340 forsøgte englænderne alligevel gennem et håndgranatangreb at trænge ind i Afsnit G. Da imidlertid vores artilleris spærreskydning udløstes øjeblikkeligt af de røde lyskugler, lykkedes det 10. Kompanie med håndgranater, gevær- og maskingeværild hurtigt at afvise angrebet. Allerede kl. 0025 nåede en ny melding fra Leutnant Augustinus igennem til Afsnikskommandøren, endnu engang bragt frem til Afsnit F af Spielmann Junge.

På dette tidspunkt blev nogle grupper fra 9. Kompanie sendt til disposition for Afsnit G. Leutnant Augustiny anvendte dem på højre fløj, hvor man nu først havde opdaget det længere væk liggende nye Krater XXI. Englænderne havde besat dens østlige kant, og kastede herfra håndgranater mod vores stilling i det gamle Krater X. Nu blev der imidlertid energisk rykket frem mod det, og det lykkedes at kaste dem tilbage til den vestlige kraterkant. Dem østlige rand blev udbygget til en postering, og denne blev i løbet af de næste nætter forbundet med nordlig forlængede kratergrav. På den måde endte det engelske angreb på dette sted med en forbedring af den tyske stilling.

Den heftige artilleriduel fortsatte i natten til 2. juni helt frem til omkring kl. 0200. Så svandt den ind til en forstyrrelsesild, som fortsatte mindre og mindre, indtil den ophørte i løbet af formiddagen. Efterfølgende herskede der i hele vores divisionsafsnit fuldstændig ro – udmattelsens stilhed.

I et par uger blev vi forskånet for yderligere minekrig. Kun to fjendtlige kontraminer i området ved Tunnel Cäsar blev bemærket, den ene 8. juni om aftenen kl. 1815, den anden den 16. juni kl. 2020. Ved disse gik det imidlertid meget »fredeligt« til. Artilleriet tav fuldstændig. Skader blev der ikke rettet mod os.

Imidlertid gik gravearbejdet under jorden videre for fuld kraft. Den 28. juni var englænderne så langt, at de kunne skride til en ny sprængning. Om natten til 29. juni, kort efter midnat, sprang deres miner i området ved Tunnel Cäsar, Dackel og Emil. Da vores pionerer allerede gennem længere tid havde forventet en fjendtlig sprængning, havde vi kun besat kratergraven med en mindre styrke. De seks mand fra 2. Kompanie, der blev lettere såret ved sprængningen, kunne hurtigt igen graves fri. Heller ikke vores grav blev nævneværdigt beskadiget, da sprængningspunktet lå temmelig langt mod vest og den opslængede jordmasse hovedsageligt landede på den engelske side. Det nye krater (XXII) forbandt vores gamle Krater IX og X, der nu udgjorde en sammenhængende lavning.

Vore minetunneler Cäsar, Dackel og Emil havde ganske vist lidt meget ved sprængningen, men lykkeligvis var forholdsvis få personer omkommet herunder, da der netop på sprængtidspunktet var »lyttepause«. Derfor var der ingen arbejdere i tunnelen, kun observatører. Tambour Dieckmann og Wehrmann Glazienski fra 3. Kompanie trængte ned i tunnelen for at bjærge de begravede pionerer, selvom kun den førstnævnte kunne bringe iltap-

parat med ned. Det lykkedes dem også at bringe to pionerer ud, desværre kun som døde. Under det tredje forsøg blev den tapre Glazienski desværre dødeligt forgiftet af gasserne fra sprængningen.

Kl. 0110 forsøgte en engelsk afdeling på omkring 25 mand under føring af en officer fra Krater XX at trænge frem til vores grav. Offizierstellvertreter Prödel fra 2. Kompanie traf imidlertid øjeblikkeligt modforholdsregler. Han påkaldte vores spærreskydning gennem røde lyskugler, og kastede angriberne tilbage med håndgranater og flankerende geværild. Fjenden måtte under betydelige tab flygte tilbage til sin udgangsstilling.

I den følgende tid havde kun vi igen et forspring i mineaktiviteten. Den 4. juli kl. 1600 gennemførte Mineurkompanie 293 i Afsnit F fra Tunnel Carlo en kontrasprængning mod nærliggende fjendtlige minegange. Om natten til 8. juli skulle så højre og venstre gren af den i mellemtiden reablerede Tunnel Cäsar og Tunnel Fix lades med sprængstoffer, førstnævnte med 9.000 kg, den anden med 4.250 kg og den tredje med 4.000 kg.

Netop som transportgrupper imidlertid var undervejs med sprængstofferne, begyndte kl. 2 en heftig, halv times ildoverfald mod hele vores regimentsafsnit. I forbindelse med denne trængte en engelsk patrulje på omkring 30 mand ind i første grav af F-stillingen, og forsøgte herfra at fjerne et maskingevær. Det lykkedes dog folk fra 5. Kompanie og M.G.K. at trænge patruljen tilbage og generobre maskingeværet. En englænder blev taget til fange og 8 døde fandt man næste morgen hængende i pigtråden.

Det engelske patruljeangreb var dermed fuldstændig mislykkedes, men alligevel havde det alligevel opnået en mindre, ikke beregnet succes. Under det uventede ildoverfald havde vore transportgrupper efterladt kasserne med sprængstoffer og søgt dækning i de nærmeste dækningsanlæg. Som resultat kunne ladningen af tunnelerne ikke gøres færdig denne nat, og tidspunktet for sprængningen derfor udsættes. Først næste nat kunne resten af de godt 17 tons bringes frem og de sidste forberedelser hurtigst muligt gennemført.

Udløsningen af alle tre samtidige sprængninger blev gennemført den 9. juli kl. 2130. De ødelagde den fjendtlige kratergrav på flere steder. På grund af den store ladning i højre del af Cäsar opstod et stort nyt krater, der dannede en sammenhængende sænkning med begge de nordligste kratere X og XXI. Ved de to andre sprængninger, der ikke var halvt så store, dannedes der kun to små udvidelser mod vest af det yngste engelske Krater XXII fra 29. juni. Håndgranatgrupper fra 6. Kompanie besatte øjeblikkeligt østkanten af det store nye krater, og forhindrede herfra engelske patruljer i at sætte sig fast i den nordlige ende af kratersænkningen. På dette sted udspillede der sig i den følgende tid flere gange kampe på håndgranater, eksempelvis natten til 13. og til 14. juli kort efter midnat. Alligevel ændredes sig ikke de engelske og tyske linjer, og da også krigen under jorden efterhånden døde ud, ændrede sig linjen i dette område sig ikke væsentlig.

De ændringer i landskabets udseende, der var sket her i de foregående 11 uger, var imidlertid allerede betydelige. At en krig har indflydelse i politisk geografisk henseende og grænser ændres, er jo en gammelkendt sag. Her var der imidlertid sket endda omfattende fysisk geografiske ændringer, og nye sænkninger og bakker opstået. Jeg forestillede mig dengang, hvor store øjne en bonde fra Givenchy-en-Gohelle ville gøre, når han for første gang efter krigen kom gående ad den gammelkendte vej til Souchez, nåede bakken ved fem-vejskrydset, og her opdagede dette nye bjerglandskab. Hvor tidligere sadlen begyndte blødt at falde mod Souchez-dalen, strakte sig nu to over 200 meter lange brun-hvide jordvolde med et mærkeligt omrids, og mellem dem lå en dyb slugt, revet op fra kalkengrunden. I midten var slugten delt af en stor kalkbakke, der ragede op over hele området (nordkanten af Krater XX fra 1. juni). Den franske bonde ville ikke kunne forstå, hvordan dette fantastiske landskabsbillede var kommet i stand. For os, som havde gennemlevet hele forløbet af minekrigen ved femvejs-krydset, var dette mærkeligt billede et fuldstændig begribelig og »historisk forståelig« resultat af en kontinuerlig række af opståede kratere.

14. Kapitel: På Somme mod englænderne

Martinpuich og Foureaux skoven

juli/august 1916

Mens minekrigen udviklede sig omkring Femvejs-krydset, bemærkede vi i anden juni halvdel af året 1916 på andre områder en lang række ændringer i fjendens handlinger, der fik os til at formode et forestående større angreb. Eksempelvis bragte han den 17. juni en ny minekaster i stilling overfor os, hvis granater havde en endnu større virkning end den 20-cm kuglemine. Den forårsagede huller på 8-9 meter i diameter og 5 meters dybde i jorden. Lykkeligvis beskød englænderne med denne kun området mellem grusgrav 3 og Givenchy-sænkningen, hvor de formentlig troede vores store minekastere var placeret, mens de i virkeligheden var opstillet et helt andet sted. I modsat fald ville store skader hos os have været uundgåelige. Også den øvrige mine- og artilleri beskydning øgedes i den næste tid på den mest ubehagelige måde, og nu blev ikke kun hovedsageligt G-afsnittet, men hele regimentets stilling beskydt. Den 24. juni blev F-afsnittet ramt af ikke mindre end 88 store kugleminer og 800-900 artillerigranater. Om aftenen den 27. juni måtte desuden indføres forhøjet gasberedskab. Ganske rigtigt fandt omkring midnat et engelsk klorgas angrebs sted, men længere til højre. Vi blev i vores stilling ikke ramt. Vinden drev gasskyen i retning af Avion, hvor flere af vores folk i hvilebataljonen, der ikke havde deres gasmasker parat, havde ubehageligheder heraf. Den 2. juli om aftenen kl. 22 blev der gennemført endnu et engelsk gasangreb ved Loos. Vi kunne tydeligt følge det fra Giessler-højderne – der var stadig lyst nok – men blev også denne gang forskånet for at blive inddraget.

Også englændernes aktiviteter i luften øgedes markant i denne periode. Oberleutnant Immelmans Fokker-Eindecker fik nu meget at se til. I januar dette år havde vi med stolthed fået at vide, at han og Boelcke – begge tilhørte på dette tidspunkt Feld-Flieger-Abteilung 62 under vores IX. Reserve-Korps – efter nedskydning af det 8. fjendtlige fly var blevet tildelt ordenen *pour le merite*. I juni måtte vi ligeledes overvære, hvordan han fandt døden i sin nedstyrtende flyvemaskine. Den 18. juni omkring kl. 22 så vi over Avion en luftkamp mellem tyske og engelske flyvere. Specielt markerede en tysk Fokker sig der med dristige vendinger og dyk faldt over englænderne, og da også snart bragte en til nedstyrning. Pludselig så vi imidlertid til vore skræk, hvordan Fokkerens hale faldt af og hvirvlede mod jorden. Om det skyldtes et for kraftig sving eller en skade efter at være ramt, kunne vi ikke afgøre. Fokkeren vaklede først lidt frem og tilbage og styrtede så lodret til jorden. Enkelte folk, der hurtigt på cykel nåede nedstyrningsstedet mellem Avion og Sallaumines, fandt Immelmann, lufthelten, død under resterne af hans flyvemaskine.

Den 25. juni omkring kl. 17 så vi i luften et andet, i første omgang helt gådefuld skuespil. To fjendtlige lufteskadriller overfløj vores front, den ene på 6 fly direkte over Giessler-bakken, den anden længere mod nord. Som de var nået flere kilometer bag fronten, så vi pludseligt talrige små skyer løsne sig fra dem, og – syntes det os – at falde til jorden som en sølvskinnende regn. I virkeligheden drejede det sig om et brandbombe angreb mod vores lænkeballoner, og vi fik senere at vide, at lignende angreb havde fundet sted langs store dele af fronten. På trods af et stort antal bomber, opstod der hos os ingen skader, da ballonerne i tide var bragt i sikkerhed. (Først om aftenen lykkedes det alligevel en enlig engelsk flyver at skyde en af vores balloner i brand, så danne som en kæmpe fakkelt gyseligt faldt til jorden). Endeligt blev der af fjendtlige eskadriller på steder bag fronten nedkastet talrige flybomber. Af vore hvileområder blev Avion herunder også ramt.

Alle disse os hidtil ukendte begivenheder, og i det hele taget den overordentlige livlighed hos fjenden, tydede uden tvivl på, at han forberedte et eller andet stort. Men hvor? At det skulle ramme os her i Artois, regnede vi ikke med. Da vi så siden den 24. juni i det fjerne fra den anden side Arras kunne hører en voldsom, uophørlig torden, hvorimod artilleri- og minebeskydningen hos os i sammenligning kun syntes ubetydelig – i virkeligheden overhovedet ikke kunne sammenlignes med noget hidtidig i krigshistorien.

Snart kunne vi også i aviserne læse om den allerede dage lange og endnu ikke afsluttede trommeild ved Albert og Peronne i Departementet Somme, 50 kilometer fra os, hvor englændere og franskmænd sammen i et kæmpe slag under indsættelse af uhørt masseindsats af granater og miner, ikke kun forsøgte at slå bule i den tyske jernmur, men gennembryde denne. En gysen gik gennem os, mens vi tænkte på de ulykkelige, som måtte denne frygtelige haglbyge af stål i så umenneskelig lang tid, og vores gysen øgedes, som vi forestillede os, at også vi skulle gennemleve noget så frygtelig. Det varede imidlertid ikke længe før man herfra kaldte på hjælp, og nu kom også vi, omend det var med tungt hjerte. Det ene armekorps efter det andet måtte jo dengang rykke til Somme for sammen at standse vores fjendes uhyre overlegenhed, der jo havde hele verden som våbenkammer. En frisk enheds selvopofrelses kunne imidlertid på Somme kun standse fjendens forsøg på gennembrud i et par uger. Så var den forblødt, dens kraft tømt til sidste dråbe, og en og en anden, endnu usvækket enhed måtte springe til i stedet.

I sidste halvdel af juli kom rækken af blodofre også til os. I nætterne fra 16. til 18. juli blev vi på Giesslerbakken afløst af Garde-Grenadier-Regiment 5. Den 19. juli kørte vi med jernbane fra den sønderskudte banegård i Rouvroy til Sancourt, og marcherede herfra i løbet af eftermiddagen til Cambrai, det gamle ærværdige ærkebiskop sæde, der nu fra at være et rolig etape område, pludseligt var en myldrende hærlejr. Uophørlige skiftede frontregimenter med den tunge skæbne at være indsat i masseslaget, enten umiddelbart før indsættelse, eller dem, der totalt nedslidt returnerede fra de nærliggende slagmarker.

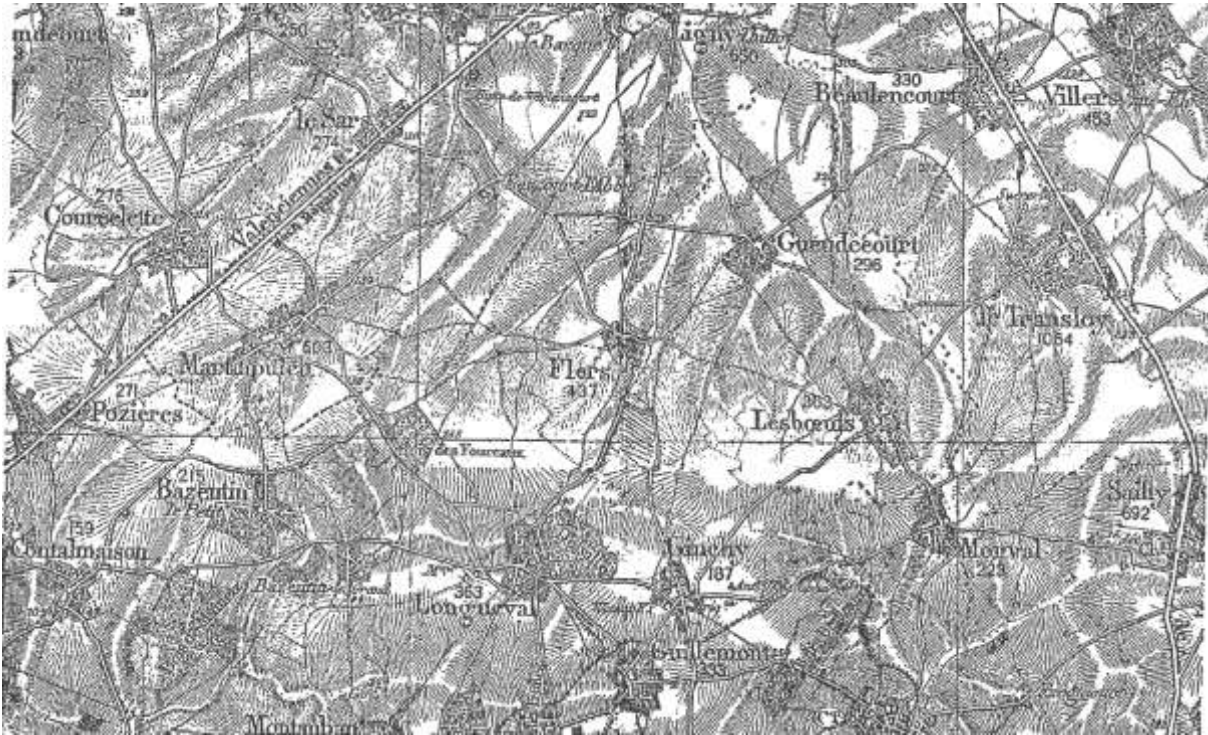
Den 20. juli, hvor hele vores korps hørte til hærreserven, blev der ved Cambrai gennemført en fredelig marchøvelse, men allerede den følgende nat blev det alvor. Som vores næste marchmål fik vi opgivet fronten mellem Somme og Ancre, og netop brændpunktet på det engelske stormløb: højderne ved *Martinpuich* mellem i vest *hovedvejen Albert-Bapaume* (en del af Nationalvej 29 mellem Rouen – Cambrai og Valenciennes) og i øst den hårdomkæmpede *Bois des Foureaux* *) og i sydøst den lige så omkæmpede *Bois Delville* ved landsbyen Longueval.

Om morgenen den 21. juli marcherede vores Regiment først i tåge, senere i en meget varm dag over Proville – Cantaing – Flesquières syd for den ovennævnte hovedvej til omkring midtvejs mellem Cambrai og Bapaume, hvor vi i Hermies og Demicourt kom i meget begrænsede kvarterer. Her var alt fuld af soldater, der var kommet fra Somme-slaget, og som fortalte os forfærdende historier om den uophørlige engelske trommeild, som sønderknuste den forreste linje, og den næsten lige så modbydelige spærreild, der dag og nat lå over alle opmarchveje, og som udsatte enhver færdsel eller ophold selv langt bag fronten for kontinuerlig livsfare.

Den følgende morgen (22. juli) fortsatte marchen i tæt tåge. Frontens nærhed gjorde sig hele tiden mere tydelig. Alle veje var fyldte med ammunitions- og forplejningstransporter og marchkolonner. For overhovedet at komme fremad måtte bataljonerne marcherer adskilte, dels over Bertincourt – Barastre, dels over Velu - Haplin-court. I parken ved Velu var der anlagt utallige nye jernbanesløjfer, hvorfra ammunitionstog blev losset. I slottet var der indrettet et stort feltlazaret, men for at skaffe plads til de mange, alt for mange hårdt sårede, var der yderligere opbygget en stor teltlejr i parken. De utallige lettere sårede samledes på banegården, for med det næste hospitalstog at blive sendt til Tyskland. På vejen mod fronten mødte vi hele tiden ambulancer og kolonner af gående tyske og ind i mellem også engelske sårede, som med trætte, tomme øjne og trætte lemmer slæbte sig videre. De ville gerne flygte hurtigere fra dette rædslernes hjemsted, men deres kræfter var allerede fuldstændig opbrugte. De kunne ikke mere, og til sidst var det blevet dem fuldstændig ligegyldigt om en fjendtlig granat eller flyverbombe igen skulle indhente dem: afslutning på livet ville også være afslutning på deres lidelser.

I Bataillon kom i kvarter i Beaulencourt (på den store vej Bapaume – Peronne, en del af Hovedvej 27), mens resten af Regimentet fortsatte til Villers-au-Flos øst for hovedvejen. Der kunne ikke blive tale om underbringelse under tag. I Villers, der i fredstid husede 453 personer, lå allerede 4.500 mand med 3.000 heste, og yderligere 3.000 mand forventedes i løbet af eftermiddagen. De eneste større bygninger, slottet og kirken, var også her beslaglagt som feldlazaret, og heller ikke her var der plads nok, så selv hårdt sårede måtte anbringes udenfor i telte. Også vi opslog vore telte blandt parkens træer, skjult for flyvemaskiner, og forberedte vores sengeleje med blade i mangel på halm eller træuld. Da der denne aften på grund af det disede vejr var påfaldende stille, havde

*) Af englænderne kaldt »High Wood«.

vi ikke rigtig opfattelsen af, hvor tæt den farlige front lå (den hårdt omkæmpede Delville-skov lå kun 9 kilometer fra os), og følte os helt godt tilfreds i vores lejer af blade, næsten som lå vi i øvelses-bivuaak.

Roen varede imidlertid ikke ret lang tid. Om aftenen udviklede der sig en så frygtelig torden fra kanoner af alle kalibre, som vi aldrig tidligere havde oplevet. Det kunne da ikke være den »sædvanlige« forstyrrelsesild? Vi kunne overhovedet ikke længere tænke på at falde i søvn, da vi formodede et større angreb, og frygtede for at blive alarmeret, hvert øjeblik det skulle være. Da beskydningen imidlertid fortsatte i timevis, uden at der i øvrigt skete noget andet, faldt vi dog alligevel til sidst i søvn. Vi vænede os til kamplarmen, der uden at ændre sig fortsatte hele natten, næsten på samme måde, som en møller vænner sig til møllens klappen.

Kun vores I. Bataillon blev forstyrret i løbet af natten, med ordre til for tilfælde af et engelsk angreb at forberede en fremrykning langs vejen Beaulencourt – Gueudecourt til Højde 121. Den nåede kl. 0400 frem hertil. Der blev denne dag (23. juli) dog ikke behov for dens egentlige indgriben. Den følgende nat tilbragte den samme med II. Bataillon som Armegruppe reserve langs vejen vest for Gueudecourt, hvor den forgæves kom til at vente i stadig kampberedskab.

I rammerne af IV. Armekorps afløsning af IX. Reservekorps, fik vores Regiment ordre til afløsning om natten 24. til 25. juli af I.R. 93. III. Bataillon skulle med tre kompagnier (9., 12., 11.) besætte forreste linje med højre fløj i forlængelse af R.I.R. 31 omkring 1 kilometer syd for kirken i Martinpuich og på venstre fløj med forbindelse til R.I.R. 76 i vestkanten af Foureaux-skoven. Et kompagni (10.) skulle placeres i den såkaldte *Foureaux-Riegel* stilling på Højde 156 mellem Martinpuich og Foureaux-skoven.

II. Bataillon skulle med tre kompagnier (5., 8., 7.) besætte beredskabsstillingen i østkanten af Martinpuich og på den nordlige skråning af Højde 156. Et kompagni (6.) skulle overtage bevogtningen af regimentets kommandostation ved Eaucourt-l'Abbaye. Endeligt skulle I. Bataillon indtage reservestillingen i den såkaldte *Flers-Riegel* mellem Eaucourt-l'Abbaye og Flers.

Afløsningen fandt som beordret sted de næste nætter, men gjort overordentlig mere vanskelig, da som følge af et større engelsk-fransk angreb dagen før, de fjendtlige spærreskydninger over det bagvedliggende terræn var endnu kraftigere end sædvanlig.

Lad os som eksempel se nærmere på et kompagni af stillingsbataljonen (III.) på dens forfærdende vej til forreste linje:

Allerede om eftermiddagen den 24. juli nedbrød vi vores telte ved Villers-au-Flos og gjort os færdige til indgå i kampen. Da der fremme i linjen ikke findes dækningsanlæg, ja på steder end ikke en sammenhængende

skyttegrav, må kun det mest uundværlige tages med frem. Ganske vist beholder vi vore tornystre, hvorpå teltbane og frakke er fastgjort, men hele dens indhold blev pakket ud og snøret sammen til små bundter, der efterlades hos bagagen. I stedet blev de fyldt med forplejning til fire dage: brød, dåsekød, frem for alt imidlertid kaffe i så mange flasker, vi på nogen måde kan støve op. Da der ikke er løbegrave frem til forreste linje, og det bageste terræn ligger under konstant voldsomt beskydning, vil det givet ikke være muligt at bringe mad og især tilstrækkelig drikkevarer frem. I det varme sommervejr skulle tørsten alligevel blive et langt værre problem end sulten.

Omkring kl. 22 marcherede 11. Kompanie af sted, delingsvis med stor afstand imellem for bedre at kunne vi-ge udenom den fjendtlige spærreskydning. Vi var næppe kommet i gang før vi igen så røde lyskugler stige op, og øjeblikkeligt startede en gevaldig tysk spærreskydning, der imidlertid hurtigt i voldsomhed blev overgået af den engelske. Foreløbig følte vi os et stykke tid i sikkerhed, men det var med urette. Næppe var vejen Bapaume-Peronne overskredet ved Beaulencourt før vi kom under den første beskydning. Lykkeligvis var det kun shrapnels, der sprang så højt oppe i luften, at de ikke skadede os. Vi havde desuden det held, at Gueudecourt netop mens vi passerede, undtagelsesvis ikke blev ramt af tunge granater, mens også pionerparken ved Punkt 110 (mellem Gueudecourt og Eaucourt-l'Abbaye) en periode heller ikke blev beskudt. At det ikke hele tiden var sådan viste de døde i feltgrå, der endnu ubegravet lå i vejgrøfterne, hvor de forgæves havde søgt dækning.

Omkring midnat modtog vi som beordret ved Pionerparken sandsække, håndgranater, hvide og farvede lyspatroner. Så gik det videre forbi talrige artilleri stillinger til Eaucourt-l'Abbaye, hvor efter aftale, vejvisere til IR 93 stillinger skulle afvente. Da området netop lå under beskydning, lod jeg mit kompagni gøre holdt foran den, og gik alene frem for at få kontakt med vejviserne. Imidlertid var der her ingen at se, da alle var gået i dækning. Til sidst fandt jeg en person i en telefon-dækning, der vidste besked om vejviserne, og under en pause i beskydningen bragte mig dem. Jeg fordelte dem mellem kompagniernes delinger, men måtte også afgive to til 12. Kompanie, da dennes vejvisere overhovedet ikke var til at finde. Så blev fremrykningen fortsat delingsvis.

Som adgangsakser kunne to parallelle dale komme i betragtning, som fra Højde 156 løber i nordøstlig retning. I den højre gik vejen fra Eaucourt-l'Abbaye til Martinpuich, i den venstre en markvej fra Punkt 110 til det nordlige hjørne af Foureaux-skoven. I midten var der kun en lille sti. Alle tre lå under beskydning, mindst den midterste. Desværre var dette imidlertid ikke kendt af vore vejvisere (først senere blev den af vores Regiment udvalgt til transporterne af mad og materiel), og derfor måtte vi anvende den venstre, der førte igennem to af de værste af fjendens spærreilids zoner: den første på højde med Flers-riegel stillingen, den anden stik nord for Foureaux-skoven.

Den første zone nåede vi uskadt igennem under springmarch på et tidspunkt, hvor den fjendtlige ild netop var blevet en smule mindre, så de enkelte granater i det mindste kunne skelnes fra hinanden. Mange oppustede heste-kadaver forpestedes luften i dette område og overalt lå også faldne, ubegravede kammerater. Sanitetskompagnierne havde vanskeligheder nok med borttransporten af de mange sårede, så til bjærgning af døde var der ikke megen tid til overs.

Mellem de to ildzoner standsede vi i et kvarter for at få pusten igen, og for at samle kræfter til den sidste, vanskeligste del af vejen. I nærheden af stedet, hvor vi holdt pause, lå enkelte gamle artilleridækninger. En af disse blev af vores bataljonskommandør, Hauptmann Zaehle, som U.A.K. (Underafsnitskommandør) udpeget som kommandostation, mens en anden blev indrettet som vores forbindeplads. Det var godt, at vi på stedet fik disse udpeget.

Vi turde imidlertid ikke vente for længe. Vi måtte frem til fronten, selvom det naturlige overlevelsesinstinkt modsatte sig dødens grusomme vej. Ilden foran os syntes netop at mindske en smule, altså: hurtig fremad! Den der vover, vinder! Selvom vi var så hurtige, som vi orkede, gik det trods alle anstrengelser ikke. Det var over 2 kilometer, og en sådan strækning kan man ikke tilbagelægge i løb. Den engelske beskydning startede igen med ny voldsomhed, netop som de sørgelige træstumper i den totalt sammenskudte Foureaux-skov dukkede op. Vi befandt os midt i ilden. Til højre og venstre, foran os og bag os, overalt bragede det med granater. Med grelle glimt eksploderede shrapnels over vore hoveder. Var der dog overhovedet ingen dækning? Et stykke til venstre i skoven? Nej, her var det værst! Eller til højre i åbent terræn? Nej, der på bakken var der endnu mindre dækning. Eller skulle vi søge dækning i kraterne? Nej, ikke blive længere her, hvor stål faldt som haglvejr, hvor der i alle tre dimensioner ikke var et stykke land, hvor ikke før eller siden et stykke stål alt ødelagde. Havde der ikke været en fjerde dimension i dette rum – tiden – hvor man kunne undslippe faren, havde man været fuldstændig fortabt. Det drejede sig derfor om ikke at stoppe op og søge dækning – kun videre, hele tiden videre så længe man ikke er ramt af døden! Uden ophør hamrede shrapnels ned fra oven. Men vi opfattede dem ikke. Kun den, der bliver ramt, bliver liggende. De øvrige stormede videre uden at bemærke det. Granater slog ned overalt omkring os og overøste os med jordklumper og sprængstykker. Men dem, der ikke blev begravet af de opslængede jordmasser eller blev sønderrevet af jernklumperne, kymrede sig ikke herom. De begravede måtte selv alene forsøge igen at

komme fri, og de døde følte jo ikke noget mere. Den eneste pligt, de levende endnu havde, var selv at nå igennem. Havde de standset op for at hjælpe, var i sidste ende ingen sluppet igennem.

Endeligt, endeligt havde vi lykkelige forskånede overlevende de værste helvede på bakken ved Foureaux-skoven bag os, og det går nu nedad mod den forreste linje, hvor der denne nat ikke er knap så slemt. Efter at vi var kommet os en smule efter de uhørte anstrengelser, og igen var kommet til os selv efter de kvalfulde lange minutter af umenneskelig gru, kunne vi nu begynde afløsningen. Jeg opsøgte kompagniføreren, som jeg skulle afløse, og fandt ham i et lille jordhul i kanten af den vej, der fra vestkanten af Foureaux-skoven fører gennem dalen til Bazentin-Petit. Han var imidlertid så fuldstændig udmattet af de forfærdelige dage, han havde bag sig, at han næsten gjorde indtryk af en sindssyg. Under alle omstændigheder var han i en fuldstændig apatisk tilstand ikke i stand til at give fornuftige informationer. Han gentog kun hele tiden, at det her var frygteligt, men at det var endnu værre et stykke længere til højre i fortsættelsen af denne vej. Mere kunne jeg ikke få ud af ham. Jeg måtte derfor selv finde ud af det. Jeg fik frem ad vejen, hvor jeg fandt den af kompagniet, der var kommet sammen med mig, fordelt i enkelte skyttehuller, men ligeledes en deling fra 9. Kompanie, der af dens vejviser fejlagtigt var bragt hertil. Han havde været ovenud lykkelig over, overhovedet at have bragt delingen frem til forreste linje, uanset på hvilket sted, og var derefter hurtigt forsvundet.

Vejen fortsatte herfra længere ned i dalen. Skyttehullerne sluttede her, og der fulgte et fuldstændig ubesat. Bestyrtet spurgte jeg folkene i det sidste skyttehul, hvorfor der her ikke var poster, og fik det svar, at området heller ikke havde været besat af Regiment 93. Jeg opdagede hurtigt årsagen. Da jeg forsøgte at følge vejen videre frem, forsvandt den helt for mig. Her lå krater ved krater så tæt, at der vidt og bredt dannede et månelandskab. Dette sted, som tydeligt måtte kunne ses af fjenden, var så frygteligt blevet beskudt, at intet levende kunne overleve her.

Efter omkring 200 meter blev kraterne mindre hyppige, og vejen var igen synlig. Men hvor var mit kompagni blevet af? Her ligger en hel række af døde langs vejkanten. Det er englændere. Var jeg allerede gået for langt? Vejen førte jo direkte til de engelske linjer. Forsigtigt råber jeg efter 11. Kompanie, og for opmuntrende et svar fra skyttehuller, der ligger nogle få meget syd for vejen. Kort efter krydser vejen skyttehullerne, og fører herefter i en hulvej op mod Bazentine-le-Petit, der er på englændernes hænder. Dette var formentlig det vigtigste punkt i vores Regiments stilling. Ligene langs vejen viste, at englænderne allerede en gang var trængt igennem langs denne vej, og vi måtte forvente, at de igen ville forsøge at trænge frem via hulvejen.

Fra dette vigtige punkt fortsatte den tyske linje langs nord skråningen af Bazentin højden i nogenlunde vestlig retning. Her dannede den en sammenhængende, nogenlunde udbygget stilling, der tilsyneladende hidtil havde undgået de allerværste skader under beskydningen. Pigtådshindringer og dækningsanlæg fandtes godt nok ikke. Med forbindelse til 11. ligger her 12. Kompanie og endnu længere til højre 9. Kompanie. Disse kompagnier var for en dels vedkommende nået frem ad en anden vej, nemlig ad vejen fra Eaucourt-l'Abbaye til Martinpuich, og herfra videre ad en markvej i retning Bazentin-le-Grand. Imidlertid var det ikke gået disse bedre end os til venstre. Navnlig ved Martinpuich var de måttet gennem en frygtelig spærreild, der allerede undervejs havde givet dem smertelige tab (blandt de hårdt sårede var Feldwebelleutnant Weisenbach.)

Dagen begyndte at gry. Artilleriilden mindskedes og hørte så helt op. De første morgentimer er de eneste, hvor der på slagmarkerne ved Somme ind i mellem indtræffer en kort hvilepause. Vi så med forsigtighed lidt nærmere på omgivelserne. Foran 9. og 12. Kompanie ligger bakken ved Bazentin-le-Petit. De engelske stillinger må ligge ved landsbyen på den anden side bakken. Fra vores side var de ikke at se. Bag kompagnierne ligger en dal der til højre efterhånden flader ud. I bunden af dalen står et sammenskudt tysk artilleri batteri, som imidlertid stadig heftigt beskydes af englænderne. De fleste granater sendes herimod, mens skyttegravene i mindre grad blev beskudt. Præcist på venstre flanke af 9. og 12. Kompanies grave ligger lidt højre den af englænderne besatte sydlige del af Foureaux-skoven. Det betød altså intet, at grave og det bagved liggende terræn her var godt skjult mod observation fra front. De engelske maskingeværer på Foureaux bakken kunne beskyde vore grave og terrænet så effektivt, at det i dagslys næsten var umuligt at komme fra stillingen i dalen til Martinpuich. Ja selv i skyttegravene måtte man bevæge sig med forsigtighed.

Højre del af 11. Kompanie befandt sig i en næsten mere udsat position, da den var placeret helt nede i dalen, altså endnu mere udsat for observation og beskydning fra højderne ved Foureaux-skoven. Også den før nævnte hulvej var meget ubehagelig, da engelske stormgrupper via denne uset kunne trænge frem fra Bazentin-le-Petit til tæt ind under vores stilling. Vi fremskød derfor om aftenen en lyttepost til kanten af denne hulvej, hvor der ved en lille buskdækket skråning tidligere havde været en tysk artilleristilling, hvilket vi kunne fastslå på grund af efterladt ammunition og to hestekadaver. Yderligere blev to maskingeværer bragt i stilling på det sted, hvor graven krydsede vejen, hvorfra den på signal fra lytteposten ved indgangen til hulvejen øjeblikkeligt kunne lægge den under en ødelæggende ild.

Venstre fløj af 11. Kompanie havde den fordel at være skjult for observation fra Foureaux-skoven gennem et fremspringende punkt på højdedraget. Derimod kunne den observeres fra bakkerne vest for Bazentin-le-Petit, hvor der stod en af englænderne besat gammel mølle. Da den desuden kun bestod af enkelte, usammenhængende skyttehuller, var bevægelser ved dagslys totalt umulig, end ikke indenfor de enkelte delinger. Kun om natten kunne der være tale om en udbygning af stillingen, forudsat den voldsomme artilleribeskydning tillod dette. Vores første rekognoscering afslørede derfor det bedrøvende resultat, at den overtagne stilling var yderst ubehagelig, og ville blive meget svær at forsvare.

Morgenfreden den 25. juli varede ikke længe. Omkring kl. 9 begyndte den kraftige artilleribeskydning igen. Den lå særlig kraftig over Foureaux-skoven, over Martinpuich og imellem disse på Højde 156. I timevis slog tunge og ekstra tunge granater ned, mens den forreste grav kun blev belagt med shrapnels. Tilsyneladende tror englænderne, at vores hovedlinje ligger på bakken, og det arme 10. Kompanie, der her ligger i Foureaux-Riegel stillingen, har en yderst hård skæbne. Folkene graver kaninhuller i gravens forvæg, for i det mindst at være en smule beskyttet mod regnen af sprængstykker fra granaterne, der flyver rundt i luften. Imidlertid udsatte de sig herved for en endnu større risiko. Når tunge granater slog ned, selv på nogen afstand, styrtede jord ned fra oven over de ulykkelige. På den måde blev mange folk levende begravet og led kvælningsdøden. Også fører for 10. Kompanie, Leutnant Augustiny, fandt sammen med Leutnant Lindenberg fra M.G.K. og Vizefeldwebel Münch på denne måde en grav under jorden.

Om eftermiddagen forstærkedes den uophørlige vedvarende fjendtlige artilleriild også hos os endnu engang, som der længere til højre, den tyske trommeild begyndte forud for et modangreb mod den i går tabte landsby Pozières. Men først om aftenen omkring kl. 21 bliver det helt forfærdeligt. En to timers engelsk trommeild med tunge og tungeste kalibre (indtil 38-cm) med en aldrig oplevet heftighed rettes mod højderne ved Foureaux-skoven indtil landsbyen Martinpuich og den foranliggende dal. Vi forventede med stor alvor et engelsk angreb, og traf med store bekymringer de sidste forberedelser. Imidlertid skete der intet. Kl. 23 indtraf en mindre ildpause, og så begyndte den sædvanlige spærreild mod vore bageste områder, som uden pause fortsatte natten igennem. Da herunder de forreste linje blev ladt i fred, kunne vi nu igen gå i gang med at udbygge stillingen en smule bedre. Kræfterne strakte imidlertid ikke til ret meget mere end udbedring af de skader, dagens og aftenens voldsomme artilleribeskydning havde forårsaget.

Om morgenen den 26. juli var beskydningen af os ikke overfældende kraftig, mens til venstre ved Longueval endnu engang lå under en times trommeild. Kun beskydningen af Højde 156 og landsbyen Martinpuich med tung artilleri fortsatte, langsommere med utrættelig. Efterhånden fastlægger englænderne også vores forreste grav ved hulvejen nordvest for Bazentin-le-Petit som kraftigt bemandede, og begyndte om eftermiddagen fra kl. 1730 at indskyde sig mod venstre fløj af 12. og højre af 11. Kompanie med 28-cm langrørs kanoner. Et fjendtligt fly kredsede under denne i lav højde i nærheden af vores stilling. Hver gang en granat slog ned, befandt den sig tæt på stedet, hvor den præcist kunne fastlægge virkningen. Så fløj det tilbage og meldte med tegn om resultatet. Tyske fly er overhovedet ikke at se. I lufrummet over vores stilling har englænderne det fulde herredømme. Det var ikke så sært, at en nedtrykkende modløshed hvilede over det tyske infanteri, som så sig værgeløst udleveret til det fjendtlige artilleri og flyvemaskiner! Heldigvis var i det mindste tabene denne dag ikke så store. Så snart vi opdagede, at den engelske beskydning langsomt flyttede sig fra højre mod venstre, bragte vi os i pauserne mellem de enkelte skud, mens flyveren fjernede sig, i sikkerhed i den netop beskudte del. Som resultat af denne forholdsregel mistede 12. Kompanie blot to døde, der blev begravet af jordmasser, og 11. Kompanie blot en enkelt såret. Derimod blev graven på begge sider af vejen hårdt medtaget, og den følgende nat kostede det stor besvær at retablere den til bare nogenlunde forsvarsmæssig stand, ikke mindst fordi den gentagende beskydning i den grad havde løsnet jorden, at den slet ikke mere bandt.

Med aftendæmringen begyndte den sædvanlige spærreskydning bag vores stilling, men denne gang strakte den sig længere fremad, så også venstre fløj af 11. Kompanie ved Foureaux-skoven blev hårdt ramt, og fuldstændig var ude af stand til at arbejde. Om natten blev af Regimentet sendt flere transportgrupper frem for at bringe os kold forplejning og materialer, frem for alt imidlertid også de nye stålhjelme, der længere havde været annonceret, men først nu var indtruffet. På grund af den voldsomme beskydning af skoven og Martinpuich, lykkedes det imidlertid kun få af disse hold at nå igennem. Den største del af det brød, kødkonserves, kaffe og vandflasker, håndgranater, lyspatroner og også stålhjelmene, som vi foran godt kunne have brugt, blev liggende undervejs, efter at transportfolkene var faldet, var såret eller var flygtet.

Da morgengryet den 27. juli endeligt dæmpede nattens uro en smule, og vi netop havde lagt os for at få en smule søvn (om natten og senere på dagen var ingen mulighed for søvn), begyndte kl. 0600 mod de hidtidige regler en helt uventet engelsk trommeild. I næste fire lange timer drønedes de tunge granater lige bag vores forreste linje, mens vi i den forreste grav hovedsageligt var genstand for en orkan af shrapnels, der først sprang med

et øredøvende brag helt tæt over jorden. De nyindførte stålhelme var os en stor hjælp. Jeg var den første i Regimentet, der reddede livet på grund af den. Som jeg under en mindre nedgang i beskydningen ville observerer, om et engelsk angreb kun blev iværksat, sprang nogle få meter fra mig igen i shrapnel, og et stykke fra denne slog en stor bule i min stålhelme, i stedet for et stort hul i mit hoved. Hidtil havde de få stålhelme, der var nået frem til fronten, ikke fundet mange fortalere (de var nemlig ret tunge og forårsagede en ubehagelig træk i ørene). Efter denne erfaring ville imidlertid alle have en udleveret, og vi var kede af, at så mange den forrige nat var blevet liggende undervejs.

I mellemtiden havde englænderne to gange angrebet R.I.R. 76 stilling ved Foureaux-skoven, heldigvis uden resultat. Hos os fulgte intet angreb og fra kl. 10 blev det endda helt roligt, mens kamplarmen længere til venstre ved Longueval fortsatte i timevis. Vi havde imidlertid denne morgen måttet konstatere en meget ubehagelig kendsgerning: det tyske artilleris spærreild lå hos os alt for kort, nemlig ikke kun på højderne ved Bazentin, men også ned i vores dal, så 11. Kompanies stillinger ved hulvejen herved kom i farezonen. Vi afsendte derfor om aftenen melding tilbage, at spærreilden ubetinget måtte lægges længere frem.

De usædvanlig rolige eftermiddagstimer anvendte vi til på højre fløj at observerer mod de engelske stillinger i den sydlige kant af Foureaux-skoven. Men kunne i kikkert helt tydeligt se, at stillingen var besat af skotske højlandere, der i deres ejendommelige knælange kilte var let genkendelige. Vi kunne også se, at der derfra hyppigt blev sendt vinkesignaler bagud. Fra højdepunktet på vores venstre fløj kunne vi se en ny fjendtlig skyttegrav, der må være påbegyndt den foregående nat, og så løbegraven frem til sydkanten af Foureaux-skoven kunne tydeligt ses. Vi sendte om aftenen en præcis melding herom til U.A.B. til videreformidling til artilleriet, således at disse nye mål hurtigst muligt kunne lægges under ild.

Posten ved 12. Kompanie bemærkede desuden i denne rolige periode foran dens grav en fjendtlig patrulje, der ved fuldt dagslys vovede at bevæge sig rundt. Der blev åbnet ild mod den, og der blev efterfølgende fundet en død engelsk artilleriofficer foran stillingen, der ifølge hans papirer skulle opklarer mod vores stillinger her. En række vigtige kort faldt ved denne lejlighed i vores hænder.

Kl. 18 begyndte de engelske 28-cm under flyobservation endnu engang at lægge vores grave ved hulvejen under deres ødelæggende virkningsild. De første skud lå i den allerede tidligere hårdt ramte og derfor rømmede dalbund mellem venstre og højre halvdel af 11. Kompanie. De næste slog ned langs vejen, der går gennem dalen til Bazentin-le-Petit, hele tiden længere mod højre. Man måtte forvente, at de snart ville nå det sted, hvor vejen krydser vores stilling. Angstfuld trængte sig derfor alle sammen i gravstykke til venstre herfor, sydøst for vejen. Men nej, de næste nedslag lå igen mere til venstre, foran vores grav. Det vil nu ikke vare længe, så ville de ligger over selve graven. Magtesløs knytter vi vore hænder mod de engelske fly, der også i dag ved hvert nedslag svæve direkte over os og dirigerer den fjendtlige artilleriild med størst mulig præcision. Virkningen af 28-cm granaterne er frygtelig. Egentlig beregnet mod stærke befæstningsanlæg, blev de her indsat mod os, der lå i blot intermitterende grave og skyttehuller uden dækningsmuligheder. Hver nedslag fik hele området til at ryste og går gennem marv og ben. En sky så stor som et hus dannes af krudtgasser, jord og sprængstykker flyver gennem luften og regner ned over et stort område, så man helt op til 100 meter fra stedet ikke kan være sikker på at redde livet. Så kom nedslag helt frem tæt på graven til venstre for vejen. Det lykkedes enkelte i sidste øjeblik, mens flyvemaskinen var længst væk, at redde sig over i graven til højre for vejen. Så kom den næste granat susende og slog ned midt i gravstykket, hvor de fleste havde presset sig sammen. 6 døde og 12 for det meste hårdt sårede kostede alene denne ene granat i 11. Kompanie. Enkelte var fuldstændig sønderrevne, andre så dybt begravet i jorden, at deres lig ikke igen kunne findes. Det er ikke svært at forestille sig, med hvilken fortvivlende følelser, de overlevende udholder en sådan beskydning, når det fortsætter i timevis, og der hver 4. minut må forventes en sådan tung granat.

10. Kompanie i Foureaux-Riegel stillingen gik det denne dag endnu engang dårligt. Leutnant Metztorf, der havde overtaget føringen af kompagniet efter Leutnant Augustiny, blev ligeledes offer for en sammenstyrtning, og med ham en helt række af underofficerer og mandskab.

Da fjenden tilsyneladende hele tiden antog, at vores hovedkræfter var placeret i denne anden linje, og derfor holdt den under en speciel virksom beskydning, blev det besluttet at rømme den, og samle 10. Kompanie med de øvrige beredskabskompagnier i den tredje linje på nordskråningen af Højde 156, som af 7. og 8. Kompanie var blevet anlagt de sidste dage. Ganske vist lå denne grav også under kraftig fjendtlig beskydning, mens for det mest med mindre kalibre, som graven, ganske vist uden dækningsanlæg, i det mindst ydede en vis beskyttelse.

Om aftenen var der ved 11. Kompanie fornyet opstandelse. I dæmningen begyndte vores artilleri at lægge ild over hulvejen nordøst for Bazentin-le-Petit, men skød alt for kort, endda på tidspunkter bag vores linje. Netop som Unteroffizier Beyer vil trække lytteposten ved hulvejen tilbage, eksploderede igen nogle tyske shrapnel og vi kunne høre høje råb: Beyer forbløder af et sår i benet og også en anden er såret. Vores melding om den forkert

liggende spærreskydning på dette sted var tilsyneladende alligevel ikke nået igennem. Vi måtte derfor en tid trække lytteposten tilbage for ikke at lide yderligere tab til vores eget artilleri. Dette er desto mere beklageligt, da englænderne før eller siden på dette sted vil forsøgte at trænge igennem, hvilket er gjort endnu mere sandsynlig på grund af beskydningen med 28-cm granater.

Næste dag (**28. juli**) begyndte den tunge beskydning allerede kl. 12. Den startede igen mod den ubesatte del af stillingen i dalbunden, blot lidt længere mod venstre, så også den halvdel af 11. Kompanie, der lå ved Foureaux-skoven var i risiko for sprængstykker. Så trak skydningen også i dag mod det punkt, hvor vi i går havde så store tab, og blev liggende her i over fire timer. I dag havde 11. Kompanie imidlertid i rette tid rømmet det farlige stykke af linjen, og trukket sig tilbage til 12. Kompanies afsnit til højre for hulvejen. Her var der uhyggelig nok, da man hver 4. minut kunne hører sprængstykkerne komme susende. Til allersidst kunne man endda følge granaterne suse mod jorden som en mine, blot langt hurtigere og i en fladere bane. Straks efter kunne vi, selv her, hvor jorden var oprodet, mærke rystelserne i jorden, høre det øredøvende brag og se en kæmpemæssig sort røgsky stige mod himlen og i et minut eller to dække hele sænkningen bag vores stilling. Denne dag kredsede ikke mindre en to engelske fly i lav højde over os, og den magtesløse vrede blev til fortvivelse hos os arme infanterister, der så totalt var udleveret til flyvemaskinerne og fjendens tunge artilleri.

Efter en lille pause omkring kl. 1630 begyndte den vedvarende beskydningen endnu engang. Først blev den rettet mod den rømmede grav ved 11. Kompanie, sprang så uventet 400 meter til højre mod 9. Kompanies stilling på det sted, hvor en anden hulvej fra Bazentin-le-Petit førte igennem. Også 9. Kompanie havde store tab og følte sig tvunget til at rømme den beskydte del af stillingen. Alle trængte sammen i midten af Regimentets afsnit, så 12. Kompanies grave var helt overfyldte. Hvis et fly opdagede denne ophobning og artilleriilden nu blev lagt fra højre mod venstre, ville katastrofen være total! Det var ikke til at tænke på. Vi trykkede os derfor mod bunden og rørte os ikke ud af stedet for ikke at henlede flyenes opmærksom mod os.

Denne dag varede beskydningen indtil kl. 20. I hele 7½ time havde de engelske langrørs kanoner hver 4. minut sendt en granat! Så hellere en rigtig trommeild, hvor man i den almindelige larm ikke mere kan tælle de enkelte skud. Denne enerverende virkningsskydning med regelmæssighed som et urværk betyder, at man venter med frygtelig spænding på den næste granat, og langt, langt mere føler sig martret til døde.

Som vi efter mørkefald ville vende tilbage til skyttegraven til venstre for hulvejen, kunne vi næppe genkende den, men i stedet et kaos af granatkratere hvori alt var begravet, hvad vi i hastværket ikke havde fået med: håndgranater, forplejning, enkelte geværer og også et maskingevær, hvis besætning til det sidste havde holdt ud på dette vigtige punkt i stillingen. Vi havde dårligt nået at etablere en nødtørftig forbindelse gennem kratermarken før der pludselig blev indledt et heftigt ildoverfald mod hele Regimentets afsnit. Nu kommer så angrebet, tænkte vi, at bragte i alt hast håndgranater frem til de særligt udsatte steder, hvor de totalt manglede. Men efter en halv time ophørte skydningen igen, uden at det engelske infanteri havde ladet sig se. Hvis de dog bare ville komme, så vi igen fik *noget* at bestille og i aktiv kamp igen blive soldater, i stedet for hele tiden rene passivitet at lide under den overmægtige fjendtlige artilleriild. Vi havde ingen angst for det engelske infanteri, især ikke efter at vi havde taget et par til fange fra en patrulje. De havde på os gjort et meget nedtrykt indtryk af åndelig forvirring. Med sådanne folk ville vi vel blive færdige, men mod de forbandede tunge granater følte vi os værgeløse og magtløse.

Den **29. juli** det samme billede. Om natten den sædvanlige spærreskydning af vores bageste områder, om dagen virkningsskydning med det tunge artilleri mod primært forreste linje. Denne dag gik det især ud over 9. Kompanie, som blev hårdt tilredt. Hvor lang tid skulle det fortsætte? Forventningen af et angreb og denne passivitet udelukkende som mål for fjendtlig artilleri kunne til sidst nedslide selv de bedste soldater. Også tabene steg efterhånden til det uudholdelige, selvom der slet ikke havde fundet egentlig kamp sted. Eksempelvis havde alene 11. Kompanie haft 20 døde og 50 sårede. Ydermere var der allerede tilfælde af dysenteri, hvilket var uundgåelig på grund af den mangelfulde, kolde forplejning og man i dagslys umuligt kunne forlade graven for at træde af sides. Det var på tide at afløsning af enhederne i forreste linje blev gennemført. Meget bedre blev det med bestemthed ikke ved, at også beredskabskompagnerne nord for Højde 156 daglig havde ligget under kraftig beskydning, og selv reservekompagnerne i Flers-Riegel stillingen havde haft tab hertil. Den eneste fordel ved denne stilling var, at der eksisterede nogle enkelte tunnel-dækninger og det var muligt at gennemføre regelmæssig forplejning. Modsat måtte de som kompagnier i divisionsreserve hele tiden være parat til at blive indsat på ethvert ubehageligt punkt, hvor en trussel udviklede sig. Eksempelvis blev de første tre kompagnier om natten til den 28. juli trukket ind i den del af Foureaux-Riegel stillingen der lå syd for Flers for at afvise englændere, der var brudt igennem ved Longueval, og måtte holde ud i den hårdt ramte stilling indtil formiddagen den 29. juli.

Om natten til 30. juli blev de mest medtagne kompagnier – 9. og 11. – trukket ud af den forreste linje. 9. Kompanie gik i beredskab ved Martinpuich, mens dens stillinger i linjen blev overtaget af 12. Kompanie. 11.

Kompanie kom i reserve i Flers-Riegel stillingen (kommandoen blev overtaget af Leutnant Schwennen, da jeg blev såret), og dens stillinger overtaget af 4. Kompanie under Leutnant Everding. Afløsningen forsinkedes af den igen meget heftige spærreild indtil morgentimerne, og kun som resultat af tåge, der den 30. juli var særlig tæt og i en længere periode dækkede området, lykkedes det 11. Kompanie rettidigt at passere den observerede del af det bageste terræn.

I de første formiddagstimer herskede der i vores Regimentsafsnit kun den sædvanlige artilleri beskydning, mens til venstre man kunne høre lyden af en fjern trommeild. Allerede mellem kl. 10 og 11 steg imidlertid også artilleriilden mellem Pozières og Longueval til største heftighed. For at undgå unødvendige tab måtte 4. Kompanie rømme de hårdest ramte dele af graven til venstre for hulvejen ved Bazentin. Ved middagstid mindskedes ilden fra de tunge batterier efterhånden, men sætte senere igen ind, og samtidig begyndte lettere batterier fra området ved Longueval meget virksomt flankerende at beskyde 4. og 12. Kompanies stillinger.

Under dække af denne ild angreb englænderne om aftenen hele Regimentets stilling (samt også venstre og højre naboregimenter) i tætte masser. I den korrekte vurdering af, at stillingerne på begge sider af hulvejen foran Bazentin på grund af de sidste dages massive artilleriild, ville være ubesatte, trængte de fra hulvejen frem i tætte skare, men også gennem dalen mellem Foureaux-skoven og den nøgne vindmøllehøj ved Bazentin, stormede de frem i skyttelinjer, og på området på begge sider af hulvejen mavede de sig forsigtigt frem gennem det tætte græs, så de her kunne forblive uopdaget indtil sidste øjeblik.

Ved 12. Kompanie blev det engelske angreb opdaget i tide og afvist med gevær- og maskingeværild. Til højre for hulvejen kostede maskingeværer store tab blandt angriberne, og de overlevende begyndte skyndsomst at grave sig ned. Da imidlertid nu også vores artilleris spærreskydninger blev iværksat, flygtede englænderne tilbage mod Bazentin, hvorunder vore maskingeværer endnu engang gav den betydelige tab.

Langs venstre hulvej gik det derimod dårligt, og ligeledes i dalen mellem mellem denne og Foureaux-skoven. Da den totalt sønderskudte grav ved 4. Kompanie kun var svagt besat og det tilstødende kraterområde af ukendte årsager overhovedet ikke var bemanded, lykkedes det skarer af angribere at løbe de få forsvarer over ende og nå kraterområdet længe inden den tyske spærreild begyndte. Englænderne forsøgte herefter gennem et angreb med håndgranater, dels gennem graven, dels gennem åbent terræn, fra venstre at rulle graven op mod 12. Kompanie mellem de to hulveje, hvor også den største del af 4. Kompanie havde trukket sig tilbage. Da Leutnant Everding og delingsførerne i 4. Kompanie alle var sårede, og Leutnant Brauer, fører for venstre fløjdeling i 12. Kompanie falder i kamp, opstod der i den førerløse besætning i dette stykke en tid forvirring. Englænderne trængte stadig videre frem, og mange sårede, herunder Leutnant Everding, blev taget til fange. Til sidst nåede de det midterste maskingevær i 12. Kompanies sektor, der desværre var blevet dækket af jord og ikke længere kunne anvendes. Kun på højre fløj af Regimentslinjen var to maskingeværer stadig indsat, et fra Scharfschützen-Trupp 105 og et var vores M.G.K. Sidstnævnte var imidlertid også hårdt medtaget, og havde mistet hele dens besætning. Så sprang delingsfører i M.G.K. Leutnant Peters modigt til, og udskiftede under engelsk beskydning, det defekte løb. Da englænderne, der var brudt igennem ved 4. Kompanie, forsøgte at angribe 12. Kompanie fra ryggen, flyttede Peters maskingeværet til gravens bagside og åbnede en vedvarende ild, der mejede angriberne ned. De måtte derfor opgive deres forgæves forsøg. Kun i graven fortsatte de deres håndgranatangreb.

I mellemtiden var også Leutnant Kutter, fører for 12. Kompanie, blevet såret, da han i sidste øjeblik kastede en håndgranat tilbage, som var kastet mod ham. Offizierstellvertreter Boeltzig overtog kommandoen over 12. Kompanie og samtidig resterne af 4. Kompanie. Endeligt begyndte fjendens angreb at få i stå. Dette øjeblik udnyttede Vizefeldwebel Rackmann øjeblikkeligt for med en lille, tapper håndgranatgruppe, der alle tilhørte Gruppe Beitz, at gennemfører et kraftigt modangreb. I et utrætteligt fremstød tilbageerobrede de travers efter travers, mens Offizierstellvertreter Boeltzig sendte maskingeværet fra Ss.Trupp 105, der i mellemtiden havde mistet deres delingsfører, frem i en flankerende stilling, hvorfra det kunne sikre Rackmanns fremstød mod angreb fra venstre fra de englændere, der var trængt ind i sækningen her. Næsten hele 12. Kompanies tabte grav kunne tilbageerobres. Derimod var 4. Kompanies hidtidige stilling til venstre for hulvejen så stærkt besat af fjenden, at man her ikke kunne komme længere. Rackmann lod derfor bygge en barrikade på det sted, hvor han ikke kunne komme længere for at spærre mod den del af graven, der var på englændernes hænder, og forsvarede herefter denne energisk mod ethvert forsøg på angreb.

Ved denne barrikade blev der den følgende nat flere gange kæmpet på håndgranater. Det lykkedes imidlertid ikke englænderne at komme forbi hindringen, men blev hver gang afvist. 12. Kompanie forsøgte endda at fortsætte deres modangreb, men måtte opgive, da en artillerifuldtræffer udslettede det meste af angrebsholdet. Alligevel havde englænderne allerede mistet de fleste af dens gevinster, og resultatet af deres anstrengelser forblev derfor begrænset til det totalt ødelagte stykke skyttegrav til venstre for hulvejen og den i forvejen ubesatte del af kratermarken i sækningen neden for Foureaux-skoven. Sandt nok havde dette i første omgang brudt sammen-

hænget i den forreste tyske linje, men da venstre fløj af regimentets stilling ved Foureaux-skoven, der lå højere end den af englænderne besatte sænkning, stadig var på tyske hænder, og højre halvdel af stillingen for størstparten var tilbageerobret, og derfor kunne flankerer området med maskingeværild, nyttede resultaterne ikke englænderne. Under alle omstændigheder var der ingen grund til at befrygte at de frontalt kunne trænge frem herfra før de havde erobret terrænet til højre og venstre.

Først senere har vi af hærberetningerne erfaret, hvor stor betydning vores Regiment i disse dage havde spillet i det store billede. De engelske hærberetninger forbigår ganske bevist alle mislykkede angreb i tavshed, og omtaler kun »lokale angreb« under hvilke »poster på enkelte steder på højdepunkterne nord for Bazentin-le-Petit, blev fremskudt«. Derimod betegner den tyske hærberetning fra 31. juli de heftige kampe den 30. juli som en »ny stor engelsk-fransk angreb, der mellem Longueval og Somme om morgenen under indsættelse af mindst seks divisioner, blev gennemført i fællesskab, men mellem Pozières og Longueval dagen igennem af vores spærreild blev holdt nede, og først om aftenen kom til gennemførelse af enkelte angreb med ligeledes meget stærke styrker. Hvor det kom til nærkampe, blev de takket være energisk indsats fra bayriske og saksiske reserve-enheder, såvel som tapre Schleswig-Holstenere (d.v.s. vores IX. Reservekorps) afgjort til vores gunst«.

I løbet af natten efter det store angreb fortsatte kampen på håndgranater uafbrudt omkring barrikaden på det engelske indbrudssted. Også langs højre hulvej forsøgte englænderne endnu engang at angribe, men blev øjeblikkeligt afvist med håndgranater. Til forstærkning af det meget svækkede 12. Kompanie blev allerede kl. 22 både 9. og 10. Kompanie trukket frem fra Martinpuich. På grund af den heftige engelske spærreskydning nåede dårligt nævneværdige dele af kompagnierne frem til forreste linje. Omkring morgen den 31. juli blev derfor beordret en afløsning af 12. gennem 5. Kompanie, og under kommando af Leutnant Wöllert også gennemført på trods af den stadig ikke mindskede artilleriild. Håndgranatgruppen under Unteroffizier Zimehl overtog med succes forsvaret af barrikaden på venstre fløj af kompagniafsnittet. En time senere skulle også resterne af 4. Kompanie ved Fourreaux-skoven afløses af 7. Kompanie. Det var imidlertid i mellemtiden blevet så lyst, at en fremrykning gennem det dækningsløse terræn var umulig, og 7. Kompanie måtte med uforrettet sag returnere bag Højde 156.

Hele dagen lå den tyske linje under kraftig artilleri beskydning. Regimentets maskingevær blev placeret i højre og venstre stillingsafsnit på en måde, så de kunne flankere det mellemliggende terræn og englænderne i kraterområdet i sænkningen, og dermed kvæle ethvert forsøg på at rykke frem herfra.

Kl. 19 modtog Hauptmann Schönebeck, der i mellemtiden havde afløst Hauptmann Zaehle som U.A.K., ordre fra Regimentet til den følgende nat at generobre det af 4. Kompanie tabte terræn. Til disposition ville han have to kompagnier, mens der fra Regiment ville blive stillet flammekastere til disposition. Efterfølgende fik Leutnant Kracht og Kater, fører for 1. og 7. Kompanie, mundtlig opgaven, efter mørkefald med deres kompagnier at rykke frem med 1. Kompanie til højre og 7. til venstre for englænderstillingen i sænkningen. Kort efter midnat (31. juli/1. august) skulle så, efter at patruljer havde etableret forbindelse mellem de to kompagnier, to håndgranatgrupper fra begge sider angribe samtidig. Lykkedes det at rense området for fjender, skulle der opsendes fire røde lyskugler, og ved øjeblikkelig udløsning af vores artilleri, forhindre ethvert fjendtligt modangreb. Skulle modsat håndgranatangrebet ikke lykkes, skulle flammekastere kl. 0100 sendes frem til kompagnierne og med disse angrebet gentages kl. 0400.

En sådan ordre er imidlertid lettere at give end at udføre når vejen frem i mørke sker gennem et totalt ukendt ukendt terræn uden orienteringspunkter, hvor krater ligger ved krater, og hvor den fjendtlige spærreild gør enhver bevægelse bag fronten yderst vanskelig, og under alle omstændigheder forsinker en sådan i timevis. Det lykkedes ikke desto mindre 7. Kompanie inden midnat at gøre sig klar på venstre fløj af Regimentets afsnit ved Foureaux-skoven og udsende patruljer mod højre. Disse kunne imidlertid ikke finde spor af 1. Kompanie. Denne vandrede rundt ved Martinpuich efter at dens førere fuldstændig havde mistet orienteringen.

Leutnant Rataer besluttede derfor alene at iværksætte det befalede angreb kl. 0015. Håndgranatgrupperne nåede et godt stykke frem mod den engelske stilling, men stødte så på uventet hård modstand og måtte opgive yderligere fremrykning som de kom ind i ilden fra tre engelske maskingevær.

Pludseligt, omkring kl. 0030, blev der fra højre flanke sendt flere røde lyskugler op, tilsyneladende det aftalte signal, at angrebet her var lykkedes. U.A.K. sender derfor melding til Regimentet om, at angrebet var lykkedes som planlagt, hvorefter en kraftig tysk spærreild blev iværksat. I virkeligheden var lyskuglerne opsendt af 5. Kompanie, der var hårdt presset af et håndgranatangreb på barrikaden på venstre fløj. Dette angreb blev ganske vist afvist, men på grund af den tyske artilleriild startede nu ligeledes en yderst heftig fjendtlig beskydning. Under stort besvær og fare var 1. Kompanie i mellemtiden endeligt nået den befalede udgangsposition, men under det voldsomme artilleri var gennemførelse af et angreb umulig.

Heller ikke det forestående andet forsøg kl. 4 kunne gennemføres. Føreren for flammekasterne havde meddelt U.A.K., at det var så godt som udelukket, at han kunne bringe sine våben uskadt gennem en så heftig artilleriild. Ydermere var der på dette trin sandsynligvis intet for flammekasterne at stille op, da englænderne jo ikke var placeret i en sammenhængende grav, men lå i et kraterfelt. Flammekasterne blev herefter af U.A.K. sendt tilbage og angrebet udsat.

1. Kompanie overtog herefter fra 5. Kompanie opgaven på venstre fløj ved barrikaden. Leutnant Kracht sendte desuden en deling under Vizefeldwebel König ud på venstre fløj med opgaven at grave sig ned her, og forhindre englænderne i at støde frem fra sænkningen. På den måde var den engelske stilling, om ikke nedkæmpet, som fastlåst på begge sider af 1. og 7. Kompanie, og dermed gjort temmelig uskadelig.

I løbet af den 1. august gennemførte engelsk artilleri flere kraftig ildoverfald mod regimentets stillinger. Det engelske infanteri mellem 1. og 7. Kompanie forsøgte at udbygge deres stilling i kraterfeltet, men forhindret heri af geværidild fra begge sider.

Om aftenen kl. 23 gennemførte 1. Kompanie på ordre fra U.A.K. endnu et angreb mod den engelske stilling. Leutnant Kracht organiserede angrebet på følgende måde: Håndgranatgruppen under Unteroffizier Heuer, fulgt af en deling fra 1. Kompanie, skulle fra barrikaden oprulle den fjendtlige stilling. Deling König skulle angribe frontal fra sin position til venstre, og rense stillingen ved hulvejen for fjender. Deling Wedekindt skulle straks efter det gennemførte angreb, forlænge Deling König med venstre og søge tilslutning til 7. Kompanie. Angrebet lykkedes imidlertid ikke. Den uventede kraftige engelske modstand og den fjendtlige artilleri forhindrede angrebet i at vinde terræn. Heller ikke beholdningen af håndgranater var stor nok. Der blev ikke opnået andet end at barrikaden kunne lægges omkring 15 meter frem til venstre i den gamle grav. Under angrebet såredes Leutnant Kraht, og Leutnant Wedekindt overtog kommandoen over 1. Kompanie. Kampen omkring barrikaden varede resten af natten.

Kl. 0200 (1/2. august) fik 2. Kompanie ordre til i det venstre regimentsafsnit ved Foureaux-skoven at afløse resterne af 4. Kompanie, der her er placeret sammen med 7. Kompanie. Herefter skulle der til højre skabes forbindelse til 1. Kompanie, så der omkring englændernes stilling i sænkningen igen kunne etableres en sammenhængende tysk linje, hvori fra højre mod venstre var placeret 5., 1., 7. og 2. Kompanie. Også denne ordre kunne kun delvist udføres, da det uden skyttegrave ikke var muligt at holde midten af afsnittet så tæt på fjenden. Der måtte derfor på dette sted stadig efterlades et, om end ikke længere ret stor, hul i stillingen. Da den eksisterende grav ved Foureaux-skoven ikke var tilstrækkelig stor til at rumme både 7. og 2. Kompanie, returnerede sidstnævnte med undtagelse af 2. Deling til beredskabsstillingen.

Den følgende nat (2./3. august) skulle 1. og 7. Kompanie med støtte fra hundrede pionerer etablere en skyttegrav på det åbne stykke. Arbejdet blev da også iværksat kort efter mørkefald selvom kun halvdelen af pionererne dukkede op. Kort efter blev grave arbejdet imidlertid gjort umulig af heftig fjendtlig artilleriild og efterfølgende infanteri angreb.

Efter et kvarters ildoverfald med lette granater og shrapnels angreb stærke fjendtlige stormgrupper kl. 2250 med håndgranater barrikaden på venstre fløj af 1. Kompanie. Besætningen forsvarede sig hårdnakket. Også den til venstre liggende reservedeling fra 1. Kompanie tilføjede de angribende fjender betydelige tab gennem deres flankerende skydning. Til sidst løb forsvaret af barrikaden imidlertid tør for håndgranater og måtte derfor trække sig så langt tilbage fra barrikaden, at de ikke længere kunne nås af de engelske håndgranater. Mellem kl. 2 og 3 blev 5. og 1. Kompanie afløst i den højre halvdel af regimentets stilling af 8. og 3. Kompanie. Ved denne lejlighed trængte 3. Kompanie frem til venstre fløj af 1. Kompanies grav og genbesatte sandsækbarrikaden. Kl. 0430 forsøgte fjenden på ny et angreb på dette sted, men blev hurtigt afvist. Punktet fortsatte imidlertid med at være et stadig brændpunkt med heftige nærkampe. Som et andet resultat var det midterste afsnit af regimentets stilling ikke længere mål for de tunge granater, da de nye engelske stillinger herunder ville være lige så udsatte som de tyske. Også de lettere granater og shrapnels gik oftest for langt. Modsat betød de tæt liggende stillinger, at den tyske linje lå indenfor rækkevidde af de ubehagelige engelske håndgranater, og disse var ikke mindre tabsgivende.

Den 3. august lå der dagen igennem særlig heftig artilleriild over de bageste områder, adgangsveje og batteristillinger. I Martinpuich falder Bataljonslæge Dr. Trautwein på grund af tung granat. Også den fjendtlige aktivitet i luften er omfattende. Kl. 2030 blev højre fløj af vores forreste grav til en afveksling belagt med gasgranater. Da 8. Kompanie i rette tide fik anlagt gasmasker, opstod der ikke tab.

Om natten til 4. august blev der endnu engang gjort et forsøg på at lukke hullet mellem 3. og 7. Kompanie med en skyttegrav. Da imidlertid de 100 pionerer, der skulle assistere, ikke dukker op, og den fjendtlige artilleriild igen er meget heftig, lykkes det ikke at gøre forbindelsen færdig. Særlig kraftige ildoverfald gennemføres kl. 0230 og 0600, der blev fulgt af et angreb på 3 Kompanies stilling. Da en oprulning af graven fra venstre over

barrikaden hidtil ikke var lykkedes, forsøgte englænderne denne gang med et angreb fra hulvejen over over åbent terræn. Kl. 0615 rykkede større fjendtlige styrker under dækning af artilleriild samlet frem til udgangen af hulvejen, og foldede herfra ud i retning af barrikaden. Under kommando af Oberleutnant Krohn modtog 3. Kompanie angrebet med en så kraftig gevær- og maskingeværild, at første bølge af angrebet allerede halvvejs mistede pusten og flygtede tilbage til hulvejen. Glædeligt ophidset sprang nu flere folk fra 3. Kompanie op på brystværnet for herfra stående at sende en døbringende ild mod de flygtende fjender.

Alligevel gentog seje englændere den følgende nat kl. 2315 dette forsøg endnu engang efter en en times heftig artilleriforbereelse. Endnu engang kom de i flere bølger af delings størrelse ud fra hulvejen i retning af barrikaden og forsøgte under anvendelse af et utal af håndgranater at sætte sig i besiddelse af skyttegraven til højre for barrikaden. Det lykkedes dem ikke, men blev afvist med håndgranater og gevær- og maskingeværild. Først da der uventet også blev indsat et angreb på venstre flanke på den anden side barrikaden med hånd- og geværgranater, vaklede 3. Kompanies venstre flanke et øjeblik på grund af overraskelsen og de betragtelige tab, og en gruppebredde af graven til højre for barrikaden rømmede. Lykkeligvis fornyede englænderne deres frontale angreb fra hulvejen først efter et stykke tid, hvor vores grav var nået igen at blive organiseret, og også et maskingevær fra Ss.-trupp 105 var sat i stilling. På den måde lykkedes det også at afvise dette fremstød fuldstændigt.

3. Kompanie var under de hårde kampe imidlertid stærkt medtaget, og havde haft så store tab i døde, sårede og syge, at det kun bestod af 6 underofficerer og 59 mand. Derfor blev hen på morgenen sendt en deling fra 10. Kompanie frem som forstærkning, der ganske vist allerede under turen havde store tab til artilleri. Efter at der omkring kl. 0500 igen var blevet roligt, rykkede delingen fra 10. Kompanie ind i den om natten rømmede grav fra venstre side, og kunne, da den ikke længere var besat af fjenden, uden tab besætte den frem til barrikaden.

Hele dagen den 5. august herskede en forholdsmæssig ro. Kun Martinpuich lå under kraftig beskydning, mens den forreste linje kun modtog strøild. Derimod kredsede fjendtlige fly hele tiden over de tyske stillinger, og kom ind i mellem så langt ned at de med maskingeværer kunne beskyde enkelte soldater på vejene.

Natten til 6. august var der igen ustandseligt kampe på håndgranater omkring barrikaden. Dertil kom, at englænderne som noget nyt sendte et stort antal lette minekaster granater mod venstre fløj af 3. Kompanie fra stillinger i hulvejen. Men da i det mindste artilleriilden denne nat var svagere end de fleste nætter, kunne 2. Kompanie mellem 8. Kompanies forreste grav og Martinpuich påbegynde anlæggelsen af en anden linje., hvori beredskabskompagnerne skulle være placeret om natten. Erfaringerne havde vist, at de fra deres hidtidige placering i graven ved Martinpuich, umuligt kunne slippe gennem spærreilden hurtigt nok til at komme frem til fronten, hvis der i tilfælde af et angreb, blev brug for dem.

Den 6. august øgedes den daglige artilleriild om eftermiddagen til største heftighed. Specielt vores Regiments højre fløj og den tilstødende venstre fløj af R.I.R. 31 blev igen fra kl. 15 ramt af tunge kalibre. Højre naboregiment blev omkring kl. 0100 om natten ramt af et kraftigt engelsk angreb, hvor også to delinger af vores 9. Kompanie deltog i forsvaret. Højre halvdel af regimentsafsnittet blev nu overtaget af 12., 10. og halvdelen af 2. Kompanie. Til venstre for Fourreaux-skoven lå allerede siden den 5. august 6. og halvdelen af 4. Kompanie. På trods af det store antal indsatte kompagnier var forreste grav langt svagere besat end en uge tidligere, da kompagnierne som resultat af de daglige tab og på grund af sygdom som følge af overanstrengelser og den dårlige, uregelmæssigt forplejning, skrumpet ind til en tredjedel eller fjerdedel af deres normale styrke.

Kl. 0100 steg den fjendtlige artilleribeskydning af vores højre afsnit så meget, at et angreb måtte forventes, hvorfor spærreild blev påkaldt. Alligevel blev der ikke rettet angreb mod os. Kun til højre ved R.I.R. 31 udviklede kampen sig. Hele brigadens reserve bestående af vore 5., 8. og 11. Kompanie, blev fra Flers-Riegel stillingen trukket frem til sydkanten af Martinpuich på grund af risikoen for gennembryd på dette sted, og hertil blev også 1. og 3. Kompanie afgivet. Her måtte de holde ud under voldsom beskydning til den 9. august, men fandt kun anvendelse til skansning og ikke indsat i modangreb.

Den 7. august fulgte kl. 0930 endnu engang et voldsomt ildoverfald mod vores første grav. Kort efter begyndte modstanderen desuden at kaste håndgranater mod højre afsnit, så et angreb synes sandsynlig. En meget stor englænder bragte et maskingevær i stilling. Leutnant Gelsam lagde sig på brystværnet for at få ram på skytten. Men herunder blev han selv dødeligt ramt. Efter påkaldelsen af den tyske spærreild, blev det igen omkring kl. 10 roligt. At et større angreb er nært forestående bliver imidlertid hele tiden mere klart. Fra kl. 16 den eftermiddag indskyder tungt fjendtligt artilleri (20-28 cm) sig ind mod højre fløj af afsnittet. Herunder ledes skydningen endnu engang af et engelsk fly ved hjælp af signaler. Eftersom det ikke var lykkedes englænderne at rulle højre fløj af vores stilling op fra venstre hulvej, syntes de nu at ville sikre sig denne, sammen med venstre fløj af R.I.R. 31, fra højre hulvej – måske i kombination af et frontalt fremstød på begge sider heraf.

Allerede den næste dag (8. august) fandt dette angreb virkeligt sted. Det blev imidlertid totalt afvist, endnu inden det nåede i nærheden af vore grave. Hele dagen havde artilleriilden været langt heftigere end dagen før.

Om aftenen mellem kl. 18 og 20 steg den til største voldsomhed mod højre halvdel af vores afsnit og mod R.I.R. 31. Vores 12. Kompanie skyttegrav blev for største parten ødelagt af salveild fra tung krumbane skyts. Kl. 22 satte det så ind med en heftig beskydning med shrapnel og minekaster granater, under hvilken englænderne forsøgte at rykke frem fra Bazentin-le-Petit gennem hulvejen og over åben terræn. Under kommando af Leutnant Oppermann erkendte 12. Kompanie imidlertid angrebet i tide, og selvom den var hårdt mærket af den forudgående beskydning, satte den sig tappert vil modstand mod den mange gange stærkere fjendtlige styrke. Da den påkaldte spærreild lå perfekt, lykkedes det 12. Kompanie med håndgranater og maskingeværer at tilføje englænderne så smertelige tab, at de den næste time ikke kom længere.

Først kl. 0100 forsøgte de sig endnu engang med et fremstød fra højre hulvej, men måtte med det samme vende om under ilden fra 12. Kompanie. Dermed var englændernes angrebslyst slut for denne dag. I den anden halvdel af natten forhold deres infanteri sig fuldstændig rolig. Kun deres artilleriild fortsatte som sædvanligt uden pause og voksede om morgenen (9. august) mellem kl. 4 og 6 endnu engang til største voldsomhed. Også venstre regimentsafsnit ved Foureaux-skoven blev denne gang også betydeligt skadet.

12. Kompanie hentede om morgenen to englændere ind, der under det afviste angreb var blevet liggende foran stillingen da de ikke vovede at løbe tilbage gennem den tyske ild. De tilhørte et London regiment, som først kort forinden var ankommet fra England og herefter i fire dage havde været i Paris. De fortalte, at der i dette frontafsnit nu blev sat kolonitropper i beredskab.

Også andre tegn tydede i retning af et fornyet angreb. Allerede meget tidligt svæver de fjendtlige fly over stillingen, og siden morgengryet har engelske lænkeballoner svævet på himlen. Den tunge artilleri fortsatte dagen igennem; specielt om eftermiddagen mellem kl. 15 og 17 var beskydningen heftig. Divisionens reserve blev derfor trukket frem til Eaucourt-l'Abbaye, og brigadereserven lå stadig i Martinpuich. Imidlertid skete der intet yderligere denne dag. Men alligevel tærede det konstante beredskab, på grund af det forventede angreb, og den dag og nat ikke ophørende artilleri beskydning, stadig mere på den sidste rest af kraft i den stærkt reducerede flok, som forskånet for død og sygdom, stadig var i stand til at holde ud ved den yderste anspændelse af viljekraft. Men ret meget længere kunne heller ikke denne lille tapre skare holde ud. De menneskelige kræfter har sine begrænsninger. Ikke engang den stærkeste krop tåler ugelangt, hver eneste nat af fjendens beskydning og trussel fra infanteri, at blive forstyrret i søvnen. Også »nerver af stål« bryder til sidst, når de uden ophør time efter time, dag efter dag til stadighed lever under en frygt for livet, langt værre end den værste tortur kan frembringe.

Gudskelov, endeligt, endeligt slog timen, hvor vores forblødte korps skulle afløses. I løbet af natten til 10. august blev højre naboregiment, R.I.R. 31, afløst af det saksiske I.R. 179, og i vores regimentsafsnit blev i det mindste mandskabet ved maskingevæerne (der af praktiske årsager skulle forblive i stillingen) afløst af M.G.K. fra I.R. 181. Den følgende nat skulle resten af vores Regiment afløses. Endnu en lang dag måtte derfor 1., 3., 1., 5. og 7. Kompanie, der holdt forreste linje, udholde den voldsomme artilleribeskydning, som også den 10. august forårsagede store ødelæggelser mange steder langs graven, og begravede geværer, håndgranater og lysammunition. Imidlertid fik udsigten til den snarlige afløsning det hele til at være lidt lettere at holde ud.

Efter mørkefald (natten til 11. august) begyndte så virkeligt den længe savnede afløsning med det saksiske I.R. 181. Afløsningen af beredskabet og højre og venstre fløj af forreste linje (1. og 7. Kompanie) blev gennemført uden episoder. Da imidlertid noget senere, omkring kl. 0230, 11. Kompanie fra I.R. 181 nåede frem til 2. og 3. Kompanie, begyndte endnu et heftigt håndgranatangreb ved den så ofte omkæmpede barrikade. Med røde lyskugler blev spærreild endnu engang påkaldt, men forgæves. Der herskede en så tæt tåge, at lyskuglerne selv på kort afstand ikke var synlige. Under dække af denne tåge lykkedes det også englænderne at trænge ind bag den forreste grav og kaste håndgranater fra bagsiden. I den første forvirring, der herigennem opstod, blev graven rømmet omkring fire gruppebredder fra barrikaden mod højre. Forvirringen blev dog hurtigt overvundet og 2. Kompanie begyndte skridt for skridt igen at trænge frem mod venstre. Håndgranat kampen fortsatte i flere timer. Til sidst var graven tilbageerobret frem til barrikaden og graven i sin fulde længde overdrages til 181'erne.

Naturligvis blev afløsningen betydeligt forsinket af dette angreb, og kunne først afsluttes hen mod morgen. Havde det ikke fortsat været så tåget, havde de sidst afløste kompagnier ikke kunnet vove at passere det fuldstændigt observerede nøgne terræn foran Martinpuich. Ikke desto mindre kostede det endnu engang betydelige tab til den engelske spærreskydning, der i efterdønningerne af nattens angreb i dag var særlig livlig. Blandt andre blev også Oberleutnant Krohn, fører for 3. Kompanie, såret. Han var den 8. kompagnifører, Regimentet havde mistet under kampene på Somme. Ved middagstid den 11. august var de kummerlige rester af Regimentet endeligt nået i bivouak ved Bus (5 kilometer øst for Villers-au-Flos), for herfra at nå velfortjente hvilekvarterer.

Til afsked blev anerkendelse for det udrettede udtalt af 1. Armees overkommando (von Below) i følgende armebefaling:

IX. Reservekorps blev i slutningen af juli indsat i brændpunktet i slaget ved Somme. Det gjaldt om at standse et gennembrud af den engelske overmagt mod nord. Vanskelig, vanskelig var denne opgave. Korpsset løste den. Hverken den voldsomme artilleriild eller modstanderens stormløb med kamp mand mod mand, evnede at ryste det heltedige forsvar. Blødende fra mange sår forlader IX. Reservekorps nu hærens område; men det kan være stolte over, hvad den har ydet. Mine varmeste tak og min fuldeste anerkendelse følger fører og mandskab.

Vores Regiment modtog også et stort antal krigsdekorationer, heriblandt 8 Jernkors I. klasse. De første fik delingsfører ved 12. Kompanie, Offizierstellvertreter Boeltzigh og delingsfører ved M.G.K., Leutnant Peters, hvis indsats var primær årsag til afvisning af det engelske hovedangreb den 30. juli. En uge senere modtog også Unteroffizier Ziemehl fra 5. Kompanie denne dekoration, ligesom førerne for 1., 3. og 5. Kompanie og MG.-Ss-Truppe 105, Leutnant Kraacht, Oberleutnant Krohn, Leutnant Wöllert og Oberleutnant Rintelen. Endelig blev også den selvopofrende Regimentslæge, den generelt elskede »Opa Meyer«, som ikke som så mange læger ventede, til de sårede blev bragt til dem, men under indsats af eget liv altid drog derhen, hvor han var mest savnet, tilbørligt anerkendt gennem tildeling af E.K. I.

Krigsindsatsen af Unteroffizier, senere Vizefeldwebel Ziemehl, 5. Kompanie, ved denne og andre lejligheder, er nærmere skildret i en artikel i *Bremer Nachrichten* den 22. oktober 1934: »*Pour le mérite for unterofficerer*«. Fra denne artikel har jeg hentet følgende skildring.

En barrikade af sandsække foran den engelske stilling var bemanded af Ziemehl. En dobbeltpost holdt vagt. Ziemehl kom på den ide at sikre sig mod overraskelser fra engelsk side ved hjælp af en »dobbeltladning«. Et antal håndgranater blev placeret foran den engelske pigtråd, hvoraf to var forbundet med et telefonkabel til den tyske stilling. Efter en rolig periode den aften bemærkede posten efter afskydning af en lyskugle, at Tommy forberedte et angreb. Den tyske grav skulle stormes. Ziemehl udløste de placerede håndgranater ved den engelske pigtråd. Et tordnende brag: håndgranaterne havde gjort deres virkning på det rigtige sted. Tommy havde »fået nok«. Fem døde og flere hårdt sårede blev tilbage. De øvrige, herunder flere lettere sårede, flygtede. Efter denne vellykkede list modtog Ziemehl Jernkorsets I af General der Infanterie v. Boehn personligt.

I begrundelsen for dekorationen af 10. oktober 1916, fremgår yderligere Ziemehls indsats ved Moulin-sous-Touvent og under føringen af en håndgranatgruppe i Artois beviste tapperhed. Efter yderligere indsats og ikke mindre end fire dekorationer for sårede, modtog Ziemehl for endnu engang udvist tapperhed under det store forårsslag i 1918, endeligt også den højeste dekoration, der overhovedet tildeles: *Goldene Militär-Verdienst-Reuz – poul le merite for underofficerer*.

Imidlertid var disse udmærkelser og anerkendelser dyrt købt på bekostning af smertelige ofre på liv og sjæl. »Blødende fra mange sår«, blev vores korps med fuld retfærdighed omtalt i armeens befaling. Også ved vores Regiment, som end ikke havde haft de største tab, var i løbet af disse 18 dage hver 10. mand faldet eller savnet, og »savnet på Somme« var for det meste ensbetydende med: begravet i et eller andet ukendt kraterhul. Ydermere var hver 4. mand hårdere eller lettere såret. Endnu højere var antallet af syge og udmattede, så i sidste ende dårligt nok en fjerdedel af Regimentet stadig var kampklare.

De skrækelige uger på Somme måtte vi jo også tilbringe under forhold, der strider mod enhver beskrivelse: uafbrudt under åben himmel, hele dagen udsat for den glødende sommervarm, om natten, specielt hen mod morgen, indhyllet i kold tåge, sjældent og højst sparsommelig forplejning, da madafhenterne altid kun fik bragt en brøkdal af forplejningen igennem den engelske spærreild. Og så endelig maden nåede frem, var den altid nået at blive kold. Dertil kom luften af rådne lig, der lå overalt i området og ikke kunne begraves. Det varede ikke længe før maden ikke længere smagte, og den manglende føde tærede på kræfterne. Modsat steg tørsten hele tiden i sommervarmen og de ophidsede kampe, og alt disponibel vand, også de ikke rene brønde i Martinpuich, blev trods alle lægelige advarsler drukket. Det var ikke noget under, at der opstod stadig flere maveproblemer, og at ret harmløse tilfælde af dårlig mave efterhånden udviklede sig til blodig diare med høj feber. I forbindelse med denne sørgelige kendsgerning, må der i en virkelighedstro beretning heller ikke forties det mest modbydelige. I det åbne, dækningsløse terræn, var det ved dagslys umuligt at træde af på naturens vegne, og på grund af den voldsomme artilleriild, var muligheder næsten lige så dårlige om natten. Kun i en ildpause kunne man i al hast springe til det nærmeste granathul, der måtte anvendes i stedet for en latrin. Imidlertid ventede den hensynsløse fjenden ikke engang på det øjeblik, hvor handlingen var overstået. Allerede inden svirrede shrapnels i luften, og instinktivt kaster den pinligt overraskede sig mod den tilsølede kratervæg. Fy for fanden, hvilket svineri! Men selvopholdelsesdriften må også acceptere en sådan modbydelig episode

I dette mørke billede af Somme mangler stadig det sorteste punkt: den nervenedbrydende, uophørlige frygtelige sindsbevægelse. Dette endeløse vedvarende slag, der højst en gang i mellem døde lidt ud, for så igen at vende tilbage med forstærket voldsomhed. Det tunge engelske artilleri bragte død og ødelæggelse; den tordnende, timelange hamrene trommeilden, den stadig spredte beskydning af hele området med shrapnels, så man ikke i ét minut kunne føle sig udenfor livsfare; de gentagne natlige håndgranat-angreb og de rasende nærkampe. Og endeligt mellem alt dette: de såredes jamren, som ofte først efter mange timer kunne bringes tilbage til forbindepladserne, og dødsskrigene fra dem, der var sønderrevet af granater, og efterfølgende i lang tid i en pøl af blod måtte blive liggende midt blandt kammeraterne indtil der var tid og mulighed for at lægge dem i et nærliggende krater og dække dem med jord! Kombinationen af alt dette vil i sidste ende også frarøve selv den stærkeste mand hans kræfter.

Virkningen af artilleri beskydning berørte ikke kropsligt kun de direkte ramte, men egentlig alle, der oplevede den. De eksploderende, almindelige granater – for slet ikke at tale om gasgranater – udviklede dagligt fra de sønderknuste marker og de for længst ødelagte landsbyer på slagmarkerne ved Somme, utrolige mængder af krudtgasser, der tit førte til irritation af luftrøret og skader på lungerne. Alligevel var langt det værste faren for at blive levende begravet på grund af det voldsomme lufttryk fra de tunge og tungeste granater, selv hvis man ikke var i nærmeste nærhed. Mange af de ulykkeligt begravede kunne man efterfølgende, når den fjendtlige beskydning gjorde det muligt at grave dem fri, allerede kvalte med krampagtigt knyttede hænder og med rædsel i øjnene i blåtonede ansigter. Andre, der kom fra det med livet, havde ofte ødelagte lemmer, sprængte trommehinder eller øjne blændet af sandsplinter, og selvom der ikke var fysiske skader, led de efterfølgende af så stærk angst for det passerede, at de førte til en nervøs depression, der i ugevis gjorde dem ukampdygtige.

Sådan var Somme i juli og august 1916. I virkelighed ikke et opmuntrende, men et grusomt og nedtrykkende billede! Hulkindet, uvasket og med pjusket hår på hovedet og fuldskæg i ansigtet, overalt dækket af skidt og møg, udmattet til døde på liv og sjæl, med øjne fulde af gru og fortvivelse, som ville man aldrig blive glad igen – sådan så de »uskadte« overlevende Sommekæmpere ud. Og de utallige sårede og døde? Med ødelagte arme og ben lå de tæt pakket i det overfyldte lazaretter, skrigende af afsindige smerter, bevidstløs efter at være ramt i maven, med dyriske lyde, hvor ramt i hjernen, og hvor lidelser havde fundet en ende, men rædselsfuldt tilredte, lå de rådnende lig i terrænet uden hoveder eller med frit synlige tarme, hvori maddiker allerede kravlede rundt. Det er rædslerne ved en krig, hvor civilisationens »fremskridt« har fuldkommet gjort deres umenneskelige ud-slettelsesmaskineri!

15. Kapitel: Et lille pusterum i storkampen, Hulluch slutning august 1916

Vores korps skulle tilbringe tre uger langt tilbage i etappen til rekreation efter den morderiske indsættelse på Somme, og herefter indsættes på et fredeligt punkt på fronten. Imidlertid går det under krig altid anderledes og oftest værre, end man forventede. Således måtte også vores Regiment allerede efter 9 dages hvil, de dårligt var rigtigt begyndt, med største hast igen indsættes på et alt andet end »fredeligt« punkt på fronten. Heller ikke her fik det end ikke lov til at blive i tre uger, men fandt sig igen uforventet allerede i midten af september for anden gang i storkamp langs Somme. I den pressede, alvorlige tid, kunne der ikke gives os en tilstrækkelig hvileperiode, blot et kort *pusterum*.

Den 11. august om eftermiddagen var vores Regiment efter afløsningen ved Martinpuich samlet ved landsbyen Bus, hvorfra allerede den næste nat blev en march i retning Cambrai påbegyndt for at lægge så stor afstand til den ubehagelige egn som mulig. Bataljonerne marcherede enkeltvis fra Bus kl. 23 og nåede næste morgen mellem kl. 6 og 9, dels ad veje nord og dels syd om den store skov ved Havrincourt, frem til divisionens udpegede mellemkvarter Masnières på Schelde. Selvom turen kun var 20 km lang, og der herskede det bedste marchvejr, måtte overordentlig mange efterlades undervejs, og bataljonerne kom nu langsomt og med lange pauser fremad. Denne march mod hvilekvartererne viste for totalt udmattede og afkræftede, også de, der havde overlevet Somme, var blevet.

Middag kl. 13 gik det videre mod Cambrai. Vejret var solrigt og varmt. Antallet af marchsyge var derfor endnu større end natten i forvejen, og ingen ville formentlig være nået frem, hvis ikke byen kun lå 7 kilometer væk, og på grund af den højtliggende Pariser-hovedvej, hurtigt blev synlig forude.

Vi måtte vente i ret lang tid på banegården i Cambrai, da R.I.R. 86, der skulle indlades før os, havde en hel række uheld. Først afsporede 7 vogne fra dets tog, da afstivnings træ til minerne ubemærket var gledet ud over skinnerne. Afgangen blev derfor forsinket i mange timer (indtil kl. 22), før vi kunne komme afsted. Det havde dog den fordel, at alle marchskadede nåede at komme frem inden toget afgik.

Regimentets forskydning, der i øvrigt på grund af de store tab kun krævede et enkelt tog, varede i næsten fire timer selvom endestationen i Salesches (sydvest for le Quesnoy) ikke lå særlig langt derfra. Toget kørte imidlertid ikke den direkte vej, men tog en stor omvej over le Cateau og Solesmes. Kun en del af I. Bataillon forblev i Salesches, mens resten og M.G.K. kom i kvarter nordvest herfor i Capelle og Escarmain, mens Regimentsstab, II. og III. Bataillon mod nordøst blev underbragt i Louvignies og Chassignies.

Ved solopgang den 13. august indhentede vi naturligvis i første omgang den manglende nattesøvn. Da vi endeligt havde sovet ud kunne vi med glæde konstatere, at der var et dejligt solrigt vejr, og befandt os i et vidunderligt bakkelandskab i Sainaut (det franske Sennegau). Ganske vist kunne man i det fjerne stadig høre den dumpe larm fra Sommeslaget, men her herskede der fuldstændig ro. Tilsyneladende havde krigen overhovedet ikke ramt dette område. For os var det landet, der »flød med mælk og honning«, hvor det stadig var muligt at købe smør, ost og æg i store mængder til en billig penge – et område perfekt egnet til, at vi igen kunne få den rette pleje og igen komme til kræfter.

De næste 8 dage (14. – 21. august) gik med nyorganisering af kompagnierne, der for en stor del igen kunne fyldes op med erstatningspersonel, med en smule garnisons eksercits og enkelte korte marcher, eller nærmere spadsereture gennem det dejlige landskab. Den 18. august blev der ved Grand Gay Ferme (mellem Louvignes og Salesches) gennemført en parade for Hans Excellence den kommanderende general. Ved denne lejlighed modtog Regimentet 70 Jernkors II. klasse og 2 af I. Klasse, sidstnævnte til Leutnant Peters og Offizierstellvertreter Boelzig, som allerede tidligere er blevet nævnt. Hans Ex. meddelte os desuden, at vi endnu i to uger kunne hvile ud i dette dejlige område, hvilket naturligvis udløste stor glæde.

Desværre gennemtvang omstændighederne, at dette løfte allerede to dage senere måtte trækkes tilbage, og allerede den 22. august begyndte transporten fra Sennegau til afløsning af det bayriske I.R. 17 i Loos-buen nordvest for Lens, altså ikke ret langt fra Liévin-stillingen forrige vinter. Transporten med jernbane begyndte i den lille grænsefæstning le Quesnoy. Først forskød III. Bataillon kl. 11. Om eftermiddagen fulgte II. og om aftenen I. Bataillon, og endeligt næste morgen (23. august) Regimentsstab og begge M.G.-enheder. Turen gik over Valenciennes til Douai og herfra til Liebercourt halvvejs til Lille.

III. Bataillon fortsatte allerede om aftenen den 22. august med tog over Carvin og Provin til Meurchin, og marcherede herfra over Wingles og Hulluch til Bataljonsafsnit 5 nordvest for denne landsby, mellem denne og

den nye »Fosse 13 de Lens«. Allerede omkring kl. 0200 overtog 9., 10. og 11. Kompanie 1. og 2. grav i Afsnit 5a, 5b og 5c fra bayrerne, mens 12. Kompanie besatte mellemstillingen.

II. Bataillon tilbragte 23. august i Wahagnies, nordøst for udlosnings banegården, og afløste i løbet af natten til 24. august i bataljonsafsnit 6 til venstre for III. Bataillon. Også her lå tre kompagnier i forreste og anden grav i afsnit 6a, 6b og 6c og et kompagni i mellemstillingen. Sidstnævnte gik sydvest omkring Hulluch, og havde i de betonstøbte kældre i det her liggende bryggeri ret gode dækningsanlæg. I. Bataillon, den sidst ankomne, blev den 23. og 24. august stadig i landsbykvarter i Libercourt og marcherede den følgende morgen i reservekvarteret for vores Regiment i den lille industriby Carvin.

Stillingen havde været uforandret i 11 måneder siden det store engelske angreb ved Loos i september 1915, og var ret godt udbygget. Kun reetablering af skaderne fra den daglige fjendtlige minekaster beskydning og fra regnvejret, gav temmelig meget arbejde. Og netop i de sidste dage var beskydningen med minekastere steget i et sådant omfang, at der ikke rigtigt mere kunne tales om et »roligt afsnit«. Siden den 21. august havde fjendtlige minekastere specielt dagligt udset sig det højre del af kompagniafsnit 5c (på begge sider af vejen mellem Hulluch og Vermelles), så her hele pigtrådshindringer var ødelagt og den relativt smalle forreste grav på flere steder blokeret af sammenstyrtede faskine beklædninger. Også krigsgas havde englænderne allerede en gang udlagt, uden at det var kommet til et angreb. Alligevel betød det ekstra opmærksomhed!

Mistanken om at fjenden havde noget i støbeskeen forstærkedes som 11. Kompanie natten til 24. august fangede to mand fra en fjendtlig patrulje, hvoraf den ene viste sig at være kaptajn. Herefter blev stillingen langs vejen Hulluch-Vermelles fra kl. 1030 langt under salver af granater og shrapnels fra et engelsk batteri. Om aftenen mellem kl. 1930 og 2130 blev den forreste grav på dette sted desuden ramt af 80 store kugleminer, så hele pigtrådshindringen til sidst lå ødelagt, fladt hen over jorden, og de allerede hårdt medtagne forreste grave fik dødsstødet.

Da der omkring kl. 2130 endeligt blev ro gik mit 11. Kompanie øjeblikkeligt i gang med med i det mindste at skabe en nødtørftig anvendelig 1. grav. Ved midnat blev der imidlertid til højre for Afsnit 5c gennemført et heftigt engelsk artilleri ildoverfald. En halv time senere modtog også Afsnit 6a og venstre halvdel af 5c kraftig artilleri og mineild. Samtidig blev 2. grav og forbindelsesgravene lagt under heftig shrapnel og middeltunge granater. Denne beskydning fortsatte halvanden time med samme intensitet. Først da aftog den og ophørte omkring kl. 0200 fuldstændig.

Under dette blev stykket af den forreste grav på begge sider af vejen fra Vermelles imidlertid overhovedet ikke berørt af beskydningen. Englænderne troede med rette at dette stykke fuldstændigt var blevet ødelagt af den sidste tids voldsomme beskydning med tunge miner, men med urette, at den var rømmet. Ganske vist var der kun få poster, men disse var udstillet med stor omhu. Og disse lod sig ikke det mindste påvirke af de heftige engelske ildoverfald, men fastslog koldblodigt, at disse kun ramte gravene til højre og venstre. Hvis overhovedet, så måtte man netop på dette sted forvente et engelsk angreb, og derfor hold de et godt øje for i tide at kunne opdage en patrulje og tage godt i mod den. Også Unteroffizier Homeyer, der netop havde tjeneste, stillede sig sammen med posterne ved vejen, Musketier Dunsche og Bornath, og stirrede med dem spændt ud i natten.

Pludseligt så de tre noget dukket op, men ikke en patrulje som forventet, men et helt kompagni som samlet med en officer i spidsen, kom gåede af vejen fra Vermelles, som kunne der her overhovedet ikke være noget tysk post. Men selv mod et helt kompagni vovede de tre modige at gøre modstand, og åbnede øjeblikkeligt ild med deres geværer. Det virkede ganske vist ikke meget, da man i mørket kun vanskeligt kunne se de enkelte mål. Kompagniet rykkede fortsat frem indtil det havde nået 40 meter fra graven. Så fløj flere håndgranater frem på vejen fra vore poster, der i mellemtiden var blevet forstærket af Unteroffizier Loock og Gefreiter Petersen, og nu foldede det engelske kompagni endeligt ud. Den ene halvdel under kommando af en officer forsøgte længere mod nord at finde et andet indbrudssted, men blev også her med det samme opdaget af Landsturmann Drinkmann. Vizefeldwebel Cordes organiserede i alt hast et forsvar så effektivt, at englænderne måtte falde tilbage, efterladende sig flere tab, herunder føreren. Den anden halvdel drejede mod syd og kom direkte frem mod M.G. 4, der heldigvis stadig var intakt, selvom der kort forinden var slået en granat ned i umiddelbar nærhed. Med en vedvarende skydning af 2.000 patroner blev den engelske styrke skudt sønder og sammen.

Efter en halv time forsøgte endnu en styrke, der i mellemtiden havde samlet sig, endnu engang at bryde ind et nyt sted. M.G. 3 havde desværre funktioneringsfejl, og englænderne kunne derfor trænge frem tæt på stedet. I sidste øjeblik nåede imidlertid yderligere forstærkninger fra 11. Kompanie frem for at hjælpe maskingeværet, og det lykkedes også at afvise dette fremstød. Resterne af det engelske kompagni løb spredt tilbage til deres udgangspunkt.

Som det begyndte at blive lyst kunne man foran den tyske grav se omkring 20 døde og hårdt sårede, hvoraf nogle enkelte stadig bevægede sig. Det var imidlertid på grund af de engelske maskingeværer ikke muligt at

bringe dem ind. Da næste nat blev sendt en patrulje frem, fandt man ikke længere nogen i live. Kun et lig blev bjærgt for at fastslå dets regiment. Regimentsmærket var et posthorn med en krone og med navne på flere slag: Waterloo, Peninsula, Afghanistan, Ladysmith. Dette viste for os, at der var tale om et gammelt, traditionsrigt og dygtigt regiment [form. Somerset Light Infantry (Prince Albert's)]. Også udrustningen var interessant: stålhjelm, gevær med anlagt bajonet, to gasmasker, fire sandsække, 150 patroner og alle lommer fyldt med håndgranater.

Efter dette mislykkede opklaringsforsøg indtraf der igen fuldstændig ro over Regimentets sektor. Kun beskydningen med minekastere fortsatte, snart voldsom, snart roligere, og heller ikke det fjendtlige artilleri tav helt. Det mest ubehagelige for os var imidlertid den natlige maskingeværskydning, der i det fuldstændigt flade landskab gjorde det umuligt, at bevæge eller arbejde udenfor gravene.

Tunneldækninger var her disponible i et meget stort antal. De bar dyrenavne i alfabetisk rækkefølge, eksempelvis »Dachs« [hund], »Eideschse« [firben], »Hamster«, »Maulwurf« [muldvarp]. Foran Afsnit 6a havde der også tidligere være gennemført flere minesprængninger, først fra tysk, så også fra engelsk side, og der var her opstået et terræn, der lignede det, vi havde haft foran Afsnit G foran Givenchy-en-Gohelle. Nu var imidlertid minekrigen ophørt her. Tyske minegange foran stillingen forbundet med en dobbelt tunnel, så ethvert engelsk forsøg ville øjeblikkeligt blive opdaget og modvirket. På tidspunktet arbejdede et bayrisk minekompani på også at forbinde minegange foran andre afsnit med en forbindelsestunnel, og på denne måde sikre hele den tyske stilling mod underjordiske angreb. Det var for os en stor beroligelse, da vi ikke var omgivet af den samme nervøsitet som i G-stillingen.

Om natten den 30. august blev der, i forbindelse med en rutineaflysning indenfor vores Regimentsafsnit, samtidig forskudt noget til venstre. Højre kompagniafsnit 5a og 5b blev afgivet til I.R. 163, og overtog i stedet venstre afsnit A1 og et stykke af A2 fra R.I.R. 84. Efter dette var der i højre bataljonsafsnit (Afsnit 5c og 6a) kun indsat to kompagnier, men det tredje besatte højre halvdel af mellemstillingen og det fjerde var fordelt langs hele 2. stilling. Inden vi imidlertid havde mulighed for at indrette os i den nye stilling, indløb allerede igen en ny befaling med større konsekvens, og ikke kun sætte for tidlig ende på vores gæsterolle ved Hulluch, men som fik afgørende betydning for Regimentets skæbne i det følgende krigsår.

I den mellemliggende tid havde Hindenburg afløst Falkenhayn i den øverste hærledelse, og en af hans første handlinger var opstillingen af et stort antal nye divisioner på hver tre regimenter. Den 4. september 1916 fik vi underretning om, at vores Regiment skulle træde ud af IX. Reservekorps og overgå til den nye *211. Infanterie-Division*. Samtidig fik vi også en ny regimentskommandør: Major Steinwachs fra Ersatzbataillon I.R. 158. Vores plads i IX. Reservekorps skulle erstattes af et helt nyt, endnu ikke navngivet regiment, opstillet af enkelte kompagnier fra andre regimenter i forskellige korps, mens de afgivne regimenter fra egne rækker skulle opstille nye enheder i stedet for de afgivne.

Den 9. og 10. september fulgte regimentets afløsning ved Hulluch af det nyformede »Regiment X«. Kun vore maskingeværer forblev i stilling indtil ankomsten af en ny maskingeværenhed fra Tyskland. De tre bataljoner samledes i Carvin og Camphin, hvorfra den 11. september forskød længere mod øst gennem et vidunderligt, bakket og frugtbart landskab med skove og talrige mindre bebyggelser, kaldt »la Pevèle«. I. Bataillon marcherede over Phalempin på banelinjen Lille – Douai og Pont-à-Marco til Templeuce, II. og III. Bataillon over Thumeries og Mons-en-Pevèle (hvor Philipp den Kønne i 1304 besejrede flamlænderne) til Cappelle og Auchy. Kompagnierne blev fordelt over en lang række af de små landsbyer, og fandt på denne måde ret bekvemme kvarterer.

Den følgende dag, 12. september, stod Regimentet opstillet til parade ved Lobeau (mellem Cappelle og Auchy). Her tog den kommanderende general for IX. Armeekorps, Exzellenz von Boehn, kommandøren for 17. Reservedivision, Generalmajor von Ziethen og kommandøren for 33. Reservebrigade, Generalmajor von Wurmb afsked med Regimentet under uddelingen af talrige dekorationer. Hermed tog vores Regiment afsked med dens hidtidige troppeenhed og overgik til 211. Infanterie-Division og nye opgaver. Samtidig var vores korte »pustenum« efter første indsættelse på Somme også slut, og en ny kraftanstrengelse lå foran os.

16. Kapitel: På Somme mod franskmænd. St. Pierre-Vaast skoven

september/november 1916

Den 11. september fik vi at vide, at 211. Infanterie-Division samledes ved Tournai. Allerede samme dag blev der sendt et forkommando til sikring af indkvartering, og den 13. september fulgte bataljonerne efter. Præcist to år og en dag efter at vi under den store fremrykning til slaget ved Noyon havde krydset grænsen mellem den belgiske Bleharies og den franske Maulde, krydsede vi nu igen den belgiske grænse, blot i den modsatte retning. Denne gang blev i omegnen af Bleharies, Hollain og Bruyelles præcist den samme vej Tournai – St. Amand anvendt, som da vi i september 1914 rykkede ind i Frankrig.

Vi fandt i den fuldstændig af krigen forskånede Schelde-dal syd for Tournai kvarterer af en kvalitet, vi aldrig før eller senere kom til at kende. Her havde vi jo (formodentlig) tid og lejlighed til rigtigt at brede os. De store landsbyer stod fuldstændig til disposition for kun hver et eller to kompagnier. Regimentsstaben lå i midten i den lille by Antoing, II. Bataillon her og i den nærliggende Calonne. I. Bataillon lå nord og nordvest herfor i Vaulx-lez-Tournai, Chercq og St. Maur, III. Bataillon syd og sydøst herfor i Bruyelle, Hollain og Péronnes.

Vi skulle her, lød rygterne, endnu nogle få uger øve, og herefter deltage i felttoget i Rumænien. Vores nye søsterregiment, I.R. 27 fra Halberstadt og det saksiske R.I.R. 103, var endnu ikke ankommet, men forventedes fremme indenfor de næste dage. Vi var meget begejstrede over de nye udsigter til, hvad der lå forude. Det ukendte, fjerne Balkan lokkede os meget. Vi ville gerne bytte den med Vestfronten for derved at udgå den værste trussel: endnu engang at skulle blive kastet ind i helvedet langs Somme.

Vores glæde varede imidlertid kun en halv dag. Hele den uheldsvangre 13 tordnede det allerede igen i en uhørt trommeild fra Sommefronten helt hertil, i en afstand af over 80 km.

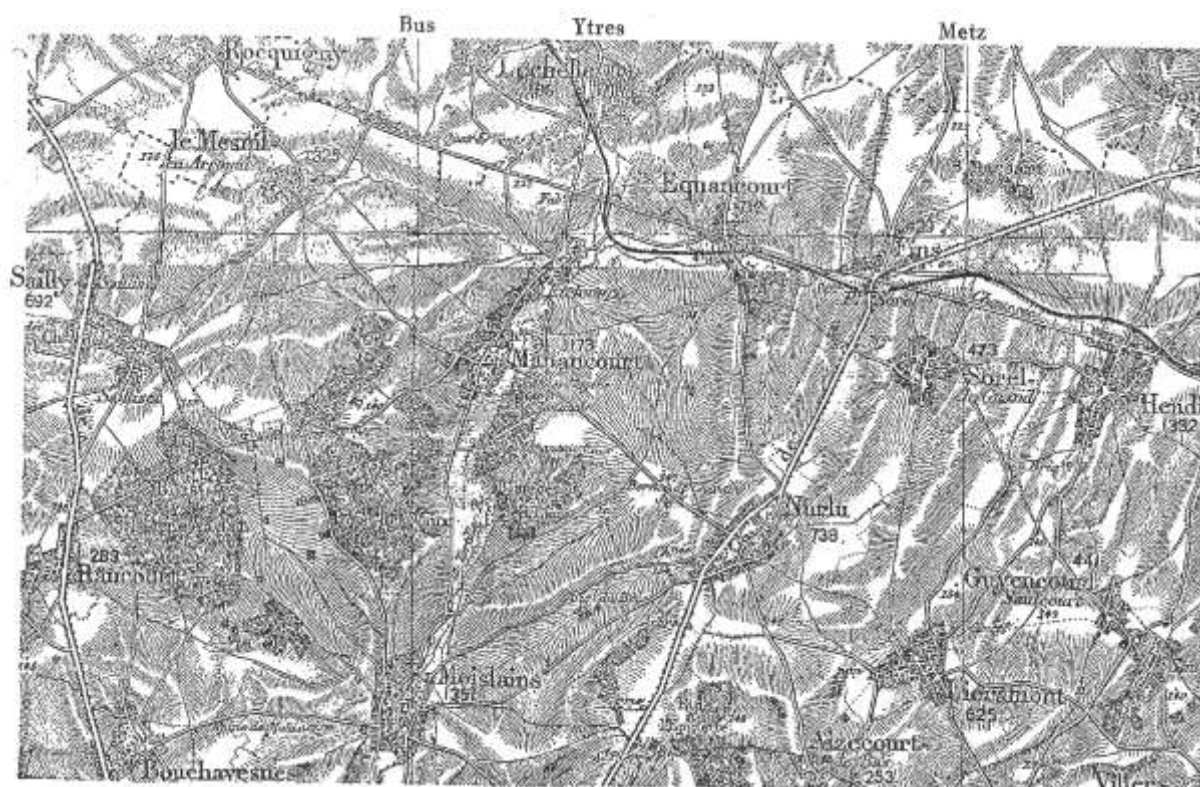
I starten trøstede vi os vel dermed, at det ikke længere personligt mere ankom os. Men allerede om aftenen, hvor Regimentet i modstrid med alle tidligere befalinger, alarmeredes til øjeblikkelig transport, måtte vi dog igen gøres fortrolig med tanken om, at denne fjerne kanontorden netop havde betydning for egen skæbne. Og kendsgerning var: endnu et storangreb fandt sted på Somme og krævede på ny tyske forstærkninger. Også vores division blev frigjort fra de opgaver, hvortil den egentlig var bestemt, og blev på denne måde ikke kun nu, men fortsat helt til krigens afslutning, indsat på Vestfronten.

Allerede næste dag (14. september), efter at vi en enkelt nat fik lov at sove i vore dejlige senge, blev Regimentet i et sørgeligt regnvejr transporteret til dens nye bestemmelsessted. I fire tog kørte vi med seks timers afstande fra Antoing over Valenciennes og Le Cateau til Essigny-le-Petit, to stationer før St. Quentin, og marcherede herfra over Fontaine-Uterte og Montbrehain til Beaurevoir (I. og III.) og Gouy (II.) ved le Catelet, tæt på Scheldes udspring. Om morgenen den 15. september var alle bataljoner ankommet hertil.

Vi havde allerede en gang været på denne egn: den 14. september 1914 marcherede vi på romervejen tæt forbi Beaurevoir. Nu, to år og en dag senere, krydsede vi igen romervejen ved Beaurevoir, og fejre med de os fra dengang kendte steder, ikke et »dejligt«, men mere et sørgeligt »gensyn«. At vi nu næsten præcist efter to år vendte tilbage til området ved Tournai og ved Beaurevoir, var for os et ydre symbol på en gentagelse af også den samme indre skæbne. Dengang var vi blevet revet ud af vores designerede rolle – vi tilhørte belejrings-armeen foran Antwerpen – for at komme den hårdt trængte 1. Armee til hjælp ved Aisne, og fik dermed en langt mere ubehagelig, farlig og vanskelig opgave. Nu gennemlevede vi endnu engang et tilsvarende dårligt bytte: i stedet for den friske stormen frem gennem Rumænien, fik vi den kvælende og nedslidende, langsomme, men uundgåelige pressen tilbage af den engelsk-franske overmagt. Endnu engang så det ikke for godt ud for den tyske sag. Det syntes i virkeligheden som om, vi tilhørte den sidste disponible reserve, som fra alle egne af riget i største hast kunne sendes til Somme-slaget for i 12. time at forhindre, eller i det mindste bremse, den nære sejr af fjendens overlegenhed i mennesker og materiel.

Som vi erfarede havde englænderne i mellemtiden erobret den af os så tappert forsvarede stilling ved Martinpuich og Foureaux-skoven og samme dag endda Flers-Riegel stillingen. Franskmændene skulle ligeledes allerede på vores linje sydøst herfor have erobret Peronne, og yderligere trængt 5 km frem herfra. Det var forståeligt og tilgiveligt, at stemningen blandt tropperne efter sådanne nyheder var meget nedtrykt.

Efter de sidste »lokumrygter« blev lykkeligt hurtigt berigtiget derhen, at franskmændene kun ved Bouchavesnes (syd for St. Pierre-Vaast skoven) var trængt frem over hovedvejen Bapaume – Peronne (Hovedvej Nr. 37), og nået frem 5 km foran Peronne. Men også her var tyske modangreb sat i værk. Vi hørte desuden at Hindenburg

var i området, og til ham havde vi den fulde tillid, at han også i vest ville være i stand til igen at bringe orden i den fortvivlede situation, som han tidligere havde gjort det i øst.

Vi opdagede også af egen erfaring, at vi havde gjort os alt for sorte tanker. Vores division blev på ingen måde øjeblikkeligt, som vi havde frygtet, indsat før den var fuldt samlet, regiment for regiment, for på den måde at lukke hullet i diget, som den fjendtlige stormflod havde åbnet. Vores division fik i alt ro lov til at samles, bare ikke ved Tournai, men ved le Cateau længere oppe ad Schelde, nærmere det truede punkt på fronten. Vi blev heller ikke, straks efter afsluttet samling, kastet ind mod det fremstormende hav på det farligste sted for selv at blive ofret, men modtog i første omgang den langt mindre fortvivlende opgave at bygge et nyt dige bag det første, for også, hvis dette skulle bryde sammen, at kunne beskytte det bagved liggende land mod den ødelæggende stormflod.

Også på mange andre områder mærkede vi selv, hvor langt bedre det var blevet langs Somme efter at Hindenburg havde overtaget ledelsen af operationerne. Det tyske artilleri var her ikke længere så fuldstændig det fjendtlige underlegen, som tidligere. Spærreskydningerne var langt bedre organiseret, og blev dagligt af artilleri observationsofficerer i første linje afprøvet, hvad vi under vores første indsættelse langs Somme så smerteligt havde manglet. Frem for alt havde nu ikke mere de fjendtlige fly det ubestridte herredømme i luften – hvad der dengang havde virket dybt deprimerende på os havde fyldt os med magtesløst raseri. Nu pressede vores nye dobbeltdækkere og nyformede jagereskadriller fjenden længere og længere tilbage over egne linjer.

Sidstnævnte kunne vi allerede den 17. september se med egne øjne, som Regimentet til skansning var trukket frem til etablering af en anden linje ved Heudicourt og Sorel-le-Grand. Mens vi ved middagstid ved Heudicourt holdt hvil i flere timer, da vores indkvartering i de overfyldte landsbyer endnu ikke var på plads, udspillede der sig i luften over os flere kampe. I det gode flyvervejr havde flere fjendtlige fly vovet sig ind over tysk område. Imidlertid blev de pludseligt angrebet af dels de nye dobbeltdækkere, dels Fokkere, der grundigt ryddede op mellem dem. Fra vores placering kunne vi se, hvordan i løbet af nogle få minutter, fire fjendtlige fly dels styrtede ned, dels i stejle spiraler måtte søge mod jorden. Så fortsatte kampen længere mod fronten, og kunne ikke længe følges af os.

Senere fik vi at vide, at det havde været Jagdstaffel Boelcke, der selvom den endnu ikke var helt samlet, i dag under den første flyvning havde skudt fem fjender ned. Totalt kunne den tyske hærberetning denne dag omtale nedskydningen af totalt 10 fjendtlige fly. Det ville ikke tage lang tid før forholdene var vendt fuldstændigt om. Vore fly behøvede ikke længere møjsommeligt at forsvarer sig mod de fjendtlige fly langt bag de tyske linjer,

men kunne nu allerede opsøge dem derovre, og holde dem langt væk fra vore linjer. Dermed bortfaldt en af hovedårsagerne for fjendens artilleri overlegenhed, nemlig hans hidtidige udmærkede flyobservation. Som resultat nyttede det ham ikke længere så meget hans konstante meget store ammunitionsforbrug, der under blinde skydninger for det meste var til ingen nytte.

Den 18. september fik 211 I.D. til opgave af A.O.K. 1 at udbygge den såkaldte Armin- eller R 2-stilling fra Manacourt til Aizecourt-le-Bas. Vores regiments del begyndte til højre ved vejen Manancourt - le Gouvernement Ferme og fortsatte til Bois du Hennois langs østkanten af Højde 140 til det kanaliserede Cortille [Canal du Nord]. På østsiden af denne stiger terrænet igen til Højde 147 og bøjer endeligt mod syd på vestskråningen ved Nurlu. Her startede R.I.R. 103 afsnit.

Først blev der etableret en fast, sammenhængende dobbelt hindring foran hele linjen. Så blev der forskellige steder udgravet skyttegrave og heri øjeblikkeligt påbegyndt tunneldækninger i op til 12 meters dybde. Først til sidst blev de forskellige stykker grav forbundet med hinanden gennem en gennemgående grav. Også M.G.-stillinger blev samtidig bygget på de vigtigste punkter. Arbejdet gik hurtigt for sig. Selvom arbejdet fandt sted blot 4 km bag den forreste linje, blev det i første omgang, formentlig på grund af det regnfulde, triste vejr, overhovedet ikke forstyrret af det fjendtlige artilleri. Hver nat returnerede kompagnierne til deres kvarterer i Sorel-le-grand og Heudicourt.

Efter at vejret i mellemtiden var blevet bedre, modtog graven den 23. september for første gang let fransk artilleriild. To dage senere forstærkedes den. Der fladt middeltunge og også gasgranater. Netop som de gav anvisninger til etablering af en M.G.-stilling, blev Leutnant Schultz og Dammann (M.G.K.) dræbt af en uventet granat, der slog ned tæt ved.

Det stigende artilleri kom i forbindelse med et nyt storangreb, som englænderne og franskmændene forberedte til den sidste uge i september. Den 25. september fik vores division af A.O.K. 1 befaling til at holde sig kampklare i den nye udgravede stilling, og i tilfælde af et fjendtligt gennembrud at forsvare den foranliggende R 1-stilling (R.I.R. 75 fra Gouvernement Ferme til inklusiv Moislains). Egnede fremrykkeakser hertil blev opklaret. Et egentlig indgreb var imidlertid endnu ikke påkrævet.

Næste formiddag (26. september) fik vores Regiment befaling til at forskyde til højre, fra le Mesnil til Tortille-vandløbet, og som hærreserve med samtlige kompagnier at blive i området vest for Manancourt. Også de kompagnier, der ikke skansede i R 2-stillingen måtte bivouakerer tæt bag graven. I den vestlige del af den lille landsby Etricourt blev der påbegyndt etableringen af en Regiments-kommandostation.

Den følgende dag (27. september) blev regimentets arbejdsafsnit endnu engang forlænget mod højre, nemlig frem til vejen Rocquigny – Bus. Derved blev der på en måde skabt forbindelse mellem Regimentets to perioder ved Somme, da Bus allerede den 11. august havde været samlepunkt for Regimentet. Da risikoen for gennembrud igen var blevet mindre, behøvede fra 28. september kun 6 kompagnier at blive i R 2-stillingen og forsat arbejde på dens udbygning, mens den anden halvdel af regimentet kunne returnerer til de gamle kvarterer i Heudicourt og Sorel-le-Grand. Herved blev det også muligt denne dags eftermiddag at gennemfører en fredelig parade 12 kilometer bag Somme-fronten for begge vore Bremer Bataljoner (minus 1. og 6. Kompanie) ved banegården i Heudicourt. Paraden overværedes af den ærværdige Bremer borgmester Dr. Buss, der i anledning af vores stamregiments – IR 75 – 50 års jubilæum var kommet til Vestfronten, og nu også ved vores reserveregiment personligt uddelte et antal af Hanseaten-kreuz

Dette fredelige mellem spil, der erindrede om fredstider, varede imidlertid kun et kort tid, og alt for hurtigt dukkede krigens alvor op igen. Det blev nu igen dag for dag mere og mere ubehageligt langs Somme, også for vores division, selvom den stadig kun var indsats som arbejdsstyrke og lå i reserve. De fortsatte tab til den fjendtlige artilleri i R 2-stillingen var i det lange løb betydelige (næsten daglig havde regimentet nu en død og flere sårede), og det konstante regnfulde efterårsvejr havde stadig større indvirkning på mandskabets sundhedsmæssige tilstand som de hele dagen i vådt tøj måtte skanse. I anden uge af oktober blev det imidlertid endnu værre: endnu et kæmpeangreb fra fjenden, hvor franske og engelske styrker endnu engang forsøgte at bryde igennem mellem Somme og Ancre, tappede de sidste kræfter ud af de indsatte stillingsdivisioner. Reservedivisionerne måtte i forreste linje overtage det videre forsvar af Somme-fronten fra de totalt udmattede enheder.

Den 8. oktober, en af de helt store kampdage, lykkedes det ganske vist 10. Reserve-Division, der lå foran vores 211. I.D., med egne kræfter at standse det franske stormløb i området ved Rancourt, uden af de klart stillede reservebataljoner blev sendt frem til assistance. Men næste dag var det på højeste tid, at den blev afløst af et regiment fra vores division. Den 9. oktober blev vore søsterregimenter I.R. 27 og R.I.R. 103 indsat fremme, og den 13. oktober blev det også vores regiment tur til at ændre opgave fra skansning til kamp.

Denne dag begyndte for vores regiment så den *andet* kapitel af dens kraftanstrengelser langs Somme, der på visse områder endda kom til at stille endnu større krav, end den første. Den gang i juli 1916 ankom Regimentet

udhvilet til Villers-au-Flos, mens den nu allerede havde gennemlevet næsten fire ugers anstrengende skansning i nærheden af fronten. Dengang måtte regimentet desuden sammenlagt kun holde ud i kamplinje i 17 dage, og kun to til fire kompagnier behøvede at ligge umiddelbart foran fjenden i forreste grav. Denne gang ville regimentet være indsat i fulde 24 dage som kampenhed, og denne gang med fem eller seks kompagnier indsat i forreste linje. Endeligt var der første gang uafbrudt godt vejr, højst afbrudt af lejlighedsvis tidlige morgentåge. Denne gang var det overvejende gråt og koldt efterårsvejr, ofte med silende regn.

Men alle disse ulemper blev dog opvejet af en afgørende fordel: den genskabte tro på tyske kræfter. Overmagten fra de fjendtlige fly og artilleri havde været så overvældende, at det dengang havde bragt os til fortvivlelse, og havde taget alt mod og glæde fra os. Nu var fjendens herredømme i luften igen taget fra dem, og dermed deres artilleri berøvet deres tidligere succes. Det var kun nogenlunde indskudt mod vore forreste grave, mens det bagved liggende terræn kun modtog spredt skydning. Ydermere var stillingen ved St. Pierre-Vaast skoven, om ikke god, så dog betydelig bedre udbygget end dengang ved Foureaux-skoven (vi havde godt nok heller ikke her gode, fuldt udbyggede tunneldækninger, men dog et større antal mere eller mindre dybe tunneler til rådighed), og de daglige tab var derfor væsentlig mindre end under den første Somme-periode.

Også genforsyningen var bedre end dengang. Forplejningen var rigelig, afvekslende, og hvad mere vigtig var, mere regelmæssig. Sidstnævnte blev opnået derved, at hvert kompagni opstillede *egne* afhentere under ledelse af en dygtig underofficer, som gjorde en afgørende indsats for rettidigt at forsyne deres kammerater, mens dengang de generelt opstillede transportgrupper ikke havde haft en personlig interesse i at få bragt det hele frem til de rigtige steder igennem den fjendtlige spærreild. Ganske vist lykkedes det heller ikke denne gang at bringe mad og drikke *varmt* frem til første linje. For til dels at opveje dette, blev der bragt store mængder sprittabletter frem så besætningerne i det mindste igen kunne opvarme deres dåsekonserves og kaffe.

Signalforbindelserne blev ganske vist mange gange afbrudt af den artilleriild, der lå over adgangsvejene, men aldrig så totalt, at kompagnierne følge sig ensomme og forladt, og nådesløst udleveret til fjenden, som det havde været tilfældet den gang ved Foureaux-skoven. Frem for alt bidrog imidlertid til den bedre moral, at fjenden trods hans stadig eksisterende overlegenhed ikke havde formået at opnå den mindste fordel. Efterhånden genopstod følelsen af tysk overlegenhed igen, der under den første Somme-periode næsten helt var forsvundet. Al modgang er lettere at bære, når man forstår at bekæmpe den med mod og håbefuldhed.

Denne gang var det I. Bataillon der først rykkede ind i forreste linje. Kort efter middag den 13. oktober indløb befaling til, med det samme som brigadereserve at rykke ind i R 1-stilling (også kendt som A.O.K.-stilling) i vestkanten af Bois des Vaux, syd for Gouvernement Ferme, da man om eftermiddagen forventede et fransk angreb på I.R. 32 stilling ved Bois St. Pierre-Vaast. I. Bataillon medbragte rigeligt med håndgranater og skanseværkstøj fra depotet i Nurly, hvor der ligeledes blev udleveret varm kaffe med en tot rom til feltflaskerne. Allerede længe før R 1-stillingen blev nået indtraf flere tab på grund af den franske spærreskydning, som ledsagede det forventede angreb. En aktiv indgriben fra vores I. Bataillon blev dog ikke nødvendig, og natten kunne relativt roligt tilbringes i stillingen.

Den følgende aften (14. oktober) afløste 1. og 3. Kompanie i beredskabet tilsvarende kompagnier fra I.R. 32. Den forreste grav, der skal overtages af I. Bataillon, lå i den sydvestlige kant af St. Pierre-Vaast skoven og begyndte til højre med tilslutning til vores søsterregiment fra divisionen, R.I. R 103, omkring i midten mellem begge de vestligste af de tre veje, der fra Bouchavesnes går nord og nordøst gennem skoven. Beredskabet lå i den østlige kant af skoven.

Samme dag rykkede II. Bataillon ind i R 1-stillingen i Vaux-skoven, og afløste herfra den følgende aften (15. oktober) til venstre for I. Bataillon resten af I.R. 32 i den sydlige spids af St. Pierre-Vaast skoven med 8., 7 og 5. Kompanie i første grav og 6. Kompanie i beredskab. II. Bataillons forreste grav sluttede i den sydlige spids af skoen i et fuldstændig uorganiseret månelandskab.

III. Bataillon rykkede samme aften (15. oktober) ind i R 1-Stillingen i Vaux-skoven, hvor den blev indtil den 18. oktober. Den 19. afløste den I. Bataillon i højre halvdel af forreste stilling, 9. og 12. Kompanie i forreste grav, 10. og 11. Kompanie i beredskab.

I disse dage lå der en stigende artilleribeskydning over forreste grav og adgangsvejene fra det franske artilleri. Mens der imidlertid dagligt var franske angreb mod landsbyen Saily-Saillisel i naboafsnittet, sker der her ved Rancourt ingen større infanterioperationer. Kun en patrulje på omkring to grupper blev den 18. oktober afvist i 3. Kompanies afsnit. Patruljer fra vor side observerer udelukkende fransk skansning. Eksempelvis fastslog en patrulje fra 12. Kompanie på en vizefeldwebel og to mand at franskmændene var under etablering af en ny sappe i retning af vores højre naboregiment, R.I.R. 103. Den fjendtlige hovedstilling overfor St. Pierre-Vaast skoven lå bag en bakke, der langsomt steg op mod vores stilling.

Oppe på selve bakken var der kun en fremskudt fransk post, der desværre herfra havde en rimelig god udsigt over vores stilling.

Fjendens forholdsvise passivitet blev af vores Regiment ivrigt udnyttet til udbygning af stilling, specielt det svageste punkt med venstre fløjkompagni. Denne krydses nemlig af en lille sænkning, der som en lang slugt fører ind i midten af skoven. Slugten kaldes »Teufelsschlucht«, da sænkning, som fortsatte fra skoven i i retning af Moislains, til stadighed lå under kraftig fjendtlig artilleriild. Hvor sænkningen gik gennem den forreste stilling, var der ingen sammenhængende grav gennem kratermarkerne. Her kunne forbindelsen kun opretholdes om natten ved hjælp af patruljer, mens om dagen et fjendtlig fremstød på dette sted måtte afvises gennem flankerende maskingeværild. Også på den yderste venstre fløj af regimentets stilling ophørte graven igen i et næsten ubesat kraterområde frem til I.R. 32. Venstre fløj af regimentet hang derfor i luften og befandt sig i den største fare. Af samme grund lod regimentet særligt brede pigtrådshindringer anlægge, ikke kun foran venstre fløjkompagni, men også bag det i den sydlige kant af skoven, noget der under det senere franske angreb 5. november skulle vise sig af meget stor værdi.

Fremskaffelsen af materialer viste sig imidlertid ved det fortsatte regnvejr og den stadig stigende artilleri beskydning, stadig vanskeligere. Den bedste rute var vejen Manancourt – Rancourt, men denne blev i området ved Gouvernement Ferme meget kraftigt beskyttet med tung artilleri, og derfor kun nødtigt anvendt. En anden rute førte fra Moislains gennem den førnævnte slugt, men også denne lå ofte under beskydning, og blev ofte med gasgranater gjort fuldstændig uanvendelig. Desuden blev den ved det dårlige vejr mere og mere fyldt med mudder, der på mange steder nåede til knæene. Der blev derfor banen en tredje sti gennem skovens tætte underskov og markeret med et hvidt bånd. På grund af den megen regn blev imidlertid også denne hurtig vanskelig at passere. På den måde forblev trafikken til den forreste linje i St. Pierre-Vaast skoven forbundet med ikke mindre vanskeligheder end tidligere ved Foureaux-skoven.

På grund af det vådkolde vejr og den sjældne mulighed for varm forplejning, begyndte også her igen at dukket talrige tilfælde af dysenteri op. Den 24. oktober var der allerede næsten 300. På grund af dette store antal mandefald i stillingsbataljonerne blev det nødvendigt, også at lægge halvdelen af reservebataljonen frem i stillingen. Fra den 25. oktober lå seks kompagnier i forreste grav og fire kompagnier i beredskabsstillingen i østkanten af Vaast-skoven. Ydermere måtte stillingsbataljonernes delinger, der var efterladt til materieltransporter, igen trækkes frem i stilling. Dette havde betydelig indflydelse på forsyningssituationen og transporterne måtte derfor indskrænkes til det allermest nødvendige. Der var imidlertid hårdt brug for hver eneste mand for igen at kunne retablere den forreste grav efter de skader, den uophørlige regn og den fjendtlige artilleriild forårsagede. Hvor uudholdelig forholdene var i graven under det vedvarende dårlige vejr viser specielt tydeligt en ulykke i R 1-stillingen, der på steder stod under 30 cm vand. Overalt truede væggene med at styrte sammen, og en nat blev en mand fra 6. Kompanie begravet under så store mængder nedstyrtende jord, at han først kunne bjærges efter at han var død.

Også den franske artilleriild blev mod slutningen af måneden stadig mere uudholdelig. Gentagende ildoverfald med tung artilleri ødelagde store dele af den forreste grav og også flere dækninger. Den 25. oktober måtte især 7. Kompanie lide hårdt. Som kompagnifører, Leutnant Höfer personligt hjalp til med igen at åbne en sammenstyrtet tunnel til en dækning, blev han sønderrevet af en granat. Kompagniet havde yderligere 14 døde og sårede.

Den 26. oktober steg beskydningen særlig om eftermiddagen mellem kl. 16 og 19 til en overordentlig heftighed. Endnu engang blev flere dækninger ødelagt. Også om natten fortsatte beskydningen, primært mod adgangsveje, for næste morgen igen at vokse til fornyet vildskab mod forreste grav. Den 28. oktober, en klar, solrig dag, blev den om eftermiddagen særlig heftig. Et maskingevær blev ødelagt af en fuldtræffer efter at to andre allerede dagen før var blevet væsentligt beskadiget. Også graven blev igen hårdt medtaget, og kunne på grund af den begrænsede arbejdsstyrke og den fortsatte beskydning kun meget nødtørftig istandsættes.

Den 29. oktober var der i silende regn relativt roligt. Kun én gang blev vores spærreskydning udløst, da et fjendtligt fly udløste en gul lyskugle foran vores regimentsafsnit.

På trods af det fortsatte regnvejr startede den gensidige meget heftige artilleriild allerede kl. 0900. Den 31. oktober om eftermiddagen øgede den igen væsentligt efter at vejret var klaret op, og nåede omkring kl. 18 sin største voldsomhed. Et overordentligt stort antal fjendtlige lænkeballoner og fly er i luften. Vore fly melder om fremrykkende fjendtlige enheder ved Rancourt. Det er derfor sandsynligt, at et fjendtligt angreb er forestående.

Efter at den fjendtlige artilleri- og flyaktivitet igen havde været meget kraftig den 1. november, kom angrebet, men ikke i det forventede omfang og ikke mod vores Regimentsafsnit, men til højre ved I.R. 27 i nordkanten af St. Pierre-Vaast skoven. Vores sydlige del af skoven led kun under den voldsomme artilleriild.

Den 2. november forsøgte Leutnant Röhncke med en kamppatrulje fra 9. Kompanie at trænge ind i den fjendtlige grav foran venstre fløj, efter at de franske dækninger i nogle dage havde været lagt under ild fra vore 21-cm haubitser. Patruljen kunne imidlertid gennem det opblødte terræn kun komme langsomt fremad, og opdaget af fjenden, måtte den vende om med uforrettet sag.

Den 3. og 4. november øgedes den fjendtlige artilleriild mod vores stillinger endnu engang til trommeilds artige ildoverfald. Vores stadig mere reducerede, totalt overanstrengte mandskab var dog stadig i stand til om natten at bringe de dagligt sønderskudte grave nogenlunde passer bare og anvendeligt til forsvar. De havde jo trods alt også tilbragt fulde 7 uger i afskyelig mudder og morderiske haglbyger af stål på Somme, herunder ikke mindre end 3 uger i forreste kamplinje! Og kun et lyspunkt holdt de udmattede, sønderskudte rester oppe: den 1. november er der befalet *afløsning* af 211 I.D. med 16. Reserve-Division; vores regiment skal om nætterne mellem 5. og 8. november frigøres. Indtil dette tidspunkt regnede man med at kunne holde ud under frembringelse af de allersidste kræfter.

Men inden håbet om den endelig forløsning fra lidelserne under Somme-slaget kunne opfyldes, blev en sidste og højeste kraftanstrengelse krævet af vores regiment, i det mindste af begge vore Bremer bataljoner. Netop den 5. november, den første af de befalede afløsningsdage, iværksatte vore fjender et nyt, voldsomt gennembrudsforsøg. Kun III. Bataillon blev denne gang forskånet, da dens afløsning i beredskabs- og reservegraven var sket 24 timer tidligere end oprindeligt befalet, og befandt sig allerede den 5. november undervejs mod Cambrai. I. og II. Bataillon foran Vaast-skoven blev imidlertid ikke frigjort fra franskmændene, før de til slut endnu engang grundt havde vist tænder og bevist, at de selv i deres nuværende udmattede tilstand, alligevel stadig var deres bedste, udhvilede alpejæger-bataljoner overlegen. Kampens brændpunkt på denne *storkampdag* (den næstsidste under det efterhånden uddøende Somme-slag) var nemlig Vaast-skoven, og dannede angrebsmål for to kamprøvede jæger-brigder, 5. og 6. Sidstnævnte, der med 27. og 28. Jægerbataljon angreb vores I. og II. Bataillons afsnit, var allerede fire gange blev nævnt i de franske hærberetninger for særlig fremragende indsats, og bar som udmærkelse en fangstnot om venstre skulder. Vore Bremer bataljoner kan derfor anse det som en særlig bedrift, at de kunne standse disse dygtige modstandere, og endda på den sidste dag af deres indsats på Somme.

Allerede om natten til 5. november øgedes artilleriilden fra kl. 0030 en sådan heftighed, at ingen af de så ofte ihærdige transportgrupper var i stand til at bringe forplejning frem til forreste linje. Omkring morgen øgedes den til trommeild, og i det første morgengry kunne man se, at fjenden kraftigt havde besat den fremskudte grav på bakkerne ved Rancourt. Kort efter kl. 0630 forsøgte han så herfra at gå til angreb, og bryde igennem midten af vores regimentsafsnit, der var besat af 4. og 8. Kompanie. Angrebet blev imidlertid opdaget i tide. Spærreskydningen, påkaldt med gule lyskugler, startede øjeblikkeligt, og et haglvejr af spidsgranater fløj franskmændene i møde. Også 6. Kompanie og en del af 7., som var placeret her, beskød fra venstre de fremstormende franskmænd. Navnlig et maskingevær fra 6. Kompanie påførte dem store tab gennem flankerende skydning. De øvrige angribere flygtede i hast tilbage i deres udgangsstilling. Næstkommanderende ved 7. Kompanie, Leutnant Schmitz, sprang op på brystværnet og råbte til sine folk: »Skyd folk, alt hvad i kan! Se, hvordan de løber! I samme øjeblik blev ham ramt af en fjendtlig kugle i brystet. Han fik en skøn soldaterdød. Også fører for 8. Kompanie, Leutnant Sommet, er faldet, og en lang række andre smertelige tab komme konstateres. Ikke desto mindre fra det første franske angreb på strålende vis blevet afvist.

Kl. 8 steg den fjendtlige artilleriild igen til et nyt højdepunkt og fortsatte uden afbrydelse til over middag. Ikke kun den forreste linje lå under vedvarende beskydning, men også beredskabs- og reservestillinger. Batterierne i Vaux-skoven måtte også gentagende gange udholde ildoverfald. Kl. 1130 steg ilden over vores forreste grav til trommeild, og det bagved liggende terræn blev holdt under en tæt spærreild. Omkring kl. 1215 opdagede Wehrmann Mesch, oppasser for Infanteri-observationsofficer Leutnant Bock, fra »Kugelbaume«, hvordan franskmændene endnu engang forberedte sig til storm, og i flere tætte rækker forsøgte at arbejde sig frem mod den tyske stilling mens besætningen blev holdt nede af den fortsatte artilleribeskydning. Den såkaldte »Kugelbaume« var et observationsstade på bakken mellem Vaast og Vaux-skovene. Ganske vist stod træet der ikke længere, efter dagen i forvejen at være ramt af en fuldræffer, og i det hele taget lå dette udmærkede observationspunkt under stadig artilleribeskydning. Det var altså herfra at den vagtsomme oppasser Mesch, mens Leutnant Bock netop var hos bataljonskommandøren, kunne se, at franskmændene igen ville angribe regimentets afsnit. Han satte sig via telefon i forbindelse med artilleri-forbindelsesofficeren, blev af denne forbundet direkte med artillerikommandøren, og kunne til denne via et kort, han havde ved hånden, præcist angive hvilke koordinater det franske angreb havde. Den hurtigt faldende tyske spærreild kostede blandt angriberne frygtelige tab. De efterfølgende bølger blev fuldstændig blokerede, og kun den første og en del af den anden bølge førte tappert angrebet videre.

I mellemtiden havde man også fremme ved I. og II. Bataillon bemærket franskmændene, der imidlertid på grund af den fortsatte fjendtlige trommeild endnu ikke kunne bekæmpes. Unteroffizier Klimmeck (3. Kompanie) havde netop råbt til sin gruppes observationspost, Musketier Ritzmann: »Stik dog ikke næsen så langt op over dækningen! Under denne ild kan de dog ikke komme!«, da denne af pligtfølelse ikke ville give op: »Alle ud! Alle ud! Der kommer de!«. Det var 27. franske jægerbataljon, der lige bag den franske artilleri, forsøgte at bryde ind i I. Bataillons stilling. mens længere mod nord 6., 22. og 23., og længere mod syd, ved vores II. Bataillon, 28. Jægerbataljon.

I første øjeblik var mange folk, der endnu var mærket af den voldsomme trommeild, ret rystet, som de kunne se fjendens skyttelinjer under føring af deres officerer i velorganiserede rækker kom ned ad bakken. Men overalt var der enkelte tapre, der fik foran som et godt eksempel for de rystede. Eksempelvis ved 7. Kompanie sprang Unteroffizier Sängler, for at indgyde mod hos de ængstelige, frem til den forreste væg og åbnede ild. Han blev dog hurtigt hårdt såret. Alligevel virkede hans og andre modige underofficerers eksempel, så der nu åbnedes en ødelæggende gevær- og maskingeværild mod de franske jægere, der blev tvunget til at standse. Enkelte søgte tilbage mod udgangsstillingen, andre søgte dækning i kratere, mens andre igen veg ud til siden, hvor de længere mod nord samledes med styrken, der i tætte skarer trængte ind i vores 2. Kompanies stilling og det tilstødende venstre fløjkompagni af R.I.R. 103. Fører for 2. Kompanie, Leutnant Wagschal og den ham underlagte Leutnant Tiedemann fra 1. Kompanie, hvis kommandostation blev ødelagt under trommeilden, blev, netop som de igen havde gravet sig fri, taget i fransk fangenskab, og med dem også enkelte andre tilbageblevne. Den største del af besætningen på indbrudsstedet havde derimod nået at bringe sig i sikkerhed til siderne.

Franskmændene stødte nu herfra endnu et stykke i retning af 2. grav, men blev herfra standset af ild, og søgte dækning i kratere mellem de to linjer. Leutnant Dabelstein, fører for 3. Kompanie, anså nu øjeblikket for kommet til at rense den forreste grav for fjender i et angreb fra venstre og genskabe forbindelsen til R.I.R. 103 gennem den tabte del af 2. Kompanies stilling. Ledsaget af Unteroffizier Klimmeck, Musketier Grüper og Landsturmmann Lübner, oprullede Leutnant Dabelstein graven op skridt for skridt med håndgranater. Enkelte franskmænd overgav sig, andre flygtede frem eller bagud af graven, men blev skudt ned af de skytter, der fulgte efter Leutnant Gabelstein. De fleste lod sig presse tilbage mod højre indtil barrikaden foran R.I.R. 103, hvorfra de ligeledes blev modtaget af geværild og håndgranater. Herefter forsøgte de fra den tyske at komme tilbage til den franske grav, men slap ikke igennem den tyske spærreild, og valgte til sidst også at overgive sig.

I det venstre fløjkompagni af R.I.R. 103 var man meget forbavset over, at fjenden allerede var fordrevet fra gaven, og rykkede øjeblikkeligt ind i det tidligere rømmede stykke. Leutnant Dabelstein samlede resterne af 2. Kompanie og besatte med dem på ny det højre afsnit af vores regiments stilling. Kl. 1430 kunne han efter opnåelse af de selv stillede mål vende tilbage til eget kompagnis område.

I mellemtiden var også Leutnant Wagschal og Tiedemann med enkelte andre, der var faldet i fangenskab, vendt tilbage til 3. Kompanies stilling. På vejen tilbage var de undsluppet deres franske vogtere, havde en tid holdt sig skjult i kraterlandskabet, og var så, lige så snart luften var ren, vendt tilbage til de tyske linjer. Leutnant Wagschal kunne herefter igen overtage sit eget 2. Kompanie afsnit. På den måde var I. Bataillons linje efter omkring to timer igen totalt tilbage på egne hænder. Kun bag den forreste grav på højre fløj lå endnu gennembrudte franskmænd gemt i skoven, hvor de ikke mere lod sig bemærke. De blev først i løbet af aftenen med stærke patruljer opsporet og taget til fange.

På venstre fløj af vores regiment, ved 5. og 6. Kompanie, kom kampen ikke til afslutning lige så hurtig. Den her angribende 28. franske Jægerbataljon havde til opgave syd for Vaast-skoven (ved I.R. 32) at gennembryde den tyske stilling, herefter at svinge til venstre i skoven og herigennem oprulle venstre fløj af vores regiment gennem angreb i flanke og ryg.

Da nu franskmændene kl. 1215 også gik til angreb ved vores II. Bataillon og venstre naboregiment mødte de øjeblikkeligt modstand fra vores 5. Kompanie og enhederne til højre herfor. Det lykkedes imidlertid Alpejægerne at bryde igennem til venstre i det allerede nævnte kraterområde og ligeledes ved I.R. 32, hvorved vores regiment kom i største fare for at blive omringet. Allerede mens al opmærksomhed var rettet i forsvaret mod det frontale angreb, lykkedes det franskmændene at sætte et maskingevær i stilling på vores venstre flanke, der lå højere end »Teufelsschlucht« og 5. Kompanies grav på få øjeblikke meget store tab. Også den eneste officer ved kompagnier, Leutnant Osenbrück, blev ramt i skulderen af et skud, hvilket ikke afholdt ham fra de næste timer at lede forsvaret. Til hjælp havde han i afsnittet nord for slugten Vizefeldwebel Brüns, og syd for Offizierstellvertreter Hoffmann, i hvis sted, efter at denne blev såret, den allerede under første Somme-periode dygtige Unteroffizier Ziemehl, og igen, da Ziemehl såredes, Gefreiter Mester. Særligt tappert forholdte sig vestre fløjgruppe, der med håndgranater og geværild standsede fjendens fremtrængen over kratermarken. Herunder fik Gefreiter Sustedt ramt på hele besætningen ved det franske maskingevær med velrettede skud.

Nu beviste det sig som overordentlig værdifuld, at Regimentet på et tidligt tidspunkt havde indset den store risiko på venstre fløj på grund af det vanskeligt forsvarede kratermark, og derfor havde etableret en særlig bred pigtrådshindring i hele den sydlige kant af Vaast-skoven for at beskytte den. Den tvang nemlig de franskmænd, der forsøgte at komme ind i ryggen på 5. Kompanie, til at foretage en bredere bue bag linjen end oprindeligt påtænkt, og her blev standset af deres egen spærreild. Alligevel lykkedes det enkelte grupper af tapre alpejægere via den allerede nævnte sænkning fra Moislains ind i Vaast-skoven, at nå frem til »Teufelsschlucht« bag 5. Kompanie. Her kom de imidlertid under beskydning fra Deling Brüns og den tilstødende 6. Kompanie, der fra en højere liggende stilling skød mod bagsiden af stillingen, og måtte igen vige. Omkring kl. 15 var de franskmænd, der befandt sig såvel i ryggen som på venstre flanke af 5. Kompanie, overalt under flugt mod venstre til de stillinger, franskmændene havde besat hos vores naboregiment, hvorunder de af vores ild i det åbne landskab syd for Vaast-skoven endnu engang havde store tab. En del af alpejægerne kastede endda deres våben fra sig og forsøgte at redde livet i vores R 1-stilling. De lod sig omkring kl. 16 tage til fange i stort antal. Andre blev senere fundet i gamle tyske artilleri dækninger i skoven, og her taget til fange, eksempelvis 20 på én gang af Gefreiter Oldrof og Kersebaum, der under en frivillig ordonnansmarch til bataljon tilfældigt stødte på dem.

Kl. 1630 forsøgte alpejægerne endnu engang at angribe Vaast-skoven fra syd. Denne gang blev de imidlertid øjeblikkeligt langt under artilleri- og maskingeværild, og måtte under store tab endnu engang give op.

Kort efter lykkedes det I.R. 390 i et energisk angreb fra Vaast-skoven også at generobre de tabte dele af I.R. 32 stillinger. Vores regiments stilling var derimod helt ved egen hjælp blevet forsvaret af de to Bremer bataljoner. Da endnu samme nat den planlagte afløsning med I.R. 390 begyndte kunne vores forreste linje overdrages uden huller og i fuldstændig samme stand, som vi havde forefundet den tre uger tidligere.

Tabene denne dag var imidlertid tunge – ved II. Bataillon eksempelvis ikke mindre end tre kompagniførere, men regimentet kunne være stolte over, at de endnu engang under en storkampdag havde bragt et voldsomt fjendtlig angreb til standsning, og endda på et sted, hvor fjenden ved indsættelse af deres bedste enheder, havde anset for vigtig.

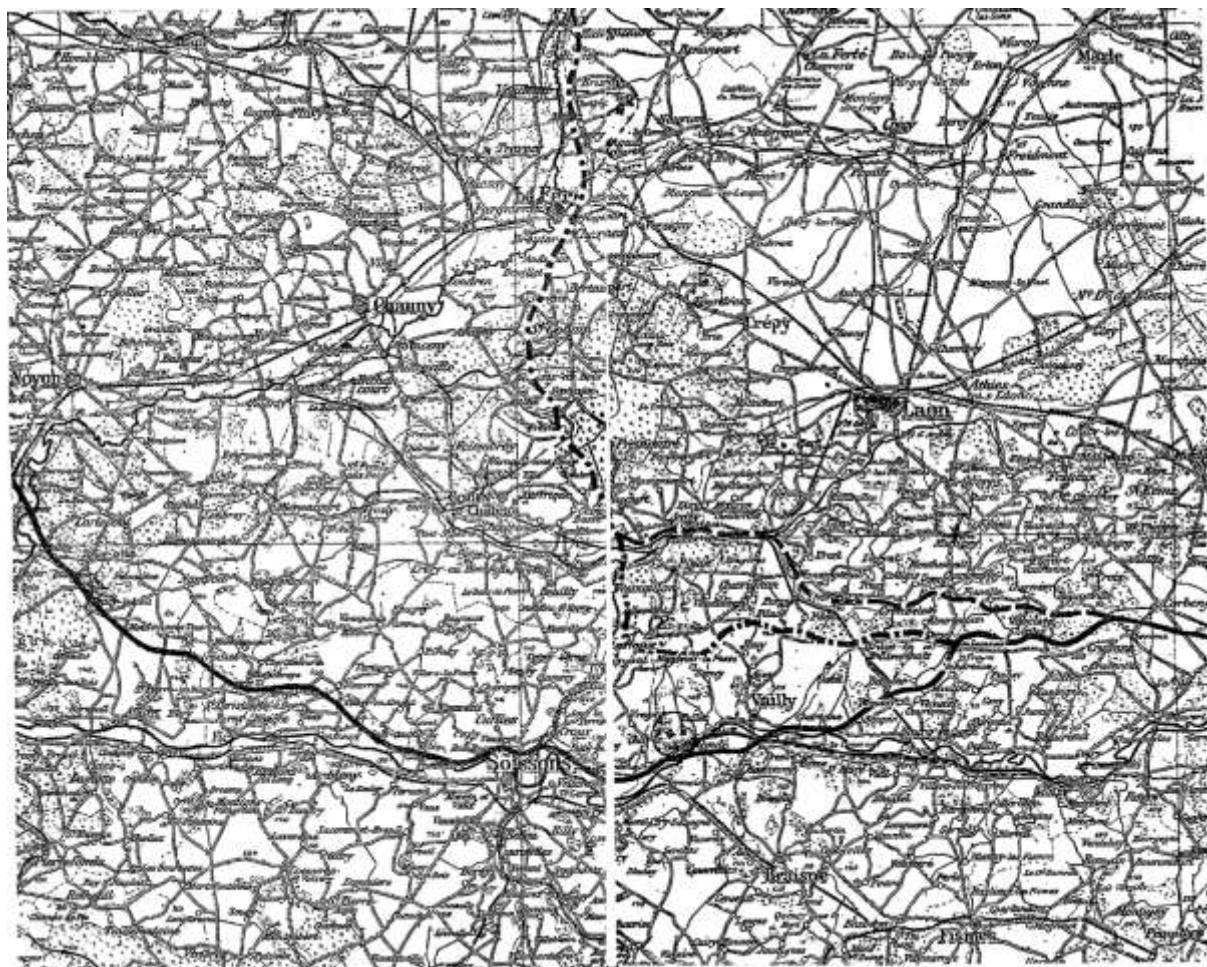
Hans Majestæt Kejseren telegraferede den følgende dag til Kronprins Rupprecht af Bayern:

Jeg lykønsker Deres Kongelige Højhed med det succesfulde forsvar mod gårdsdagens stort anlagte fjendtlige gennembrudsforsøg nord for Somme, og beder Deres Kongelige Højhed formidle min Kejserslige og fædrelandets tak til Overkommandoen ved 1. Armee, de deltagende fører og tropper

Fra chefen for 1. Armee (von Below) modtog vores Divisionskommandør, Generalmajor von Lewinski, den 12. november følgende skrivelse, som også kan tages som ros af vores regiment:

I næsten fire uger har divisionen i hårde kampe om St. Pierre-Vaast skoven budt ærkefjenden trods. Med magt og stort antal løb franskmændene igen og igen storm på divisionens sønderskudte stillinger. De tapre regimenter udførte herunder et under af tapperhed. Og var der pause i nærkampene, betød den uophørlig svære artilleriild og dårligt vejr en hård prøve for de heldmodige forsvarere.

For den hengivenhed og pligtroskab, divisionen udviste under de hårde kampe under Somme-slaget, udtaler jeg til tropper og deres førere, min fulde anerkendelse. Mine varme tanker ledsager Divisionen ved dets afgang fra Armeens enheder.

17. Kapitel: En fredelig vinter langs Aisne. Soissons

november 1916-marts 1917

Efter den første indsats på Somme havde vores regiment kun fået et kort pusterum før det igen måtte ind-sættes i dette frygtelige slag. Efter at det nu for anden gang til det yderste havde gjort sin pligt, og herunder for-brugt de sidste kræfter, kunne der nu gives den en skøn rekreationsperiode, der endda kom til at vare hele vintere-1916/17, da det fem måneders langs slag på Somme også havde tømt fjendens angrebslyst. Fuldstændig ro i etape-kvarterer fik regimentet ganske vist ikke i mere end en uge. Derimod var stillingen langs Aisne, hvori den herefter blev indsat, på tidspunktet virkelig »rolig«, ja den skønneste og fredeligste, som regimentet overhovedet kom til at opleve i Frankrig. Og en aktiv ro i en sådan stilling er givet den bedste rekreation, som man i krig kan ønske sig.

Efter at III., I. og II. Bataillon i løbet af nætterne mellem 4. og 7. november 1916 efter tur blev afløst i St. Pierre-Vaast-skoven af I.R. 290, vores senere søsterregiment i divisionen, blev de i første omgang med bane transporteret fra Cambrai til Artois. III. Bataillon kom i hvilekvarter i Vitry-en-Artois (på banelinjen Douai –

Arras), I. Bataillon syd herfor i Dury (i nærheden af vejen Cambrai – Arras) og II. Bataillon med regimentsstab i Etaing.

Den 10. november blev der skiftet kvarter. Regimentet kørte i fire tog fra Vitry-en-Artois bag hele Somme-fronten til omegnen af fæstningen La Fère ved Oise, hvor den fordeltes i kvarterer i flere byer og landsbyer (regimentsstab og I. Bataillon med M.G.K. i jernbaneknudepunktet Cergnier vest for la Fère, I. Bataillons kompagnier i landsbyerne Douöl, Quessy, Liez og Mennessis langs Crozat-kanalen, II. Bataillon i Travecy nord for la Fère, III. Bataillon i Fargniers mellem la Fère og Tergnier). Dermed var regimentet nået en egn, den indtil dens opløsning (i august 1918) skulle være forbundet med: Departementet Aisne.

En stor del af de områder, hvor vores regiment nu havde dejlige kvarterer, skulle vi under helt andre omstændigheder gense, nemlig i begyndelsen på det store forårsslag i 1918, hvor den tyske hær efter gennembruddet, nåede det område vest for la Fère, St. Quentin og Cambrai, det i foråret 1917 havde rømmet og lagt øde. Endnu herskede der imidlertid fuldstændig fred i området ved la Fère. Og også Aisne-fronten syd herfor ved Soissons, hvor vores regiment snart skulle afløse I.R. 68 fra Rhinlandet, gik det yderst roligt for sig, hvilket vi straks efter overtagelse af stillingen, meget glædeligt kunne fastslå.

Den 13. november forskød III. Bataillon med jernbane over Chauny og Coucy-le-Chateau til Landricourt, og marcherede herfra over Leuilly og højdedragene syd herfor direkte ind i den forreste stilling, mere præcist i afsnit »Crouy I«, der strakte sig fra glasfabrikken (Verrerie) i Vauxrot nord for Soissons til banelinjen Laon - Soissons sydvest for Crouy. Den 14. november overtog I. Bataillon ligeledes uden forstyrrelser det tilstødende afsnit »Crouy II«, der til de første huse i Bucy-le-Long. II. Bataillon marcherede den 13. november fra Travecy gennem højskoven (Haute-Forêt) ved Coucy til Jumencourt og gik den følgende dag i hvilkekvarter ved I.R. 68, med et kompagni henholdsvis i Margival, Terny-Sorny, den mellemliggende lejr ved Montgarni Ferme og i Leury-lejren. Regimentets stab indkvarteredes i en jagtthytte for goden af bakkeudløberen vest for Vuillery.

Landskabet på denne egn kendte vi allerede fra Moulin-sous-Touvent. Nord for Aisne ved Soissons ligger et udstrakt højplateau, der hæver sig 100 meter med temmelig stejle, kønt skovbevoksede skråninger. I dette højplateau skærer fra Aisne mærkeligt formede side dale som bugter ved havet. Således lå der øst for vores stilling nord for Missy-sur-Aisne den 8 kilometer lange dal med Vregny og Manteuil, der skar sig dybt ind mellem to sydlige udløbere af plateauet. (På den ene tronede det gamle Fort Condé, over den anden gik den store hærvej Soissons – Laon, der var del af den af Napoleon byggede »Route Nationale Nr. 2 de Paris à Bruxelles«). Yderligere lå der nord for Crouy en lige så lang dal, hvorigennem jernbanen til Laon førte, og som i den nordligste del ved vores hvilekvarter Margival deltes op i et antal sidegrene i retning af Terny, Sorny og (adskilt med en lang udløber ved Neuville) mod Laffaux. Længere oppe ad Aisne fulgte to korte, brede skovkransede dale ved byerne Cuffies og Pasy og endeligt den lange dal ved Vauxrizis, der nord til Chavigny igen deles op i flere. Mellem Crouy og Cuffies stiger den store vej Soissons – Peronne ved glasfabrikken op på plateauet (der allerede af os under begge Somme-periode var kendt som R.N. 37) gennem flere flere hårnålesving, og fortsætter videre et langt stykke over plateauet, hvor forgreningerne af sidedalene ved Margival og Chauvigny flere gange nåede tæt ind til.

Syd for den sidste del af højplateauet ligger på den anden side Aisne den gamle fæstning Soissons, der allerede af romerne var kendt som hovedstaden »Suessiones«. Også senere spillede den en stor rolle: i 486 grundlagde Chlodwig her Frankerriget gennem hans sejr over den romerske statholder Syagrius. I det følgende århundrede blev det hovedstad i Meustrien. Billedet af byen, som den lå foran vores regiments stilling, var domineret af det 75 meter høje gotiske tårn på Klosterkirken St. Jean-des-Vignes og det næsten lige så høje tårn på den romersk-gotiske katedral, der ganske vist allerede havde lidt meget under krigen. Under Aisne-slaget efter den tyske tilbagetrækning fra Marne, havde franskmændene i området langs Hovedvej 2 og 37 trængt frem på plateauet nord for Soissons. I januar 1915 var de imidlertid igen blevet trængt tilbage til selve byen efter et overraskende tysk angreb. Siden var det blevet ret fredeligt i dette frontafsnit. Næsten overalt lå Aisne som en naturlig skillelinje mellem de to sider. Kun i nord i området, hvor Aisne mellem Crouy og glasfabrikken i Vauxrot drejer mod syd og danner en landtange med forstæderne St. Médard og St. Waast, havde franskmændene stadig fodfæste nord for floden.

Regimentets Afsnit A begyndte til højre på det sted, hvor Aisne efter landtangen igen svinger mod vest. Glasfabrikkens kælder, hvor der endnu var oplagret tusinder af flasker, brugt som dækning for stillingskompagniet. Fabrikkens lagerhaller overfor rummede franskmænd. Bag Afsnit A lå den skovdækkede sydlige skråning til højplateauet med talrige grusgrave og slugte (eksempelvis »Hohenzollernschlucht«).

Afsnit B strakte sig noget nordligere i Clemencin slottets park, umiddelbart for foden af højderne, og her var der ligeledes flere slugte (eksempelvis »Eulengrund«) med gode muligheder for at underbringe reserver. Afsnit C var igen skudt længere frem til en grusgrav, hvor jernbanelinjen Laon – Soissons og Hovedvej 2 blev ført over

via en dæmning. Franskmændene lå overfor ved den lille banegård St. Paul. Begge de fremskudte stillinger, Glasfabrikken og stillingen ved grusgraven, var i Afsnit B kun forbundet med en svag skinstilling, hvor der til enhver tid var placeret en dobbeltpost, der imidlertid skulle rømmes i tilfælde af en kraftigere fjendtlig beskydning.

Kompagniafsnittene A, B og C dannede Bataljonsafsnit Crouy I. Denne bataljons fjerde kompagni lå i beredskab, dels i glasfabrikken dels i Hohensollernslugten og Eulengrund.

I Bataljonsafsnit Crouy II lå alle fire kompagnier i stilling. Forreste grav lå langs vejen mellem den netop omtalte jernbanedæmning og Bucy-le-Long. Anden grav lå dels langs sydkanten af Crouy (som kunne nås fuldstændig dækket af en vej, der var brudt af huse), dels på den skovdækkede sydskråning af plateauet.

Kompagniafsnit E havde Aisne umiddelbart foran sig, der her slår en stor bue mod nord. På dette sted var poster skudt frem i »ø-stillinger« på den sydlige bred af Aisne, der havde fået denne betegnelse, da landtangen i virkeligheden var blevet en ø på grund af en kanal, der skar gennem den. Afsnit F og G lå længere tilbage i forhold til Aisne, hvorfor der var skudt poster frem i de sumpede engarealer langs floden. Disse lå i et lille stykke skov og havde dobbeltposter direkte langs den nordlige side af Aisne. Under oversvømmelser, navnlig i januar 1917, måtte flere af disse poster imidlertid trækkes tilbage. Også feltvagternes dækninger var kun anvendelige efter daglige udpumpninger.

Om natten til 5. januar 1917 blev regimentets afsnit forlænget længere mod venstre, til omkring til midten af den langstrakte Bucy-le-Long. Herfra måtte de første poster endda placeres 2 kilometer sydligere på Aisne-øen ved Venizel. For at kunne besætte denne større stilling med ens kræfter, blev afsnittene C – G alle en smule forlænget og forskudt mod venstre. Da det nye Afsnit G den 11. februar kunne afgives til I.R. 27, benyttedes muligheden af regimentet til, at der også i venstre bataljonsafsnit kunne udspares et beredskabskompagni.

Stillingen var overalt godt og bekvemt udbygget. Alle grave var forsynet med træfliser i bunden og afstivet med fletværk. Ved glasfabrikken var de endda betonstøbte. Der var rigeligt med dækninger til disposition, som ganske vist ikke var sikre mod direkte tungt artilleri. Da stillingen imidlertid kun lå sjældent under ild, gjorde denne mangel sig kun lidt bemærkbar. Køkkener og skrivestuer kunne derfor, hvad der ellers aldrig var tilfældet, etableres i forreste stilling. Også en række af andre ukendte bekvemmeligheder havde man her, eksempelvis elektrisk lys. Selv en badeanstalt befandt sig umiddelbart bag forreste linje i Eulengrund.

Kampaktiviteten begrænsede sig til en ringe artilleriild og natlige patruljer. Mange dage, primært når vejret var dårligt, herskede der fuldstændig ro. Andre dage afsendte franske batterier måske et dusin visitkort, og det tyske svar var ikke kraftigere. Kun en sjælden gang blev Afsnit C glasfabrikken og banelinjen stærkere beskudt. Tabene her var derfor ikke større end omkring én mand om ugen. Kun ved en enkelt lejlighed blev samtidig ni mand fra 1. og 3. Kompanie såret under en fredelig øvelse i en grusgrav nord for glasfabrikken, hvor de blev ramt af et fransk artilleri ildoverfald.

I februar 1917 blev der ved infanteri regimenterne indført den lette minekaster (System Ehrhardt), og det var betegnende for den fredslignende karakter af Soissons-stillingen at de uddannelseskurser som vor Division begyndte i Anizy-Pinon, som på en eksercer- eller øvelsesplads, kunne føres til ende helt fremme ved glasfabrikken. I disse kurser deltog fra vor regiment Leutnant Bock og Munthmann - sidstnævnte fører for vores minekasterkompagni frem til regimentets opløsning – sammen med flere underofficerer. Samme antal deltog fra divisionens øvrige regimenter.

Af de øvrige begivenheder er kun enkelte patrulje operationer værd at nævne. Disse indhentede værdifulde oplysninger om befæstningsgraden og besætningen på fjendens grave, og kunne nogle få gange medbringe en fange derovre fra. Uheldigvis løb en patrulje ind i vanskeligheder, som om aftenen den 7. december på eget initiativ rykkede ud under Leutnant Röhncke (2. Kompanie), med Unteroffizier Meinardus og otte frivillige. Patruljen forlod den tyske linje ved grusgraven i Afsnit C og fulgte den smalsporede jernbane frem mod banegården i St. Paul. Unteroffizier Meinardus og tre mand sendt ud som sikring af venstre flanke. Denne så en stærk fjendtlig patrulje på den store vej fra Soissons. Derfor blev der en tid ventet, indtil disse igen var gået tilbage. Så fortsatte Leutnant Röhncke med 5 mand frem mod banegårdshallen. Herfra så han to franskmænd fra den store vej få ind i et ledvogterhus, og kort herefter to andre komme ud herfra. Leutnant Röhncke formodede derfor, at huset rummede en dobbeltpost og besluttede at erobre den. Ledsaget af Musketier Beyer, Rumm og Katalowsky arbejdede han sig frem til krater i nærheden af ledvogterhuset, og spang herfra frem mod huset. Inden de imidlertid kunne nå indgangsdøren, der var på bagsiden, blev de uventet mødt af fem franskmænd. Leutnant Röhncke og Beyer åbnede ild, Kumme hastede sin håndgranat. Samtidig kom de imidlertid også under beskydning fra flere steder, også fra banegårdshallen og fra jernbanevogne, der stod på skinnerne. Overfor denne overmagt flygtede Beyer og Kumme og trak sig tilbage sammen med sikringsholdet til den tyske stilling. Leutnant Röhncke og Katalowsky fik de ikke igen kontakt med. Beyer mente at have hørt, at Leutnant Röhncke havde

råbt op, som var han blevet såret. Senere kom imidlertid den smertelige nyhed, at han denne aften var blevet dødeligt såret, og at han af franskmændene var blevet begravet i Soissons.

Derimod havde en patrulje 12. januar med Gefreiter Stichler og 7 mand fra 5. Kompanie heldet med sig, endnu engang med formålet at tage en fange. Patrulje gik ud kl. 0300 kort efter at månen var gået ned og i lettere snebyger. Udgangspunkt var »Pariser Skanse« ved glasfabrikken og indbrudsstedet var gravafsnittet mellem Hovedvej 27 og lagerhallen. Patruljen var dels udrustet med pistoler, dels med geværer for uden æg- og stavhåndgranater. De 8 mand kom ubemærket frem til den fjendtlige pigtråd. Lyden fra pigtrådssaksene blev bemærket af en fjendtlig post i en fremspringende grav til højre, som begyndte at kaste håndgranater, men i den forkerte retning. Da patruljen forholdt sig fuldstændig roligt, faldt det hele igen til ro.

Nu blev hindringen overvundet og hele patruljen nåede frem til kanten af skyttegraven. Fire mand spang ned i den mens fire mand sikrede tilbagetrækningen. Forsigtigt fortsatte de fire mod venstre til de nåede en fransk patruljepost. Stichler greb ham straks i struben og truede ham med pistolen, hvorefter fangen uden at gøre modstand lod sig føre bort. Naboposten var blevet opmærksom på grund af støjen, og begyndte at skyde og kaste håndgranater. Imidlertid var de fire fra graven og fangen på vej tilbage, og de vire andre dækkede som aftalt tilbagetrækningen med håndgranater. Kl. 0445 var alle tilbage i udgangsstillingen uden at være kommet til skade. Den franske krigsfange tilhørte 3. eskadron fra Dragon-regiment 19. Fører for patruljen, Gefreiter Strichler, modtog for tapperhed og dygtig gennemførelse af opgaven den 127. januar et Jernkors I. klasse.

Denne dejlige stilling ved Soissons blev først ubehagelig de sidste fjorten dage, regimentet lå her. Åbenbart var dragonerne i mellemtiden blev afløst af en mindre fredelig enhed. Mens hidtil feltvagtstillingerne i Afsnit D, E og F og posterne i engområdet gensidigt ikke havde forstyrret hinanden, begyndte franskmændene den 2. marts pludseligt her at skyde med geværer, og dræbte desværre herved straks den dygtige Offizierstellvertreter Untermöhlen, 11. Kompanie, som uden at ane uro som sædvanligt inspicerede sine poster.

Også den franske artilleriild blev nu betydeligt heftigere, og maskingeværer begyndte at beskyde vore grave og forbindelsesveje. Den 8. marts dukkede to franske fly op i Afsnit Crouy I, hvor de i lav højde med maskingeværer beskød stillingen.

Om natten til 10. marts gennemførte fjenden kort efter midnat en yderst heftigt halv times ildoverfald med omkring 700 skud mod den forreste grav mellem glasfabrikken og banedæmningen i Afsnit C. Vores artilleri svarede igen med beskydning af Soissons og St. Paul. Også vore maskingeværer og de nyankomne minekastere deltog. Da man efterfølgende inspicerede skaderne kunne man fastslå, at dobbeltposten ved banestillingen og deres afløsning, som sov i en dækning ved banedæmningen, af franskmændene var taget til fange. Kun to mand var det lykkedes at nå ud gennem en anden tunnelåbning i banedæmningen, og herfra alarmeret kompagniet udrykningsstyrke. Da denne imidlertid nåede frem, var der ikke mere at redde, men kun fastslå, hvad der var sket. Franskmændene havde arbejdet sig halvvejs frem til banedæmningen (man fandt nemlig her et hvidt bånd, der øjensynligt skulle hjælpe med at finde returvejen) og herfra oppefra overfaldet den her stående dobbeltpost. På grund af den fortsatte artilleriild, havde posten intet bemærket.

For at gøre denne skade god igen, blev der af division befaleet en gengældelsesoperation – kaldet »Hansa« til den 12. marts, og Afsnitskommandøren Crouy I, Oberleutnant Krohn, gik straks i gang med forberedelserne. Allerede den 11. marts begyndte tre tunge, fem middeltunge og ti lette minekastere på forskellige steder at skyde huller i den fjendtlige pigtrådshindring, ikke kun på det planlagte indbrudssted ved »Distillerie« mellem Aisne og vejen mod Cuffies, men også ved lagerhallen og i St. Paul, så fjenden derigennem blev holdt i uvidenhed om det rette sted.

Om eftermiddagen den 12. marts beskød to tunge felthaubits batterier Soissons i en halv time fra Kl. 1710 et ildoverfald på 200 brisantgranater. Ydermere skød et let og et tung felthaubits batteri det fjendtlige artilleri, hvortil 750 skud »Grønkorss« gasgranater var til disposition. Kl. 1850 skulle infanteriets fremstød begynde. Fire batterier og samtlige middeltunge og lette minekastere stod parat for på sekundet – og ikke før – at skyde en kraftig spærreskydning, dels mod tredje grav ved Distillerie, els på forreste grav til højre og venstre for indbrudsstedet, ved lagerhallen, på Aisne-øen og mod venstre Aisne-bred.

Angrebet skulle gennemføres af fire stødgrupper. To heraf blev stillet af divisionen (af afkommanderede medlemmer af vores regiment), en af vores 5. Kompanie. Begge de to første var under kommando af Unteroffizier Mester og Leutnant von Busch; de bestod hver af 10 mand, udrustet med håndgranater og karabiner. Gruppe 3 var håndgranatgruppen under Gefreiter Stichler. Gruppe 1 (Mester) havde til opgave fra vores dobbeltpost 1 (ved vejen Cuffies – Soissons) at rykke frem mod den fjendtlige stilling langs højre Aisne-bred, rulle denne op 40 meter til venstre, så via en forbindelsesgang at nå anden grav og her tage fanger i en erkendt dækning. Gruppe 2 (von Busch) skulle samtidig fra Dobbelpost 3 langs vejen Cuffies – Soissons bryde ind i den fjendtlige stilling og nå frem til den samme dækning. Gruppe 3 (Stichler) skulle følge frem lige til venstre for Gruppe 2 til den

første fjendtlige grav, og her dække venstre flanke af angrebet gennem nedkæmpelse af posten i ruiner langs vejen.

Planen lykkedes ikke helt efter hensigten, da gasangrebet på de fjendtlige batterier ikke virkede efter hensigten, og spærreskydningen ikke i tilstrækkelig grad holdt den franske besætning i de bageste grave og på flanken tilstrækkeligt i skak. Alligevel blev målet at tage fanger og tilføje fjenden betydelige tab, fuldstændig nået.

Få minutter inden infanteriet rykkede frem, afgav minekasterne endnu et par skud mod indbrudsstedet ved Distillerie, der for ikke at vække franskmændenes mistanke, ikke havde været beskudt i den foregående time. Præcist kl. 1850 gik så alle tre grupper frem på den befalede måde, og samtidig startede vores spærreskydning. Alligevel blev de angribende overalt modtaget af en heftig gevær- og maskingeværild. Desuden steg fra Disstillerie en hvidgul lyskugle op, der fordelte sig i 10 stjerner, og henledte hurtigt den fjendtlige spærreild præcist på udgangsstilling og terrænet mellem stillingerne.

I mellemtiden var Gruppe 1 imidlertid allerede nået helt frem til den fjendtlige første grav tæt på den højre Aisne bred. Under fremrykningen i kileformation med Unteroffizier Mester i spidsen, var den kun kommet under beskydning fra højre flanke fra Aisne øen og den anden bred, mens besætningen på begge de første grave foran dem tilsyneladende endnu sad i dækningerne. Først i det øjeblik, Mester sprang ned i den franske grav, begyndte maskingeværerne at skyde fra Distillerie, uden dog at såre nogen.

I den første grav erobrede man et automatisk gevær (*fusil mitrailleur*) og dræbte besætningen på den nærliggende dækning ved at kaste to håndgranater ind. Så udsatte Unteroffizier Meister tre mand som post i en løbegrav, der førte til et skur ved Aisne, og løb selv med tre mand gennem en anden løbegrav til den udvalgte dækning i anden grav. Her fandt man en korporal og to mand siddende på trappen. Det lykkedes korporalen af løbe væk – men herefter skudt af en mand fra Gruppe 2 – mens resten blev taget til fange.

Så forsøgte Mester og Gefreiter Beneke at trænge videre frem til venstre. Da man imidlertid her stødte på store vanskeligheder, besluttede Mester i det mindste at bringe de allerede tagne fanger i sikkerhed. Disse havde dog ikke stor lyst til at forlade den franske grav, og måtte først trues med en håndgranat, før det lykkedes. På vejen tilbage var der kraftig maskingeværild fra Aisne-øen og nu også fra Distillerie. Desuden var det ikke let at passere den franske spærreilds zone. Som følge blev det automatiske gevær efterladt undervejs. Derimod nåede de to fanger uskadt frem til den tyske grav, og hele Gruppe 1 nåede fuldtalligt tilbage med blot en enkelt såret.

Gruppe 2 gik det dårligere, først af Leutnant von Busch og med Offizierstellvertreter Kuntze fra Feldartillerie-Regiment 269 som frivillig ledsager. Denne gruppe kom med det samme under kraftig maskingeværild fra barrikadestillingen på vejen Cuffies – Soissons og mistede herunder allerede sin fører som såret. Alligevel trængte han ind i den fjendtlige grav og forsøgte at rulle denne op til højre med håndgranater for at få kontakt til Gruppe 1 i anden grav. Dette lykkedes dog ikke, da modstanderen her forsvarede sig kraftigt med håndgranater. Ydermere kom der samtidig fra en betondækning længer til venstre franskmænd, der turede med at trænge ind i ryggen. Efter at flere var blevet såret måtte gruppen igen vende om uden fanger. I det mindste lykkedes det gruppen at bringe alle sårede med igennem den franske spærreild tilbage til den tyske stilling.

Hårdest gik det ud over Gruppe 3, hvis modstander sad i husruinerne bag betonstøbte skydeskår, og overhovedet ikke blev nået. Mens også Gruppe Stichler løste den stillede opgave, da de holdt fjenden tilbage og dermed dækkede venstre flanke på Gruppe 2. En fjendtlig gruppe, der forsøgte at trænge frem fra ruinerne, blev energisk modtaget med håndgranater og trængt tilbage under store tab. Men Strichler og hans folk havde ikke mulighed for at trænge ind i den fjendtlige grav. Under de gentagne forsøg på at arbejde sig tættere på og det lange ophold under ild foran den fjendtlige stilling blev den ene efter den anden såret. I sidste ende nåede kun fører og to mand i hel tilstand tilbage til udgangsstillingen.

Efter operationens afslutning fortsatte den fjendtlige artilleriild i over en time. Kl. 2030 øgedes den igen til største heftighed og varede i næsten to timer, så man næsten kunne forvente et fjendtligt angreb. Kort efter kl. 22 blev det igen helt roligt.

De tapre deltagere i Operation »Hansa« modtog efterfølgende en lang række udmærkelser. Unteroffizier Mester, der havde taget begge de to fanger, og den sårede Leutnant von Busch modtog Jernkorsets I. Klasse, mens Strichler, der allerede et par uger tidligere havde modtaget dette for den tidligere omtalte kamppatrulje, blev for sin tapperhed forfremmet til Unteroffizier.

Sådan sluttede den fredelige vinter ved Soissons med en ret tabsgivende, men i det mindste succesfuld kampindsats. Fire dage senere, kort før forårets indtræden, begyndte den gennem længere tid forberedte strategiske »Hindenburg tilbagetrækning« til Siegfried-stillingen. Fra dette tidspunkt var for en længere stund for regimentet fuldstændig forbi med ro.

18. Kapitel: Alberich- og Siegfried dage

Februar og marts 1917

Allerede den 20. november 1916, altså netop som regimentet havde indtaget sin rolige vinterstilling ved Soissons, var den første »Alberich« hemmeligstemplede befaling tilgået regimentet. Samtidig blev bykommandanterne fra landsbyerne bag fronten kaldt sammen, og tildelt helt særlige opgaver. For at forpurre den forventede genoptagelse af Somme-slaget i foråret, skulle den store bue på den tyske front mod Paris mellem Chemin des Dames (nordøst for Soissons) og Arras og frivillig rømmes, og erstattes af en nyanlagt, langt kortere stilling mellem skuldrene på denne bue. Området mellem den gamle og den nye stilling skulle på den såkaldte »Alberich-dag« forvandles til en for den efterrykkende fjende mest mulig utilgængelig og ubeboelig tilstand. Den nye *Siegfried-stilling*, som i vores afsnit var planlagt omkring Laffaux, skulle fastlægges i detaljer af vores regiment, og herefter i løbet af vinteren omhyggeligt udbygges af kompagnierne i hvil.

Den 2. december blev den første rekognoscering sted, og den 9. december arbejdede den ved Margival liggende 12. Kompanie for første gang med udbygning af den nye stilling. Da den øverste hærledelses egentlige hensigt endnu var uklar for de involverede, blev arbejdet ikke gennemført med særlig stor ivrighed. Større fremskridt gjorde arbejdet først, da en divisionsbefaling fra 1. januar 1917 overdrog udbygning af forreste hovedstilling på mølle-højen ved Laffaux til konstruktionsenheder fra XXIII. Reserve-Korps, hvortil R.I.R. 75 og I.R. 27 dagligt skulle stille et arbejdskompani. Vores regiment fik den særlige opgave at forsyne landsbyen Laffaux – den såkaldte »bybefæstning Laffaux«, der lå foran den egentlige Siegfried-stilling – med et forsvar. Dette arbejde blev i starten ledet af Leutnant Krcht, og så fra 8. januar af Leutnant Liebig.

I mellemtiden arbejdede bykommandanterne efter ordre på en rømningsplan på 35 dage. Borttransporten af civilbefolkningen skabte her intet særligt problem, da regimentets hvilelandsbyer Margival og Terny-Sorny under slaget ved Soissons i januar 1915 havde ligget umiddelbart ved fronten, og allerede dengang var blevet rømmet for civile. Først længere bag fronten var der endnu civile, der måtte fjernes. Med hensyn til landsbyerne nærmere fronten drejede det sig derfor alene om en præcis optælling af alle huler og skudsikre kældre, som skulle sprænges. Dernæst skulle alle landbrugslagre og materiel til stillingsbyggeri nådesløst fjernes til sidste stum under »Alberich«, før fjenden kunne rykke ind i det totalt ødelagte og hærgede område.

Efter at alt der kunne undværes i løbet af vinteren langsomt blev bragt bagud eller, som eksempelvis halm, fordelt blandt soldaterne, begyndte i starten af februar de egentlige »Alberich-dage«. Med alle disponible kræfter blev nu udbygning af stillingen ved Laffaux og tømningen af forterrænet videreført. Næsten hele bataljonen i hvil blev dagligt sat ind i arbejdet, sammen med 211 I.D. stormenhed og I. Bataillon af Landwehr-Infanterie-Regiment 82, som til dette formål var placeret i Neuville-sur-Margival. Hele skove blev fældet, så fjenden ikke her kunne finde skjul for observation. Tusinder af frugttræer blev fældet eller i det mindste beskåret. Den store poppel allé langs Napoleon-landevejen Soissons – Laon blev fældet, om muligt på tværs af kørebanen. Alle værdifulde lagre fra landsbyerne blev samlet i Margival, hvorfra det blev bragt bort med jernbane. Også stillingskompagnierne måtte på dette tidspunkt bringe alt ikke anvendt byggemateriel, undværlige ovne, ammunition og håndgranat depoter, tilbage til pionerparken. Desuden blev alle regimentets skilte, og alt andet, der på den mindste måde kunne være af fordel for fjenden, ødelagt. Endeligt måtte 268. Pioniere og andre særligt udvalgte sprænggrupper fra regimentet klargøre huler, kældre og veje til ødelæggelse, eksempelvis ved i hulerne at udbore bærende søjler og forbinde de placerede sprængladninger med et elektrisk tændsystem. I de sidste Alberich-dage gennemførtes så ødelæggelserne af veje, der kunne undværes, de sidste, ikke anvendte huler og kældre, blev sprængt og tomme huse sat i brand, hvorved de tilbageblevne tropper mere og mere måtte koncentreres. Også ikke anvendte brønde blev kastet til. Da alt materiel, der skulle bringes med tilbage, var transporteret væk, blev endeligt også jernbanelinjerne, frem for alt linjen Soissons – Laon, revet op.

Efter borttransport af de sidste undværlige hjælpemidler hos tropperne, eksempelvis de indbyggede køkkener, tilkastning af de sidste brønde og sprængning af de sidste huler, kældre, dækningsanlæg og veje, kunne i de første af »Siegfried-dagen«, den 16. og 17. marts 1917, den planmæssige march tilbage til den nye stilling påbegyndes. Som de første rykkede beredskabskompagniet i Afsnit Crouy II (9.) den 16. marts før daggry ud af forreste linje, efterlod undervejs en deling som bagtrop mellem hovedvej 2 og banelinjen Soissons – Laon i den gamle 2. stilling ved Vuillery, og besatte med resten Afsnit D af landsbybefæstningen Laffaux mellem hovedvejen og vejen Margival – Laffaux. Videre besatte 3. og 4. Kompanie kl. 0600 fra Montgarni-lejren og Margival den gamle tredje stilling ved Neuville og Margival, og 2. Kompanie marcherede fra Højde 18 ved Allemant som

forpostreserve til Ferme le Belly (sydøst for Vauxaillon). Endeligt besatte 1. Kompanie, der hidtil havde ligget i Leury-lejren, om eftermiddagen omkring kl. 15 som bagtrop den gamle 2. stilling til højre for 9. Kompanie mellem banen ved Vuillery og Hovedvej 37 halvvejs mellem Clamecy og Leury. Dermed var hele bagtrop stillingen på plads under kommando af Major Scheven som bagtropskommandør.

Gennem denne dobbelte optagestilling i den hidtidige 2. og 3. linje, kunne så bataljonerne fra forreste linje om natten mellem 16. og 17. marts rykke tilbage. II. Bataillon forskød fra stillingen Grouy I til Afsnit C og D i Laffaux-stillingen, III. Bataillon fra Stilling Grouy II (og 9. Kompanie fra Stilling Laffaux D) til Allemant i alarmkvarter.

Den 17. marts befandt sig i den gamle stilling foran Soissons nu kun Offizierstellvertreter Meyerhuber og Seider med hver 9 grupper fra II. og III. Bataillon samt 6 maskingeværer fra 2. M.G.K. Disse havde til opgave at få fjenden til at tro, at stillingen stadig var fuldt besat ved om natten at afskyde lyspatroner og om dagen enkelte geværskud, snakkede med hinanden, arbejdede, gik frem og tilbage o.s.v. De udførte denne opgave så godt, at fjenden den 17. marts overhovedet ikke havde nogen anelse om den rømmede stilling. Derfor kunne denne dag anden etape af omgrupperingen gennemføres uden forstyrrelser. III. Bataillon indtog om eftermiddagen dels dækninger i 2. Siegfried-grav og hulen ved la Motte Ferme, dels Afsnit A og B i Laffaux-stillingen til højre for II. Bataillon. 3. og 4. Kompanie indtog i nærheden af den gamle 3. linje en Siegfried forpoststilling, 3. Kompanie i Neuville-sur-Margival og på vestsiden af den lange bakkeudløber syd for landsbyen, 4. Kompanie ved banegården nord for Margival og vest skråningen af en slugt øst for landsbyen. 2. Kompanie lå i forpost reserve, men rykkede efter ødelæggelse af le Befly Ferme igen til Højde 18 ved Allemant. 1. Kompanie rømmede kl. 22 dens bagtropstilling ved Clamecy-Vuillery med undtagen af fire stående patruljer, og rykkede til Allemant. Også største delen af bagtropskommandoen i Grouy-stillingen nåede under kommando af Offizierstellvertreter Meyerhuber mellem kl. 23 og 24 tilbage til II. og III. Bataillon. Kun en gruppe fra 5., 10. og 12. Kompanie og 5 telefonfolk blev under Offizierstellvertreter Heider endnu til den 18. marts om morgenen som bagtropskommando på højden nord for glasfabrikken og Crouy, hvorfra den kunne observere hele den gamle stilling.

Efter at om aftenen den 17. marts enkelte fjendtlige patruljer havde følt sig frem mod den forladte stilling, trængte næste morgen en større styrke ind i glasfabrikken, mens Crouy stadig forblev ubesat. Omkring kl. 10 marcherede en samlet kolonne frem ad Hovedvej 37 fra Glasfabrikken mod Terny. De tre grupper under Offizierstellvertreter Heider trak sig herefter tilbage for ikke at blive afskåret langs Hovedvej 2 mod Allemant.

I fortærrænet opholdte sig nu (indtil den 19. marts eftermiddag) kun patruljerne under Leutnant Ernst Möller, der allerede ved tidligere lejligheder havde vist som en vovemodig fører og observatør. Kommandoen bestod af fire stående patruljer, der af 1. Kompagni var blevet efterladt i området ved anden stilling. Den første under Leutnant Möller selv, befandt sig ved Hovedvej 37 halvvejs mellem Leury og Clamecy, den anden ved Clamecy, den tredje på bakken nord for Braye og den fjerde under Vizefeldwebel Fischer på bakkeudløberen vest for Vuillery ovenfor den tidligere regiments kommandostation.

Den 18. marts kl. 1330 var fjenden trængt frem til patrulje 1 og i den sydlige del af Clamecy. På trods af fjendens uhyre talmæssige overlegenhed blev den fortsatte fremrykning imidlertid forhindret af Patrulje Möller med støtte fra tysk artilleri, der holdt hovedvejen og byen Clamecy under kraftig beskydning. Den 19. marts kl. 0730 forsøgte fjendtlig kavaleri endnu engang af Hovedvejen at trænge frem til Terny ved Patrulje 1, men blev igen trængt tilbage af ild fra Leutnant Möller. Nu blev et fjendtligt fly indsat for at stadfæste den ubehagelige modstand. Uanfægtet lod Leutnant Möller imidlertid flyet beskyde med geværer og tvang den til en frivillig landing, hvorefter dobbeltdækkeren blev langt under en ødelæggende ild fra vores artilleri. Denne indsats var den sidste i en lang række særlige handlinger, der den 28. april førte til tildelingen af den kongelige »Hausorden von Hohenzollern mit Schwertern«.

Omkring kl. 0940 forsøgte herefter en 30 mand stærk patrulje af afrikanske jæger til hest at trænge frem langs vejen Crouy – Vuillery. Imidlertid kunne Patrulje 4 se patruljen på lang afstand, gjorde klar til ildåbning og tilføjede den store tab. Også rytterpatruljens fører faldt, og hans skimmel hingst, der havde viklet sig ind i pigtrådshindringer langs den gamle anden linje, blev her befriet og taget som bytte af Vizefeldwebel Fischer. Som hest for regimentets adjudant ydede hesten god fyldest gennem en længere periode.

Om eftermiddagen omkring kl. 16 rykkede fjendtligt infanteri frem i skyttekæde fra Clamecy mod nord. Kl. 1730 fulgte større enheder af kavaleri og infanteri på hovedvejen mod Terny. Overfor denne overlegne styrke blev Patruljen endeligt beordret tilbage til forpoststillingen ved Neuville. Dermed var tilbagetrækningen til den forberedte stilling planmæssigt tilendebragt om aftenen på den 4. Siegfried-dag: III. Bataillon holdt nu Afsnit A og B, II. Bataillon Afsnit C og D i Laffaux-stillingen, mens I. Bataillon stod på forposter syd for Neuville og nord for Margival, hver bataljon med to kompagnier i stilling og to bagved som standselinje.

Den 19. marts om eftermiddagen tilgik en ny befaling, hvorefter til flankesikring af en operation med højre naboregiment, I.R. 390, forpostlinjen igen skulle lægges ca. 2 kilometer frem. Formålet med operationen var at tilføje den langsomt fremrykkende fjende størst mulige tab. Efter at i første omgang omklaringspatruljer var sendt frem, besatte 10., 5 og 6. Kompanie under kommando af Major von Schönebeck om natten til 20. marts skovkanten sydøst for Terny og i forlængelse af bakkerne nord for den tidligere regiments kommandostation i Vuillery og dalen foran landsbyen, frem til banelinjen Bray-Margival.

Fra disse stillinger standsede de tre kompagnier om morgenen den 20. marts flere store fjendtlige patruljer med infanteri- og maskingeværild, og tilføjede dem store tab. 10. Kompanie skød flere heste fra en kavaleripatrulje. Foran 5. og 6. Kompanie blev talrige franske infanterister efterladt døde. Fra middagstid lå så en kraftig fjendtlig artilleriild over hele stillingen. Kl. 17 mistedes forbindelsen til I.R. 390 til højre. For at genoprette denne blev deling Kregel fra 2. Kompanie, der i mellemtiden var ankommet som forstærkning, sendt frem til Terny. Desværre faldt to mand fra delingen, Bornemann og Vieweg, i fangenskab. Om aftenen besatte Deling W. Barth fra 2. Kompanie som kamppatrulje landsbyen Sorny, mens hovedstyrken under Major von Schönebeck på ordre rømmede forpostlinjen Terny – Vuillery og faldt tilbage til Laffaux.

Efter en heftig artilleribeskydning angreb fjenden den 21. marts kl. 0900 vores fremskudte stilling fra dagen før og højre naboregiment syd og nord Terny-Sorny. På dette tidspunkt måtte også de sidste poster trækkes tilbage. Et stykke tid senere blev den hårdt ramte landsby Sorny ligeledes rømmet af kamppatrulje Barth. I. Bataillons Siegfried-forpoststillingen på vest skråningen af bakkeudløberen ved Neuville og nordøst for Margival var nu igen den forreste forsvarede linje. Langsomt sonderede fjenden også frem hertil, samtidig med at Neuville og området syd herfor blev holdt under artilleribeskydning. Kl. 1130 forsøgte en større fjendtlig patrulje fra Montgarni Ferme at trænge frem til bakkeudløberen syd for Neuville. Den kom imidlertid under ild fra feltvagten under Leutnant Krauss (3. Kompanie): over 20 mand blev skudt og 6 mand taget til fange.

Den 22. marts blev det vestlige bakke udløber stik nord for Neuville i retning Sorny, hvor Kamppatrulje W. Barth fra 2. Kompanie lå placeret i en lav grav, i næsten to timer beskudt af artilleri, ledet af flyobservation. Under dette gik fransk infanteri frem i tætte skarer i slugten nordøst for Sorny. Imidlertid nåede de ikke frem til den tyske stilling. I dalen ved Margival stødte tyske og franske patruljer sammen. Også dette område og slugten øst herfor lå om eftermiddagen under heftig artilleriild.

Den 23. marts kl. 0600 afløste Hauptmann Köpke som fører for forpostkommandoen Major Scheven. Feltvagten på udløberen ved Neuville var to timertidligere blevet besat af 11. Kompanie og den ved Margival af 12. Kompanie. Til forbindelse med I.R. 390 forblev på udløberen vestnordvest for Neuville fortsat en deling fra 2. Kompanie under Vizefeldwebel Kregel. Efter en artilleriforbereelse angreb franskmændene kl. 1530 fra retning af Sorny denne højre fløj af vores Regiment, men blev afvist under store tab, specielt på grund af flankerende maskingeværild fra U.P. 1 (Bröhan) under 11. Kompanie. Kl. 18 fulgte endnu et angreb et stykke længere mod højre. Her lykkedes det fjenden at nedkæmpe venstre underofficerspost fra I.R. 390, mens delingen på bakkeudløberen vestnordvest for Neuville blev trængt tilbage fra det stykke skyttegrav, der var rettet mod Sorny. Derimod blev venstre forlængelse af graven, med front mod syd, fastholdt, og her blev der i løbet af natten genoprettede en ny forbindelse til I.R. 390. 11. Kompanie indbragte ved denne lejlighed to fanger fra det franske 329 Infanterie-Regiment.

Da der var tilgået befaling til at holde forpostlinjen på bakke udløberen syd for Neuville og i dalen nord for Margival endnu i et par dage mod fjendtlige angreb, blev forsvaret samme nat forbedret ved anlæggelsen af skyttereder, etableringen af hindringer og på enhver anden måde, den korte tid tillod. Af samme grund blev den nu også besat stærkere end tidligere: I højre afsnit blev 11. Kompanie forstærket af 7., mens i venstre 12. Kompanie rykkede frem til 9. Kompanie. Ydermere lå fra 24. marts tidligt om morgenen 10. Kompanie skråt til højre bag 11. Kompanie og 5. Kompanie på begge sider af banelinjen nord for Margival.

10. Kompanie fik mulighed for at gøre sig nyttelig straks efter at den var ankommet bag højre fløj af forpoststillingen. Mellem kl. 7 og 8 forsøgte en fjendtlig opklaringsenhed på omkring 30 mand fra det nordøstlige hjørne af slugten mellem Sorny og Neuville at trænge frem på bakken. De rykkede helt langsomt frem, med stor spredning og under hyppige stop i liggende stilling. På omkring 100 meter blev de lagt under geværild fra en gruppe under Gefreiter Petersen, og måtte falde tilbage, efterladende sig 7 døde.

Samme dags formiddag (24. marts) gennemførte en kamppatrulje under Leutnant Ernst Möller endnu et fremstød i forterrænet. Det lykkedes den at fastslå placeringen af de franske forposter, og kunne, på trods af, at den blev beskudt, vende helskindet tilbage til udgangsstillingen. Om eftermiddagen og natten var det fjendtlige infanteri passiv. Kun artilleriilden fortsatte med skiftende heftighed.

Den 25. marts om morgenen påkaldte Unteroffizier Bröhme fra U.P. 1 i 11. Kompanie vest for Neuville, spærreild på den skovdækkede østskråning af slugten mellem Neuville og Sorny, hvorfra franskmændene under

begge angreb den 23. marts var trængt frem til bakken, og siden kraftigt havde truet højre flanke, ja i virkeligheden hele ryggen. Vores artilleri skød den ønskede skydning, uden det dog herved lykkedes at fordrive fjenden. Tværtimod forsøgte franskmændene endda yderligere at udvide deres terrængevinst fra dagen før. Efter en heftig artilleriild gik kort efter middag en stærk skyttelinje fra Sorny fra højdedraget og slugten frem mod Neuville, og forsøgte sammen med den franske besætning på østskråningen af slugten, at falde 10. og 11. Kompanie i højre flanke og ryg. Angrebet blev imidlertid standset af tysk gevær- og maskingeværild. Særlig virksom var igen maskingeværet i U.P. 1, som Unteroffizier Bröhan dygtigt havde placeret på højre flanke af stillingen.

Kort efter angreb franskmændene fra dalen også hele den øvrige del af regimentets forpostsstilling i flere bølger. I den sydlige del af Neuville blev angrebet kort før kl. 12 bemærket af M.G.-Scharfschützen-Abteilung 49. Den alarmerede hovedstyrken af 11. Kompanie, som her lå i kældrene. Leutnant Bartels påkaldte øjeblikkeligt artilleriets spærreskydning og besatte højden langs vejen der fra syd går mod Margival. Overfor den tyske infanteri-, maskingevær- og artilleriild måtte her, som også alle andre steder længere til venstre ved Margival, det franske angreb falde tilbage. Kort før kl. 14 var fjendens nederlag fuldstændig. Desværre havde også vore kompagnier store tab at beklage. Ved 11. Kompanie faldt blandt andet den tapre Vizefeldwebel Cordes, mens ved 9. Kompanie Leutnant Bründel blev dødeligt såret (død 4. april 1917).

Senere gjorde i Sorey og Margival dalen også nye franske troppeenheder sig bemærket. På grund af den tyske artilleriild kom imidlertid intet nye angreb til udvikling. Kun på den lange bakkeudløber syd for Neuville lykkedes det fjendtlige grupper, ubemærket i den tætte underskov, at arbejde sig næsten helt frem til bakketoppen. De blev imidlertid her opdaget af posterne i Neuville, der kunne lede en ødelæggende tysk artilleriild hertil. Fjenden trak sig i aftendæmringen igen tilbage.

Gennem hele eftermiddagen var den fjendtlige artilleribeskydning mod Neuville fortsat, og især den sydvestlige del var fuldstændig ødelagt. Også den fjendtlige aktivitet i luften havde hel dagen var særlig omfattende.

Den 26. marts blev på ordre Neuville og bakkeudløberen syd herfor rømmet inden daggry. Kun 12. Kompanie forblev i dens hidtidige forpoststilling på skråningen øst og nordøst for Margival. Med tilslutning hertil besatte 9. Kompanie (under Leutnant Siegfr. Barth) den skovbevoksede skåning længere mod nord fra vejen Margival – Laffaux til omegnen af Laffaux-slugten med nogle enkelte skyttehuller. 10. Kompanie (under Leutnant Oppermann) lå i tilslutning til I.R. 390 nord for Laffaux slugten på det smalleste sted på højdyruggen der forbinde Møllehøjen ved Laffaux med plateauet ved Neuville, få hundrede meter øst for jernbanetunnelen mellem Margival og Vauxaillon ved Babilonne, samt på skråningen, der herfra løber nord-syd. Laffaux-slugten mellem 9. og 10. Kompanie blev om dagen ubesat og kun ved nattetide afpatruljeret. 11. Kompanie, der kunne undværes i den betydeligt kortere forpostlinje, blev placeret i Hule 18, sydvest for Allemant. 5. og 7. Kompanie returnerede til egne bataljon, der stadig holdt stillingen Laffaux-Syd, og indgik her i den fortsatte udbygning.

Den 27. marts beskød modstanderen den dagen før rømmede forpoststilling med artilleri. Om eftermiddagen blev Neuville særligt hårdt beskudt, men også Laffaux og Siegfried-stillingen blev ramt. Om aftenen sonderede han frem med infanteripatruljer og besatte herefter med større styrker Neuville og Margival. Om natten arbejdede han sig endda på bakken nordøst for Margival frem til 9. Kompanie.

Nætterne mellem 27. og 29. marts blev der gennemført en ny afsnitsinddeling og deres besættelse. Bataljonsafsnittet Laffaux-Nord (Major Scheven) blev opdelt i tre kompagniafsnit A, B og C. Bag dem lå et beredskabskompagni i Hule 18. Bataljonsafsnit Laffaux-Stüd (Hauptmann Köpke) var ligeledes opdelt i tre kompagniafsnit D, E og F, men havde to beredskabskompagnier til disposition. Den hidtidige forpostlinje med 12., 9. og 10. Kompanie blev overtaget af 6., 2. og 8. Kompanie under kommando af Major v. Schönebeck. Enhederne i Laffaux-stillingen måtte med største energi fortsætte arbejdet på at skabe en sammenhængende grav og konstruktionen af yderligere dækningsanlæg.

Om eftermiddagen den 29. marts måtte venstre halvdel af forpoststillingen afværge et kraftigt fjendtligt angreb. Under dække af en artilleriild gik kl. 1630, i et trist, regnfuldt vejr, tynde skyttelinjer frem fra kirkegården i Margival, der dagen før var blevet besat af fjenden, og fra foden af bakken nordøst for landsbyen mod venstre fløj af 6. Kompanie og mod venstre fløj af 2. Kompanie. Bagved fulgte sluttede enheder i sænkningen øst for Margival og på vejen mellem Margival og Laffaux. På grund af det usigtbare vejr lykkedes det franskmændene at nå ind på 100 til 200 meters afstand før de blev opdaget og taget under gevær- og maskingeværild. Samtidig blev vores egen spærreskydning øjeblikkeligt påkaldt ved hjælp af grønne lyskugler. (Telefonlinjerne var ulykkeligvis blevet ødelagte af den kraftige beskydning af Laffaux). Først efter 10 minutter startede spærreilden, og lå her på stedet for kort. Ved venstre fløjdeling i 2. Kompanie (Vizefeldwebel W. Barth) lå i starten shrapnels *150 meter bag* den tyske linje, og hvor tunge granater forårsagede meget nedslående tab.

Alligevel blev modstanderen de fleste steder standset af gevær- og maskingeværild, og enkelte steder først gennem håndgranater. Kun på et omkring 40 meter bredt punkt i midten af 6. Kompanie trængte fjenden med et

maskingevær ind i graven, hvor de dræbte de 8 hårdt forsvarende mand. 6. Kompanie forseglede øjeblikkeligt dette punkt til højre og venstre. Med en kamppatrulje fastslog Offizierstellvertreter Soltau fløjen på det fjendtlige indbrud, og begyndte herefter at rulle den op fra højre. Også kompagniføreren, Leutnant Eccke og en stødtrop fra 6. Kompanie deltog energisk i nedkæmpelsen af fjenden, så hele linjen på bakkerne øst og nordøst for Margival samme aften omkring kl. 1915 igen var på vore hænder. Da 6. Kompanie var blevet hårdt medtaget af de hårde kampe (dagen havde kostet den 10 døde og 8 sårede), blev den næste morgen afløst af 7. Kompanie og overgik til Afsnit F i Laffaux-stillingen. Den ligeledes inddragede deling Barth fra 2. Kompanie blev afløst af Deling Gerken, og placeredes i en mindre hule længere til højre.

Den 30. marts lagde fjenden en stadig stigende artilleriild over hele Regimentets stilling, så et nyt angreb måtte forventes. Til forsvar og gengældelse lagde vores artilleri fra kl. 1815 en heftig ødelæggelsesild over dalen foran vores forpostlinje.

Om natten til 31. marts rømmede 7., 2. og 8. Kompanie som planlagt den fremskudte linje og faldt tilbage til Laffaux-stillingen. I hver af de hidtidige kompagniafsnit forblev kun et kommando på en gruppe og et maskingevær. For ydermere at sikre forbindelsen til I.R. 390 til højre, blev 4. Kompanie trukket frem til sydkanten af slugten mellem Babilonne og le Bessy.

Dagen igennem forblev det rimeligt roligt. Derimod lå der fra midnat en livlig artilleriild over vores og højre naboregiments fremskudte stilling og i området ved le Bessy. I morgengryet trængte en kraftig fransk styrke vores kommando tilbage fra højderne sydvest for Laffaux, og satte sig ligeledes omkring kl. 6 fast i en tidligere tysk grav sydvest for Laffaux foran 4. Kompanie. Denne forsøgte Unteroffizier Kersebaum med sin håndgranatgruppe igen at fordrive. Det lykkedes ham også at springe tværs over marken til en gammel løbegrav, der udmundede i den af fjenden besatte grav, sammen med tre mand, mens resten blev ramt eller tvunget tilbage af den fjendtlige ild. Kersebaum fik kastet håndgranater frem, og løb så videre, så langt den beskyttende løbegrav tillod. Desværre kunne han herfra ikke komme indenfor håndgranat rækkevidde af franskmændene. Han måtte derfor nøjes med at tilføje fjenden tab ved hjælp af geværild. Under alle omstændigheder lykkedes det ham og to mand (den tredje var i mellemtiden også blevet såret) at standse fjenden i flere timer. Det var den sidste handling, der gav anledning til at Kersebaum, der allerede flere gange havde udmærket sig langs Somme, modtog et Jernkors af I. Klasse. dette blev den 13. april overrakt man af kronprinsen personlig.

Kl. 10 den 1. april genoptog franskmændene angrebet til højre mod I.R. 390 i flere kraftige følger, og gennembrød her forpostlinjen. 4. Kompanie måtte fra bakken se på, hvordan besætningen i hulen vest for Babilonne (120 mand og 6 maskingeværere) blev bragt i fangenskab. Herigennem blev også resten af forpostlinjen uholdbar. På ordre fra Division traf derfor alle enheder i dette afsnit sig endegyldigt tilbage til Siegfried og Laffaux-stillingen, der allerede siden begyndelsen af Alberich- og Siegfried dagene havde været fastlast som den egentlige forsvarslinje.

Det var gjort vanskeligt for franskmændene at arbejde sig frem til denne nye – frit valgte – tyske stilling. Den gamle stilling langs Aisne var blevet rømmet om aftenen den 16. marts, og først den 1. april om eftermiddagen var det lykkedes modstanderen at presse tyskerne tilbage til den nye stilling, der her blot lå 7-8 kilometer væk, altså gennemsnitlig kun op til 500 meter om dagen. Samtidig måtte hvert skridt fremad måttet betales med store ofre i døde, sårede og fanger. De har sikkert ofte forbandet de hele tiden opdukkende, uopdagede kommandoer og stående patruljer fra de tyske forpost kompagnier. Under alle omstændigheder havde Regiment Steinwachs i rammerne af 211 Infanterie-Division til fulde opfyldt sin opgave med længst muligt at forsinke fjendens fremrykning fra den gamle til den nye stilling og om muligt tilføje størst mulige tab. Den 1. april udtalte Kronprinsen derfor personligt i en telefonsamtale til Generalmajor von Lewinski, som kommandør for 211. Infanterie-Division, sin fulde anerkendelse og sin største tak for divisionens indsats under tilbagetrækningen disse dage. Også i de tyske hærberetninger i anden halvdel af marts blev kampene langs Aisne nord og nordøst for Soissons gentagende gange ærefuldt omtalt.

19. Kapitel: Det ærefulde forsvar af Siegfried-linjens ankerpunkt Laffaux april 1917

Efter at vore fjenders genoptagelse af Somme-slaget i foråret 1917 var blevet forhindret af tilbagetrækningen til Siegfried-stillingen, flyttede de hensigterne om storangreb mod nord og sydøst på begge fløje af Siegfried-stillingen. Englænderne forsøgte gennem »gennembruds-slaget ved Arras« (2. april – 20. maj 1917) og fransk-mændene gennem »dobbeltslaget ved Aisne og i Champagne« (6. april til 27. maj 1917) at trænge ind i ryggen på den nye tyske front, og herefter rulle den op fra begge sider. Under dette gevaldige forårsslag forsvarede vores Regiment i ugevis det vigtigste og hårdest trængte punkt på Aisne-fronten, det sydlige ankerpunkt i Siegfried-Stillingen ved *Laffaux*. På dette sted danner linjen, der fra nord kommer fra la Fère og højskoven ved Coucy, efter at have krydset Oise-Aisne-Kanalen ved Vauxraillon, et skarpt knæk mod øst langs den lange udstrakte højderyg, der bedre er kendt under navnet »Chemin des Dames«. Herfra første førte i første halvdel af april den såkaldte »Conde-Riegel« frem til den gamle Aisne-Stilling (Condé-sur-Aisne, Vailly, Soupîr), der på dette tidspunkt gentagende gange var mål for heftige franske angreb. Især udvidedes angrebet på Storkampdagen 16. april, hvor det voldsomme stormløb også ramte den østlige halvdel af Chemin des Dames (fra Soupîr til Craonne) og Aisne-Marne-Kanalen (fra Berry-au-Bac til Fort de Brimont nord for Reims). Også efter den 19. april, hvor det sidste stykke af den tidligere Aisne-Stilling med Condé-Riegel stillingen planmæssigt blev rømmet og den strategiske tilbagetrækning gennemført til Siegfried-Stillingen (langs den vestlige halvdel af Chemin des Dames), fortsatte særligt hårdnakkede angreb på det ankerpunktet i den nye frontlinje ved møllehøjen ved *Laffaux*.

Ud over den afgørende position i hjørnet af Siegfried-Stillingen, blev fjendens opmærksomhed mod dette afgørende strategiske punkt også tiltrukket af, at det var et knudepunkt på flere vigtige veje. Den allerede tidligere nævnte Napoleon-hovedvej Paris-Bryssel (Route National 2) fra Soissons, drejer netop ved *Laffaux* møllen mod øst nogle få kilometer langs den lange parallelt med Aisne løbende højderyg, i hvis østlige del Chemin des Dames fortsætter mod Craonne, mens Napoleon-vejen fortsætter mod nordøst til Chavignon i Ailette-dalen og videre mod Laon. Fra *Laffaux*-møllen går desuden en vej langs højderyggen mod vest med forbindelse til det store højdeplateau ved Terny-Sorny, og fra denne udgår hurtigt også en vej mod Sydvest i retning af *Laffaux* og Margival. Endeligt udgår fra *Laffaux*-møllen yderligere to veje mod nord og nordøst i retning Pinon – den ene over højderne ved la Motte, den anden gennem Allemant dalen. Også som vigtigt vejknudepunkt koncentreredes de fjendtlige angreb mod møllebakken ved *Laffaux* sig helt naturligt igen og igen.

Som resultat af en korrekt vurdering, var der foran begge grave i den forreste Siegfried-Stilling som på dette sted lå på bakkekretten, fremskudt yderligere to grave i den såkaldte landsbybefæstning *Laffaux*. Den forreste *Laffaux*-grav gik fra forreste Siegfried-grav på den nordøstlige kant af Bessy-slugten. I første omgang fulgte den tæt langs østkanten af slugten, krydsede så bakken ved Neuville frem til *Laffaux*-lavningen. Den fortsatte ned til den dybt liggende vestkant af landsbyen *Laffaux*, krydsede vejen Margival – *Laffaux* og bøjede på bakkerne syd og sydøst for landsbyen først mod øst, for efter at have krydset hovedvej N.2 mellem Soissons og Laon at bøje mod nordøst. (I første halvdel af april fik stillingen derimod fra det sydligste punkt på første *Laffaux*-grav som den såkaldte Condé-Riegel videre mod sydøst gennem Manteuil dalen til den i første omgang fortsat besatte del af den gamle Aisne-stilling). Den ikke fuldt udbyggede anden *Laffaux*-grav gik nogle få hundrede meter bag den første gennem landsbyen. Vores Regiment skulle besætte den største del af begge *Laffaux*-grave og den bagved liggende Siegfried-Stilling. I starten strakte ansvarsområdet fra det nordøstlige hjørne af Bessy-slugten til Hovedvej N.2, og var inddelt i seks kompagniafsnit A-F. Om natten til 9. april blev begge de yderste afsnit A og F afgivet til henholdsvis R.I.R. 210 og I.R. 27. De resterende fire kompagniafsnit (fra bakkeudløberen sydøst for le Bessy til 300 meter sydøst for vejen Margival-*Laffaux*) blev omdøbt A-D.

Den 3. april (den dag navnet *Laffaux* for første gang dukkede op i hærberetningerne) lå I. Bataillon i stilling *Laffaux*-Nord, III. Bataillon i *Laffaux*-Süd og II. Bataillon i reserve). 1. og 3. Kompanie besatte Afsnit A og B i Bessy-slugten, og 2. Kompanie i Afsnit C på begge sider af Neuville vejen. I Afsnit D og E i vestkanten af *Laffaux* lå 12. og 9. Kompanie, mens endeligt 10. Kompanie besatte Afsnit F langs hovedvejen. Hvert kompagni var organiseret i dybden over begge *Laffaux*-grave og 1. Siegfried-grav. I dækningsanlæg i den påbegyndte 2. Siegfried-

fried-grav lå mod nord 4. og mod syd 11. Kompanie. Minekasterne under Leutnant Muthmann stod ved Hule 11 i Laffaux, hvorfra den beskød den foran liggende sænkning.

Efter at der allerede hele den 2. april mellem kl. 10 om formiddagen og 20 om aftenen havde ligget kraftig artilleri af lette og middeltunge kalibre over hele Regimentsafsnittet – kraftigst mellem kl. 14 og 17, fortsatte den kraftige beskydning den 3. april allerede kl. 6, især mod Afsnit C – F. Ilden øgedes hele dagen og mellem kl. 12 og 14 overgik den til en egentlig trommeild fra artilleri af alle kalibre. Pigtrådshindringen blev flere steder ødelagt og graven hårdt medtaget. Også blodige tab indtraf, blandt andet blev fører for 9. Kompanie, Leutnant S. Barth, såret, hvorefter Offizierstellvertreter Peters overtog kommandoen. Omkring kl. 14 angreb franskmændene i flere bølger mod III. Bataillons afsnit mellem Laffaux-slugten og hovedvejen. I Afsnit D på vestsiden af landsbyen blev angrebet rettidigt opdaget af 12. Kompanie, og så kraftigt modtaget af gevær- og maskingeværild, senere også med miner og geværgranater, at det i Lauffaux-slugten overhovedet ikke opnåede resultater. Kun på venstre fløj af 12. Kompanie lykkedes det enkelte franskmænd under dækning af skoven og gamle artilleristillinger at nå resterne af parkmuren i den sydlige udkant af landsbyen, men kun midlertidigt.

Derimod lykkedes det første fjendtlige bølge i Afsnit E og F ved 9. og 10. Kompanie på enkelte steder gennem huller i den ødelagte pigtrådshindring at nå frem i nærheden af den forreste Laffaux-grav syd for landsbyen. De efterfølgende bølger blev imidlertid standset af den i mellemtiden påkaldte artilleri spærreskydning, mens hovedmassen af første bølge under store tab blev kastet tilbage under gevær- og maskingeværild. Ganske vist lykkedes det på ét sted omkring to grupper midlertidigt at trænge ind i vores grav. Disse blev imidlertid på eget initiativ øjeblikkeligt angrebet af en stødtrop under Unteroffizier Lohse (10. Komp.), som lå i 2. Laffaux-grav. På trods af den fjendtlige ild løb de tværs gennem terrænet til første grav for her at kaste de indtrængende franskmænd ud igen. Disse veg imidlertid ud til højre indtil de så grupper fra 9. Kompanie nærme sig bagfra via en løbegrav. De flygtede derfor ud af grave, og blev her for størstedelen nedkæmpet af Gruppe Lohse.

Efter at fjenden var nedkæmpet, returnerede gruppen tilbage til venstre til eget kompagniafsnit. Her var i mellemtiden den første angrebsbølge blevet afvist under store tab. Kun enkelte franskmænd lå endnu i granathuller foran fronten. Man vinkede dem frem til den tyske grav. Da de imidlertid ikke syntes at ville komme af egen fri vilje, kravlede stødgruppens folk frem og hentede dem ind. Det drejede sig om seks usårede og to sårede franskmænd. Under afhøring fortalte fangerne, at det havde været deres opgave at omring landsbyen Laffaux fra bagsiden. Franske grupper, der foran 9. Kompanie afsnit var blevet liggende i hulvejen mod syd i retning af Vregny, hvor de næste dag blev nedkæmpet eller fordrevet gennem artilleri- og minekasterild.

Et nyt angrebsforsøg næste eftermiddag (4. april) efter to timers artilleriild, kom ikke til gennemførelse på grund af en rettidig indsættelse af tysk artilleri og minekasterild. Efterfølgende indhentede 12. Kompanie regimentsmærker fra faldne franske soldater i den nordlige kant af Laffaux-slugten. De stammede fra det franske 64 Infanteriregiment.

Netop denne dag (4. april) ankom Borgmester Dr. Buss og rådsmedlem Dr. Tack til besøg ved Regimentet i hvile-kvarteret i Merlieux, hvor de naturligvis næppe fandt nogen hjemme. Hele Regimentet var indsat. To bataljoner i stilling, en i Hule 18. Også regimentets stab befandt sig i en kommandostation. Derfor var det kun Leutnant bohlmann, fører for den store bagage, der kunne modtage de to herrer fra Bremen og byde dem på en kop kaffe. Borgmester Buss efterlod til regimentskommandøren, Major Steinwachs, et visitkort med de hjerteligste hilsener og ønsker til hele Regimentet, samt en kasse med 80 Bremer Hanseaten-Kors. Disse kunne imidlertid først fordeles tre uger senere under hvileperiode i Crépy.

Den stærke fjendtlige artilleriild fortsatte næsten uafbrud gennem den følgende uge. Måske mindske den ind i mellem i nogle timer, og i bedste fald reduceredes den en halv dag til spredte skydninger, men øgedes så hele tiden igen til største heftighed. Det var her endnu værre end langs Somme. Virkningsskydningen med middeltunge og tunge kalibre rettede sig herunder specielt med de betonbyggede dækninger, som de fjendtlige fly omhyggeligt fastlagde. (På et kort, der senere blev fundet på en tilfangetagen fransk officer, var hver eneste dækningsanlæg præcist angivet). En tilsvarende heftig fjendtlig artilleriild blev dagligt meldt fra hele den øvrige Aisne- og Champagnefront. Det blev derfor hele tiden mere sandsynligt, at vi stod overfor endnu et fransk kæmpeangreb.

Indtil videre nøjedes han imidlertid med mindre angreb, formodentlig til sondering. Således blev et patruljeangreb mod Afsnit E, der denne dag (6. april) var besat af 4. Kompanie fra I.R. 27, afvist med infanteriild. Den følgende eftermiddag (7. april) afviste I. Bataillon fra I.R. 27 et stærkere fremstød, ligeledes syd for Laffaux, med store tab. Angriberne, der endnu engang var trængt ind i forreste Laffaux-grav i mellem Afsnit E og F, blev nedkæmpet i et modstød, hvorunder der blev erobret 48 fanger, et maskingevær og 5 lette maskingeværer.

Ved endnu gang at udnytte den skjulte akse gennem hulvejen Vregny – Laffaux, forsøgte franskmændene den 12. april kl. 4 om morgenen endnu et angreb samme sted, til afveksling denne gang uden artilleriforberedel-

se. I Afsnit D (der efter den nævnte omgruppering 9. april tidligere hed Afsnit E), var 11. Kompanie netop under afløsning af 9. Kompanie, da franskmændene pludseligt stormede frem fra hulvejen i tre bølger. På grund af overraskelsen lykkedes det første bølge over en bredde af 150 meter at trænge ind i første Laffaux-grav på venstre fløj af vores Regiment og på højre fløj af I.R. 27. Derimod blev anden bølge trængt tilbage af infanteriild i Afsnit D, dygtigt ledet af Unteroffizier Hohmeyer (11. Komp.). Hohmeyer blev herunder såret af et skud i brystet, men sendte alligevel en hurtig besked til 2. grav, at fjenden var trængt ind. Herfra blev der øjeblikkeligt iværksat et modangreb. I denne deltog frem for alt stødgrupper under Unteroffizier Wiesehan (11. Komp.) og Unteroffizier Schmädjens (9. Komp.). Føringen blev overtaget af Vizefeldwebel Loock (11. Komp.), der efter endt afløsning allerede var på vej væk, men straks var vendt om, da angrebet startede. Loock gik med sine folk frem over åbent terræn, nåede uden tab frem til forreste Laffaux-grav, hvor de med håndgranater begyndte at rulle fjenden op fra venstre. Franskmændene flygtede i første omgang gennem graven til Afsnit A under I.R. 27, mødte imidlertid også her et tysk modstød, og forsøgte herefter at nå tilbage til deres udgangsområde. Loock og hans folk forfulgte dem frem til den forreste pigtrådshindring og tilbageerobrede et tysk maskingevær (en af bærerne blev skudt, den anden såret taget til fange af 9. Kompanie), og tilføjede med geværer fjenden store tab. Så blev imidlertid forfølgerne tvunget til at vende om, da de kom ind i kraftig fjendtlig infanteriild og kunne se, at franskmændene med lyskugler påkaldte spærreild. I den mellemliggende tid var det lykkedes I.R. 27 at tage yderligere 15 af de indtrængende franskmænd til fange. De tilhørte 22. Régiment d'infanterie coloniale.

Den 13. april beskød franskmændene igen gravene, specielt betondækningerne med tungt artilleri, ledet af flyobservation. Generelt var aktiviteten af fly og ballonopklaring meget omfattende. Ødelæggelserne af grave og hindringer kunne på grund af den uafbrudte beskydning kun interimistisk udbedres.

Den følgende nat, især omkring kl. 0200, var der en heftig gensidig artilleribeskydning. Kl. 0230 blev der af højre naboregiment påkaldt spærreskydning, der ligeledes lå foran vores Afsnit A og B. Hele den følgende dag (14. april) fortsatte fjenden beskydningen af grave og lagde middeltung og tung artilleri over hindringerne. Første grav i D-afsnittet blev desuden ramt af omkring 300 middeltunge miner.

Den 15. april steg beskydningen af den forreste linje, adgangsveje og batteristillinger yderligere. I Afsnit D var spærreskydningen så kraftig, at forplejning ikke kunne bringes frem. Kort før kl. 11 kunne man observere fjendtlige troppekonzentrationer mellem Laffaux, Margival og Neuville, der blev lagt under tysk virkningssskydning. Et større fjendtligt angreb blev stadig mere sandsynligt. Major Steinwachs begav sig derfor om eftermiddagen på ny til Regimentets kommandostation, som han først tidligt på morgenen havde forladt. I Bataillon i Stilling Laffaux-Süd og II. Bataillon i stillingen Laffaux-Nord var kampklare. III. Bataillon, der lå i hvil i Merlieux, blev kl. 11 alarmeret og rykkede kl. 14 til Rosay Ferme i skoven ved Pinon. Om aftenen blev så 9. og 10. Kompanie lagt yderligere frem til Hule 18 sydvest for Allemant og underlagt II. Bataillon.

Mens først den 16. april - efter ti dages uhørt stærk artilleri- og minebeskydning - brød imidlertid det længe ventede storangreb endeligt løs langs hele Aisne-fronten. Hele den foregående nat var den franske artilleribeskydning fortsat, men øgedes om morgenen kl. 6 til en helt forfærdelig trommeild som ødelagde de hindringer, grave og dækninger, der var blevet forskånet dagene før. Regimentet havde betragtelige blodige tab, da ødelæggelsen af de fleste beton- og nedgravede dækninger gennem en særlig koncentreret beskydning, efterlod mandskabet uden muligheder for skudsikker underbringelse.

Kl. 0930 forlagde det franske artilleri deres spærreskydning over 2. Laffaux-grav og første Siegfried-grav. Samtidig begyndte fjendtligt infanteri deres storm over en meget bred front. Mod vores Regiments fire kompagniafsnit blev hele 24. régiment d'infanterie coloniale indsat. En bataljon angreb fra Befly-slugten frem mod Afsnit A med 8. og højre fløj af 6. Kompanie, en anden fra nordkanten af Laffaux-slugten mod venstre fløj af 6. og højre fløj af 2. Kompanie, mens en tredje fra Margival over højsletten sydvest for Laffaux ramte Afsnit D og 1. Kompanie.

Ved 6. Kompanie i Afsnit B var det Landsturmmann Wülpern, som først fik øje på angrebets første bølge, som den kom ud af Bessy-slugten. Han alarmerede øjeblikkeligt sin gruppe, der med dens fører, Unteroffizier Nuckel, befandt sig i den øverste del af tunnelen til en påbegyndt dækning. Desværre var dagen før betondækningen ved Neuville vejen blevet ødelagt af en fuldræffer, og et maskingevær, der tidligere havde været underbragt her, trukket væk og derfor ikke nu kunne bidrage til forsvaret. Det tyske artilleri skød næsten heller ikke, selvom spærreild blev påkaldt ved hjælp af grønne lyskugler. Formentlig var de selv under kraftig fjendtlig beskydning. Gruppe Nuckel måtte derfor klare sig selv. Deres geværsild forhindrede fjenden i på dette sted at trænge ind i graven, men kunne derimod ikke forhindre ham i at trænge ind i et stykke af den første Laffaux-grav mellem 6. og 8. Kompanie. Herfra trængte fjenden videre gennem graven mod nord indtil Unteroffizier Schönfeld og Gefreiter Rischewsky fra 8. Kompanie standsede dem. Gruppe Nuckel havde under deres tapre forsvar imidlertid så store tab, at den ikke var i stand til at standse den anden fjendtlige bølge, og med et par folk fra 8.

Kompanie trak den sig tilbage i en hulvej, der fra Bessy-slugten skråt krydsede den første Laffaux-grav og udmundede mellem denne og anden Laffaux-grav ved Neuville-vejen. Fjendens forsøg på at trænge frem over den første grav og ind i den anden blev forhindret af de her liggende grupper fra 8. Kompanie støttet af et stadig funktionsdueligt maskingevær.

I mellemtiden havde den midterste fjendtlige bataljon opnået en endnu større succes i nordkanten af Laffaux-slugten. Den her placerede sappe, der fuldstændigt var ødelagt af den fjendtlige artilleri, måttet rømmes, og var besat af franskmænd. Under personlig føring af deres kommandør, trængt fjenden videre frem langs Neuville vejen, over den kun svagt besatte anden Laffaux-grav frem til pigtrådshindringen foran første Siegfried-grav. Mellem de fjendtlige bataljoners indbrudssteder befandt sig i den forreste Laffaux-grav nu kun en gruppe fra 6. Kompanie med Vizefeldwebel Döhle og Unteroffizier Brülldieck i en af de endnu intakte dækningsanlæg. Derudover var franskmændene herrer over hele 6. Kompanies forreste linje og den sydlige halvdel af 8. Kompanie.

Med det samme begyndte imidlertid nu forskellige selvstændige modangreb fra den bagved liggende reserve og nabo kompagnierne, der på meget kort tid tilbageerobrede det tabte. I Afsnit A og B i anden Laffaux-grav lå, foruden den allerede nævnte gruppe fra 8. Kompanie, også 7. Kompanies stødtrop, yderligere i forbindelsesgraven mellem anden og Laffaux-grav og første Siegfried-grav en sikringsgruppe fra 6. Kompanie med Vizefeldwebel Meyer og endeligt i første Siegfried-grav Leutnant Ecke med en håndgranatgruppe under Unteroffizier Witzke.

Først forsøgte 7. Kompanies stødtrop på eget initiativ et modangreb, men blev nedkæmpet til sidste mand af den fjendtlige ild. Man fandt dem efterfølgende alle døde i forbindelsesgraven mellem anden og første Laffaux-grav. Kl. 0945 fik Leutnant Ecke underretning om det fjendtlige gennembrud fra forbipasserende sårede. Han sendte øjeblikkeligt Gruppe Witzke frem til modangreb og fulgte efter at have afskudt nogle lyskugler, selv efter. Witzke løb med sine folk, dels i spring, dels i kravl, gennem den lave, sønderskudte forbindelsesgrav frem i Afsnit A. Hurtigt kunne han konstatere de første franskmænd på sin venstre flanke foran pigtrådshindringen langs første Siegfried-grav, og åbnede ild mod disse.

Sikringsgruppen fra 6. Kompanie, der lå i nærheden, fortsatte beskyddningen, mens Witzke med sine seks mand (to var i mellemtiden blevet såret) fortsatte til anden Laffaux-grav, hvor stykket nord for forbindelsesgraven stadig blev fastholdt af den førnævnte gruppe fra 8. Kompanie og et maskingevær, mens den sydlige del langs Neuville vejen var på franske hænder. Fra anden Laffaux-grav beskød Witzke en tid franskmændene i og omkring første Laffaux-grav indtil Leutnant Ecke med sin ordonnans nåede frem og beordrede yderligere fremrykning. Det sidste stykke af den lave forbindelsesgrav til første Laffaux-grav var yderst farlig at passere, da franskmændene forfra med maskingevær kunne skyde ind i den. Unteroffizier Witzke, der var kravlet først, nåede godt igennem, men Leutnant Ecke blev ramt fem gange af maskingeværet, heldigvis kun gennem tøj og overfladisk, så han alligevel var i stand til at fortsætte. Foruden disse lykkedes det kun Vizefeldwebel Meyer og fire mand fra 5. Kompanie at trænge frem til første Laffaux-grav, alle øvrige såredes hårdt forinden.

Undervejs undsatte stødtroppen ligeledes Unteroffizier Muckel (i hulvejen fra le Bessy). Efter at yderligere to mand fra hans gruppe var faldet, er Musketier Grepel den eneste usårede sammen med ham. Samtidig var der foran til højre og venstre for ham fjender i den forreste Laffaux-grav, til venstre bag ham også fjender i anden Laffaux-grav, og nu dukkede endda også til højre bag ham i forbindelsesgraven stålhelme op. Var han ved at blive omringet på alle sider af franskmænd? Nej, det var tyske stålhelme. Vizefeldwebel Meyer er personligt nået frem til hulvejen: »For pokker, Muckel, er De stadig her?« Ja Muckel var her stadig, ganske vist så udmattet af kampen, at han ikke længere var i stand til at deltage i angrebet. Han blev i stedet i hulvejen, hvor han imidlertid overtog opgaven at blokerer mod syd, hvor der var flere dusin franskmænd og et maskingevær.

Nu blev det af Leutnant Ecke og Håndgranatgruppe Witzke, i det omfang, de var kommet helskindet frem, forsøgt at rense forreste Laffaux-grav til højre og venstre. Det var imidlertid for få til at kunne udrette noget mod den uhyre overmagt. Ganske vist blev de ikke skadet af de tyske håndgranater, de indtrængte franskmænd kastede imod dem, da fjenden ikke korrekt afsikrede dem. Derimod forhindrede den kraftige gevær- og maskingeværild, der med gode skudfelter skød fra syd fra det stigende kraterterræn, fuldstændigt, at de kunne komme videre. Leutnant Ecke fandt det derfor nødvendigt først at hente forstærkninger, før graven fortsat kunne renses.

I mellemtiden havde Major Scheven i Hule 18 sydvest for Allemant omkring kl. 10 i sin kommandostation fået nyheden om det fjendtlige indbrud fra ordonnanser og sårede på vej tilbage. Kl. 1015 indsatte han 5. og 4. Kompanie, som lå som reserve ved Hule 18, ind i et modangreb fra anden Siegfried-grav, 5. Kompanie under kommando af Leutnant Wöllert til højre og 4. Kompanie under Leutnant Lange til venstre. Kort efter tilgik oplysninger om, at franskmændene også fra syd var trængt frem til Laffaux-mølle, hvorefter også 10. Kompanie under Leutnant Oppermann blev indsat her i modangreb, som imidlertid ikke skulle vise sig nødvendigt.

Da det franske artilleri forventede, at deres infanteri allerede var nået langt længere, havde det nu lagt deres ild over slugten ved Allemant. Det lykkedes derfor 4. og 5. Kompanie uden tab at nå anden Siegfried-grav. Her kom de imidlertid ind i en heftig fjendtlig infanteri- og maskingeværild. 4. Kompanie, der rykkede frem på begge sider af Neuviller vejen, kunne ikke trænge frem over første Siegfried-grav, da store dele af den gennembrudte franske bataljon lå foran denne. De måtte nøjes med at forhindre franskmændenes videre fremrykning ved at forstærke den nu kraftigt reducerede besætning af første grav. (Også Leutnant Köster, fører for 3. Kompanie, der havde opholdt sig her med en håndgranatgruppe, var blevet såret af maskingeværild fra en af de samtidig angribende franske infanterifly). Modsat rykkede 5. Kompanie længere mod nord at overskride første Siegfried-grav i tre på hinanden følgende skyttekæder, første under kommando af Offizierstellvertreter Brüns (med Stødgruppe Unteroffizier Schätzler) i retning af 6. Kompanies Afsnit B, anden under Offizierstellvertreter Hoffmann i retning af 8. Kompanies Afsnit A, mens den tredje under Leutnant Wöllert rykkede frem i midten bag de to forreste.

Med første følge af 5. Kompanie fik kontakt med Leutnant Ecke på højde med anden Laffaux-graav, som sendte den frem til assistance for Witzkes håndgranatgruppe. Kort efter trængte anden følge længere til højre ind i den tabte del af 8. Kompanies stilling, hvor den sammen med en gruppe under Unteroffizier Schönfeld (8. Kompanie) rensede hele Afsnit A i forreste Laffaux-grav. De dræbte her en masse navnlig farvede franskmænd (ved hvert kompagni i et kolonialregiment var der 30 Turkos) og tog et større antal fanger.

Den del af første bølge, der under Unteroffizier Witzke, allerede havde banet sig vej ind i Afsnit B af første Laffaux-grav, havde endnu større succes. Så snart de første forstærkninger under Unteroffizier Schätzler nåede frem til Witzke, fortsatte denne straks det fremstød, der midlertidigt havde været standset. Første mål var de omkring 40 franskmænd, der havde sat sig fast i den første Laffaux-grav nord for Neuviller vejen. To franske fremskudte sikringsposter blev nedkæmpet med håndgranater efter at den ene havde ramt Witzkes gevær. Under den fortsatte fremtrængen bemærkede de tapre kæmpere, at der foruden disse 40 befandt sig mange flere franskmænd, der med et maskingevær sad i den nævnte hulvej bag den første Laffaux-grav, og åbnede koldblodigt også ild mod disse. Selv det franske artilleri hjalp nu det tyske modangreb til at lykkes. Efter at et fransk fly havde meldt om den tyske fremrykning, forlagde de ilden over hele mellemterrænet mellem første Laffaux- og første Siegfried-grav. Dette bidrog i væsentlig grad til at gøre fjenden mør, og ikke længe efter hævede franskmændene deres hænder i hulvejen, fulgte tegnene fra Deling Brüns og befandt sig så som fanger i første Laffaux-grav. Også fra krater hullerne mellem gravene rejste sig flere franskmænd, og ligeledes de 40 mand i den forreste Laffaux-grav, så det nu var muligt gennem graven at trænge frem til dækningsanlægget, hvor Vizefeldwebel Döhle og Brülldieck gruppen fra 6. Kompanie var indesluttet. Glæden over det uventede gensyn var lige stor blandt både befriere og befriede.

Mens dette fandt sted på bakkekammen nord for Laffaux, havde heller ikke 2. Kompanie i Laffaux-slugten været uvirksom. Her lå i forbindelse med den nævnte Sappe ved 6. Kompanie, Delingen under Vizefeldwebel Gerken med en gruppe i en maskingeværdækning og resten i en hule, hvortil kun en indgang endnu var anvendelig. Længere mod syd lå 2. Kompanie hovedstyrke med sin fører, Leutnant Wagschal, og en maskingeværdelingsfører, Offizierstellvertreter Weber, i Hule 11, hvorfra en mindre skyttegrav kunne besættes via en stige op gennem en ventilationsskakt. Herefter fulgte endnu et stykke sammenhængende skyttegrav ved 1. Kompanie i Afsnit D sydvest for Laffaux.

Den første, der bemærkede det franske indbrud i Afsnit B (6. Kompanie), var en af de to trommeildsposter ved Deling Gerken, som alarmerede delingen. Vizefeldwebel Gerken iværksatte øjeblikkeligt et modangreb til støtte for nabokompagniet sammen med de første fire mand, som var klar til kamp. Med håndgranater, hentet i maskingeværdækningen, trængte de franskmændene ud af den forreste grav tilbage i Sappen og efterhånden også ud af denne. En fransk sergent, som forlod sappen som den sidste, forsøgte herunder at skyde mod Gerken. Denne kom ham imidlertid i forkøbet, og ramte ham i maven; så minutter efter, endnu man kunne nå at forbinde ham, var han død.

Efter at stillingen var rensed for fjender, sendte Gerken Gruppe Kröger til højre gennem første Laffaux-grav, for igen at skabe forbindelse til 6. Kompanie. Han anmodede derefter med ordonnans om forstærkninger fra Hule 11. Gruppe Kröger trængte frem til den næste af 6. Kompanies dækningsanlæg, foran hvilken der stod to franske poster, nedkæmpede disse og befriede herved en underofficer og nogle folk fra 6. Kompanie, der havde været lukket inde i dækningen. Med denne forstærkning forsøgte Kröger så at trænge videre frem, men havde imidlertid herunder store tab, da en større fransk styrke beskød ham og hans folk fra alle sider fra første og anden Laffaux-grav. Den netop befriede underofficer fra 6. Kompanie og tre mand fra 2. Kompanie, faldt, yderligere to blev såret. Kröger måtte derfor i første omgang opgive yderligere fremtrængen mod højre.

Efterhånden blev dog franskmændene møre som også 5. og 6. Kompanies fremstød fra nord gjorde sig bemærket, samtidig med, som tidligere nævnt, fransk artilleri begyndte at falde over området mellem de to Laffaux-grave. Enkelte franskmænd hævdede hænderne og lod sig tage til fange. Andre flygtede tilbage til udgangsområdet, men blev undervejs skudt ned. Da Unteroffizier Kröger igen omkring kl. 10 forsøgte at skabe forbindelse til 6. Kompanie, lykkedes det at nå frem til det punkt, hvor Stødgruppe Witzke og Schätzler havde tilbageerobret. Dermed var hele Afsnit B i første Laffaux-grav igen på tyske hænder, selvom den ganske vist endnu kun var ret svagt bemannet, og der mellem dem og den første Siegfried-grav endnu lå flere spredte franske kompagnier. Hurtigt blev besætningen imidlertid forstærket fra alle sider. Fra nord ankom yderligere dele af 5., 6. og 7. Kompanie, der af Leutnant Ecke var trukket frem som forstærkning. Fra syd kom grupper fra 2. Kompanie, som Vizefeldwebel Gerken havde påkaldt fra Hule 11. Også ildstøtte fik man herfra. Et maskingevær var via ventilationsskakten bragt i stilling (desværre under tab af geværkommandøren, Unteroffizier Thöl), og beskød nu franskmændene bag første Laffaux-grav. Minekasterne rettede igen deres ild mod de franske udgangsstillinger i Laffaux-slugten for at forhindre, at der herfra blev skudt med håndgranat kastemaskiner og andre våben. Samlet betød det en stadig forstærkning af Regimentets samlede stilling.

Nu begyndte efterhånden også officererne ved de gennembrudte franske kompagnier, omringet på alle sider, det håbløse i deres situation, og en efter en lod de sig tage til fange. Eksempelvis opdagede Unteroffizier Witzke, som han ville hente et fransk maskingevær fra hulvejen bag den første Laffaux-grav, undervejs i et krater en fransk kaptajn siddende sammen med hans sårede ordonnans. Kaptajnen indbød Witzke på godt tysk til kaffe og vin. Witzke tog en ordentlig slurk kaffe og takkede så med ordene: »Merssi kobu«, som fremkaldte kraftig latter, og opfordrede herefter kaptajnen til at følge ham som fange. Denne protesterede i første omgang, men som Witzke forsikrede ham, at han jo var omringet på alle sider, gik han fredeligt med.

Også den franske bataljonskommandør, Major Rapiné, indfandt sig kort efter middag sammen med enkelte andre officerer ved 4. Kompanie i forreste Siegfried-grav, hvor han blev modtaget af Gefreiter Bornhold (kaldt »Paula« lige siden hans soldatercirkus i Roiglise). Monsieur Rapiné var mindre imødekommende end Witzkes fangede kompagnifører. Han ville eksempelvis ikke aflevere sine kort, og råbte rasende til Leutnant Lange, som »Paula« havde tilkaldt: de havde også taget tre tyske fanger og havde behandlet dem anstændigt. Leutnant Lange svarede: de ville også blive anstændigt behandlet, men han måtte først afleverer sine kort. Pågældende truede nu løjtnanten med knyttede næver, hvorefter Gefreiter Kuhlmann greb den rasende og pressede ham op mod gravens side. Med to mand til bevogtning blev han derefter bragt til Hule 18, hvor der i mellemtiden allerede var samlet flere hundrede andre tilfangetagne franskmænd, dels hentet af folk fra 5., 6. og 8. Kompanie, dels ankommet af sig selv uden bevogtning.

Af de papirer, der blev frataget de tilfangetagne officerer, kunne man erkende, hvilke vidtrækkende angrebsplaner, franskmændene denne dag havde haft. De tre angribende bataljoner i vores Regimentsområde havde til opgave straks at overskride begge Laffaux-stillinger frem til første Siegfried-grav. Særlige afdelinger havde til opgave at rense landsbyen Laffaux. Efter en pause på ti minutter i Siegfried-Stillingen, skulle man forsætte angrebet over Allemant dalen og nå højdedragene øst for St. Gailain. Målet for det tredje fremstød var østkanten af dette højdeplateau mod Vaudesson, omkring 4-5 kilometer bag den første tyske linje. Nu lå de dele af angrebsbataljonerne, der var nået længst, knap 700 meter bag den forreste Laffaux-grav, stadig foran den første Siegfried-grav, omringet på alle sider af tyske kompagnier, og før eller siden dømt til overgivelse. Hvilken stor forskel mellem mål og det opnåede resultat!

Men endnu har vi overhovedet ikke berørt forsvaret mod den tredje angrebsbataljon, der fra Margival skulle gennembryde Afsnit 1 med vores 1. Kompanie syd for Laffaux. Denne bataljon havde endnu ringere resultater, end de to øvrige, da det af 1. Kompanie under Leutnant Kracht blev erkendt betydeligt tidligere, og derfor kunne lægges under en væsentlig kraftigere forsvarsild. Trods fjendens trommeild, der også i dette afsnit havde ligget over stillingen siden kl. 8, og fra kl. 8 blev forstærket af en heftig ild fra minekastere, bemærkede 1. Kompanies poster omkring kl. 0930 øjeblikkeligt, at franskmændene i afsnittet til højre var begyndt at angribe, og alarmerede straks besætningen. Da nu de første franskmænd dukkede op på bakken sydvest for Laffaux, stod kompagnier allerede parat i graven og modtog stormen med en sådan gevær, maskingevær og minekasterild, da næsten hele den første bølge flygtede tilbage, efterladende sig talrige døde. Kun på venstre fløj lykkedes det franskmænd at sætte sig fast i hulvejen, der fra Laffaux løber mod syd i retning af Vregny.

Længere mod venstre lykkedes det imidlertid en styrke af det franske regiment, der var indsat mod I.R. 27, en overgang at trænge frem til forreste Siegfried-grav ved Laffaux-møllen, så 1. Kompanie derved næsten blev omringet. Ikke alene til venstre bag dem øst for Laffaux, men også til højre bag dem, nord for landsbyen, stod nu en gennembrudt fjende. Alligevel fastholdt Kompanie Kracht modigt deres stilling. Gruppen, der lå i anden Laffaux-grav, blokerede denne til venstre og højre mod den indtrængende fjende, og Unteroffizier Nagel tog herun-

der, selvom han kun var bevæbnet med en enkelt håndgranat, flere franskmænd til fange. I besætningen i forreste Laffaux-grav var der ligeledes tapre mænd, der ikke kun fastholdt stillingen, men endda iværksatte et modangreb. Unteroffizier Havemann og Musketier Hartmann rykkede tæt ind på livet af de franskmænd, der havde sat sig fast i hulvejen, dræbte et stort antal af dem med gevær og kolbe, og bragte fire fanger med tilbage. Herefter blev en spærreild af tysk artilleri og minekastere lagt over hulvejen, hvor den ramte franskmændene så hårdt, at der blev bagefter blev talt 200 døde i området. Det lykkedes 1. Kompanie, der fra starten var urokkelig, at fastholde hele Afsnit D.

Om eftermiddagen lå hele Regimentets stilling, navnlig området omkring Neuviller vejen, endnu engang under voldsom fransk artilleriild, uden dog at blive fulgt af et angreb. Hen mod aften forsøgte resterne af den franske bataljon, der var brudt gennem 6. Kompanie, og dagen igennem havde forskanset sig med maskingeværer i en mindre grav, opkastet i området mellem Laffaux- og Siegfried-stillingen, at bryde ud gennem Laffaux-graven tilbage til deres egne linjer. Det lykkedes imidlertid ikke, da der rundt om dem blev holdt god vagt. Både i 2. og 6. Kompanie blev de modtaget af en heftig ild. Franskmændene besvarede i første omgang ilden, men indså snart det håbløse i deres situation, råbte højt »pardon« og lod sig tage til fange. Ved Deling Gerken i 2. Kompanie ankom 66 mand med to officerer, hvoraf den ene på godt tysk erklærede, at han først dagen i forvejen var kommet tilbage fra orlov, og nu overhovedet ikke vidste, hvor han var, eller hvor han og hans folk skulle hen. Også ved 5. og 6. Kompanie blev der nu taget omkring 150 mand til fange.

Omkring samtidig blev Unteroffizier Kersebaum fra 4. Kompanie i første Siegfried-grav med otte mand sendt frem for at rense området foran stillingen for fjender. Gruppen rykkede udfoldet frem, og kastede sig under høje hurra mod de her liggende franskmænd. Disse kastede deres geværer væk og lod sig tage til fange. Der var 22 mand, inklusiv fire sanitetsfolk, der ængstelig hele tiden pegede på deres armbind med det røde kors. Det skabte stor munterhed da en gammel franskmænd gik hen til Gefreiter Jürs og gav ham hånden, tilsyneladende for at sikre sig sin alderskammerat velvilje. Jürs blev nemlig på grund af sit værdige udseende kaldt »bedstefar«. Under den videre afsøgning af terrænet erobrede Kersebaum desuden to franske maskingeværer. Herud over meldte sig ved 4. Kompanie yderligere omkring 40 franskmænd frivilligt som fange.

Også i 1. Kompanies afsnit stødte den allerede nævnte Musketier Hartmann, som med endnu en ordonnans var på vej mod K.T.K., i en betondækning ved Laffaux-møllen på et større antal franskmænd. Selvom ordonnanserne ikke var bevæbnede, lod franskmændene sig dog uden videre taget til fange og uden modstand føres til Hule 18. På den måde øgedes ved samarbejde af alle enheder, antallet af krigsfanger til en bataljonskommandør, flere kompagniførere og andre officerer, og omkring 700 mand.

Natten til den 17. april var der fuldstændig ro, så de meget medtagne kamptropper uden problemer kunne afløses af III. Batallion. Franskmændene var tilsyneladende så svækket af de store tab, at de i flere dage ikke var i stand til at foretage sig yderligere.

På ordre fra højere myndigheder blev landsbyen Laffaux rømmet natten til den 19. april i sammenhæng med den planmæssige rømning af det sidste stykke af den gamle Aisne-stilling mellem Condé og Soupier og den hertil førende Condé-Riegel. Forinden blev Hule 11 sprængt. Af hvert kompagni blev et kommando sammensat på to grupper ladet tilbage i landsbyen, for at modstanderen ikke med det samme, og under alle omstændigheder ikke uden kamp og tab, skulle taget stedet i besiddelse. Det var imidlertid med stor ulyst, at Regimentet trak sig tilbage til Siegfried-stillingen. Langt hellere havde de fastholdt Laffaux-stillingen, som de den 16. april med så stor hæder og succes havde forsvaret.

I nætterne mellem 22. og 24. april blev hele Regimentet afløst og fik nogle velfortjente hviledage, først i skovbakkerne sydvest for Laon i Laniscourt, Bourguignon og Royaucourt, senere nordvest for Laon i Crépy og Vivaise. Disse hviledage blev ved Regimentet forskønnet af en række anerkendelser og udmærkelser, tildelt for den sidste tids indsats. Allerede den 21. april havde vores Divisionskommandør generalmajor von Lewinski, sendt følgende skrivelse til Senatet for byen Bremen:

»Det høje Senat kan jeg til min store glæde meddele, at Res.-Inf.-Regiment 75 under storartet føring af dets regimentskommandør, Major Steinwachs, i de talrige og ofte ret vanskelige kampe i de sidste fem uger, gennem tapperhed på ganske fremragende måde har udmærket sig. Til al tid sejrrig har regimentet afvist alle fjendens angreb, bibragt ham alvorligste tab, og den 16. april, hovedkampdagen på vores front, gennem strålende modstød frataget ham 700 fanger og et stor bytte. Bremen kan være stolte af dens heltmodige sønner.«

Den 2. maj inspicerede den øverstkommanderende for 7. Armee, Exzellenz von Boehn, Regimentet og uddelte talrige krigsudmærkelser. Fire officerer og underofficerer modtog Jernkorsets 1. klasse, først og fremmest Unteroffizier Witzke (6. Kompanie) og Schätzler (5. Kompanie), som den 16. april havde udført så strålende en indsats. Kompagnifører for 2. og 6. Kompanie, Leutnant Wagschal og Ecke, havde allerede den 18. april modtaget ordenen, mens Kompagniførerne for 1., 4 og 5. Kompanie i længere tid havde haft medaljen. Senere blev

også andre helte fra den 16. april tildelt E.K. I: Unteroffizier Havemann, 1. Kompanie (som desuden modtog Mecklenburger Verdienstkreuz I. Klasse), Vizefeldwebel Gerken fra 2. Kompanie og Unteroffizier Nuckel fra 6. Kompanie.

Om aftenen den 2. maj indgik desuden den helt særligt glædelige nyhed om, at Kejseren havde tildelt vores højtærede Regimentskommando den høje orden *pour le mérite*, og den 6. maj overrakte armeens øverstkommanderende ham denne højeste preussiske krigsudmærkelse med nye anerkendende ord til ham og hans tapre regiment. Det var i hele felthæren først fjerde gang, at et regiment og dens kommandør på denne måde var blevet beæret. På den måde var den 16. april 1917 på enhver måde en *æresdag for Regiment Steinwachs*, såvel på krigersk succes som på ydre udmærkelser.

20. Kapitel: Operation »Vorwärts« la Vallée Querbette

maj 1917

Den anden måned af dobbeltslaget langs Aisne og i Champagne (6. april – 27. maj 1917) løb på ankerpunktet i Siegfried-stillingen desværre ikke så godt som den første. Blandt andet lykkedes det franskmændene under et nyt storangreb 5. – 7. maj at fravriste den division, der havde afløst os, et stykke af den forreste Siegfried-stilling fra Vauxaillon til Laffaux-møllen. Til tilbageerobring af det tabte blev en del af 211. Inf.-Div., herunder også vores Regiment, udpeget. Det blev imidlertid ikke undt os her ved Laffaux at opnå en ny sejr. Ganske vist lykkedes det for vore angrebskompagnier den 16. maj at tilbageerobre den anden Siegfried-grav, men kun på bekostning af blodige tab, og endnu i løbet af dagen måtte også det erobrede stykke grav igen rømmes efter et overvældende fjendtligt modangreb. Hele dagens gevinst på blot 60 krigsfanger stod derfor overfor smertelige tab på vor side på 300 faldne, sårede og savnede på vores side

Allerede om morgenen den 5. maj, for et nyt fransk storangreb begyndte langs Aisne-fronten, blev vores Regiment alarmeret i dets hvilekvarterer nordvest for Laon, og marcherede om eftermiddagen igen tilbage til de velkendte områder sydvest for Laon, hvor den natten til 6. maj bivouakerede ved Royaucourt. Den følgende dag rykkede den videre frem til Rosay Ferme i skoven ved Pinon. Regimentet stod den følgende tid til disposition for 33. Res.-Division, hvis enheder efter tabet af begge grave i første Siegfried-stilling, med kun en meget ringe kampstyrke lå i kratere og skyttehuller på nordskrånningen af bakkerne øst for Vauxaillon og Laffaux i største risiko for at blive kastet helt ud af dalen ved la Vallée Guerbette og Allemant.

Om aftenen den 6. maj fik Regimentet af den brigade, den nu var underlagt, ordre til at afløse i forreste linje med to bataljoner, højre bataljon i Guerbette-dalen mellem den såkaldte Bessy-skov (nordøst for le Bessy slugten) og la Motte Ferme, den venstre bataljon langs vestkanten af Allemant-dalen fra la Motte til Hule 18. Regimentet bestemte at III. Bataillon skulle afløse til højre og I. Bataillon til venstre. Hver skulle placere to kompagnier i forreste linje, mens to skulle blive i beredskab, til højre ved La Vallée Guerbette og la Motte, til venstre i Hule 18, hvis udgange og ventilationsskakte skulle indrettes til forsvar med maskingeværer.

Den natlige afløsning viste sig, især i Guerbette-dalen, meget vanskelig derved, at de kompagnier fra I.R. 364 og 394, der her skulle afløses, overhovedet ikke var til at finde. De to stillingskompagnier fra III. Bataillon (9. og 11.) måtte derfor i første omgang udsende sikringspatruljer, indtil disse kom under fjendtlig beskyldning, og herefter forsigtigt i skyttelinje arbejde sig frem til fjenden. Intet steds var der her tale om en stilling, ikke et eneste stykke skyttegrav, ingen dækningsanlæg. Folkene måtte i første omgang søgte nødtørftig dækning i kratere langs nordøst skrånningen af bakken nordøst for Bessy-slugten, og begynde konstruktionen af en grav helt fra begyndelsen.

Som resultat af den fuldstændig uafklarede kampsituation havde 9. Kompanie, som på nordøst kanten af Bessy-slugten lå meget tæt på fjenden, ydermere kraftige tab på grund af tysk artilleriild. Den 8. maj krævede denne, at linjen midlertidig blev tvunget til at blive lagt et stykke tilbage. Også næste morgen (9. maj) kl. 0330 mislykkedes en offensiv opklaring fra 9. Kompanie ene og alene fordi vores eget artilleri endnu ikke var bekendt med forløbet af egen linje, og derfor kontinuerligt skød for kort.

Om natten til 9. maj afløste 5. og 7. Kompanie to kompagnier fra R.I.R. 67 til højre for vores III. Battalion. Den følgende nat blev derfor begge venstre kompagniafsnit (langs vejen fra la Motte til Bascule) afgivet til I.R. 27. Af de oprindelige fire kompagniafsnit lå til højre A på nordsiden af Bessy-skoven og havde forbindelse til R.I.R. 67. Afsnit B lå i skoven og sydøst herfor på begge sider af en hulvej, der fra en nord for dalen liggende gård fortsatte op ad den skovdækkede skrånning. Afsnit V lå langs vejen fra Bessy-skoven mellem la Vallée Guerbette og la Motte. Endeligt dannede Afsnit D en mod sydvest åben bue vest for ruinerne af begge disse gårde, og havde til venstre forbindelse til I.R. 27. De to nye afsnit A og B havde den fordel frem for C og D, at der i denne, selvom den ikke bestod af en sammenhængende skyttegrav, havde flere tunnelgravede dækninger med påbegyndte grave.

Den 10. maj tilgik befaling fra 211 I.D., hvorefter den tidligere anden Siegfried-grav den 14. maj skulle tilbageerobres i vores Regiments-afsnit af fire kompagnier. Samtidig havde fire kompagnier fra vores søsterregimenter I.R. 390 og I.R. 27 til højre og til venstre samme opgave. Divisionens stormenhed under kommando af

Leutnant Wedekindt (der tilhørte vores regiment) skulle indsættes på højre fløj af I.R. 390, Armeens stormenhed på venstre fløj mod Møllebakken ved Laffaux. Operationen havde fået kodebetegnelsen »Vorwärts« - fremad.

De fire angrebskompagnier fra Regimentet blev trukket ud og fik nogle få dage til forberedelse. Fra regimentet blev 5., 7., 11 og 12. Kompanie udvalgt og forlagt til Mons-en-Laonnais (sydvest for Laon) til uddannelse i forbindelse med Operation »Vorwärts«. Fra hvert kompagni blev imidlertid en delingsfører og fem mand tilbage i stillingen med opgaven omhyggeligt at opklarer følgende punkter: forløb, afstand til og beredskab i den fjendtlige stilling, type af egnet ildforberedelse (artilleri eller minekastere), placeringen af de fjendtlige maskingeværer og minekastere, egnede steder til klargøring af angrebsstyrken, minekastere, konstruktionsmateriel o.s.v. Samtidig hermed fortsatte stillingskompagnierne, støttet af Pionierkompanie 268, med al kraft på en udbygning af udgangsstillingen til angrebet.

Forberedelsestiden til »Vorwärts« blev to gange forlænget med en dag. Den 14. maj blev operationen endegyldigt fastsat til den 16. maj kl. 0512 og blev også gennemført på det fastsatte tidspunkt. Det begyndte på sekundet med en ganske pludselig artilleri- og minekasterild mod den første fjendtlige grav (vores tidligere anden Siegfried-grav) koncentreret til den maksimale ødelæggelseskraft på et minimum af tid. Allerede efter 3 minutter, præcist kl. 0515, blev den lige så pludseligt forlagt til anden fjendtlige grav (vores tidligere første Siegfried-grav). Allerede under den første trommeild, kl. 0514, iværksatte infanteriet deres storm for i samme øjeblik, ilden blev forlagt, at være klar til at trænge ind i den fjendtlige grav.

I Afsnit A rykkede 5. Kompanie frem med dens tre samlede delinger ved siden af hinanden, hver deling med et maskingevær og en minekaster og venstre deling desuden med to flammekastere. Transportgrupper fra andre kompagnier fulgte. Det lykkedes alle tre delinger under det første ildoverfald at tilbagelægge de omkring 150 meter til den første franske grav, hvorunder en fremskudt fransk post på fire mand, blev taget til fange. Kort efter kl. 0515 trængte de ind i graven. Højre deling under Offizierstellvertreter Brüns og fulgt af kompagnifører, Leutnant Wöllert, rullede graven op til højre for indbrudsstedet, og forsøgte her at få kontakt til det samtidig angribende fløjkompagni af I.R. 390. Dette lykkedes imidlertid ikke, da fjenden her fra en betonbunker med maskingevær ydede hårdnakket modstand, så 390'erne ikke var i stand til at trænge ind i graven. Der var derfor ikke andet for Deling Brüns at gøre, end at blokerer graven til højre i retning af betondækningen.

Den midterste deling under Vizefeldwebel Mikloweit trængte frem over den tidligere anden Siegfried-grav, der her dannede et dybt, vandfyldt punkt, og tog i en af franskmændene anlagt tværstilling 23 fjender til fange, heraf en del sårede. En stor del af besætningen var allerede før angrebet flygtet gennem en løbegrav. Mikloweit etablerede som planlagt forbindelser til højre fløjdeling af kompagniet.

Venstre deling under Offizierstellvertreter Hoffmann vendte sig med dens flammekastere i første omgang mod en flankerende maskingeværstilling på nordskrånningen af Bessy-skoven, som Vizefeldwebel Mikloweit havde fastslået under hans natlige opklaringspatruljer forud for angrebet. Den ene flammekaster blev sat ud af spillet af et skud, men den anden virkede udmærkede og satte hurtigt maskingeværet ud af spillet. En række forbrændte franskmænd blev fundet i den fjendtlige grav, hvor Deling Hoffmann nu øjeblikkeligt trængte ind i. En gruppe fra 5. Kompanie, ledsaget af flammekasteren, opnåede senere kl. 0630 forbindelse til venstre gennem skoven til 7. Kompanie.

Ved 7. Kompanie, der ligeledes rykkede frem i tre samlede delinger med den udfoldede stødgruppe i spidsen, havde højre deling i første omgang ingen succes. Den var allerede minutter tidligere, kl. 0515, trængt frem gennem et brandbælte i skoven ledsaget af to flammekastere, og var straks efter artilleriets fremlægning nået tæt frem mod den fjendtlige grav. Så kom den imidlertid under så kraftig maskingevær og geværild, at yderligere fremrykning var umulig. Begge flammekastere blev med det samme sat ud af spillet, og en stor del af folkene faldt eller såredes. En lille rest på 6 mand faldt tilbage til udgangsstillingen, hvorfra de videre til venstre søgte efter et bedre indbrudssted.

Ved den midterste deling lå vores artilleri så godt, at den under fremrykningen ikke havde tab til fjendtlig infanteriild, hvorimod et par sprængstykker fra vores egen artilleri ramte delingen. Også føreren, Offizierstellvertreter Meyerhuber, blev på denne måde såret. Dette forhindrede dog ikke delingen i at trænge videre frem.

Gefreiter Dopierala trængte som den første ind i den fjendtlige grav efter at have opdaget en stormåbning i pigtrådshindringen. Han blev hurtigt fulgt af Heel og Gewers, mens de øvrige folk delingen faldt ned foran den meget massive pigtrådshindring og herfra kastede håndgranater ind i graven. Dopierala og Heel forsøgte til venstre, Gewers til højre at rulle graven op, hvorunder imidlertid Heel såredes hårdt. Flere franskmænd, rystet af vores trommeild, overgav sig uden modstand til de tre modige angribere, og blev som fanger ført tilbage til den tyske grav.

Nu kom Dopierala og Gewers imidlertid i vanskeligheder, dels fordi de var så få, men dels også fordi deres arbejde vanskeliggjordes af de tyske håndgranater, som den endnu ikke indtrængende del af delingen fortsat

kastede ind i graven. Dopierala løb derfor tilbage gennem åbningen i pigtråden og gjorde føreren for 7. Kompanie, Leutnant Kater, opmærksom på det velegnede indbrudssted. Nu fulgte resten gennem stormåbningen i hindringen, og nu lykkedes dette også at rense hele delingens ansvarsområde til højre og venstre. En fransk officer, der med revolver og lypistol nærmede sig Dopierala, blev af denne med en hurtig bevægelse skudt ned, selvom geværet var overhængt. Også andre ti franskmænd, der forsøgte at yde modstand, blev nedkæmpet af Leutnant Kater og hans ledsagere med gevær og håndgranater.

Etablering af forbindelsen til højre til 5. Kompanie blev overtaget af resterne af højre deling, der var nået tilbage til udgangsstillingen og herfra fulgt efter midterste deling gennem åbningen i pigtrådshindringen. I Bessyskoven mødte den en gruppe fra 5. Kompanie, der ankom fra den modsatte retning, og derigennem var forbindelsen etableret. Imidlertid var der i skoven mellem den tyske og den franske grav fortsat en fjendtlig modstands rede, der hårdnakket fortsatte modstanden med håndgranater, og som ikke kunne tvinges til at opgive.

På venstre fløj af 7. Kompanie var situationen væsentlig dårligere. På trods af gentagende forsøg lykkedes det ikke den angribende deling at trænge ind i den franske grav, hvor den tapre besætning ydede hårdnakket modstand. Heller ikke forsøget fra det midterste kompagni at rulle op mod venstre mislykkedes, og der var til sidst ikke andet for Leutnant Kater at gøre, end at blokerer det erobrede stykke grav mod venstre.

For alligevel at etablere forbindelse til 11. Kompanie og Afsnit C, blev Gruppe Muckel fra 6. Kompanie et stykke tid senere sendt til assistance for venstre fløjdeling af 7. Kompanie. Det lykkedes denne at trænge så langt frem, at de kunne se over til 11. Kompanie, men heller ikke længere. På sin side af 11. Kompanie selv så kraftigt trængt af franskmændene, at den ikke kunne tænke på herfra at trænge frem til højre.

Alligevel havde den opnået mere end 7. Kompanie. Den var trods heftig fjendtlig gevær- og maskingeværild med alle tre delinger – til højre Deling Wiesehan, i midten Deling Götsche, til venstre Deling Loock – at trænge ind i den tidligere anden Siegfried-grav, hvor den havde taget resten af besætningen til fange. På ét sted var endda omkring 30 mand med to maskingeværer trængt ind i et stykke skyttegrav i nærheden af den tidligere første Siegfried-grav, og havde kunnet fastholde denne trods et kraftigt fjendtligt modstød, der øjeblikkeligt var blevet indsat fra det nordøstlige hjørne af Bessy-slugten.

I løbet af de næste timer blev 11. Kompanie imidlertid hårdere og hårdere trængt. Til højre for den, i 7. Kompanies ansvarsområde, var et stykke af den angrebne skyttegrav stadig på franske hænder, og hele tiden forstærkedes fra den meget tæt herved liggende anden fjendtlige grav. Til venstre for 11. Kompanie var desuden hele det næste kompagniafsnit D med flere betondækninger stadig besat af fjenden, der herfra forsvarede sig med en uophørlig maskingeværild.

Som resultat af denne ødelæggende ild var det i Afsnit D ikke lykkedes 12. Kompanie at nå dens mål. Den var kl. 0515 rykket frem med to samlede stormgrupper af hver to grupper størrelse, og med resten af kompagniet udfoldet bag. Imidlertid var den fjendtlige maskingeværild allerede startet under vores trommeild, og havde forårsaget store tab under 12. Kompanies fremrykning. Begge stormgrupper var alligevel fortsat deres storm og veget nogle få hundrede meter til siden. På denne måde lykkedes det højre gruppe at trænge frem til umiddelbart foran den franske grav. Netop som den skulle til at springe ned i graven, blev den imidlertid taget under ild fra et maskingevær i en betondækning og nedkæmpet. De få overlevende søgte øjeblikkelig dækning i kraterer, men blev her ramt af franskmændene med håndgranater, så der til sidst ikke var flere tilbage. Også føreren, Vizefeldwebel Rackmann, blev ved denne lejlighed såret.

Venstre stormgruppe fra 12. Kompanie var endda nået at trænge ind i den fjendtlige grav, men fandt sig her hurtigt under kraftig modstand. Fra en forbindelsesgrav til anden fjendtlige grav kom så kraftige forstærkninger, at den ikke kunne fastholde den erobrede grav. Føreren, Feldwebelleutnant Fehrmann og den største del af hans folk faldt. Resten flygtede ud af graven og søgte dækning i kraterne foran stillingen, hvor de dele af kompagniet, der var fulgt efter stormgrupperne, allerede lå. Under den fortsatte fjendtlige maskingeværild var det hverken muligt at trænge længere frem eller at gå tilbage. Ganske vist forsøgte nu venstre fløjdeling Loock fra 11. Kompanie, at komme forbi de maskingeværstillinger i 12. Kompanies område, der umuliggjorde et fortsat angreb, fra flanke og ryg, men alle forsøg slog fejl. Efter store tab, hvorunder også Vizefeldwebel Loock såredes af sprængstykker fra en håndgranat, måtte det forgæves forsøg på at komme til hjælp, opgives.

I mellemtiden kom 11. Kompanie selv i stadig større vanskeligheder, og kunne snart efter kun tænke på eget forsvar, og ikke på en fortsættelse af angrebet. Kompagniet led specielt store tab til de overordentlig virksomme geværgranater, der i stadig større antal fra den af fjenden fastholdte del af den tidligere Siegfried-stilling ramte ned i det erobrede afsnit. Også flankerende maskingeværild gjorde sig smertelig mærkbar. Den store Unteroffizier Bröhan, som først et par uger tidligere havde vundet sit Jernkors I. klasse under de tapre fortærræn kampe ved Neuville-sur-Margival, gik koldblodigt løs på et maskingevær, der især havde generet ham. Men mod et sådant djævels redskab hjælper mod og manddomskraft desværre ikke. Ramt af fem skud blev Bröhan liggende på

kamppladsen. Alle, som havde set det, var sikker på at han var død, men efter nogle uger fik vi imidlertid at vide, at en karl som Bröhan alligevel ikke er så let at slå ihjel. Han havde som følge af de alvorlige sår mistet bevidstheden, og da han vågnede næste dag, befandt han sig til sin store indignation på et fransk lazaret. Havde han været været ved sine fulde fem, var han ganske givet aldrig faldet i fangenskab.

Ved 11. Kompanie blev situationen hele tiden værre. Alle delingsfører og næsten alle underofficerer var allerede faldet eller såret, og det blev stadig mere vanskeligt at imødegå de ustandselige franske modstød, snart fra anden grav, snart fra venstre flanke af forreste grav. Omkring kl. 9 var den sidste kraft i kompagniet opbrugt. Under endnu et angreb fra flanken lykkedes det franskmændene at trænge ind i det stykke skyttegrav, 11. Kompanie fastholdt, og næsten totalt rive kompagniet op. Det lykkedes kun kompagniføreren, Leutnant Bartels og 7 mand at slippe tilbage til udgangsstillingen. Resten af det tapre 11. Kompanie blev total udslettet.

Nu koncentrerede franskmændene sig med forstærket styrke mod 7. Kompanie i Afsnit B, hvor alle modangreb i de første timer efter angrebet med held var blevet afvist. I mellemtiden var også her tabene steget overordentligt, hovedsageligt på grund af de frygtede geværgranater som man på ingen måde kunne beskytte sig imod, og den svækkede besætning var ikke længere nok til et tilstrækkeligt forsvar. Leutnant Rater sendte derfor en ordonnans med anmodning om forstærkning tilbage til bataljonen. Ordonnansen returnerede imidlertid ikke. Så forsøgte Leutnant Rater personligt at hente forstærkninger, men det lykkedes heller ikke for ham at nå gennem den franske spærreild. Som resultat kunne det meget svækkede 7. Kompanie ikke, som fjenden omkring kl. 10 på ny trængte frem fra Bessy-slugten, overalt at yde modstand. Det lykkedes franskmændene på det sted, hvor begge grave i den tidligere Siegfried-stilling lå særligt tæt, igen at trænge ind i den af 7. Kompanie besatte grav og totalt overrive forbindelsen til 5. Kompanie. Resterne af 7. Kompanie holdt ud endnu nogle timer. Efter at imidlertid alle tyske og franske håndgranater var forbrugt, og alt infanteriammunition var skudt bort, blev der dem ikke anden udvej end at falde tilbage til udgangsstillingen. Omkring middag blev først - hvilket var meget vanskeligt - maskingeværer bragt i sikkerhed, så fulgte folkene enkeltvis i spring fra krater til krater.

Tilbage var kun 5. Kompanie til højre for Bessy-skoven. Også denne havde allerede fra kl. 6 måtte afvise et stort antal fjendtlige modangreb. Dens stilling havde dog været noget gunstigere, da dens venstre flanke var dækket af 7. Kompanie, og anden fjendtlig grav på dette sted, og hvorfra angrebene var kommet, lå noget længere væk. Det havde derfor hele tiden været muligt gennem rettidig, velsigtet maskingeværild at afvise de franske angreb over det åbne terræn. Mod højre, hvor det ikke var lykkedes I.R. 390 at nedkæmpe de franske betonbunkere, var den forreste fjendtlige grav efterhånden blevet stærkt besat, og situationen på 5. Kompanies højre flanke blev hele tiden mere betænkelig.

Herfra blev man nu også ramt af de ubehagelige geværgranater, og blev under store tab presset skridt for skridt tilbage mod venstre. Besætningen reduceredes kontinuerligt, og også beholdningerne af ammunition var ved at være forbrugt. Af samme grund forsøgte Leutnant Wöllert, efter at franskmændene til venstre igen var trængt ind og havde overrevet forbindelsen til 7. Kompanie, personligt at hente forstærkninger fra udgangsstillingen. Det lykkedes imidlertid heller ikke Leutnant Wöllert, som tidligere Leutnant Rather, at bringe afgørende forstærkninger frem gennem den franske spærreild. Herefter meldte Leutnant Eichener, der havde overtaget kommandoen over Kompagniet i den forreste grav, tilbage til bataljonen, at hvis ikke forstærkninger tilgik indenfor den næste time, ville han være tvunget til igen at rømme den erobrede grav. Som svar tilgik ordre fra bataljonen om at falde tilbage til udgangsstillingen. Nu begav den lille skare, som var skrumpet ind til Leutnant Eichener, Vizefeldwebel Mikloweit og 12 mand, sig på den vanskelige vej tilbage. Da det her på grund af den fjendtlige maskingeværild, ikke var muligt at nå tilbage gennem åbent terræn, forsøgte de gennem Bessy-skoven at nå Afsnit B. Undervejs stødte de i skoven ind i et stykke skyttegrav, tæt besat af franskmænd. Disse vinkede de få overlevende fra 5. Kompanie nærmere. Ingen af disse tænkte imidlertid på at overgive sig, og sprang hurtigt ned i nærmeste granathul, og herfra fra hul til hul, tæt forfulgt af fransk geværild og håndgranater, til de nåede 7. Kompanies udgangsstilling. I mellemtiden var det blev omkring kl. 13.

Operation »Vorwärts« var, i det mindste i vores Regiments område, totalt mislykkedes. Efter den korte, succesfulde storm, var den langsom, men uimodståelig blevet trængt tilbage til udgangsstilling. Den største del af de tapre angriber havde ikke længere været i stand til at vende tilbage, men var enten døde eller såret blevet overladt til fjenden. De fem dusin krigsfanger, Regimentet havde sikret under de første succesfulde øjeblikke, havde med sikkerhed ikke været de tyske blodofre værd.

På den anden side: selvom Operation »Vorwärts« ikke havde den succes, som dens navn egentligt lovede, så forhindrede det dog, at franskmændene ikke yderligere kunne udbygge deres succes fra 5. maj. I stedet for endnu engang at angribe, og trænge dybt ind i la Vallée Guerbette og Allemant dalene, koncentrerede han sig den følgende tid om forsvar. I den uge, hvor vores Regiment endnu måtte blive i stillingen nordvest for Bessy-slugten, var der ud over den daglige infanteri- og artilleriild, dårligt noget at mærke til franskmændene.

21. Kapitel: Coucy skoven

juni og juli 1917

Vest for Laon strækker store skovområder sig til Oise og Oise-Aisne-kanalen, der udgår ved Abbécourt. Den største af disse skove er næsten 10 km lang og bred og ligger mellem byerne Crépy og Servais i nord, og Cessières og Fresnes i syd. Det er en dejlig højskov med en tæt underskov, men mørk, kold og fugtig, da kun ringe solskin trænger igennem, og derfor ikke særlig behagelig til længere varende ophold. Skoven dækker fuldstændig bakker på 200 – 220 meters højde, og lysner kun op i de få dale, der skarpt skæres ind i skoven. I dalene ligger små landsbyer. Opkaldt efter de største af disse bebyggelser hedder den nordlige del af skoven »Forêt de St. Gobain« og den sydlige del »Forêt de Prémontre«. Hele skoven kaldes imidlertid også »Haute Forêt de Coucy« efter den berømte gamle Coucy-le-Chateau i den sydvestlige del af skoven, hvis gigantiske borgmure og tårne blev bygget af den stolte Enguerrands i det 13. Århundrede og lagt i ruiner af Mazarin i 1652, og vel ikke har sit lige i det centrale Europa.

Foran Coucy Højskov lå nogle få ubevoksede bakker, og hvor de faldt ned mod Oise- og Ailette dalene lå endnu en større skov, der ikke nåede samme højde som bakkerne, og derfor kaldtes »Coucy Nederskov« (Basse Forêt de Coucy). Vores Regiment havde allerede i november 1916 flygtigt stiftet bekendtskab med begge disse store skove på vej mod Soissons. Nu i juni og juli 1917 fik den muligheden for at lære højskoven ved Coucy nærmere at kende, da denne nu dannede forreste kamplinje, mens den nedre skov ved Coucy, efter tilbage- trækningen til Siegfried-Stillingen, endnu engang var blevet overladt til franskmændene.

Nætterne mellem 22. og 24. maj blev Regimentet afløst ved la Vallée Guerbette af I.R. 260 og kom for største delen i hvilekvarter i Mons-en-Laonnais, hvor en kort tid de fire stormkompagnier til Operation »Vorwärts« havde øvet. Her nød Regimentet nu nogle få herlige forårsdage til rekreation efter de hårde kampe. Maj solen strålede varm over park og sø ved det store, skønne slot, hvis sale var indrettet til bekvemme mandskabskvarterer.

Den 27. maj blev regimentets hvilekvarter forlagt til området nord for Laon. I. og en del af III. Bataillon kom til Crécy-sur-Serre, resten af III. Bataillon vest herfor til Assis-sur-Serre. II. Bataillon placeredes syd herfor i Chalandry og Chéry-les-Douilly. Den 28. maj blev hertil også overført staben af III. Bataillon, 1., 4., 8. og 11. Kompanie og 3. MG-Kompanie, der indtil den foregående dag havde stået til disposition for I.R. 27 i Hule 18 ved Allemant.

Efter at den første træthed var overvundet blev disse fortsat skønne forårsdage ihærdigt udnyttet til igen at gøre de stive lemmer smidige, til at genopfriske glemte tjenestekendskab og lære nye.

I sær blev med høj prioritet flest mulige infanterister uddannet på det lette maskingevær (M.G. 08/15). Som mandskabsstyrken i den tyske hær begyndte at blive udmattet, havde det vist sig nødvendigt, så vidt det var muligt, at øge den med maskiner.

Også antallet af minekastere blev forhøjet, og den 30. Maj blev et særligt *Minekaster-kompagni* formeret under Leutnant Muthmann. Uddannelsen fulgte på i flere kurser ved Armeens Minekasterskole i Virelles ved Chimay (det sydlige Belgien).

I løbet af nætterne til den 6. og 7. juni afløste vores Regiment i skoven ved Prémont 3. Garderegiment. Stillingen, som Regimentet overtog, var udbygget af bayrere. Alle navne havde relation hertil. Højre afsnit i og på begge sider af Fresnes, som blev overtaget af I. Bataillon, hed »Bayern Nord«, mens venstre afsnit, overtaget af III. Bataillon, vest for Prémont, hed »Bayern Süd«. Kompagniafsnittene i Bayern Süd hed »München«, »Nürnberg« og »Bamberg«, mens veje, der fra Croix-St. Jean nåede Afsnit »München« havde navne som »Luitpold«, »Prinzregenten« og »Leopold-Strasse«.

Hver stillingsbataljon måtte her indsætte tre kompagnier i forreste linje med to delinger i første og en deling i anden grav. De to beredskabskompagnier lå i huler, til højre ved Maubru, til venstre ved Prémontre. Ganske vist tilbød landsbyerne selv mere behagelige underbringelser end de kolde, fugtige huler. I eksempelvis Prémontre ville det tidligere kloster, det berømte hjemsted for Premontre ordenen, som i den sidste periode havde været anvendt som åndsvageanstalt, og som stadig var i rimelig stand, let kunne være ombygget til en dejlig kaserne. Imidlertid var disse landsbyer desværre (ved siden af det flere gnedede vejkrøds i skoven) hovedmål for de fjendtlige granater, da selv fly på grund af den tætte skovbevoksning, ikke kunne finde andre sigt punkter. Da landsbyerne ikke ydede skudsikre dækningsrum, blev det foretrukket kun mindst muligt at anvende dem.

Af samme grund var bataljonen i hvil placeret i en baraklejr, kaldt »Waldheim«, ikke langt fra anden Siegfried-stilling i en dal mellem Prémontre og Guzy. Her var der imidlertid efter vedvarende regn den første uge, ble-

vet så vådt, at der måtte laves stier af kvas for overhovedet at kunne få frem til forplejningsvognen. Også senere, efter flere udtørrende sommerdage, der forsat så fugtig, mørkt og koldt, at man til sidst ikke længere kunne holde det ud. Hvilebataljonen blev derfor forlagt til Suzy indtil midten af juli, hvor også denne landsby blev lagt under fjendtligt artilleriild. Til sidst lå største delen af hvilebataljonen i en skovlejr ved Suzy, der i det mindste var lidt mere tør; men de tætte trækroner forhindrede også her luft og lys og varme.

Stillingskompagniernes kampaktivitet begrænsede sig næsten udelukkende til enkelte patruljer, der i dette terræn mange steder endda kunne finde sted i dagslys. Fjenden lå meget langt væk. Forterrænet var til højre foran Fresnes en ubevokset højslette med flere hulveje, hvor man i det mindste ved nattetiden bekvemt kunne udnytte. Til venstre lå en kilometer bred bælte af fældet højskov, hvor patruljer også i dagslys kunne bevæge sig.

Regimentets hovedindsats var også her igen skansning. Den forreste grav var endnu ikke tilstrækkelig dyb, og den anden endnu ikke gennemgående. Der var i forreste grav endnu ikke tilstrækkeligt med skudsikre dækninger, mens de overhovedet ikke eksisterede i den anden. Da der efter tilbagetrækningen til Siegfried-stillingen ikke her regnedes med et mere alvorligt fjendtligt angreb, og der heller ikke havde fundet et sådant sted, var der ikke blevet lagt større vægt på en mere omfattende udbygning. Nu måtte der imidlertid igen tænkes alvorligt på dette. Også udbygningen af en mellemstilling (mellem den første og anden Siegfried-stilling) blev påbegyndt den 27. juni på skrånningen øst for Prémontré, i første omgang gennem anlæggelsen af enkelte støttepunkter. Også i begyndelsen af juli blev indretningen af Suzy til forsvar påbegyndt, som efter planerne skulle fortsættes langs vejen mod St. Nicolas-sur-Bois frem til le Trou Fourcy. Udbygningen blev ledet af Major Winkelmann, kommandøren for Pionererne i 211. I.D., hvorimod størstedelen af arbejdet blev udført af vore beredskabs- og reservekompanier. Det gav igen Regimentet meget arbejde.

Derudover er der ikke meget at fortælle om månederne i højskoven ved Coucy. Tiden gik langsomt uden de større begivenheder, men på grund af sorgløsheden alligevel alt for hurtig. Desto tydeligere hæver sig over de regelmæssige dage og uger i skoven, heltegerningerne under en patrulje, der ved højlys dag havde held til at erobre en post. Der skal her til slut berettes mere udførligt om denne.

Det var ved den allerede tidligere nævnte »Luitpold-Strasse«, som fra Coucy-le-Chateau krydser den tyske stilling i Afsnit »München« og fortsætter til det højeste punkt i skoven (Rond de Rumigny, 220 meter, med Fa-beck-tårnet). Der, hvor denne vej når den fældede skov foran den tyske stilling, stod om natten flere franske poster på begge sider, mens der om dagen kun en besat i nærheden af vejen. Dette havde 1. Kompanie fastslået efter forskellige opklaringspatruljer ved dag og nat, som den stedfortrædende kompagnifører, Leutnant Krauss, havde udsendt og ved lejligheder selv havde deltaget i. Efter at alle forhold på stedet, adgangsveje osv. var fastslået med tilstrækkelig præcision, blev det besluttet med en kamppatrulje at erobre dagsposten ved vejen.

Det første forsøg den 30. juni lykkedes ikke. Det næste forsøg næste dag var derimod en fuldstændig succes. Den 1. juli kl. 18 forlod Unteroffizier Einfeldt med 8 mand den tyske stilling og arbejdede sig langsomt frem til »Kugelbaum«. Herfra fortsatte Einfeldt med 2 mand frem til et sprængkrater, hvor vejen under tilbagetrækningen til Siegfried-stillingen var gjort impassabel. Den er ikke besat af fjenden. Einfeldt lod herefter resten af patruljen rykke frem og inddelte dem til selve angrebet. Halvdelen af folkene blev efterladt i området ved krateret, for herfra at dække tilbagetrækningen. Den anden halvdel, nemlig Gefreiter Krohn, Ersatz-Reservist Mehl, Musketier Witte og Behrens III, tager han med til overfaldet på posten.

Af forsigtighedsgrunde blev den risikable vej nu forladt og gjort en omvej via å-løbet længere mod nord for om muligt at nå ind i ryggen på posten. Ved en kornmark ved Cranne Ferme blev kanten af den fældede skov nået. Her havde franskmændene lagt en to meter bred hindring til beskyttelse af deres fremskudte poster, bestående af pæle og pigtråd. Efter at være kommet over hindringen, drejede patruljen igen mod venstre i retning af vejen. Undervejs passerede den to poststader, der på tidspunktet ikke var besatte. Der ligger stadig kasser med ammunition i posterne og beviste, at posterne stadig anvendtes. Nu kunne også posten ved vejen observeres. Han kikker i retning af den tyske linje, og har ingen anelse om at faren lurede fra siden. Da patruljen var nået ind på omkring 15 meters afstand begyndte vagthunden at larme. Poster kikkede sig om, og også afløsningen og korporalen, der befinder sig i en dækning, bliver opmærksom. Nu drejer det sig om at handle hurtigt, hvis forehavendet skal lykkes. Einfeldt styrte sig over posten ved vejen. Denne hævdede sig gevær med opsat bajonet og kastede en håndgranat, der imidlertid ikke sprang. Einfeldt slog geværet til side og slog posten ned med sin pistol. Han vil ikke skyde, da han undervejs havde tabt pistolens magasin, og ville gemme det ene skud i kammeret til det yderste nødstilfælde.

I mellemtiden var franskmændene kommet ud af dækningen; en af dem slog Einfeldt i hovedet med en spade og tilføjede ham en skade, der imidlertid ikke var alvorlig. Einfeldt greb franskmænden og kæmpede med ham. Musketier Witte kom sin underofficer til undsætning og slog franskmænden ned med en håndgranat. Resten af patruljen kastede sig frem med de øvrige franskmænd. Enkelte såres, resten flygtede. Korporalen blev taget til

fange og i triumf bragt med tilbage til de tyske stillinger. Som de sidste nåede Einfeldt og Witte tilbage i den tyske grav kl. 2050. Maskingeværild fra den franske kampstilling fulgte dem på tilbagevejen. Ingen blev dog herunder skadet.

Ved hjælp af den fangne korporal blev det fastslået, at enheden overfor tilhørte Kyrasier-regiment 4. Under en dygtig gennemført af høring blev det yderligere fastslået, at der foran vores Regiment lå dele af Kyrasier-Regiment 9 (ved Fresnes), 11. (ved Rosière Ferme) og 4 (ved Cranne Ferme). Disse var trukket ud af 1., 3. og 5. Kavaleri-division og formeret i en skyttedivision. Yderligere lå syd for I.R. 27 den såkaldte »cykelenhed« (Jæger). Også omkring stabs- og reservekvarterer fortalte korporalen enkelte vigtige informationer.

Patrolje Einfeldts heltemodige indsats modtog stor anerkendelse. Einfeldt selv modtog allerede næste dag, som han afleverede fangen ved Divisionen, et Jernkors I. Klasse, mens de øvrige modtog Jernkorsets II. Klasse. Witte, der allerede havde modtaget denne, fik fire ugers orlov. Senere modtog også han Jernkorsets I. Klasse sammen med Leutnant Krauss, der så dygtigt havde planlagt operationen.

Dette var den eneste særlige begivenhed i hele den periode, Regimentet opholdt sig i højskoven ved Coucy. Allerede fire uger senere blev området forladt. Den 26. juli indløb befaling til, at R.I.R. 75 ved Fresnes og I.R. 151 mellem Bray og Courtecon langs Chemin des Dames gensidigt skulle afløse hinanden.

Afløsningen mellem to stillinger tog naturligvis længere tid end afløsningen af et regiment, der kom fra hvil. Først skiftede bataljonerne i hvil placering med hinanden. Så blev stillingsbataljon 151 afløst og hvilebataljon 75 og stillingsbataljon 75 af hvilebataljon 151. Herefter marcherede begge de afløste stillingsbataljoner til deres respektive nye hvilekvarterer, og afløste herfra de øvrige stillingsbataljoner. Endeligt byttede sidstnævnte hvilekvarter. Det var altså nødvendigt at gennemfører afløsningen i fire etaper.

Den 28. juli begyndte vores III. Bataillon marcher mod deres nye hvilekvarter i Bruyères syd for Laon, og afløste den 29. juli i stillingen nordøst for Bray. Den 30. juli ankom I. Batallion, efter at være afløst ved Fresnes, vores gamle hvilekvarter i Suzy og marcherede den følgende dag til Bruyères og les Carrières syd herfor. Natten til 2. august overtog vores I. Batallion stillingen sydvest for Courtecon fra I.R. 151. I mellemtiden var II. Bataillon blevet afløst vest for Prémonte og ankom som den sidste til hvilekvarteret i vores nye frontafsnit.

22. Kapitel

På Chemin des Dames

Courtecon

august-oktober 1917

Chemin des Dames er allerede tidligere omtalt i forbindelse med den strategisk vigtige møllehøj ved Laffaux, hvor mange betydningsfulde veje krydset hinanden. Fra denne bakke stækker sig en 25 km lang og 190 meter bred højderyg af kalksten sig i præcis østlig retning parallel med den 8 kilometer sydligere liggende Aisne frem til Craonne nordvest for Reims. Højderyggen falder mod nord stejlt over 100 meter til Ailette-dalen. Mod syd har den derimod flere kortere eller længere smalle udløbere, der som en hvirvelsøjle falder ned mod den 125 meter lavere liggende Aisne-dal. Så at sige som markering af toppen af Aisne-bjerglandet strækker sig en gammel vej sig temmelig lige fra vest mod øst. Den begynder ved den store Pariser landevej halvvejs mellem Laffaux-møllen og Chavignon ikke langt fra det ødelagte Fort Malmaison, og udmunder i den anden ende i landevejen Laon – Reims. Før Craonne passerer den ingen større bebyggelse, og kun stikveje udgår mod nord og syd ned i dalene. På selve højderyggen ligger kun enkelte gårde. En af disse, Hurtebise Ferme, er årsagen til anlæggelsen af Chemin des Dames, og til dens ejendommelige navn. Den var nemlig engang i det forgangne århundred kærligsrede for den franske konge, og det var som »damens vej« til hyrdetimen, at vejen blev anlagt.

Under krigen var toppen af Chemin des Dames imidlertid, i modsætning til dens navn, blevet til skueplads for stadig gentagende blodige kampe mellem mænd. Under Aisne-slaget, der i i september 1914 fulgte den tyske tilbagetrækning fra Marne, lykkedes det indledningsvis det franske XVIII korps under Maudhuy og det I. engelske korps under Haig den 13. september, at gennembryde den tyske front på Chemin des Dames mellem Craonne og Courtecon, særligt ved Hubertise Ferme og ved Cerny. Først i allersidste øjeblik ankom regimenterne fra det tyske VII. Reservekorps, der netop (den 7. september) havde indtaget Maubeuge, til Ailette-dalen efter ildmarch, og havde herfra igen presset den langt overlegne modsander tilbage over højderyggen mod syd. *) Fra dette øjeblik var området aldrig igen faldet til ro. Snart flammede dette eller hine sted på den østlige del af Chemin des Dames op i vilde nærkampe som franskmændene forsøgte at presse tyskerne tilbage i Ailette-dalen, eller tyskerne at presse franskmændene tilbage i Aisne-dalen.

Derimod havde den vestlige halvdel af Chemin des Dames fra Cerny i årene 1915 og 1916 ligget flere kilometer bag den frembuende tyske front, og først i foråret 1917 trukket ind i den nye Siegfried-stilling. Fra den 19. april var den ligeledes blevet del af den forreste kamplinje (som det fremgår af sidste del af Kapitel 19). Mens det første hovedangreb under det store dobbeltslag ved Aisne og i Champagne den 16. april 1917, begrænsede sig til den østlige del af Chemin des Dames (og adskilt herfra, til Laffaux-trekanten), udvidede det andet hovedangreb den 5. maj sig til hele højderyggen fra Winterberg ved Craonne til mølle-højden ved Laffaux og videre til Vauxraillon. Alligevel havde franskmændene kun succes enkelte steder, der efterhånden tilbageerobredes af de tyske modangreb. Under alle omstændigheder forløb fronten sig i slutningen af juli, hvor vores Regiment blev indsat langs Chemin des Dames, næsten overalt på højderyggen, mange steder endda sydlig for den egentlige landevej. Kun på enkelte, særligt omkæmpede steder, eksempelvis ved Hubertise Ferme, var den tyske linje trængt tilbage til nordsiden.

I vores Regimentsafsnit (højre fløjafsnit af »Gruppe Liesse«, med tilslutning til »Gruppe Vailly«, der begge var underlagt 7. Armee), var Chemin des Dames overalt på tyske hænder. Dette afsnit, der gik under betegnelsen »Afsnit Lübeck«, begyndte sydøst for Malval Ferme og sluttede syd for Courtecon. Foran højre fløj af stillingen lå en bred dal, hvor Oise-Aisne kanalen, efter at den var ført under Chemin des Dames i en 2½ km lang tunnel mellem Chebregny og Braye, fortsatte mod sydøst til Aisne. En udløber af højderyggen mod syd – den såkaldte »Braye-næse«, delte dalen i to. I den vestlige del lå landsbyen Braye-sur-Laonnais, og i den østlige Grelines Ferme. I den østlige halvdel af dalen, den såkaldte »Grélines-sænkning«, var direkte forterræn til bataljonsafsnit »Lübeck« til højre med de to kompagniafsnit A og B. Vores forreste grav lå her umiddelbart langs skråningen, mens de første franske poster lå meget ugunstigt nedenfor i stenbrud og ødelagte skovstykker. Kun foran højre del af Afsnit A, hvor franskmændene havde besat »Braye-næsten«, lå de franske stillinger på højde med vores, og havde arbejdet sig frem i nærheden af de tyske. Der skulle derfor opretholdes særlig opmærksomhed mod dette sted, og franske patruljer regelmæssigt afvises med håndgranater.

*) Allerede under krigen blev der på bakken nordøst for Colligis opstillet et mindesmærke for de tyske og franske faldne.

Det andet bataljonsafsnit, »Lübeck Links« med kompagniafsnit C og D, var topografisk karakteriseret ved, at der fra Chemin des Dames udgik en lang bakkeudløber mod syd til den her liggende landsby Beaulne. Øst for dette bakkefremspring lå en hundrede meter dyb dal, der efter her liggende skov »le Paradis«, var opkaldt Paradis-sænkningen. Beaulner bakkefremspringet var, ligesom Braye-fremspringet, besat af fjenden. På dens vestlige kant, hvor hulvej fra Courtecon skar Afsnit C mod Grelines-sænkningen, lå franskmændene uindsat langs en skråning tæt foran den tyske linje. I afsnit D, hvor Beaulne-fremspringen nåede Chemin des Dames, var franskmændene endda under et tidligere angreb trængt ind i den tyske grav, og havde opholdt sig her et længere stykke tid indtil vore forgængere igen havde kastet dem ud under et modangreb.

Som vores Regiment overtog denne stilling, så den ikke ligefrem godt ud. Alle tre grave, som lå tæt bag hinanden på den her temmelig brede højderyg, var nu ret flade og for det meste uden skyttebanket. Ydermere havde den sidste måneds kraftige artilleribeskydning medført store skader. I det omfang, pigtrådshindringen overhovedet eksisterede, var denne meget smal og næsten totalt ødelagt. Forholdene omkring dækninger var en smule bedre. Der var i alle grave et tilstrækkeligt antal nedgravede dækninger. Kun i den nyligt tilbageerobrede del af linjen manglede de totalt. Også for beredskabsstyrken bag den tredje grav var der tilstrækkeligt og gode dækninger, delvis i tunneler, dels i bølgeblikbarakker, der var placeret så tæt på den nordlige, skovbevoksede skråning, at de ikke kunne nås af de franske granater. Ydermere var der i de bagved liggende områder talrige kalkhuler, der kunne anvendes til forskellige formål.

Af de tre bataljoner var to til enhver tid indsat som kampbataljoner, mens den tredje lå i hvil. Sidstnævnte var Brigade-reserve, og kunne ikke anvendes af regimentet uden tilladelse fra brigade.

Kampbataljonerne var ikke som tidligere trængt sammen i den første eller højst i den første- og anden grav, men nu bredt og dybt fordelt. Kun to kompagnier fra hver bataljon lå i stillingen, mens de to øvrige lå i beredskab til disposition for K.T.K. (*Kampf-Truppen-Kommandeur*) som modangrebsstyrke. Stillingskompagnierne var endnu mere organiseret i dybden. Af hver lå kun en deling i første og en i anden grav. Den tredje deling var fordelt i mellemterrænet, primært i maskingevær-stillingerne, og havde til opgave i tilfælde af et fjendtligt gennembrud, at virke som »ankerpunkter« til et modangreb, og skulle for enhver pris holde fast. Disse »sikringsenheder« var kendetegnet ved at bære gule armbind. De var bundet til deres placeringer og måtte i påkommende tilfælde ikke indsætte i modangreb.

Også hvert beredskabskompagni udskilte en deling som »sikringsbesætning«, bestemt til 3. grav. Resten stod til rådighed for K.T.K. til modangreb i rammerne af den nye anvendte taktik om »bevægeligt forsvar«. Man anvendte ikke, som tidligere, hele sin styrke på at fastholde forreste grav, som fjenden forsøgte at udslutte gennem deres trommeild, og under store tab passivt afventede det fjendtlige angreb. Særligt udsatte grave blev endnu tyndere besat for at mindske tabene. Her blev i stedet placeret stødtroppe foran eller bag graven, som i samme øjeblik fjenden angreb, for det tilfælde at fjenden nåede først frem, øjeblikkeligt kastede ham ud ved modangreb. På den måde var forskellen mellem forvar og angreb blevet mere udvisket. Også forsvarskampen blev nu ført offensivt.

Alle delinger af beredskabskompagnierne, der ikke var stedbundet som sikkerhedsbesætninger, havde sin særlig opgave under modangreb. De to disponible delinger fra Beredskabskompagni A dannede højre »støttekommando«. Dette havde til opgave i tilfælde af et fjendtligt angreb at sikre forbindelsen til højre naboregiment (R.I.R. 219 fra »Gruppe Vailly«). Hvis fjenden fra »Braye-udløberen« brød igennem, skulle den besætte »Hamstergang« på højre fløj af Afsnit A, og derigennem sikre forbindelsen mellem den stadig fastholdte del af forreste grav hos os og den bageste dele af højre naboregiment. Brød fjenden igennem vores regiment fra Grélines-sænkningen og forsøgte at rulle op mod højre, skulle den herfra iværksætte modangreb. På samme måde var en deling fra Beredskabskompagni D udset som »støttekommando« for vores søsterregiment i Divisionen, I.R. 390, til venstre. Den sidste deling fra Beredskabskompagni D var sammen med de fire ledige delinger fra Beredskabskompagnierne B og C til disposition som mobil reserve for K.T.K., og kunne af denne indsættes i modangreb på ethvert sted, det var nødvendigt.

Ligeledes af langt større betydning end tidligere var støttevåbnene, de lette og tunge maskingeværer, granat- og minekastere, hvis antal var stærk forøget. Forsvaret af de forreste grave skete nu hovedsageligt af de lette maskingeværer, som var direkte del af infanterikompagnierne. De lette maskingeværer var på ingen måde bundet til en bestemt placering og måtte også deltage i modangreb. Derimod var de tunge maskingeværer (10 ved hver kampbataljon) primært fordelt på bestemte punkter i mellemterrænet, hvor de som allerede nævnt, tjeneste som »ankerpunkt« ved et dybere fjendtligt gennembrud. De var placeret på en måde, så de også kunne virke til siderne, ja endda bagud. For at sikre, at de også i tilfælde af at fjenden trængte yderligere frem, stadig kunne fastholde deres stillinger, var hvert støttepunkt forstærket af de nævnte infanteri »sikkerhedsbesætninger«, der havde til opgave under alle omstændigheder at holde ud til det forventede tyske modangreb kunne befri dem fra deres

omringede position. De på den nordlige skråning af Chemin des Dames placerede maskingeværer havde samme opgave i det tilfælde, at fjenden skulle forsøgte at trænge videre frem i Ailette-dalen. Ud over disse opgaver indgik maskingeværerne i bekæmpelsen af lavtgående fjendtlige flyvemaskiner.

Granatkasterne var fordelt overalt. Dem, der var placeret i forreste grav, skulle forstyrre fjenden og begrænse hans brug af geværgranater. De, der var placeret længere tilbage, skulle i tilfælde af et fjendtligt angreb i første omgang lægge spærreild foran den angrebne grav, for herefter at holde de fjender nede, der var trængt igennem, og dermed støtte iværksatte modangreb.

De lette minekastere var sammensat i to grupper. Hver havde designeret et bestemt område til deres forstyrrelses- og ødelæggelsesild. De skulle desuden i tilfælde af fjendtligt angreb lægge spærreild foran forreste grav, og skulle hver dag omhyggeligt afprøve, om denne skydning stadig lå korrekt placeret. De lette minekastere disponerede også over gasammunition, der dog kun måtte anvendes under særlig gunstige vejrtilstande og på direkte ordre fra regimentet.

Udviklingen i stillingskrigen havde, som man kan udlede af ovenstående beskrivelse, efterhånden forvandlet infanteriregimentet til en uhyre kompliceret organisation. Hvor ligetil havde det ikke været tidligere, hvor regimentet blot havde bestået af tolv samlet indsatte infanterikompanier, et enkelt maskingevær-kompagni og intet andet! Nu var infanterikompanierne opløst i et stort antal individuelle grupper eller højst delinger, indsat over et meget stort rum, og i en lang række af forskellige støttevåben, hver i sær i betydeligt antal og alle direkte indsat under regimentet. Ydermere havde hvert kompagni nu en opklaringsgruppe (bestående af en underofficer og tre mand), hvis opgave udelukkende bestod i observation af fjenden, hver bataljon havde til samme formål en I.B.O. (*Infanterie-Beobachtungs-Offizier*), men en A.V.O. (*Artillerie-Verbindungs-Offizier*) overbragte infanteriets ønsker til artilleriet. Endeligt havde signalofficeren ansvaret for telefonlinjer, jordtelegrafi, blinkstationer, meldehundene, brevduer og hele den øvrige signaltjeneste, der ligeledes i løbet af krigen var mangedoblet i omfang.

Modsat var mandskabsstyrken i Regimentet nærmere blevet reduceret end forstærket. I stedet var imidlertid trådt et større antal nyt, virksomt, materiel. Ydermere var den enkelte soldats funktion blevet kraftigt specialiseret og differentieret. Herigennem havde et regiment generelt opnået en væsentlig større styrke, og havde fået en andet, langt vigtigere rolle at spille end i begyndelsen af krigen.

Gennem august 1917 havde vores Regiment ikke lejlighed til i praksis at afprøve dens nye organisation. I denne periode forholdt fjenden sig næsten totalt i defensiv. Kun enkelte gange måtte en fransk patrulje, oftest ved »Braye-udløberen« i Afsnit A afvises med håndgranater. Derudover begrænsede kampaktiviteten sig til artilleribeskydninger, der ganske vist til tider var meget ubehagelig og ødelagde flere dækninger i tredje grav. Særlig ubehagelig var desuden ved nogle få lejligheder skydninger med gas over hulvejen, der fra Courtecon førte til stillingen.

Den 16. august 1915 startede kl. 0530 overraskende en heftig trommeild over hele stillingen og det bagved liggende område. Samtidig var et stort antal fjendtlige fly i luften over gravene, så man måtte forvente et angreb. Der blev derfor af K.T.K. påkaldt en langsom ødelæggelsesskydning fra det tunge artilleri og fra de middeltunge minekastere. Imidlertid kunne skydningen allerede efter en time indstilles, da der hos os ikke skete yderligere. Som det senere blev klart, var der denne dag langs Ainese-fronten kun gennemført et begrænset angreb øst for Cerny, mens Langemarck i det store slag i Flandern, efter heftige kampe var faldet i hænderne på englænderne.

I begyndelsen af september tydede forskellige tegn i området overfor 7. Armee på et forestående generelt fransk angreb. Der blev derfor den 7. september befaleet forhøjet beredskab. Regimentsstaben forlagde til dens kommandostationer. Bataljonen i hvil gjorde sig marchparat. Fra de højere myndigheder ble der beordret særlige forholdsregler, der for fjenden skulle give udtryk af en tysk tilbagetrækning, for herigennem at tilføje ham et endnu større nederlag. Trafik i stillingen blev begrænset til det allermest nødvendige, så de for de fjendtlige fly og observation fra de fjendtlige grave så nærmest uddød ud. Minekastere indstillede deres skydninger: fra den 7. september de tunge og middeltunge, fulgt den følgende dag af de lette. De tyske artilleribatterier tav for den største dels vedkommende, samtidig med, at de fik tilført ekstra ammunition. Ved hjælp af gammel sprængstoffer, der var blevet oplagt i Crandelain, blev der i Ailette-dalen foregivet bro sprængninger. I landsbyerne nord for Ailette, Coligis, Dancy, Chamouille og endnu længere tilbage i Monthenault blev huse sat i brand. Det forventede angreb ramte imidlertid ikke 7. Armee. Derimod forstærkede franskmændene deres forsøg på et gennembrud ved Verdun. Den 9. september blev det forhøjede beredskab igen ophævet.

Om aftenen den 20. september blev det forsøgt i en patruljeoperation kaldet »Stechpalme« at tage fanger i den fjendtlige grav. Målet var en forpost i en fremskudt vinkel i den fjendtlige stilling i Braye-udløberen ovenfor Grélines-sænkningen på højre fløj af vores Afsnit A. I siden af fremspringet skulle to stormgrupper under føring af Leutnant Seirig (fra divisionens stormtrop) og Leutnant Kregel (11. Kompanie) bryde ind og tage besætningen til fange. Patruljen startede k.. 2005, efter at indbrudsstedet var blevet beskyttet med minekastere. Må-

let med operationen blev ikke opnået, da det valgte mål blev fundet rømmet. Franskmændene skød kraftigt med geværgranater og kastede håndgranater. En spærreild blev øjeblikkeligt påkaldt ved hjælp af gule lyskugler. Begge stormgrupper returnerede med uforrettet sag uden at trænge videre ind i den fjendtlige stilling.

Fra midten af oktober øgedes det fjendtlige artilleri beskydning væsentligt. Endnu engang blev også Ailette-dalen så kraftigt belagt med gas i et sådant omfang, at den var vanskelig at passere. Også hvilekvarteret i landsbyen Bruyeres, der hidtil havde været så fredeligt, at der regelmæssigt kunne afholdes teater og biograf forestillinger, og endda koncerter med tyske sangere og sangerinder, faldt nu som offer for det fjendtlige artilleri. De første granater faldt netop foran den tæt besatte biograf og de næste direkte i massen af soldater, der strømmede ud af teateret. Det var dermed slut med de venlige omgivelser, og Bruyeres lå snart efter øde og forladt.

Også andre tegn tydede på et umiddelbart forestående fransk storangreb. Da imidlertid hovedvægten i den franske artilleriild lå længere til højre, for så vidt man kunne bedømme fra vores Regimentsafsnit, måtte man regne med, at det egentlige hovedangreb ville ramme Siegfried-Stillingen mellem Vauxillon og Filain, der lå syd for Oisne-Aisne-Kanalen og vest for kanaltunnelen.

Den 21. oktober blev der ved vores Regiment beordret forhøjet beredskab. Også bataljonen i hvil og dets MG-kompagni blev trukket nærmere. Dets infanteri blev placeret mellem Chemin des Dames nordskråning og Ailette, hvor de begyndte anlæggelsen af nye dækninger. De tunge maskingeværer blev placeret dels syd, dels nord for Ailette. Sidstnævnte ved Colligis og Crandelain med front mod sydvest til fjernbekæmpelse af et eventuelt fjendtligt gennembrud til højre.

Det ventede storangreb begyndte den 23. oktober og rettedes ganske rigtigt mod den farlige vinkel i den tyske front foran Pinon, Allemant og Filain. Det lykkedes fransk infanteri allerede den første dag fuldstændigt at erobre den højre del af vinklen og tage hele dalen ved Pinon og Allemant. Ydermere lykkedes det dem at bryde igennem venstre del ved Fort de Malmaison, hvorimod landsbyerne Vaudesson, Chavignon og Falain i første omgang kunne fastholdes. I løbet af de følgende to dage blev det nødvendigt også at rømme disse landsbyer, og overalt at trække sig tilbage til nordsiden af Oise-Aisne-Kanalen og Ailette i forterrænet til den anden Siegfriedlinje.

Tilbagetrækningen medførte imidlertid, at den tyske front langs Chemin des Dames øst for Kanaltunnelen ved Braye og syd for Ailette-dalen, kom i en meget vanskelig situation. På grund af de nye højtliggende fjendtlige stillinger ved Fort de Malmaison, kunne nu hele Ailette-dalen flankeres. Vores hidtidige så gunstigt dækkede adgangsveje til fronten og samtidig hele den nordlige skråning af højderyggen, hvor beredskabet var placeret, var nu genstand for fjendtlig observation og artillerivirkning fra en yderst ubehagelig retning. Der var stor risiko for, at det franske stormangreb meget snart ville fortsætte mod øst, og dermed oprulle hele fronten langs Chemin des Dames og dermed forså vores Divisions afsnit. ganske vist lykkedes det i de sidste dage i oktober at afvise et delangreb i område ved kanaltunnelen, men om det med det ugunstige terrænforhold ville være muligt, at standse et fransk storangreb mod den østlige halvdel af Chemin des Dames, var meget usikker. Derfor besluttede 7. Armee at komme franskmændene i forkøbet, og frivilligt falde tilbage til en ny stilling på nordsiden af Ailette. Om denne strategiske tilbagetrækning, og de tre forskellige stillinger vores Regiment indtog på den nye frontline, fortælles i det følgende kapitel.

23. Kapitel:

Ailette-stillingen siden »Bunzelwitz« tilbagetrækning. Colligis og Neuville

november 1917 – februar 1918

Som ny tysk frontlinje efter rømningen af Chemin des Dames valgte man ikke 2. Siegfried-stilling (mellem Nouvion, den til fæstning Laon tilhørende Fort Montberault, og Bievres), med derimod den såkaldte »Z-stilling«, der lå mellem første og anden Siegfried-stilling omkring en kilometer nord for Ailette på sydskråningen af de her liggende bakker ved Trucy, Pancy, Neuville og Bouconville. Denne frontlinje skulle besættes og forsvares som der var fastlagt i det nye Reglement for »Forterræn-zonen«. Ifølge dette skulle maskingeværposter lægges frem til og over Ailette med opgaven at sikre den egentlige forsvarslinje mod overraskelser, men i tilfælde af et kraftigt fjendtligt angreb, med støtte fra artilleri trække sig tilbage til Z-stillingen. Denne skulle derimod ubetinget fastholdes mod lokale franske angreb og om nødvendigt generobres gennem øjeblikkelige modangreb. Kun i tilfældet af et generelt storangreb var den øverste hærledelse parate til at rømme forterræn-zonen og vælge anden Siegfried-stilling som hovedmodstandslinje.

Tilbagetrækningen til Z-stillingen blev under kodeordet »Bunzelwitz« forberedt i størst mulig hemmelighed. Første dag under tilbagetrækningen var den 26. oktober. Denne dag blev alt materiel, der ikke ubetinget var nødvendigt til forsvar, bragt tilbage bag Z-linjen med feltjernbaner. På Dag 5 fulgte alt ammunition, der ikke senere kunne bringes tilbage af infanteriet selv, og næste dag demonteredes feltjernbanerne. Samtidig forberedte Pionierkompanie 268 broerne over Ailette, huler og dækninger til sprængning. I sidste ende blev disse ødelæggelser begrænset til det mest vigtige for ikke at tiltrække sig fjendens opmærksomhed, mens enhver form for afbrænding blev undladt. Det bayriske Pionier-Kompanie 7 blev på Dag 3 trukket frem i Z-stillingen for at forsyne denne, der endnu var meget mangelfuld, med dækningsanlæg, støttepunkter, maskingevær- og minekasterstillinger, forbindelsesgrave o.s.v. Den gradvise tilbagetrækning af artilleri og dens ammunition begyndte allerede på Dag 1. Dette var en særlig vanskelig opgave, da der dagligt måtte regnes med muligheden for et fjendtligt storangreb, og der derfor hele tiden måtte være mulighed for at iværksætte spærreskydninger med tilstrækkeligt forsyninger af ammunition fra de hidtidige stillinger, men samtidig være klar til spærreskydninger foran Z-stillingen straks efter tilbagegangen. Men ikke nok hermed. I tilfælde af en voldsom fjendtlig offensiv måtte der gøres forberedelser til en yderligere tilbagelægning til den 2. Siegfried-stilling. Alle disse muligheder måtte omhyggeligt overvejes og enhver nødvendig forberedelse træffes. Af samme grund måtte tilbagetrækningen af infanteriet planlægges i mindste detalje, så der til enhver tid var en kampkraftig styrke til disposition i alle tre stillinger.

Vores Regiment fik i sær til opgave med to i stor dybde organiserede bataljoner (som forposter, som stillingsbataljon og i beredskab) at besætte Z-stilling syd for Colligis fra østkanten af Crandelain til midten af Pancy, mens den tredje bataljon skulle besætte 2. Siegfried-stilling ved Fort de Montberault. I.R. 27 lå til venstre, mens I.R. 390 som Divisionsreserve skulle ligge bag ved.

De præcise tidspunkter for de enkelte enheders tilbagetrækning kunne eller skulle ikke fastlægges forud, hvorimod deres tidsmæssige rækkefølge og tids afstanden mellem disse omhyggeligt fastlægges. Af denne grund blev tidsplanen angivet som bogstaver (som de ukendte faktorer i matematik). Alt blev tidsmæssigt fastlagt ud fra den sidste dag af operationen, hvor tilbagetrækningen skulle være tilendebragt. Denne dag blev som »X-Dag« indsat i ligningen. Allerede dagen før (dag $X-1$), skulle Z-stillingen og dens forposter allerede kl. 0600 være besat af de designerede besætninger. Ved vores Regiment blev 4. Kompanie til højre og 10. Kompanie til venstre indsat som forpostkompagnier, mens 12. Kompanie var stillingskompagni i afsnittet syd for Colligis. Natten mellem Dag $X-1$ og Dag X skulle klokken »n« beredskabskompagniet forlade nord skråningen af Chemin des Dames. Samme nat kl. »n« skulle de hidtidige stillingskompagnier følge efter, og kompagnierne fra I. og III. Bataljon besætte Z-stillingen, mens II. Bataillon rykkede ind i 2. Siegfried-stilling. Tilbage i den gamle stilling skulle i første omgang kun efterlades to delinger som bagtrop, hver under kommando af en officer og sammensat af fire grupper med to lette maskingeværer og en granatkaster under bundplade. Disse bagtrop enheder havde til opgave overfor fjenden at foregive en fortsat besættelse af graven gennem opsendelse af lyskugler, geværskud og maskingeværssalver. I tilfælde af angreb skulle de falde tilbage til forposterne langs Ailette, men ellers forblive i stillingen til »Dag X« kl. 0500.

Den 10. oktober fik Regimentet højst fortroligt at vide, at »Dag X« var fastlagt til den 2. november. Tidspunkterne »m« og »n« lå altså om natten mellem den 1. og 2. november. »m«, afgang af beredskabet var kl. 21 og »n«, afgang af stillingskompagnier præcist midnat.

»Bunzelwitz« operationen blev gennemført præcist som den var planlagt. Fjenden havde intet bemærket til forberedelserne, men beskød helt som sædvanligt stillingerne langs Chemin des Dames og området bag denne. I løbet af natten til 2. november lykkedes det vores bagtrop styrke at narre franskmændene og hen mod morgen fuldstændig uforstyrret at falde tilbage til Z-Stillingen. Først om eftermiddagen blev franske styrker observeret nord for Chemin des Dames, og nu begyndte også fransk artilleri at beskyde Z-stillingen. En fjendtlig patrulje vovede sig i vores afsnit ind i Ailette-dalen, men en kontrapatrulje fra vores 11. Kompanie under Vizefeldwebel Looch rev den fuldstændig fra hinanden og bragte en fange med tilbage.

Den følgende dag viste, at fjenden ikke havde til hensigt med større kraft at forfølge os. De fulgte endda ikke ned i Ailette-dalen, men nøjedes med at indtage stillinger på toppen af Chemin des Dames højderyggen og herfra forlægge forposter frem i sækningen før denne. I første omgang var den fjendtlige artilleriild over den nye stilling og bageste område sporadisk Først efter den 5. november blev det ubehageligt hos os på grund af heftige ildoverfald mod Colligis og Pancy, hvor de ikke-udbyggede kældre ydede utilstrækkelig beskyttelse, og ofte blev sønderskudte. Også vore forposter kom under kraftig ild fra shrapnels, og endda den 6. november i den grad generet af fjendtlige fly, at disse igen måtte fordrives gennem skydninger med krumbanevåben. Det fjendtlige infanteri forhold sig forsåt fuldstændig defensivt. Alt tydede på, at franskmændenes planer totalt var blevet ødelagte af vores tilbagetrækning, og at de derfor ville afholde sig fra yderligere angreb i dette område. På den måde blev også vi igen involveret i en formel stillingskrig, og kunne indrette os på en forholdsmæssig rolig vinter langs Ailette. I virkeligheden kom vi til at forblive her indtil begyndelsen af foråret 1918 uden særlig ophidsende begivenheder. Derimod blev vi i løbet af disse måneder indsat på tre forskellige steder langs den nye frontlinje.

Frem til den 12. november fastholdt vores division regimenterne i de stillinger, de havde indtaget efter tilbagetrækningen: R.I.R. 75 syd for Colligis og I.R. 27 ved Chamouille. Om nætterne mellem 12. til 14. november blev vores Regiment afløst af I.R. 390 og kom i en uge i hvil. I denne periode lå Regimentsstaben i Samoussy på banelinjen Laon – Montcornet, hvor vores store bagage allerede var placeret i skovlejren le Parc. I. Bataillon lå i en pionerlejr ved Chérêt, II. Bataillon i en lejr vest for Bruyeres og III. Bataillon i en lejr ved Fort de Bruyeres, der tilhørte Laon befæstning. Endeligt var telegrafkompagniet og I.P. K (*Infanterie-Pionier-Kompanie*) placeret i russerlejren ved le Breuil Chateau (nord for Bruyeres).

Fra den 20. november blev divisionens afsnit opdelt i tre i stedet for to regimentsafsnit. Vores Regiment overtog igen den højre af de tre, som nu igen fik den gamle betegnelse »Lübeck«. Den strakte sig fra østkanten af Crandelain blot frem til vestkanten af Pancy. I. Bataillon besatte med to kompagnier hele Z-Stillingen. De to øvrige lå i beredskab bag denne. Af II. Bataillon kom et kompagni (5.) på forpost langs Ailette, et andet (7.) blev forstærkningskompagni på højre fløj af divisionen og de to sidste besatte anden Siegfried-Stilling ved Montberault. III. Bataillon blev som reserve i lejren ved Fort de Bruyeres.

Allerede efter få dage tilgik befaling om, at divisionens afsnit skulle forskyde til venstre med et regimentsafsnit. Som resultat måtte vores Regiment forlægge til højre på divisionens venstre fløj. Den overdrog Afsnit »Lübeck« til den bayriske 3. Infanterie-Division (Bayr. I.R. 18) for selv at overtage Afsnit »Braunschweig« fra 50. Infanterie-Division (I.R. 53).

Afløsningen begyndte om natten til 27. november, hvor hvilebataljonen (III.) afløste beredskabsbataljonen fra I.R. 53 i Afsnit »Braunschweig«, mens vores beredskabsbataljon (II.) i det gamle afsnit »Lübeck« blev afløst af det bayriske I.R. 18. Om natten til 28. november afløste vores II. Bataillon kampbataljonen i Afsnit Braunschweig, og samtidig blev vores kampbataljon (I.) afløst af bayrerne. Afløsning af maskingeværer fulgte overalt 24 timer senere. Efter af vores I. Bataillon den 29. november var forlagt til vores nye hvilekvarter i Parfondru, var afløsningen fuldført.

I Parfondru lå også regimentsstab. Det var her, at vores regimentskommandør, Major Steinwachs, ved A.K.O. den 18. december modtog hans udnævnelse til Oberstleutnant.

Regimentets hovedopgave i afsnittet syd for Parfondru var forsvaret af det vigtige Neuville fremspringet, der øst for Chamouille stiger brat og fortsætter mod øst i den 7 kilometer lange Bôve-højderyg, der langs den nordlige kant af Ailette-dalen løber parallel med Chemin des Dames. Forterrænet syd for Neuville fremspringet mod Ailette forsvarede af et forstærket forpostkompagni, der opstillede tre feltvagter og en selvstændig underofficers post. Alle fire lå langs vejen mellem Neuville og Chamouille, de to midterste i skoven syd for vejen på begge sider af en markvej fra Cerny, mens underofficersposten lå halvvejs mellem disse og Neuville. Disse tre poster var dækket mod observation fra Chemin des Dames af skove. Derimod lå Feltvagt 1 nordvest for Feltvagt 2 på åben mark. Den var derfor særlig udsat for fjendtlige angreb. (Kort før regimentet havde overtaget afsnittet, var

den blevet fanget af franskmændene efter en kraftig artilleriforberedelse.) Feltvagterne endte dobbeltposter og pendulpatruljer frem til Ailette. Deres opgave var med gevær- og maskingeværild at forhindre fjenden i at overskride Ailette. I tilfælde af et kraftigere fjendtligt angreb skulle de sinke fjendens fremtrængen indtil besætningen på Neuville fremspringet kunne overtage det fortsatte forsvar. Selv skulle forposterne forsøge at undvige til siderne.

Neuville fremspringet og den del af Chamouller åbningen, der var del af Regimentets afsnit, forsvarede af to kompagnier af kampbataljonen. På syd og sydvest skråningen af højden var der endnu ingen skyttegrav. Besætningen lå endnu i små stykker grav og »støttestruer«. Dertil kom, at disse var under fuldstændig observation fra Chemin des Dames, og i tilfælde af et fjendtligt angreb, stærkt truet under artilleribeskydning. Af samme grund blev i langt højere grad linjen langs Bôve-ryggen, der lå umiddelbart bag højderyggen, betragtet som hovedmodstandslinje. Ganske vist var også denne linje indledningsvis kun sparsomt udbygget og havde endnu ingen skudsikre dækningsanlæg. Modsat lå der på bagskråningen af Neuville fremspringet og langs hele højderyggen talrige dækningstunneler, hvorfra stillingen hurtigt kunne indtages.

Også her på bagskråningen lå K.T.K. med den tilknyttede modangrebsstyrke, bestående af kampbataljonens fjerde kompagni (i tunnelkasernen »Martha«), og et kompagni fra beredskabsbataljonen (i tunnelkasernen »Anna«). Et andet kompagni fra beredskabsbataljonen besatte Arrancy- og Bertrand-tværstillingerne til højre og venstre for Moulin Bertrand ved Arrancy-åen syd for Chavailles Ferme. Den største trussel mod Neuville fremspringet var et flankerende angreb gennem Chamouiller åbning, der hvis det nåede Chavailles, kunne udvikle sig til en omringelse. Besætningerne på Bertrand-tværstillingerne skulle derfor øjeblikkeligt imødegå et sådant angreb og holde så længe, at K.T.K. med begge sine kompagnier kunne iværksætte et modangreb mod Chamouille hullet.

Resten af beredskabsbataljonen lå sammen med B.T.K. (*Bereitschafts-Truppen-Kommandeur*) i hulerne nordvest for Bièvres, for herfra i tilfælde af angreb øjeblikkeligt kunne besætte anden Siegfried-Stilling på de nærliggende bakker, især på den vigtige bakkeudløber mellem Bièvres og Courepierre.

Hvilebataljonen, der som allerede nævnt lå i de fredelige Parfondru, kunne i tilfælde af forhøjet beredskab trækkes nærmere fronten. I dette tilfælde stod et kompagni til disposition for K.T.K. på nordskråningen af Neuville fremspringet. To kompagnier blev som regimentsreserve placeret i Ferme-hulerne øst for Courpierre til modangreb i retning af Chamouiller åbningen, mens det sidste kompagni placeredes i to huler på skråningen nord for Courpierre. På den måde var også Afsnit »Braunschweig« dygtigt organiseret til det mobile, offensive forsvar med stor dybde.

Imidlertid fik Regimentet heller ikke i denne anden Ailette-stilling lejlighed til at afprøve denne forsvarsorganisation i praksis. Kampaktiviteten på begge sider begrænsede sig til mindre patruljeoperationer, der ikke førte til særligt nævneværdige episoder. Derimod blev den forholdsvis rolige vinter anvendt ikke kun til en forbedring af stillingen, men også til den militæriske videreuddannelse af underofficerer og mandskab. I hvilekvarteret blev der gennemført flere kurser for at gøre flest mulige fortrolige med det lette maskingevær og de lette granatkastere. Også gruppefører kurser blev afholdt i Parfondru. Den moderne krig stillede hele tiden større og større krav til færdighederne hos alle, og frem for alt hos førerne.

I februar 1918 lærte Regimentet også et tredje afsnit af Ailette-fronten at kende, længere øst for Neuville på Bôve-ryggen med Veslud som hvilkevarter. Om denne stillingsperiode er der endnu mindre at berette end de tidligere omtalte. Langt mere interessant var de følgende måneder (januar og marts 1918) som vi tilbragte bag fronten, for at blive uddannet til den forestående sidste og voldsomme kraftanstrengelser: *Det store forårsslag i Frankrig.*

24. Kapitel:

Det store gennembrud ved la Fére

21. – 25. marts 1918

Mens krigens uvejr i øst siden december 1917 langsomt mindskedes og i begyndelsen af marts 1918 efter en sidste opvågning, helt døde ud, var tordenskyerne i vest hele tiden blevet mere og mere sorte, og de elektriske spændinger voksede jo mere foråret nærmede sig. At de hære, der var blevet frigjort i Rusland og Rumænien, før eller siden ville marcherer mod Frankrig og England, herskede der ingen tvivl. det var imidlertid kun den øverste hærledelse der vidste, hvor og hvornår stormen ville bryde ud med sin fulde kraft mod den fjendtlige vestfront, hvor styrkeforholdet nu var ændret.

Forudelse om det kommende tordenvejr, herskede især hos de tropper, der som vores Regiment, hele tiden havde kæmpet i vest. Skulle også vi igen inddrages, eller blev vi på grund af vores forbrugte kræfter denne gang blive forskånet? spurgte dem, der var udmattede efter den lange stillingskrig. Derimod spurgte de handlekraftige og kampberedte blandt vestfront krigerne: *Måtte* også vi få lov til at deltage, og endeligt endnu engang lære den friske, opmuntrende bevægelseskrig at kende?

Tegnene på, at reserveregimentet fra Bremen i rammerne af hele hele 211. I.D., om end ikke i første linje, skulle deltage i det kommende gennembrudsslag, blev stadig tydeligere. I begyndelsen af 1918 blev divisionen trukket ud af Ailette-stillingen, for i omegnen af Notre Dame de Lisse at blive uddannet efter den nye A.V. F (*Ausbildungsvorschrift für die Fußtruppen im Kriege*). Gennem denne skulle der gives nyt liv i »angrebsånden« og »initiativlysten« og opelskes en søgning af »afgørelse gennem hensynsløs gående på«. Vores Regiment var fordelt på landsbyerne Pierrepont, Cuirieux, Goudelancourt og Chivres, hvor den i åbent terræn øvede for at give nyt liv til de stive lemmer efter den lange tid i skyttegravene og gjorde dem klar til den uvante bevægelseskrig. Udannelsen foregik først i kompagniramme, så sammensat i bataljon, i regiment og i brigade, og så ofte som muligt sammen med andre våbenarter, specielt artilleriet og flyverne. Også inspektion af gennembrudskampen blev gennemført af kommandøren for Armegruppe Liesse, Erz. Gröner. Da Bremens borgmester, Dr. Hildebrand, den 30. januar endnu engang personligt uddelte Hanseaten-kreuz, blev der ligeledes som dagens højdepunkt forevist en angrebskamp.

Efter at vores division i februar endnu engang i nogle få uger blev indsat langs Ailette-fronten, blev den endnu engang trukket ud i starten af marts, for som »hvile-division Laon« at få endnu en periode med forberedelser til angrebet. R.I.R. 75 lå nu med nogle få kompagnier i Marchais og Coucy-les-Eppes (øst for Laon), men med hovedparten i baraklejre mellem landsbyerne i den store skov tilhørende fyrsten af Monaco. Det var nu klart for enhver, at også vi skulle deltage i den store forårsoffensiv i 1918. Kun hvor og hvornår, den skulle finde sted, anede vi intet om. Og endnu var det foreløbig fuldstændig gådefuldt, hvordan vi under en bevægelseskrig skulle få vores bagage med frem. Selvom også alle de overskydende vogne, der under stillingskrigen var set gennem fingrene med, blev ladet tilbage, havde vi end ikke heste nok til samtidig at medtage kampbagagen og de ligeså uundværlige levnedsmiddelvogne. Men så pludseligt om natten mellem 18. og 19. marts ankom fra etappen 65 nye heste til Regimentet, så vi nu bortset fra pak- og marketenderivogne, kunne trække hele den planmæssige bagage. Og nu gik det også straks løs. Begivenhederne faldt slag i slag i de næste dage, og lod os overhovedet ikke kunne til besindelse igen.

Allerede den 19. marts marcherede vores Regiment samlet over Eppes til Laon, hvor det kort efter midnat ankom i klart måneskin, og gik i et forberedt massekvarter. Den 20. marts herskede der i Laon det fredeligste liv, man kunne tænke sig, da der i dette tågede, regnfulde vejr hverken artilleri eller fly overhovedet blev indsat. Vi benyttede derfor muligheden for at se nærmere på den interessante hovedstad i Aisne-departementet, hvis katedral med fire tårne på den isolerede, ejendommelige langstrakte bakke, vi allerede på afstand havde set fra de forskellige vinkler. Det var imidlertid kun en kort pause før stormen. Allerede næste nat kl. 0200 marcherede vi langs hovedvejen mod Cambrai over Crepy for i den nordlige kant af den store St. Gobain skov sydvest for Fourbrain, at deltage i 18. Armes angreb under General von Hutier. Som vi først nu til vores store overraskelse fik at vide, skulle vi allerede i løbet af få timer begynde det afgørende gennembrudsslag af den engelske front fra la Fére nord frem til Arras. Vi kunne endnu ikke helt forstå det, da den stjerneklare nat, som vi marcherede igennem, var så fuldkommen fredelig. Intet kanonskud, ingen marcherede tropper ud over vores egen, ingen fremmæsende kørende kolonne var at bemærke. Det var totalt anderledes end vi havde forestillet os fremmarchen til et stort slag.

Imidlertid blev voksede vores forbavelse over den usædvanlige start på det største slag i verdenshistorien endnu mere. Først fra kl. 0400 hørte vi enkelte kanonskud fra vestlig og nordvestlig retning. Kl. 6, som morgengryet på den første forårsdag, 21. marts, trængte ned over beredskabsområdet ved Fourdrain, steg artilleriilden kraftigt, men nåede imidlertid kun – det var i det mindste vores indtryk – kun i få minutter samme styrke som den trommeild, englænderne og franskmændene allerede så ofte time- og dagelang havde rettet mod os. Omkring kl. 9 hørte den i det hele taget næsten helt op. Der gik alle mulige tanker gennem os om årsagen, eksempelvis at den tætte tåge, der herskede siden daggry, stærkt generede den tyske artilleriild, og at den først om eftermiddagen, hvor tågen var lettet, endeligt ville nå trommeild, hvorefter et angreb skulle følge.

Men så alligevel pludseligt – det var kort før kl. 11 – tilgik ved Regimentet befalingen til fremrykning. Vi fik at vide at de første engelske stillinger allerede var erobret ved fæstningen la Fère, et fremskudt punkt på Siegfried-Stillingen. Det overraskede fjendtlige infanteri havde kun ydet ringe modstand, og hans artilleri havde næsten været tabs på grund af gasbeskydningen. Hvem havde troet det muligt? Efter så kort en artilleriforbereelse, en så stor sejr! Men nu drejede det sig om at følge den første succes op og blive lige i hælene på den flygtende fjende, så han ikke fik tid til på en eller anden måde igen at sætte sig fast.

Forfølgelsen måtte øjeblikkeligt iværksættes med størst mulig energi og udholdenhed, så vidt som det overhovedet var muligt. »Et dagsmål«, hed det ordret i befalingen, »eksisterer ikke«.

Vores Regiment lod hurtigt alle lette og halvdelen af de tunge maskingeværer klargøre, og startede derefter fremrykningen, i første omgang ad hovedvejen mod la Fère indtil Fressancourt, og herfra uden bagagen ad sideveje til den nordvestlige udkant af Bertaucourt-Epourdon, der allerede lå under let fjendtlig artilleriild. Her blev der hurtigt spist fra de medfølgende feltkøkkener, og under dette tilgik kl. 1530 en ny, mere detaljeret, angrebsbefaling: 47. Reserve-Division skulle efter gennembrud af den første fjendtlige stilling ved la Fère rykke frem langs Oise-Kanalen mod Tergnier. Den sydlige fløj af IV. Reserve-Korps ved Travecy og Vendeuil derimod mødte stadig hård engelsk modstand. 211. I.D. fik til opgave at angribe modstanderne foran IV. Reserve-Korps gennem angreb i flanke og ryg, og nedkæmpe denne.

Under udførelsen af denne befaling rykkede vores Regiment nu ved Andelain gennem den hidtidige tyske Siegfried-Stilling, overskred Oise sydøst for Beautor over en siden morgen anlagt pontonbro og Oise-Kanalen i enkeltkolonne nordvest for landsbyen ad et 80 cm bred spang. På den nordlige bred samledes Regimentet til reorganisering i den store grusgrav ved valseværket mellem Fargniers og la Fère, der havde været et primært støttepunkt i den forreste engelske stilling, og siden trommeilden om morgenen, stadig var fulde af døde. Samtidig overskred I.R. 17 den nye kanalbro ved la Fères pariser port. Artilleri af den tungeste art lå over overgangsstedet. Ved at udnytte egnede øjeblikke, lykkedes det at slippe igennem uden alt for store tab. Herefter begyndte begge regimenter de befalede angreb i nordlig retning, mens 47 I.D. fortsatte kampen stik vest ved Fargniers. Aksen for angrebet gik over Ferme Rouge (i midten mellem Ouessy og Travecy) til Fort Maison ved Leiz (der tilhørte fæstningen at la Fère). Vest for denne skillelinje rykkede vores Regiment frem, øst herfor I.R. 27. Ved vores Regiment var I. Bataillon indsat til venstre, III. til højre, mens II. bagved til venstre dannede reserve. Regimentets kommandostation forblev i første omgang ved valseværket.

I den tiltagende skumring stødte begge de angribende regimenter i området ved Ferme Rouge på dele af den anden engelske linje, der ganske vist ikke var gennemgående og fuldstændig besat, men dog blev forsvaret af talrige maskingeværer. Der blev øjeblikkeligt gået imod disse, og det lykkedes også hurtigt at gennembryde den engelske linje på flere steder, men samtidig under betragtelige tab (8 døde, 90 savnede eller sårede, herunder Leutnant Reinicke). De sidste af forsvarerne blev taget til fange, og med dem faldt flere tunge- og lette maskingeværer og store mængder ammunition i vore hænder. Under det fortsatte angreb blev ved mørkefald nået et skovstykke, hvorfra et engelsk artilleri batteri indtil sidste øjeblik beskød 27'erne med kardæsker. Først efter at de var omgået til højre, flygtede besætningerne, efterladende sig 7 splinternye kanoner. Efter en nærmere undersøgelse viste det sig, at Regimentet under kampenes forløb var kommet noget til venstre i forhold til den fastlagte akse (mod Fort Maison, øst for Liez), og nu befandt sig ved Fabrique de Quessy, halvvejs mellem sidstnævnte sted og fort Maison. For natten gravede Regimentet sig ned i nordkanten af skoven ved fabrikken, for herfra ved daggry at optage angrebet på fortet. Til dækning af den udsatte venstre flanke fik regimentet af Divisionen stillet II. Bataillon, I.R. 390 til disposition. Efter at officerspatuljer (Lieutenant Giesow, Eichner, Wedefindt) havde opklaret hvor stor hullet mellem vores Regiment og den i syd kæmpende 47 R.D., blev flankesikringen indsat her med front mod vest til dækning af eventuelt fjendtligt modangreb.

Næste morgen (22. marts 1918) blev i første omgang de under gårdsdagens kampe sammenblandede enheder, reorganiseret, hvorefter fremrykningen fortsatte. Angrebet mod Fort Maison, der efter den første befaling skulle være gennemført af vores Regiment kl. 0400, blev senere overdraget til I.R. 27. En bataljon fra vores søsterregiment brød den sidste modstand, som endnu blev ydet af spredte maskingeværer i området, og kunne herefter kl.

0900 besatte det gamle fort uden at møde modstand. Herefter blev angrebet fortsat i retning af Remigny. Denne dag rykkede regimentet frem øst for I.R. 27 med III. Bataillon til venstre med forbindelse til søsterregimentet, I. Bataillon til højre og II. Bataillon bagved. Modstanderen ydede ikke længere modstand, og vore lette maskingeværer måtte kun syd for Remigny indlede en kort ildkamp. Derimod fastholdt englænderne stadig ved Travecy og i fortet ved Vendeuil, øst for os. De overgav sig først hen på eftermiddagen og om aftenen, efter at de havde opdaget, at vi for længst var trængt ind i ryggen på dem.

Allerede ved middagstid trængte regimentet ind i Travecy og i Fortet ved Vendeuil, hvorfra modstanderen ilksomt var flygtet, uden at hverken at medbringe de her rigeligt oplagte forsyninger, eller at ødelægge disse. Der erobredes talrige maskingeværer, store mængder ammunition, et feltkøkken med frisk kød, store mængder udrustningsgenstande og levnedsmidler. Man erobrede endda en pak-kamel, der uden fører var blevet stående ved vejen. Af særlig stor glæde for folkene var, at der her kunne tilegne sig store mængder rent undertøj. Ingen savnede feltkøkken-forplejningen, der denne dag ikke længere nåede frem. (Først om aftenen kunne kampbagagen trækkes frem gennem la Fère og Vendeuil til halvvejs til Remigny). Alle svælgede i engelske kiks, skinke, ost, marmelade, vin osv., og glemte til lyden af fundne gramfonplader den første kampdags mas og fare. Angrebet havde virkelig haft sin belønning – også fysisk for alle deltagerne.

Natten til 23. marts lå regimentet i bivuaik i området omkring den anden engelske linje ved Ronquet Ferme, sydøst for Remigny med front mod sydvest. Her var der efterladt en række engelske kanoner med megen ammunition, dels i de oprindelige stillinger, dels trukket ud for at blive vendt mod vores angreb i flanken. Også disse øgede divisionens krigsbytte.

Næste morgen (23. marts) tilgik der kort før kl. 10 befaling til, at 211. I.D. skulle sikre venstre flanke af Gruppe Gayl, der dagen før delvist, eksempelvis ved Tergnier, var trængt over Crozat-kanalen, og nu skulle fører angrebet videre. R.I.R. 75 og I.R. 27 skulle over Quessy – Vouël og I.R. 390 over Fargniers – Terniers rykke frem bag 47. R.D. Gennemførelsen af denne befaling blev forsinket på grund af et modangreb fra hastigt tilkaldte engelske reserver, men ligeledes af franskmænd og amerikanere, mod Tergnier. En tid stod vi parat ved Fort Maison med front mod Quessy. Kort efter middag fik vi at vide, at det fjendtlige modangreb mod Tergnier var slået tilbage, og at den tilbagegående fjende blev eftersat af 47 I.D. 211. I.D. skulle nu slutte sig til eftersættelsen og hensynsløst følge efter de flygtende. Efter det oplyste drejede det sig kun om den sidste sammenskrabede reserve hos fjenden – rekrutdepoter og lignende.

Kl. 1250 iværksatte vores Regiment fra dens position ved Fort Maison, fremrykningen. Som ledsagebatteri tildeltes det af divisionen i første omgang Feltartillerie-Regiment 34 til disposition. Derimod blev Pionierkompagnie 268, der efter den oprindelige befaling skulle bistå artilleriet med at overvinde terrænhindringer – hække, grave, pigtråd osv. – trukket ud for i stedet at blive indsat i broslagning. Selvom batteriet fik tildelt 2. Kompanie til assistance, var resultatet, at den ikke hele tiden var i stand til at følge den hurtige fremrykning gennem det åbne terræn, da den i stedet for 6 heste foran hver pjece, kun disponerede over 4.

Allerede før Quessy kom de første fanger os i møde, englændere og franskmænd mellem hinanden. Mange måtte bære sårede tyske soldater eller deres egne sårede kammerater med tilbage. På den anden side Quessy blev Crozat-kanalen overskredet via en pontonbro, på vis adgangsveje fangne englændere og franskmænd allerede arbejdede. Ved en stor bunker vest for jernbanelinjen, indrettet som forbindeplads, blev bataljonerne enkeltvis indsat efterhånden som de ankom – kl. 14 II. Bataillon, kl. 1420 I. og kl. 1430 III. Bataillon. Den store tidsforskel skyldtes vanskeligheder med at passere broen, der ikke kun skulle anvendes af os, men også blandt andet af iblandte bayriske kolonner. Lykkeligvis forstyrrede det fjendtlige artilleri overhovedet ikke overgangen, men beskyder nu kun med enkelte tunge kanoner Vouël og den her forbipasserende gamle romervej mellem Soissons og St. Quentin.

Vest for Crozar-kanalen udviklede er sig nu det længe savnede billede af en ægte bevægelseskamp. Fjenden var til højre trængt tilbage til skoven ved Frières, til venstre til Moureuil og Viry. Bag dem stormede, gennem fjendtlig granat og shrapnel ild, de tyske skyttelinjer, fulgte af samlede bataljoner i kompagni-kolonne formation. Kort bag infanteriet kunne man se ledsagebatterierne køre frem, ovenover de tyske infanteri-fly, mens de observerede angrebets fremdrift, og blandet imellem tropperne enkelte ryttere, signalpersonel, som trak telefonforbindelser eller opbyggede blinkstationer, tilbagegående lettere sårede, hobe af fangne englændere og franskmænd – det var virkelig en yderst sammensat billede af slaget i det solbeskinnede Oise-landskab, der fra de mærkelige »butte« - jordhøje – let lod sig overskue.

Den fungerende regimentsfører, Major Scheven, red forud for bataljonerne til sydkanten af skoven ved Frières for personligt at orienterer sig om situationen. Den tredje engelske stilling langs romervejen blev stormet med store tab til fjenden, mens der stadig ydedes modstand i den fjerde stilling øst og nord for Moureuil. De dele af 47. R.D., der hidtil havde forfulgt fjenden hertil, lå foran denne stilling og kunne ikke komme længere frem

gennem maskingeværilden. Snart efter var hele I.R. 27 skudt ind i linjen, men alligevel kunne angrebet ikke fortsættes. For under alle omstændigheder denne dag at kaste fjenden ud fra hans sidste forberedte stilling, blev derfor alle bataljoner fra vores Regiment indsat i angreb, II. fra den sydlige skovkant, I. nord herfor i skoven og III. Bataillon syd herfor langs vejen mellem Vouël – Moureuil.

I. Bataillon gik i første omgang i kompagni-kolonne frem ad en skovvej til omkring 200 meter øst for skovløber huset (Maison de Garde), hvor de tunge maskingeværer fra I.R. 27 allerede var i ildkamp. Som samledes kompagnierne igen og foldede ud syd for huset til angreb over lysningen mod den fjendtlige stilling nord for Højde 104.

På trods af heftig gevær- og maskingeværild fra den godt udbyggede og med pigtrådshindringer forsynede stilling, lykkedes det 3. Kompanie under Leutnant von Bemberg og kort efter også 1. Kompanie under Leutnant Dabelstein, mellem kl. 15 og 16 i det mindste at nå frem til østkanten af vejen, der fra Moureuil passerer forbi skovløber huset til Frières. (Englænderne havde tidligere forsynet denne vej med blændere for at skjule den mod observation). Herunder blev fører for 1. Kompanie, netop som han med en deling brød fri af skoven, såret af et geværskud, mens Leutnant Plügge faldt. Et forsøg på at trænge frem over vejen, mislykkedes, dels på grund af kraftig beskydning fra fjendtlige maskingeværer, dels fordi den tyske artilleristøtte endnu ikke var lagt tilstrækkeligt langt frem. (Forbindelsen til ledsagebatteriet havde endnu ikke kunnet reableres). Efter betragtelige tab blev bataljonen liggende langs østsiden af vejen, hvor de med spader etablerede en nødtørftig dækning.

II. Bataillon havde langt tidligere mødt modstand. Højde 104 havde en udløber over vejen Moureuil – Frières mod øst. Denne falder mod syd og øst først i en lille skråning mod en markvej, der fra Noreuil fører frem til skoven. Øverst på udløberen var der placeret flere fjendtlige maskingeværer, mens den østlige skråning lå under fjendtlig artilleriild. II. Bataillon kunne derfor i første omgang ikke nå længere frem end denne markvej, hvor dele af I.R. 219 og 220 allerede havde gravet sig ned. Under nye tab lykkedes det imidlertid 7. Kompanie under Leutnant Bode og 8. Kompanie under Leutnant von Wurmb at nå op på udløberen, gennem maskingeværstillingerne frem til vejen mellem Moureuil og Frières på linje med I. Bataillon. For at indbyde sine folk mod, blev Leutnant von Wurmb stående oprejst ved en hæk langs vejen, mens han uafbrudt fortsatte beskydningen af fjenden indtil han faldt som officer for et geværskud. Den tapre Ulaner-officer, der frivilligt var overgået til infanteriet og siden sommeren 1917 havde stået ved Regimentet, døde næste dag af sine sår på lazarettet i Charmes, hvortil hans folk havde bragt ham. Også Leutnant Busch (5. Kompanie), Leutnant Erich Möller (8. Kompanie) og mange andre faldt under de modige angreb.

I mellemtiden var III. Bataillon rykket frem på begge sider af vejen mellem Vouël og Moureuil med 9. og 11. Kompanie nord for og 10. og 12. Kompanie syd for vejen. Allerede i første forsøg nåede den flere hundrede meter frem foran I.R. 219 og 220's linje, der havde gravet sig ned omkring halvvejs mellem de to byer. Som den imidlertid herefter forsøgte at arbejde sig op ad bakken ved Moureuil, løb den ind i kraftig maskingeværild, ganske vist ikke fra den udbyggede stilling øst for landsbyen, hvor tyske jægere allerede var trængt ind, men fra en udløber af Højde 99 nord for stedet. Også revolverkanoner fra flere pansrede køretøjer, de stod i landsbyen, tilføjede bataljonen smertelige tab.

Omkring kl. 18 syntes det et øjeblik ud som om, vore tilkæmpede fordele på højre fløj igen skulle gå tabt. Nye franske enheder iværksatte nemlig et modangreb fra skoven ved sukkerfabrikken og teglværket ved Rouez frem over Højde 104. Leutnant von Bemberg, der var krøbet frem ved starten af modangrebet for bedre med sin kikkert at kunne observere, blev ramt af et skud gennem hovedet. Også andre steder opstod store tab, som linjen på steder begyndte at vakle. Det lykkedes imidlertid tunge maskingeværer, sat i stilling bag linjen, med vedvarende ild at standse det franske angreb. Vizefeldwebel Steilen og Unteroffizier Hansen fra 1. og 2. M.G.K. kan tilskrives hovedårsagen til at dette modangreb mislykkedes.

Samtidig udbrød der stor forvirring blandt enhederne (navnlig fra I.R. 219 og 220), som lå langs den nævnte markvej øst for Højde 104, og her var udsat for særlig kraftig artilleriild. De begyndte endda i grupper at falde tilbage mod Vouël. Vores Regiments kommandostation befandt sig nu i en tidligere engelsk maskingeværstilling i det sydøstlige hjørne af skoven, og det lykkedes her Major Scheven, Leutnant Kracht og andre officerer fra staben under opbydelse af hele deres viljestyrke og stemmepragt, at bringe tilbagegangen til stansning, og som den fjendtlige beskydning mindskedes, igen at få sendt soldaterne frem i stillingen. For at få klarhed over situationen sendte Major Scheven Lieutenant Boeltzig og Giesow frem til I. og II. Bataillon. Herunder fastslog de (selvom Giesow såredes), at vores forreste linje - som var trængt frem gennem I.R. 119 og 120, ikke havde deltaget i tilbagetrækningen - med held havde modstået det franske modangreb i deres stilling langs vejen Moureuil – Frières. Situationen fremme i linjen var altså langt fra ikke så dårlig, som det en tid havde syntes i regimentets kommandostation.

Omkring kl. 1830 blev der endda gennemført et nyt angreb på Moureuil og de fjendtlige stillinger nord for landsbyen, og denne gang kronedes forsøget med en strålende succes. Selvom denne fjerde og sidste stilling var godt udbygget og forsynet med maskingeværer, selvom den ikke som tidligere kun var besat af sammenskrabede, værdiløse reserver, men af kærnetropper, der umiddelbart før var ankommet fra Paris med motorkøretøjer, og selvom vores infanteri helt var henvist til sig selv på grund af den manglende forbindelse til artilleriet, lykkedes det alligevel at storme hele den samlede fjendtlige stilling, hvorunder talrige fanger og anden bytte faldt i vore hænder. Hovedfortjenesten i denne dejlige succes havde frem for alt den virksomme ild fra vore maskingeværer og det medrivende eksempel fra vore officerer og andre førere. Maskingevæerne overtog ved denne lejlighed forberedelsen af infanteriangrebet fra artilleriet. De koncentrerede deres velrettede ild mod erkendte fjendtlige maskingeværer, som de satte ud af spillet, hvorefter ilden blev forlagt mod den øvrige fjendtlige stilling. I det rigtige øjeblik fik infanteriet tegn til storm gennem officerernes personlige eksempel, mens maskingevæerne - så længe det kunne lade sig gøre, fortsatte skydningen hen over hovederne på angriberne eller gennem åbninger, og derigennem holdt forsvaret i den fjendtlige stilling nede.

De ved Moureuil indsatte kompagnier (10. og 12.) havde allerede mistet deres førere, Leutnant Oppermann og Lutter og fire andre officerer, hvorfor bataljonsfører, Hauptmann Brinckmann, personligt ledede det sidste angreb. Med sin adjutant, Leutnant Kettich, stod han oprejst i skyttelinjen og opildnede den til storm. Begeistret fulgte folkene fra vores III. Bataillon deres fremstormende fører, mens også dele af andre enheder, især I.R. 27, Scharffschützen-Abteilung 47 og en deling fra 9. Jäger under Oberjäger Ruhland, handlekraftigt sluttede sig til den sejrige storm. Kl. 19 kunne Hauptmann Brinckmann til Division melde, at han var trængt ind i den nordlige del af Noreuil, og at landsbyen var rensat for fjender. 53 fanger fra engelske og franske eliteregimenter samt talrige maskingeværer var herunder faldet i vore hænder. De sidste af forsvaret og panserkøretøjerne så man i sidste øjeblik forsvinde i sydlig retning mod Viry.

Efterfølgende lykkedes det sidste succesfulde stormløb hos 9. og 11. Kompanie nord for landsbyen og ved II. og I. Bataillon på vejen syd for skovløberhuset. Efter en rasende forberedelse med vore maskingeværer, gennembrød stormen den engelske skærm langs vejen og ind i stillingerne på Højde 99 og 104. Maskingevæerne havde haft stor virkning. Hele graven var fuld af døde. Kun på enkelte steder kom det stadig til nærkamp. Den største del af besætningen flygtede, efterladende sig næsten alle maskingeværer.

Som det begyndte at blive mørkt fortsatte angrebet. Leutnant Lange trængte med dele af sit 4. Kompanie gennem den engelske baraklejr mellem sukkerfabrikken og teglværket Rouez frem til vejen mellem Viry og Villequier-Aumont. Leutnant Ecke og Bartels trængte med dele af deres 6. og 11. Kompanie og dele af andre kompagnier syd for sukkerfabrikken frem til vejen fra Viry, hvor de tog flere fanger, herunder en fransk officer, en læge og en præst. Et fjendtligt batteri undslap i sidste øjeblik ad vejen mod Viry, og kunne af mangel på ammunition ikke bringes til standsning. Byttet af materiel var imidlertid overordentlig stort. Den engelske baraklejr ved Rouez var en skattekasse af udrustnings genstande og proviant. I skoven nord for skovløberhuset blev der fundet et meget stort engelsk ammunitionsdepot fuldstændigt intakt. Som de nu kunne fastslås tilhørte fangerne »Queens Own Regiment«, »London Rifles« og »London Bucks«, samt de aktive franske regimenter 76, 113 og 116 – altså virkeligt udelukkende fjendtlige kærnereregimenter.

På den måde sluttede dagen med en strålende succes. Der kunne imidlertid være taget betydeligt flere fanger og være erobret langt flere kanoner og pansrede køretøjer, hvis vores artilleri var fulgt hurtigere efter, og med dens ild forhindret fjendens flugt. Vores blodige tab ville også have været knap så voldsomme, som de blev under disse rene infanteriangreb, kun støttet af maskingeværer. mod en godt udbygget, tæt med maskingeværer besat stilling. Den 23. marts faldt ved vores regiment alene 6 officerer og Offiziersstellvertreter, mens 15 blev såret. Ikke mindre end fem kompagniførere var blandt disse døde og sårede. Yderligere faldt denne dag 57 underofficerer og mænd, 253 såredes eller var meldt savnede.

Efter at kl. 1930 til regimentet indløb nyheden om erobringen af Noreuil og stillingerne på Højde 99 og 104, forlagde Major Scheven sin kommandostation til skovløberhuset. Enhederne, der var blevet blandet under angrebet, blev igen reorganiseret. Regimentet overtog afsnittet vest for Noreuil og Højde 99, mens I.R. 27 overtog afsnittet vest for Højde 104. Vores III. Bataillon tilbragte natten i bebyggelsen le Fort Mutin, I. Bataillon lå til højre nord herfor, mens II. Bataillon var placeret omkring Noreuil.

7. Kompanie sikrede især sydkanten af landsbyen i nærheden af den engelske telegrafstation. Her var der nemlig krav om stor forsigtighed, da den syd for liggende landsby Viry stadig var besat af fjenden. Sanitetskompagniet blev indsat i bjærgningen af de talrige sårede i og omkring skoven. (Det ankom desværre først dagen efter). Forbrugt ammunition blev erstattet. Feltkøkkener kørte fra Vouël til Noreuil, hvor de medbragte rigelig forplejning, og endda også post. Natten forblev rolig, og derfor var vores Regiment næste morgen opfrisnet og klar til nye indsat.

For den 24. marts var der befalet fortsat angreb mod vest-sydvest. Til højre for os skulle 223 I.D. trænge igennem til Baboeuf, og herfra besætte Oise-Kanalen herfra mod øst til inklusiv Marest-Dampcourt. Vores 211. I.D. skulle samtidig trænge frem til østkanten af Marest, og besætte Oise-Kanalen herfra til Chauny inklusiv. Til venstre for os skulle 47. R.D. samtidig rense nordsiden af Oise-Kanalen øst for Chauny.

Kl. 0630 startede vores Regiment fremrykningen fra Noureuil i tæt morgentåge. Bag os fulgte I.R. 27 som reserve. Til venstre for os skulle I.R. 390 angribe i retning af Chauny. Uden at standse passerede Regimentet (I. til højre, III. til venstre, II. bagved til venstre) å-dalen vest for landsbyen og Højde 85. Enkelte fjendtlige maskingevær, der endnu ydede modstand mellem åen og vejen mellem Viry og Rouez, blev lagt under voldsom ild og stormet under høje hurra. Under den fortsatte fremrykning kom regimentet under maskingeværild fra venstre, ja næsten i ryggen, da I.R. 390 under deres fremrykning endnu ikke var kommet ret langt. 5. og 8. Kompanie blev derfor foldet ud til venstre for at dække flanken. Da samtidig forbindelsen mellem I. og III. Bataillon næsten totalt var gået tabt i den tætte tåge, blev 7. Kompanie skudt ind i det opståede hul. Endeligt blev 6. Kompanie sendt frem til forstærkning af III. Bataillons linje.

Langs den store vej fra Chauny mod Villequier-Aumont (en del af Hovedvej 37 mod Bethune, som vi allerede havde lært at kende ved Somme og ved Soissons), som englænderne havde forsynede med volde, mødte bataljonerne sej modstand fra fjendtlige maskingeværskytter, der kun meget vanskeligt kunne brydes. I. Bataillon mødte på begge sider af markvejen, der omkring 1½ kilometer nord for sukkerfabrikken Chauny, udgik fra hovedvejen, en fransk enhed, forskanset i vejskråningen. Længere mod syd stod III. Bataillon overfor englænderne ved en række frugttræer, og også fra det første teglværk nord for byen blev 5. og 8. Kompanie modtaget af heftig engelsk maskingeværild. Det fortsatte angreb kostede overalt store tab gennem hoved- og brystskud, som heller ikke en gammel, allerede tilgroet skyttegrav ikke kunne forhindre, da den ikke havde brystværn mod øst. Blandt de faldne her var blandt mange andre Leutnant Krohn, stedfortrædende fører for 12. Kompanie, mens hans bror, Hauptmann Krohn, der denne dag førte I. Bataillon, blev hårdt såret. (Også han døde to uger senere på lazaret efter at have mistet det ene ben). Til sidst lykkedes det dele af I. Bataillon enkelte steder at gennembryde den fjendtlige linje langs hovedvejen, hvorunder en officer og flere franskmænd blev taget til fange. Leutnant Lange og Offizierstellvertreter Schubert trængte med 4. Kompanie og Leutnant Jacoby og Horch med 2. Kompanie frem til å-linjen vest for hovedvejen, og senere som til højre også I.R. 130 nåede frem på linje, endnu videre til vejen Chauny – Ugny. Leutnant Horch endda til foran Chateau de Villette ved Caumont. Også 1. Kompanie under føring af Leutnant Krauss, og efter dennes død, at Offizierstellvertreter Fischer, lykkedes at overskride hovedvejen, og til sidst også 7. Kompanie under Leutnant Bode, så det nu var muligt flankerende at beskyde englænderne foran vores III. Bataillon.

Som tågen begyndte at lette, så 2. og 4. Kompanie fra bakkerne øst for Caumont, at en større engelsk og fransk styrke samlede sig nord for Oignes og ved sukkerfabrikken nord for Chauny. Derfor blev alle disponible maskingeværer indsat mod disse troppe koncentrationer med den succes, at fjenden veg ud fra områderne og begyndte at bevæge sig tilbage i vestlig retning. Ganske vist forsøgte to panserkøretøjer, den ene på hovedvejen nord for Chauny og den anden ved Chauny, med deres revolverkanoner at forstærke den fjendtlige modstand, men forgæves. Under et fornyet angreb, igen denne dag fortræffeligt støttet af tunge maskingeværer, lykkedes det til sidst også at bryde den fjendtlige modstand på venstre fløj af regimentet. Omkring kl. 1230 flygtede også fjenden fra teglværket og bevoksningen langs hovedvejen nord for Chauny. De havde store tab til vores beskydning og efterlod en række maskingeværer under deres flugt. Dele af II. Bataillon pressede den vigende fjenden tilbage i retning af Marest indtil vejen mellem Oignes og Neuflieux. Her mødtes de med I.R. 144, og tog sammen med denne flere hundrede fanger, herunder en bataljonsstab.

Om eftermiddagen fortsatte I.R. 27 angrebet indtil foran Abbecourt. Vores Regiment svingede efter ordre mod vestre, I. Bataillon mod den nordlige del af Oignes langs vejen mod Caumont, II. Bataillon til højre herfor mod Abbecourt og III. Bataillon til venstre gennem Chauny. Om aftenen besatte I. og II. Bataillon nordsiden af Oise-Kanalen syd for Oignes. III. Bataillon bivouakerede mellem Oignes og Caumont. Regimentsstaben lå i selve Oignes.

Denne landsby var blandt dem, der ikke blev ødelagt under Operation »Albericht« i 1917. Heller ikke under de nye kampe var den nævneværdigt beskadiget. Først samme morgen var den blevet rømmet for civilbefolkning og militære indkvarteringer. Der var flere tydelige tegn på, at rømningen af stedet havde været forhastet. I kirken stod der stadig over hundrede cykler, tilsyneladende en cykel-afdeling; flere hundrede pakkede tornystre lå samlet. Civilbefolkningen havde ganske vist medtaget de mest nødvendige beklædningsgenstande og fødevarer, men havde end ikke nået at få alle sammenpakkede effekter med. På tavlen i skolen stod stadig læresætninger efter undervisningen osv. Der var næsten ikke forblevet mennesker tilbage på stedet. Kun en gammel mand blev den næste dag fundet gemt. Et rørende billede viste sig på kirkegården, hvor en falden fransk soldat stadig blev

bevogtet af hans trofaste hund. Også denne er iklædt en feltblå uniform, og snerrer voldsomt af enhver tysker, der kommer hans herre for nær. Mellem Oignes og Abbecourt havde et stort »Hospital d'Evacuation« fra Røde Kors været under bygning, formentlig beregnet til indbyggerne fra ødelagte områder, der ikke havde fundet deres tidligere hjem fortsat beboelig. Hospitalets elektriske lysanlæg var allerede næsten færdig. Linned til sengene var kun delvist nået frem. Store ruller af linned var stadig uforarbejdet. I Chauny blev der blandt andet fundet et velforsynet engelsk proviantdepot, der til forbedring af vores egen forplejning var et velkomment supplement, hvilket også var de rigelige forsyninger i de øvrige landsbyer.

Også med de militæriske resultater denne dag kunne regimentet være godt tilfreds. De fastsatte mål var overalt blevet nået. Desværre havde vores tab, relativt i forhold til den reducerede styrke, endnu større end dagen før: tre officerer (Krauss, Krohn og Lüttje), 52 underofficerer og mandskab var faldet, 4 officerer og 195 underofficerer og mandskab var såret eller savnet.

Den 25. marts blev angrebet atter genoptaget. Både Bethancourt og Neuflix var ganske vist allerede sikret dagen før og også Abbecourt var i løbet af natten blevet sikret af III./I.R. 27. Derimod ydede fjenden stadig modstand mellem Caillouel og Højde 76 sydøst for landsbyen, samt ved Marest-Dampcourt. Ifølge den udsendte befaling skulle 223 og 211. ID, efter en artilleri forberedelse mellem Kl. 1030 og 1100, genoptage angrebet og trænge gennem modstanden. I. og II./I.R. 27 skulle angribe Marest fra østlig retning. III. Bataljon skulle fra Abbecourt støde frem i ryg og flanke på fjenden indtil Pont Quierzy, der i den næste tid skulle være højre begrænsning af kanalstillingen for vores division. Vores eget regiment skulle sikre I.R. 27 mod angreb fra sydsiden af Oise, og til dette formål skulle en bataljon følge venstre fløj af I.R. 27 indtil vejen mellem Marest og Manicamp. Regimentets to øvrige bataljoner skulle sammen med I.R. 390 under angrebet benytte tiden under angrebet til at sikre overgange over kanalen og Oise i deres afsnit. Regimentet stillede III. Bataillon (Brinckmann) til disposition for I.R. 27. II. Bataillon (von Schönebeck) skulle sikre overgangene ved Abbecourt, mens I. Bataillon, nu under Hauptmann Grabowski, skulle sikre og besætte overgangene syd for Ornes.

Udførelsen af denne befaling stødte imidlertid på store vanskeligheder, da det viste sig, at I.R. 27 nok i løbet af natten var trængt ind i Abbecourt, men kun havde sikret den del, der lå nord for banelinjen Chauny – Noyon. Den sydlige hovedpart af landsbyen var derimod stadig besat af fjenden. Som vores II. Bataillon nu rykkede frem langs jernbanen for, som befalet, at besætte overgangen syd for Abbecourt, blev den mødt af kraftig maskingeværlid, der kostede store tab, og standsede fremrykningen.

III. Bataillon, der lå i beredskab på Højde 50 sydvest for Oignes, kunne ligeledes konstaterer, at Abbecourt stadig var besat af fjenden. Hauptmann Brinckmann besluttede sig derfor på eget initiativ at angribe stedet. Ganske vist var bataljonen på grund af de sidste dages kampe stærkt reduceret, og taktisk kun dannede et enkelt kompagni under føring af Leutnant Puche.

Sammen med tre maskingeværgrupper – Schmidt (9. Kompanie), Klinkforth og Michaelis (11. Kompanie) – under kommando af Leutnant Jacoby, lykkedes det ham trods fjendtlig maskingeværer, at nå bandedæmningen og under fortsat beskydning, at overskride jernbanen og kl. 1330 at trænge ind i den sydlige del af landsbyen. Endnu engang var Unteroffizier Michaelis blandt de første. I en alder af 15 år havde han meldt sig som krigsfrivillig, og trods sin unge alder havde han siden slutningen af 1914 holdt ud i forreste linje. Siden han var blevet fører for et maskingevær, havde han ambitionen om – både i angreb og i forsvar – altid at kunne åbne ild som den første.

Nu lykkedes det også Bataljon Sommerfeld fra I.R. 27 fra nordvest at trænge ind i en sydlige del af landsbyen. Fjenden flygtede mod sydøst og sydvest efter at det var lykkedes dem at sætte et forplejningsdepot i brand. 27'erne fortsatte mod sydvest ind til kanalen, hvorimod Leutnant Jacoby med sine maskingeværgrupper hastede fjenden, der faldt tilbage mod Bichancaourt, men måtte igen standse, da broen over kanalen blev sprængt lige foran ham. Han kunne kun åbne ild mod sprængkommandoet, der hastede derfra i køretøjer, og mod enkelte fjender, der var under tilbagetrækning mellem kanalen og Oise.

Vores II. Bataillon, der også kort efter III. var trængt ind i Abbecourt, hvor den deltog i rensningen. Som beordret overtog den derefter sikringen af kanalen syd for landsbyen. 7. og 8. Kompanie rensede skovstykket vest for landsbyen, hvor Offizierstellvertreter Döring to en Ritmester og 5 mand til fange, som netop var ankommet fra England. Total tog II. Bataillon 12 fanger, endnu engang en blanding af englændere og franskmænd. Mellem Oignes og Abbecourt blev der fundet endnu et stort depot af artilleriammunition med flere tusinde granater og et pansret køretøj med revolverkanoner. Derved øgedes også denne dag Regimentets store krigsbytte.

Den 26. og 27. marts, mens til højre for os Noyon og Roye, Montdidier og længere mod nord Albert, blev erobret, skete der i vores afsnit ingen yderligere angreb eller modangreb fra fjendens side. Det fjendtlige artilleri nøjedes derimod med at lægge let granat- og shrapnel ild over Orgnes og Abbecourt. Området omkring kirken i Oignes og sydkanten af Abbecourt modtog også middeltunge granater (delvis med forsinkelsestændere, så de slog gennem husene og ødelagde flere kældre). Endeligt blev et område mellem banelinjen og kanalen syd for

Ognes uden påviselig grund endda beskudt med 24-cm granater. Den hidtil forskånedes landsby sank derfor på kort tid sammen i ruiner. Desværre kostede artilleriet os nye blodige tab. Blandt andre faldt den 27. marts fører for 6. Kompanie og tapre Laffaux-kæmper, Leutnant Ecke som offer i et ledvogterhus ved Abbecourt.

Om natten til 28. marts blev regimentet afløst af det bayriske R.I.R. 20 og trukket tilbage til området ved Bethancourt, mens divisionens øvrige regiment blev i stillingen, der blot blev forskudt længere mod vest til Appilly. Vore bataljoner indrettede sig til hvileperioden i en teltlejr i skov-dalene vest og nord for Bethancourt.

Befaling for det fortsatte angreb fra Appilly mod Bretigny – Cuts, oprindeligt fastsat til den 30. marts, blev først udsat til den 31. marts og senere yderligere udskudt. Den øverste hærledelse anså det vigtigere først at opnå yderligere resultater vest for Noyon, og indsatte her alle de reserver, der oprindeligt havde været forudset indsat i vores divisions afsnit. Vores Regiment kunne derfor blive i teltlejren til den 5. april, hvor det i det mindste i nogle få dage kunne hvile ud inden den igen skulle indsættes til nye præstationer.

25. Kapitel: Nye sejre mellem Oise og Aisne april – juni 1918

I begyndelsen af april 1918 havde vores Regiment, der i mellemtiden fra den ærværdige 18. Armee (von Hutier) var vendt tilbage til 7. Armee (von Boehn), også i rammerne af denne enhed mulighed for igen at medvirke i en sejrrig angrebsbevægelse, der på få dage førte til erobringer af samtlige franske stillinger i vinklen mellem højskoven ved Couvy og Oise, og trængte modstanderen tilbage mod sydvest bag Ailette og Oise-Aisne-Kanalen

Angrebet fra nord begyndte om morgenen den 6. april med, at 75. Res.Division tilkæmpede sig overgang af Oise ved Condren. Mens angrebet her fortsatte med besættelsen af Amigny, tvillingebjergene syd for Bonël og af Sinceny, lykkedes det også I.R. 251 at tilbageerobre den syd for Oise beliggende forstad til Chauny, St. Lazare, der i slutningen af marts allerede en gang havde været på tyske hænder, og herfra at trænge frem til Marizelle. I den fortsatte udvidelse af denne skønne succes blev også vores Regiment trukket til.

Ved middagstid på den første angrebsdag stod vore tre bataljoner parate ved sukkerfabrikken nord for Chauny med Oberstleutnant Steinwachs i spidsen, som dagen før igen var returneret til Regimentet efter endt operation. I timevis blev der her ventet på ordre til fremrykning fra 75. Res.-Division. Først om aftenen kl. 1915 indtraf den, hvorefter Regimentsstab med III. og II. Bataillon øjeblikkeligt begav sig fremad. Først gik den gennem byen, der lå under heftig fjendtlig artilleribeskydning. Specielt omkring torvet slog helt tunge granater ned, heldigvis med stort interval, så det i mindre enheder var muligt i løb at passere fareområdet. Så gik det over Oise og kanalen via broer, vore pionerer enten havde retableret eller nybygget. På den sydsiden rykkede III. Bataillon ind i forreste linje mellem I.R. 251 (ved Marizelle) og I.R. 249 (nord for Autreville) langs den lille jernbanelinje Marizelle – Sinceny. II. Bataillon forblev i beredskab ved Regimentsstaben i nærheden af Marzelle, mens I. Bataillon fortsat befandt sig ved sukkerfabrikken nord for Chauny.

I løbet af natten besatte nabo regimentet til højre Bichancourt og til venstre Autreville. Den 7. april kl. 0530 rykkede vores III. Bataillon over vejen mellem disse to byer frem til sænkningen omkring Créve-åen, hvor den klargjorde til yderligere angreb. Dette skulle, efter at vores artilleri allerede siden kl. 4 havde beskyttet det fjendtlige artilleri og siden kl. 6 hans infanteri, kl. 0830 indledes af vores infanteri. Målet for angrebet var besættelse af hele området nordøst for Ailette. Begrænsningerne for vores Regiment var til venstre le Marais inklusiv og le Bac d'Arblincourt eksklusiv. Denne divisionsbefaling udførte Regimentet på den måde, at kun III. Bataillon blev indsat langs den østlige begrænsning af ansvarsområdet, hvor den rettidigt skulle melde, når forbindelse til I.R. 251 syd for Bichancourt ikke længere kunne fastholdes. På dette tidspunkt skulle yderligere en bataljon indsættes i linjen.

III. Bataljons fremmarch forsinkedes en halv time, da venstre naboregiment (I.R. 249) først 5 minutter i 9 modtog ordren til angreb, og vores II. Bataillon allerede fra start måtte indsættes til højre for at lukke det her opståede hul. Herefter gik det flere timer uden pause fremad, da fjenden, som det skulle vise sig, netop mellem Pierre-mande og le Bac d'Arblincourt havde rømmet området i løbet af natten. Først på bakkerne nord for Villette og Praast stødte III. Bataillon på modstand, der dog hurtigt blev brudt efter et par dusin shrapnels fra ledsagebatteriet (7. Batterie, Feld-Artillerie-Regiment 269 under Leutnant Boegel), og ild fra vore maskingeværer. Omkring kl. 1130 var linjen mellem Praast og le Bois-Daast nået.

Dette og det følgende kapitel er ikke, som de foregående kapitler, skrevet på baggrund af et udkast fra felten. Da jeg fra midten af april til august 1918 var afkommanderet fra Regimentet, har jeg ingen front-erfaringer og ingen personlige oplevelser at videregive til kammeraterne. Jeg har derfor først nu (i juli og august 1935) måttet indhente materialet til begge disse sidste kapitler, der er sammensat fra regimentets og bataljonernes krigsdagbøger, som jeg til dette formål med stor taknemmelighed har fået stillet til disposition af Rigsarkivet i Potsdam. Jeg har flere gange i vores rigsorgan anmodet om personlige beretninger fra kammeraterne, men desværre ikke med det ønskede resultat. Desto mere takker jeg de, som i sidste øjeblik kom mig til hjælp med uddrag af deres krigsdagbøger og med stemningsberetninger. Frem for alt værdifulde for mig var de udførlige, skriftlige meddelelser fra vores højagtede Regimentskommandør, General Steinwachs, og vores minekaster Walter Barth. Det skyldes hovedsagelig disse, at jeg min beretning om de sidste måneder af vores regiment, ikke udelukkende har måtte begrænse mig til de tørre sammenfatninger af navne og datoer. Yderligere bidrag til denne eller hine enkeltpunkt takker med kammeraterne Oppermann, Riggers, Scharnhusen, Schütte og Wagschal. Det er en skam, at jeg på dette sted ikke kan nævne flere navne.

I mellemtiden havde II. Bataillon på grund af den kortere afstand næsten fuldført hele dagens opgave. Begge dens højre kompagnier (7. og 8.) var først kommet under beskydning fra den anden side Ailette sydøst for le Bac d'Arblincourt. Venstre angrebskompagni (5.) havde mødt modstand på nordsiden af Ailette nordøst for le Bois-Daast. Som kompagnierne havde fortsat fremrykningen, var denne modstand ophørt. Kl. 1015 havde den overalt nået Ailette, mens fjenden faldt tilbage til forberedte stillinger på sydsiden af Oise-Aisne-Kanalen. Patuljer fra kompagnierne fulgte ham gennem området mellem Ailette og kanalen, men blev her mødt af så kraftig maskingeværild fra den anden side kanalen, at de i første omgang måtte returnere til Ailette. Først efter at vore minekastere grundigt havde lagt deres ild over maskingeværerne, lykkedes det at placere enkelte poster fremme langs kanalen.

I mellemtiden var III. Bataillon under fremmarchen gennem Vilette kommet under heftig fjendtlig artilleriild, da de fjendtlige batteristillinger ved St. Paul-aux-Bois havde gode observationsmuligheder. Vilette blev derfor igen rømmet, og Ailette i stedet overskredet vest for landsbyen. Her blev dagens mål, Oise-Aisne-Kanalen kl. 1230 nået syd for le Bois-Daast af 9. og 12. Kompanie. Venstre del af ansvarsområdet i retning af le Marais, kunne imidlertid ikke besættes i løbet af dagen, da venstre naboregiment (I.R. 249) havde ordre til ikke at passere på den anden side Praast. Først ved solnedgang, hvor den fjendtlige artilleribeskydning af Vilette området aftog, kunne 10. og 11. Kompanie ligeledes besætte le Marais frem til Ailette.

II. og III. Bataillon havde løst dagens opgaver uden alt for alvorlige tab. Ingen var faldet, mens blot Offizierstellvertreter Methling og 14 mand var blevet såret. Der var ikke taget fanger, men derimod et ret stort bytte: en flyvemaskine, et maskingevær, et lastbil med ammunition og et opfyldt feltkøkken, samt de sædvanlige store mængder ammunition og levnedsmidler – sidstnævnte til stor glæde for de angribende enheder, der både dagen før og i dag kun ret sparsomt havde fået tilført forplejning. Endeligt blev der i Pierremande fundet en større pionerpark og et større ammunitionsdepot. Desværre spang sidstnævnte i luften næsten aften under den heftige fjendtlige artilleribeskydning af landsbyen. Hele vores regimentsstab, der har havde opslået sin kommandostation, blev af den voldsomme eksplosion dækket af glassplinter. Heldigvis var de opståede skader ikke alt for alvorlige.

I løbet af natten til 8. april blev III. Bataillon afløst af I., og gik som reserve i bivouak øst for Pierremande, først i kanten af skoven (Basse foret), og da et haubitser-batteri gik i stilling i nærheden, længere inde i skoven ved Rond d'Orleans.

Fra I. Bataillon overtog 2. og 3. Kompanie den forreste linje fra III. Bataillon, mens 1. og 4. Kompanie gik i et beredskabsrum på i den sydlige udkant af Vilette. Om morgenen den 8. april blev le Marais besat af vores 2. Kompanie, Champs af I.R. 249, og der blev sendt poster frem til den sprængte bro ved le Cinette.

Også i det højre bataljonsafsnit blev stillingerne denne dag skubbet frem, men under væsentlig større besvær. Her forsvarer modstanderen deres brohoveder ved la Piéterloye og ved Ferme du Bois du Roi med største energi. Efter to timers ildforberedelse angreb II. Bataillon kl. 0500 begge steder, og det lykkedes 6. Kompanie at rense gården for fjender. Derimod holdt han fast ved broen vest for gården, og længere til højre herfor også huse i la Piéterloye, selvom 7. Kompanie under et modigt angreb tog 7 fanger fra det franske I.R. 48/19. I.D.

Om eftermiddagen beskød fjendtligt artilleri vore nye stillinger langs Ailette, landsbyerne og adgangsveje, igen særligt kraftigt området ved Vilette. Beredskabskompagniet fra I. Bataillon havde her store tab og måtte søge nye stillinger nord og syd for landsbyen. Hele dagen herskede et modbydeligt regnvejr. En overløber kom over kanalen ved hjælp af brædder og bjælker, og erklærede, at han var syg og »*fatigué de guerre*«.

Den 9. april gentog 7. Kompanie sit angreb mod la Piéterloye, denne gang med fuld succes, takket være den omhyggelige rekognoscering, kompagniføreren, Leutnant Bode, personligt havde gennemført. Efter en meget kort, men meget virksom ildforberedelse med fire middeltunge minekastere mod la Piéterloye, begyndte kompagniet kl. 0730 sit angreb og trængte trods kraftig fjendtlig ild fra maskingeværere og geværgranater fra den modsatte side af kanalen, uden at standse frem til broen over kanalen vest for la Piéterloye. I spidsen for angrebet var frem for alt den tapre underofficer Dietze. Modstanderen flygtede over kanalen og sprængte broen bag sig.

Den 10. april blev fjenden også efter ild fra vores ledsagebatteri tvunget til at rømme kanalbroen vest for Ferme du Bois du Roi. Omkring kl. 18 fulgte sprængningen også af denne bro, hvorefter 8. Kompanie også kunne forlægge sine poster frem til kanalen, som nu dannede grænse langs hele afsnittet. Om natten til 11. april gennemførte førerne for 8. Kompanie, 2. M.G.K. og ledsagebatteriet (7./F.A.R. 2699), Feldwebelleutnant Kersebaum, Leutnant Schörmer og Leutnant Boegel en opklaring omkring den erobrede position, der nåede det ønskede resultat. Desværre blev Leutnant Schörmer dræbt af et geværskud. Han var det sidste offer, den sejrriige fremmarch til Oise-Aisne-Kanalen kostede os.

I løbet af de næste dage blev vores Regiment som korpsreserve forlagt til højskoven (Haute Forêt) ved Coucy. Højre halvdel af vores stilling langs kanalen blev den 11. april om morgenen mellem kl. 0500 og 0700 over-

taget af I.R. 390, mens venstre halvdel først om aftenen omkring kl. 20 blev overtaget af I.R. 159 fra 14 I.D., efter at fjendtligt artilleri endnu engang havde gjort det ret ubehageligt for vore kompagnier. Også marchen tilbage til bivuaak pladserne blev gentagende gange forstyrret af fjendtlige ildoverfald landsbyer og vejknudepunkter.

Desværre viste det sig, at endda selve bivuaak pladsen i skovkanten mellem St. Gobain og Imigny i nærheden af den gamle Siegfried-stilling, var temmelig udsat på grund af fjendtligt fjern artilleri. Det franske artilleris havde i de sidste dage i skoven ved Coucy vedvarende forstyrret III. Bataillon med spredt beskydning, og også medført enkelte smertelige tab (blandt andet blev den 11. april Leutnant Wulf fra 3. M.G.K. dødeligt såret), men dette var endnu værre. Det syntes som fjenden specielt havde udvalgt sig dette sted. Ganske vist kunne en del af mandskabet finde dækning i de gamle Siegfried dækninger, men der var ikke plads til alle, og frem for alt var vogne og heste fra maskingevær- og minekasterkompagnierne fuldstændig ubeskyttet mod de hele tiden gentagne skydninger, og havde mange tab at beklage. Efter at den 14. april også fører for 1. M.G.K., Leutnant Bastian og 6 mand dræbt af en tung granat og yderligere to såret, var der ikke længere tvivl om, at dette sted var uegnet som »hvileplads«.

Regimentet modtog herefter befaling til at forskyde til den tidligere englænder lejr ved sukkerfabrikken øst for Villequier-Aumont og (med I. Bataillon) til Noureux, altså til skuepladsen for de sejrige kampe den 23. marts. Her, hvor freden igen totalt havde sænket sig, fandt Regimentet så endeligt mere ro og bedre muligheder for at komme til kræfter. Kun om natten forstyrrede ofte fjendtlige fly, de også her nedkastede deres eksploderende æg.

Præcist 14 dage varede denne hvileperiode, fra den 15. til den 29. april. Den blev anvendt til indarbejdelsen af erstatningspersonel fra feltrektrutdepoter, vedligeholdelse af våben, afprøvning af gasmasker, uddannelse på specialvåben og feltøvelser i bataljonsramme på slagmarkerne fra den 23. marts. Endeligt blev også mandskab afgivet til skansearbejde (eksempelvis I. Bataillon fra 21 til 26. april nedgravning af kabler og anlæggelse af stier til de forreste stillinger. Den 25. april tegnede der sig en god fremtid: Regimentet skulle flytte kvarter til Pont-à-Bucy og Versigny (nordvest for Laon) og dermed en tilbagevenden til herlige indkvarteringsområder. Desværre blev disse forhåbninger igen forvandlet til drømme. den 26. april modtog Regimentet i stedet for hvil i etapeområdet, befaling til afløsning af I.R. 390 langs kanalen i løbet af de næste dage.

Afløsningen blev gennemført om natten mellem 29. og 30. april, og nu begyndte i en måned endnu engang den gammel kendte allerede til overflod kendte stillingskrig indtil angrebet i vinklen mellem Oise og Aisne endnu engang kunne genoptages. Stillingen og organisationen for dens besættelse var meget lig den, der havde været anvendt vinteren i forvejen, der også havde fundet sted langs Ailette. Blot var denne gang feltvagterne for det meste fremskudt i det oftest bevoksede, sumpede område på den anden side floden, mens underofficersposterne var placeret direkte langs Oise-Aisne-Kanalen. Regimentets ansvarsområde strakte sig fra Ferme du Bois du Roi til le Marais, men eksklusiv begge disse bebyggelser. Hovedmodstandslinjen fulgte skråningen på bakkerne sydvest for Pierremande, lidt ovenfor en markvej der kom fra la Piéterloye og videre dels gennem »Schrappnel-sænkningen« til den sydlige kant af Pierremande, dels mod Vilette. I midten af regimentets afsnit var denne »grønne linje« fra le Bois-Daast drejet frem til Ailette, mens den til venstre forløb langs sydkanten af Vilette.

Fire kompagnier lå fremme i stillingen, to i beredskab i Vilette, yderligere to i reserve øst for Pierremande i kanten af Coucy skoven, og endelig de fire sidste i hvilbivuaak syd for tvillingebakkerne ved Sinceny. I begyndelsen lå en fuld bataljon i hver af de tre kampzoner (først helt fremme III., i midten II. og bagved I. Bataillon, og fra den 6. maj II, I. og III.) Fra den 11./12. maj blev regimentsafsnittet imidlertid opdelt i to underafsnit højre og venstre, og hvert afsnit med egen K.T.K. (*Kampftruppen-kommandeur*). To kompagnier lå i stilling, yderligere et fra samme bataljon i beredskab og et fjerde i reserve, sidstnævnte i umiddelbar nærhed af K.T.K.

Ved det mest dejlige forårsvejr herskede der for det meste en livlig aktivitet i luften, hvorunder stillingskompagnierne måtte lide. Foruden landsbyerne blev nu også lejlighedsvis de i terræn fordelte maskingeværstillinger belagt med bomber. Det fjendtlige artilleri forstyrrede især gennem gentagne ildoverfald og vedvarende spredt beskydning af Pierremande, Vilette og le Bois-Daast. Området mellem Ailette og kanalen blev knapt så hyppigt beskudt – til stort held for vore forposter, der i det sumpede skovområde dårligt havde mulighed for at bygge dækninger, hvorfor tabene ville have været store.

Af særlige begivenheder i denne stillingsperiode skal nævnes et større fjendtligt opklaringsangreb tidligt på morgenen den 10. maj. Dette angreb ramte ved siden af venstre fløj af I.R. 27 i området ved Ferme du bois du Roi frem for alt vores højre fløj. Omkring kl. 0415 hørte den yderste højre forpost under 8. Kompanie mistænkelige lyde fra den anden side kanalen. Ved at kravle frem, kunne man også allerede se flere franskmænd dukke op, og flere syntes at følge. Posten alarmerede øjeblikkeligt Underofficerspost 1 under Vizefeldwebel Böttcher, hvor også den vagthavende delingsfører, Offizierstellvertreter Döring, befandt sig. Man forsøgte i første omgang

at indtage forsvarspositionerne langs kanalen, erkendte imidlertid med det samme, at fjendens overmagt var stor, og trak sig derfor som befålet tilbage til feltvagten. Under denne forskydning løb Vizefeldwebel Böttcher og hans folk imidlertid ind i det fjendtlige artilleris spærreild, som var begyndt kl. 0430. Man forsøgte at vige ud mod nord, men kom også her under beskydning fra området ved gården, der var blevet besat af en anden fjendtlig enhed. Under beskydning fra alle sider, blev U.P. 1 til sidst fuldstændig forsprængt.

På grund af artilleriilden var også 8. Kompanie og den til venstre liggende 6. Kompanies feltvagter blevet alarmeret og gjort klar til kamp. Leutnant Bode, der nu var fører for 6. Kompanie, førte personligt forstærkninger fra feltvagten til nærmeste underofficerspost, og optog herfra forbindelse til højre til 8. Kompanie. Samtidig sendte han en patrulje under Unteroffizier Algie ind i skoven bag postlinjen, for her at opfange eventuelle fjender, der herfra forsøgte at angribe posterne fra ryggen. Patrulje Algie stødte ganske rigtigt på fire franskmænd, forfulgte dem til U.P. 1, hvor de omkring kunne tages til fange. Også to franske sanitetsfolk, der var kommet væk fra deres gruppe, blev senere taget til fange.

Hos 8. Kompanie, der nu var under kommando af Leutnant Lutter, havde feltvagten ligeledes nu forstærket posterne, og havde fra U.P. 2 igen besat U.P. 1 og bedre sikret denne med et maskingevær. Herfra blev der efterfølgende sendt en patrulje fra 8. og 6. Kompanie under Leutnant Düsing mod højre, for her at skabe forbindelse til naboregimentet. I omegnen af gården mødte den en patrulje fra I.R. 27, der ligeledes forsøgte at opnå forbindelse. Dermed var postlinjen igen lukket, og afskåret flugtmulighederne for de franskmænd, der stadig befandt sig bag linjen. Det blev fastslået, at de alle – bortset fra de seks tilfangetagne – alle havde bragt sig i sikkerhed på den anden side kanalen.

Desværre var det ikke hele den forsprængte U.P. 1, der meldte sig tilbage. Unteroffizier Düfer, som man havde set falde tilbage mod feltvagten, var ikke ankommet hertil. Foruden ham, var yderligere tre mand savnet. Hvorvidt de var faldet i hænderne på den fjendtlige styrke og overmandet, eller om de var faldet til artilleriilden og forsvundet i sumpene, lod sig ikke fastslå. Derimod blev Offizierstellvertreter Döring, der havde forsøgt at falde tilbage langs kanalen til venstre, med tre mand fundet faldet ved anden poststade under U.P. 1. Det syntes, som havde de tappert forsvaret sig mod det franske fremstød og var faldet i denne kamp. Endeligt var der på grund af den franske artilleri enkelte sårede, især blandt vores minekaster-afdeling, der øjeblikkeligt efter at have fastslået det franske fremstød, effektivt havde iværksat en spærreskydning.

Afhøringen af de seks indbragte fanger førte til interessante resultater. Franskmændene tilhørte samme I.R. 48 fra 119. bretoniske I.D., der allerede den 8. april ved la Piéterloye havde mistet syv fanger til os. Om det stedfundne fremstød fortalte de: to patrulje med en styrke på hver en officer, 6 underofficerer og omkring 35 mand, plus enkelte *Génie*-folk (ingeniørsoldater) havde kl. 0400 overskredet kanalen på to forskellige steder for dels at tage fanger, dels at opklarer den tyske stilling. I det tilfælde, at de ikke forinden havde taget fanger, skulle de trænge frem til gården. De blev støttet af to infanteri-ledsage-haubitser. Fangerne kom desuden med forskellige vigtige oplysninger om situation og besættelse af den fjendtlige stilling på den anden side kanalen, samt om en generelle situation i den franske hær. Sandsynligvis havde det franske opklaringsforsøg ført til flere oplysninger om franske forhold end omvendt. Ofrene for denne dags sammenstød havde ikke været helt forgæves.

Halvanden uge senere, om natten til den 29. maj, gennemførte franskmændene endnu en patruljeoperation mod vores poster langs kanalen, denne gang i Afsnit F ved le Bois Daast, der på tidspunktet var besat af 11. Kompanie. Omkring kl. 0300 overskred en stærk fjendtlig enhed kanalen på kork-flåder og nåede ind i ryggen på en del af vores forreste linje. Posterne havde ordre til, i tilfælde af et kraftigere fjendtligt angreb, at vige ud til siderne. Dette viste sig imidlertid ikke længere muligt, og desværre faldt 11 mand i hænderne på franskmændene. Denne mistede imidlertid endnu engang flere fanger, der i mørket var gået vild i skoven, og her blev indfanget af vore stødgrupper.

Det viste sig dog hurtigt, at dette fjendtlige fremstød i hovedsagen havde været en afledningsmanøvre for at skjule starten på en tilbagetrækning. To dage tidligere var et nyt tysk storangreb indledt - »Slaget ved Soissons og Reims« - der allerede den første dag (27. maj) havde ført til erobringen af hele Chemin des Dames og den mod vest tilsluttende højderyg syd for Ailette frem til Vauxaillon. (Under dens videre forløb blev Soissons erobret den 29. maj og den 30. blev som i 1914 endda Marne nået). Som resultat af dette tyske gennembrud begyndte også den nordvestlige del af den franske front langs Ailette mellem Vauxaillon og Manicamp at vakle. Det måtte antages, at området måtte rømmes af fjenden.

For at sikre, at denne tilbagetrækning, hvis den ikke skete frivillig, kunne gennemtvinges med magt, var der allerede i et par dage været et angreb ved Guny (Unternehmen »York«) under forberedelse ved vores venstre nabo division (14. I.D.), hvor også vores 211. I.D. var medinddraget som støtte. I.R. 27, der hidtil havde besat den nordligste tredjedel af divisionens front ved le Bac d'Arblincourt, var allerede om natten mellem 24. og 25. maj blevet trukket ud af fronten for at stå til disposition for 14 I.D. til dets angreb. Afsnittet mod nord var blevet

overtaget af vores Regiment og besat med den hidtidige II. Bataillon, der havde været i hvil. Det var hensigten at I.R. 27 efter succesfuld overgang af Kanalen ved Guny skulle fortsætte angrebet foran I.R. 390 afsnit, og at den skulle derefter skulle angribe foran vores afsnit, mens vi som divisions reserve skulle følge skråt til højre.

Denne plan for angrebet blev den 26. maj udvidet med endnu et sekundært angreb, »York-Nord«, i vores regiments ansvarsområde ved Ferme du Roi og Villette. Som tidspunkt for iværksættelse blev til sidst den tidlige morgen 30. maj fastsat.

I mellemtiden ændredes situationen imidlertid så meget, at det ikke blev nødvendigt at iværksætte »York«. I løbet af den 29. maj blev der foretaget flere observationer, der hos fjenden fastslog en ændring af de hidtidige forhold. Mest påfaldende var nedgangen i artilleri aktivitet; om eftermiddage blev kun Pierremande beskudt af enkelte tunge batterier. Også andre tegn tydede på, at fjenden var under forberedelse til en tilbagetrækning, og patruljer sidste nat kunne i det mindste ikke tale imod dette. Det kunne så at sige have været en afskeds visit.

På denne baggrund blev befalingen til »York« trukket tilbage, og i stedet skulle hver stillingsbataljon i sit eget afsnit øjeblikkeligt eftersætte den vigende fjende. Vores 7. Kompanie gennemførte på ordre fra Regiment om natten til 30. maj en kampopklaring på den modsatte kanalbred, og kunne omkring kl. 0400 fastslå, at den franske forpostkæde i dette område var totalt forladt. Straks derefter lod Leutnant Kater etablerer en interimistisk bro, og bragte hele sit kompagni over kanalen. De øvrige stillingskompagnier iværksatte også i løbet af de næste timer en overgang, og omkring kl. 0800 stod alle tre bataljoner vest for kanalen, II. nord for la Capelle Ferme, I. Bataillon med tilslutning mod sydøst og III. Bataillon foran le Pliessier. Patruljer fra 5. Kompanie fastslog at Manicamp endnu var stærkt besat af fjenden. II. Bataillon fik derfor af Regimentet ordre til at angribe og sikre landsbyen. Det første angreb, efter en times artilleriforberedelse, mislykkedes på grund af den stadig meget omfattende fjendtlige maskingeværild. I mellemtiden fik man at vide, at højre naboregiment, I.R. 173 (selvom den tilhørte 18. Armee), havde fået Manicamp som mål, og efter en ny forberedelse med artilleri og minekastere, kl. 1400 ville angribe fra nord. Vores II. Bataillon sluttede sig til venstre til dette angreb, og denne gang lykkedes det dele af 6. og 7. Kompanie at trænge ind i den sydlige del af byen. Her tog den en officer og 30 mand til fange og erobrede to maskingeværer. Herefter rømmede fjenden også midten af byen, og omkring kl. 16 var hele Manicamp på tyske hænder.

I mellemtiden havde fjendens bagtrop i den sydlige del af regimentets afsnit også trukket sig tilbage mod St. Paul-aux-Bois, forfulgt af ild fra vores maskingeværer. Omkring kl. 18 kunne Regimentet udsende befaling til generel fremrykning med II. og I. Bataillon i en zone mellem Manicamp og St. Paul. III. Bataillon, hvis ansvarsområde var overtaget af I.R. 27, blev holdt tilbage som regimentsreserve.

II. Bataillon rykkede i første omgang udfoldet frem mod le Ponceau (6., 7., 5. Kompanie i første linje, 8. Kompanie bag ved), samlede sig herefter på vejen Manicamp – Besme, og marcherede samlet ad denne videre. Kort før midnat nåede den den flere steder brændende Blerancourt, og tilbragte natten i dens nordlige udkant. I. Bataillon startede fremrykningen kl. 20 i retning af Besme med 3. og 1. Kompanie i første linje med 2. og 4. bag ved. den nåede Besme kl. 22 og indrettede sig i bivouak i den vestlige del af landsbyen. Ved midnatstid modtog den imidlertid fra Regiment befaling til at fortsætte fremrykningen og indtage en forpostlinje mellem Cuts og Camelin. Bataljonen marcherede gennem Camelin, hvor forposter fra I.R. 27 blev antruffet, videre ad vejen mod Cuts til nord for Gizancourt, hvor den på begge sider af vejen indtog den befalede linje. Regimentsstaben rykkede for natten frem til sydkanten af Bois de Fève nord for Besme, hvortil også III. Bataillon blev kaldt frem.

På anden dagen af eftersættelsen – 31. maj – fortsatte divisionen sin fremrykning kl. 0600 mellem Cuts og St. Aubin i retning af Nampcel og Moulin-sous-Touvent med et slutmål ved Attichy på Aisne. Efter ordre fra Division var I.R. 27 indsat forrest til højre og I.R. 390 til venstre, mens vores Regiment fulgte i anden linje.

For vores II. Bataillon var marchen gennem Blerancourt og Blerancourdelle en genopfriskning af gamle minder fra juni 1915, hvor den var kommet samme vej for at komme I.R. 86 til undsætning i »Schleswiger Tal« ved Moulin-sous-Touvent. På trods af brande den foregående nat var der i Blerancourt stadig mange ubeskadigede huse, mens Blerancourdelle var betydeligt hårdere ramt. Her kom man igen indenfor rækkevidde af de franske granater, og fra det fjerne kunne man endda hører kamplarmen fra maskingeværerne. Bortset herfra var det egentligt et meget dejligt landskab, man passerede igennem. Fra vejen, der fra dalen ved Blerancourdelle fortsætter over bakken mod Nampcel, kunne man se de maleriske landsbyer ligge rundt omkring. Til højre på en smal kam lå la Carriere Ferme, mens Pertron Ferme lå på den modsatte side. Kanterne af dalene var bevokset med små skove, mens kornet stod lysende gul på markerne på højsletten – præcist som for tre år siden. Imidlertid var der, som den gang, ikke tid til at nyde det kønne landskab. Nampcel dalen lå under kraftig artilleri og sydvest for landsbyen stod begge vore søster regimenter i hårde kampe med franskmændene, der omkring den tidligere frontlinje igen ønskede at sætte sig fast og ydede hård modsand mod det tyske angreb. Vores Regiment måtte som reserve gøre sig klar til at gribe ind i kampen, hvor den var til størst nytte.

I første omgang lå regimentsstaben med alle tre bataljoner omkring 600 meter syd for Blerancourdelle på skråningen vest for vejen mod Nampcel. Omkring kl. 11, efter at angrebet havde opnået yderligere fremskridt, rykkede I. og III. Bataillon frem til slugten nordøst for la Carriere Ferme og Belloy. Her måtte I. Bataillon om eftermiddagen udholde kraftig fjendtlig artilleri. Alle trykkede sig ned mod skråningen og mod slotsmuren for i det mindste at komme en smule i dækning.

Den næste nat tilbragte Regimentsstab og II. Bataillon i en stor hule, 1 kilometer syd for Blerancourdelle, stab I. Bataillon med 1. Kompanie og 1. M.G.K. i en hule ved la Carriere Ferme, mens resten af I. og III. Bataillon forblev i det hidtidige beredskabsområde ved Carriere slot og ved Belloy.

For den 1. juni befalede Division fortsat angreb med I.R. 27 og I.R. 390 over bakkerne mellem Nampcel og Moulin-sous-Touvent. Vores regiment skulle i en afstand på omkring 2½ kilometer, dybt organiseret og mod højre følge midten af angrebet. Det var imidlertid denne dag ikke mere muligt i samme tempo at fortsætte angrebet. Franskmandene var begyndt at grave sig ned i de tilgroede skyttegrave fra 1915/16, og den hurtige eftersættelse forvandlede sig igen til en besværlig stillingskrig, hvor man kun langsomt kunne arbejde sig frem gennem virvaret af skyttegrave. Det lykkedes ganske vist I.R. 290 tidligt på morgenen i venstre halvdel af divisionens ansvarsområde at storme Tiolet Ferme og om eftermiddagen at fordrive fjenden fra Moulin-sous-Touvent slugten og Autrêches. Til højre opnåede angrebet imidlertid kun langsomt frem mod kraftig maskingeværild og gav I.R. 27 meget store tab, der inden middag alene havde kostet 10 officerer. Meget sørgeligt faldt den fremragende bataljonsfører, Hauptmann Lange. Det lykkedes ikke desto mindre endeligt at nå Puiseux Ferme nord for Moulin-sous-Touvent, og herigennem til venstre at opnå forbindelse til I.R. 390. Da imidlertid I.R. 21 fra 105 I.D. kun havde nået vejen mellem Vic-sur-Aisne over højderne vest for Nampcel, måtte yderste højre fløj bøjes kraftigt tilbage.

Med en sådan situation var det naturligvis umuligt for vores Regiment at iværksætte en større fremrykning. Beredskabsområdet blev blot lagt et kort stykke længere frem. III. Bataillon rykkede om formiddagen fra Belloy fra sidedalen vest for Audingnicourt til den forreste skråning nord før den nyligt stormede Tiolet Ferme. Regimentsstab og II. Bataillon marcherede om eftermiddagen til den sydøstlige udkant af Nampcel, hvor den blev underbragt i Pertron Ferme og den nærliggende »Pionier-hule«, hvor der kort forinden havde ligget fransk kavaleri. Kun I. Bataillon forblev i området ved Carriere-slottet. Alle bataljoner havde denne dag haft store tab under det fjendtlige artilleri, specielt igen I. Bataillon, hvis 2. Kompanie alene mistede 22 mand til en granat, der eksploderede oppe i et træ (herunder 5 døde og 10 hårdt sårede), i virkeligheden næsten halvdelen af dens samlede kampstyrke.

Kl. 22 modtog III. Battalion af brigaden ordre til at rykke frem til den førnævnte vej vest for Nampcel, for her at lukke et formodet hul mellem I.R. 27 fra vores division og I.R. 21 fra højre nabo division. Afmarchen blev imidlertid forsinket, da det pludseligt langs hele den franske front blev opsendt gule lyskugler, og den fjendtlige spærreild blev udløst. Efter at denne ild blev mindre, blev i første omgang udsendt officerspatruljer (Leutnant Schütter, Ganser, Wagon og schnobel), for præcist at få fastslået, hvor den tyske frontlinje forløb og specielt, hvor højre fløj af I.R. 27 befandt sig, og hvad der her gik for sig. Patruljerne fastslog, at der ikke var noget hul mellem regimenterne 21 og 27, men at deres fløje næsten rørte hinanden ved le Bascule på vejen Nampcel – Tracy-le-Mont i nærheden af Quennevières Ferme. Højre halvdel af I.R. 27 front fik herfra mod syd langs landevejen. Kun på venstre fløj lå en stor del af regimentet i en gammel skyttegrav, der førte mod Puiseux Ferme, og i to løbegrave, der gik i samme retning (senere kaldt »Hansa-gang« og »Wernigeroder Gang«). I.R. 27 havde samme nat forsøgt endnu et angreb, der imidlertid var standset allerede fra start af det franske artilleri og maskingeværild. På grund af dens store tab og fuldstændige udmattelse, følte Regimentet sig ude af stand til at viderefører angrebet.

På baggrund af disse meldinger, blev III. Bataillons marchbefaling tilbagekaldt af brigaden. Heller ikke det for næste dag (2. juni) planlagte angreb, hvor vores Regiment i hele Divisionens ansvarsområde skulle støde frem gennem I.R. 27 og 390 forreste linje, kom ikke til udførelse.

Det blev i stedet besluttet, at afvente yderligere angreb indtil også 18. Armee til højre for os, i løbet af et par dage ville genoptage angrebet. På den måde kom vore bataljoner til at tilbringe et par hviledage i deres hidtidige beredskabsområder, hvilket kunne have været helt dejligt, havde det ikke været for det franske artilleri fortsatte skydninger. Det var ganske vist godt, at der her overalt langs skråningerne var huler, da disse gav god dækning. Imidlertid beskød fjenden særlig livligt netop indgangene til hulerne, som var dem velbekendt og forårsagede flere tab. Også gasammunition blev anvendt, som selv i hulerne førte til betydelige tab i gassyge.

Fra den 6. juni blev vores venstre nabodivision, 14. I.D., der efter et fjendtligt modangreb ved Autrêches var blevet tydeligt svækket, trukket ud af linjen. I nogle dage måtte 211. I.D. overtage halvdelen af dette divisionsafsnit, og vores Regiment måtte indsættes i I.R. 57 tidligere afsnit. afløsningen natten mellem den 6. og 7. juni

viste sig meget vanskelig og tabsgivende, da fjenden hele natten holdt Autrêches slugten under usædvanlig kraftig artilleriild. (Man formodede, at fjenden havde gået kendskab til afløsningen ved aflytning af telefonsamtaler). Ved sukkerfabrikken nord for Autrêches faldt blandt andet Leutnant Kater, fører for 7. Kompanie, en tapper krigserfaren officer, der allerede siden august 1914 havde været tjenestegørende ved Regimentet. Foruden denne, mistede 7. Kompanie yderligere seks mand til artilleri, 6. Kompanie tretten og 5. Kompanie to mand. Dette var set i forhold til enhedernes kampstyrke, meget betydelige og smertelige tab.

Regimentets nye stilling gik midt gennem myriaderne af skyttegrave fra 1915/16, dels i den gamle tyske linje, dels i den tidligere franske linje. Den begyndte med tilslutning til I.R. 390 omkring hvor den nord-syd gående vej krydsede vejen mellem Moulin-sous-Touvent og Autrêches. Her lå vores II. Bataillon (5., 6. og 8. Kompanie) i første grav af den mod sydøst gående gamle tyske linje, frem til vejen mellem Ste. Léocade til »Teufels-hule« ved Autrêches. Også I. Bataillon havde et kompagni (4.) liggende i denne gamle tyske grav, hvorimod 3. og 2. lå i den tidligere franske stilling, der i retning af fjenden var blokeret, til lige nord for Hautebraye. Mellem 4. og 3. Kompanie bestod forbindelsen udelukkende af en knædyb grav, der i dagslys ikke var besat. Om natten dækkedes den af regelmæssige patruljer. Beredskabskompagnierne (7. og 1.) og reservebataljonen (III.) lå delvis i dækninger bag graven, dels i hulerne (eksempelvis »Regiments-hulen«) vest for Autrêches. Regimentets kommandostation var placeret nord for Massenancourt.

I de få dage, regimentet var placeret her, herskede der stor aktivitet af fjendtlige fly og artilleri, der igen kostede enkelte tab i døde og sårede. Ved midnat den 7./8. juni blev en fransk patrulje fordrevet med geværild foran 2. Kompanie. To timer senere påkaldte den fjendtlige gravbesætning af ukendte årsager spærreild ved hjælp af grønne lyskugler foran vores 5. Kompanie. Den 9. juni lå vores venstre naboregiment (I.R. 400) fra kl. 0600 under fransk trommeild. Under det efterfølgende angreb lykkedes det fjenden at trænge ind i den forreste tyske grav på bakkerne sydøst for Autrêches. Mod vores regiment fandt intet angreb sted, men måtte også lide under den franske artilleriild, det hele dagen var meget livlig, og om aftenen, under et modangreb iværksat af I.R. 400, øgedes til højeste intensitet.

I mellemtiden var ombytningen mellem vores 211. I.D. og højre nabo-division, 105 I.D., begyndt. Allerede i løbet af natterne mellem den 7. og 9. juni var I.R. 390 flyttet fra venstre til højre fløj af I.R. 27. Om natten til 10. juni blev så også vores regiment ved Autrêches afløst af I.R. 21 fra 105. I.D. Den følgende dag blev tilbragt i Nampcel området (I. Battalion igen ved Carriere-slottet, II. igen i Pionier-hulen sydøst for landsbyen og III. i Rottenburg-hulen nord for Carriere-Ferme), og blev herfra om natten fra 10. til 11. juni indsat mellem I.R. 390 og 27 på begge sider af den ofte nævnte landevej Nampcel – Bascule. Vores III. Bataillon overtog højre afsnit af III/390, vores II. Bataillon venstre afsnit fra I/27, mens vores I. Bataillon som reserve med halvdelen lå i Rottenburg-hulen nord for Carriere-Ferme og halvdelen i en hule vest for Nampcel.

Situationen ved Nampcel havde i mellemtiden bedre sig betydeligt, da det planlagte angreb med 18. Armee ved Noyon havde været i gang siden den 9. juni, og indledningsvis havde opnået gode resultater. (Det egentlige mål, Compiègne, blev imidlertid ikke nået). På grund af situationen måtte man forvente en fransk tilbagetrækning i vores frontafsnit, og stillingskompagnierne blev af denne grund beordret til en øjeblikkelig, kraftig, efterfølgelse i påkommende øjeblik.

Om morgenen den 11. juni erkendte I.R. 390 til højre for os, at den franske hovedstyrke var trukket ud, og der kun var efterladt maskingeværstillinger. Det blev øjeblikkeligt indsat et angreb mod disse, og det lykkedes I.R. 390 omkring kl. 10 at nå les Loges Ferme i den nordøstlige dal ved Tracy, samt fuldstændig at rense området nord for denne dal for fjender. Vores III. Bataillon, denne dag under kommando af Leutnant Christensen, holdt sig ligeledes tæt på fjenden. Kraftige kamppatruljer med lette maskingeværer trængte nord for vejen Nampcel – Bascule frem til slugten syd for les Loges Ferme, den sidste udløber af dalen ved Moulin-sous-Touvent (»Schleswiger-dalen« fra 1915/15). Herunder blev der taget 16 fanger fra 134. Regiment. Resten af bataljonen fulgte efter patruljerne med 9., 10. og 12. Kompanie i forreste linje fulgt af 11. Kompanie, og det lykkedes at nå bakken nordøst for Bascule. Her standsede fjenden den videre fremrykning med kraftig modstand.

Om eftermiddagen rykkede halvdelen af reservebataljonen – 2. og 4. Kompanie – ind i III. Bataljons hidtidige stilling som sikkerhedsbesætning, mens Leutnant W. Barth gravede sine minekastere ned i nærheden. Efter at disse sammen med artilleriet havde lagt kraftig ild over Baschule og højderne nord og øst herfor, gennemførte III. Bataillon om aftenen kl. 19 et nyt angreb. Denne gang lykkedes også besættelsen af bakkerne til den anden side vejen, der fra Schleswiger-dalen fører til la Maison Rouge og la Maison Neuve i Tracy dalen. Herunder blev der af 9. og 10. Kompanie endnu engang taget flere fanger og erobret to pionerdepoter. Selve Bascule forblev derimod på fjendens hænder.

I løbet af dagen rømmede franskmændene også bakkerne nord for Puiseux Ferme øst for Schleswiger-dalen, og II. Bataillon rykkede frem hertil, hvorunder de gamle tyske løbegrave, især den fra stenbruddet på vejen mod

Bascule - »Hamburger-Gang« - kom til god udnyttelse. 6. og 7. Kompanie i forreste linje gik i en ny stilling på bakken syd for stenbruddet i retning Puiseux Ferme. Også vores minekastere ønskede at forlægge fremad, og udsendte en opklaringspatrolje, der imidlertid ramte et hul i vores forreste linje og mistede to mand, da den stødte ind i de franske forposter. Endnu en patrolje (Sergeant Tiedemann og Musketier Wolter), der senere blev udsendt for at finde de savnede, fandt ikke disse, men bragte derimod en fransk fange med tilbage. Vores minekastere havde altså ikke glemt deres færdigheder som infanterister.

Efter divisionsbefalingen fra 12. juni, skulle der i vores frontafsnit ikke længere gennemføres større angrebsoperationer med artilleriforberedelse. Derimod skulle stillingskompagnerne gennemføre mindre lokale fremstød for at forbedre frontlinjen. Vores regiment krævede især lukning af hullet mellem III. og II. Bataillon i den nordlige ende af Schleswiger-dalen, samt mellem vores II. Bataillon og I.R. 27 ved Puiseux Ferme. Den første opgave tilfaldt det til III. Bataillon underlagte 1. Kompanie om morgenen den 13. juni, hvor den fra »Kirkegårdsslugten« besatte en gammel skyttegrav på kanten af bakken sydøst for Bascule. Til underbringelse af ikke nødvendigt mandskab var der i nærheden en større hule, men den skulle hurtig vise sig et ret usikkert opholdssted. Om eftermiddagen blev beboerne i hulen forskrækket af en kraftig eksplosion, og efterfølgende blev flere gassyge. En nærmere undersøgelse viste, at hulen også havde en anden udgang, der førte til den fjendtlige stilling, og denne havde franskmændene nu sprængt.

I den sydlige halvdel af regimentets stilling rykkede 6. og 7. Kompanie deres forposter frem til østskråningen på Schleswiger-dalen, på hvis vest side vores II. Bataillon allerede engang, næsten præcist for tre år siden, havde gennemlevet hårde kampdage. Beredskabskompagnerne (5. og 6.) bar pigtråd og andet pionermateriel frem til den forreste linje, og begyndte bag denne, omtrent i området langs vejen fra stenbruddet til Puiseux Ferme, bygningen af en hovedmodstandslinje. Efter divisionsbefalingen fra 13. juni skulle den nyværende stilling indrettes til vedvarende forsvar.

Dermed var bevægelseskrigen mellem Oise og Aisne alt for hurtigt igen kommet til den endegyldige afslutning – næsten på samme sted, hvor de tyske og franske tropper allerede en gang tidligere i 2½ år havde udkæmpet en stillingskrig. For de følgende uger af juni er der derfor ikke meget interessant at berette om. Om den daglige artilleribeskydning, det besværlige skansearbejde og den eneste afveksling i de trættende, ensformige dage, den gensidige afløsning af stillings-, beredskabs og reservekompanier, har vi allerede næsten til overflod fået fortalt.

Blot bør det nævnes, at regimentets afsnit blev parallelforskudt et bataljonsafsnit til venstre (om natterne fra 20. til 22. juni), hvorved stillingen på den anden side Schleswiger-dalen ved Bascule blev afgivet til I.R. 390, mens den vigtige Puisieux-Ferme stilling blev overtaget fra I.R. 27. Frem for alt må til slut også fortælles om en dristig handling, gennemført af 4. Kompanie om aftenen den 22. juni: indtagelsen af en stærk besat fjendtlig sappe af en patrolje på blot tre mand.

4. Kompanie lå siden den 19. juni på venstre fløj af det daværende højre bataljonsafsnit nordvest for Puiseux Ferme. Franskmændene havde efterhånden igen arbejdet sig frem fra østsiden af Schleswiger-dalen mod bakken, og netop der, hvor 4. Kompanies grav og gik ned i den lille sidedal ved gården, havde franskmændene en højere liggende sappe med et maskingevær, der især om natten var meget ubehagelig for arbejdet. Dette ville kompagniet ikke længere finde sig i, og besluttede sig derfor til at nedkæmpe sappen. Efter at Leutnant Lange og Unteroffizier Metzner omhyggeligt havde undersøgt området og omhyggeligt havde planlagt kupangrebet, sneg Metzner og hans to trofaste følgere, Musketier Filipp og Tillack, kl. 22 forsigtigt frem mod fjenden. Da de imidlertid blev opdaget, og franskmændene skulle til at rette maskingeværet imod dem, sprang de beslutsomt op, afgav en salve håndgranater, og gik under høje hurra løs på den otte mand store besætning. Disse troede, at der var tale om en overlegen styrke, lod deres maskingevær i stikken og løb, så hurtigt de kunne, tilbage gennem Schleswiger-dalen, forfulgt af Metzners geværild. Herefter blev sappen besat af 4. Kompanie. Ud over det franske, erobrede maskingevær, blev også et let maskingevær med Musketier Mohrmann, bragt frem til stillingen. Først nu reagerede fjenden. Mellem kl. 23 og 2345 lå spærreild over et temmelig stort rum frem til den store vej, og desuden blev sappen og 4. Kompanies grav heftigt beskudt af maskingeværer. Tillack og tre andre, der var maskingeværammunition frem til sappen, såredes. Til sidst blev også Metzner ramt af et sprængstykke, der ødelagde hans venstre arm. Sappen forblev imidlertid fast på tyske hænder. Den dristige handling fandt højeste anerkendelse i Divisionsbefalingen fra 24. juni, hvor den på eget initiativ gennemførte operation, og den skønne, også i stillingskrigen ikke tabt gåede angrebs-ånd ved Kompanie Lange, blev lovprist med ærefulde ord. En måned senere modtog Metzner desuden Jernkorsets 1. klasse.

Om aftenen den 23. juni omkring kl. 23, netop som en patrolje på to grupper skulle til at forlade graven ved 6. Kompanie (venstre nabo til 4.) for at angribe en fjendtlig post, blev vores grave nordvest for Puiseux-ferme belagt med heftig artilleriild, og kort efter angreb tre stærke grupper fløjene af 4. og 6. Kompanie på begge sider

af den ovenfor nævnte sappe. Da imidlertid 6. Kompanies patrulje allerede stod klar i graven, og også 4. havde forberedt en kamppatrulje, kunne vore skudklare maskingeværer og granatkastere øjeblikkeligt åbne ild, forstærket kort efter af artilleriets og minekasternes spærreild. Franskmændene måtte uden at komme i nærheden af vore stillinger, igen vende om under store tab.

Også den 25. juni og den følgende nat var den nye sappe igen genstand for målrettet fransk artilleri- og infanteriild, hvorunder sappen endnu to gange skiftede hænder. Til sidst blev fjenden dog kastet ud af 3. Kompanie, der i mellemtiden havde afløst 4., og i stedet for sappen, blev et nyt poststade etableret på et kunstigere sted i nærheden, så ikke længere franskmændene, men vi, beherskede området.

26. Kapitel:

Det fjendtlige modangreb og Regimentets opløsning Nampcel, Soissons, Banogne, juli/august 1918

Unteroffizier Metzners angreb på Sappen på bakken ved Moulin-sous-Touvent er det sidste angreb, jeg kan fortælle om i krigshistorien om vores Regiment. Det sidste kapitel omhandler udelukkende om fjendens angreb, tilbagemænkning og opløsning kort før den bitre afslutning.

I anden halvdel af juni 1918 var situationen hos os og langs den øvrige vestfront overordentlig forværret. Overalt var de stærke angrebskræfter, der i de tre forårsmånedes endnu engang havde ført vore tyske hære i Picardiet, ved Kemmelberg og langs Aisne fra sejr til sejr som i begyndelsen af krigen, efterhånden blevet mere og mere lammet og til sidst fuldstændig udmattet.

De store tab kunne ikke længere opvejes, og de få erstatningspersonel, der ankom til fronten fra Tyskland, skadede næsten mere, end de nyttede. De var for størstedelen vildledt af den kommunistiske internationale, og ville i yderste tilfælde »strejke« for at forhindre en sejr og for at fremskynde en afslutning på krigen. Det var derfor ikke så mærkeligt at den fjendtlige entente, fra juli forstærket af stadig flere amerikanske støttetropper, gik til modangreb mod den nye tyske linje, det var så meget længere, men dårligere udbygget og svagere besat end det tidligere havde været tilfældet. Det førte til resultater, først mindre, så stadig større, og til sidst endda til tilrivning af sejren.

To sørgelige hændelser ved vores Regiment viser tydeligt den forværrede situation og lod os ane den onde afslutning: omstændighederne ved en transport af erstatningspersonel den 30. juni og den franske erobring af Puiseux Ferme den 3. juli. Fra den stedfortrædende Generalkommando i Altona var 500 mand personelerstatninger til regimentet sat i march for dog bare nogenlunde at lukke de huller, de sidste måneders kampe havde revet. (tallene havde nødvendigvis været så store for at kunne bringe Regimentet op på sin kampstyrke fra før forårslaget). Imidlertid ankom i virkeligheden kun 250 mand til Regimentet. Den anden halvdel var deserteret undervejs, og transportføreren beklagede sig også bittert over folkenes ulydighed. I de følgende dage opstod der i graven påfaldende mange lettere hånd og fodskader, og vores Regimentslæge, Dr. Meyer fastslog oprørt, at folkene måtte have skadet sig selv for straks at komme på lazaret. Med sådanne erstatningsfolk kan man naturligvis ikke vinde flere slag.

Derfor måtte også vores svækkede division snart gennemleve et kraftigt nederlag af vores forstærkede modstander. Efter at det fjendtlige artilleri i et par dage havde skudt kraftigere end hidtil, startede den 3. juli omkring kl. 0415 pludseligt i hele divisionens afsnit en yderst heftig fjendtlig ildforberedelse. Den forreste stilling blev overøset med miner og lette granater, mens området bagved lå under kraftig middeltung artilleri. I regimentets afsnit blev venstre fløj især hårdt ramt. Her havde 12. Kompanie været placeret siden 1. juli under Leutnant Puche) foran Puiseux Ferme og langs de to løbegrave her. Til højre fortsatte linjen i 10. Kompanies sektor under Leutnant Lock) langs vejen, der fra gården mod nordvest ført over bakken til schleswiger-dalen. Beredskabskompanierne ved venstre Bataillon lå bag ved i hovedmodstandslinjen, 9. (Leutnant Wagon) ved vejen bag 12., 11. (Leutnant Bartels) i Lübecker Graven og i den bageste del af Hansa-Gang, der førte til 10. Kompanie.

I dagryet blev flere franske fly observeret over vores front, hvoraf en afskød en hvid lyskugle med flere stjerner. Omkring kl. 0500 følger et kraftigt infanteriangreb, støttet af flere infanterifly, mod vores III. Bataillon og venstre nabo-division (I.R. 27), der med deres ringe kampstyrke, der yderligere var reduceret af dagens beskydning, ikke kunne yde tilstrækkelig modstand. Forreste linje blev gennembrudt på flere steder, og besætningerne imellem indbrudsstederne, blev tvunget til at falde tilbage. På denne måde blev hele I. R. 27 område vest for vejen erobret af franskmændene, og ved vores Regiment faldt den lille rest af 12. Kompanie, efter at Leutnant Albert Jacobi og flere andre var faldet, i fangenskab. Også ved 10. Kompanie lykkedes det fjenden at trænge ind i højre fløj sappe, hvor besætningen for det meste er faldet eller såret, og videre ind i Hansa-Gang. Her blev han imidlertid mødt af hård modstand fra 11. Kompanie, og nu blev der fra alle sider iværksat modangreb. 4. Kompanie under Leutnant Lange, der til højre for 10. Kompanie ligger i forreste linje, åbnede en heftig ild med geværgranater og maskingeværer ind i flanken på det franske angreb og indsatte dens stødgrupper. Også 11. Kompanie sendte alle undværlige folk – omkring 10-12 mand – under Leutnant Schütter til assistance., og ved fælles hjælp lykkedes det omkring kl. 8 at generobre 10. Kompanies stillinger.

I mellemtiden var 9. Kompanie af venstre K.T.K. sendt gennem Werningerode Gang (på højre fløj af I.R. 27) til modangreb i retning af Puiseux Ferme, hvorfra der siden starten på det franske angreb overhovedet ikke er

tilgået meldinger. Det viste sig imidlertid hurtigt, at selv denne løbegrav allerede var besat af franskmænd. I en underførelse under markvejen, der fra Puiseux Ferme går mod øst, havde de sat et maskingevær i stilling, der kunne beskyde Werningerode Gang i dens længderetning. Leutnant Wagon måtte derfor nøjes med at blokerer løbegraven længere tilbage, og retablerer forbindelsen med venstre nabokompagni under I.R. 27.

Nogle få timer senere begyndte på ny en af fly dirigeret voldsomt beskydning af vore stillinger. Det hårdt omkæmpede sappe mellem 10. og 4. Kompanie blev i den grad belagt med miner og geværgranater, at den endnu engang måtte rømmes. Ganske vist blev endnu et modangreb forsøgt, sammensat af stumperne af Leutnant Bartels og Locks kompagnier. Herunder blev imidlertid begge kompagniførere hårdt såret (de døde senere af deres sår, Bartels den 9. og Lock den 24. juli). Der opstod også andre blodige tab (blandt andet faldt Vizefeldwebel von Rönn, to dage før hans udnævnelse til Leutnant der Reserve), så tanken om et modangreb måtte opgives, og kun et forsvar af den stadig fastholdte del af graven under 10. og 11. Kompanie var mulig.

I mellemtiden forsøgte fjenden også at trænge ind i 4. Kompanies grav, hvor de imidlertid hurtigt igen blev fordrevet. Leutnant Lange lod graven afspærre af en barrikade. Herefter blev franskmændene på den anden side barrikaden, i sappen og i Hansa-Gang så kraftigt beskudt af maskingeværer fra Unteroffizier Johannsen og Mass og med geværgranater af Gefreiter Stephan at de led store tab og endeligt ikke længere vovede at passere Sappen, med kun fastholdt den del af Hansa-Gang, der kom fra dalen ved Puiseux Ferme.

Da III. Bataillons kampkraft totalt var opbrugt (den sørgelige rester måtte samles i to kompagnier, eller i virkeligheden to delinger), hvorfor reservekompagnierne fra venstre K.T.K. – 8. og 5. – som forstærkning blev sendt frem i den bagvedliggende halvdel af Hansa-Gang og hovedmodstandslinjen på begge sider af denne, med opgaven igen at genoprette forbindelsen til forreste linje til højre og til stillingen langs vejen til venstre. Regimentets øvrige endnu til disposition stående kompagnier måtte indsættes til at bære håndgranater og gevær- og maskingeværammunition frem til erstatning for de totalt opbrugte beholdninger.

Efter en forholdsvis rolig eftermiddag begyndte kl. 22 endnu engang en kraftig artilleribeskydning, hovedsageligt mod 4. Kompanies stilling og III. Bataillons hovedmodstandslinje. Et angreb fulgte ikke ved sidstnævnte, men ved 4. Kompanie forsøgte fjenden kl. 23 endnu engang at trænge ind i graven til venstre, men heller ikke denne gang lykkedes det.

Næste dag (4. juli) befalede Divisionen, da der til generobring af de tabte dele af den forreste grav fuldstændig manglede de nødvendige kræfter, kun kun forsvar af den eksisterende linje langs vejen, og for vores III. Battalions afsnit, etableringen af en spærrestilling, der skulle beherske I. Bataillons forreste linje. Om eftermiddagen besluttede divisionen sig imidlertid til frivilligt at lægge den meget udsatte I. Bataillon stilling tilbage, da et fransk angreb fra Puiseux Ferme ville ramme den til venstre i ryggen. Som ny hovedmodstandslinje blev stillingen langs vejen valgt, mens plateauet vest herfor kun skulle besættes med forposter. Derfor trak hovedparten af stillingsbesætningen om natten mellem 4. og 5. juli sig tilbage bag vejen. Den hidtidige første linje blev, efter at al ammunition og anden materiel var bragt med tilbage, fuldstændig rømmet.

I den hidtidige hovedmodstandslinje omkring vejen fra Puxieux Ferme nordpå til stenbruddet, blev kun kommandoer fra 4 og 8. Kompanie. Fjenden bemærkede ikke i første omgang tilbagetrækningen. Først den følgende formiddag, efter at regimentets stillinger omkring kl. 10 var overfløjet af flere fjendtlige observationsfly, besatte fransk infanteri den rømmede stilling, hvorunder de imidlertid blev stærkt generet af ilden fra vores bagtrop kommandoer.

Om natten til 6. juli blev vores fremskudte poster angrebet med geværgranater, og trak sig delvist tilbage til hovedforsvarslinjen. Herfra blev imidlertid hele tiden sendt nye kamppatruljer frem i forterrænet for at forhindre franskmændene i yderligere fremrykning, eller i det mindste vanskeliggøre dette. Det første stærkere angreb fulgte om natten til 8. juli kl. 0430. En fremskudt post fra 8. Kompanie i Hansa-Gang blev trængt tilbage, men igen sendt frem efter et modangreb med en stødtrop fra 6. Kompanie under Feldwebelleutnant Kersebaum.

I mellemtiden havde vores totalt udmattede Division endeligt få bevilget en længe nødvendig hvilepause. III. og I. Bataillon var allerede blevet afløst af bataljoner fra I.R. 69 (fra 15. I.D.), og befandt sig under march over St. Paul og St. Gobain til et hvileområde ved la Ferté-Chevresis (20 kilometer nordvest for Laon). Som de sidste blev II. Bataillon og Regimentsstaben afløst om natten til 9. juli. Og dermed forlod Regimentet endegyldigt fronten mellem Oise og Aisne, hvor de havde høstet de sidste laurbær under succesfulde angreb, men også allerede havde observeret den gradvise ændring i krigssituationen til det værre, og de første tegn på den onde afslutning. Fjendens erobring af Pusieux Ferme og tilfangetagelsen af hele dens besætning, de blodige tab af så mange krigsprøvede officerer og mandskab, der overhovedet ikke kunne erstattes, og de jammerlig ubrugelige »erstatninger«, der som talrige erfaringer ved Nampcel viste, ganske enkelt løb væk, når det blev alvor, var alt sammen noget, der vækkede mørke forudanelser, og fik de få trofaste gamle soldater ved Regimentet til at se mørkt på fremtiden.

Om morgenerne mellem den 9. og 11. juni ankom III., I. og II. Bataillon efter tredages march til hvileområdet i la Ferte. Sammen med hele 211. I.D. var regimentet reserve for 9. Armee, og havde udsigt til et længere hvil i gode kvarterer dybt inde i etappen. Imidlertid ville krigen det hele tiden anderledes, end man havde tænkt sig. Sammentrækningen af stærke fjendtlige troppeenheder i skovene ved Villers-Cotterets (22 kilometer sydvest for Soissons) og andre tegn tydede på, at et nyt storangreb kunne forventes mod højre flanke af den nye tyske front mellem Aisne og Marne, og 9. Armee trak derfor alle disponible reserver tættere på de truede områder. Også vores Regiment blev allerede den 11. juli, hvor alle enheder dårligt var nået frem til hvileområdet, alarmeret og måtte den følgende dag igen rykke nærmere fronten.

Den 12. juli marcherede bataljonerne enkeltvis i retning af Laon. Om eftermiddagen gik III. Bataillon i landsbykvarter i en forstad, Faubourg de la Neuville, I. Bataillon i Ferme d'Avin vest herfor og II. med Regimentsstab i Besny, nordvest Laon. Her befandt sig sig, som det fjendtlige storangreb ikke, som efterretningerne forudsagde, begyndte den 14. juli, og fik derfor forundt nogle få dages hvile.

Da imidlertid den 18. juli trommeilden begyndte at falde over 9. Armee front, blev også Regimentet øjeblikkeligt alarmeret og sat i retning af Aisne ved Soissons. II. Bataillon marcherede over Molinchart (vest for Laon), Anizy, Pinon og mølle-højen ved Laffaux til Vregny, hvor den kom i bivouak i landsbyens sydlige udkant. I. og III. Bataillon marcherede først lidt længere mod øst over Chivy (syd for Laon), men gjorde så ligeledes omvejen over Pinon og Regimentes æresmark ved Laffaux, for om aftenen at besætte højderne ved Vregny på højre bred af Aisne – I. Bataillon fra Bucy-le-Long til Ste.Maraguerite, III. herfra til Missy-sur-Aisne – alle steder, der var os velkendte fra vinteren 1916/17.

Her kom der meget dårlige nyheder. Fjenden havde under indsættelsen af vældige kampvognes formationer, artilleri- og infanterivåben, herunder også mange amerikanske, var den tyske linje mellem Villers-Cotterets og Soissons gennembrudt og herigennem fået hele fronten syd for Aisne til at vakle. Langs selve floden var fjenden trængt frem fra Ambley til vest for Mercin, altså mellem 8 og 4 km fra Soissons, men hvad der var endnu værre, var mange regimenter fuldstændigt blevet ødelagt under det fjendtlige angreb. Betegnende for de sørgelige forhold er en tilføjelse til vores Division i dagens befaling fra A.O.K. 9, for indsættelsen af 14. og 211. I.D.: »211 I.D. skal sikre overgangene ved Croucy og Bucy, og *med energiske personligheder*, regulerer trafikken på broerne og *samle undvigere*«. På baggrund af denne befaling blev der til broerne over Aisne mellem Buzy og Venizel sendt to grupper under en egnet officer og en vizefeldwebel til etablering af overvågningsposter.

Allerede kl. 0200 tilgik nye befalinger til marchberedskab, og kort herefter ordren til afmarch til Billy-sur-Aisne. Tidligt på morgen den 19. juli passerede den Aisne broen ved Venizel, der til tider allerede lå under ild fra fjendtligt artilleri. Her blev 8. Kompanie og en deling fra 2. M.G.K. efterladt til sikring af broen. Omkring kl. 7 blev Billy nået, og det befalede beredskabsstilling indtaget i en slugt sydvest herfor som korpsreserve for Gruppe Staabs. I et par timer var det mulig for at indhente den forsømte nattesøvn og til at forpleje fra feltkøkkenerne.

Ved middagstid blev Regimentet trukket endnu et stykke nærmere fronten til den vestlige og sydlige skråning af bakkerne i Crise-åen ved Moyant og Septmonts. Åen løber fra Septmonts til Noyant i vestlig retning, og videre herfra mod nord og udmunder i Aisne ved Soissons. Sammen med R.I.R. 216 blev Regimentet underlagt 68 Infanterie-Brigade og hermed 11. bayr. Division, der på tidspunktet var involveret i hårde forsvarskampe på bakkerne sydvest for Soissons. Brigaden skulle etablere en sikkerheds- og optagestilling nordøst for Crise-åen, der under alle omstændigheder skulle fastholdes i tilfælde af, at de kæmpende enheder vest og syd herfor skulle blive trængt yderligere tilbage. Om 11. bayr. Division hed det, at den stadig skulle fastholde højderne vest for Vauxbuin og Courmelles. derimod var situationen længere til venstre ved Berzy-le-Sec, Visigneux og Buzancy uklar. R.I.R. 236 skulle forsvare kreten nord for Noyant med front mod vest, R.I.R. 75 forsvare selve Noyant og højdedraget øst herfor med front mod sydvest og syd. På denne baggrund besatte I. Bataillon med 1. Kompanie landsbyen Noyant, med 3. og 4. Kompanie skråningen nordøst for landsbyen, med 2. Kompanie højden bag 4. Kompanie. II. og III. Bataillon gik i beredskabsområde på skråningerne nord og nordøst for Septmonts og sendte sikringsposter frem til vestkanten af landsbyen. Om aftenen blev 6. Kompanie sat i linjen til højre for R.I.R. 216, hvor et kompagni havde haft meget store tab på grund af artilleri.

Fra I. Bataillons stillinger, der til tider også lå under heftig artilleribeskydning, kunne man se store dele af slagmarken vest og syd for Noyant. Tyske observatører kunne herfra følge englænderne trænge frem gennem skovene syd for Berzy, og ledede vores artilleris ild mod disse. Kort efter faldt englænderne igen tilbage mod vest. Officerspatuljer optog forbindelsen med den forreste linje, og fik foruden med det badiske Leib-Grenadier-Regiment 109 kontakt til dele af Regimenterne 17, 40, 131, 138 m.fl. 4 officerer og lige så mange soldater fra et bayrisk regiment gik uden våben og udrustning tilbage gennem vores stilling og gav udtryk for, at de var de sidste rester af deres hidtil aldrig besejrede regiment. Om aftenen ankom kommandørerne for Regimenterne 13, 17 og 40 til regimentets kommandostation kun ledsaget af deres ordonnans og næsten fortvivlet over det store

nederlag, deres enheder havde gennemlevet. Senere på natten ankom også kommandøren for en artillerienhed på den anden side Crise-åen og meddelte, at amerikanerne havde erobret samtlige hans pjecer (Næste morgen blev disse imidlertid tilbageerobret af Grenadier-Regiment 109 og herefter bragt i sikkerhed på den anden side vandløbet).

De følgende dage måtte man i Noyant også fastslå andre tegn på den begyndende opløsning. Blandt anden var der under den forhastede tilbagetrækning af stabe og kolonner blevet efterladt et velforsynet proviantdepot, der i første omgang betød et meget velkomment supplement til forplejningen ved regimentet. Snart dukkede imidlertid også mange forskellige folk op, der drev rundt i de bageste områder, for at deltage i rovet. Vores regiment sendte derfor en gruppe frem til bevogtning. Denne blev imidlertid modtaget af regelret skytteild fra depotet. Ilden stammede imidlertid ikke fra en fjendtlig patrulje, der var trængt igennem, men fra berusede lastbil-kørere, der havde konsumeret for meget af den forefundne brændevin, og forsøgte at »forsvarer« de resterende beholdninger mod »angreb«. Denne og tilsvarende episoder viser noget af den skæbnesvangre mangel på disciplin, der i de sidste krigsmånedes blev mere og mere tydelig.

Om morgenen den 20. juli lå vores I. Bataillon og hele området heromkring igen under den voldsomste artilleriild. Især i Berzy slog de tungeste granater ned. Kl. 15 om eftermiddagen fulgte så det fjendtlige storangreb, som præcist kunne følges fra vores stilling langs skråningen. Det var i dag amerikanske tropper, der i bedste orden og under heftig artilleristøtte rykkede frem med stor beslutsomhed. De tyske maskingeværere fik dog i sidste ende angrebet til at gå i stå. Omkring kl. 1630 kom igen otte fjendtlige kampvogne til syne over bakken sydvest og syd for Berzy. Disse måtte imidlertid også vende om lige så snart, de nåede ind i den tyske forsvarssild. De tyske fly var denne dag mere aktive end de fjendtlige. Blandt andet blev en lænkeballon skudt ned i brand foran stillingen. Den fjendtlige artilleri blev om aftenen igen kraftigere, og kostede tab hos I. Bataillon og også ved II. Bataillon, som den til højre for I. afløste en bataljon fra R.I.R. 216 og dermed overtog sikringen af højderyggen nord for Noyant frem til Vignolles (øst for Courmelles).

Den 21. juli lå hele området ved Berzy og Noyant igen under kraftig artilleriild. Kl. 7 angreb fjenden igen med skyttekæder og kampvogne, fulgt af kolonner, og denne gang lykkedes det ham at trænge frem til Crise-åen vest for Noyant. Resterne af flere regimenter gik tilbage gennem vores optagestilling. Endnu blev å-linjen delvist fastholdt af Grenadier-Regiment 109, endda på et sted (ved den lille banegård og sukkerfabrikken sydvest for Noyant) også modsatte bred. En patrulje under Vizefeldwebel Grotheer (11. Kompanie) kunne fastslå, at højderne syd og sydøst for Rozieres var besat af Leib-Grenadier-Regiment 8, mens fjendtlige maskingeværere allerede var bragt i stilling i et skovstykke på bakken sydvest for landsbyen. Ved middagstid skulle et modangreb fra Korps Watter, syd ved Buzancy, mod de fjendtlige divisioner, der her var trængt igennem mod øst over hovedvejen Soissons – Château-Thierry, haft succes, men man vidste ikke i hvor stort omfang. Under alle omstændigheder stod fjenden allerede betænkeligt nær vores optage stilling.

Også de bagved liggende forbindelsesveje lå denne dag i stor dybde under fjendtligt artilleri. Vores bagage havde ved Missy-sur-Aisne store tab, specielt blandt hestene, og blev derfor forlagt til Chassemy. – Om aftenen blev vores III. Bataillon trukket frem til højdedragene nordøst for Noyant, hvor den indtog en anden linje bag II med front mod vest. Kun 12. Kompanie forblev som Regimentsreserve tilbage i dens oprindelige placering i Septmonts.

Den 22. juli blev der befalet forhøjet kampberedskab, da et fortsat fjendtligt angreb i retning Berzy måtte forventes. Det forblev imidlertid forholdsvis roligt hele dagen. Enkelte patruljer, der opklarede fremad, blev afvist.

Om natten mellem 22. og 23. juli skulle Grenadier-Regiment 109 trækkes ud af fronten. Vores Regiment skulle herefter overtage forsvaret af afsnittet Vignolles-Noyant mellem I.R. 30 ved Vauxbuin og Leib-Grenadier-Regiment 8 ved Rozieres. Alle tre bataljoner blev derfor placeret i linjen: III. til højre ved Vignolles, II. i midten og I. til venstre ved Noyant, mens anden linje bagved blev besat af andre regimenter. Af hver bataljon var to kompagnier indsat i hovedmodstandslinjen langs højderyggen, mens to var indsat foran i dalen. Til højre stod forpostlinjen langs Crise-åen, til venstre langs jernbanedæmningen til Rozieres. Tyngden blev lagt på en stærk besat højderyg med flere tunge og lette maskingeværere, der med overskydning effektivt kunne virke mod et fjendtligt angreb i dalen.

Desværre kostede allerede rekognosceringen af den nye stilling om aftenen den 22. juli store tab. Under et illoverfald faldt Oberleutnant Lichtenthäler og Leutnant Rothäuser. Førstnævnte havde fra I.R. 390 overtaget kommandoen over I. Bataillon efter at Major Scheven var udnævnt til kommandør for I.R. 469. Sidstnævnte var fører for vores 3. Kompanie. Desuden blev samme dag også Leutnant Wagon, fører for 10. Kompanie, såret. Det var meget smertefuldt, at antallet af uerstattede, krigsprøvede førere hele tiden blev færre. I. Bataillon blev herefter midlertidigt overtaget af Leutnant Lange, 3. Kompanie af Leutnant Meierderks og 10. Kompanie af Leutnant de Terra.

Få timer efter af vores Regiment (den 23. juli omkring kl. 0300) havde indtaget den nye forsvarslinje, øgede den allerede hele natten heftige artilleriild til højeste voldsomhed. Fjenden anvendte herunder også erobrede tysk artilleri og gasgranater, som vores gamle gasmasker ikke ydede beskyttelse imod, og der var enkelte gassyge. Mellem kl. 6 og 7 angreb fjenden, dels amerikanere, dels skotter, fra Berzy og bakkerne syd herfor, i flere bølger frem mod vores II. og I. Bataillon og mod bataljonen til venstre. Til højre og i midten blev angrebet standset af infanteri- og maskingevær overskydninger, dels af en godt placeret spærreild fra artilleriet. Kun ved 2. Kompanie lykkedes det angrebet at trænge frem til banelinjen Soissons – Villers-Cotterets og besætte Noyant-vest banegården. De her placerede poster faldt tilbage til hovedmodstandslinjen. På dette tidspunkt åbnedes der imidlertid ild med de lette maskingeværer ved højre nabokompagnier, 6. og 5., et kraftig flankerende ild mod området ved banegården, der virkede så godt, at skotterne igen rømmede området, efterladende sig 5 døde, en såret og et let maskingevær. En fremsendt patrulje fastslog dette og bragte et Lewis-maskingevær med tilbage. Endnu en patrulje kom imidlertid under beskydning fra banegården. Derfor blev vore maskingeværer igen rettet mod stedet, og tvang hermed skotterne til endnu engang at falde tilbage. Ved middagstid havde 2. Kompanie igen retableret alle poster fra før angrebet.

I nætterne mellem 23. og 25. juli blev 11. bayr. Division til højre for os afløst af 76. Reserve-Division (I.R. 254, 252 og 253). Også vores Regiment blev underlagt divisionen, og der blev herfra modtaget nye anordninger for besættelse af stillingen og for gennemførelse af forsvaret. På baggrund af afhøringer af fanger, blev der den 24. juli igen forventet et storangreb. Vores artilleri gennemførte derfor i løbet af natten gentagende ødelæggelsesskydninger, mens infanteriet stod i højeste kampberedskab. Der kom imidlertid intet fjendtligt infanteriangreb. Kun det fjendtlige artilleri beskød fra kl. 0500 især Noyant og dalen omkring Crise-åen ved Rozieres. Om eftermiddagen lå kraftig ild over de bagved liggende områder. Artilleriets stab mistede herunder flere officerer og mandskab. Også Leutnant Eichner, der som maskingeværofficer netop var vendt tilbage til regimentet, blev endnu gang såret, da han deltog i et møde ved artilleriet. Kl. 22 øgedes artilleribeskydningen endnu engang. Kort efter rykkede en fjendtlig patrulje frem mod kirkegården i Noyant, hvor den dog blev fordrevet af maskingeværild fra 2. og 4. Kompanie. En såret skotte og et Lewis-gevær blev indsamlet af 2. Kompanie.

Om de følgende dage er der ikke meget at berette. Det store slag om Soissons, som var begyndt den 18. juli, gik efter en uges kampe mod dens slutning. Fjendens angrebsstyrke, der i starten sikrede ham beklagelig stor succes, var også her forbrugt, og hans fremtrængen mod vores optagestilling var standset. I denne forsvarssucces havde vores Regiment på et vigtigt punkt – bakkefremspringet sydvest for Noyant, også ydet et væsentligt bidrag. Det blev den sidste forsvarssejr, som den under verdenskrigen kunne opnå.

I de tre nætter mellem 26. og 29. juli blev regimentet forlagt fra venstre til højre fløj af 76. Reserve-Division nordvest for Vauxbuin. Samtidig returnerede den til ens tidligere 211. I.D., der nu som »frontdivision Soissons« - ud over højre fløj af 76. Res.-Division - også den tilstødende stilling fra 241 I.D. frem til Aisne. Vores bataljoner blev ved Vignolles og Noyant i rækkefølge afløst af I.R. 254 (76. R.D.) og om aftenen den 27. juli overtog så vores II. Bataillon (under Leutnant Christensen) det hidtidige højre bataljonsafsnit af I.R. 254 på la Montagne de Paris ved Vauxbuin, og den følgende aften vores I. Bataillon (under Leutnant Lange) den tilstødende venstre bataljon af I.R. 64 (241. I.D.) på nordsiden af samme bakke, mens III. Batallion (på tidspunktet under Leutnant Wöllert) om morgenen den 29. juli indtog reservestillinger på nordsiden af bakken, dels sydvest for Presle, dels vest for la Buerie.

Den forreste linje gik her i nord-sydlig retning over bakken med front mod Saconin og Vaux. Venstre fløj lå vest for kirken i Vauxbuin, hvor en markvej fra en slugt over bakken udmundede i den store Napoleon-hovedvej, der fra Paris over Villers-Cotterets gik til Soissons og videre til Brussels. Vores højre fløj lå vest for Presle på vestskråning af en slugt, der ved la Motte gik mod Aisne-dalen. Til højre fortsatte frontlinjen i nordvestlig retning. Ved hver stillingsbataljon lå to kompagnier i hovedmodstandslinjen og to fremskudt i forterrænet. Ved hver K.T.K. var der to kompagnier af III. Bataillon til modangreb. Det var endnu engang et meget vigtigt punkt, regimentet havde fået ansvaret for. Pariser-bakkerne var nøglen til Soissons, og gennem den gik den samme hovedvej (Route Nationale 2), som regimentet tidligere, 15 kilometer længere mod nord, ved Laffaux havde afvist heftige franske angreb. Kamplarmen var imidlertid næsten forstummet. Tilsyneladende havde fjenden indsat hele sin kraft i eftersættelsen af de tyske styrker, der fra Marne trak sig tilbage bag Vesle. Regimentet kunne derfor tilbringe et par uventet rolige dage i stillingen, hvor den havde gjort sig klar til at imødegå de voldsomste angreb. Mange gange, når artilleriet tav, var der nærmest fredeligt, og i beredskabs- og reservestillingerne kunne man nyde den friske sommervarme. Ganske vist stank langs vejene de opsvulmede kadaver af døde heste, og over det sommervarme område lå en nedtrykkende stemning, som den lummervarme stilhed før et tordenvejr.

Den øverste hærledelse lod det imidlertid ikke komme til et nyt storangreb syd for Aisne, man havde allerede besluttet sig til en frivillig rømning af den uholdbare frontbue mellem Soissons og Reims. Den 30. juli ankom de

første hemmelige befalinger til kun regimentskommandører og bataljonsførere vedrørende »Blücher« tilbage-trækningen, ifølge hvilken stillingen sydvest for Soissons skulle trækkes tilbage til nordsiden af Aisne (længere mod øst til nordsiden af Vesle). Som 1. dag i operationen blev senere fastsat den 1. september. Indtil aften denne dag forblev vores division i stillingen mellem Vauxbuin og Mercin for at holde Aisne overgangene frie til den mod syd tilstødende division, mens alt overskydende ammunition og øvrige materiel så vidt muligt blev trukket ud. Ved midnatstid mellem den 1. og 2. august rømmede regimentet stillingen i Pariser-bakkerne og besatte en del af »Blücher« mellemstillingen i den vestlige og sydlige udkant af Soissons. I den gamle stilling forblev kun en bagtrop under Leutnant Meierdierks og Krohn med hver to grupper lette maskingeværere fra I. og II. Bataillon for at foregive, at stillingen stadig var besat. I morgengryet trak også disse sig ubemærket tilbage til Soissons.

»Blücher« mellemstillingen havde hidtil været holdt af I.R. 473 (sydvest) og 472 (sydøst). Vores Regiment afløste nu med III. og II. Bataillon sidstnævnte fra den sydlige forstad Faubourg de Crise til Aisne nordøst for Villeneuve-St.Germain, mens I. Bataillon stod i beredskab lig bag, ikke langt fra banegården. I denne stilling skulle regimentet, dersom fjenden ikke trængte efter, forblive indtil midnat mellem 2. og 3. august. Da der imidlertid indløb meldinger om stærke franske kræfter koncentreret omkring Vauxbuin, befalede kommandanten for Soissons brohovedet, Oberst Hundrich, allerede ved middagstid rømningen af mellemstillingen. Lykkeligvis herskede et gråt, regnfuldt vejr, så man kunne se bort fra en fjendtlig observation af troppebevægelserne. Rømningen skete da også fuldstændig uforstyrret. Kun uregelmæssigt slog en tung granat ned i den ødelagte by som vores regiment som den sidste krydsede Aisne på træbroen i forstanden St. Waast. Kl. 15 passerede som de sidst vores regimentskommandør, Oberstleutnant Steinwachs, hans adjutant, Leutnant Kracht og signalunderofficer, Vizefeldwebel Stehmeyer, broen, der kort efter blev sprængt af pionerer.

Den nye stilling på nordsiden af Aisne mellem Vauxrot og Crouy blev forsvaret af den tyske Jäger-Division og den 1. bayriske Division. 211. I.D. var nu indgrebs-division under Gruppe Staabs og marcherede gennem frontdivisionerne til et bagved liggende beredskabsområde. Under gennemmarchen havde vores regiment lejlighed til at genopfriske minderne om stillingskampen i vinteren 1916/17 og Siegfried-tilbagetrækningen i foråret 1917. Også beredskabsområdet ved Neuville-sur-Margival, hvortil bataljonerne ankom efter en to-timers march, var også velkendt fra dengang. Da alt forblev roligt langs fronten, kunne der kort efter fortsættes mod hvilekvarterene i Rancourt (i den sydlige kant af skoven ved Coucy). Her gik I. og II. Bataillon ved mørkefald i kvarter. Kun III. Bataillon forblev i bivouak sydvest for landsbyen Neuville, og fulgte først om morgenen den 3. august efter til Rancourt.

På den måde blev den ikke ufarlige frigørelse fra fjenden syd for Aisne lykkeligt gennemført, og nogle skønne hviledage stod i udsigt for Regimentet. Alligevel ville den gode stemning ikke rigtig slå igennem. Selvom vore Regiment ikke var blevet slået ved Soissons, og ikke var blevet kastet ind mod et fjendtligt angreb på nordsiden af Aisne, men kun havde rømmet byen syd for floden på ordre, var det alligevel tydeligt for alle, at *samlede* tyske hær i Frankrig under Entente-General Fochs store juli-offensiv havde lidt et gevaldigt nederlag og havde tabt det andet slag ved Marne. Vores sidste forhåbning på en sejr afslutning på krigen, som igen var blevet vækket under de enorme succeser under det »store slag« mellem la Fère og Arras i marts og igen mellem Soissons og Reims i maj og juni, blev igen stærkt afdæmpet som angrebet gik i stå foran Amiens og Compiègne for endeligt at svinde hen. Efter de meget store tab under juli-slaget kunne der overhovedet ikke længere håbes på et nyt tysk gennembrud af den fjendtlige front, hvor overmagten stadig voksede gennem tilgangen af stadig større masser af friske amerikanske tropper. Selvom en forsvarskamp i de hidtidige stillinger kunne gennemføres med succes, kunne den under ingen omstændigheder føre til sejr. Et dybt mismod lagde sig derfor over alle, der, mens de af indlysende pligtfølelse udførte den daglige tjeneste, tænkte på den tyske fremtid.

Den bitre kalk var imidlertid endnu ikke drukket i bund. Helt uventet - som når den første granat fra et fjernt batteri slår ned i en hvile-landsby - blev vores Regiment allerede den første dag under opholdet i Rancourt ramt af et nyt hårdt slag. Ved middagstid den 3. august modtog vores Regimentskommandør befaling fra den øverste hærledelse - personligt overbragt af vores Divisionskommandør, Exzellenz v. Lewinski: 211. Infanterie-Division skulle opløses, og R.I.R. 75 overføres til en anden division (87. I.D.), hvor dens personel skulle anvendes til opfyldning af regimenterne her. Hvem havde troet noget sådant muligt? Den generelle situation måtte altså være langt, langt værre end vi havde anet. Der var ikke engang så meget erstatningspersonel til disposition, at den sidste tids tab bare helt nødtørftigt kunne godtgøres, men hele regiment, hele divisioner, måtte opløses for at give nyt liv til andre væsentligt reducerede enheder. Men hvorfor skulle netop vores division lade livet, der jo havde hævdet sig i så mange slag, og hvorfor skulle netop vores regiment sønderslås, der siden krigens begyndelse med succes havde kæmpet på vestfronten, og tidligere netop i dette frontafsnit ved Laffaux, havde ydet så stort og afgørende en indsats? At et sådant regiment skulle forsvinde i et fra østfronten kommende division, der straks ved første indsats på vestfronten havde erfaret et nederlag, fandt både mandskab og officerer uforståeligt -

helt bortset derfra, at vi ved forsættelse til vildtfremmede enheder ville blive berøvet vores andet hjem, det for os i felten var blevet vores gamle, elskede regiment. At man ikke tog denne slemme, sjælelige virkning med i betragtning, men under opløsningen af troppe og troppeenheder, som i krigen var vokset sammen, tilsyneladende udelukkende gik skematisk frem efter Regiments-numre og antal døde, fik hos os mistanken til at dukke op, at også de øverste stabe var begyndt at mistede hovedet, og denne ødelæggende tanke trykkede vores i forvejen meget nedslåede stemning, endnu længere ned.

Oberstleutnant Steinwachs gjorde et sidste forsøg på at undgå katastrofen, og bad Bremens Senat overfor de højeste myndigheder at protesterer mod opløsningen af det hæderkronede Bremer regiment. Senatet fulgte opfordringen, men desværre uden resultat. Den øverste hærledelse var ja også netop i disse dage fuldt optaget af langt mere alvorlige problemer. Den 8. august, den sorteste dag for den tyske hær under verdenskrigen, brød under to samtidige storangreb fra den engelske marskal Haig, fronterne i Somme og langs Avre sammen. Men hvad endnu værre var, at mange tropper viste sig allerede så gennemsyret af den kommunistiske agitation, at de i fædrelandsløs pacifisme »strejke«, som de skulle indsættes i modangreb, og samtidig beskyldte de andre, tapre, angribende enheder for at være »strejkebrydere« og »krigsforlængere«. Al energi måtte nu sættes ind på at helbrede denne dødelige sygdom i hele hæren, og de mindre lidelser ved et enkelt regiment blev herunder uden betænkning overset.

I mellemtiden havde vores regiment allerede tilbagelagt tre marchdage til 87. I.D. samlerum – 4. august over Anizy, Chivy og Faubourg d'Ardon (syd for Laon) til Athies (øst for Laon), den 5. august over Eppes og Coucy-les-Eppes til skovlejren ved Ferme la Vicomte (vest for Sisonne) og den 8. august længere mod øst over la Selve og Nizy-le-Comte til Banogne (omkring halvvejs mellem Reims og Hirson). Under en hviledag i Sisonne (6. august) blev den sidste Regimentsparade gennemført, hvor Oberstleutnant Steinwachs de opstillede bataljoner gav en klar begrundelse for den uundgåelige opløsning, og hvor han havde udtalt sin tak og hengivenhed til officerer og mandskabs altid pligttopfyldende hengivelse til tjenesten under krig. Ved denne lejlighed uddelte han ligeledes igen et stort antal Jernkors af I og II klasse, Bremer og Hamburger Hanseatenkreuze, som regimentet som anerkendelse af sin store indsats var blevet tildelt.

I Banogne tilgik den 9. august den endelige befaling for genanvendelsen af officerer og mandskab, hvilket bidrog til en væsentlig bedring i stemningen. Ifølge denne skulle mandskabet fra Regimentet ganske vist fordels på to regimenter under 87 I.D., men indenfor disse regimenter forenes i to samlede *Bremer Bataillon*en, så de gamle kammeratskaber ikke blev slået i stykker. Kun ikke regimentets stab forblev ved disse bataljoner, men skulle ligeledes som samlet enhed finde anvendelse ved den tyske Jäger-Division.

I. Bataillon tilgik Reserve-Ersatz-Regiment 3, hvori også 9. og 10. Kompanie og 1. M.G.K. indgik, mens II. Bataillon tilgik I.R. 347 med 11. og 12. Kompanie og 2. M.G.K. Også 3. M.G.K. tilgik samlet til R.E.R. 3. Kommandør for første Bremer Bataljon blev Hauptmann Brinckmann, adjudant Leutnant Rettich, Kompagnifører Leutnant Dabelstein, Edgar Jacoby, Böttcher, Lange og Oppermann. Kommandør for andet Bremer Bataljon blev Hauptmann Jacobi (på tidspunktet kommandør for Feld-Rekruten-Depot, 211. I.D. i Vigneux ved Montcornet. Indtil hans tiltræden førtes bataljonen af Leutnant Wöllert). Adjudant Leutnant Karstaens, Kompagnifører Leutnant Wöllert, Bode, Rothe, Lutter og Bruno Möller. Fører for 3. M.G.K. var Leutnant Peters.

Efter to dage i hvil i Banogne, hvor der dog måtte gøres meget arbejde på nyinddeling af kompagnierne, rykkede begge Bremer Bataljoner afsted om morgenen den 11. august til deres nye regimenter. Den sidste Regimentsbefaling for R.I.R. 75, udgivet dagen før, var en afskedshilsen:

Efter fire års kamp, hvor Regimentet til enhver tid høstede ry og ære, opløses i morgen Reserve-Infanterie-Regiment 75. I vore hjerter vil kærlighed og tilhørsforhold til vores kære Regiment dermed ikke forsvinde. I to samlede Bremer Bataljoner vil Regimentets ærefulde historie leve videre.

Jeg takker i dag af hjertet alle officerer, underofficerer og mandskab for deres pligttopfyldelse. Jeg ønsker alle det bedste for fremtiden og en lykkelig hjemkomst. For mig vil det være en livslang glæde i to år at have stået i spidsen for dette skønne, kamprøvede Regiment. Et hjertelig Lev Godt til alle Res. 75'ere.

Steinwachs, Oberstlt. u. Regts.-Kdeur.

Endnu en sidste forbimarch i udgangen af Banogne foran vores kære gamle kommandør, og så var »vores Regiment« ophørt med at eksisterer. Fra denne dag, den 11. august 1918, var de to Bremer bataljoner underlagt R.I.R. 3 og I.R. 347. Anden Bataljon samme dag ved Signy l'Abbaye, Første Bataljon først dagen efter ved Lepron og Vaux-Villaine (vest for Charleville), hvor herfra under andre navne at tjene fædrelandet.

Slutord

Jeg står for afslutningen af min beretning om krigsindsats og skæbner ved vores Bremer-stads regiment i de fire år af dens beståen – fra august 1914 til august 1918 – tre måneder *før* våbenstilstanden ved afslutningen af verdenskrigen. Jeg beklager imidlertid ikke, at jer er blevet sparet for beretningen om de sidste krigsmåneder. For hvad der skete i disse: den tyske fronts fortsatte tilbagetrængning, den fortsatte nedbrydning af hæren og som afslutning, under de sørgelige våbenstilstands forhandlinger, endda også den skammelige, fædrelands myrdende revolution. Herom vil vi hellere tie, eller måske endda endnu bedre: som det engang blev krævet af den tyske nation, rette alle tanker og kræfter derimod, »at det skete igen ophæves, og at slette det ikke ærefulde mellemspill af de tyske historiebøger«.

Men er noget sådan overhovedet muligt? Står det skete ikke for alt tid uforandret hen, og må ikke de skæbner, der går over et menneske eller et folk, som det nu engang sker, accepteres og tåles? Nej og endnu engang nej! Så ville jo det uendelige besvær, vi lod gå hen over os i den endeløse lange krig, og de utallige blodige ofre, som vi havde givet, have været *forgæves*, navnlig fordi vi dermed ikke havde kunnet bevare vores fædreland mod et så skændigt sammenbrud.

Vi vil og kan imidlertid ikke være tilfreds med at de tyske heltegerninger i den største af alle krige, ikke skulle have haft fornuft og formål. Og derfor må vi forsøge at vise, at den tyske skæbne, der på overfladen ganske vist ser helt meningsløs ud, af det vi selv gør den, alligevel havde en rig og dyb mening. Vi må igen følge kravet om kamp og *tage vores skæbne i egen hånd*. »Lad jer dog ikke blive skødesløse ved at forlade jer på noget, der ligger udenfor jer selv, eller på den uforstående vished i tiden, at tiden skaber sig selv uden enhver menneskelig indgriben gennem en os ukendt, og ikke står under en skabning af vores egen vilje. Intet kan på nogen måde hjælpe end jer selv. Det afhænger af jer, om I vil være afslutningen, og de sidste af en ikke agtpågivende slægt, eller om I vil være begyndelsen og udviklingspunkt på en ny, herlig tid«.

En ny epoke i den tyske historie må startes af os frontkæmpere fra verdenskrigen. En ny generation må opdrages til at lære at forstå de højeste bedrifter og dybeste ydmygelse af vores folk i denne tid, så de i fremtiden kan hæve sig til evig storhed og beskytte den mod endnu engang at styrte i afgrunden; *kammeratskabet*, vores bedste oplevelse under feltlivet, må også derhjemme i alt fremtid blive det urokkelige fundament under opbygningen af vores tyske folkeliv. Det sande kammeratskab, der med fælles fodslag også vandre *sammen* gennem nød og død, kan som vi i årene med sejre og succes tusind gange erfarede, ikke ødelægges af noget i denne verden. Den rethaveriske mørke side af den enkelte, selvforskyldt ødelæggelse af samfundet og den angivelige »socialistiske tanke«, er imidlertid usocial klassehad, der før eller siden vil bringe kammeratskabet til grunde - som vi rystende havde set under sønderrivelsen og opløsningen i de sidste krigsår. Den store krig havde altså været vores store læremester i kammeratskab, vores store advarsel mod ukammeratlig forfald, som vi ikke forgæves havde udholdt, men i stedet for skabt det værdifuldt, ja allervigtigste for vores folk liv: ubesejrlig *enighed*.

Kammeratskab betyder naturligvis ikke ligegyldig samlet march, men tværtimod et samarbejde i fuld forståelse for den enkeltes særlige kundskaber. Dertil havde vi ja i vores regiment et levende eksempel. Vores I. og II. Bataillon, opstillet i Bremen, bestod hovedsageligt af storbyboere. Mandskabet i III. Bataillon, opstillet i Stade, bestod derimod af landboere. Det gav naturligvis store forskelle og resulterede vel også en gang i mellem i små gnidninger. Bremer bataljonerne anså den ikke så »fine« Stader bataljon som »bondebataljonen«. Med ægte bondestolthed syntes denne ikke om øgenavnet, og gengældte med øgenavnet »chokolade-bataljoner« in Bremerne, der var mindre effektive under det tunge skansearbejde og i forbedringen af kvarterer og forplejningen. Denne slags drillerier begrænsede sig imidlertid til hvileperioderne bag fronten. I skyttegravene og under slagene var der ikke længere folk fra Bremen eller Stade, kun kammerater med samme nummer 75, og alle forskelle forsvandt på samme måde fuldstændig væk under tjenesten. Hvor tit kom ikke Bremer til assistance for Stader og omvendt, når den anden var i vanskeligheder! Vi husker eksemplerne fra Hartmannsweilerkopf i foråret 1915, Somme-slaget i sommeren 1916 eller kampene i Siegfried-stillingen i foråret 1917, eller ved Moreuil og Nampcel i det sidste krigsår, hvor de forskellige bataljoner i en vanskelig situation mange gange i sidste øjeblik, ved den gensidige støtte overvandt vanskelighederne eller i det mindst undgik det værste.

Skrevet den 11. august 1935, på 21. års dagen for udrykningen fra garnisonen og den 17. for opløsningen af vores regiment.

På samme måde som i vores frontregiment Bremen by og Stade land blev bundet sammen af kammeratskab, må også overalt i det tyske hjemland borgere og bønder, købmænd og arbejdere trofast tjene det fælles fædreland.

Der må vel være forskelle, men ingen modsætningsforhold mellem stand og profession, folkestamme og landområde, verdensanskuelse og tro, og som derude i felten eksisterede, heller ingen skillelinje mellem officerer, underofficerer og mandskab, men kun et samlet kammeratskab mellem feltgrå med forskellige tjenestelige opgaver. På samme måde må der hjemme ikke være uovervindelige kløfter mellem uuddannede og uuddannede, fornemme og almindelige, men alle må føle sig som tjenende medlemmer af samme organisation. Det var dybt nedtrykkende, at der i de første år efter krigen syntes som vores folk ikke havde lært noget af den, men skulle sønderrive sig i en endnu skarpere broderkrig. Desto lykkeligere må det være at den ægte frontånd i sidste ende sejrede: Siden Hindenburg og Hitler, Generalfeltmarskalken og »den ukendte soldat«, preusseren og bayren, den gamle og den unge fører, rakte hinanden hånden til forening, kan vi igen se fremtiden i møde med glæde. Denne forening er jo det skønneste symbol på et ny grundlagt tysk enighed og styrke, funderet på skæbnefællesskab og frontkammeratskab i verdenskrigen.

Måtte også min historie og vores frontregiments krigshandlinger og skæbner på denne baggrund, ikke blot blive et mindesmærke over en død forgangenhed og ikke blot et mindesmærke over vores mange faldne kammerater, men samtidig et opråb til den levende nutid og fremtid for vores folk om, at både vi overlevende og vore i døden bevarede kammerater, hele tiden må være parate til at ofre vore sidste kræfter. Når en sådan ånd af ægte kammeratskab, født af krigen og i hukommelsen af denne store tids forbilleder, hele tiden kan fornys, er de blodige ofre i sidste ende alligevel ikke bragt forgæves, men danner nu og for altid den mest værdifulde og stærkeste livskraft for

Vores Tyskland!

Oggesen	Peter Lauritz	18-07-1895	Aabenraa	10-08-1916	Foureaux skov	MOK	Savnet
Hansen	Peter	29-01-1896	Aaserballe	11-08-1916	Somme	2	
Paulsen	Nisander Alexand.Ludvig	25-12-1896	Haderslev	11-08-1916	Somme	3	Materialist, Sønder Ottinggade 7, Haderslev såret ved Somme, døde under transport og blev begravet på forbindingspladsen vest for Etricourt.
Sørensen	Peter Christian	07-04-1896	Ulkebel	01-10-1916	Somme	3	
Schack	Hans Nielsen	21-06-1881	Astrup	15-10-1916	Somme	2	
Olesen	Peter Hansen	14-04-1888	Harnes	31-10-1916	Vaux	6	
Göttsche	Martin Heinrich	10-07-1898	Ditmarschen	07-01-1917	Seenheim	2	
Jepsen	Julius Morten Julius	16-02-1894	Bevtoft	11-05-1917	Frankrig	1	
Bundgaard	Niels Thygesen	28-01-1861	Søndermøns	06-08-1917	Chemin des Dames	10	VB: 0 - Feldlazarett 162', hårdt såret Allemont. Begravet 1917 SFH Lavn
Truelsen	Jørgen Christian	10-01-1886	Kærboelling	11-08-1917	Lavergrny-Ferne		Død ved fuldtrefter i understand ved Courtecon
Petersen	Jes Andersen	15-05-1893	Skast	02-04-1918	Moncevin in Neuf	9	Liget blev overført til Rejsby kirkegård december 1917.
Abrahamse	Lorenz	15-06-1898	Egernsund	04-04-1918	Bremen	1	A.G. Voltrefter im Unterstand verschuttet (tot) sel' Chemin des Dames ved Courtecon
Deichmann	Max Theodor	15-02-1896	Over Aastrup	00-00-1916	Bremen-Walle Grav 270A	7	død Reserver Lazaret 3, Bremen
Krause	Jacob Theodor	28-05-1897	Aabenraa	00-00-1916	-	7	-

